100

2 טײלן

פֿון אײן באַנד

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

חַטַּאת הַקָּהָל

אָדֶער

דִיא שֵׁיינֶע דְרֶעזְעלֶע

אַיין הֶערְלִיכֶער הֶעכְסְט רִירֶענְדֶער

רָאמַאן.

84

אין צווייא טהייל.

וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר
בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ
(ירמיה יט, ט)

פערפאסט פאן א. י. סאפיר אוים מינסק.

ערשטע טהייל.

ווילנא

שנת תרמ"ח לפ"ק

ХАТАТЪ ГАКАГАЛЪ

Грѣхи общества. *Ч. I.*

Соч. САФИРА.

Съ Виленскаго изданія 1881 года безъ перемѣнъ.

ВИЛЬНА.

Въ Типографіи Фина, Розенкранца и Шрифтзетцера.

На Лидскомъ переулкѣ, домъ № 2598-13. 1888.

Дозволено цензурою 28 Іюня 1888 г. Вильна.

אֶת־הַחֵלֶב תֹּאכֵלוּ וְאֶת־הַצֶּמֶר תִּלְבָּשׁוּ הַבְּרִיאָה תִּזְבָּחוּ הַצֹּאן לֹא תִרְעוּ׃
(יחזקאל ל״ד, ג׳)

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי אֶל־הָרֹעִים וְדָרַשְׁתִּי אֶת־צֹאנִי מִיָּדָם וְהִשְׁבַּתִּים מֵרְעוֹת צֹאן וְלֹא־יִרְעוּ עוֹד הָרֹעִים אוֹתָם וְהִצַּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא־תִהְיֶיןָ לָהֶם לְאָכְלָה׃
(שם שם י׳)

1.

יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד מְהֻלָּל בָּאָרֶץ
אַדִּיר גַּם חָזָק בֵּין כָּל־גּוֹיֵי־תֵבֵל
עָלָיו לֹא יִצְלַח כָּל שֶׁבֶר כָּל קֶרֶץ
לֹא אוֹתוֹ יַכְנִיעוּ כָּל תּוּגָה וָאֵבֶל
שָׁדוּד הָהּ נָפַל לִפְנֵי זְאֵב הַיַּעַר!
לִפְנֵי בַּעַל טַקְסָה! סָמַר כָּל שַׂעַר!

2.

רְדָפוּהוּ דְחָפוּהוּ אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל
הַקַּנָּאִים הַפְּרָאִים עֲבוּר אֱמוּנָתוֹ
וּבִבְרוּתוֹ נָתְנוּ, עֲכֵּם וָרַעַל
וְהוּא חַי עוֹדֶנּוּ, עוֹד עַזָּה תִּקְוָתוֹ
עַד שֶׁקָּמָה מוֹכֵס! חַיָּיו טְרֵפָה
הָהּ! אוֹנוֹ וְהוֹנוֹ בְּרֶצַח חֲטֵפָה.

3.

אִם קַרְנֵי שֶׁמֶשׁ אוֹר גַּם לוֹ שָׁלְחוּ
מֵהוֹד מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ רַב הַחֲסָדִים
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִם גַּם עֹז דָּרְכוּ
בְּחֻקִּים מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים נֶחֱמָדִים
הֵבֵאתָ בַּעַל טַקְסָה, הוֹי רוֹצֵחַ!
רָזוֹן בַּעֲצָמָיו הָהּ! תָּמוּץ כָּל לֵחַ.

4.

עֲנִיִּים הַנְּקִיִּים, רָשִׁים הַחַלָּשִׁים
בִּידֵי הַמּוֹכֵס הָהּ! אָפְסוּ גָּוְעוּ
כִּגְדָיִים כִּכְבָשִׂים עַל פֶּשַׁע הָרָאשִׁים
קָרְבָּן לַמּוֹכֵס, הָהּ! הֵמָּה הוּבָאוּ
אֵין לָמוֹ חֲנִינָה, אֵין חוֹלֶה עָלֵימוֹ
עֵת בַּעַל הַמּוֹכֵס יֹאכַל בְּשָׂרֵימוֹ

5.

שׁוּרִי בַּת עַמִּי מִי יַחְמוֹל עָלָיִךְ
עֵת זְאֵבֵי עֶרֶב מִבְּשָׂרֵךְ יִשְׂבָּעוּ?
אִם מַחֲרִיבַיִךְ הָהּ! הֵמָּה אַחַיִךְ
אֵלֶּה מְעַנַּיִךְ מִמֵּךְ הָהּ! יָצָאוּ?
אִם אֵלֶּה מְעַנַּיִךְ הֵם בְּחִירֵי עֲדָתֵךְ
לִבִּי מַר יֶהֱמֶה „סָה אֻמְלָלָה לְבָתֵּךְ"!

6.

אִם בְּחִירֵי עֲדָתֵךְ עָלֵימוֹ תִּבְטָחִי
דָּמֵךְ יָמוֹצוּ, הֵם יִינְקוּ לְשָׁדַיִךְ
אָנָה לְיֶשַׁע תָּנוּסִי תִּבְרְחִי?
אָנָה עֵזֶר תִּמְצְאִי מָגֵן בַּעֲדֵךְ?
אִם אֵלֶּה דָרוֹעִים בְּשָׂרֵךְ יֹאכֵלוּ
כָּל עֵזֶר כָּל יֶשַׁע, אָפְסוּ חָדֵלוּ

7.

אֶפֶס כָּל יֶשַׁע לְלִבָּתֵךְ הָאֻמְלָלָה
יִתֹּם דָּמֵךְ וְחֶלְבֵּךְ, בְּשָׂרֵךְ יִרְזֶה
אִם לֹא תָתוּרִי תִּדְרוֹשִׁי תַּחְבּוּלָה
צִפַּד עוֹרֵךְ, כְּעֵץ יָבֵשׁ הֶחָזֶה
אֲכָלוּךְ שִׁדָּפוֹן אֲיֻמָּה הַחוֹלַאַת!
מַה־גְּדֹלָה מַחֲלָתֵךְ! וְאֵינֵךְ יוֹדַעַת.

8.

מַשְׁמַן חַיַּיִךְ אַחֶיךָ גָּזָלוּ
כָּל לְשַׁד הַחַיִּים כָּל לַח וָמֹחַ
אַחֶיךָ רוֹעַיִךְ מִמֵּךְ דָּלָלוּ
הוֹצֵאת בְּלִי כֹחַ כָּלִיל עַל מַטְבֵּחַ
בְּאֵין בָּשָׂר אֵין מִחְיָה, רוֹפְאִים חָקָרוּ *)
עֲנִיֵּי בַּת עַמִּי נִחָרוּ נִגְּרָרוּ

9.

עוּרִי בַּת עַמִּי! עַל לִבֵּךְ תְּשִׂימִי!
מֵעֵדֶן הַחַיִּים הִנֵּךְ נִדַּחַת
שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ רֹאשֵׁךְ הָרִימִי
בַּעֲוֹן הַקָּהָל הִנֵּךְ שְׁאוֹל יוֹרֶדֶת
יֹאכְלוּ יִשְׂבָּעוּ, וְאַתְּ דַּלָּה עֲנִיָּה
אַתְּ דַּלָּה וְרָזָה אֵלַי מָוֶת צוֹפִיָּה.

10.

כְּבָר שָׁתוּ רָוָיָה מִמַּעְיָנַיִךְ דָּמַיִךְ
עִם הִנֵּךְ וִילָדַיִךְ בְּיָדָם נָפַלְתְּ
בִּבְשַׂר בָּנַיִךְ אָז סָחֲרוּ רוֹעַיִךְ
וְאִם בְּחֶסֶד הַקֵּיסָר אֶת טַפֵּךְ הִצַּלְתְּ
עוֹד הַב הַב כַּעֲלוּקָה, דַּי לֹא יֹאמֵרוּ
עוֹד יִינְקוּ דָמֵךְ עוֹד חֶמְלָה הֵפֵרוּ.

11.

כְּיוֹנָה פוֹתָה לִקְהַל עֲדָתֵךְ תַּאֲמִינִי
וְהֵם אוֹתָךְ לְמוֹכֵס לְקָרְבָּן מָכָרוּ
יָמוּתוּ עוֹלָלַיִךְ וְאַתְּ בַּל תָּבִינִי:
מֵעֶכֶס הַמֶּכֶס טַפֵּיךְ נִגְזָרוּ *)
לְעֵינֵךְ יִינַק דָּמֵךְ וְאֵינֵךְ יוֹדַעַת
קוֹל חֹפֶשׁ הָעֵת הָהּ! אֵינֵךְ שׁוֹמַעַת

12.

מוֹשִׁיעֵךְ גּוֹאֲלֵךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר הַשֵּׁנִי
חֹפֶשׁ מִיָּדָם לָךְ נָתַן כְּבַת אֲהוּבָה
אִם עוֹדֵךְ בְּיָגוֹן בְּכֶפֶן וָעֹנִי
בְּצִפָּרְנֵי הַקָּהָל עוֹד הִנֵּךְ תְּחוּבָה
עוּרִי! קוּמִי! לְחַלּוֹת פְּנֵי אֲבִי הַמְּדִינָה
אָבִיךְ הַנֵּהוּ, יִגְאָלֵךְ בַּחֲנִינָה.

*) כמו שחקרו גדולי הרופאים ובראשם ד"ר קאמינער בספרו „סדר כפרות לבעל טאקסה" (צד 53) כי בראש כל מרעין היא הקאראבקע, ובעון הטאקסה בנים מתים כשהם קטנים, כי מנסבת מיעוט אכילת בשר ויתר מן הראוי אכילת הצמחים ידבק בהם מחלת הסקראפעל ואחרי כן מחלת הצנמן־בשר (שווינד־זוכט) ויגזרו מארץ החיים בדמי ימיהם.

הקדמה

«ספור זארגני ובשפת עבר הקדמתו» ? ! כן בטח יתפלאו כל הפותח שער מחברתי זאת ; אמנם כן , בשפת עבר אדבר בפתח ספורי , אכן לא לכל קוראי ספורי אשים דברתי , לא אליהם אטיף מלתי בפתח השער , כי מה להם ולהקדמתי , המה ישר ילכו תוך ערוגות מטעי ספורי , ישוחו בין שדרות נציניו הנחמדים , יריחו מפרחיו הנותנים קטורה באף כל עובר עליהם , יתענגו על רב טוב פריהו מנו נמצא ; ומה להם ולהקדמתי ? ! —

אכן לכם משכילים חוברי חברים מחוכמים ! אדבר נא הפעם בפתח דברי , לכם רופאי עמנו ! אשר דכאות נפש עמנו עד נפשכם נגעה , וכל מטרת חפצכם בחבוריכם הזארגאני להטיב מצב עמנו המוסרי והגשמי , לרפאות חלי עמנו , לשרש מקרבם כל מדות נשחתות לתכן רוחם במדה טהורה , ולתקן מפעליהם להיות רצוים בעיני אלהים ואדם גם יחד ; עליכם רופאי־חולי־ישראל ! אטיף מלתי בפתח שער מחברתי ; מי לא יודה כי הגדלתם עשות במחנה העברים , בתתכם היום ברכה־רעצעפטין־זארגאני — לפני חולי עמנו בהם תראינה עיניהם עותתם , מדותיהם הפרועות , דרכיהם הנשחתות , בהם ישמעו מוסר כלימתם , עד אשר ינקטו בפניהם ויסירו רוע מעלליהם , אך באחת שגיתם (שאוני נא) רופאים משכילים ! הטרם תדעו כי כל אומה שלימה כילד קטן נערכת ונדמית ; וכמו ילד קטן כי יחלה , לא יתכן להשקותו סמי מרפא כמו שהם תריפים , אם לא יתמזגו במי נֹפת להמתיק מרירותם , ולהסר מן התרופה כל טעם מגואל , עד אשר ימתק לחיך ילד החולה ואז ישתהו ושב ורפא לו , כי עוד לא יבין הילד להתחקות אל תכליתם ולהתבונן כי אף אם מרים הם בראשיתם , אכן מתוקים ומועילים הם באחריתם , לכן יתעבם אם ימצאם מרים ויקיא וישפוך לארץ מרירותם , וכמו כן דעת לנבון נקל כי בנופת צוף לבד לא ירפא הילד ממחלתו , ואך בשתיהם יחד בסמים למרפא , ובמתיקות מרירותם בהם יושע החולה , ישתה ויחי ויקם על רגליו . — ככה כל המון בית ישראל , רופאי עמנו ! אשר בעבור חליים הקדשתם עתותיכם ומבחר ימיכם בהכינכם להם סמים למרפא ותחבושת לנהות מזורם , המה הספורים הנעלים בשפת זארגאן אשר תתנו לבני עמנו , אשר שם ימצאו בקורת על כל מגרעות השוררות בקרבם , למען ישובו מדרכם ולישר ההדורים ביתרון הכשר ודעת — בשקוים למרפא כאלה נדרשת למהול מעט צרי מעט דבש למען ישתו בצמא ובחפץ לבב את העלים לתרופה . ומה גם כי רוב הספורים נדרשים אך לאלה האנשים ונשים נערים ונערות אשר רוח חכמתן קטנה ובינתן דלה ורזה , ואם לא יתמתקו הספורים ביופי הספור ובהשתלשלות המקרה עד אשר יקחו לב ונפש הקוראים וימשכהו לקרותו הלאה בשום לב ובנפש חפצה אזי יגיעכם לריק ותקותיכם נשארה מעל . כי בקריאתם שנים ושלש דלתות ולא תפגשנה עלמה יפיפיה יעלת חן ובחור כארזים יצפצפו בדברי אהבה וחן , אז יחדלו מלקרותו וידחוהו בשתי ידיהם , ומטרתכם הנעלה מה תהי עליה ? ! כמו כן בספור נחמד אשר ינעם לחיך כל קוראו , אכן אם לא מסוך בקרבו סמים

למרפא

למרפא, המה רוח הבקורת על דרכי האנשים הנשחתות ולגלות למוסר אזנם להטיב מעשיהם. מה בצע כי יקפצו עליו קוראים ויתענגו על נעימות נאום הספור, אם לא יביא ברכה לרגליו, ואין פרי תועלת צרור בכנפיו!! — בנופת צוף לבד לא ירפא כל מחלה אף אם ישתה החולה בתאוה וחפץ לבב — אכן בשתי אלה ביחד, רופאים משכילים! בספורים נחמדים לוקחי לב ונפש, ובתוכו רצוף רוח הבקרת על כל מדה פחותה ונרועה, על דרכי אנשים אשר תעו מן המסלה, על אנשי זדון ורוע לב, או אז יבואו כמים בקרבם וכשמן בעצמותיהם ושב ורפא להם. —

ולדאבון לבנו כל אלה הרופאים המומחים המשכילים כמעט לא שמו לב לכל אלה, אם אמנם הגדיל מאוד לעשות החכם הנעלה ה' ש"י אבראמוויץ ספורים קריטקיים נפלאים מלאים סמים למרפא, אכן העביר המטרה מבלי ענדם ביופי הספור ומליצות המקרה ואינם נקראים רק ממשכילים בעם, אבל האנשים אשר אליהם חציו כוננו — אשר בטח לא בין המשכילים נמנו — יקוצו בספוריו כי לא ירגישו בהם טעם מתוק ונעים, גם אלה החדשים מקרוב באו כמו ה' שמ"ר ועוד — גם המה שגו ברואה והחטיאו המטרה בהעריכם רק מיני ממתקים ונופת צופים בלי סם-חיים ושקוי-למרפא, והמעט בקורת אשר יגיעו בקצה עטם אינה מדוברת מתוך גרונה של הספור רק המה המחברים יוציאו רחשי לבבם ויעשו לו מדור לבד, ואת הספור לא יתלכדו. וראש רופאי חולי עמנו החכם הנעלה ה' א. מ. דיק אם אמנם הוא הגדיל לעשות בזה לעטר את בקורתיו על כל מעללי איש בנזר הספור, אבל עוד מעט המה לעומת הבקורת הנמצא שם, עד כי ספוריו הרבים והעצומים המסולאים בפז — לכל מבין דבר — גם המה למרות רוחנו אין חזיונם נפרץ בכל המון בית ישראל רק אל המשכילים ואצילי העם.

ואנכי בינותי בכל זאת והשכלתי לערוך ספורי ביופי המקרה אשר תתפעל כל נפש הקורא ותמשיכהו לבא אל קיצה, וינעם לחיך הקורא עד כי לא ירגיש במרירות הסמים הרבים הסגורים בבטן ספורי, והיה להם גם המר למתוק, ובטהרת המליצה תארתי כמו חי את אנשי הזדון הנמצאים בתוכינו, והשוררים עלינו בעבי גבי מגינם, ואנחנו הוזים שוכבים באין-דעת כחולה אשר תרדמת הדמיון נפלה עליו ובאין אונים ישכב למעצבה מבלי נוע יד ורגל, העירותי רוחם, נפחתי רוח חיים בקרבם לקום ולהתבונן על עצמם, בריאותם, מצבם, איה איפוא הם? והכל בדעת ובספור נעלה אשר באמת יסודתו, רק אנכי עדיתיו עדי עדיים במקרות יקרות.

גם על זה פקחתי עיני לכתוב ספורי בשפה המדוברת בינינו — זארגאן פשוט — כמו שהיא מקולקלת במבטאיה ובדקדוקיה למען גם הנשים נערים ונערות והעם הדומה להם ירוצו בו ולא יחסר להם הבנת המלות האשכנזיות והמבטאים אשר כמו זר נחשב להם נאומים מדוקדקים בשפת אשכנז, אף אם יועתקו בכל לשון. בספורי זה תכנתי הכל על נכון עד כי דמיוני תשעשעני כי הגדלתי לעשות בספורי זה, בו מזור ותרופה לכל נפש הקורא מסוך ומהול בנופת צוף יופי המקרה אשר תשעשע נפש הקוראים, וכחו במתניו לשרש ולעדר אחרי כל דבר משחת ומדה מגונה. ואתם המשכילים רופאי עמנו ה' דיק וה' אבראמוויץ לכו נא בכחכם זה אל תיעפו ואל תיגעו, לנצח על מחלת עמנו ולגהות מזורם, אכן השכילו איך לערוך הסמים, הביאו מנחה מרוקחת מבקורת וספור למען ישתו העם בצמא את דבריכם, אז תגיעו למטרתכם והחפצכם בידכם יצלח.

1) אוֹיף תְּנָאִים

אִין דֶער שְׁטָאט בֶּענֶעכֶּסִיף אִין מִיטְן מַארְק, שְׁטֵייט אַיין הוֹיז מִיט אַשַׁיינֶעס אוֹיס זֶעהֶן פוּן דְרוֹיסִין זָא וִויא פוּן אִינֶעוֵוייְנִיג, דִי הוֹיז גִיהֶער וִויא גִיוואוֹנְלִיךְ צוּ אַשְׁטָאטִינֶן נָגִיד, אִין דִיזֶער הוֹיז הָאט זִיךְ אִין אַיין טָאג אִין דִי פַאר פוּרִימְדִיגֶע טֶעג גְקָאכְט וִויא אִין אַיין קֶעסִיל, אִין דִי זַאלִין אִיז גִיפִילְדֶער גִיוֶועזִין אִין פַאר שַׁיידֶענֶע ווִינְקְלִיךְ, דָא הָאט מֶען זִיךְ גִיפַּאקְט אִין קַאכְטִינְס אִין קֶערְבּ, אוּנ דָא אִיז גִיוֶועזִין אַיין פֶערְזַאמְלוּנְג פוּן שְׁנַיידֶר נֵייטֶערְקֶעס וֶועלְכֶע הָאבִין אָקָארְסְט אָבּ גִיטְרָאגִין אוֹיף גִינֵייטֶע קְלֵיידֶער אוּנ זֵייא מֶעסְטִין דָאס אָן אַיין פְרַיילִין, אוּנ דֶערוֹיף וֶוערְט פֶערְשַׁיידֶענֶע מֵיינוּנְגֶען גִיזָאגְט: «עֶס קְלֵיידֶעט אִיהְר פְרַאכְט» שְׁרַייט דֶער שְׁנַיידֶער «וִויא אוֹיף אִיר אוֹיס גִינָאסִין", „נֵיין נֵיין" הָאט עֶר דְרוֹיף אַיין אַנְטְוָוארְט בַּקוּמֶען «דִי שְׁלֶעפֶּע אִיז צוּ קוּרְץ אוּנ דֶער שְׁטָאן צוּ לַאנְג, הַיינְט וֶוער רֶעט שׁוֹין אִין קִיךְ דָארְטִין הָאט נָאר גִישְׁוִוירְבִּילְט אוּנ גִיגְרִיבִּילְט, פוּל מִיט קֶעכִינְס אוּנ פְרֶעגְלֶער מִהָאט גִיבַּאקְט גִיפְרֶעגִילְט אוּנ גְבְרָאטִין אָן אַשִׁיעוּר, «דִי אַיינְגִימַאכְץ דוּכְט זִיךְ אִיז שׁוֹין פַארְטִיג» — הָאט גִיזָאגְט דִי ווִירְטִין וֶועלְכֶע הַייסְט עֶלְקֶע — «אִיהְר שָׂרָה קְרוֹין זַייט דָאךְ אַגִינִיטֶע פְרֶעגְלֶערְקֶע פוּן אָבוֹת אֲבוֹתֵינוּ, זֶעט עֶשׂ זָאל זַיין אַלֶעס גִירָאטִין צוּם בֶּעסְטִין, עֶפֶּעס דִי טֵייגְלִיךְ שְׁפַּאלְט זִיךְ, אִיךְ הָאבּ מוֹרָא דִי טָארְט זָאל זִיךְ חָלִילָה נִיט צוּ בְּרֶענֶען, עֶפֶּעס אַקַאטָאוֶועס פַאר אַזֶעלְכֶע מְחוּתָּנִים, אַשְׁפַּאס נַאדְרִינְגֶער רָב עֶר קְלִינְגְט דָאךְ בַּייכִיל קַאצֶערֶעץ (בְּכָל קַצְוֵי אֶרֶץ) אוּנ גִיוִויס וֶועלִין אוֹיף תְּנָאִים קוּמֶען נָאךְ אַפוּלֶע רַבָּנִים, אַקְלֵיינִיקַייט אִין ווָאס פַאר אַיין מִשְׁפָּחָה מִיר פַאלִין דָא אַרַיין, גְקָנָאטִין פוּן רַבָּנִים מִיט צַדִיקִים זֵייא הָאבִין יִחוּס בְּרִיף אִיךְ גְדֵיינְק שׁוֹין נִיט בִּיז וֶועמֶען, דוּכְט זִיךְ בִּיז אַבְרָהָם אָבִינוּ, יֶע טַאקֶע אַזוֹא, אִיךְ הָאבּ זִיךְ שׁוֹין דֶער מָאנְט, דֶער שִׁידוּךְ אִיז עֶפֶּעס נָאר נִיט נָאךְ אוּנְזֶערֶע מַעֲשִׂים;.. מִישְׁט דוּרְךְ שָׂרָה קְרוֹין דִי אַיינְגִימַאכְץ עֶשׂ קָאן זִיךְ חָלִילָה צוּם דֶעק פוּן פַאן צוּ בְּרֶענֶען... דָאס הָאט זִיךְ נָאר אוֹיף אוּנְז דֶער וֶועקְט זְכוּת אָבוֹת, קַדָּחַת וֶועלִין אוּנְזֶערֶע שׂוֹנְאִים דֶער קַאזֶען אַזֶעלְכֶע שִׁידוּכִים, אִיבֶּער אַלֶעם דֶעם הָאבּ אִיךְ זִיךְ פַאר רֶעט אִין נַארִישְׁקַייט, זָאגְט מִיר שָׂרוּנֶע קְרוֹין, ווָאס רֶעט מֶען אִין שְׁטָאט מִכֹּחַ אוּנְזֶער שִׁידוּךְ" ?.

«סִיטִין אֱמֶת זָאגִינְדִיג» — הָאט שָׂרָה גֶעעֶנְטְפֶערְט — „פַארְגִינְט אַייךְ קֵיינֶער נִיט אַזַא אַגִילְדֶערְנֶעם שִׁידוּךְ, אִיהְר הָאט עֶפֶּעס אִין שְׁטָאט אַזוֹ פִיל שׂוֹנְאִים אוּנ אִיךְ פַארְשְׁטֵיי נִיט פַאר ווָאס אוּנ פַאר וֶוען, דוּכְט זִיךְ אִיהְר טוּט קֵיינֶעם קֵיין עַוְלָה נִיט, וֶוער עֶשׂ טוּט בַּייא אַייךְ בֶּעפְרִידִיגְט אִיהְר גַאנְץ אָרִינְטְלִיךְ. גֶעכְטִין בִּין אִיךְ גִיוֶועזִין אִין יַאטְקֶע, הָאבּ אִיךְ זִיךְ דָארְטִין אָן גִיהֶערְט אוֹיף אַייךְ בִּילִינְדִיג, אִין טִיפִין יַם זָאל דָאשׂ אַרַיין פַאלִין, אִיךְ טְרַייבּ חָלִילָה קֵיין מָאהְל קֵיין רְכִילוּת נִיט, הָאט דָאס זַאוֶוקֶע דֶער קַצָּב אַבִּיסִיל וֶועגִין אַייךְ אַמוֹיל גְעֶפִינְט

דיא

דִּיא הוֹיט הָאט זִיךְ אוֹיף אִים צוּ רִיסִין שְׁרַייעֶנְדִיג, עֶר הָאט גְזָאגְט אַז אִיהְר גִיט אַייעֶר טָאכְטֶר נַדַן פוּן פְרֶעמְדֶע אָרִימֶע בְּלוּט, עֶס הָאט מִיר פְּרָאסְט גִישְׁקְרוּכֶעט הֶערִינְדִיג וָואס דֶער יוּנְגַאץ הָאט אוֹיס גִיבּוּלִין, חְלֶעבִּין עֶר אִיז וֶוערְט מִיזָאל אִים קַאנְסֶענֶן, שׁוֹין זֶע קָאן אַייעֶר מַאן ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל דֶעם יוּנְגַאץ נִיט צוּ טְרֶעפִין?, אַייעֶר מַאן אִיז דָאךְ אַגַבַּאי אִין אַלֶע חֶבְרוֹת אוּנ אִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ אוֹיךְ, עֶר דַארְף אִים אַיָאהְר נָאךְ אַנַאנְד נִיט אוֹיף רוּפִין״. „זָארְגְט נִיט שָׂרָה״ — הָאט עֶלְקֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — „אִיךְ וֶועל זִיךְ מִיט דֶעם יוּנְגַאץ אָפּ רֶעכֶענֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, מַיינֶער אִיז דָאךְ אֶפְשֶׁר אַבַּעַל קַארָאבְּקֶע אִיז דָאךְ אַקָצָב בַּייא אוּנְז אִין דִיא הֶענְט, אִימִירְצֶעשֶׁעם (אי״ה) קוּמֶענְדִיג מִיט מַזָל פוּן תְּנָאִים וֶועט עֶר שׁוֹין בַּייא מִיר קַיין קָצָב נִיט זַיין עֶר וֶועט שׁוֹין אִיזְדִיכַאיֶען מִיט וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער פוּן הוּנְגֶער, אוּנ עֶר וֶועט שׁוֹין אַצֶעהֶנְטִין פַאר זָאגִין וִויא אוּנְז צוּ בֶּערֵיידִין״.

„אַשֵׁיינֶע רֵיינֶע כַּפָּרָה״ — הָאט וַוייטֶער שָׂרָה דִי פְּרֶעגְלֶערְקֶע גְזָאגְט — דֶער הוּנְט אִיז וֶוערְט דֶעם שְׁטֶעקִין, נָאר הֶערְט אִיהְר טְהַייעֶרֶע עֶלְקֶעלֶע אִיךְ קָאן אַייךְ זָאגִין אַז אַקוּרַאד וִויא אַלֶע זַיינֶען אַייךְ שׂוֹנְאִים, אַזוֹ זַיינֶען אַלֶע גוּטֶע פְרַיינְד אַייעֶר טָאכְטֶער דְרֶעזֶעלֶען, אַלֶע פַאר גִינֶען אִיהְר מִיטִין גַאנְצִין הַארְצִין דֶעם שִׁידוּךְ אוּנ וִוינְשִׁין אִיהְר גְלִיק אוּנ גוּטְס אוֹיף אִיהְר גַאנְצִין לֶעבִּין, מִיט וֶועמֶען מִירֶעט קָאן זִיךְ אַייעֶר דְרֶעזֶעלְן נִיט אָפּ לוֹיבִּין, אַלֶע זָאגִין אַז אַזַא קִינְד וִויא אַייעֶר דְרֶעזֶעלֶע אִיז אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט נִיט צוּ גְפִינֶען, הֵן אִין שֵׁיינְקֵייט אוּנ הֵן אִין אַנְדֶערֶע מַעֲלוֹת אִיז אִיהְר גְלַייכִין נִיטָא, אוּנ אוֹיף אַייעֶר אִינְגֶערֶע טָאכְטֶער חַיֶענֶעלִין הָאבִּין עֶפֶּעס אַלֶע אַיין אוּם־חֵן גִיוָוארְפִן, מִיזָאגְט אוֹיף אִיהְר אַז זִיא אִיז אַבֵּייזֶער שְׁלַאנְג אַז דִיא עֶרְד זָאל אִיהְר נִיט טְרָאגִין, חְלֶעבִּין דִיא צִינְגֶער מָאג זַייא אָפּ דַארִין, וָואס הָאבִּין זַייא צוּ בֶּערֵיידִין אַזוֹא אַיין כָּשֵׁר קִינְד״?

„אוּנ אִיךְ״ — הָאט עֶלְקֶע גִיזָאגְט — הָאבּ טוֹיזִינְט מָאהְל הֶעלְטֶער מַיין חַיֶענֶעלִין וִויא דְרֶעזֶלִין, אַיין אֶמֶת מָאג מֶען אוֹיף אַייגֶענֶע קִינְדֶער אוֹיךְ זָאגִין, דְרֶעזֶעלֶע פָאלְגְט אוּנְז נִיט פוּן דַאנֶען אַהִין, וֶוען מִיר דַארְפִין עֶפֶּעס אַמָאהְל טָאן וָואס צוּ אוּנְזֶער גִישֶׁעפְט אִיז נוֹגֵעַ, מוּזִין מִיר זִיךְ פוּן דְרֶעזֶלִין בֶּעהַאלְטִין, דֶען אוֹיף דֶעם גְרֶעשְׁטִין יוֹשֶׁר שְׁרַייט זִיא אַז דָאס אִיז אַיין עַוְלָה אַיין רְצִיחָה, אוּנ אַז מִיר הֶערִין אִיר נִיט קָאן נָאךְ דִי חֲצוּפָה אוּנְטֶער זָאגִין דֶעם אָן וֶועמֶען מִיר וִוילִין זִיךְ נוֹקֵם זַיין, דָאס עֶר זָאל זִיךְ פוּן אוּנְז הִיטִין, אוּנ זִיא פַאר שְׁטֶעלְט אוּנְז פְּרָאסְט אוּנְזֶערֶע וֶועגִין, וָואס קוּמְט אַרוֹיס פוּן דִי רֵייד, מֶעשְׁנַייצְט דֶעם נָאז אוּנ מֶעוִוישְׁט דֶעם פָּנִים, אָבֶּער פוּן מַיין חַיֶענֶעלִין זָאל לֶעבִּין הָאבּ אִיךְ טַאקֶע נַחַת, זִיא אִיז גָאר מַיין הַאנְט, דֶען מִיט אִיר קְלוּגִינְקֶע קֶעפֶּעלֶע גִיט זִיא אוּנְז דִיא בֶּעסְטֶע עֵצָה, אַזוֹ וָואלְט זִיךְ דִי קַארָאבְּקֶע בַּייא אוּנְז אַיין הַאלְטִין אַז נִיט זִיא? אַלְץ מִיט אִיהְרֶע פְּלַאנֶען מִיט אִיהְרֶע עֵצוֹת, אִיךְ וָואלְט שׁוֹין וֶועלִין דֶער לֶעבִּין דִי צַייט מִיט אִיר אַשִׁידוּךְ צוּ טָאן, אִיךְ וֶועל אִיר גֶעבִּין מֶעהְר נַדַן וִויא דְרֶעזֶלֶען, אוּנ וֶועל דָאס פַאר אִיר אַבִּיסִיל אוֹיס הַאקִין אַחָתָן אַצַאצְקֶע,

ווייל

וויל זיא איז מיר אין הארצין איין גיבאקין , צו ווישין זיך מאג מען ריידין , חאטשע זיא איז סך הכל אלט פופצעהן יאהר (חוץ שבתים אונ יו"ט) , ביז הונדערט אונ צוואנציג יאהר , פון דעסט וועגין שיינט מיר אז זיא וויל שוין אחתן , אונ דאס איז גאר קיין חידוש ניט , ווייל דאס וועט זיך אן שכל אונ שכל איז פארהאן וויא אין אהויף" . „איך מיש מיך אריין אין אייערע רייד" — האט שרה צו איר גזאגט — „איהר זייט טאקע אפיק חכמה , איך האב דאס טאקי אויך בעמערקט אויף אייער חיענעלין , איך בין דאך ביי אייך וויא אבן בית , האב איך עטליכע מאל גיזעהן בשעת אז אברהם וויינשטאקס באחעריל פלעגט צו אייך אריין קומען פלעגט אייער חיענעלע רויט ווערין , אונ זיא פלעגט זיך אנטקעגין אים העגעווין זיא זאל אים אלץ געפעלין , דער פון קאן מען פאר שטיין אז זיא האט ניט פיינט אבחור , אין שטאט האט מען אנדערס ניט גיזאגט וויא אז עס וועט זיין אשידוך ביי אייער דרעזעלען , מיט וויינשטאקס בחוריל , אונ ער איז טאקע אצוקאוונער בחוריל איין ווייל קינד .

„גאט איז מיט אייך ! — האט עלקע אויף איהר אגישריא גיטאן — וויא רעט איהר דאש אויש אזא אנארישקייט פון מויל אז וויינשטאק'ס בחור איז אציקאוונער ? וואש טייג מיר זיין לערנען מיט זיינע קענשאפט צוא זאמען , אז ער איז אלײדאק , איהר ווייסט דען דאש נאר ניט אז ער האט גיטאנצט מיט דאמען , וועלכע צוא ווישין זייא איז גיוועזין זיין מוטער דיא אלטע סקאפע ?"

„דאש איז טאקי אמת ? האט שרה גיפרעגט —" איך וואלט דאש אויף אים קיין מאהל ניט גיגלייבט .

„אונ וויא נאך אמת" — האט עלקע גיענטפערט — „מיר האבין דאש ניט גיהערט פון אבילע וועמען , אונז האט דאש שמעריל דער שוחט אונ קאראבקע נאמן אליין דער ציילט , ער זאגט אז ער ווייש דאש בבירור , היינט ווער קאן דאש אפ לייקענען , דרעזיל האט זיך אפילו גישטעלט דאש אויף ווייזין מיט ראיות אז דאס איז אליגין , אבער מיין אשר יעקיל האט איהר מכבד גיוועזין מיט עטליכע פעטש איז זיא שוין פון יענעם מאהל אן שטיל גיוואהרין" · · אין דעם איז אין קיך אריין אדינסט מויד אונ האט גיזאגט ; באלעבאתטע דער באלעבאת רופט אייך · „זעט שרה קרוין מאכט אלץ אקורהט , עש זאל זיין גיראטין , אקאטאוועס פאר אזעלכע מחותנים" , דאש האט עלקע גיזאגט ארויש גייענדיג פון קיך אונ איז מיט די רייד אריין אין זאל" נוא , וואש האשטו עפעס נייעס גיבראכט ? — האט עלקע גיפרעגט ביי איר מאן אשר יעקלין וועלכער איז ערשט פון גאס גיקומען · „הערשטו מיין ווייב" — האט אשר יעקיל צו איהר גיזאגט — „איך קאן פאר גרויס שמחה גאר פשוט ניט ריידין , דיא גאנצע שטאט קאכט מיט אונזער גליקליכין שידוך , עש זאל נאר מיט מזל גגמר ווערין , דער כלל וואו מעגייט וואו מעשטייט רעט מען אלץ פון אונזער גרויס ארטיגין שידוך , וועץ מיר וואלטין אליין אין הימיל ארויף וואלטין מיר שוין אויך קיין בעסערין שידוך ניט אויש קלייבין , אונ דאש אלץ האבין מיר צוא פער דאנקען אונזער אמתן גוטין פריינד שמעריל דעם שוחט , ער האט דאך אונז אויש

גישאדכינט

גִישַׁאדְכִינְט דֶעם שִׁידוּךְ, מִיט אַיין וָוארְט עֶר הָאט אוּנְז אָנְגְהֵייבִּין גְלִיקְלִיךְ צוּא מַאכִין אוּנ וֶועט אוּנְז אִי״ה מַאכִי גְלִיקְלִיךְ מַאכִין, וֶוער וָואלְט נָאר וִויסִין וָואס פַאר אַגוּטֶער בִּיסִין דִיא קַארָאבְּקֶע אִיז אַז נִיט עֶר, עֶר הָאט צוּא מִיר אִין דִי הֶענְט דִיא קַארָאבְּקֶע אַרַיין גִישְׁלֵייעֶרְט, אוּנ אַז צָדוֹק מִיט סִינְדְלֶערִין הָאבִּין בַּיי מִיר דִי קַארְבְּקֶע אַרוֹיס גִינוּמֶען, הָאט עֶר מִיר אַיין עֵצָה גִיגֶעבִּין אִיךְ זָאל פַאר דִי קַצָּבִים מַאכִין אַוֶועצֶערְקֶע אוּנ אָנְפָּייעֶן זֵיי אוּנ אִיךְ זָאל בַּיי זֵיי אַרוֹישׁ קְרִיגִין הֶענְט אַז זֵייא זָאלִין צְדִיקִין אוֹישׁ זֶעצְן דִי פֶענְשְׁטֶער אוּנ זָאלְן זִיךְ בִּיז בְּלוּט שְׁלָאגְן נָאר אִים דִי טַאקְסֶע נִיט צוּ צָאלִין, אוּנ דֶער פְּלַאן אִיז דָאךְ טַאקֶע גִיוֶועזִין אַגוּטֶער, צָדוֹק אִיז בְּדִיל הַדַל גִיוָוארִין וַוייל דִיא קַצָּבִים הָאבִּין דִיא קַארָאבְּקֶע פוּן אִים גִיגַנְבֶט, עֶר אִיז גִילָאפִין שְׁרַייעֶן צוּ קָהָל, אָבֶּער וִויא פַארְשְׁטֵייסְטוּ הָאבִּין זֵיי אִים עֶפֶּעס גִיעֶנְטְפֶערְט, מִן הַסְתָּם הָאבִּין זֵיי גִיטָאן וִויא אִיךְ הָאבּ זֵיי גִיבֶּעטְן, צָדוֹק מִיט סִינְדְלֶערִין זַיינֶען בְּדַלוּת גִיוָוארְן אוּנ זֵיי זַיינֶען צוּ מִיר צוּ גִיפַאלִין כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים אַז אִיךְ זָאל בַּיי זֵיי דִי קַארָאבְּקֶע אִיבֶּר נֶעמֶען, אוּנ זֵיי הָאבְּן נָאךְ מִיט בְּלוּט גִישְׁפִּייט בִּיז זֵיי הָאבְּן דָאס בַּיי מִיר כְּלוֹמֶערְשְׁט גִיפּוֹעֶלְט, אוּנ דִיא קַארָאבְּקֶע אִיז בַּיי מִיר גְבְלִיבְּן עַד הַיּוֹם הַזֶה, אוּנ אִיךְ הָאף אַז שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט וֶועט מַאכִין אַז דִיא קַארָאבְּקֶע וֶועט בַּייא אוּנְז אֵייבִּיג בְּלַייבְּן אוּנ זִיא וֶועט שׁוֹין פוּן מַיינֶע הֶענְט נִיט אַרוֹיס, נָאר אִין מַחֲשָׁבָתִין הָאבּ אִיךְ זִיךְ פַאר רֶעט, אוּנ דִיא פוֹרִין וֶועלִין דָאךְ בַּאלְד קוּמֶען, זָאג מִיר מַיין וַוייבּ בַּיי אוּנְז אִיז שׁוֹין אַלְץ פַארְטִיג?

„יָע“ — הָאט עֶלְקֶע גִיעֶנְטְפֶרְט — „אִין קִיךְ קָאנְטְשֶׁעט מֶען שׁוֹין פְרֶעגְלֶען אוּנ בַּאקְן, נָאר אִיךְ וֵוייס נִיט אוֹיבּ דְרֶעזִיל אִיז שׁוֹין מִיט אַלְץ פַארְטִיג“, רוּף אִיר אַרַיין אוּנ פְרֶעג בַּיי אִיר, אוֹיךְ זָאלְסְטוּ אִיר אָנְמוּסָערִין אַז זִיא זָאל זֶעהֶן צוּ שְׁטַארֶען זִיךְ דֶעם חָתָן צוּ גִיפֶעלִין, זִיא זָאל דָארְטִין חָאטְשׁ זִיךְ נִיט אוֹישׁ רֵיידִין קֵיין נַארִישְׁקַייט חָלִילָה מִיט אִירֶע פִילֶעזָאפֶע מִיט אִיר אוֹיף גִיקְלֶעהְרְטַקַייט, מֵילָא מִיר מוּזִין זִיךְ שְׁטִיקִין מִיט דֶעם אָבֶּער דֶעם חָתָן וֶועט זִיא גִיוִויס נִיט גִיפֶעלְן דֶער מִיט עֶר אִיז דָאךְ גִיוִויס פְרוּם גִיוֵוינְלִיךְ וִויא אַרָבִ׳ס אַיין אַיינִיקִיל אוּנ עֶר וֶועט גִיוִויס פַאר שְׁטֵיין פוּן אִירֶע אוֹיפְגִיקְלֶערְטֶע רֵייד אַז זִיא מוּז זַיין אַהַיינְטִיקֶע מֵידִיל, זֶע לְמַעֲ״ה זָאלְסְט אִיר גוּט אָן רוּגַאיֶען“, דִיסְקֶע! — הָאט אָשֵׁר יָעקִיל אַגִישְׁרֵייא גִיטָאן צוּ אַדִינְסְט מַאד — „רוּף מִיר אַרַיין דְרֶעזִילֶען“.

אִין אַקְלֵיין וַויילֶע אַרוּם זֶעהֶן מִיר שְׁטֵייעֶנְדִיק לֶעבְּן אָשֵׁר יָעקְלִין אַיין פְרֵיילִין אַשֵׁיינֶעם נֶעטֶעם בֶּעשֶׁעפֶּנְשׁ, רַיין אָנְגִיקְלֵיידֶעט צְוַואר אֵיינְפַאךְ אָבֶּער מִיט אַגוּטִין גִישְׁמַאק, אִיר גִיזִיכְט וַואר רֵייצֶענְד אוּנ סִימְפַּאטִישׁ דָאשׁ קֵיינֶער אִיז נִיט אוּמְשְׁטַאנְדֶע גִיוֶועזִין בַּיי אִיר עֶרְשֵׁיינוּנג רוּאִיג צוּ בְּלַייבְּן אוּנ נִיט הֶעכְסְט עֶנְצִיקְט צוּ וֶוערִין אִיר גִיזִיכְט אִיז זֶעלְטִין הַארְמָאנִישׁ אוּנ רֶעגֶעלְמֶעסִיג גִישְׁנִיצְט גִיוָוארִין, אוּנ דָר צוּ הָאט אִיר בֶּעשַׁיינְט דִיא רָאזֶע פַארְבּ אִין דִיא וַואנְגֶען, אִירֶע שְׁוַוארְצֶע בְּלִיצֶענְדֶע אוֹיגְן, אוּנ דִי דוּנְקֶעל שְׁוַוארְצֶע הָאר, אִין אִיר גַאנְצֶע קֶערְפֶּער גִיבַּאיי אִיז אַלֶעס גִוֶועןְ צוּ בֶּעוואוּנְדֶרְן דִי אַרְבַּייט פוּן דֶעם קִינְסְטְלִיכְן בּוֹיעֶר, דֶעם שֶׁעפְּפֶר פוּן דֶער וֶועלְט, וֶועלְכֶער הָאט זָא אַיין שֵׁיינֶעם וֶועזִין בֶּעשַׁאפִין, אוֹיךְ מִיט אִיר

רעגיל

רָעגִיל מֶעסִינְגֶע זַאנְפְּטֶע שְׁטִימֶע, הָאט זִיא שְׁטָאף גִיהַאט יָעדִין מֶענְשִׁין צוּא בֶּעצוֹבֶּערִין, אוּנ צוּא אַלֶעם דֶעם אִיז זִיא דֶעהֶמוּטִיג גִיוֶועזִין, זָא גְלַייךְ וִויא זִיא וָואלְט נִיט פֶערְשְׁטַאנֶען אִירֶע אֵיינֶענֶע אֵייגֶענְשַׁאפְטִין (מַעֲלוֹת), דִיא בֶּעצוֹיבֶּערְטֶע שֵׁיינְהַייט (דֶער גֶערָאיי פוּן אוּנְזֶער גְשִׁיכְטֶע) אִיז דָאס דְרֶעזֶעלֶע אָשֵׁר יֶעקִילְ'ס טָאכְטֶער, וֶועלְכֶע דַארְף יֶעצְט צוּ נוֹיף פָארִין מִיט אַחָתָן אוּנ צוּ מַאכִין אַתְּנָאִים וָוען עֶס וֶועט גִיפֶעלִין. „דוּא בִּיזְט שׁוֹין פַארְטִיג מִיט אַלֶעם? הָאט אִיר דֶער פָאטֶער גִיפְרֶעגְט — „יָא טַאטִינְקֶע" הָאט זִיא אִים גִיעֶנְטְפֶערְט. „וֶועסְטוּ זִיךְ חָאטְשׁ שְׁטַארֶען צוּ גְפֶעלִין"? הָאט אִיר דֶער פָאטֶער גִיפְרֶעגְט.

„דוּא וֵוייסְט דָאךְ טַאטִינְקֶע אַז אִיךְ הָאבּ זִיךְ פַיינְט צוּ קָאקֶעטַאזִירִין (מַאכִין זִיךְ חֶענֶעוְודִיג) אִיךְ פַארְעֶנְדֶער זִיךְ נִימַאלְס, אוּנ וִויא אִיךְ בִּין שְׁטֶענְדִיג זָא וֶועל אִיךְ זִיךְ פָארְשְׁטֶעלִין".

„אוּנ טָאמֶער וֶועסְטוּ אִים נִיט גִיפֶעלִין וָוען דוּא וֶועסְט רֵיידִין מִיטִין חָתָן מִיט דַיינֶע גִידַאנְקֶען מִיט וֶועלְכֶע דוּא בִּיזְט פַארְקְרָאכִין? אוּנ אִין דֶער אֶמֶת קָאן דַיינֶע רֵייד נִיט גִיפֶעלִין אַיין נֶפֶשׁ הַיָפָה (פְרוּמֶע זֶעלֶע)" — הָאט צוּ אִיר אָשֵׁר יֶעקִיל גִיזָאגְט.

„וָוען מַיינֶע גִידַאנְקֶען וֶועלִין אִים נִיט גִיפֶעלִן" — הָאט דְרֶעזִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — וִויא קָאן אִיךְ זִיךְ אִין דֶער טְהַאט מִיט עֶם זִיךְ שְׁלִיסִין, אִיךְ וֶועל דָאךְ מוּזִין דֶעם גַאנְצִין לֶעבִּין מִיט אִים שְׁטְרַייט פִירִין, אוּנ וָוען עֶס וֶועט דוּרְךְ דֶעם דֶער שִׁידוּךְ פַארְנַאנְדֶער גֵיין וֶועל אִיךְ הֶעכְסְט צוּ פְרִידִין בְּלַייבִּין".

זֶעסְטוּ אוֹיף דֶער בֶּעזְבּוּשְׁנִיצֶע אָשֵׁר יֶעקִיל?! הָאט עֶלְקֶע גִיזָאגְט — חָאץ וַוארְף אִיהְר אַקַאץ אִין דִי אוֹיגִין, זִיא מוּז אַלְץ בְּלַייבִּן בַּיי דָאס אִירִיגֶע, בַּייא אִיר אִיז רֶעכְט אַז אַזַא אַגִילְדֶערְנֶער שִׁידוּךְ זָאל צוּקְרָאכִין וֶוערִין אִיבֶּער אִירֶע נַארִישֶׁע עַקְשָׁנוּת, וִויא אִיךְ בִּין אַאִידִישֶׁע טָאכְטֶער אַז בַּיי אִיר וָואלְט נָאךְ עַד הַיּוֹם רֶעכְט זַיין צוּ טָאן מִיט זִימְל וַויינְשְׁטָאק אַבְרֶעמִילְס אַפִּיקוֹרֶס וָואס טַאנְצְט מִיט דַאמֶען מִיט אַלְם דָאשׁ בַּייז אוֹיף זַיין קָאפּ, דוּא וֶועסְט זֶעהֶן אַז מִיר וֶועלִין נָאךְ פוּן דֶער חֲצוּפָה חַרְפּוֹת וּבִיוּשִׁים הָאבִּין, זִיא וֶועט נִיוּוִים מַאכִין בְּכִוָון פוּן דֶעם שִׁידוּךְ זָאל נִיט וֶוערִין, וַוייל עֶשׁ קְלַאפְּט אִיר נָאךְ אַיין אָדֶער טָאמֶער וֶועט זִיא בְּלַייבִּין פָּארְט זִימְל וַויינְשְׁטָאקְס, אָבֶּער נֵיין!, סַיידִין מַיין קָאפּ וֶועט אוֹיף מִיר נִיט זַיין, כָּל זְמַן אִיךְ וֶועל לֶעבִּין וֶועט דָאשׁ נִיט זַיין, מַיינֶע אַקִינְד וֶועט נִיט הָאבִּין קֵיין אַפִּיקוֹרֶס פַאר אַמַאן אַז אִיךְ זָאל זַיין פוּל אִין לַייטִישֶׁע מַיילֶער, אִיךְ וִויל נִיט אַז מֶען זָאל גָאר אַרוּם מִיר רֵיידִין.

וָוען אַזוּ טַייעֶרֶע מוּטֶער! הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — וָוען דוּא לִיבְּסְט נִיט מֶען זָאל אַרוּם דִיר רֵיידִין, וָוארוּם זֶע הִיטְשְׁטוּ זִיךְ נִיט פוּן אַנְדֶערֶע זַאכִין פוּן וֶועלְכֶע דוּא בִּיסְט פוּל בַּיי לַייטִין אִין דִיא מַיילֶער? בֶּערֶעכִין זִיךְ גָאר, אַז דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער הָאט אוּנְז גִינֶעבִּין אַיין הוֹיזִיגֶע פַּרְנָסָה פוּן וֶועלְכֶע מִיר הָאבִּין אוּנְזֶער לֶעבִּינְס מִיטִיל בְּכָבוֹד, אוֹיךְ הָאבִּין מִיר הִיפְּשֶׁע אֵיינְטְרָאג פוּן דִירָה גֶעלְט, הַיינְט וָוארוּם בְּרוֹיכְט אִיר נָאךְ אַלֶע מִיטְלֶען — גֶעגִין גָאט אוּנ

געגין

גֶענִין מֶענְטְשִׁין — אַז דִיא בְּלוּטִיגֶע קַארָאבְּקָע זָאל אוֹיךְ בַּיי אַייךְ אִין דִיא הֶענְד זַיין, דָאס וֶוערְט דָאךְ גִיהַאנְדִילְט מִיט מֶענְצִישֶׁע אָרִימֶע בְּלוּט, אוּנ דֶר צוּ פֶּעכְט אִיהְר זִיךְ מִיט אַבְּלוּיזִין שַׁארְפִין שְׁוֶוערְד אִיבֶּער דִיא הֶעלְזֶער פוּן אוּנְשׁוּלְדִיגֶע מֶענְשִׁין אוּים צוּ רַאמֶען אַוֶועג בִּיז אִיר קוּמְט צוּ צוּדֶעם פַאר שְׁמוּצְטִין גִישֶׁעפְט, אוּנ צוּ לִיבּ דֶעם וֶוער זַיינֶען דִיא אַיינְגֵייעָר פוּן אוּנְזֶער הוֹיז ? גַזְלָנִים, מֶענְטְשִׁין פְרֶעשֶׂער, קָהָלְשֶׁ׳ע דָמִים צַאפֶּער, אוּנ מִיט יֶעדֶער אוֹיסְוואוּרְף מוּזִין מִיר זִיךְ בֶּעהַאנְדְלֶען, דָא קוּמֶען זֵיי עֶסִין טְרִינְקֶען, אוּנ דָא אוֹישׁ דֵיינְקֶען נַייֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעם וִויא דִי קַארָאבְּקֶע צוּ פַאר פֶעסְטִיגִין וִויא אִיר גְרֶעסֶער צוּ מַאכִין אוּנ נָאךְ דִי אָרִימֶע אִידֶעלִיךְ דֶעם לֶעצְטִין בִּיסִין פוּן מוֹיל אַרוֹיס צוּ רַייסִין, אוּנ דִי וָואס שְׁטֶערִין דֶערוּף אוּמְגְלִיקְלִיךְ צוּ מַאכִין, אוּנ וָואשׁ אַטָאג מֶער וֶוערְט אַלְץ גִיבָּארִין אַמַלְאַךְ הַמָוֶת אוֹיף דִיא אָרִימֶע שְׁטָאט לַייט, אוּנ אוֹיךְ דִיא קַצָבִים דִיא הוֹיט פוּן זַייעֶרֶע בֵּיינֶער אַרָאפּ צוּ רַייסִין, דִיא הֶערְצֶער זַיינֶען דָאךְ פֶערְבְּלוּטִיגְט בַּיי זֵייא, אוּנ וֶועמֶען שִׁילְטִין זַייא אַז נִיט אַייךְ, ווייל אִיר זַייט דֶער הַאלֶעף אִין דִיא הֶענְט פוּן דִיא שְׁטָאט בַּעֲלֵי טוֹבוֹת, אִיר זַייט דֶער שְׁוֶוערְד אִין דִיא הֶענְט פוּן דִיא קָהָלְשֶׁ׳ע בְּלוּט זַיינֶער, אוּנ נָאךְ אַלֶעם דֶעם זָאגְסְטוּ לִיבֶּע מוּטֶער, אַז דוּרְךְ מִיר וֶועשְׁטוּ אַרַיין פַאלִין צוּ לַייטִין אִין דִיא מַיילֶער, אִיבֶּער זִימְל וַויינְשְׁטָאק, אִיךְ זָאג אַייךְ אָפִין אַז עֶשׁ פְרֵייעֶט מִיר זֵייעֶר וָואשׁ אִיךְ הָאבּ נָאךְ אוּסְפַּייעֶט אִין עֶם זִיךְ נָאךְ נִיט צוּ פֶערְלִיבִּין אִיךְ זָאל דוּרְךְ דֶעם דַארְפִין מִיט עֶלְטֶערִין שְׁטְרַייטִין, נָאר אַלֶעם מֶענְטְשִׁינְפְּלִיכְט מוּז אִיךְ וַויינְשְׁטָאקִין פֶערְטְהַדִיגִין, דָאשׁ זַיין טַאנְצִין מִיט דַאמֶען אִיז אַפַאלְשֶׁער אוֹישׁ טְרַאכְט, אוּנ נָאר ווַייל עֶשׁ אִיז נִיט בֶּעשֶׁערְט עֶר זָאל זַיין מַיינֶער אַגִימַאהְל, הָאט זִיךְ גִימַאכְט דֶער פַאלְשֶׁער אוֹיסְטְרַאכְט, אוּנ דֶער הֶערוֹיס בְּרֵיינְגֶער פוּן דֶעם לִיגִין אִיז מִיט אַיין גִיוִויסֶע אוּרְזַאכֶע שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט... דְרֶעזִיל הָאט דָאשׁ אוֹיס גִירֶעט מִיט אִיר קְלִינְגִינְדֶע זִיסֶע שְׁטִימֶע אוּנ אִין אִירֶע אוֹיגִין הָאבִּין זִיךְ גִישְׁטֶעלְט צְוֵייא טְרֶערִין וִויא פֶּערִיל, אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל אִיז גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין פַאר שֶׁעמְט פוּן דִיא שְׁטְרָאף פוּן זַיין טָאכְטֶער, עֶשׁ הָאט אוֹישׁ גִיזֶעהֶן וִויא עֶר גִיט זִיךְ שׁוֹין אוּנְטֶער. פְּלוּצְלוּנְג אִיז דֶער זַאל פוּל גִיוָוארִין מִיט ווִילְדֶע קוֹלוֹת: „אָשֵׁר יֶעקִיל! דוּא זֶעכְט אוֹיף דַיין חֲצוּפָה מַארְשַׁאשׁ“? — הָאט עֶלְקֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — דוּא בִּישְׁט נִיט בֶּעסֶער פַאר אִיר אַז דוּא שְׁוַויינְסְט אִיר, אַז דוּא פַארְשְׁטֵייסְט גָאר נִיט אִיר מֵיינֶעלֶע, דוּא בִּישְׁט גָאר נִיט קְלָאהְר אִין דִיא דַייטְשׁ וֶועלְכֶע זִיא הָאט דָא אָנְגִיבָּאלְבֶּעט, אִיךְ פַאר שְׁטֵיי דָאשׁ אָבֶער גַאנְץ גוּט, זִיא מַאכְט דָאךְ אוּנְזֶער שְׁמֶערְלִין אוּנְזֶער בֶּעסְטִין גוּטִין פְרַיינְד פַאר אַלִיגְנֶער אַהֶעצֶע מַאכֶער, אִיךְ פַארְשְׁטֵיי פוּן פִּיק וָואשׁ פַאר אַהָאן דָאשׁ אִיז, מִיר הַאלְטִין שׁוֹין מִיט אִיז גַאנְץ ווַייט, אוּנ דוּא וֶועשְׁט דָאשׁ אִיר שְׁוַויגִין ?.

אָשֵׁר יֶעקִיל וֶועלְכֶער אִיז טַאקִי גְרַיילִיךְ נַארִישֶׁעוַואטֶע גִיוֶועזִין — נִיט קוּקִינְדִיג אוֹיף דִי בּוֹיעָרְשֶׁע פָּאסְלָאוִויצֶע: „יַאקִי אָן דוּרִין קַאלִי הַארָשִׁי מַאיֶיע“ — אוּנ פוּן זַיין ווַייבּ הָאט עֶר גְרַיילִיךְ נִיהַאלְטִין ווַייל זִיא הָאט גִיטְרָאגִין דִיא הֵייזִין

אוּנ

אונ ער דיא שְׁפַּאדְנִיצֶע, האט ער זיך אַזוֹ וויא פוּן שְׁלָאף אוֹיף גִיהאפְּט דער הֶערִינְדִיג זַיין ווַייבְּס קוֹלוֹת, אונ איז מִיט אַפָּאר פְּרֶעשְׁק אַריין גִיפָארִין אִין דְרֶעזָעלֶעס בַּאק וָועלְכֶע האט זִיךְ בֶּעגָאסִין מִיט טְרֶערִין, וִויא אִיז אַוֶועק אִין אִיר צִימֶער אונ האט זיך אוֹיף אַזָאפֶע צוּ גִילֵיינְט. „שְׁטֵיי אוֹיף חֲצוּפִּיסְקֶע! — האט דער פָאטֶער אוֹיף אִיר אַגִישְׁרַייא גִיטָאן, זָאלְסְט מִיר זַיין פִּיין פַּארְטִיג, אונ אַז ווִיא פוֹרִין וָועלִין קוֹמֶען זָאל מֶען אוֹיף דִיר אַקָארְסְט נִיט דַארְפִין ווַארְטִין.

גְלֵייך טַאטִינְקֶע — האט דְרֶעזָעלֶע גִיזָאגְט מִיט אַפַּאר ווַיינֶטֶע שְׁטִימֶע — זַיי זִיכֶער אַז אוֹיף מִיר וֶועט מֶען נִיט דַארְפִין ווַארְטִין.

אִין דֶעם זַיינֶען אָנְגִיקוּמֶען דִיא גַאנְצֶע מִשְׁפָּחָה נִיט דִיא אָרִימֶע קְרוֹבִים בַּעֲלֵי עֲגָלוֹת, שׁוּסְטֶער אָדֶער נָאר פְּרָאסְטֶע גַנָבִים וָועלְכֶע עֶס גִיפִינֶען זִיךְ אִין אָשֵׁר יָעקִילְס מִשְׁפָּחָה, נֵיין! עֶס זַיינֶען נָאר גִיקוּמֶען דִיא גְבִירִים, אָשֵׁר יֶעקִילְס צְוַוייא בְּרִידֶער מִיט זַייעֶרֶע ווַייבֶּער אונ מֶעהָאט זַייא אָנְגִינוּמֶען פַּאר ווִילְקָאמֶע גֶעסְט, אוֹיךְ האט מֶען אַזוֹ לַאנְג גִיגְרִיבּוּלְט אִין דֶער מִשְׁפָּחָה בִּיז מֶעהָאט זִיךְ פָארְט אַרוֹיף גִישְׁלָאגִין אוֹיף אַשְׁטִיקִיל יִחוּס, מֶעהָאט דֶערְטַאפְּט אַקָרוֹב אַיין אַלְטִין פַּרְצִייטִיגִין מְלַמֵד, מֶעהָאט אִים גְלֵייךְ אוֹיף גִינֵייט אַרַאצְמָארִינְגֶע זוּפְּצֶע אונ מֶעהָאט אִים גִיבְּרַאכְט צוּ טַאשְׁצֶען צוּ אוּנְזֶער מְחוּתָן ר׳ אָשֵׁר יָעקִל, בִּכְדֵי מֶעזָאל זִיךְ הָאבִּין מִיט וָואשׁ אִיבֶּער צוּ נֶעמֶען פַּאר דִיא מְחוּתָנִים, אונ צוּ דֶעם פַארְהֶערֶער וָועלְכִין מֶעהָאט אַרָאפּ גִיבְּרַאכְט פוּן דֶער שְׁטָאט קֶערְבֶּע וֶועט עֶר אַלֶעס סֶעקוּנְדִירְט דִינֶען.

מִי וָמִי הַנוֹסְעִים? האט גִיפְרֶעגְט אָשֵׁר יָעקוֹלְס עֶלְטֶערֶער בְּרוּדֶער.

וֶוער וֶועט פָארִין? האט אָשֵׁר יָעקִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ אונ מַיין עֶלְקֶע מִיט דִיא כַּלָה, מַיין חָיֶענֶעלֶע מוּז אִין שְׁטוּב בְּלַייבִּין, ווַייל מִיקֶען דָאךְ דִיא פַּרְנָסָה נִיט אַוֶועק ווַארְפִין, אונ אוֹיךְ שַׁייט מֶען זִיךְ צוּ נֶעמֶען אַבְּתוּלָה אוֹיף אַהְנָאִים, ווַייטֶער וֶועט אִיר אָלֶע פָארִין, אונ דֶער פַאר הֶערֶער ר׳ אִיצִיקִיל פוּן קֶערְבֶּע, אִיךְ גִיבּ אִים דֶער פַאר פֶערְצִיג רוּבִּיל אונ צוּ אִים גִיבּ אִיךְ צוּ אוּנְזֶער קָרוֹב ר׳ גְדַלְי׳ דֶער מְלַמֵד עֶר וֶועט זִיךְ אוֹיךְ בַּיין פַארְהֶערִין דֶער בַּייא שְׁטַיין, אונ שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט מוּז דָאךְ פָארִין ווָארוּם עֶר אִיז דָאךְ דֶער גַאנְצֶער שַׁדְכָן ־ פַאר שַׁארְוֶוער נֶעם אִיךְ מִיט יוֹאֵל דֶעם בֶּעדֶער מִיט שָׂרָה דִיא קֶעכִין.

שְׁטַייט יוֹאֵל דֶעם בֶּעדֶער? הָאבִּין אַלֶע פַאר וואוּנְדֶערְט אַפְרֶעג גִיטָאן — אונ עֶר וֶועט אֵיין לָאזִין אוּם עֶרֶב שַׁבָּת דִיא בָּאד, אונ וָואס וֶועט דִיא שְׁטָאט דֶערוּיף זָאגִין?.

דֶער פַאר זָארְגְט נִיט — האט אָשֵׁר יָעקִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — יוֹאֵל ווָאלְט פַאר מִיר לוֹיפִין אִין פַייעֶר אונ אִין ווַאסֶער, אִיךְ בִּין דָאךְ אַגַבַּאי אִין חֶבְרָה קַדִישָׁא, אונ וֶוער הַאלְט אִים פַאר אַבֶּעדֶער אַז נִיט אִיךְ, מְוָואלְט אִים שׁוֹין לַאנְג אַרָאפּ ווַארְפִין פוּן אַבֶּעדֶער וָוען נִיט אִיךְ, דֶען עֶס גִיפִינֶען זִיךְ אַנְדֶערֶע וָועלְכֶע בָּאטִין פַאר דִיא בָּאד צְוָואנְצִיג רוּבִּיל אַוועךְ שְׂכִירוּת אִין חֶבְרָה׳ אונ אַלֶע שְׁרַייעֶן טַאקִי מִיזָאל אַיין אַנְדֶערִין פָאר דִינְגֶען פַאר צְוַואנְצִיג רוּבִּיל דֶען דֶער פוּן וֶועט

זַיין

זיין שְׁבִירוֹת פאַר אַרְב אַחֲזֶן אונ מִיוֶועט פאַר שְׁפָּארִין צו בְּעַרייסִין דֶעם עוֹלָם מִיט קַארְאבְּקֶעס פוּן לִיכְט פוּן ווַיין פוּן זַאלְץ, אָבֶער אִיךְ דֶער לָאז דָאס נִיט אונ דֶער בֶּעדֶער בְּלַייבְּט פָּארְט יוֹאֵל אונ טַאקִי נָאר פַאר זֶעקְס רוּבִּיל אַוָואךְ, ווַייל עֶר אִיז דָאךְ בַּייא מִיר אַגַאנְצֶער בֶּן בַּיִת עֶר פַאסְלוּגֶעוֶועט מִיר, הַיינְט וִויא מֵיינְט אִיר אַז אִיךְ בֶּעט אִים עֶר זָאל פָּארִין מִיט מִיר אוֹיף תְּנָאִים אִיז נָאךְ אַשַׁאֲלָה אוֹיב עֶר וֶועט פָּארִין ? .

אִין דֶעם אִיז ר׳ אִיצִיקִיל פוּן קֶערְבֶּע אַרַיין גִיקוּמֶען, אַלֶע הָאבִּין זִיךְ מִיט עֶהְרֶע פַאר אִים אוֹיף גִיהוֹיבְּן, מִיהָאט אִים דֶער לַאנְגְט אַפָּאר דוּץ שָׁלוֹם—עֲלֵיכֶם,ס, אונ גִיזֶעצְט אוֹיבְּן אָן, „לִיבֶּער ר׳ אִיצִיק“ הָאט צוּ אִים אֲשֶׁר יֶעקִיל גִזָאגְט „אִיבֶּער הוֹיפְּט זָאלְט אִיר זֶעהֶען אַז מֵיין חָתָן זָאל זַיין אַיין עִילוּי אַבָּקִי אִין ש״ס אונ פּוֹסְקִים, עֶר זָאל אַלֶע הִיגֶע אַיידִימְס פַאר שֶׁעמֶען“.

מֶער וִויא דָאס קָאן אִיךְ אַייךְ נִיט צוּ זָאגִין — הָאט ר׳ אִיצִיק גִיעֶנְטְפֶּערְט—אָט וִויא עֶר אִיז אַזוֹ וֶועל אִיךְ אִים פַאר אַייךְ פָּאר שְׁטֶעלִין אונ ווַייטֶער וֶועט אִיהְר טָאן וִויא אִיר פַאר שְׁטֵייט.

דִיא טִיר הָאט זִיךְ מִיט הַאסְט גִיעֶפִינְט, אונ ר׳ יוֹאֵל דֶער בֶּעדֶער אִיז מִיט הַאסְט אַרַיין „נוּא וָואס, עֶס אִיז שׁוֹין אַלְץ פַארְטִיג, גִישְׁווִינְד אִין דִי וֶועגִין, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין דִיא פוּרִין גִיבְּרַאכְט.

עֶס אִיז גִיוָוארִין אַגְרוֹיס גִיפִּילְדֶער, מֶען הָאט אַלֶעס אִין דִיא פוּרִין פַאר פַּאקְט, אונ צַייט אִין אַהַאלְבֶּע שְׁטוּנְדֶע אַרוּם, זַיינֶען שׁוֹין אַלֶע מְחוּתָּנִים גִיזֶעסִין אִין דִיא פוּרִין, עֶס הָאט זִיךְ נָאר גִיהֶערְט וִויא דִיא בֶּעגְלַייטֶער הָאבִּין מִיט אַיין קוֹל גִישְׁרִיעֶן: פָּארְט מִיט גְלִיק, עֶס זָאל זַיין תְּנָאִים מִיט מַזָל, שׂוֹנְאִים זָאלִין זִיךְ נִיט דֶער פְרֵייעֶן“ אונ פוּן דִיא פִיר גְרוֹיסֶע בּוּכְטֶעס הָאבִּין דִי מְחוּתָּנִים אַרוֹיס גִישְׁרִיעֶן: „זַייט גִיזוּנְדֶער הֵייט! זַייט גִיזוּנְדֶער הֵייט... נָא נָא!... הִילָא! הָאבִּין דִיא בַּעֲלֵי עֶגְלוֹת מְסַיֵים גִיוֶועזִין אונ דִיא בּוּכְטֶעס הָאבִּין זִיךְ פוּן אָרְט גִירִירְט... לִיבֶּע לֶעזֶער! מִיר דַארְפִין זַייא אוֹיךְ נִיט זַאלָעוֶועֶן דִי טוֹבָה צוּ טַאן, צוּ בֶּענְטְשִׁין זַייעֶר נְסִיעָה מִיט דֶעם פָּסוּק: יְבָרֶכְךָ... נִישְׁקָשָׁה, דְרֶעזֶעלֶע וֶועט מִיט אִיהְר גִישִׁיכְטֶע דָאס בַּייא אוּנְז גַאנְץ כָּשֵׁר פַאר דִינֶען, דִי גִישִׁיכְטֶע וֶועט אִיהְר גִינוּג בְּלוּט אונ גִיזוּנְט קָאסְטִין. יְבָרֶכְךָ...

2) עֶטְוָואס פוּן דִי קַארָאבְּקֶע, אונ פוּן דָאס גִיפְטִיגֶע שְׁלַאנְג

אִין מִיטִין דֶער נַאכְט אַרוּם צְווַייא אַזֵייגֶער, וֶוען דִי וֶועלְט מִיט אִיהְר נַאטוּר הְרָאפְּעט גַאנְץ שְׁטַארְק, אִיז זִיךְ גִיזֶעסִין אַיין מַאן אִין אַשִׁיין פַאר פּוּצְטִין זַאל, בַּייא אַיין שְׁרַייבּ טִישׁ אוֹיף וֶועלְכִין עֶס אִיז גִילֶעגִין פַּאפִּירִין, עֶר אִיז גִיזֶעסִין פַאר טִיפְט אִין גִידַאנְקֶען אָנְגִילֶעהְנְט אוֹיף דִיא פַארֶענְצִין פוּן זַיין קְרֶעסְלֶע, דִי קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין׳ נָאר וֶוען עֶר הָאט דִי קָאפּ אוֹיף גְהֵייבִּין הָאט פְּרָאסְט אַבְּלִיטְשׁ גִיטָאן אִין דִיא אוֹיגֶען פוּן זַיין שׁוֹינְהֵייט, אונ פוּן זַיינֶע מִילְלֶע מִינֶען, דָאס אִיז גִיוֶועזִין דֶער בֶּערִימְטֶע אַכְטְצֶעהֶן יָאהְרִיגֶע קִינְד זִימְל

וויינשטאק, דער איינציגר זאהן דער גאנצר טראסט פון אברהם וויינשטאק, זיינע שווארצע האר ארום זיין אלבאסטער קלאהרע גיזיכט האט אויס גיזעהען וויא דער דונקעלער הימעל ארום די מאנד (לבנה), זיינע אויגין דורך וועלכע עס האט ארויס גישיינט זיין ריינעס הארץ, האט וויא צוויי שטערין גיבלישצעט, ער האט דאס ערשט גיקאנצעט אבריף שרייבין, אונ נאכהער האט ער דעם בריף אין דער האנד גינומען אונ האט אין אים איבער גילעזין פאלגענדע:

כ״ד ניס... בענעכסיף

גיליבטער פריינד...

דיינע צוייא בריף פון וואלאזין האב איך ערהאלטין, דיא אורזאך פון מיין ניט בעאנטווארטין ביז יעצט וועט דיר דיזער בריף ערקלערין, מיט מיר האט זיך אונטער דיא קורצע צייט וואס וויכטיגס פאסירט, מיין ערשטע שולד איז דיר צו ערקלערין; ווארום מיינע עלטערין האבין גיהיילט מיר צו רופין פון וואלאזין נאך פאר פורים, וייל מיינע עלטערין, זארגינדיג פאר מיר וויא פאר זייער איינציגע קינד, האבין פאר נייטיג גיפונען מיט מיר איין פארטיי צו שליסין מיט אפריילין וועלכע האט ביי זייא גרויס רייץ, דייטליכער גזאגט מיט איין טאכטער פון אהיגין נגיד נאמענטליך „אשר יעקיל“, דיא מיידכען איז אין דער טהאט ווירדיג צו שעצין אלעס איין געטין, זיא איז שיין אונ קלוג וויא דיא גאנצע וועלט אונ דער צו מיט אריינעם גיוויסין, אונ וייל מיינע עלטערין האבין זיך גיקראגין צו דער וויסין דאס עס האלט ביי איר איין אנדער פארטיי גישלאסין צו ווערין, דרום האבין זייא נאך מיר גיהיילט, אונ האבין אויס גירעכינט דאס דער שידוך וועט גשלאסין ווערין מיט מיר דורך איין ברויט וועקסל. אויס הערינדיג דאס, פון מיינע עלטערין זייער קאלט בליטיג, בין איך גיבליבין אום צו פרידין, איבער הויפט וייל איך בין שוין פערליבט פון מיין קינדהייט אן, וויא איך האב שוין דיר דערין באקאנט גימאכט, אונ אויך וייל איך האב גאר קיין סימפאטיע ניט צו אשר יעקיל׳ס הויז, וויא איך וועל דיר ווייטער פארשטעלין, דאך האבע איך מיינע עלטערין דער פון ניט אפ גיווענדעט אונ האב עס אויף דער נאטור גילאזין, מיינע עלטערין האבין אהין אברויט וועקסל גישיקט, נאר טהייערער פריינד! הער אונ בעוואונדער, דעם אנטווארט וועלכען מיר האבין בעקומען, דער פון וועסטו שוין פאר שטיין צו וויסין וועלכע מענטשין מיר גיפינען זיך, אונ מיר מוזין זייא מענשין רעכט געבין אונ היטין זיך פון זיי וויא פון ווילדע טהירין.

דוא מיין ליבער פריינד! קאנסט דאך מיר אינערליך, אלע מיינע אידייען איז דאך דיר בעוואוסט, דיא אכט שטונדין אין טאג אין וועלכע מיר האבין צו זאמען תלמוד (גמרא) גילערינט, ווייסטו דאך מיט וואס פאר איין פלייס איך האב דריין גיטאן, דוא ווייסט דאך וויא הייליג איך שעטצע יעדין ווארט פון אונזער הייליגע תורה אונ פון אונזערע תלמודיסטין, אונ זאגאר איך האב גילעזין אלע ווערק אין וועלכע זייא ווערין גיקריטיקירט, די ווערק וועלכע זייערע

פערפאסער

פֶערְפַאסֶער קְלֵיידִין זִיךְ אָן מִיט דֶעם פַאלְשִׁין נָאמֶען „רֶעפָארְמַאטֶער“ דָאךְ הָאט זִיךְ אָן מִיר נִיט אָן גִיקְלֶעפְּט אֵיין וָוארְט פוּן זֵייעֶרֶע פְלוֹידֶערַיי, זֵייא זָעהֶן בַּייא מִיר אוֹיס וִויא הִינְד וָועלְכֶע בִּילִין אוֹיף דִיא מָאנְד אָדֶער זָאנְגֶע, דִי אֵיינִיגֶע שְׁטוּנְדִין אִין טָאג אִין וָועלְכֶע מִיר הָאבִּין אִין קֶענְטֶנִישׁ פֶערְבְּרַאכְט, ווייסְטוּ דָאךְ אַז אִיךְ הָאבּ דָאס אוֹיךְ פַאר רֶעכִינְט פִיר אֵיין נָאט-דִינְסְט, ווַייל דִי תּוֹרָה פָאדֶערְט דָאס אוֹיךְ פוּן אוּנְז, מִיר הָאבִּין מִיט נָאטֶעס הִילְפֶע אִין דֶעם פֶערְלוֹיף פוּן אוּנְזֶער לֶערְנֶען טַאקִי עֶרְייכְט דֶעם צִיל צוּ וָועלְכִין מִיר הָאבִּין זִיךְ סְטְרֶעמְלַאיֶעט, דָאס אַלֶעס ווייסְטוּ דָאךְ גַאנְץ קְלָאר, הַיינְט וִויא פֶערְוואוּנְדֶערְט וָועסְטוּ דָאס וֶוערִין הֶערִינְדִיג דֶעם אַנְטְוָוארְט וָועלְכִין דֶער שַׁדְכָן הָאט גִיבְּרַאכְט צוּ מַיינֶע עֶלְטֶערִין, נָאר פָארְהֶער מוּז אִיךְ דִיר אַקְלֵיינֶע פָארֶעדֶע אָן שְׁרַייבִּין אוּם דוּא זָאלְסְט דֶעם נִישֶׁעפְּט נוּט פַאר שְׁטֵיין.

בַּייא אוּנְזֶערֶע אִידִין כִּמְעַט אִין יֶעדֶער שְׁטָאט הָאט זִיךְ פַאר זַאראַזֶעט אַקְרֶעץ וָועלְכֶער הֵייסְט: „קָאראָבְקֶע“ אָדֶער „טַאקְסֶע“ אִין מַאנְכֶע מְקוֹמוֹת „דִיא פְלֵיישׁ קוֹנְדִיצְיֶע„ אוּנ אִיךְ וָואלְט דָאס נֶאהֶנֶען „דִי פִּיַאוְקֶע“ ווַייל זִיא שְׁמַאקְצֶעט אוֹיס דִיא בְּלוּט פוּן אוּנְזֶערֶע אָרִימֶע אִידֶעלִיךְ, אוּנ הֵיילְט דִי קֶעשֶׁענֶעשׁ פוּן עֶטְלִיכֶע אִידִישֶׁע בְּלוּט צַאפֶּער, אָט דִיזֶער קְרֶעץ פַאר מָאנֶערְט אוּנְז, שְׁלָאגְט אוּנְז אַרָאפּ פוּן אַפֶּעטִיט, אוּנ מִיר קָאנֶען קֵיין בִּישִׁין אִין מוֹיל נִיט אַרַיין נֶעמֶען, פוּן דִיא קְרֶעץ קְרִיכְט בַּייא אוּנְז אַרָאפּ דִי הוֹיט מִיט דִיא פְלֵיישׁ אוּנ עֶס בְּלַייבְּט נָאר הַיילֶע בֵּיינֶער צוּ לֵייגִין יוּנְגֶערְהֵייט אִין קֶבֶר, דֶער קְרֶעץ הָאט זִיךְ בַּייא אוּנְז פַאר זַאראַזֶעט פוּן פַאר צַייטִיגֶע דוֹרוֹת, אַמָאל הָאבִּין דָאס אִידִין צְווִישִׁין זִיךְ גִימַאכְט פַאר אֵיין הַכְנָסָה אוּנ דֶער פוּן פְלֶעגְט זַיין אַלֶע הִצְטַרְכוּת הַקָהָל, ווַייל דְרוֹיף דִינְט נָאךְ דִיא אִידִישֶׁע רֶעגִירוּנְג דוּרְךְ דֶעם חַאלֶעף, מָסְרִים הָאט בַּייא אִידִין קֵיין מָאל נִיט גִיפֶעלְט, צוּ אוּנְזֶער שַׁאנְדֶע אִיז דִיזֶע גִיהֵיימֶנִישֶׁע קָאראָבְקֶעלֶע צוּ פְּרַאוִויטוּלְסְטְוָוא בְּוואוּקְסְט גִיוָוארִין, אוּנ ווַייל אִידִין זַיינֶען דַאן גִיוָועזִין אִין קְרוֹין גְרוֹיסֶע שׁוּלְדֶער (בַּעֲלֵי חוֹבוֹת), נִיט ווַייל אִידִין הָאבִּין נִיט גִיצָאהְלְט, נֵיין, זֵייא הָאבִּין זֵייעֶר פִיל גִיצָאלְט, נוּר דִי אִיסְבָּארְשְׁצִיקֶעס אָדֶער קָהְלִים לֵייט הָאבִּין דָאס אִין קֶעשֶׁענֶע אַרָאפּ גִילָאזִין אוּנ הָאבִּין קֵיין חוֹבוֹת נִיט אֵיין גִיצָאהְלְט, דִיא קָהָלִים לֵייט זַיינֶען בֶּאֱמֶת שְׁטִיקְלִיךְ בַּעֲלֵי בָּתִּים גִיוָוארִין אוּנ אַנְדֶערֶע טַאקִי נְגִידִים, אָבֶער דִיא אִידִישֶׁע חוֹבוֹת אִין קַאזְנַא אִיז וָואס ווַייטֶער אַלְץ גְרֶעסֶער גִיוָוארִין, דְרוּם הָאט פְּרַאוִויטוּלְסְטְוָוא בֶּעשְׁטֶעטִיגְט דִיא פְלֵיישׁ קַארָאבְּקֶע אַז דֶער פוּן זָאל זִיךְ דִיא אִידִישֶׁע חוֹבוֹת אוֹיס צָאלִין, אוּנ עֶס אִיז אַזוֹי הִיפְשֶׁע יָארִין אַרִיבֶּער אוּנ מֶעהָאט בִּיסְלִיךְ ווַיים דִיא חוֹבוֹת אוֹיס גִיצָאלְט, דַאן הָאט פְּרַאוִויטוּלְסְטְוָוא גִימֶעלְדֶעט דָאס דִיא קַארָאבְּקֶע אִיז שׁוֹין אִיר מֶער נִיט נֵייטִיג, אָבֶער אוּנְזֶערֶע מַנְהִיגִים וָועלְכֶע הָאבִּין דֶעם גוּטִין בִּישִׁין פוּן דֶער קַארָאבְּקֶע פַאר זוּכְט, הָאבִּין שׁוֹין דָאס נִיט גִיוָואלְט פוּן הַאנְט אַרוֹיס לָאזִין, דֶען אַרוּם דִי קַארָאבְּקֶע הָאבִּין זִיךְ פַאזִיוֶועט הִיפְשֶׁע נִיזִינְטִין, וָוער רֶעט דֶער בַּעַל טַאקְסִי אִיז נָאר רַייךְ גִיוָוארִין, אוּנ דֶער צוּ הָאבִּין דִי קָהָלִים לֵייט אַפֶּעטִין

בַּייְנְדִיל אָפּ גִילֶעקְט, הַיינְט וִויא לָאזְט מֶען אַיין אַזוֹ אַיין פֶעטֶע מֶעלְקֶעדִיגֶע קִיעֶלֶע, דְרוּם הָאבִּין זַייא אָן גִינֶעבִּין פַאפִּירִין אוֹיף וֶועלְכֶע עֶס הָאבִּין זִיךְ גִיחַתְמֶתְ גַאנְץ שְׁטָאט — דֶען אַ אִיד וַויים דָאךְ קֵיין מָאל נִיט אוֹיף וָואס עֶר חַתְמֶתְ, אוּנ בִּפְרַט אַז דַאפּוּטַאטִין הֵייסִין מִן הַסְתָּם אִיז דָאס לְטוֹבָה — אַז זַייא פַאר לַאנְגֶען אַז דִיא קָארָאבְּקֶע זָאל בְּלַייבִּין אוֹיף וַוייטֶער, דֶען זַייא דַארְפִין הָאבִּין אוֹיף שְׁטָאטִיגֶע הִצְטַרְכוּת, אוֹיף אַשׁוּל אָרָב חַזָן שַׁמָשׁ שׁוּל קְלֶעפֶּער לִיכְטְצִינְדֶער, אוּנ וַוייל פְּרַאוִויטוּלְסְטְוֶוע וַויים דָאךְ נִיט אַז דָא אִיז פֶערְהַאנְדִין עֶפֶּעס שְׁלֶעכְטֶעס הָאט זִיא דָאס בֶּעשְׁטֶעטִיגְט אוֹיף וַוייטֶער, אִין אַנְדֶערֶע שְׁטֶעט גֵייט דֶער אַייְנְטְרָאג פוּן קָארָאבְּקֶע אוֹיף אַיין «הֶקְדֶשׁ» אוּנ דָאס אִיז אֲפִילוּ יָא נֵייטִיג, נָאר דָאךְ וָואלְט פִיל גְלַייכֶער גִיוֶועזִין וֶוען דִיא קָארָאבְּקֶע וָואלְט גָאר נִיט גִיוֶועזִין, דַאן וָואלְטִין פוּן אִידִין אַזוֹ פִיל חוֹלָאִים נִיט גִיוֶועזִין וִויא יֶעצְט, דַאן וָואלְטִין אִידִישֶׁע קִינְדֶער נִיט אַזוֹ פִיל אוֹיס גִישְׁטָארְבִּין קְלֵיינֶער הֵייד מֶער וִויא פוּן אַלֶע נַארָאדִין דֶען אַלֶע חַלַאתִין, דֶער אָפְטֶער שְׁטַארְבִּין פוּן דִי קְלֵיינֶע קִינְדֶער שְׁטַאמְט פוּן וֵויינִיג פְלֵייש עֶסִין, אַזוֹ הָאבִּין אַלֶע דָקְטוֹרִים דָאס אוֹיף גִיצֵייגְט, אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט דֶער דָאקְטֶער „קָאמִינַאר“ אִין זַיין וֶוערְק „סֵדֶר כַּפָּרוֹת לְבַעַל טַאקְסִי“, אוּנ דִיא וֵוינִיג פְלֵייש עֶסִין אִיז צוּ לִיב דִיא קָארָאבְּקֶע, דֶען אָנְשְׁטָאט דֶעם וָואס אַקְרִיסְט קוֹיפְט זִיךְ אָן פַאר אַגִילְדִין אַגַאנְצֶע טָארְבֶּע מִיט פְלֵייש אַז עֶס קְלֶעקְט אִים מִיט זַיין גִיזִינְד צוּ עֶסִין צוּ זַאט, מוּז דֶער אָרִימֶער אִיד בַּצָאלִין אַפֶערְצִיגֶער פַאר אַפוּנְטֶעלֶע פְלֵייש וָואס דְרִינֶען אִיז פַאראַן מֶעהְר בֵּיינֶער וִויא פְלֵייש, דִי אִידִישֶׁע בַּאלֶעבָּאתְטֶע טֵיילְט נָאךְ דֶעם פוּנְט אוֹיף צְוַויא דְרַייא מָאהְל דֶען אַנְדֶערְשׁ בֶּעשְׁטֵייט זִיא נִיט, אוּנ דִיא שְׁטִיקִיל פְלֵייש גִיט זִיא אָב דֶעם בַּאלֶעבָּאת אוּנ זִיא מִיט דִיא קִינְדֶער קוּמֶען אָפּ מִיט נִיסְט, הַיינְט פוּן וַואנֶען זָאל אִיהְר זַייגֶעדִיגֶע קִינְד הָאבִּין קְרֶעפְטִין, וִויא אַזוֹ זָאלִין דִיא קְלֵיינֶע קִינְדֶער נִיט צוּ שְׁטַארְבִּין קְלֵיינֶער הֵייד, דֶען אוֹיף דֶעם אִידִישִׁין בִּישִׁין פְלֵייש לִיגְט אַזַא מַאנֶעפָּאלְיֶע, הוּנְדֶערְטֶער גִיזִינְטִין וֶוערִין רַייךְ פוּן דִיזֶען נִישֶׁעפְט, מִישְׁטְרוֹיֶעט אוֹיס מַאיָאנְטְקֶעס, מֶעגִיט קִינְדֶער טוֹיזִינְטֶער רוּבִּיל נַדַן, אוּנ אַלְץ פוּן דֶעם אִידֶעשִׁין בִּיסִין פְלֵייש, הַיינְט וִויא אַזוֹ זָאל דָאס דֶער אִיד אוֹיס הַאלְטִין מִיט זַיין גִיזִינְד, דְרוּם זַיינֶען בַּייא אִידִין מֶער חוֹלָאִים פַאראַן וִויא בַּייא אַנְדֶערֶע נַאצְיָאנֶען, דְרוּם אִיז נֵייטִיג צוּ מַאכִין פַאר זַייא אַהֶקְדֶשׁ, אָבֶּער גְלַייכֶר וָואלְט זַיין אַז דִיא קָארָאבְּקֶע וָואלְט נִיט זַיין אוּנ דַאן וָואלְטִין אִידִין עֶסִין פְלֵייש וִויא קְרִיסְטִין, אוּנ וָואלְטִין אוֹיךְ זַיין גִיזוּנְד וִויא אַלֶע נַאצְיָאנֶען, אוּנ דִי גָארָאדְסְקָאיֶע בָּאלְנִיצֶעס וָואלְט פַאר אִידִין אוֹיךְ גִינוּג זַיין, אוּנ מֶעוָואלְט נִיט נֵייטִיג הָאבִּין צוּ מַאכִין פַאר אִידִין בֶּעזוּנְדֶערֶע לַאזָערֶעטִין, אָבֶּער פוּן וַואנֶען וָואלְטִין דִיא „בַּעֲלֵי קָארָאבְּקֶעס“ וֶוערִין גְבִירִים ?!...

אוּנ בַּיי אוּנְז אִין שְׁטָאט הַאלְט אַלֶע מָאל דִיא קָארָאבְּקֶע דֶער רַייכְסְטֶער, אָדֶער בֶּעסֶער גִיזָאגְט; דֶער וָואשׁ הַאלְט דִיא קָארָאבְּקֶע אִיז דֶער רַייכְסְטֶער, וַוייל עֶר פַאר דִינְט דֶער פוּן פִיל גֶעלְט אוּנ שׁוֹין פוּן הִיפְשֶׁע עֶטְלִיכֶע יָאר

הָאט אִין דֶער קַארָאבְּקֶע זוֹכֶה גִיוֶועזִין ר׳ אָשֵׁר. יָעקִיל, אוּנ עֶשׂ אִיז אִים זַייעֶר מַצְלִיחַ, עֶר הָאט שׁוֹין אָנְגִיקוֹיפְט אַפוּלֶע מַאיָאנְטֶקֶעס, דֶען דֶער גִישֶׁעפְט אִיז בַּיי אִים וְוִיא אַגוּטֶע מֶעלְקֶעדִיקֶע קִיעֶלֶע וְועלְכֶע פַאסֶעט זִיךְ אוֹיף פְרֶעמְדֶע פַאסֶע אוּנ דֶעם וְוירְט קָאסְט נִיט קֵיין קָארְמֶע, דֶען עֶר צָאלְט פַאר דִיא קַארָאבְּקֶע כִּמְעַט גָאר נִיט אִין קָהָל, עֶר קוּמְט נָאר אָפּ מִיט שִׂיהִי פִּיהִי, עֶר מַאכְט שׁוֹין מִיט זַיי דוּרְךְ אַהֶער אוּנ אַהִין, דֶעם פַאר שְׁטֶעכְט עֶר מִיט אַמַטְבֵּעַ, דֶעם גִיסְט עֶר אָן דֶעם גָארְגִיל, אוּנ אַזוֹ קוּמְט עֶר אָפּ מִיט גָאר נִיסְט, אוּנ הָאטְשׁ עֶר אַלֵיין אִיז נִיט כְּפָּאסָאבְּנֶע אוֹיף דִיא חִיטְרָאסְט, הָאט עֶר אַיין פְלִיגִיל אַדְוִוּטַאנְט, דָאס אִיז שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט אוּנ נֶאֱמָן בַּיי עֶם אוֹיף דִיא קַארָאבְּקֶע, אוּנ עֶר בֶּעזָארְגְט אִים שׁוֹין מִיט אַלֶע פְלַאנֶען, וַוייל עֶר אִיז אַיין חִיטְרֶער יוּנְג, אוּנ עֶר אִיז גַאטָאוו פַאר אָשֵׁר יָעקְלִין צוּ לוֹיפְן אִין פַייעֶר אוּנ אִין וַואסֶער, אוּנ דָאס אִיז מִיט אַטִיפֶּע כַּוָונָה, וַוייל אַשׁוֹחֵט אִיז אִין גַאנְצִין בַּיי אַבַּעל קַארָאבְּקֶע אִין דִיא הֶענְט אוּנ וַוייל ר׳ שְׁמֶערִיל וָואלְט בַּיי אַיין אַנְדֶער בַּעל קַארָאבְּקֶע קֵיין קִיוּם נִיט הָאבִּן, וַוייל עֶר אִיז נִיט ווִירְדִיג צוּ זַיין אַשׁוֹחֵט; עֶרְשְׁטִין וַוייל עֶר אִיז אַבַּעַל מִדּוֹת רָעוֹת, אוּנ אוֹיךְ אִיז עֶר אַגְרוֹיסֶער בַּעַל עֵסֶק אוֹיסֶער דִיא שְׁחִיטָה, אִים אִיז אַלְץ אַהַאנְט, אוּנ וִויא עֶר דֶער זֶעהְט אַז אֵיינֶער לֶעבְּט עֶפֶּעס פוּן אַגִישֶׁעפְט מוּז עֶר שׁוֹין דֶעם גִישֶׁעפְט נָאךְ טָאן, עֶר הַאנְדִילְט מִיט מֶעל בְּרוֹיט מִיט גֶענְז מִיט שְׁמַאלְץ מִיט לַאטְרַיי צֶעטְלִיךְ מִיט גַאזֶע מִיט קֶעז אוּנ אַמָאל מִיט אַנֶפֶשׁ, אוֹיךְ פְלֶעט עֶר אָפְט אוֹישׂ אַוִויגְרֶעסֶנֶעם בִּילֶעט, אוּנ הָאטְשׁ עֶר לֵייגְט צוּ צוּ דִיא אַלֶע גִישֶׁעפְטִין דָאךְ קְלֶעקְט דִיא שְׁחִיטָה צוּ פַארְדֶעקִין אַלֶע לֶעבֶער, הַיינְט וָואלְט עֶר שׁוֹין זִיךְ אֵיינְהַאלְטִין בַּיי אַרֶעכְטִין בַּעל קַארָאבְּקֶע,? דֶערוּם זוּכְט עֶר אַלְץ דֶער ר׳ שְׁמֶערִיל פְלֶענֶער אַז דִיא קַארָאבְּקֶע זָאל אַלְץ זַיין בַּיי ר׳ אָשֵׁר יָעקְלִין אִין דִי הָענְט, אוּנ דֶר פַאר אִיז עֶר בַּיי אָשֵׁר יָעקְלִין דֶער גַאנְצֶר בַּעל עֵצָה אוּנ בֶּן בַּיִת.

יָעצְט מַיין טְהַייעֶר פְרַיינְד! פַארְשְׁטֵייסְטוּ וִויא ר׳ שְׁמֶערְלִין הָאט דָאס נִיט גוּט גִישְׁמֶעקְט דָאס אִיךְ זָאל אַרַיין קוּמֶען פִיר אַיין אֵיידִים צוּ אָשֵׁר יָעקְלֶען אִין הוֹיז, עֶר הָאט פַאר שְׁטַאנֶען אַז עֶר אִיז בַּיי מִיר אִין דִיא אוֹיגִין נִיט אַזוֹ חָשׁוּב וִויא בַּיי אַלֶעמֶען, אוּנ עֶר הָאט מוֹרָא גִיהַאט אִיךְ זָאל אִים נִיט קַאלְיֶע מַאכִין זַיין מַעֲרָכָה בַּיי אָשֵׁר יָעקְלִין אִין הוֹיז וֶוערֶענְד אִיךְ וֶועל זַיין אֵיידִים זַיין, דֶערוּם הָאט עֶר גִיזוּכְט מִיטְלֶען וִויא דֶעם שִׁידוּךְ צוּ עֶרְשְׁטֶערִין, אוּנ עֶשׂ הָאט אִים גִינָאלְטִין, עֶר הָאט אוֹיף מִיר אוֹישׂ גִיפּוֹיקְט דָאס אִיךְ הָאבּ גִיטַאנְצְט מִיט דַאמֶען, אוּנ נָאךְ אַיינִיגֶע מַעֲשִׂים רָעִים הָאט עֶר אוֹיף מִיר אוֹישׂ גִיקְלֶערְט פוּן וֶועלְכֶע עֶשׂ אִיז שׁוֹין מֶער נִיט גִיוֶועזִין צוּ צְווַייפְלֶען דָאס אִיךְ בִּין אַיין אַפִּיקוֹרֶס גָמוּר, אוּנ בַּיי אָשֵׁר יָעקְלִין אִין הוֹיז הָאט מֶען גִימַאכְט אַרִיכְטִיגִין גְבִיוֹת עֵדוּת מִיט דְרִישָׁה אוּנ חֲקִירָה אוּנ עֶשׂ הָאט זִיךְ אַלְץ אוֹיף קְלָאר עֶנְדֶעקְט דָאשׂ אִיךְ הָאבּ גִיטָאן דִיא אַלֶע מַעֲשִׂים רָעִים, אוּנ דָארְטִין הָאט מֶען שׁוֹין גִימַאכְט אַיין פָאסְטַאנָאוולֶיעניֶע אַז אִיךְ בִּין גִיוִוישׂ אַיין אַפִּיקוֹרֶס, אוּנ בֶּיעז

פראווא

פְּרַאוָוא אַפְּעלַאצִיֶע, אַז גָאט אַלֵיין מוּז שׁוֹין אוֹיךְ דֶערוֹיף מַסְכִּים זַיין, אוּנ ר׳ שְׁמַעֲרִיל הָאט זִיךְ נָאךְ דֶער מִיט נִיט בֶּעזִיכֶערְט פוּן זַיין גִיפַּאר נוּר עֶר הָאט זִיךְ גִינוּמֶען אָשֵׁר יֶעקִילְס טָאכְטֶער אַשִׁידוּךְ צוּ רֵיידִין וֶועלְכֶער עֶשׁ אִיז טַאקֶע גִיוָוארְן. מִיר הָאבִּין פוּן דִיא אַלֶע זַאכִין גָאר נִיט גִיוואוּסְט בִּיז עֶשׁ אִיז גְקוּמֶען דֶער שַׁדְכִין וֶועלְכִין מַיין פָּאטֶער הָאט אַהִין גִישִׁיקְט מִיט דֶעם אַנְטְוָוארְט; „ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל וִויל נִיט אַחְתָן אַיין אַפִּיקוֹרֶס וָואשׁ טַאנְצְט מִיט דַאמֶען״, מַיינֶע עֶלְטֶערִין זַיינֶען פוּן דִיזִין הֶעלִישִׁין אַנְטְוָוארְט אִיבֶּער רַאשְׁט גִיוָוארִין, זַייא הָאבִּין זִיךְ מִיט טְרֶערִין בֶּעגְאסִין אָבֶּער אִיךְ הָאבּ דָאשׁ מִיט פְרֵייד בֶּעגֶעגִינְט, אִיךְ בִּין דֶער פוּן מֶער צוּ פְרִידִין אַלֶעס אוּנ צוּפְרִידִין גִיוֶועֶן.

ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל מִיט זַיין טָאכְטֶער דְרֶעזָעלֶע זַיינֶען אוֹיף תְּנָאִים אַרוֹישׁ גִיפָארִין אוּנ הָאבִּין זִיךְ אֵיינִיגֶע טֶעג פַארְזַאמְט. אוּנְטֶער דֶעסְסֶן הָאבּ אִיךְ פוּן אַפֶּערְזָאן אַיינִיגֶע וִויזִיטִין גִיהַאט וָועלְכֶע עֶשׁ וֶועט דִיר אִינְטֶערִיסִירִין לֶעזִינְדִיג, דָאשׁ אִיז גָאר אוּנְגְלֵייבְּלִיךְ.

דִיא וִויזִיטִין אִיז בַּאשְׁטַאנֶען פוּן אַיין פְרֵיילִין וֶועלְכֶע אִיז אוֹיךְ אָשֵׁר יֶעקִילְס אַטָאכְטֶער אוּנְטֶער דִיא כַּלָה זִיא הַייסְט „חָיֶענֶעלֶע״ אַמֵיידִיל פוּן אַיָאר אַכְטְצָעהֶן, אוּנ וִויא אִיר עֶלְטֶערֶע שְׁוֶועסְטֶער דְרֶעזֶעלֶע אִיז בֶּעשָׁאנְקֶען מִיט פִיל מַעֲלוֹת, זָא אִיז אִיר אִינְגֶערֶע שְׁוֶועסְטֶער אַיטִיל פֶּעלֶערְן, נָאךְ אַלֶעם דֶעם אַז זִיא טְרָאגְט צְוֵייא עֶרְלַייא קְנַאפְּלֶען אִין דִיא שִׁיךְ אִיז זִיא דָאךְ פָּארְט קוֹים מִיט אַקָאפּ הֶעכֶער פַאר אַחֲזִיר, אוּנ זִיא קָאן מִיט אַצִילֶענְדֶער הוּט שְׁפַּאצִירִין אוּנְטֶער אַטִישׁ, אַקֵיילִיכְדִיגֶע גִיזִיכְט אִין מַאנְכֶע עָרְטֶער רֵייטֶע פְלֶעקִין וִויא אַף אַקַארְשִׁיקַאנֶר אָתְרוֹג, נוּר דָאשׁ אַלְץ אִיז אָבֶּער שֶׁענֶער פַר אִיר כַארַאקְטֶר וֶועלְכֶער אִיז שְׁלֶעכְט מִיט אַלֶע פַּארְבִּין, אוּנ וַוייל זֵייעֶר הוֹיז אִיז מִיט אוּנְז שְׁטֶענְדִיג בֶּעפְרֵיינְדֶעט גִיוֶועזִין, דֶערוּם אִיז אִיר וִוִיזִיט בַּייא אוּנְז נִיט אוּנְגִיוֵויינְלִיךְ גִיוֶועזִין, אִיךְ הַאבֶּע עֶשׁ גִירֶעכִינְט נוּר פִיר אַלֵיידִיגִין בֶּעזוּךְ, אָבֶּער וָוען אַלֶע זַיינֶען פוּן אוּנְזֶער הוֹיז אַוֶועק, אוּנ אִיךְ בִּין מִיט אִיר נוּר אַלֵיין גִיבְּלִיבִּין, הָאבּ אִיךְ שׁוֹין אָנְגְיהֵייבִּין צוּ מֶערְקִין דָאס אִיר בֶּעזוּךְ פִיל מֶער אַלֶעס אַיין לֵיידִיגֶער בֶּעדַייט, דֶען זִיא הָאט מִיר בֶּעשָׁאטִין מִיט קָאמְפְּלִימֶענְטֶער, וָועלְכֶע אִיךְ הָאבּ עֶשׁ רוּהִיג נִיט גִיקָאנְט אוֹישׁ הֶערִין, אַם עֶנְדֶע הָאט זִיא עֶפִּינְטְלִיךְ עֶנְדֶעקְט דָאשׁ זִיא לִיבְּט מִיר, אוּנ הָאט מַיין אַנְטְוָוארְט דֶערוֹיף גִיפָאדֶערְט, אִיךְ בִּין פוּן דֶעם זֵייעֶר עֶנְצִיקְט גִיוָוארִין, אוּנ הָאבּ אִיהְר נוּר גִיאַנְטְוָוארְטֶעט מִיט אַלַייכְטִין שְׁמֵייכֶל, בִּיז זִיא הָאט זִיךְ מִיט דְרֵייסְט פוּן אָרְט אוֹיף נִשְׁטֶעלְט, אִיהְר גִיזִיכְט הָאט זִיךְ וִויא צוּנְטֶער אָנְגִיצוּנְדִין אוּנ מִיט נְרוֹישׁ הִיטְץ הָאט זִיא דִיא וֶוערְטֶער אוֹישׁ גִירֶעט; „אִיךְ לִיבּ אַייךְ שְׁטֶערְבְּלִיךְ! אוּנ אִיר מוּזְט מִיר אוֹיף דֶער שְׁטֶעלֶע אַנְטְוָוארְטִין, אוּם אִיךְ זָאל וִוישִׁין וִויא זִיךְ צוּ שֶׁעטְצִין, פִיר אַיין גְלִיקְלִיכֶע אָדָער אוּמְגְלִיקְלִיכֶע״! דָא בִּין אִיךְ אִין פֶערְצְוֵוייפְלוּנְג גִיבְּלִיבִּין אִיךְ הָאבּ אַלֵיין נִיט גִיוואוּשְׁט וִויא זִיךְ אַרוֹיס צוּ דְרֵייעֶן פוּן מַיין קְרִיטִישֶׁע לַאגֶע, נָאר אַיין גְלִיקְלֶעכֶער סְלוּטְשַׁאיי הָאט מִיר פוּן דֶער סוּמַאטָאכֶע אַרוֹישׁ גִיוִויקְלְט, דֶען דֶערוֹיף זַיינֶען מַיינֶע עֶלְטֶערִין

אנגיקומען

אָנְגִיקוּמֶען אוּנ אוּנְזֶער גִישְׁפְּרֶעךְ הָאט זִיךְ גִימוּזְט עֶנְדִיגִין, אִיךְ הָאבּ אָנְגִיהֵייבִּין פְּרֵייעֶר צוּ אַטְהָעמֶען, אוּנ מִיט שְׁטוּמְמֶע בְּלִיקִין הָאבּ אִיךְ דִיא עֶלְטֶערִין גִידַאנְקְט דֶער פַאר וָואשׁ זֵייא זַיינֶען מִיר צוּ דֶער נֵייטִיגְסְטֶער צַייט אָנְגִיקוּמֶען, מַיינֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין קֵיין זַאךְ נִיט בֶּעמֶערְקְט, נִיט מַיין פְרֵיידֶע אוּנ נִיט אִיר טְרִיוָואגֶע, זִיא הָאט זִיךְ שׁוֹין בַּיי אוּנְז נִיט פִיל פַארְוַויילְט אוּנ הָאט אָבְּשֵׁייד גִינוּמֶען, אוּנְבֶּעשְׁרַייבְּלִיךְ אִיז דֶער צוּפְרִידֶנְהַייט וֶועלְכִין אִיךְ הָאבּ גִיהַאט פוּן אִיר אַוֶועק גֵיין אִיךְ הָאבּ זִיךְ גְפִילְט פְרֵייעֶר, בַּיי נַאכְט אַפִּין בֶּעט לִיגִינְדִיג הָאבּ אִיךְ דִיא שְׁצֶעגֶע גוּט בֶּעטְרַאכְט דַאן הָאט זִיךְ מִיר דִיא הָאר גִינָאדִילְט, וָואשׁ אִיז דָא? הָאבּ אִיךְ בַּיי זִיךְ גִיפְרֶעגְט, בַּיי זֵיי אִין הוֹיז בִּין אִיךְ דָאךְ אַיין פַאר מִשְׁפֶּטֶער, אוּנ יֶעצְט זָאגְט חְיֶענֶעלֶע אַז זִיא לִיבְּט מִיר! דָא מוּז עֶפֶּעס אַיין שְׁטְרַייךְ שְׁטֶעקִין, זִיא וִויל מִיר גִיוִויס אִין אַיין רַאסְפְּלָאךְ אַרֵיין פִירִין, אָבֶּער אִיךְ פַארְשְׁטֵיי עֶשׁ נִיט, אִיךְ הָאבּ גִיוואוּנְשִׁין אַז דֶער בֶּעזוּךְ זָאל זַיין דֶער עֶרְשְׁטֶער אוּנ דֶער לֶעצְטֶר, אָבֶּער מַיין וואוּנְץ אִיז נִיט בֶּעשְׁטֶעטִיגְט גִיוָוארִין, אוֹיף מָארְגִין אִין אָבִינְד אִין טֵיי צַייט מִיט אַמָאל, „בָּרוּךְ הַבָּא“ חְיֶענֶעלֶע אִיז אַרֵיין, אִיר עֶרְשַׁיינוּנְג הָאט מִיר וִויא אַדוּנֶער עֶרְשְׁרָאקִין, אָבֶּער אִיךְ הָאבּ מוּט גִיפַאסְט, דָאשׁ מַיינֶע עֶלְטֶערִין זָאלִין אוֹיף מִיר גָאר נִישְׁט בֶּעמֶערְקִין, נָאךְ טֵייא הָאט מַיין פָאטֶער גִיזָאגְט צוּ מַיין מוּטֶער; דָאשׁ זִיא זָאל מִיט אִים גֵיין אִין אַיין שְׁטֶעלֶע וֶועלְכֶע זֵייא הָאבִּין נֵייטִיג צוּ גֵיין, אִיךְ הָאבּ זָאגַאר זֵייא אָבְּגִיוֶוענְדֶעט דֶער פוּן מִיט דֶעם אוֹיס רֵייד דָאס מִיר וֶועט אוּמֶעטִיג זַיין אַלֵיין צוּ בְּלַייבִּין, „דָא וֶועסְטוּ זִיךְ מִיט חְיֶענֶעלֶען דֶער וַוייל פַארְבְּרֵיינְגֶען“ הָאט מַיין פָאטֶער מִיר גִיעֶנְטְפֶערְט אוּנ זַייא זַיינֶען אַוֶועק גִיגַאנְגֶען.

דוּא קָאנְסְט זִיךְ אַלֵיין פְאר שְׁטֶעלִין וָואשׁ פַאר אַגִישְׁפְּרֶעךְ עֶשׁ הָאט זִיךְ צוּ וִוישִׁין אוּנְז פַארְבּוּנְדִין, דֶער גִישְׁפְּרֶעךְ אִיז וָואשׁ וַוייטֶער מִיט מֶער הִיץ גִיגַאנְגֶען, אַם עֶנְדֶע הָאט זִיךְ אִיהְר גִיזִיכְט אָנְגִיצוּנְדִין אוּנ פוּן אִיהְרֶע אוֹיגִין הָאט גִישְׁפְּרִיצְט פוּנְקֶען אוּנ זִיא הָאט מִיט סִירְיָאזְנֶעם טָאן גִיזָאגְט: „אִיר מוּזְט מִיר אִין דֶר וַוייֶלֶע גֶעבִּין אַיין רִיכְטִיגִין אַנְטְוָוארְט צוּא אִיר לִיבְּט מִיר, אִיהְר וֶועט זִיךְ פוּן מִיר שׁוֹין נִיט אוֹיס דְרֵייעֶן מִיט גְלַייךְ וֶוערְטְלַאךְ, קְלָארֶע דִיבּוּרִים אִיר לִיבְּט מִיר“?

וָואס אַנְגִיהֶער צוּ לִיבֶּע, הָאבּ אִיךְ אִיר גִיעֶנְטְפֶערְט הָאבּ אִיךְ נָאךְ דֶערְיין קֵיין בֶּעגְרִיף נִיט, אִיךְ גְלוֹיבּ דָאס מַיין עֶלְטֶער אִיז נָאךְ נִיט רֵייף (צַייטִיג) צוּ פַאר שְׁטֵיין לִיבֶּע, אִיךְ וַויים נוּר פוּן לִיבֶּע צוּ עֶלְטֶערִין, אוּנ פְרַיינְדְשַׁאפְט צוּ אַלֶע מֶענְטְשִׁין.

דָאס אִיז אַבְּלוֹיזֶער פַאלְשֶׁער אוֹישׁ רֵייד — הָאט זִיא מִיט צָארִין גִיזָאגְט, דָאס דִינְט מִיר נִיט פַאר אַיין תֵּירוּץ אִיךְ קָאן עֶשׁ צַייגִין דָאשׁ עֶשׁ אִיז נִיט רִיכְטִיג, אָבֶּער אִיךְ פַארְלַאנְג אַרִיכְטִיגִין אַנְטְוָוארְט זֵייא לִיבִּין מִיר?.

דָא בִּין אִיךְ וַוייטֶער גִילֶעמְט גִיוָוארִין, אָבֶּער אִיךְ הָאבּ זִיךְ בַּאלְד בֶּעדַיינְקְט אַיין אַנְטְוָוארְט, מִיט וֶועלְכִין אִיךְ הָאבּ גִירֶעכִינְט אַיין עֶנְדֶע צוּ מַאכִין פוּן אִירֶע

פראגעס

פראגעס „וויא קאן איך איהנען ליעבען, אין וועלכין רעזולטאט קאן אונזער ליבע האבין, ווען איירע עלטערין רעכענען מיר פיר איין אויש וואורף פיר איין אפּיקורס אונ דאש ווייש איך דאך פון דעם אנטוואורט וועלכין ברוך דער ברויטוועררבער האט מיינע עלטערין גיבראכט פון אייער הויז.

חא חא חא! — האט זיא זיך העליש פאר נאנדער גילאכט, אזוו טשאם דיעלא! דאס איז אלץ ווייל איך ליב אייך, ווער האט דאש אויף גישפּילט דיא שטוקע אז ניט איך מיט דיא הילף פון שמעריל דעם שוחט, כדי אפּ צו שטויסין פון מיין שוועסטער דעם גליק וועלכין זיא איז ניט ווערט, אונ דער דימענט זאל מיר אנקומען.

פון דיא ווערטער בין איך פארטויבט גיווארין, איך האב מיר איבער גיצייגט מיט וואש פאר איין פארדארבענעם וועזין איך בעסעדעווע יעצט, נור אום דיא צייט אפּ צו שטופין האב איך איר גיפרעגט; וואש גיפינט איר אין מיר זעלבעס וואש האט אין אייך אויף גיבלאזין דיא ליבע צו מיר?.

אין אייך? — אשיינעס גיזיכט מיט אריינעס גיוויסין, אונ דערום גלויב איך דאש זיי דירפין מיר אויך ליבין, אונ דרום קאן איך זיי ניט ליבין — האב איך איר מיט איין סיריאזנעם טאן גיאנטווארטעט. „איך פאר שטיי זיי ניט — האט זיא צו מיר גיזאגט — ערקלערין זיי מיר“. „איר ליבט אריינעם גיוויסין, דאס היישט אגוטין כאראקטער, אונ איך ליב אויך דאש זעלבע“ האב איך איר גיענטפערט.

האבע איך דען ניט דיא איינגנשאפטין? האט זיא גיפרעגט.

גיוויש ניט — האב איך גיאנטווארטעט — ווען איר זייט זא כאראקטער לאז מיט איין שוועסטער זא גראב זיך צו בעגיין, אונ דעם נאמען פון איין ריינעם מענשין אומזאנסט צו בעשמוצין נור דורך אליבעס אינטריגע, וויא איר האט מיט מיר גיטאן זייט איר זייער מיט איין פארדארבענעם כאראקטער, אונ איר זייט ניט ווירדיג גיליבט צו ווערין.

ליבט איר מיר ניט! האט זיא מיט איין דאנער שטימע אויש גישריען אויף שטייענדיג פון ארט — אונ איך ווייש פאר וואש, איר ליבט איין צווייטע.. דאש וועט איר אימער גידיינקען, מיין צארין וועט איר בעגעגנען אויף יעדער שריט, אונ איך וועל אייך זא סטיעסנאיען דאש איר וועט פאלינדיג מיר צו דיא פיס בעטין מיין האנד אונ איך ווייש ניט אויב איר וועט איר קריגין.

דאש האט זיא אויש גירעט מיט זא איין היטץ דאש אלע גלידער האבין איר פון צארין גיטרייסילט, אונ מיר איז פון שרעק אקאלטער שוויים איבער גילאפין, אונ זיא האט גיטאן אשליידער דיא טיר מיט האסט אונ איז ארויס גיגאנגען.

ביי איר אוועק גיין איז מיר לייכטער גיווארין אויפין הארצין, דען איר צארין האט מיר גישראקין, איך ווייש מיין פריינד אז דוא וועשט דאש גאר ניט גלויבין, דען וויא קומט צו אפּריילין זא פיל דרייסט אונ חוצפה, נור דוא מאגסט גלויבין דיין פריינד וועלכער האט אויף זיין לעבין נימאלס קיין ליגין גיזאגט, דאש דעריין איז איין וואורם קיין פאלשער ניטא, דאש איז טאקע אזוי אין

אונ

אוּנ נַאטִירְלִיכֶע, וָועלְכֶע גִיבְּט אֵיינִיג אוֹיף דֶער וֶועלְט, הַיינְט וִויא אִיז דָאס מִיר אוֹיפִין הַארְצִין וֶוען אִיךְ דַארְף מַיין צוּ קוּנְפְט אוֹיש הִיטִין פוּן זָא אַיין ווִילְדֶע טִיר, וֶועלְכֶע אוּנְרַאזַאיֶעט מִיר אוֹיף יֶעדִין טְרִיט, נוּר מַיין טְרֵייסְט אִיז דָאשׂ מַיין צוּ קוּנְפְט אִיז בַּייא גָאט אִין דִיא הֶענְד, אָבֶער נִיט בַּיי דִיא גִיפְטִיגֶע בֵּייזָע שְׁלַאנְג.

אִיךְ הָאבּ דִיר מַיין פְרַיינְד פַארְמַאטֶערְט מִיט מַיין פָארִיגֶע עֶרְצֵיילוּנְג, מוּז אִיךְ דִיר פוּן מַיין פְרֵיידֶע אוֹיךְ מִיט טֵיילִין, דָאשׂ מַיין לַיידִינְדֶע לִיבָּע צוּ מַיין טְהַייעֶרֶע רֶבֶּעקֶע זָאהְנְשַׁיין, וֶועלְכֶע אִיז אֵיינֶע גֶעטִין דֶער שַׁיינְהַייט אִין דֶער גְרַאצְיֶע אוּנ אַיין קְוֶועלֶע פוּן רַיינֶע גִיוִויסֶען, דִיזֶע לִיבֶּע וֶועלְכֶע עֶשׂ הָאט מִיר בִּיז יֶעצְט וִויא אַיין וָוארִים גִיטָאצֶעט אִין מַיין הֶערְצִין, וַוייל אִיךְ הָאבּ זִיךְ גִיצְוַויפִילְט אוֹיבּ דֶער שְׁלִיסִיל פוּן אִיר הַארְץ אִיז בַּייא מִיר אִין דִיא הֶענְט צוּ עָפֶענֶען אִיהְר פֶעדְשְׁלָאסֶענֶעם בְּלוּמֶען גָארְטִין, אִיךְ הַאבֶּע מִיט אִיהְר אָפְט גִישְׁפְּרָאכִין אָבֶער מַיין הַארְץ הָאט גִישְׁטוּרֶעמְט נִיט ווִיסִינְד; אוֹיבּ דָאס אִיז נוּר אַלֵיידִיגֶער גִישְׁפְּרֶעךְ אָדֶער פִיל וִויכְטִיגֶער, דִיזֶער רֶעטְזַאל הָאט זִיךְ מִיר גְלִיקְלִיךְ עֶרְקְלֶערְט, אִין אַיין טָאג וֶועלְכִין אִיךְ הָאבּ שׁוֹין מַיין פָערְצְוַייפְלוּנְג אוֹיף מַיין הַארְץ מֶער נִיט גִיקָאנְט פְּרֶעסִין, הָאבּ אִיךְ פִיר אִיר עֶפִינְטְלִיךְ דִיא אִינֶערְלִיכֶעם מַיין הַארְץ אוֹישׂ גִינָאסִין, אוּנ ווִיא גְלִיקְלִיךְ בִּין אִיךְ גִיוָוארִין בַּאקוּמֶענְדִיג פוּן אִיר דֶעם אַנְטְוָוארְט; דָאשׂ זִיא הָאט אוֹיךְ בִּיז יֶעצְט גִילַיידֶעט דֶעם מַאנְגִיל פוּן פַארְצְוַייפְלוּנְג, דֶען זִיא לִיבְּט מִיר אוֹיךְ שְׁטֶערְבְּלִיךְ אוּנ הָאט נִיט גִיוואוּשְׂט וואוּ עֶשׂ הַאלְט בַּיי מִיר, אָבֶער אִין דִיזֶען אוֹיגִינְבְּלִיק אִיז אוּנְזֶער בֵּיידִינְס הֶערְצֶר גִיהַיילְט גִיוָוארִין, אִיךְ בִּין גְלִיקְלִיךְ! פְרַיינְד! אִיךְ בִּין גְלִיקְלִיךְ! דִיא וֶועלְט אִיז מִיר לִיכְטִיג זִיא שְׁפִּילְט פַאר מִיר אַגִישְׁמַאקֶע אָפֶּערֶע, אִיךְ לִיבּ דִיא וֶועלְט, זִיא בַּאהַאנְדִילְט מִיר זֵייעֶר גוּט, אִיךְ מֶעכְטֶע אִיר אוּמְאַרְמֶען אִין אִיר מַיין גְלִיק צוּ עֶרְצַיילִין, נוּר אִיךְ בֶּעט בַּייא גָאט דָאשׂ אִין מַיין גְלִיקְס בֶּעכֶער זָאל זִיךְ קֵיין נִיפְט נִיט פַארְמִישִׁין, עֶס אִיז נָאךְ פַארַאנֶן הִיפְשֶׁע אַרְבֶּעט דִיא וֶועג צוּ אוּנְזֶער גְלִיק אָפּ צוּ רַאמֶען יֶעצְט שִׁיק אִיךְ אִיר אַבְרִיף, אִיךְ בֶּעשְׁטִים אִיר אוֹיף מָארְגִין אַרַאנְדֶעוואוּ, אוּנ דַאן וָועלִין מִיר רֶעשִׁין אוּנְזֶער לִיבָּע דִי עֶלְטֶערִין צוּ עַנְדֶעקִין, מִיט וִויכְטִיגֶע נַייעֶס וֶועל אִיךְ דִיר בֶּענַאכְרִיכְטִן דַיין עֶוִויג לִיבֶּענְדֶער פְרַיינְד,

זימיל ווײנשטאק

3) מַזָל טוֹב! מַזָל טוֹב!

מַזָל טוֹב דִיר דְרֶעזֶעלֶע! מַזָל טוֹב אַייךְ ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל אוּנ עֶלְקֶעלֶע! — הָאט אוֹיפִין פִּסְק אַנִישְׁרַייא גִיטָאן צֶערְנֶע דִיא קְלַייבֶּערְקֶע אַרַיין קוּמֶענְדִיג צוּ ר׳ אָשֵׁר יֶעקְלִין אִין שְׁטוּבּ מִיט אַקָאשִׁיק אִין וֶועלְכִין עֶס אִיז גִילֶעגִין מִיט אַוֶועךְ שְׁטִיקֶער בְּרוֹיט — דֶער וָואשׂ אִיךְ טָאר נִיט הֶערִין אוּנ גִידַיינְקֶען זָאל גֶעבִּין מַזָל אוּנ בְּרָכָה מִיט לַאנְגֶע יָאר, עֶשׂ זָאל פוּן אַייךְ אַרוֹישׂ קוּמֶען שֵׁיינֶע פַיינֶע דוֹרוֹת פוּן גָאטְשׂ פָארְכְטִיגֶע יוּדִין, חָלֶעבִין עֶשׂ אִיז פַארַאן אִין וֶועמֶען גִירָאטִין צוּ

זיין

זַיין, וואוּ קְרִיגְט מֶען דָאשׁ אַזֶעלְכֶע בַּעַל צְדָקוֹת ווִיא אִיר זַייט, אָט זֶעט אִיר דִי
פִּים אִיז מִיר גִישְׁוָואלִין גִיוָוארִין אַרוּם גֵייעֶנְדִיג אוּנ סַאהַאקִיל (סַךְ הַכֹּל) אָט דִיא
בִּיסִיל בְּרוֹיט הָאבּ אִיךְ גִימַאכְט, פַאר וֶועמֶען זָאל דָאס פְּרִיעֶר קְלֶעקִין, עֶס אִיז
אַשְׁטָאט פוּל מִיט חַאמָאנֶעצְלַאן (רַחֲמָנָא לִצְלַן) אֶבְיוֹנִים אַסַךְ גִיזִינְטִין גִישְׁוֶועלִין
פוּן הוּנְגֶער, עֶפֶּעס אַקַאטָאוֶועס אַזֶעטִיגֶע יַקְרוּת יָארִין, אוּנ עֶשׁ אִיז נָאךְ פַארַאן
לַיידַאקֶעס וָואשׁ דֶער גֵייעֶן בַּיי מִיר וואוּ אִיךְ טוּא אַהִין דִיא בְּרוֹיט מִיט דִיא
גֶעלְט וֶועלְכֶע אִיךְ קְלַייבּ אוֹיף, אַלֶע בֵּייזֶע חֲלוֹמוֹת אוֹיף זֵייעֶרֶע קֶעפּ, דֶער
וָואשׁ גִיט קַיין סְכַם נִיט זָאל קַיין דֵעָה נִיט זָאגִין, אִיךְ וֶועל זֵייא דֶער צֵיילִין
מַעֲשׂוֹת וֶועמֶען אִיךְ צוּ טֵייל, אוּנ טָאמֶער דַארְף מֶען דָאשׁ גָאר נִיט מְגַלֶּה זַיין
מִיקֶען אֶפְשֶׁר יֶענֶעם דֶער מִיט דִיא בְּלוּט אִין צוּרָה אַרַיין שְׁפַּארִין, אִיךְ הָאבּ
פֵּיינְט צוּ גֶעבִּין דִיא קַבְּצָנִים וָואשׁ אַלֶע ווֵיישִׁין פוּן זֵייא, זֵייא וֶועלִין שׁוֹין פַאר
הוּנְגֶער נִיט שְׁטַארְבִּין, אִיךְ גִיבּ נוּר אִין אַזֶעטִיגֶע עֶרְטֶער וָואשׁ קֵיינֶער ווַיים
נִיט וָואס פַאר אַדַלוּת דָארְטִין אִיז, פַאר אַייךְ מָאג אִיךְ דָאךְ זָאגִין, פוּן אַייעֶר שְׁטוּבּ
וֶועט דָאךְ דָאשׁ נִיט אַרוֹישׁ, אוּנ ר׳ שְׁמֶערִיל אִיז דָאךְ אוֹיךְ אַשְׁטוּבִּיקֶער מֶענְטְשׁ
אִיר ווַיישְׁט וֶוער עֶשׁ נֶעמְט בַּיי מִיר הַסְפָּקָה, אִיר וָואלְט דָאשׁ קַיין מָאהְל נִיט
גִיגְלֵייבְּט, אָרְצִיק דֶער מַאשָׁאנְדְזְנִיק, נוּ וָואשׁ זָאגְט אִיר, אִיז שׁוֹין פַארַאן וֶועמֶען
צוּ גֶעבִּין אִיךְ הַאלְט אִים דָאךְ פְּרָאסְט אוֹיף דֶעם לֶעבִּין, (שֶׁקֶר וְכָזָב), לְמע״ה
דָאשׁ זָאל בַּיי אַייךְ בְּלֵייבִּין בְּסוֹד... אִין מַחֲשָׁבְתִין הָאבּ אִיךְ זִיךְ גָאר פַאר
רֶעט אִין זַייטִיגֶע זַאכִין, מַזָּל טוֹב אַייךְ! אוּנ מַיין חֵלֶק וֶועל אִיךְ נִיט שֵׁיינְקֶען
שְׁמַיטְשׁ ווִיפִיל הָאבּ אִיךְ דָאשׁ גִיוָוארְט דִיא צַייט צוּ עֶסִין אַחֵלֶק פוּן דְרֶעזֶעלֶעס
תְּנָאִים, נוּא, מִן הַכְּתַּם אַחָתָן אַצִיקַאוֶוער אַלַייט, פוּן דִי זֶרַע פוּן רַבָּנִים,
מֶעזֶעט טַאקֶע. בֶּעשַׁיינְפֶּערְלִיךְ אַז דֶער וָואשׁ אִיךְ הָאבּ דִיא הֶענְט נִיט גִיוַואשִׁין
הָאט אַייךְ מִיט זַיין רֶעכְטֶע הַאנְט בַּאשִׁירְמֶעט פוּן אַבְרֶעמִיל וַויינְשְׁטָאקְס צוּ
לַאכֶעסְנִיק, עֶפֶּעס ווִיא נִיט גוּטֶע הָאבִּין זִיךְ צוּ אִים צוּ גִיצֶעפֶּעט, צַייט עֶר
הָאט אָנְגִיהֵייבִּין צוּ קוּקִין דִי טְרֵיפָה סְפָ... טְפוּי, טְפוּי... מַיין אִיךְ קְשָׁאנְצְקֶעס...
אַייעֶרֶע טֵייגְלִיךְ אִיז עֶפֶּעס הַארְט, אִיךְ הָאבּ נִיט פַאר אַייךְ גִידַאכְט קַיין צֵיינֶער
נִים, אִיךְ קָאן נִיט בֵּייסִין, נִיטָא אַפַּאפִּירֶעלֶע, אִיךְ וֶועל דָאס אַוֶועק טְרָאגִין
פַאר מַיינֶע אֵיינִיקְלִיךְ... אוֹי אִיךְ הָאבּ זִיךְ מִיר גָאר דִיא קָאפּ פַאר דְרֵייט פוּן
אַייעֶרֶע שְׁנַאפְּס, אוּנ אִיךְ דַארְף קָאנְצֶען דִיא שְׁטָאט אַרוּם גֵיין, אִיךְ דַארְף
עֶטְלִיכֶע חֲלָאִים לָאבּוּנְג אַוֶועק טְרָאגִין, נִיטָא בַּיי אַייךְ אַבִּיסֶעלֶע לָאבּוּנְג? מֶעוֶועט
זַיי דֶער מִיט פָּסוּט מְחַייֵב זַיין, מֶער ווִיא בַּיי אַייךְ אוּנ בַּיי ר׳ יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין
קְרִיג אִיךְ דָאשׁ נִיט, בַּיי זָאהְנְשַׁיינֶען טְרָאגְט דָאשׁ מִיר שׁוֹין אַנְטְקֶעגִין זַיין
טָאכְטֶער רִבְקֶע, זִיא אִיז אַטַייעֶרֶע קִינְד, אָבֶּער אִיר וֶועט דָאשׁ גְלֵייבִּין וָואשׁ
אִיךְ הָאבּ גִיהֶערְט, אַז זִיא הָאט זִיךְ אִיזְנוּחָעט מִיט זִימְל וַויינְשְׁטָאקִין, אַז
אִיךְ וָואלְט דָאשׁ נִיט זֶעהֶן מִיט מַיינֶע אוֹיגִין, וָואלְט אִיךְ דָאשׁ נִיט גִיגְלֵייבְּט,
דוּכְט זִיךְ זִיא אִיז גָאר אַצְנוּעָה... אִיר הֶערְט וָואשׁ אִיךְ וֶועל אַייךְ זָאגִין אַז
אַזֶעטִיגֶע כְּשֵׁרָה קִינְדֶער ווִיא אַייעֶרֶע זַיינֶען אִיז צוּ זוּכִין אוּנ צוּ זִיפִין, אִין

מחשבתין

מַחְשָׁבָתִין אִיךְ בִּין דָאךְ נָאךְ עֶפֶּעס אַרַיין גִיקוּמֶען . . . דִיא נְדָבָה הָאט אִיר מִיר שׁוֹין אַוֶועק גִיגֶעבִּין אוּנ אֶפְשַׁר . . . אִיךְ הָאבּ לֹא עֲלֵיכֶם נָאר קַיין קָאפּ גִיט, נָאר נִיט דָאשׁ בִּין אִיךְ אוֹיסִין, עֶפֶּעס אַשֵׁיינֶער חָתָן ? אִיךְ דַארְף דָאךְ דָאס וִויסִין, עֶס וֶועט זִיךְ אַלְץ וִויא אִיךְ מַאךְ אַשֶׁם . . . אִיר דַארְפְט מִיר נָאךְ צוּ בֶּעטִין פוּן הַסְתָּם, וֶועל אִיךְ שׁוֹין מַאכִין אַייעֶר חָתָן אַשֶׁם טוֹב, אִיר זַייט בַּיי מִיר נִיט גְלַייךְ מִיט אַלֶעמֶען, אַגוּטִין טָאג, דֶער בּוֹרֵא בָּרָא זָאל גֶעבִּין מִיר זָאלִין זוֹכֶה זַיין צוּ טְרִינְקֶען פוּן חָיֶענְעלֶעס תְּנָאִים, אֶמֶת חָיֶענֶעלֶע וָושׁ לַאבְּשְׁטוּ ? אַגוּטִין טָאג אַייךְ אַלֶעמֶען, אִין מַחְשָׁבָתִין מַיינֶע נְדָבָה הָאט אִיר מִיר שׁוֹין אַוֶועק גִיגֶעבִּין, דֶער וָואס אִין הִימִיל זָאל אַייךְ אַוֶועק גֶעבִּין כֶּפֶל כִּפְלַיִם, אִיךְ גֵייא אִיצְטֶער צוּ ווַיינְשְׁטָאקִין, דָארְטִין וֶועל אִיךְ זַיי אַבִּיסִיל דִי הַארֶץ אָפּ עֶסִין, אִיךְ וֶועל דָארְטִין אַבִּיסִיל אַייעֶר חָתָן פַארְלַייבִּין, אַז זַייא וֶועלִין שׁוֹין דִיא פְּלַאץ קְרִיגִין, אִין מַחְשָׁבָתִין אַגוּטִין טָאג . . . צֶערְנֶע הָאט נָאךְ גִיהַאלְטִין דִיא מוֹיל אָפִין אַזוֹ וִויא זִיא וָואלְט נָאךְ הָאבִּין אַפוּלֶע מוֹיל מִיט רַייד, נָאר עֶשׁ אִיז שׁוֹין נִיט גִיוֶועזִין פַאר וֶועמֶען צוּ רֵיידִין, דֶען אַלֶע זַיינֶען שׁוֹין פוּן אִיר אַוֶועק גִינַאנְגֶען, הָאט זִיא זִיךְ דוּרְכִין מִיר אַרוֹישׁ גִירוּקְט.

אִין אַווַיילֶע אַרוּם זֶעהֶען מִיר דִיא זֶעלְבִּיגֶע קְלַייבֶּערְקֶע בַּייא ר׳ אַבְרָהָם ווַיינְשְׁטָאק אִין הוֹיז אַרַיין גֵייעֶנְדִיג.

אַגוּטֶער מָארְגִין אַייךְ ר׳ אַבְרָהָם! וָואס מַאכְט אִיר לִיפְּסֶע ? אִיר דַארְפְט מִיט אַייעֶר טַייעֶרֶע סְחוֹרָה נִיט אַרָאפּ פַאלִין, אִיךְ מֵיין מִיט אַייעֶר בֶּן יָחִיד, דֶער אֶמֶת שְׁווִימְט אַרוֹיף וִויא בּוֹימְאֵייל, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין אַלֶעמֶען דִיא וָואס הָאבִּין אוֹיף אַייעֶר זִימְלֶען גִירֶעט דִיא אוֹיגִין אוֹיס גִישְׁטָאכִין, אוּנ דִיא צוּרֶעס פַאר שְׁפַּייגִין, שְׁטַייטְשׁ אַייעֶר זִימִל אִיז נִיט פְרוּם! הָאבּ אִיךְ אִין אַלֶע גַאסִין גִישְׁרִיעֶן, אִיךְ גִיפִין אִים דָאךְ אַלֶע מָאל זִיצִינְדִיג אִיבֶּער אַגְמָרָא, הֶערְט אִיר ר׳ אַבְרָהָם אִיהְר דַארְפְט קַיין חֲרָטָה נִיט הָאבִּין וָואס אַייעֶר בֶּן יָחִיד אִיז נִיט אַרַיין גִיפַאלִין צוּ אָשֵׁר יֶעקְלֶען אִין שְׁטוּב, זַיינֶע נַבֵן וֶועלְכֶע עֶר גִיט דִי טָאכְטֶער אִיז בְּלוּטִיגֶע גֶעלְט אוֹיף יֶעדֶער גְרָאשִׁין טוֹיזִינְט קְלָלוֹת, אוּנ אִיר וָואלְט דָאךְ דָאס נִיט קָאנֶען הֶערִין וִויא מֶעשִׁילְט אַייעֶר אֵיינְצִיגֶע קִינְד, הַיינְט אִיז זִיא נִיט וֶוערְט אַייעֶר זוּנְס פַאדֶעסְוֶוע, אָבֶּער דֶער וָואס אִיךְ טָאר זַיין נָאמֶען נִיט דֶער מָאנֶען רֶעכִינְט זִיךְ אָפּ מִיט אַלֶעמֶען, אִיךְ גֵייא אִיצְט פוּן דָארְטִין, הָאבּ אִיךְ דָארְטִין גִיזֶעהֶן אַגַאנְצֶע סוּמַאטָאכֶע, עֶלְקֶע שִׁילְט אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל שְׁרַייט בַּייא דְרֶעזֶעלֶען אִיז דִיא אוֹיגִין פַאר שְׁוָואלִין פוּן גִיוויין, זִיא שְׁרַייט זִיא וִויל דֶעם חָתָן נִיט, אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל גִיט אִיהְר פְרֶעשְׁק, אוֹיף אַלֶע פַאר דָארְבֶּענֶע מֶענְטְשִׁין זָאל מֶען דָאס זֶעהֶן וָואס מִיזֶעהֶט אוֹיף זַייא . . . לִיפְּסֶע הָאט צֶערְנֶען גְלַייךְ דִיא נְדָבָה דֶער לַאנְגְט אוּנ הָאט אִיר נִיט גִילָאזִין קָאנְצֶען אִיהְר דְרָשָׁה.

אוֹיף וִויא ווַייט עֶס אִיז אֶמֶת צֶערְנֶעס רֵייד; אַז דְרֶעזֶעלֶע וִויל נִיט דֶעם חָתָן, הָאבִּין מִיר גֵייטִיג עֶטְוָואס פַארְצוּשְׁטֶעלִין דֶעם חָתָן וֶועלְכֶער הֵייסְט מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ, ווַיא מִיר קָאנֶען שׁוֹין דְרֶעזֶעלִין אִיהְר כַארַקְטֶער מִיט אִיר

שוינהייט

שׂוינְהַייט, דַארְפִין מִיר זָאגִין וֶוען מִיר וָואלְטִין דֶעם בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ דֶר וֶועהֶען אַז דָאס אִיז אַנַואהְרֶער בִּילְד אוּנ קָאפִּיֶע פוּן דְרֶעזֶועלֶעם גִיזִיכְט אוּנ זִיטִין, מִיט דָאס צוּ גַאבֶּע דָאס עֶר אִיז גִיוֶועזִין אַיין גְרוֹיסֶער תַּלְמוּדִיסְט אוּנ אוֹיךְ שְׁטַארְק גִיבִּילְדֶעט, אוּנ חָתָן כַּלָּה זַיינֶען זִיךְ גִיפֶעלִין אוֹיף דֶער הֶעכְסְטֶער שְׁטוּפֶע.

4) דִיא לְיֶעבֶּעם בְּלוּם

בֶּעפָאר מִיר טְרֶעטִין צוּ צוּ דִיזֶען קַאפִּיטִיל, מוּזִין מִיר עֶטְוָואס בֶּעשִׁילְדֶערִין צְוַויא הַייזֶער וֶועלְכֶע שְׁפִּילִין אִין אוּנְזֶער גִישִׁיכְטֶע אַגְרוֹיסֶע רָאלְיֶע· אִין צֶענְטֶר פוּן אוּנְזֶער שְׁטָאט בֶּענֶעכְּסִיף שְׁטֵייט אַהוֹיז וֶועלְכֶע זִיא רֶעכִינְט זִיךְ פִיר דִיא שֶׁענְסְטֶע אִין גַאנְץ שְׁטָאט אִיהְר ווִירְט הֵייסְט יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין, זַיין גִישֶׁעפְט אִיז אַיין שְׁטוּב הַאנְדִיל דָאס הֵייסְט אַיין גְרָאס אַרְטִיגֶער טְרַאקְטִיר אוּנ דֶער צוּ אִיז בַּייא אִים אִין הוֹיז דֶער קְלוּבּ, אוּנ דְרוּם אִיז קַיין חִידוּשׁ נִיט וָואס עֶר אִיז בֶּעקַאנְט מִיט פִיל קְרִיסְטִין אוּנ מִיט אַלֶע נַאטְשַׁאלְסְטְוָוא פוּן אוּנְזֶער אוּיֶעזְד וַוייל אַלֶע הָאבִּין בַּייא אִים אִין הוֹיז אַיין אָפְּטִין אַרַיין גַאנְג, אוּנ וַוייל עֶר אִיז זַייעֶר אַקְלוּגֶער מַאן הָאט עֶר טַאקִי גְרוֹיס חֵן בַּייא אַלֶע נַאטְשַׁאלְסְטְוָוא אוּנ עֶר פוּעֶלְט בַּייא זֵייא אַלְץ וָואס עֶר ווִיל, אוּנ דְרוּם אִיז עֶר אוֹיךְ שְׁטַארְק גִיאַכְט אִין דֶער אִידֶעשֶׁער אָבְּשְׁצִיסְטְוָוא, וַוייל יֶעדֶער וֶוער עֶס דַארְף נָאר אָנְקוּמֶען צוּ אַיין נַאטְשַׁאלְנִיק מוּז אָנְקוּמֶען צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען, דֶען וָואסֶער אִיד קָאן דָאס אָן קוּמֶען צוּ אַקְרִיסְט אָן אַפֶּערְמִיטְלֶער׳ עֶרְסְטִין וַוייל אַם מֶערְסְטִין קָאנֶען זֵייא נִיט דִיא רוּסִישֶׁע שְׁפְּרַאךְ, אוּנ טַאקִי דְרִיבֶּער הָאבִּין זֵייא קַיין בֶּעקַאנְטְשַׁאפְט נִיט מִיט אַקְרִיסְט, אוּנ דֶער זָאהְנְשַׁיין וֶועלְכֶער הָאט קַיין כָּבוֹד נִיט פַּיינְט, אוּנגַדֵייטְלִיכֶער וָואנְגִינְדִיג טַאקִי נָאךְ לִיבּ אוֹיךְ, הָאט דִיזֶען גִישֶׁעפְט מִיט לוּסְט אָן גִינוּמֶען, וַוייל יֶעדִין מֶענְטְשִׁין פִיר וֶועלְכִין עֶר הָאט עֶטְוָואס אוֹיס גִיחַאדֶעטַייסְטְוֶועוֶועט בַּייא אַיין נַאטְשַׁאלְנִיק, הָאט עֶר דָאךְ פוּן אִים גִיהַאט פִיל עֶהְרֶע, אוּנ דְרוּם הָאט עֶר זִיךְ קַיין מָאל נִיט גִיפוּילְט צוּ גַיין טָאן אַ אִידִין אַטוֹבָה, טָאמֶער אָבֶּער הָאט זִיךְ וֶוער אַדְוַואגֶעט אַלַיין צוּ גַיין עֶטְוָואס בֶּעטִין בַּייא אַיין נַאטְשַׁאלְנִיק, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ דֶער פוּנבַדֶער וואוּסְט, הָאט עֶר טַאקִי קַאלְיֶע גִימַאכְט אַז דֶער אִיד זָאל סוֹף כָּל סוֹף דַארְפִין צוּ אִים צוּ פַאלִין, אוּנ דַאן הָאט עֶר אִים אַיינִיגֶע מָאל אַרוֹיס גִיטְרִיבִּין אָבֶּער אַם עֶנְדֶע הָאט עֶר אִים פַּארְט גִיטָאן דִי טוֹבָה וֶועלְכֶע עֶר הָאט גִיפָאדֶערְט, אוּנ אַזוֹ הָאט עֶר זִיךְ גִיקוֹיפְט אַסַךְ גוּטֶע פְרַיינְד וֶועלְכֶע הָאבִּין אִים פִיל עֶהְרֶע גִיגֶעבִּין, אוּנ יֶעדֶער בַּעֲלֵי בַּיִת הָאט שׁוֹין פַאר אִים גִיפִירְכְטֶעט פִילַייכְט וֶועט עֶר דַארְפִין אַמָאל צוּ אִים אָנְקוּמֶען, אוּנ דְרוּם הָאט קֵיינֶער נִיט גִיוָואלְט מִיט אִים אַיין רֵייסִין, אוּנ יֶעדֶערֶער בֶּעזוּנְדֶער הָאט זִיךְ אַלְץ גִישְׁטַארֶעט וָואס מֶעהְר זָאהְנְשַׁיינֶען צוּ חַנְפֶענֶן, מִיט אַיין וָוארְט דֶער מֶענְטְשׁ אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ גְרוֹיס גִיוָוארִין אוּנ הָאט גִיאַרְבֶּט פִיל כָּבוֹד אִין שׁוּל אִין בֵּהמ״ד אוּנ אִין אַלֶע אִידִישֶׁע פַאר זַאמְלוּנְגֶען, זַיין וָוארְט אִיז קֵיינֶער נִיט אַרִיבֶּער אוּנ מִיט דֶער צַייט הָאט עֶר דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט פַארִין נָאז גִיפִירְט.

עֶר

ער איז געוועזען אמאן פון איאהר זעכציג, אבער גאר ניט פון פאר צייטיגע וועלט, ער האט קינדער אפ געגעבען צו שטודירען, ער האט ביי זיך אין הויז געשפאצירט אן אמיץ זאגאר ווען קיין קריסט איז ניט געוועזען, דאך פלעגט ער גיין אלע טאג דאווענען, אונ ביין דאווענען האט ער מיט אבי וועמען ניט גערעדט נאר מיט אדוכאוונע אסאבע, דען ער האט זיך אין דוכאוועגסטווא אויך שטארק געמישט, עס איז דאס מינדעסט ניט אפ געטאן געווארען אן אים, זיין פרויא וועלכע הייסט דאברושע איז געוועזען פיל אינגער וויא ער, — ווייל זיא איז ביי אים די צווייטע — אונ ארום איהר איז ווייניג דא צו שרייבען דען זיא איז ניט געוועזען אנדערש וויא אלע פרויען, ארום אים פלעגען שוין ארום פליהען אדיוטאנטען דאס הייסט דער וואס האט געקאנט אים מער חאנפען, אונ איינער פון די אדיוטאנטען איז געוועזען שמעריל דער שוחט, איבער הויכט איז אין זיין הויז אויף איין פערזאן ווירדיג צו אבראשצאיען וניטאניע אויף זיין טאכטער ריבעקע, די ריבעקע וואהר איין פריילן פון זיבעצהן יאהר אשיינעס אדעלעס קינד מיט אשארמאנטעס געזיכט מיט איין צארטען חאראקטער אונ אויך בעזעצט מיט היפש בילדונג, אין שטאט ווערט פון איהר אין גוטען זייט זייער פיל געשפראכען, די רבעקע איז דאס די געליבטע פון זימל וויינשטאק ארייכעס קינד וועלכער איז אויך ווירדיג געליבט צו ווערין, די זעלבע רבעקע זיצט זיך ביי נאכט אוהר ניין אין איר קאבינעט ביי איין קלאוויר, אונ נעבען איהר זיצט איין פרויא זייער מיט אשיינעם אויס זעהען, אונ איהרע אדעלע געזיכטסציגע האבען געקאנט צייגען דאס זיא איז איין קלוגע געבילדעטע פרויא, אוים געזעהן האט זיא מער ניט וויא איאהר פינף אונ צוואנציג אבער אין דער טהאט וואר זיא אפרויא פון איבער דרייסיג יאהר, זיא הייסט שאפיע דעם היגען ראבינערס יצחק לעווינטאלס איין פרויא, אונ עטוואס וועלין מיר שרייבען פון זייער פאמיליע אונ די איבעריגע וועט דער לעזער זעהען אין פערלויף פון אונזער געשיכטע.

דער ראבינער יצחק לעווינטאל איז איין בערימטער צווישען אלע קאזאנע ראבינער, דען ער איז אין זיין יונגענד געוועזען אגרויסער תלמודיסט אונ אלעס ער איז אלט געוועזען איאהר אכטצעהען אונ האט געשפירט דאס ער בעזיצט היפשע בילדונג אונ דאדורך וועט ער לייכט אויס שטודירען אראבינער שולע, האט ער מאקי ארייין געטראטען אין זיטאמירער ראבינער שול אונ האט איהר אין איינינע יאהר פאר פערטינט אונ האט זיך אויס געאקזאמענירט ראבינער.

זיין פרויא זאפיע איז דאן געוועזען איין געבילדעטע פריילין אין דער שטאט ליבנא, דען דאן האט זיא שוין דורך געמאכט איין פענסיאן אין דער צייט וואס קיין אידעשע מיידיל האט נאך כמעט ניט געוואוסט דער פון, אונ דער צו איז זיא ארייכין קויפמאנס אטאכטער געוועזען וועלכער האט איר דרייא טויזינד רובל נאבע געגעבען, דרום האבען זיך צו איהר זייער פיל הערין געשאדכינט, פארטינע דקטורים, טעכנעלאגין, יוריסטין אבער קיינער האט איר האנט ניט בעקומען

ווייל

וַייל נִיט דָאס הָאט זִיא גִיוָואלְט, זִיא הָאט גִיוָואלְט בְּלַייבִּין טְרַייא דֶעם אִידֶענְטְהוּם דָאס אִיר מַאן אוּנ אִיהְרֶע קִינְדֶער זָאלִין מִיט דֶעם אִידִישְׁן נַאצְיָאן זַיין פַּאר בּוּנְדִין, אוּנ דָאס אַלְץ וֶועט נִיט זַיין מִיט דִי אוֹיבִּין גִינַאנְטֶע, גִיוְואוֹנְלִיךְ נָאר אַיין אוּנְוִויסִינְדִין קְלוֹיזְנִיק הָאט זִיא אוֹיךְ נִיט גְוָואלְט, נָאר זִיא הָאט גִיזוּכְט אַזֶעלְכִין בַּייא וֶועמֶען רֶעלִיגְיָאן מִיט בִּילְדוּנְג זָאל זִיךְ צוּ זַאמֶען שְׁלִיסִין, אוּנ דָאס הָאט זִיא גִיפוּנֶען אִין דֶעם יִצְחָק לֶעאָנְטַאל, דֶען עֶר אִיז נִיט גְלַייךְ גִיוֶועזִין צוּ אַלֶע אוּיס גִישְׁטוּדִירְטֶע רַאבִּינֶער, וֶועלְכֶע הָאבִּין דֶעם צְוֶועק פוּן זַייעֶר שְׁטוּדְיָאם דָאס הֵייסְט צוּ בְּלַייבִּין אַגִיבִּילְדֶעטֶער תַּלְמוּדִיסְט נָאר נִיט פַּאר שְׁטַאנֶען אָדֶער נִיט גִיוָואלְט פַארְשְׁטֵיין, עֶר אִיז גִיוֶוען אווּ פָאלְנָאם סְמוֹיסְלָא אַגִיבִּילְדִיטֶער רַאבִּינֶער וִויא דִיא אִידִישֶׁע נַאצְיֶע טְרֶעבֶּעוֶועט, אוּנ דְרוּם אִיז אִין זַיין גוֹרָל גִיפַאלִין צוּ בֶּעקוּמֶען פַּאר אַיין פְרוֹיא דִיא אַדֶעלֶע גִיבִּילְדֶעטֶע זָאפְיֶען, עֶר הָאט מִיט אִיר גִיהֵייַראטֶעט, אוּנ אִיז בַּייא אוּנְז אִין בֶּענֶעכֶּסִיף רַאבִּינֶער גִיוָוארִין, עֶר אִיז אִין דֶער טְהַאט סְפַּאקָאבְּנֶע גִיוֶועזִין צוּ דֶער שְׁטֶעלֶע, נִיט וִויא אַנְדֶערֶע רַאבִּינֶער וֶועלְכֶע הָאבִּין נָאר גִיקוּקְט צוּ פַּאר גְרֶעסֶערִין דִיא קוֹנְדִיצְיֶע פוּן דִי קַארָאבְּקֶע אוּם זַייעֶרֶע שְׂכִירוּת זָאל בֶּעזִיכֶערְט זַיין פוּן דֶער שְׁמֶעטֶע, נַיין, אִין גֶעגִינְטֵייל עֶר הָאט נָאר גִיקוּקְט צוּ פַּאר בֶּעסֶערִין דֶעם מַצָּב פוּן דֶער שְׁטָאט אִין גַשְׁמִיוּת אוּנ מוּרַאלִישׁ, עֶר הָאט פִיל גוּטֶע אָרְדֶענוּנְגֶען בַּייא אוּנְז אַיין גִיפִירְט פַּאר וֶועלְכֶע מִיר דַארְפִין אִים נָאךְ עַד הַיּוֹם דַאנְקְבַּאר זַיין, נָאר וִויא גְווֹאוֹנְלִיךְ נִיט אַלְץ הָאט עֶר גִיקָאנְט רֶעפָארְמִירִין, דֶען וָואס אַנְגִיהֶער צוּ דִיא קָהָלִשֶׁע פַּאר דָארְבּוּנְהַייט הָאט עֶר נִיט גִיקָאנְט אוּיס בֶּעסֶערִין וַוייל עֶר פְלֶעגְט בַּאגֶעגֶענֶען אַמֶעכְטִיגֶע קְרַאפְט פוּן גֶעגֶענֶער וֶועלְכֶע עֶר הָאט נִיט גִיקָאנְט זִיגִין, נָאר אוֹיף זַיין אֵיין פֶעלֶער מוּזִין מִיר אִים אָנְמֶערְקִין וֶועלְכֶער בַּשְׁטֵייט אִין דֶעם; דָאס עֶר הָאט זִיךְ נִימָאלְס מִיט קֵיינֶעם בֶּערָאטִין, נָאר דָאס וָואס בַּייא אִים אִיז אוֹיס גִיקוּמֶען עֶס מָאג זַיין נִיט אַזוֹ גְלַייךְ, הָאט עֶר עֶס גִימוּזְט אוֹיס פִירִין, אוּנ דֶער מִיט הָאט עֶר מַאנְכֶע פֶעלֶערִין גִימַאכְט וַוייל זַיין סְפִּילְצִיוָואסְט אִיז גִיוֶועזִין אוּנ בֶּעשְׁרַייבְּלִיךְ, זַיין פְרִידָאנָאסְט פַּאר דִיא שְׁטָאט אוּנ זַיין אָרוּנְטְלִיכְקַייט וֶועלִין מִיר גִיפִינֶען אִין דִיא וַוייטֶערְדִיגֶע קַאפִּיטְלֶען פוּן אוּנְזֶער גִישִׁיכְטֶע, אוּנ יֶעצְט הָאבִּין מִיר נֵייטִיג זִיךְ אוּם צוּ קֶערִין צוּ דִי צְוֵוייא פֶּערְזָאנֶען דָאס הֵייסְט רִבְקֶע אוּנ זָאפְיֶען וֶועלְכֶע מִיר הָאבִּין גִיפוּנֶען בַּייא רִבְקֶען אִין נַאבִּינֶעט בַּייא אַיין פְּיַאנֶע זִיצֶענְדִיג.

רִבְקֶע אִיז מִיט אִיר גִיזֶעלִין גִיזֶעסִין בַּיין קְלַאוִויר, אַווַיילֶע הָאט זִיא גִישְׁפִּילְט אוּנ אַווַיילֶע הָאט זִיא גִישְׁפְּרָאכִין מִיט זָאפְיֶען זָאגַאר גַאנְץ שְׁטִיל אָבֶער זַייעֶר פַּאר אִינְטְרֶעסִירְט, עֶשׂ אִיז אוֹיף אִיר גִיוֶועזִין צוּ עֶרְקָאנֶען טְרִיוָואגֶע עֶס אִיז גִיוְואוֹנְלִיךְ גִירֶעט גִיוָוארִין וֶועגִין וָואס וִויכְטִיגֶס, וֶועלְכֶע עֶס אִיז אוּנְז נֵייטִיג צוּ וִויסִין.

אַזוֹ וֶועט עֶר הַייטֶע בַּאלְד הִיר קוּמֶען ? פְרֶעגְט זָאפְיֶע.

יָא גַאנְץ גִיוִויס — עֶנְטְפֶערְט רִבְקֶע — וֶוען וַיינְשְׁטָאק הָאט פֶערְשְׁפְּרָאכִין גלייב

גְלֵייבּ אִיךְ דָאס עֶר וֶועט עֶס עֶרְפִילִין , אונ אִיבֶּער הוֹיבְּט וָוען אִיךְ רֶעכִין דָאס אונְזֶער זֶעהֶן זִיךְ מַאכְט אִים פֶּערְגְנִיגִין זָא גְלֵייךְ וִויא מִיר, נָאר בַּייא מִיר אִיז דִיא פֶּערְגֶנִיגִין פַּאר מִישְׁט מִיט קִימֶער .

אונ אִיךְ רֶעכִין דָאס אִיר בֶּעזָארְגְט זִיךְ אוּמְזָאנְסְט אַייֶערֶע עֶלְטֶערִין וֶועלִין אַייךְ נִיט הִינְדֶערִין פוּן זָא אַיין פַּארְטֵיי , צוּ דֶען הָאבִּין זֵייא נִיט קֵיין אוֹיגִין אָדֶער פַארְשְׁטַאנְד צוּ בֶּטְרַאכְטִין דִיא וִוירְדִיגְקֵייט פוּן זִימִל וַויינְשְׁטָאק, עֶר אִיז דָאךְ אִין דֶער טְהַאט ווירְדִיג צוּ זַיין אַייֶער לֶעבֶּענְס בֶּעגְלֵייטֶער , הָאט זָאפִיֶע גְזָאגְט .

אִיהְר ווייסְט אַיינְס אָבֶּער אִיךְ וַויים צְווייא — הָאט רְבֶעקֶע גִיזָאגְט — אִיךְ קָאן מַיין פָּאטֶער זֵייעֶר גוּט, עֶר אִיז זֵייעֶר אַיין אוּפָּארְנֶער , (עַקְשׁוֹן) עֶס קָאן קֵיינֶער נִיט אָפּ וֶוענְדִין פוּן זַיין וואוּנְשׁ , אונ וָוען עֶר הָאט בַּייא זִיךְ גִירֶעשֶׁעט מִיר אוּים צוּ גֶעבִּין פַּאר אַיין גִישְׁטוּדִירְטִין — וֶועלְכֶע אִיךְ לַייד נִיט — אִיז דָאס אַזוֹ וִויא פַּאר פַּאלִין , אונ דְרוּם הָאבּ אִיךְ מַיין לִיבֶּע צוּ זִימְלֶען שְׁטֶענְדִיג אִין זִיךְ גִיפְּרֶעסְט אונ הָאבּ דָאס אִים נִיט עֶנְדֶעקְט , דֶען וָוארוּם זָאל אִיךְ אִים אִין פַאלְשֶׁע הָאפֶענוּנְג פַּאר פִירִין ? נָאר וָוען עֶר הָאט דִי שְׁטְרוּנֶע פוּן מַיינֶע גִיפִילִין בֶּערִירְט, אונ הָאט זַיין מַאגֶענֶעט צוּ מַיין הַארְץ גִינֶעהֶנְט , דַאן הָאט מַיין פַּאר שְׁטִיקְטֶע לִיבֶּע וִויא אַיין פַּארֶע אוּים גִיזֶעצְט , אָבֶּער יֶעצְט בֶּערֵייהֶע אִיךְ אוֹיף דֶעם זֵייעֶר שְׁטַארְק , דֵיינְקֶענְדִיג צוּ וָואס פַּאר אַיין עֶנְדֶע אוּנְזֶער לִיבֶּע קָאן אוּנְז בְּרֵיינְגֶען , אִיךְ בֶּעדוֹיעֶר אִים גַאנְץ שְׁטַארְק, דֶען פִילַייכְט וֶועט אוּנְזֶער לִיעֶבֶּע אַיין שְׁלֶעכְטִין רֶעזוּלְטַאט הָאבִּין דַאן וֶועל אִיךְ זִיךְ אַלֵיין נִיט קָאנֶען שֵׁיינְקֶען , דְרוּיף וָואס אִיךְ הָאבּ זִיךְ מִיט לִיעֶבֶּע צוּ אִים עֶרְקְלֶערְט , דֶען דֶער מִיט וֶועט גִיטָאפּוֹלְט זַיין זַיינֶע שְׁמֶערְצִין , וַוייל יֶעצְט רֶעכִינְט עֶר דָאס דִיא וֶועג צוּ אוּנְזֶער גְלִיק אִיז גָאר נָאהֶענְט מִיטִין הַאנְד צוּ עֶרֵייכִין , הַיינְט וִויא גִילֶעמְט וֶועט עֶר דָאס וֶוערִין וָוען עֶר וֶועט זִיךְ אַרוּם זֶעהֶען דָאס דֶער גְלִיק אִיז נָאךְ וַוייט פוּן אִים, אונ עֶר מוּז נָאךְ אַטִיפִין זוּמְפּ בִּיזִין הַאלְז בְּרָאדְזֶען בִּיז עֶר וֶועט צוּ מִיר צוּ קוּמֶען , אונ וָוער וַויים ? . . . אָ , אִיךְ שוֹידֶער מִיךְ בַּייא דִיזֶען גִידַאנְקֶען !

נוּא , וָואס דֵיינְקְט אִיהְר יֶעצְט צוּ טָאן ? הָאט זָאפִיֶע גִיפְרֶעגְט.

אִיךְ דֵיינְק — הָאט רְבֶעקֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — בִּיזִין הַאלְז גֶעגִין שְׁטְרָאם צוּ שְׁווִימֶען , אַלֶע וֶועלִין מִיט מַיין קֶערְפֶּער דוּרְךְ צוּ שְׁנַיידִין , בִּיז. . . בִּיז אִיךְ וֶועל מַיין וואוּנְשׁ עֶרֵייכִין , אָדֶער אִיךְ וֶועל צוּם גְרוּנְד פַאלִין , אונ וֶועל מִיט מַיין לֶעבִּין צָאהְלִין .

זֵייא זַיינֶען גְלִיקְלִיךְ ! — הָאט זָאפִיֶע אוּיס גִישְׁרִיעֶן — זֵייא זַיינֶען גְלִיקְלִיךְ דַאמִיט וָואס זֵייא הָאבִּין גִינוּג דְרֵייסְט זִיךְ צוּ פֶעכְטִין גֶעגִין דִי הִינְדֶערְנִישֶׁע וֶועלְכֶע עֶס שְׁטֵייט אַייךְ פָּאר , אונ וָוען מֶען שְׁטְרֵייט מִיט עֶנֶערְגִיע מוּז מֶען זִיגִין , אִיר הָאט זָאגַאר נָאךְ פִיל מִיהֶע, אָבֶּער אִיהְר מוּזְט דָאס נָאךְ דַאנְקְבַּאר זַיין , וַוייל דָאס וֶועט אַייךְ פִיל מֶעהְר דֶעם גְלִיק פֶערְזִיסִין .

יַא יַא , אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאס — זָאגְט רְבֶעקֶע — אַז וֶוען מָעוֶוענְדֶעט אָן אַלֶע קְרֶעפְטִין קֶען מֶען דֶעם שְׁטְרָאם פוּן יַם אַרִיבֶּער שְׁווִימֶען , אָבֶּער וִויא

פעכט

פֶּעכְט מֶען זִיךְ מִיט דִיא וִוילְדֶע וַואשֶׂער מֶענְטְשִׁין, אוּנ וִוילְדֶע שְׁוַויינֶען וֶועלְכֶע אִין מֶעהְר גִיפִינֶען זִיךְ, זַייא לוּגִין נָאר דֶעם אוּנְשׁוּלְדִיגְן מֶענְטְשִׁין אַיין צוּ שְׁלִינְגֶען, אָ! דִי וִוילְדֶע טְהִירִין דְרָאהֶען מִיר מַיין צוּ קוּנְפְט, אִיךְ פִירְכְטֶע מִיר זַייא זָאלִין מִיר מַיין וֶועג נִיט אִיבֶּער שְׁלָאגִין, דֶען זַייא גִיפִינֶען זִיךְ אוּיף יֶעדֶער טְרִיט, אוּיךְ פַאר דֶעקִין זַייא זִיךְ אוּנְטֶערִין וַואסֶער מִיזָאל זִיךְ פוּן זַייא נִיט הִיטִין אוּנ מַאנְכֶע שְׁטֶעלִין זִיךְ פָאר אִין מִיטִין יַם וִויא עֶפֶּעס אַ חוֹמֶר וִויא אַשְׁטִיק הָאלְץ אוּנ דָאס גְלַייכִין, צוּ וֶועלְכֶע דֶער שְׁוִוימֶער לוֹיפְט צוּ זִיךְ אָן צוּ חַאפִּין אוּנ בַּקוּמֶען רֶעטוּנְג, נָאר וִויא עֶר קוּמְט אִין דֶער נֶעהֶע דֶער זֶעהֶט מֶען דֶעם אוּנְגְלִיק, דִיא וִוילְדֶע טְהִיר עֶפִינְט אוֹיף אִיר וִוילְדֶע מוֹיל מִיט דִיא מַאסֶע שַׁארְפֶע צֵיינֶער וֶועלְכֶע זֶעהֶט אוֹיס וִויא דִי הֶעלֶע, אוּנ דֶער אוּנְשׁוּלְדִיגֶער מֶענְטְשׁ וֶוערְט אַיין גִישְׁלוּנְגֶען בֶּעפָאר עֶר זֶעהֶט זִיךְ נָאךְ אַרוּם, אָט פַאר דִיא חַיוֹת רָעוֹת וֶועלְכֶע זַיינֶען אִין מֶענְטְשְׁלִיכִין אוֹיס זֶעהֶן פַאר קְלַיידֶעט פַאר זַייא שְׁרֶעק אִיךְ זִיךְ, אִיךְ זָאל נִיט דִינֶען פַאר אַיין גִירִיכְט צוּ זֵייעֶר מָאהְלְצַייט, אִיךְ זָאל נִיט גִיבְּרָאטִין וֶוערִין אוֹיף זַייעֶר קִיךְ אִין וֶועלְכֶע עֶס פְּרֶעגְלֶען זִיךְ מֶענְטְשִׁישֶׂע קֶעפּ אוּנ גַאנְצֶע קֶערְפֶּער.

אִיהְר הָאט רֶעכְט, טְהַייעֶרֶע רִבְקֶע! — הָאט זָאפְיֶע נִיזָאגְט אִיהְר אוּמַארְטֶענְדִיג — אִיהְר זַייט גוּט בֶּעקַאנְט אִין דֶער וֶועלְט, פַאר דִיא מֶענְטְשִׁין אִיז צוּ פִירְכְטִין נָאט שִׁירְמֶע אוּנְז פוּן זַייא!

אִין דֶעם הָאט זִיךְ דִיא טִיר גִיעֶפִינְט אוּנ זִימְל וַויינְשְׁטָאק אִיז אַרַיין, עֶר הָאט זִיךְ הֶעפְלִיךְ פֶערְנֵייגְט, אוּנ מִיט אַיין פְרַיינְדְלִיכִין הַאנְד דְרִיק הָאט עֶר זַייא גְרוּסְט, אוּנ סַאגְלַאסְנָא מִיט רִבְקֶעס פֶערְלַאנְג הָאט עֶר זִיךְ לֶעבִּין אִיר גְזֶעצְט.

עֶס אִיז מִיר עֶרְלוֹיבְּט צוּ פְרֶעגִין פוּן וָואס אִיהְר הָאט נִישְׁפְּרָאכִין בַּייא מַיין יֶעצְטִיגִין אַרַיין קוּמֶען? — הָאט וַויינְשְׁטָאק גִיפְרֶעגְט.

יַא, — עֶנְטְפֶערְט רִבְקֶע — אוּנ אִיךְ קָאן אַיךְ גְלַייךְ אַנְטְוָוארְטִין דָאס מִיר הָאבִּין צְוִוישִׁין זִיךְ אַיין סְפָּאר וִויא מֶעשְׁפִּילְט אוֹיס דִיא אָפֶּערֶע רָאבֶּערְט דְיַאבּוּל. אוּנ אִיךְ בִּין גָאטָאוו זִיךְ צוּ פֶערְלָאזִין אוֹיפִין הֶער וַויינְשְׁטָאק, וִויא עֶר וֶועט אוֹיס שְׁפִּילִין זָא אִיז עֶס גִיוִויס רִיכְטִיג — זָאגְט זָאפְיֶע.

פוּן מַיינֶער זַייטֶע אוֹיךְ — זָאגְט רִבְקֶע — אִיךְ פֶערְלָאז זִיךְ אוֹיפִין הֶער וַויינְשְׁטָאק אִין גַאנְצִין... „הֶער וַויינְשְׁטָאק" הָאבִּין זַייא בֵּיידֶע צוּ אִים גְזָאגְט— „מִיר בֶּעטִין נִיפֶּעלִיגְס צוּ שְׁפִּילִין דִי אָפֶּערֶע... רָאבֶּערְט דְיַאבּוּל אוּם צוּ מַאכִין אַיין עֶנְד פוּן אוּנְזֶער רַאזְנָאגְלַאסְיֶע".

אִיךְ נֶעם עֶס מִיט פֶערְגְנִיגִין אָן — זָאגְט וַויינְשְׁטָאק — אָבֶּער מִיט דֶעם בֶּעדִינְג דָאס דֶער בֶּעזִיגְטֶער זָאל מִיר פַאר מַיין מִיהֶע בֶּעלָאהְנֶען, עֶר הָאט דָאס מִיט אַיין שְׁמֵייכִיל נִיזָאגְט זֶעצִינְדִיג זִיךְ לֶעבִּין קְלַאוִויר, עֶר הָאט דִיא אָפֶּערֶע קִינְסְטְלִיךְ אוֹיס נִישְׁפִּילְט, אוּנ דֶער פוּנְקְט פוּן זַייעֶר פַאלְשִׁין סְפָּאר הָאט זִיךְ אִין פֶערְגֶנִיגִין פַאר וֶועקְסִילְט, דֶען זַיין שְׁפִּילִין הָאט זַייא אִין הַארְצִין אַרַיין גִידְרוּנְגֶען, דְרוּם זַיינֶען זַייא גִיבְלִיבִּן אַיינִיגֶע וַוילִין שְׁטִיל וַוייל זַייא הָאבִּין זִיךְ גָאר פַאר

געסין

גֶעסִין וֶועגִין וָואס דָא גֵייט , אוּנ נָאךְ אַקְלֵיינֶע פּוֹיזֶע הָאט זָאפְיֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן :
„ווינָאוואַט ! אִיךְ בִּין בֶּעזִינְט : וַויינְשְׁטָאק שְׁפִּילְט וִויא רִבֶעקֶע , אָבֶּער מִיט וָואס
קָאן אִיךְ אִיהְנֶען בֶּעלָאהְנֶען הֶער וַויינְשְׁטָאק ? אִיךְ גְלוֹיבּ אַז דִיא בֶּעסְטֶע
וַואזְנַאגְרַאזֶדֶענְיֶע וֶועט יֶעצְט פַאר אַייךְ זַיין מַיין אַוֶועק גֵיין , דָאס אִיךְ זָאל
זִיךְ נִיט אַריין מִישִׁין אִין אַייעֶר פְּרִיסוּטְסְטְוָוא , דָאס הָאט זָאפְיֶע מִיט אַיין
שְׁמֵייכִיל אוֹיס גִירֶעט , אוּנ הָאט אִיהְר הַאנְד אוֹיס גִישְׁטְרֶעקְט אָפּ שֵׁייד צוּ
נֶעמֶען , אוּנ אוּמְזָאנְסְט הָאבִּין זַייא אִיר פַאר זִיכֶערְט דָאס זִיא וֶועט זַייא גָאר
נִיט הִינְדֶערְן מִיט אִיר פַאר בְּלַייבִּין , אִין גֶעגֶענְטְהַייל אִיר פְּרִיסוּטְסְטְוָוא שַׁאפְט
זַייא פֶּערְגֶנִיגְן , דֶען זָאפְיֶע הָאט אָפּ שֵׁייד גְנוּמֶען אוּנ אִיז אַרוֹיס .

אַהִיפְּשֶׁע צַייט נָאךְ זָאפְיֶעס אַוֶועק גֵיין , זַיינֶען אוּנְזֶערֶע צְוֵוייא פֶּערְלִיבְּטֶע
גִיזֶעסִין זַייעֶר שְׁטִיל , נוּר אַם עֶנְדֶע הָאט דִיא שְׁטִילְקַייט אִיבֶּער גִישְׁלָאגִין אַיין
זִיפְצְט וֶועלְכֶער הָאט זִיךְ פוּן רִבֶעקֶעס הַארְץ אוֹישׂ גִירִיסִין , „וָוארוּם זִיפְצֶעסְט
דוּא ? פִילַייכְט אִיז דִיר מַיין יֶעצְטִיגֶר בֶּעזוּךְ צוּ לַאסְט" ? פְרֶעגְט וַויינְשְׁטָאק .

אִין גֶעגֶענְטְהַייל — עֶנְטְפֶערְט רִבֶעקֶע — דַיין גִיזֶעלְשַׁאפְט שַׁאפְט מִיר
פֶּערְגְנִיגִין , אוּנ צוּ עֶרְשְׁטְרַייט אַלֶע קוּמֶער , אוּנ זָא גְלַייךְ וִויא פִיר דִי זָאנְגֶע
מוּז דֶער שָׁאטִין אַנְטְלוֹיפִין , זָא שֶׁעפְּט אוֹיס דֶער זִיפְץ דָאס קוּמֶער פוּן מַיין
הַארְץ בַּייא דַיין עֶרְשַׁיינוּנְג , נוּר וָואס בִּיסְטוּ מַיין לֶעבִּין זָא פֶּערְטְרַאכְט ?

אִיךְ דֵיינְק יֶעצְט , וִויא גָאט קָאן דָאס אוּנְמַאכִין אִין אַקוּרְצֶע צַייט אַיין
אָבְּסְטָאַיאטֶעלְסְטְוָוא , אִיךְ פִיל יֶעצְט דֶעם אוּנְטֶערְשֵׁייד פוּן אוּנְזֶער יֶעצְטִיגֶע
גִיזֶעלְשַׁאפְט פוּן דִיא בִּיז אַהֶערִיגֶע , דוּכְט זִיךְ דִיא זֶעלְבֶּע פֶּערְזָאנֶען אוּנ אוֹיף
דֶעם זֶעלְבִּין אָרְט , נוּר עֶס אִיז יֶעצְט אַלְץ גָאר אַנְדֶערְש , דַאן הָאט מִיר מַיין
הַארְץ גִירוֹישְׁט , דוּ הָאסְט מִיר אוֹיס גִיזֶעהֶן וִויא אַבוּרְלַאנְטֶענֶער צִירוּנְג וֶועלְכֶער
שְׁטֵייט אוּנְטֶער אַגְלָאז אִין אַיין הַאנְדִיל פוּן דִימַאנְט וַוארְג , פוּן וֶועלְכִין דִי אוֹיגִין
בֶּערְבְּלַאנְקְט אָבֶּער עֶס אִיז נִיט צוּ בֶּערִירִין , אָבֶּער יֶעצְט ! אִיז אַלֶעס גַאנְץ
אַנְדֶערְש , אַלֶעס וָואס פִיר מִיר שַׁיינְט מִיר זַייעֶר לִיבְּטִיג , אִיךְ אַטְהֶעם פְרַייא ,
דוּא בִּיזְט מִיר גִיגְלִיכִין וִויא אַבוּרְלַאנְטֶענֶע שְׁפִּילְקֶע וֶועלְכֶע אִיךְ צִירְר אָן אוֹיף
מַיין הַארְץ , נוּר שְׁפּוּרִין פוּן הַארְץ קְלַאפּוּנְג אִיז נָאךְ בַּיי מִיר גִיבְּלִיבִּין מַיין
הַארְץ וִויל נָאךְ נִיט גְלוֹיבִּין דָאס אִיךְ בִּין מִיט מַיין גְלִיק אִין גַאנְצִין פַארְטִיג ,
זִיא אִיזְט נָאךְ אִין דֶעם פֶּערְצְוַוייפִילְט .

אוּמְגָאטֶעס וִוילִין לִיבֶּער זִימַל ! דֶער מָאן גָאר נִיט תָּעגִין צְוַוייפְלוּנְג אִין
אוּנְזֶער גְלִיק , וָוארוּם דִיזֶער עֶרְאִינֶערוּנְג שְׁפַּאלְט מִיר דִיא קָאפּ אוּנ פַאר
וַואוּנְדֶעט מִיר דִיא הַארְץ , מִיר מוּזִין אוֹיף עֶוִויג פֶּערְאַיינִיגְט וֶוערִין , דוּא בִּיזְט
מַיין זֶעלֶע , אוּנ אָן אַזֶעלֶע קָאן קֵיין קֶערְפֶּער נִיט לֶעבִּין , מֶעקָאן דֶעם קֶערְפֶּער
נִיט לֶעבֶּעדִיג מַאכִין מִיט אַיין צְוַוייטִינְס אַיין נְשָׁמָה , אוּנְזֶער לִיבֶּע קָאן זִיךְ נִיט
פֶּערְגְלַייכִין צוּ אַנְדֶערֶע דֶען אוּנְזֶערֶע לִיבֶּע אִיז גִיפְלָאכְטִין פוּן אוּנְזֶער קִינְדְהַייט
צַייט מִיר זַיינֶען פִינְף זֶעקְס יָארִיגֶע קִינְדֶער גִיוָוארִין הָאבִּין מִיר זִיךְ שׁוֹין גִילִיבְּט ,
אוּנ דִיא לִיבֶּע הָאט אַלְץ מִיט שְׁטוּפִין גִישְׁטֵייגְט בִּיז יֶעצְט , דָערוּם קָאן זִיא
זִיךְ

זִיךְ נִיט פַארְגְלַייכֶן מִיט אַיין לִיבֶּע װעלְכֶע װערְט פוּן אַיין גִישְׁפְּרֶעךְ גִיבָּארֶן, מִיר מוּזֶן זִיךְ אוֹיף עֶווִיג פֶערְאַיינִיגֶן! עֶס אִיז זָאנַאר נָאךְ פַארַאן פִיל אַרְבֶּעט אוֹיס צוּ רַאמֶען דִיא װעג װעלְכֶע פִירְט אוּנְז צוּם גְלִיק, נָאר מִיט גָאטֶס הִילְפֶע אִיךְ װעל מַיין אַלֶע קְרֶעפְטֶן אָנְװענְדֶן אוּנְזֶר צִיל צוּ עֶרְרַייכֶן, אוּנ אִיךְ װעל עֶס אוֹיסְפִירֶן, אִיךְ װעל פַאר מַיין פָאטֶער מַיין הַארְץ עֶנְדֶעקֶן, אוּנ אִיךְ גְלוֹיבּ דָאשׂ עֶר װעט זַיין טָאכְטֶער װעלְכֶע עֶר לִיבְּט וִויא זַיין לֶעבֶּן, נִיט לָאזֶן שְׁטַארְבֶּן דוּרְךְ דֶעם װָאס עֶר װעט אִיר פוּן אִיר װאוּנְשׁ אָפּ װענְדֶן, נַיין! אִיךְ קָאן דָאס אוֹיף אִים נִיט גְלֵייבֶּן, עֶר װעט מִיר נִיט זָא טִירַאנִישׁ בֶּעהַאנְדְלֶען, אוּנ װען־יָא! הָאט רִבְקָה אוֹיס גִישְׁרִיעֶן בֶּעגִיסִינְדִיג זִיךְ מִיט טְרֶערֶן — אִיז נָאךְ אוּנְזֶער װָאפְּרָאס נִיט גִיעֶנְדִיגְט, אִיךְ װעל מִיט אַבִּיטֶערֶע הַארְץ מַיין פָאטֶערְס הויז פַארְלָאזֶן, אוּנ אִיךְ װעל גֵיין נָאךְ דִיר, דָען װָאס טוֹיג מִיר מַיין לֶעבֶּן, אוּנ וִויא קָאן אִיךְ גָאר לֶעבֶּן אָן דִיר מַיין טְרֵייסְט!.

אוּנ אִיךְ בִּין פַארְטִיג מִיט אָפֶענֶע אָרֶעמְס דִיר צוּ עֶמְפְּפַאנְגֶען, זָאגְט װַיינְשְׁטָאק אוּנ פוּן זַיינֶע אוֹיגֶן הָאבֶּן גִיפְלִיסְט טְרֶערֶן — קַיינֶע שְׁרֶעקְלִיכְסְטֶע אָפְּסְטָאַיאַבָּאלְסְטְוָוא אִיז נִיט אִים שְׁטַאנְדֶע מִיר אָפּ צוּ שְׁטֵייסֶען פוּן דִיר, מִיט מַיין מוּטְהִיגֶין קְרַאפְט אוּנ מִיט דִיא עֶנֶערְגִיע װעלְכֶע עֶרְװעקְט זִיךְ אִין מִיר װען אִיךְ דֶער מָאן זִיךְ אָן דִיר, װעל אִיךְ בֶּערְג צוּ רַייסֶן אוּנ אַלֶע װִילְדֶע טְהִירֶען צוּ עֶרְנִיכְטֶן װעלְכֶע עֶס װעלֶן זִיךְ מִיר פִיר גֶעגֶענֶער פָאר שְׁטֶעלֶן.

זֵיי זַיינֶען אַיינֶער אוֹיף דֶעם אַנְדֶערֶען אוֹיפֶן הַאלְז גִיפַאלֶן, אוּנ מִיט זַייעֶרֶע הֶענְט הָאבֶּן זֵיי זִיךְ וִויא מִיט קְלַאמֶערְס אוּמְגִיאַרֶעמְט, זַייעֶרֶע בֵּיידְנְס טְרֶערֶען הָאבֶּן זִיךְ צוּ זַאמֶען גִימִישְׁט ׳אוֹיף זַייעֶרֶע גִיזִיכְטֶן, אוּנ מִיט אַיין לַאנְגֶען װַארֶעמֶען קוּשׁ זַיינֶען זֵיי גִישְׁטַאנֶען וִויא אַיין קֶערְפֶּער מִיט אַיין זֶעלֶע, נָאכְהֶער זַיינֶען זֵיי אִין דִיא שְׁטוּלֶען גִיפַאלֶן אוּנ הָאבֶּן זִיךְ מִיט טְרֶערֶן בַּאגָאסֶן, אַזוֹ וִויא זַייעֶרֶע הֶערְצֶער הָאט זֵיי גֶעבַּאךְ אָנְגִיזָאגְט דָאס זֵיי זַיינֶען אוֹיף זַייעֶר אַגִיפֶערְלִיכֶע װעג אַרוֹיף.

לִיבֶּע לֶעזֶער! מִיר מוּזֶן דִיא צְווייא פַארְלִיבְּטֶע אוֹיף אַלַאנְגֶע צַייט אוֹיסֶן לָאזֶן, וַוייל מִיר הָאבֶּן גֵייטִיג װָאס אַנְדֶערְס דֶער וַוייל צוּ שְׁרֵייבֶּן, נוּר מִיר װעלֶן בַּאקוּמֶען פוּן זֵיי קוּרְצֶע גִירוּסֶען, נוּר דָאשׂ מוּזְט אִיר וִויסֶען, דָאשׂ זַייעֶר לִיבֶּע אִיז פָארְװערְץ גִיגַאנְגֶען, זִיא אִיז װָאשׂ וַוייטֶער אַלְץ שְׁטַארְקֶער גִיװָארֶן, אוּנ עֶשׂ הָאט שׁוֹין זֵיי גִישַׁיינְט גָאר מִיטֶן הַאנְט דֶעם גְלִיק צוּ דֶער לַאנְגֶען, נוּר דַאן װעלֶן מִיר זִיךְ צוּ זֵיי אוּמְקֶערֶן, אוּנ עֶס װעט נָאר אַנְדֶערְשׁ װערֶן.

5) אַלֶעבִּין וִויא אוּנְטֶער דֶער זוּהְן.

בַּיי דְרָעזְעלִין מִיט אִיר חָתָן מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ אִיז שׁוֹין מִיט מַזָל חֲתוּנָה גִיוָעזֶן, אַרוּם דִיא חֲתוּנָה װעלִין מִיר פִיל נִיט רֵיידִין נוּר מִיט אַיין װָארְט אַז זִיא אִיז גִיוָעזֶן גְרוֹיס אַרְטִיג, פוּן חֲתוּנִים צַד אִיז גִיוָעזֶן זַיין זֵיידֶע דֶער גָאדְרִינְגֶער רַב אוֹיךְ זַיין פָאטֶער אוּנ נָאךְ אַכְטְצִין רַבָּנִים, מְנַשֶּׁעס מוּטֶער אִיז

נִיט

נִיט גִיוֶועזִין — דִיא אוּרְזַאךְ דֶער פוּן וֶועלִין מִיר פוּן ווַייטֶער פַאר שְׁטֵיין — פוּן
אָשֶׁר יָעקִלְס צַד זַיינֶע אוֹיךְ גִיוֶועזִין גַאנְץ שְׁטָאט, וָוארוּם וֶוער אִיז דָאס נִיט
אַחֲבְרָה מַאן אִין וָואסֶער עֶס אִיז אַחֲבָרָה, אוּנ ר׳ אָשֶׁר יָעקִיל אִיז אוּמְאוּנְדְראוּם
אַנַבַּאי, הַיינְט זַיינֶען דָאךְ אַלֶע מְחוּתָּנִים, אוּנ דִיא חֲתוּנָה אִיז גִיפַייֶערְט גִיוָוארִין אִין
בֶּעגֶעקְכְסִיף מִיט גְרוֹיס עֶפֶעקְט, חִילוּקִים זַיינֶען גִיפְלַייגִין וִויא אַהָאגִיל, אוּנ דֶער
בַּארִימְטֶער „צוּנְזֶער" הָאט אוֹיךְ אַטֵייל גִינוּמֶען אִין דֶער שִׂמְחָה, אֲכִילָה וּשְׁתִיָה אִיז
גִיוֶועזִין כְּיַד הַמֶלֶךְ, הַיינְט פַאר שְׁטֵייט זִיךְ אַז אַלֶע זַיינֶען אַוֶועק צוּ פְרִידֶענֶע
פוּן אַזַא אַחֲתוּנָה, נָאר מֶער פַאר אַלֶעמֶען זַיינֶען פוּן דֶער חֲתוּנָה צוּ פְרִידִין
גִיוֶועזִין דֶער חָתָן מִיט דִיא כַּלָה, דִיא וָואשׁ לִיבִּין זִיךְ פוּן יָארִין לַאנְג אוּנ זַיינֶען
דוּרְךְ אַלֶע מַהֲדוּרֵי גֵיהִנָם אוּנ דֶער נָאךְ דֶער לֶעבִּין זַייא זַייעֶר הָאכְצַייט, קָאנֶען
זִיךְ אַזוֹ פִיל נִיט פְרֵייעֶן וִויא אוּנְזֶער נַייֶע פָאר פָאלְק, דֶען דָאשׁ אִיז גִיוֶועזִין
אַזַא בֶּעשֶׁערְטֶע פָאר אַזֶעטִיגֶע גְלַייכֶע פֶּערְזָאנֶען וִויא דִיא וֶועלְט זָאגְט: „וִויא אַיין
מַאמֶע הָאט זַיי גִיהַאט" עֶס אִיז אַוֶועק אַפֶערְלוֹיף פוּן עֶטְלִיכֶע מָאנְהַייטִין נָאךְ
זַייעֶר הָאכְצַייט, אוּנ דִיא פָאר פָאלְג הָאבִּין גִיבְּלִיהְט וִויא צְוַוייא גָארְטִין בְּלוּמֶען
אוֹיף אֵיין שְׁטַאם, יֶעדֶע וַוייל֜ע יֶעדֶע זֶעקוּנְדֶע הָאט זַייא מִיט פֶּערְגְנִיגִין גִיזֶעטִיגְט,
זַיי הָאבִּין זִיךְ אֵיינֶער פוּן דֶעם אַנְדֶערִין נִיט גִיקָאנְט אַטְלֶעטְשַׁאיֶען, מְנַשֶׁען אִיז
נָאר אֵיין זַאךְ נִיט גִיפֶעלִין, דִיא אוֹיפִירוּנְגֶען פוּן זַיין שְׁוֶוערְס הוֹיז, עֶר הָאט
וַויינִיג גִיהַאנְדִילְט מִיט דִיא אַיינְגַייעֶר פוּן דִיא הוֹיז וַוייל זַייא הָאבִּין אִים אוֹישׁ
גִיזֶעהֶן וִויא ווִילְדֶע חַיּוֹת, עֶר פְלֶעגְט אָפְט מוּסֶערִין: זַיין שְׁוֶוער עֶר: זָאל דִיא
קַארַאבְקֶע אַוֶועק וַוארְפִין, אָשֶׁר יָעקִיל הָאט אָנְפַאנְגְס גִיוָאלְט הָארְכִין צוּ זַיינֶע
מוּרַאלִישֶׁע רֶעדֶעס, נוּר אַם עֶנְדֶע הָאט זִיךְ עֶלְקֶע אוֹיף אִים אָן גִיבַּייזֶערְט
דָאס עֶר זָאל שׁוֹין מֶער נִיט צוּ הֶערִין צוּ דִיא נַארִישְׁקַייט, אוּנ פוּן: דַאן אָן
הָאט מְנַשֶׁה אוּמְזָאנְסְט פַאר דָארְבִּין זַיינֶע גָאלְדֶענֶע רֵייד, מְנַשֶׁה אִיז אִין שְׁטָאט
אוֹיךְ זַייעֶר פָּאפּוּלְיַארְנֶע גִיוֶועזִין, עֶר אִיז גִיוֶוען אוֹיס גִינוּמֶען הֵן בַּיי לוֹמְדִים אוּנ
הֵן בַּיי הִיגֶע גִיבִּילְדִיטֶע לַייט, דֶען אִין עֶס אִיז גִיוֶועזִין פַאר וִויקִילְט תּוֹרָה
אוּנ הַשְׂכָּלָה, אוּנ זָאגַאר עֶר אִיז גִיוֶועזִין אַנְרוֹיסֶער תַּלְמוּדִיסְט אִיז עֶר אוֹיךְ
עֶנְטְווִיקִילְט גִיוֶועזִין אִין עֶטְלִיכֶע אֵירָאפֵּייאִישֶׁע שְׁפְּרַאכִין.

אַיין מָאל אִיז עֶר זִיךְ גִיזֶעסִין מִיט זַיין פְרוֹיא דְרֶעזֶעלֶען בַּייא זִיךְ אִין
צִימֶער אוּנ הָאבִּין זִיךְ אִין אַגִישְׁפְּרֶעךְ פַארְבְּרַאכְט, „וִויא גְלִיקְלִיךְ אִיךְ בִּין" הָאט
מְנַשֶׁה צוּ אִיר גִיזָאגְט — ווִיפִיל לֵיידִין זִיךְ דָאס אָן אַנְדֶערֶע דוּרְךְ: לִיבֶּעס. אִינְטְרִיגֶס
בִּיז זַייא עֶרְייכִין וֶועמֶען זַיי ווִילִין, אוּנ מַאנְכֶע מָאלִין בֶּערַייהֶען זַיי זִיךְ אַלֶעס זַיי
בַּאקוּמֶען שׁוֹין זַייעֶר בַּאגֶער, אָבֶּער אִיךְ הָאבֶּע גָאר נִיט גִילִיטִין, אִיךְ הָאבֶּע אֵיין
שִׁידוּךְ גִישְׁלָאסִין נִיט אוֹיס לִיבֶּע נוּר כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ, דָאס הֵייסְט; דוּרְךְ אוּנְזֶער
זֶעהֶן זִיךְ בַּייא תְּנָאִים אֵיינִיגֶע שְׁטוּנְדִין, וָואשׁ אִין זָא אַקְלֵיינֶע צַייט אִיז
אַמֶענְטְשִׁין נִיט צוּ עֶרְפַאהְרִין אוֹיף דָאס מִינְדֶעסְטֶע, אִיךְ הַאבֶּע דַאן נִיט גִיוואוּסְט
וָואשׁ קוּמְט אָן אוֹיף מַיין גוֹרָל, אִיךְ בִּין שׁוֹין פַארְטִיג גִיוָוארִין אוֹיף אַלֶעס,
הַיינְט וִויא גְלִיקְלִיךְ אִיךְ בִּין אַלְס אִיךְ הָאבּ בַּאקוּמֶען זָא אַיין שַׁאצְבַּארִין

דינמאנט

דינמאנט וויא דוא, אונ איך האב ניט גידארפט זיך ברעגען אנטקעגען דעם פלאם פון דיא ליבעס אינטריגעס, וויא וויים דיא ליבע איז פאר אמענטשין שעדליך קאן מען אביישפיל נעמען פון דיא בלומע.

וויא שיין אונ פראכטיג עש איז דיא בלומע וועלכע ריכט מיט איר ארמאט, ווען דער פריא מארגין עפינט זיינע ברעטען אויף, צו בליקין אויף איר, ווען איר בלומען בעבער איז אנגיטרונקען מיט טויא, זאגאר דיא האהע בוימען מעגין איר בענידין, וויא זים די אדעלע ראזע איז צו דיא מענשליכע אויגין, ווען דיא זאהנע שיקט אויף איר דיא ערשטע שטראלין, אונ דיא טראפינס טויא שיינען וויא פינקילדיגע בורלאנטין, זא שיינט זיא ביז דער טאג ווערט פארטיג אונ דיא זאהנע שטייגט ארויף, אויף דעם מיטין הימיל; נור וויא דיא גראסע היטץ פון דער זאהנע דריקט איהר צו, דאן ווערט אויס גיטריקנט דיא טראפינס טויא, איהר גישמאקער אויס זעהן ווערט בלאס, פער וועלקט צו ווינאנעט ווערט זיא, אונ איר הייבט מיט דיא גישמאקע פארבין בייגט זיא אראפ, אונ זיא דינט נור דעם מענטשין צו מיטליד; דאס איז ווארר, דאס פון דיא גיוויקסע האבין מיר איין אוראק צו לערנען, אונ דיא גאנצע וועלט דינט אונז פאר אביישפיל, וויא אבריף איז דער הימעל פאר אונז פארשפרייט, אונ דיא ערד מיט איר גיבורט איז וויא איין לעהרע בוך, אונ מיט דאס געטליכין שריפט איז עס פאר שריבין, אונ ווען דער מענש לערינט אין דעם גרויסין בוך זיין גאנצין לעבין דאן היישט ער גיבילדעט אונ גייט אין אגראדע וועג, וויא דיא בלומע אויפין פריא מארגין זא בליהעט דר מענטש אין דעם פריא מארגן פון זיין יוגינד, ביז עס הייבט אין אים אן צו שפראצין צו בליהען דיא ליבע מיט איר לוסט, וועלכע ערשטערט זיין רוהע, אונ ווען זיא פלאמט זיך פארנאנדר מיט איר היטץ דאן ווערט זיין זעהלע פארוקט פון איר שטעכע, זיא ווערט פאר וועלקט ניט ערייכינדיג איר פארלאנג, זא שמאקצעט דיא ליבע אויס דיא מארך פון דיא ביינער, דיא זאפט דאש יוגינד, וואול איז דעם ווער עס וויים ניט פון איר, היינט וויא גרויס דארף זיין מיין פריידע אז איך האב אזא שאין וויא דיר באקומען, אונ האב פארהער ניט גיליטין דעם חבוט הקבר וועלכע דיא ליבע ברייגנט?.

איך פארשטיי עש פון זיך מיין טייערע — האט דרעזעלע גיזאגט — דאס זעלבין גליק איז אויך מיר אן צו קליידין מיר האט אויך איין אונערווארטעטער גליק גיטראפין, מיר זיינען ביידע דיא גליקליכע אין דער וועלט! עס איז אין דער וועלט צו אונז קיין גלייכין ניטא, אין מיין הארץ קאן גאר דיא פריידע זיך ניט איין פרעסין, עש איז איבער דיא מאסין פערגניגין איך פערגין זיך דאס גאר פון מזיל ניט אויס צו ביידין, נור אזו וויא אין איין העלין זומהער טאג, ווען דער הימיל איז לויטער, דיא זאהנע שיינט אין איר שטארקייט דאך טרעפט דאש איין קליינער וואלקין וויא איין מענשליכע האנד פאר טונקילט דיא זאהנע אקליינע ווילע, זא בעאונרוהיגט מיר אקליינער שרעק,

ווֶעלכֶער לֶעסְט אויש אויף אֵיין אויגֶנבְּלִיק מַיין פְרֵיידֶע , דָא הָאט זִיךְ דְרֶעזֶעלֶע אָפּ גִיהַאלְטִין אונ אַיין טְרוֹיעֶר אִיז אִיר אַרִיבֶּער .

וָואס אִיז דַיין שְׁרֶעק ? ! וָואס שְׁטֶערְט דִיר דַיין פְרֵיידֶע ? ! — הָאט מְנַשֶּׁה מִיט אוּנְגֶידוּלְט אוים גִישְׁרִיעֶן — זָאג עֶס מִיר גְלַייךְ , וֶוען דָאס אִיז נָאר אַנְגִיהֶער צוּ מִיר וֶועל אִיךְ דָאס גְלַייךְ צוּ עֶרְנִיכְטִין , זָאג מִיר מַיין לֶעבִּין , מִיט גָאטֶעס הִילְף עֶס וֶועט אַלְץ רֶעכְט וֶוערִין .

בַּייא דְרֶעזֶעלִין אִיז דִיא גִיזִיכְט בְּלַאס גִיוָוארִין , אִין אִירֶע אויגִין הָאבִּין זִיךְ גִישְׁטֶעלְט צְווייא טְרֶערִין וִויא פֶּערִיל , זִיא הָאט מִיט קַיין גְלִיד ־ קַיין בֶּעוֶועג גִימַאכְט , אונ מִיט אִירֶע שְׁוַוארְצֶע אויגִין הָאט זִיא גִיקוּקְט אויף אִיר גִימַאהְל מְנַשֶּׁהֶען .

וָואשׁ שְׁווייגְשְׁטוּ מַיין אֵיינְצִיגֶער טְרוֹיסְט אויף דֶער וֶועלְט ! — הָאט בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ אויש גִישְׁרִיעֶן אַרוֹיף פַּאלִינְדִיג אִיר אויפִין הַאלְז אונ בֶּעשִׁיטִינְדִיג אִיר מִיט טוֹיזֶנְדֶע קִישׁוּנְג — דֶער צַייל מִיר גְלַייךְ דַיין קוּמֶער , נָאךְ אַקְלֵיינֶע פּוֹיזֶע קָאן אִיךְ שׁוֹין נִיט אַרִיבֶּער טְרָאגִין , שֵׁיינְק מִיר מַיין לֶעבִּין אונ דֶער צַייל מִיר שׁוֹין גְלַייךְ .

זַיי רוּהִיג — הָאט דְרֶעזֶעלֶע קַאם אוים גִירֶעט מִיט אַיין שְׁוַואכֶע שְׁטִימֶע — אִיךְ וָואלְט דִיר נִיט בֶּעאוּנְרוּהִיגִין וֶוען אִיךְ וָואלְט דָאשׁ נִיט רֶעכֶענֶען פַאר זַייעֶר נֵייטִיג , דוּא זָאלְשְׁט וִויסִין אַז דוּא בִּיזְט אִין אִירְטְהוּם , דוּא רֶעכִינְסְט אַז דוּא זִיצְט צוּ וִוישִׁין רוּהִיגֶע שְׁטִילֶע מֶענְטְשִׁין , נֵיין ! דָאשׁ רֵייד זִיךְ נִיט אַיין , מִיר גִיפִינֶען זִיךְ צוּ וִוישִׁין ווִילְדֶע טְהִירִין וֶועלְכֶע קָאנֶען אוּנְז אִין אֵיין אויגֶענְבְּלִיק פַאנְגֶען אִין זַייעֶר נֶעץ , אונ אִיךְ הָאבּ בֶּעמֶערְקְט דָאשׁ דוּא בִּיזְט גָאר נִיט אַסְטָארָאזְנֶע , דָאשׁ וָואשׁ בַּיי דִיר קוּמְט אויש דָאשׁ זָאגְסְטוּ אַרוֹישׁ , אונ דֶערוּם שְׁרֶעקְט מִיר מַיין הַארְץ פִילַייכְט וֶועשְׁטוּ מִיט דַיינֶע וֶוערְטֶער אוּמְגֶערִין אָנְטְרֶעפִין אויף אַוִוילְדֶע חַיָּה וֶועלְכֶע וֶועט דִיר גְלַייךְ אַיינְשְׁלִינְגֶען .

אונ אִיךְ זָע פִיר זִיךְ קַיין גִיפַאר נִיט — הָאט מְנַשֶּׁה גִיעֶנְטְפֶערְט — דוּכְט זִיךְ אַז מִיר קָאנֶען גַאנְץ רוּהִיג זַיין , וָוארוּם קַיין זַאךְ אוּנְרַאיָעט אוּנְז נִיט , אונ דַיין שְׁרֶעק אִיז נָאר אַפַאנְטַאזְיֶע .

דָאס אִיז דִיא צָרָה וָואשׁ דוּא זֶעסְט קַיין גִיפַאר נִיט — הָאט דְרֶעזִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — וָואס דוּא זֶעסְט אַרוּם זִיךְ נוּר פְרִיד , דֶער פַאר שְׁרֶעק אִיךְ זִיךְ נָאךְ מֶער , דֶען עֶס אִיז פַאַראן דְרַייא זַאכִין וֶועלְכֶע צוּ שְׁטֶערְט דִיא פְרִיד פוּן מֶענְשִׁין , צְווייא פוּן זַיי אִיז עֶפִינְטְלִיךְ נִיט פַארבָּארְגִין דֶערוּם וֶוערְט פוּן זַיי דֶער אָרְדֶענְטְלִיכֶער מַאן גִירֶעטֶעט , אָבֶער דֶער דְרִיטֶער פַארבָּארְגְט זִיךְ אִין דֶער פִינְשְׁטֶער אונ דוּרְךְ אִים וֶוערִין אוּנְשׁוּלְדִיגֶע גִישְׁטְרֵייכִילְט ; וֶוען אַפַיינְד קוּמְט אויף אַלַאנְד צוּ שְׁטְרַייטִין אונ צוּ עֶרְשְׁטָערִין דִיא רוּהֶע פוּן דֶער לַאנְד , דַאן פַארְזִיכֶערְט מֶען זִיךְ אויף גָאט דָאס עֶר וֶועט אוּנְטֶערְטְהַאנֶען דֶעם פַיינְד אוּנְד וֶועט דֶעם אָרִינְדְלִיכִין מֶענְשִׁין בַּאשִׁירְמֶענֶען ; שְׁלֶעכְטֶע מֶענְטְשִׁין מֶערְדֶער וֶועלְכֶע פַאלִין אַרוֹיף אויף אֵיין שְׁטָאט צוּ רַבִּירִין אונ אָפּ צוּ רוֹיבִּין דָאס גוּטְץ פוּן פְרֶעמְדֶע , אויף דֶערוּיף אִיז פַאַראן אַיין פְּרַאוָוא סוּדְיֶע , אונ אוּנְזֶערֶע רִיכְטֶער

נעמען

נֶעמֶען דיא מֶערדֶער גיפַאנגֶען אִין קֵיטְן אוּנ מֶע פָערְאוּרְטְהֵיילְט זֵיי וִויא זֵיי הָאבִּין פַאר דִינְט, אָבֶער נִיט אוֹיף עָווִיג אוּנְגְרַאזאַיֶעט דֶער שְׁטְרַייט שְׁוֶוערְד, אוּנ נִיט אֵייבִּיג דְרָאהֶעט מֶערְדֶערַיי, דָער שְׁוֶוערְד וֶוערְד אִין דֶער שֵׁייד אַרַיין גִישְׁטֶעקְט, אוּנ דִיא מֶערְדֶערְשֶׁע הַאנְד וֶוערְד דוּרְךְ גִירִיכְט גִיבּוּנְדִין, אוּנ דָאס פְרִיד אוּנ רוּהֶע קֶערְט זִיךְ צוּרִיק אוּם; אָבֶער עָווִיג עֶקְסִיסְטִירְט דִיא פַאלְשְׁקַייט וֶועלְכֶע אִיז פַארְקְלֵיידֶעט מִיט אַיין אָרִינְדְלִיכֶע נַארוּזְנָאסְט, דִיא בֶּעהַאלְטֶענֶע חִיטְרָאסְט פַאלְט נִיט אַרוּנְטֶער אוּנְטֶער גִירִיכְט, אוּנ וֶוען גָאט זָאל מִיט זֵייא זִיךְ נִיט אָפּ רֶעכֶענֶען קָאנֶען זֵייא עָווִיג עֶקְסִיסְטִירִין, זֵיי קְלֵיידִין זִיךְ אָן אִין אַפְּרוּמֶע קְלֵייד, אוּנ אִינֶערְלִיךְ וֶוערְט אוֹיס גִיטְרַאכְט וֶועגִין אַלֶע בֶּעזְהַייט, אוּנ קֵיינֶער קָאן דָאשׂ נִיט בַּאמֶערְקִין, דָאשׂ אִיז גְלַייךְ וִויא אַבֵּייזֶער שְׁלַאנְג וֶועלְכֶער לִיגְט אִין אַבְּלוּמֶען גָארְטִין, עֶר בַּייסְט דֶעם אוּנְשׁוּלְדִיגִין פַאר בַּייגֵייעֶר אוּנ מֶעקָאן אִים נִיט עֶרְקֶענֶען וַוייל עֶר פֶערְשְׁטֶעקְט זִיךְ צוּ ווִישִׁין דִיא בְּלוּמֶען, זָא גִיבְּט עֶס אוֹיךְ זֶעלְכֶע מֶענְשִׁין· וֶועלְכֶע לָאזִין אַרַיין זֵייעֶר גִיפְט אִין אַיין אָרְדֶענְטְלִיכִין מֶענְטְשִׁין, אוּנ זָאגִין דָאשׂ זֵייא הָאבִּין גָאר קֵיין אוּמְרֶעכְט נִיט גִיטָאן, וַוייל זֵיי הָאבִּין שׁוֹין פָארְהֶער זֵייעֶר גֶעץ פֶערְשְׁפְּרֵייט מִיט דֶעם וָואשׂ זֵייא הָאבִּין אוֹישׂ גִיפוּיקְט דָאשׂ דֶער מֶענְטְשׁ אִיז נִיט פְרוּם, אוּנ נָאךְ הֶער אִיז דָאךְ שׁוֹין אַמִצְוָה אִים שְׁלֶעכְטֶעס צוּ טָאן, וַוייל זֵיי רַאמֶען אוֹישׂ דִיא דֶערְנֶער פוּן גָאטֶעס ווַיינְגָארְטִין, אָבֶער דָאשׂ דֵיינְקְט קֵיינֶער נִיט אַז דִיא דֶערְנֶער זֵינֶען זֵייא נָאר, דֶערוּם טְהַייעֶרֶער מְנַשֶּׁה, דַארְפְסְטוּ ווִישִׁין דָאשׂ מִיר גִיפִינֶען זִיךְ צוּ ווִישִׁין אַזֶעלְכֶע דֶערְנֶער, עֶשׂ הָאט פִיל יָאר גִידוּיעֶרְט בִּיז אִיךְ הָאבּ זֵיי דֶער קָאנְט, אוּנ דוּא וֶועשְׂט זֵיי אוֹיךְ מִיט דֶער צֵייט נִיט שֶׁעצִין נָאךְ זֵייעֶר אוֹיבֶּער קְלֵייד נוּר דוּא וֶועסְט דִיא אוּנְטֶערְסְטֶע דֶער טַאפִּין, נוּר דֶער וַוייל זָאלְשְׂטוּ זֵייעֶר אַסְטְרָאזְנֶע זַיין הִיטֶע זִיךְ פוּן דִי ווִילְדֶע טְהִירִין טְרֶעט אוֹיף זֵיי נִיט אָן, דֶען זֵייא פַאר שְׁוַויגִין נִיט. „אִיךְ דַאנְק דִיר זֵייעֶר פַאר דַיין נַאסְטַאוּוְלֶיעֶנֶע — הָאט מְנַשֶּׁה גִיזָאגְט, אוּנ הָאט זִיךְ אוֹיף גִישְׁטֶעלְט אַרוּישׂ צוּ גֵיין פוּן זַיין צִימֶער, אוּנ. עֶס הָאט זִיךְ אַשַׁאסְק נִיטָאן בֵּיין טִיר פוּן זֵייעֶר צִימְמֶער.

6) דִיא נִידֶערְטְרֶעכְטִיגֶע.

נוּא וָואס אַסְנֶע! — הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט צוּ אִיר דִינְסְט מַאד וֶועלְכֶע אִיז אָקָארְסְט אַרַיין גִיקוּמֶען — וָואשׂ הָאסְטוּ גִיהֶערְט בַּיי דְרֶעזֶלִין אוּנְטֶערִין טִיר; וָואשׂ הָאט מְנַשֶּׁה מִיט אִיר גִירֶעט? אַסְנֶע הָאט חְיֶענֶעלִין אִיבֶּער דֶער צֵיילְט אַלֶעס וָואשׂ זִיא הָאט גִיהֶערְט וָוארְט בַּיי וָוארְט, אוֹיךְ וִויפִיל קוּשִׁין זֵיי הָאבִּין אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין גִינֶעבִּין.

חְיֶענֶעלֶע אִיז אַצוּקָאכְטֶע גִיוָוארִין, אַזוֹי! — הָאט זִיא מִיט זִיךְ גִירֶעט — אַזוֹי וַוייזְט דָאךְ אוֹישׂ אַז עֶר לִיבְּט אִיר! עֶר לִיבְּט דִיא וֶורֶעד, דִיא שְׁטִיק חַאלֶערְיֶע, גֵיין! אַפִינְשְׁטֶערֶע מַעֲרָכָה מוּזְטוּ בַּיי מִיר הָאבִּין, מַיין שְׁוֶועסְטֶער! מַיין נִיט אַז דִיר וֶועט דָאשׂ אַזוֹי אַיין גֵיין אוּנ דוּא וֶועשְׂט גָאר קֵיין צָרוֹת נִיט

הָאבִּין

הָאבּן , דוא װֶעשְׂט בַּיי מִיר גִישְׁװָאלִין װֶערִין פון יְסוּרִים , נור װָאש רֵייד אִיךְ ?! װָאש קָאן אִיךְ אִיר טָאן ? אִיךְ בִּין דָאךְ נור װִיא אַבִּיקְס אָן פּולְװֶוער , װָאש קָאן אִיךְ אַלֵיין אויש פִירִין גֶעגְנִין אִיר ? ... װַייא אִיז מִיר ! אִיךְ װֶעל דָאךְ מוּזִין קוּקִין מִיט מַיינֶע אויגְנִין װִיא דֶער בְּלִיעֶהֶענְדֶער בְּלוּם װִיא מְנַשֶּׁה לִיגְט אִין דִיא אַרֶעמְס פון מַיין פַארְפְלוּכְטֶע שְׁװֶעסְטֶער , אונ אִיךְ װֶעל פון דָאס גִיװִיס גִיבְּלֶענְדֶעט װֶערִין , אִיךְ װֶעל דָאש נִיט אויס האַלְטִין שַׁיידִין אִיךְ זָאל אויךְ גְלַייךְ הֵייַראטִין , אונ װֶען שוֹין הֵייַראטִין , צוּ װֶערְדֶע אִיךְ בַּאקוּמֶען זָא אַיין צִירוּנְג , צוּ גִיט אִין דֶער װֶעלְט זַיין גְלַייכִין ? אִיךְ װֶעל דָאךְ נור עַגְמַת נֶפֶשׁ הָאבִּין אונ נִיט קֵיין פֶערְגְנִיגִין , אונ אָנְשְׁטָאט דֶעם װָאשׁ בִּיז אַהֶער בִּין אִיךְ דָא אִין הוֹיז גִיװֶעזִין כָּל וְכָל , אונ דְרָעזְקֶע הָאט קֵיין צוּרָה אונ קֵיין פָּנִים נִיט גִיהַאט , װֶעט זִיא אִיצְטֶער נֶעמֶען אוֹיבֶּער הַאנְד מִיט דָאשׁ װָאשׁ אִיר מַאן װֶעט מַיינֶעם אִיבֶּער שְׁטַייגְן . נֵיין ! אִיךְ קָאן דָאשׁ נִיט אַרִיבֶּער טְרָאגִין , אַפָּאפְּלֶעקְסֶע װֶעט מִיר שְׁלָאגִין זֶעהֶענְדִיג דָאשׁ בַּיי מִיר אִין הוֹיז ... דָאס װֶעט נִיט זַיין ! ... אִיךְ מוּז עֶפֶּעס זֶעהֶן אַפְּלַאן , דֶעם בְּלוּם פון מַיין שְׁװֶעכְטֶערְס הֶענְט אַרוֹישׁ צוּא רֵייסִין , אונ דָאשׁ זָאל מִיר אָנְקוּמֶען ... אונ װֶען נִיט מִיר , זָאל עֶר הָאטְשׁ בַּיי מִיר אִין שְׁטוּב נִיט אַרוּם גֵיין , זָאל עֶר הָאטְשׁ פַאר מַיינֶע אויגְנִין נִיט בְּלִיהֶען , אִיךְ זָאל נִיט דַארְפִין זִיךְ קְװֶעלִין פון מַיין שְׁװֶעסְטֶערְס פֶערְגְנִיגִין , אוֹי שְׁמֶערִיל שְׁמֶערִיל ! אִיר הָאט דָאשׁ מִיר אָנְגִימַאכְט , אִיר הָאט אַרַיין גִיבְּרַאכְט אַהֶער פַאר מִיר אַשְׁטֶעכֶענֶעס , נור װָאשׁ רֵייד אִיךְ ? עֶר הָאט דָאךְ מַיין רָעָה נִיט גִימֵיינְט , נור מַיין טוֹבָה , עֶר הָאט דָאךְ אָן מִיר נִיט גִיטָאן , אִיךְ הָאבּ דָאךְ אִים אַלֵיין גִיהֵייסִין רֵיידִין דֶעם שִׁידוּךְ , װֶער זָאל דָאשׁ קְלֶערִין אויף אַזָא אַיין אוּמְגְלִיק , אִיךְ הָאבּ גִירֶעכִינְט אַז װִיא בַּאלְד אַרַאבָּאנְטֶער אֵיינִיקִיל מִן הַסְּתָם אִיז דָאשׁ אַצָרָה אַהֵייכֶר װִיא עֶשׁ פַּאסְט פַאר מַיין שְׁװֶעסְטֶער , װֶער זָאל דָאשׁ קְלֶערִין אַז דָא װֶעט אַזַא בִּילְד פַארְשַׁיין אַזַא גִירָעטֶענֶעם אַרוֹישׁ , עֶשׁ שׁוֹידֶערְט מִיר גָאר װֶען אִיךְ דֶער מָאן זִיךְ אָן אִים , אִיךְ מוּז עֶפֶּעס פָארְט זֶעהֶן אַפְּלַאן װִיא עֶרְלֵייזְט צוּ װֶערִין פון מַיינֶע יְסוּרִים , אִיךְ מוּז זֶעהֶן שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט אויף צוּ רֵייצִין , אונ דַאן װֶעלִין מִיר שׁוֹין בֵּיידֶע דֶעסְטָאװֶוען װִיא אִים פון מַיין שְׁװֶעסְטֶער אַרוֹישׁ צוּ רֵייסִין ... חְיֶענֶעלֶע הָאט זִיךְ פֶער טִיפְט אִין גִידַאנְקֶען , נָאךְ הֶער הָאט זִיא אַגִישְׁרֵייא גִיטָאן אַסְנֶע ! אונ אַסְנֶע אִיז צוּ אִיר גְלַייךְ צוּ גִילָאפִין .

דוא הֶערְסְט אַסְנֶע — הָאט חְיֶענֶעלֶע צוּ אִיהְר גִיזָאגְט — דוא בִּיזְט דָאךְ אַקְלוּגֶע , אִיךְ בֶּעט דִיר אַז װֶען דוא װֶעסְט זַיין בַּייא שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט אִין שְׁטוּב , זָאלְסְטוּ מַאכִין אַשְׁמוּעֶס װֶעגִין מַיין שְׁװָאגֶער מְנַשֶּׁהֶען , אונ זָאלְסְט אִים לוֹיבִּין אָן אַשִׁיעוּר , אונ זָאלְסְט אַזוֹ זָאגִין : ,,קֶענְטִיג עֶר אִיז אַגְרוֹיסֶר װִירְט אַיין אַקָאנָאמִיסְט , אונ װֵייס װִיא אַגִישֶׁעפְט צוּ פִירִין , װַייל עֶר מִישְׁט זִיךְ אַרַיין אִין יֶעדֶער גִישֶׁעפְט אונ גִיט גוּטֶע עֵצוֹת , דָא אַנוּשְׁטִין — זָאלְסְטוּ זִיךְ עֶרִינֶערְט דֶער צֵיילִין — הָאט עֶר גִישְׁטְרָאפְט זַיין שְׁװֶער פַאר װָאס עֶר פַאר לָאזְט זִיךְ אויף פְרֶעמְדֶע מֶענְטְשִׁין , אונ אִיבֶּער הוֹיבְּט הָאט עֶר זִיךְ גִיבַּייזֶערְט פַאר װָאס

מעגיטרויט

מֶענִיטְרוּיט דֶעם שׁוֹחֵט דִיא קַארָאבְּקֶע גֶעלְט, עֶר קָאן דָאךְ אַייךְ בְּדַלוּת שְׁטֶעלִין, הָאט עֶר גִיזָאגְט, אִיר מוּזְט מַאכִין אַז דִיא קַארָאבְּקֶע צֶעטְלִיךְ זָאל מֶען בַּייא אַייךְ נֶעמֶען, אוּנ דֶעם שׁוֹחֵט אִין הַאנְט זָאל קַיין גֶעלְט נִיט אָן קוּמֶען, דוּא זָאלְסְט דֶער צֵיילִין אַז דֶער בַּעַל הַבַּיִת הָאט אִין אָנְהֵויבּ אִים נִיט גִיוָואלְט פָּאלְגִין נָאר עֶר הָאט מִיט אִים אַזוֹ פִיל צוּ טָאן גִיהַאט בִּיז עֶר הָאט אִים אִיבֶּער גִירֶעט, אָט אַזוֹ זָאלְסְטוּ זִיךְ דֶער צֵיילִין קַאלְט בְּלִיטִיג, אוּנ זֵייא זָאלִין נִיט פַארְשְׁטֵיין אַז דוּא מֵיינְסְט עֶפֶּעס אַפְּנִיעָה, דוּא בִּיזְט דָאךְ אַקְלוּגֶע.

אִיהְר קָאנְט זִיךְ אוֹיףְ מִיר פַאר לָאזִין, טַייעֶרֶע חִיֶענֶעלֶע! — הָאט אַסְנֶע גִיזָאגְט — אִיךְ וֶועל דָאס שׁוֹין אַייךְ אַקוּרַאד אִיסְפֶּעלְנֶען, אִיר וַוייסְט דָאךְ אַז אִיךְ בִּין פֵייהִיג צוּ אַזֶעלְכֶע אִינְטֶערֶעסִין, אִיךְ הָאבּ דָאךְ אַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין אַיין גִירֶעט אַז זִימְל וַויינְשְׁטָאק הָאט מִיט מֵיידְלִיךְ גִיטַאנְצְט, אַזוֹ וִויא אִיהְר אוּנ שְׁמֶערִיל הָאט מִיר פַאר זָאגְט, אוּנ זֵייא גְלוֹיבִּין נָאךְ עַד הַאיָאם (עַד הַיּוֹם) אַז דָאס אִיז רִיכְטִיג וַוייל אִיךְ הָאבּ גִיזָאגְט אַז אִיךְ הָאבּ דָאס מִיט מַיינֶע אוֹיגִין גִיזֶעהֶן, חָאטְשׁ דָאס אִיז נִיט גִישְׁטוּינִין אוּנ נִיט גִיפְּלוֹינִין, אַלֶע הַאלְטִין מִיר פַאר אַנַארֶעלֶע דְרִיבֶּער גְלוֹיבִּין זֵייא מִיר אִין אַלְץ, דְרִיבֶּער קָאנְט אִיהְר זַיין זִיכֶער אַז אִיךְ וֶועל אַייעֶר הַיינְטִיגֶע פָּארוּצְנֶע אוֹיךְ אִיסְפָּאלְנַאיָען.

7) אָן גֶעלְט. אִיז גָאר קַיין וֶועלְט

וֶוען חִיֶענֶעלֶע הָאט שׁוֹין גִיוואוּסְט אַז אַסְנֶע הָאט שׁוֹין אִיסְפָּאלְנַאיֶעט אִיר פְּרִיקַאזַאנְיֶע, אִיז זִיא אַיין מָאל צוּ נִיגַאנְגֶען צוּ אִיר פָאטֶער אָשֵׁר יָעקְלֶען אוּנ זָאגְט צוּ אִים: „הֶער טַאטִינְקֶע! אִיךְ וָואלְט זָאגִין אַז דוּא זָאלְסְט אַיין אַכְטָאג מַאכִין אַפְּרָאבֶּע אוֹיף שְׁמֶערִיל דֶעם נֶאֱמָן, דָאס הַייסְט דוּא זָאלְסְט פַאר זָאגִין אַז מִיזָאל בַּייא דִיר גֶענֶען קַארָאבְּקֶע צֶעטְלִיךְ וֶוער עֶס דַארְף וָואס קוֹילֶען, אוּנ דִיא שׁוֹחֲטִים זָאלִין נִיט קוֹילֶען אָן דַיין צֶעטִיל, כְּדֵי מִיר זָאלִין וִויסִין אַיין עֶרֶךְ אוֹיף רִיכְטִיג וָואס עֶס מַאכְט אַוָואךְ, צוּ וֶועט דָאס אַיין טְרָאגִין אַזוֹ וִויא שְׁמֶערִיל וַוייזְט אוּנְז אָן, אָדֶער אֶפְשָׁר מֶעהְר, אוּנ דֶער פוּן וֶועלִין מִיר שְׁלִיסִין צוּ גֵייט דָאס צוּ בַּייא שְׁמֶערְלֶען עֶרְלִיךְ.

מַיין קִינְד — הָאט אָשֵׁר יָעקִיל צוּ אִיר גִיזָאגְט — אִיז דֶען שְׁמֶערִיל בַּייא דִיר אִין חְשַׁד? אַזַא אַ אִיד, אַזַא אַפְרוּמֶער אִיד, עֶר זָאל זַיין אִין חְשַׁד? יֶע הוֹשֵׁד זַיין, נִיט חוֹשֵׁד זַיין — הָאט חִיֶענֶעלֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — אַפְּרָאבֶּע מָאג מֶען דָאךְ מַאכִין, בַּייא יֶענֶעם אִין הַארְצִין קָאן קֵיינֶער נִיט אַרַיין קְרִיכִין אוּנ דְרִיבֶּער וָואלְט אִיךְ זָאגִין מִיזָאל פְּרוּאוּוִין אַיין אַכְטָאג, וָואס קָאן מֶען דֶער צוּ צוּ לֵייגִין?.

אָבֶּער דוּא וַוייסְט דָאךְ אַז מִיר זַיינֶען אַלֶע פַאר נוּמֶענֶע מֶענְטְשִׁין — הָאט אָשֵׁר יָעקִיל גִיזָאגְט —, עֶס זָאל נִיט אָפּ גִירִיסִין וֶוערִין דִיא שְׁטִיקֶעלֶע פַּרְנָסָה, הַלְוַאי זָאל קְלֶעקִין הֶענְט, הַיינְט וֶוער קָאן זִיךְ מִיט דִיא צֶעטְלִיךְ פַאר גֶענֶען?.

הַיים דְרֶעזֶעלֶען — הָאט חִיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — זִיא אִיז דָאךְ גַאנְצֶענֶע טֶעג לֵיידִיג, פוּן דֶער הַתּוּנָה אָן שְׁטֶעקְט זִיא דָאךְ נִיט אַרַיין אַ פִינְגֶער אִין קַאלְטֶע

וואַסער, זיא איז גיוואָרין אַדאַמע אונ גאַנצענע טעג פערברייננגט זיא זיך מיט איהר מאַנעלע, די געלד וועט פון איהר ניט אָב פאַלין אַז זיא וועט זיך זאַנימאַיען מיט דיא צעטליך?.

איך וועל טאַקי דיר פאָלגין, מיר גיפעלט דיין פּלאַן — האָט אָשר יעקיל גיזאָגט.

אויף מאָרגין ווען שמעריל איז אַריין צו אָשר יעקלען, האָט צו אים אָשר יעקיל גיזאָגט: „ר׳ שמעריל מהיום והלאה זאָלט איר ניט קוילען אָן אַצעטיל, מען מוז אייך ברייננגען פון מיר אַצעטיל, יהי׳ מי שיהי׳ שייא אָרום אונ שייא רייך זאָלט איר ניט אוואַזען, אונ ער מוז פון מיר אַצעטיל ברייננגען, שמעריל האָט פאַר כעס די ליפּין פאַר ביסין, דער קאַזיראַק האָט זיך אים שוין אַהינטער פאַר דרייט, אונ ער האָט מיט דיא הענט תנועות גימאַכט וויא ער וואָלט אויס ריידין אַשווערין מהרש״א — אַזוי איז שוין זיין שטייגער גיוועזין ווען ער פלעגט זיך פאַר טראַכטין — אונ אַזוי האָט ער זיך נישפּאַצירט פון איין צימער אין דעם אַנדערין, אונ ניט קוקינדיג וואָס ער האָט זיך אַלע ווײַלע אויף וואָס עס איז אָן גישטויסין אונ האָט גיקראַגין אַקלאַפּ אין זייט אין קאָפּ, איז ער אַלץ וואָס ווייטער האַסטיגער גיגאַנגען ביז ער האָט חיענעלין אָן גיטראָפין.

וואָס זייט איר אַזוי פאַר טראַכט? האָט אים חיענעלע אַפרעג גיטאָן, ער האָט זיך לעבין איהר אָפּ גישטעלט אונ האָט אַווײַלע גישוויגין, נאָכהער האָט ער איר גיפרעגט: „וואָס זאָגסטו? איך פרעג: וואָס זייט איר אַזוי פאַר קלערט?.

שמעריל האָט איר איבער דער ציילט דיא גאַנצע מעשה, אונ האָט גיקאָנצעט; דאָס ער פאַר שטייט פון וואַנען דאָס וואַקסט, דאָס שטאַמט נאָר פון מנשהען, איך ווייס דאָס אויף קלאָר, אונ איך וועל זיך מיט אים אי״ה אויף דער וועלט אָפּ רעכענען.

איך גלויב דאָס אויף אים ניט — האָט חיענעלע גיזאָגט — ער וועט אַזאַ איין נאַרישקייט ניט טאָן, אונ וויא פאַלט איר דאָס גאָר אויס אויף אים צו זאָגין?.

דער ציילט מיר קיין מעשות ניט — האָט שמעריל גיזאָגט — אַז איך זאָג מן הסתם ווייס איך אַז ער ניט קיין אַנדערער האָט דאָס אויף מיר אָן גיהעצעט, איך וועל זיך אָן אים נוקם זיין, אים וועל איך שוין קוילענען אָן אַצעטיל.

איך וועל דיא גזרה פון אייך מבטל זיין — האָט חיענעלע צו אים גזאָגט — מיין פאָטער האָט דאָך גיווים קיין צייט ניט אַרום דיא צעטליך זיך צו זאַנימאַיען, וועט ער דאָך דאָס מיר איבער געבין, אונ איך וועל זיך דאָס ניט אָן נעמען וועט דאָך שוין דיא גזירה ממילא בטול ווערין, נאָר איר זאָלט קיין שנאה ניט האָבין אויף מנשהען,

אין עטליכע טעג אַרום איז שמעריל אַריין צו חיענעלין, אונ האָט צוא איר גיזאָגט: האַ נוא וואָס? בין איך גירעכט אַז אַלע צרות וואַקסט פון מנשקען אַז דוא האָסט דער צו אויך ניט גיקאָנט העלפין, אַז דוא האָסט זיך ניט גוואָלט אַרום די צעטליך זאַנימאַיען האָט זיך דאָס אָן גינומען דרעזקע, הייגט זעהסט דאָך שוין אויף קלאָהר אַז פון זייא וואַקסט דאָס. פאַרדאָן

פַארְדָאן ! אִיךְ מוז זִיךְ שׁוין אוּנְטֶער גֶעבִּין — הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — נָאר אִיךְ רֶעכִין נָאךְ אַלֶץ אַז מְנַשֶׁה אִיז נִיט שׁוּלְדִיג, דָאס הָאט נָאר מַיין פָאדְלֶע שְׁוֶועסְטֶער אָן גִימַאכְט, אוּנ צוּ מְנַשְׁהֶען הָאט אִיר גָאר נִיט .

נוּא וָואס, דוּא וֶועסְט אִין דֶערַיין גָאר שְׁווַייגִין ? — הָאט שְׁמֶערִיל גִיפְרֶעגְט חְיֶענֶעלִין — דוּא וֶועסְט זִיךְ דָאס לָאזִין טְרֶעטִין אוּנְטֶער אִיהְרֶע פִּיסְ, אַז דוּא וֶועסְט זִיךְ נָאר לָאזִין וֶועלִין זַייא דִיר פַאר טְרַייבִּין אִין מוֹיז לָאךְ, צוּ דוּא פַאר שְׁטֵייסְט וואוּ דוּא הַאלְסְט ? !

אִיךְ זָאל זִיךְ נִיט לָאזִין ? וִויא קָאן אִיךְ זִיךְ נִיט לָאזִין ? וָואס הָאבּ אִיךְ זִיךְ אַיין עֵצָה צוּ גֶעבִּין ? הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיפְרֶעגְט .

הַא חְיֶענֶעלֶע ! וֶוען בִּיזְטוּ דָאס גִיוָוארִין אַזַא שְׁטִיל קִינְד ? דוּכְט זִיךְ אַז דוּ בִּיזְט שׁוין גָאר נִיט אַזַא נוּפְעלֶע, דוּא טֵייגְסְט דָאךְ עֶפֶּעס צוּ אַזֶעלְכֶע אִינְטֶערֶסִין, דוּא קָאנְסְט אַמֶענְטְשִׁין פַאר יָאגִין אַז דוּ וִוילְסְט נָאר, אוּנ אִיצְטֶער בִּיזְטוּ מִיט אַמָאל גִיוָוארִין אַזַא נֶעבָּעכִיל, צוּ דָאס אִיז וַוייל אִיצְטֶער גֵייט דִיר אוּם לֶעבִּין ? דוּא וַוייסְט וָואס דֶער סוֹף וֶועט זַיין פוּן דִיר וֶוען דוּא וֶועסְט שְׁוַוייגִין ?... מְנַשֶׁה אִיז דָאךְ אִין דֶער אֶמֶתִין אַיין אוֹיסְנַאם עֶס אִיז זַיין גְלַייכִין נִיטָא, פַאר שְׁטֵייט מֶען דָאךְ אַז דַיינֶע עֶלְטֶערִין לִיעֶבִּין אִים וִויא אַיין אֵייגִין קִינְד, אוּנ צוּלִיבּ אִים הָאט שׁוין דְרָעזֶעל אוֹיךְ אַיין אַנְדֶער וֶוערְדֶע בַּקוּמֶען, אִיז דָאךְ שׁוין, וֶועגִין אַרוֹים לָאזִין זַייא פוּן קֶעסְט גָאר קֵיין רֵייד נִיט, דֶען וִויא לָאזְט מֶען אִין דֶער אֶמֶת פוּן שְׁטוּבּ אַרוֹים אַזֶעלְכֶע צְוַוייא שֵׁיינֶע בּוּקֶעטִין ? אוּנ נָאךְ אַיין אֵיידִים קָאן מֶען דָאךְ שׁוין נִיט נֶעמֶען אוֹיף קֶעסְט, דֶען דָאס אִיז וִויא צְוַוייא קֶעץ אִין אֵיין זַאק, וֶועט מֶען דָאךְ דִיר מוּזִין אוֹיס גֶעבִּין פוּן זִיךְ, אַחֲתָן וֶועט שׁוין מְנַשֶׁה פַאר דִיר אוֹיס קְלַייבִּין וָועלְכִין עֶר וֶועט וָועלִין, אוֹיף דַיין נַדַן אוּנ גָארְדֶערָאבֶּע וֶועלִין זַייא דָאךְ זַיין דִיא גַאנְצֶע בַּעֲלֵי דֵעוֹת, הַיינְט אִיז שׁוין דִיר אַז אָךְ אוּנ וַויא, דוּא זֶעהֶסְט שׁוין דַיין סוֹף חְיֶענֶעלֶע ? דוּא בִּיזְט נֶעבַּאךְ אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכֶע !

לִיבֶּער ר׳ שְׁמֶערִיל ! הָאט חְיֶענֶעלֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — אִיר דַארְפְט מִיר קֵיין פִינְגֶער אִין מוֹיל נִיט אַרַיין לֵייגִין, אִיךְ פַארְשְׁטֵייא אַלֵיין גַאנְץ גוּט וואוּ אִיךְ הַאלְט אִין דֶער וֶועלְט, נִיט אַזוֹי וָואס מַיין צוּ קוּנְפְט אִיז אִין גִיפַאהְר, אִיךְ טְרָאג שׁוין פוּן זַייא וואוּנְדִין אִין הַארְצִין, דֶען וִויא קָאן אִיךְ דָאס צוּ זֶעהֶען אַזַא אַשֵׁיינֶעם בְּלוּם אַזַא אַיין הֶעלְד אִין דִי אָרֶעמְס פוּן מַיין פַאר פְלוּכְטֶע שְׁוֶועסְטֶער, מְנַשֶׁה אִיז דָאךְ אַמַאן וֶועלְכֶער פַארְדִינְט גִילִיבְּט צוּ וֶוערִין מִיט דֶעם עֶרְשְׁטִין בְּלִיק, הַיינְט וִויא זָאל אִיךְ אִים נִיט לִיבֶּען וֶוען מִיר זַיינֶען אִין אַיין הוֹיז, ר׳ שְׁמֶערִיל ! אִיךְ בִּין אִין מְנַשְׁהֶען פֶערְלִיבְּט אִיבֶּער דִיא אוֹיעֶרִין, אִיךְ קָאן אַייךְ מַיין הַארְץ נִיט אוֹיף שְׁנַיידִין אוּנ וַוייזִין מַיינֶע גְרוֹיסֶע וואוּנְדִין, אִיךְ וֶועל דָאס נִיט אוֹיס הַאלְטִין זֶעהֶענְדִיג אִים בַּייא אוּנְז אִין הוֹיז אוּנ נִיט רֶעכֶענֶענְדִיג אִים פַאר מַיינֶעם... ר׳ שְׁמֶערִיל ר׳ שְׁמֶערִיל ! וֶוען אִיר וָואלְט קָאנֶען אִים בֶּעפְרַייעֶן פוּן מַיין שְׁוֶועסְטֶערְס הֶענְט אוּנ מִיר אִים אַוֶועק גֶעבִּין, דַאן וָואלְט אִיךְ אַייךְ אוֹיפִין הִימִיל אַרוֹיף גִיזָעצְט, אִיר וָואלְט פָּשׁוּט מַיין לֶעבִּין גִירֶעטֶעט

אוּנ

אונ איר וָואלְט יוֹם כִּפּוּר נִיט דַארְפִין פַאסְטִין, נָאר אַם וַויינִיגְסְטִין מַאכְט עֶר זָאל בַּייא אוּנְז אִין שְׁטוּב נִיט זַיין, לְכָל הַפָּחוֹת פְּלִיקְט אִים אָפּ פוּן מַיין שְׁוֶועסְטֶער, דִיא צָרָה זָאל מִיר אֵייבִּיג פַאר דִיא אוֹיגִין נִיט שְׁטֵיין, דֶען אִיךְ קָאן דָאס נִיט אוֹיס טְרָאגִין!

אוֹיף ר׳ שְׁמֶערְלֶען אִיז אַנֵייעֶ הוֹיט גִיוָוארִין הֶערִינְדִיג אִירֶע וֶוערְטֶער, עֶר הָאט זִיךְ גִיטְרַאכְט, גוּט מַיין שֶׁעפְּס, דוּא גֵייסְט אִין דִי שְׁטֶעקְלִיךְ, דוּא וָועסְט מִיר שׁוֹין הֶעלְפִין אִין מַיינֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעס, עֶר הָאט אֲפִילוּ גַאנְץ גוּט פַאר שְׁטַאנֶען, אַז וֶוען אֲפִילוּ מִיזָאל מְנַשְׁהֶען פוּן דְרֶעזֶלֶען אַרוֹיס רַייסִין וֶועט עֶר אוֹיךְ צוּ אִיר נִיט אָן קוּמֶען, דָאס עֶרְסְטִין וַוייל מֶעטָאר דִיא וַוייבְּס שְׁוֶועסְטֶער נִיט גְעמֶען פַאר דִיא וַוייבְּס לֶעבִּין*), אוּנ אוֹיךְ וֶועט מְנַשֶּׁה נִיט וֶועלִין שְׁפִּיֶען אוֹיף אַזַא הֶעסְלִיכֶע שְׁלַאנְג וִויא חַיֶענֶעלֶע, פוּן דֶעסְט וֶועגִין הָאט ר׳ שְׁמֶערִיל דָאס אַלְץ אַרָאפּ גִישְׁלוּנְגֶען אוּנ הָאט צוּ אִיר גִיזָאגְט.

דִיא עֶרְשְׁטֶע זַאךְ דַארְף מֶען גִיפִינֶען אַפְּלַאן וִויא מְנַשְׁהֶען פוּן אַיינֶער שְׁטוּב אַרוֹיס צוּ יָאגִין, אוּנ נָאכְהֶער אוֹיס צוּ פִירִין דָאס דְרֶעזִיל זָאל בַּייא אִים גֶעמֶען אַנְט, אוּנ דֶער נָאךְ וֶועט עֶר שׁוֹין מְמֵילָא צוּ דִיר אַרַיין פַאלִין, דֶען וָואס דַארְף עֶר אַנְדֶערֶעסְטִין גְלִיק, שֵׁיין בִּיזְטוּ דָאךְ וִויא דֶער מָארְגִין שְׁטֶערִין, אוּנ וֶועגִין קְלוּג אִיז דָאךְ גָאר קֵיין רֵייד, אוּנ דַאן וֶועסְטוּ שׁוֹין זַיין דִיא גְלִיקְלִיכְסְטֶע אִין דַיין פָּאטֶערְס הוֹיז, אוּנ דַיין פַאר פְלוּכְטֶע שְׁוֶועסְטֶער וֶועט אַיין פָּאפְּלֶעקְסֶע אַיין שְׁלָאגִין דָאס זָעהֶענְדִיג.

חַיֶענֶעלֶע אִיז צוּ קְרָאכִין וִויא אַלָאקְשִׁין קוּגִיל פַאר נַחַת, הֶערִינְדִיג פוּן ר׳ שְׁמֶערְלֶען אִיהְרֶע מַעֲלוֹת, וָועלְכֶע זִיא הָאט אִיהְם מִיטִין גַאנְצִין הַארְצִין גִיגְלוֹיבְּט, חָאטְשׁ זִיא מִיטִין שְׁפִּיגִיל אִיז גִיוֶועזִין וִויא אַנְדֶערֶע צְווֵייא, הַיינְט הָאט אִיר דִיא הַארְץ מִיט פְרֵיידֶע אָן גִיהוֹיבִּין צוּ קְלַאפִּין פוּן דִי גוּטֶע הָאפֶענוּנְג וָועלְכֶע ר׳ שְׁמֶערִיל הָאט אִיר גִיגֶעבִּין, אַז אָט אָט פַאלְט שׁוֹין מְנַשֶּׁה אִין אִירֶע הֶענְט אַרַיין, אוּנ פַאר גְרוֹיס שִׂמְחָה הָאט זִיא גִידְרִיגְט ר׳ שְׁמֶערִילְס הַאנְט אוּנ הָאט צוּ אִים גִיזָאגְט: דַאנְקֶען אַייךְ דֶער פַאר וֶועל אִיךְ נִיט, וַוייל פַאר אַמִצְוָה דַאנְקְט מֶען נִיט, אוּנ וָואס דַארְף מֶען אַגְרֶעסֶערֶע מִצְוָה וִויא דָאס אִיז, דָאס אִיז דָאךְ אֶמֶתֶע פִּיקוּחַ נְפָשׁוֹת, נוּר דָאס קָאנְט אִיהְר זִיכֶער זַיין אַז כָּל זְמַן אִיךְ וָועל לֶעבִּין זַייט אִיהְר דָא הִיא אַ שׁוֹחֵט, דִי פוּלֶע שׂוֹנְאִים אַייעֶרֶע וֶועלִין אַייךְ נִיט קָאנֶען אָפּ שְׁטוּפִין פוּן דֶער שְׁחִיטָה, מַיין פָּאטֶער וֶועט דָאךְ מִן הַסְתָּם אַיין אוֹיבִּיגֶער בַּעַל קַארָאבְקֶע בְּלַייבִּין, אוּנ אַבַּעַל קַארָאבְקֶע אִיז דָאךְ דֶער בַּעַל דֵעָה אוֹיף אַ שׁוֹחֵט, אוּנ ווייטֶער קֵיינֶער נִיט, אוּנ אִיר ווייסְט דָאךְ אַז אִיךְ בִּין בַּייא מַיין פָּאטֶער כָּל וְכָל, דֶען וִויא צוּ טֵיילִין דִיא עֲלִיּוֹת אִין שׁוּל אִיז עֶר זִיךְ אוֹיךְ מִיט מִיר מְיַישֵׁב, פַאר שְׁטֵייט אִיר דָאךְ שׁוֹין אַלֵיין אַז וִויא בַּאלְד עֶס וָועט זִיךְ אָן מִיר בְּלַייבְּט אִיר שׁוֹין אֵייבִּיג שׁוֹחֵט.

ר׳ שְׁמֶערִיל אִיז נָאךְ נִיט צוּ פְרִידִין גִיוָוארִין מִיט אִיהְר הַבְטָחָה, דֶען מִיט דֶער שְׁחִיטָה אִיז עֶר בְּלַאו הָכִי זִיכֶער, וַוייל עֶר אִיז פוּן יוֹנָה זָאהְנֶשַׁיינְס

*) שגה בזה בעל „שודד ישר“.

אדיוטאנטין

אַדְיוּטַאנְטִין, דָרִיבֶּער הָאט עֶר צוּ אִיר גִיזָאגְט: וָוען דוּא וִוילְסְט אִיךְ זָאל אָנְהֵייבִּין אִין דָעם אִינְטֶערֶעס צוּ דַייסְטְוָועוָוען, דַארְף מֶען דֶער צוּ הָאבִּין גֶעלְט, וַוייל אָן גֶעלְט, אִיז גָאר נִיט קֵיין וָועלְט.

גֶעלְט! זָאגְט חְיֶענֶעלֶע — אִיר וֵוייסְט דָאךְ אֲפִילוּ אַז אִיךְ בִּין אַקַארְגֶע, פַאר אַיין גְרָאשִׁין קָאן אִיךְ דִיא צֵיינֶער אַרוֹיס נֶעמֶען זִיךְ אָדֶער דֶעם צְוַוייטִין, נָאר אוֹיף אַזַא אַיין עִנְיָן וָועל אִיךְ קֵיין גֶעלְט נִיט שְׁפָּארִין, אִיר וֵוייסְט דָאךְ אַז אִיךְ בִּין דִיא קַאשִׁירֶערְקֶע פוּן מַיין פָּאטֶערְס אֵייגִינְס, בְּכֵן זָאלְט אִיר קֵיין גֶעלְט צוּ דֶעם עִנְיָן נִיט שְׁפָּארִין, וִויפִיל מֶעדַארְף אַזוּ פִיל וָועל אִיךְ גֶעבִּין.

8) דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה

בִּדְרֶךְ כְּלָל זַיינֶען דִי תַּלְמוּד תּוֹרָה'ס אוּנְטֶער אִידִין שְׁרֶעקְלִיךְ פַאר דָארְבִּין, אִין יֶעדֶער שְׁטָאט כִּמְעַט אִיז פַארַאן אַיין תַּלְמוּד תּוֹרָה, נָאר נִיט דֶעם אָרִימַאנְס אִינְגִיל אוֹיס צוּ לֶערְנֶען עֶפֶּעס אִידִישְׁקַייט, נָאר פוּן אַסְגוּלָה וֶועגִין וַוייל מִיזָאגְט אַז דָאס אִיז מַצִיל פוּן אַשְׂרֵפָה ר״ל, דֶען וֶוען דִיא כַּוָּנָה וָואלְט זַיין דִיא אָרִימֶע קִינְדֶער עֶפֶּעס אוֹיס צוּ לֶערְנֶען, וָואלְט מֶען דָאךְ נֶעמֶען רֶעכְטֶע מְלַמְּדִים נִיט קֵיין טְרַאנְטָעס וֶועלְכֶע זַיינֶען אַלֵיין קְרַאנְק אוֹיף אַשַׁייטִיל עִבְרִי, דָאס אִיז אֲפִילוּ בַּייא אִידִין אַיין גִירֶעט אַז מִיקָאן זַיין אַיין וואוֹל לֶערְנֶער נִיט קָאנֶענְדִיג קֵיין עִבְרִי, דָאךְ אָבֶּער קוּמֶען דָאךְ פוּן דִי אִידִישֶׁע תַּלְמוּד תּוֹרוֹת גַאנְץ וַוייניג וואוֹל לֶערְנֶער אוֹיךְ אַרוֹיס, דַארְף מֶען דָאךְ לְכָל הַפָּחוֹת זֵייא אוֹיס לֶערְנֶען גוּט דַאוְונֶען, אִידִין הָאבִּין פוּן דִיא תַּלְמוּד תּוֹרוֹת צְוַויי נוּצִין, עֶרְשְׁטִין, מֶעדַארְף דָאךְ פָּארְט יוֹצֵא זַיין אַז נִיט פַאר גָאט אִיז פַאר לַייטִין, אוּנ מֶען מוּז זִיךְ אַיין רֵיידִין אַז דִיא אָרִימֶע קִינְדֶער הָאבִּין וואוּ צוּ לֶערְנֶען, אוּנ וִוידֶער פַאר שְׁטִיקְט מֶען דֶער מִיט דִיא הַאלְז פוּן צְוַויי דְרַייא אֶבְיוֹנִים וֶועלְכֶע זַיינֶען אַמָאל כְּלוֹמֶערְסְט בַּעֲלֵי בָּתִּים גִיוֶועזִין, אוּנ זֵייא וַוארְפִין זִיךְ אַרוֹיף אוֹיף שְׁטָאט, שְׁפַּארְט מֶען זֵייא אַרַיין אִין תַּלְמוּד תּוֹרָה פַאר מְלַמְּדִים הוֹיל פַאר רַחֲמָנוּת, אוּנ נִיט וַוייל זֵייא טוֹיגִין דֶער צוּ, דֶען עֶס אִיז רֶעכְט אוֹיבּ זֵייא אַלֵיין זַיינֶען קֵיין מָאל אִין קֵיין חֶדֶר נִיט גִיגַאנְגֶען. אִין אַנְדֶערֶע שְׁטֶעט קָאסְטִין תַּלְמוּד תּוֹרוֹת אָפּ הוּנֶען גֶעלְט אָבֶּער עֶס אִיז נִיטָא וֶוער עֶס זָאל פַאר שְׁטֵיין וִויא דָאס צוּ פִירִין, אַנְדֶערֶע נֶעמֶען אָן צוּ פִיל דוּכָאוְונֶע כְּדוֹמֶה לְמָשָׁל זֵיי הִיבִּין מִיט דִיא תַּלְמִידִים אִיבֶּער עִבְרִי מִיט תַּנַ״ךְ מֶעלֶערִינְט קִינְדֶער נָאר אוֹיס עֶטְלִיכֶע אוֹיסְרֵיידַאכְץ פוּן רַשִׁ״י פוּן חוּמָשׁ כְּדוֹמֶה: דֶעם ואני פוּן וַיְחִי, דֶעם ואם שור נגח הוא פוּן מִשְׁפָּטִים מִיט אַלֶע תִּירוּצִים׳ אוּנ נָאךְ כְּהֵנָה, אוּנ דֶער נָאךְ שְׁפַּארְט מֶען זֵייא אַרַיין אִין גְמָרָא פוּן וֶועלְכֶע נִיט דֶער רַבִּי נִיט דִיא תַּלְמִידִים וֵוייסִין, אוּנ אַנְדֶערֶע מַנְהִיגִים וֶוערִין גָאר אִין גַאנְצִין אָן דֶעם אִידִישִׁין צִיל, פוּן חוּמָשׁ אוּנ תַּנַ״ךְ אוּנ וֶוער רֶעט גְמָרָא וֶוערְט דָארְט גָאר נִיט גִילֶערִינְט, נָאר אַבִּיסִיל עִבְרִי אוּנ דִי קְלַאס צוּא בֶּעזוּכִין, וַוייטֶער הָארֶעוֶועט מֶען מִיט זֵיי אַיין צוּ זִינְגֶען דִי פְּסוּקִים בַּיי אַיין הַלְוָיַת הַמֵּת, אוּנ דִי תַּלְמִידִים גֵייעֶן אַרוֹיס אוּנ וִויסֶענְד פוּן קֵיין בְּרֶעקִיל אִידֶעשְׁקַייט וִויא לְמָשָׁל אִין

דֶער שְׁטָאט אַלֶון , אַיין קְלַאס צוּא בֶּעזוּכִין קְרִיגְט מֶען אָן דִי תַּלְמוּד תּוֹרָה אוֹיךְ , הַיינְט צוּ וָואס דַארְף מֶען נָאךְ אוּיס בְּרֵיינְגֶען דִיא שְׁטָאט אַסַךְ גֶעלְט אוּנ אַיין בֵּיידִין זַיי אַז עֶס אִיז בַּייא זַייא פַארַאן אַתַּלְמוּד תּוֹרָה? צוּ נָאר צוּ לִיבּ דֶעם דַארְף מֶען אַתַּלְמוּד תּוֹרָה אַז עֶס זָאלִין אַרוּם אִיהְר לֶעבְּן אַסַךְ גִיזִינְטִין, מְלַמְּדִים לֶעהְרֶער, קוּבֶער, מַשְׁגִיחִים, אוּנ דִי תַּלְמוּד תּוֹרָה מְלַמְּדִים זָאלִין פוּן דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה נָאר נֶעמֶען שְׂכִירוּת, אוּנ אַגַאנְצִין טָאג זָאלִין זַיי אַרוּם גֵיין אָבּ גֶעבִּין שְׁטוּנְדִין בַּיי פְּרִיוַואט מֶענְטְשִׁין , צוּא נָאר דֶערוּיף בִּילְכְט זִיךְ דִיא שְׁטָאט צוּא לָאזִין קָאסְטִין אַזוֹ פִיל גֶעלְט? אָט אַזוֹא פִירְט זִיךְ בִּכְלַל אִין אַלֶע אִידִישֶׁע תַּלְמוּד תּוֹרוֹת .

אוּנְזֶער שְׁטָאט בֶּענֶעכֶסִיף הָאט אוֹיךְ נִיט גִיהַאט מִיט וָואס צוּא פַּאלִין גֶעגִין לַייטִישֶׁע שְׁטֶעט, מִכֹּחַ דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה, בַּייא אוּנְז אִיז עֶפֶּעס אוֹיךְ גִיוֶועזִין אַסֶדְרָה מִיט אַתַּלְמוּד תּוֹרָה, צְוֵייא מְלַמְּדִים זַיינֶען גִיוָועזִין אַז מִיהָאט פְּרָאסְט גִימוּזְט לוֹיפִין אוֹיף חִידוּשִׁים צוּ זֶעהְן וִויא זַייא לֶערְנֶען, דָער עִבְרִי מְלַמֵּד אִיז גָאר גִיוֶוען פָּשׁוּט אִיז פָּשׁוּט אַבְּלִינְדֶער ר"ל עֶר הָאט דִיא שַׁיין טַאקֶע נִיט נִיזֶעהֶען, נָאר דֶער חוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ אִיז בַּייא אִים גַאנְץ שְׁטַארְק גִיוָועזִין, אַז וֶוען אַ אִינְגִיל פְלֶעגְט אִים דֶער לַאנְגֶען אַנְרוּיסִין זָעקְסֶער אָדֶער אַצֶעגֶער, הָאט עֶר גְלַייךְ דֶער טַאפְּט אַז דָאס אִיז אַסַטְבֵּעַ אוּנ פְלֶעגְט גְלַייךְ דֶעם אִינְגִיל אַגְלֶעט טָאן פַארִין בַּאק, דֶעם דַאוְונֶען פוּן מַה טוֹבוּ בִּיז וַאֲמַלֵּט אִיז עָר גִיוֶועזִין בְּאַהַאוִוין בַּעַל פֶּה, דֶרִיבֶּער אַז אַ אִינְגִיל פְלֶעגְט זָאגִין אַגְרַייז הָאט עָר דָאס בֶּעמֶערְקְט, אוּנ וֶוען עָר פְלֶעגְט שׁוֹין הַאלְטִין מִיט צֶעהָן שׁוּרוֹת ווַייטֶער הָאט זִיךְ גִיהֶערְט אַפַּאטְשׁ, אָבֶּער נָאר אַיין אַנְדֶערֶע אִינְגִיל, נָאר יָענֶער אִיז מִן הַסְּתָם אוֹיךְ וֶוערְט דֶער פַאר וָואס עָר אִיז אַגַנָּב, וָוארוּם קֵיין עֶרְלִיכֶער אִינְגִיל הָאט זִיךְ אִין זַיין גַאנְצִין גְבוּל נִיט גִיפוּנֶען, דֶער אַנְדֶערֶער מְלַמֵּד אִיז גִיוָועזִין אַהָארְבּוּל, דְרוּם אִיז דָאךְ קֵיין חִידוּשׁ נִיט וָואס דִיא תַּלְמִידִים הָאבִּין אִים דִיא בֵּיינֶער גִיבְּרָאכִין דֶער פַאר וָואס עָר פְלֶעגְט וֶועלִין אַגְלַייכִין חֵלֶק אִין זַייעֶרֶע גְנֵיבָעת, דִיא קִינְדֶער הָאבִּין פוּן אִים אֲפִילוּ קְנַאפּ וָואס גִילִיטִין, וַוייל גָאר אָפְּט פְלֶעגְט מֶען אִים פַאר זֶעצִין אִין טוּרְמֶע אוֹיף אַפָאר חֳדָשִׁים פַאר אַגְנֵיבָה, אַגַבַּאי אוֹיף דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז גִיוֶועזִין אַיין אַלְטֶער פַאר צַייטִיגֶער אִיד, עָר הָאט נָאר אַכְטוּנְג גִיגֶעבִּין אַז דִי קִינְדֶער זָאלִין נַיין אִין כָּשֵׁרָה צִיצִית, דָאס פַאר שְׁטֵייט יֶעדֶערֶער אַז דָער וָואס הָאט אוּיס גִישְׁטוּדִירְט דִי אַקַאדֶעמִיֶע אִיז שׁוֹין אַרוּיס אַפַּארְטִיגֶער גַנֶב, אוּנ בִּיז צְוַואנְצִיג יָאהְר פְלֶעגְט עָר זִיךְ פַאזִיוֶוען אַרוּם וֶועגִין אַרוּם קֶעשֶׁענֶעס, אוּנ וִויא עָר פְלֶעגְט שׁוֹין וֶוערִין אַבָּן עֶשְׂרִים, הָאבִּין זִיךְ שׁוֹין גִיפוּנֶען גוּטֶע לַייט וֶועלְכֶע הָאבִּין זִיךְ אוֹיף אִים מְרַחֵם גִיוֶועזִין, אוּנ מֶען פְלֶעגְט אִים בַּקְלֵיידִין מִיט אַשַׁארִין שִׁינֶעל אוּנ מִיט אַנַייעֶם נָאמֶען, אוּנ עֶר פְלֶעגְט שׁוֹין אִין דֶער סְקָאסְקִי וָוערִין אַנָאהֶענְטֶער קָרוֹב פוּן אַגִיוִויסִין נָגִיד, אוּנ עֶר פְלֶעגְט נֵיין פַאר אַיין זֶעלֶנֶער נָאר דֶעם נְגִידְס קִינְד זָאל בְּלַייבִּין זִיכֶער אִין דֶער הֵיים, אוּנ פוּן דֶער תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז אַיין הָאר אִינִיוֶועץ נִיט נִיגַאנְגֶען,

אונזער

9) דער מְלַמְדִישֶׁער סאָוויֶעט.

אונְזֶער מְנַשֶׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ הָאט דיא תַּלְמוּד תּוֹרָה מִיט אַקְרִיטִישֶׁע אויג בַּאטְרַאכְט, אונ עֶר הָאט פִיל מִיטְלֵייד גִיהַאט וֶוענִין איר פַארְדָארְבִּינְהַייט, עֶשׂ הָאט אִים אַשַׁיין גִיטָאן דֶער הָאפְנוּנְג דָאס עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ אִיהְר אויס צוּא בֶּעסֶערִין, עֶר הָאט זִיךְ דָער צוּ גִינוּמֶען, אונ הָאט וֶוענִין דֶעם גִירֶעט מִיט אַלֶע פָארְנֶעמֶע בַּעֲלֵי בַּתִּים, אונ אויךְ מִיט זַיין קָאלֶעגֶע יוּנְגֶע לַייט אַלֶע הָאבִּין אִים פֶערְשְׁפְּרָאכִין דֶערַיין צוּ הֶעלְפִין, עֶר הָאט עֶרְוֶועקְט דֶעם רָב עֶר זָאל וֶוענִין דֶעם אַדְרָשָׁה זָאגִין אונ דָאס הָאט טַאקִי גוּט גִיוִוירְקְט, דֶען אַלֶע הָאבִּין זִיךְ דֶער צוּ גִיקֶעהְרְט פְרֵייגֶעבִּיג, מְנַשֶׁה הָאט דְרַיין גִיאַרְבֶּעט מִיט עֶנֶערְגִיע בִּיז עֶס הָאט אִים גִילוּנְגֶען אויס פִירִין אַלֶעס וָואשׂ עֶר הָאט גִיוָואהְלְט, דִיא אַלְטֶע מְלַמְדִים דִיא קַיילִיקֶע הָאט עֶר דוּרְךְ גִישְׁמִיסִין, אונ הָאט גִינוּמֶען דִיא בֶּעסְטֶע מְלַמְדִים וֶועלְכֶע עֶר הָאט נָאר גִיקְרָאגִין, אוּם גֶעלְט אִיז עֶר נִיט גִישְׁטַאנֶען, אויךְ הָאט עֶר גִידוּנְגֶען צְוֵויא לֶעהְרֶער אֵיינֶם אויף הַאנְד שְׁרִיפְט, דֶעם צְווֵייטִין אויף דִיא רוּסִישֶׁע שְׁפְּרַאכֶע, מַאטְהֶעמַאטִיק, אונ הָאט דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה פַּאמֶעשְׁצַאיֶעט אִין אַגְרַאמֶע דִירָה, דִיא פְּרָאגְרַאמֶע אִיז גִיוֶועזִין; דָאשׂ אַאִינְגִיל זָאל אָנְקוּמֶען אַיין אָנְפַאנְגֶער עִבְרִי אונ זָאל אַרוּישׂ קְלָאהְר אִין תַּנ״ךְ אונ אַמַסֶכְתָּא גְמָרָא, עֶר זָאל קָאנֶען גוּט אִידֶעשׂ שְׁרַייבִּין, אונ רוּסְס וִויא אַשִׁילֶער פוּן אַיין נִידֶערִיגֶע אוּצִילִשְׁצֶע, מְנַשֶׁה הָאט נִיט אֵיין טָאג גִיפֶעלְט צוּ בַּאזוּכִין דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה, אונ דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז גִיוָוארִין אַצִירוּנְג אִין שְׁטָאט אונ עֶס אִיז וֶוענִין אִיר אִין אַלֶע אִידִישֶׁע בְּלֶעטֶער גִישְׁרִיבִּין גִיוָוארִין.

אִין שְׁטָאט אִיז שׁוֹין גִיוָוארִין אַהֶסְכֵּם אַז דִיא פְּעוּלָה פַּאר דִיא קִינְדֶער אִיז אִין תַּלְמוּד תּוֹרָה פִיל גְרֶעשֶׂער אַלֶעס אִין אַפְּרִיוַואט חֶדֶר, אונ דָאס הָאט דִיא מְלַמְדִים גָאר נִיט גוּט גִישְׁמֶעקְט, וַוייל דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה הָאט זֵייא גִידְרָאהֶעט זֵייעֶר צוּ שְׁטַאנְד, זֵיי זֵיינֶען פוּן דִיא נָארֶעם אַרוּישׂ גִיקְרָאכִין אונ הָאבִּין שְׁטִילֶערְהֵייד אֲסִיפוֹת גִימַאכְט, דֶער פְּרֶעדְסִידַאטֶעל פוּן זֵייא אִיז גִיוֶועזִין דֶער רֹאשׁ יְשִׁיבָה *), וַוייל עֶם הָאט דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה מֶעהְר גִישְׁרָאקִין וִויא אַלֶעמֶען, עֶר הָאט אִין דִיא מְלַמְדִישֶׁע אֲסִיפָה גִירֶעט מִיט גְרוּישׂ הִיץ אונ הָאט גִיזָאגְט; „בְּרִידֶער! מִיר מוּזִין שׁוֹין זוּכִין עֵצוֹת וִויא פוּן דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה פָּטוּר צוּ וֶוערִין, וֶוען מִיר וֶועלִין דָאס לָאזִין אִין לַאנְגִין בַּאנְק וָועט חָלִילָה מִיט אוּנְז נַאנְץ שְׁפָּל זַיין, אַלֶע בַּעֲלֵי בַּתִּישֶׁע קִינְדֶער וֶועלִין אַרַיין טְרֶעטִין אִין תַּלְמוּד תּוֹרָה אונ מֶעוֶועט אוּנְז גָאר אַוֶועק וַוארְפִין, וַוייל אִין תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז דָאךְ אִין דֶער אֱמֶת דִיא פְּעוּלָה זֵייעֶר גְרוּישׂ אונ סוֹף כָּל סוֹף וָועט מֶען זִיךְ אַרוּם מַיין יְשִׁיבָה אויךְ אַרוּם זֶעהֶן, הַיינְט וָואס וֶועלִין מִיר דַאן אַלֶע טָאן״? !...

---

*) דאס בין איך מודיע אז וואו איך קריטיקיר א דוכאוונא אסאבע וויא כרומה: א רב א ראש ישיבה א שוחט, מיין איך ניט דעם גאנצין כלל פון דוכאוונע דער מיט צוא שענדין, וויל דאס רוב פון זייא דארף מען גאר לויבין, איך מיין נור דעם ארום וועמען איך רייד, וויל ער איז איין אויכנאמע.

יעדערער פון דיא מלמדים האט בעזונדער גיזאגט זיין עצה, אבער קיינעמס עצה איז ניט גיפעלין, דער נאך האט ר' העניאך דער ראש ישיבה זיך אפּ גירופין; הערט ברידער וואש ביי מיר קומט אוים, ווען מיר וועלן אנהייבין צו שטרייטין אנטקעגין דיא תלמוד תורה וועלין מיר גאר נישט אויש פירין, דיא תלמוד תורה איז ביי אלעמען זייער היילינ חעט מען זיך צו אונז גאר ניט קערין, נאר מיין עצה איז מען זאל דאש מאכין פאר אמחלוקת לשם שמים, מיר זאלין אויש פויקין אז מנשה איז ניט פרום אז ער איז איין אפּיקורס, אונ ער וועט אין תלמוד תורה אריין שלעפּין ספרים החצונים אונ דיא תלמידים וועלין אויך ווערין כופרים הולטייעס, אונ בכן טאר מען אים ניט גיטרויען אזא איין הייליגע זאך, אזא אדבר שבקדושה, אונ דערויף וועלין זיך אנציגדין אלע ערליכע אידין, אונ וועלין אין גאטש נאמען מיט אים שטרייטין ביז זיי וועלין אים פאר טרייבין פון תלמוד תורה, אונ דיא הנהגה וועט אריין פאלין צו אונזערע ברידער אין דיא הענט, אונ איך וועל היימין מיינע ישיבה בחורים וועלכע עסין טעג ביי אשר יעקלין, דאש זיי זאלין זאגין פאר עלקען ווען זיא וועט ביי זיי נאך פרעגין אויף איר איידים, — דען זיא פרעגט זיך שטענדיג ביי זיי נאך צו ער לערינט אונ וואש רעט מען וועגין אים אין בית המדרש — זאלין זיי זאגין אז ער וארפט ביטלבוייש אוועק לערנען, אונ מעזאגט אויף אים אז ער איז אפארשטאכענער, אונ דער מיט וועט שוין זיין שווער אונ שוויגער אויף ווארפין אויף אים איין אום חן, אונ מיר וועלין אנטקעגין אים מיט אלץ אויש פירין, אונ אזו האט מיר טאקי ר' שמעריל דער שוחט אויך איין עצה גינעבין.

גוט גוט! עצה טובה ונכונה! האבין אלע מלמדים פה אחד גיזאגט — אויף דעם אופן זיינען מיר מיט עם שוין פארטיג, אונ ממילא וועט שוין פון דער תלמוד תורה גאר ניסט ווערין.

10) מנשהעס מוטער.

אין דער שטאט נאדרינג איז גיוועזין ארב, אבער ארב וויא ארב בעדארף צו זיין, טאקי אגרויסער למדן בש"ס ופוסקים ער האט דיא וועלט פארקלונגען מיט זיינע חיבורים אויף „ארבעה שולחן ערוכ'ס" אונ דער צו איז ער גיוועזין אגרויסער חכם, אונ האט גיוואושט היפש בילדונג, אונ זיינע קינדער האט ער אויך זייער שיין ערצויגין מיט תורה אונ השכלה, זיין עלטסטער זאהן חיים וויא ער איז אלט גיווארין אכצין יאר האט דער רב שוין מיט אים גיוואלט אשידוך טאן, וויא גיוויינליך זיינען אויף אים גיוועזין אפולע באלאנים, אונ עש האט אין אים זוכה גיוועזין אלאמאנסקער גביר וועלכער האט גיהאט אפונפצעהן יאריגע מיידיל אגרויסע פארשיין אונ אגירעטענעס, ער האט גינעבין עטליכע טויזינט רובל נדן, אונ האט נאך דעם רב פאר קעסט גיצאהלט ווייל דער רב

האט

הָאט זַיין זוּן פוּן זִיךְ נִיט גִיוָואלְט אַרוֹיש לָאזִין, נוּר דֶער זִיוּוּג אִיז נִיט עוֹלֶה לְיָפָה גִיוֶועזִין, וַוייל זֶעלְדֶע — אַזוֹ הָאט חַיִּמְ'ס וַוייבּ גִיהַייסִין — אִיז נִיט גִיווֹאוֹנְט גִיוֶועזִין צוּ אַזַא אֵיינְפַאכִין לֶעבִּין וִויא בַּיי אַיין רָב אִין שְׁטוּבּ, זִיא הָאט זִיךְ עֶרְצַייגִין אִין פְרַיילִיכְקֵייט אִין גִיזֶעלְשַׁאפְט אוּנ בֶּעלֶער וָועלְכֶע בַּיין רָב אִיז דָאס גִיט גִיוֶועזִין, דֶערוּם הָאט זִיא אָנְגִיהַייבִּין צוּ שְׁקוּצַאיֶען, אוּנ פְלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג זַיין פַאר טְרַאכְט אוּנ טְרוֹיעֶרִיג, דֶער עֶרְשְׁטֶער יָאר נָאךְ זַייעֶר הֲתוּנָה אִיז אַרִיבֶּער גִילָאפִין אוּנ הָאט זַיי בֶּעשַׁיינְקְט מִיט אַזָאהְן וָועלְכִין זַיי הָאבִּין גִינֶעהְנְט מְנַשֶּׁה, — דָאס אִיז דֶער זֶעלְבֶּער מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ דֶער הֶעלְד פוּן אוּנְזֶער גִישִׁיכְטֶע — דָאשׁ קִינְד אִיז אָפּ גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין צוּ אַיין אַם, זֶעלְדֶע אִיז נָאךְ אִיר קִינְפֶּעט נָאךְ אוּנְמוּטְהִיגֶער גִיוָוארִין, בִּיז עֶס הָאט שׁוֹין מִיט אִיר גִיהַאלְטִין בַּייא אַיין מָרָה שְׁחוֹרָה, חַיִּים אוּנ אוֹיךְ דֶער רָב הָאבִּין גִישִׁיקְט נָאךְ אִיר פָּאטֶער, עֶר זָאל בַּייא אִיר דֶער גַיין פוּן וָואס זִיא אִיז אַזוֹ בֶּעקִימֶערְט, דֶער פָּאטֶער הָאט בַּיי אִיר דֶער גַאנְגֶען דָאשׁ זִיא אִיז נִיט צוּ פְרִידִין מִיט אִיר מַאן, אוּנ הָאטְשׁ חַיִּים הָאט אִיר שְׁטַארְק גִילִיבְּט דָאךְ הָאט עֶר קֵיין וָוארְט נִיט אִיבֶּער גִירֶעט, אוּנ הָאט זִיךְ סָאגְלַאסֶעט אִיר צוּ בֶּעפְרַייעֶן מִיט אַגֶט, וַוייל עֶר הָאט נִיט גִיוָואלְט זַיין אַמֶענְטְשִׁין צוּם לַאסְט, חַיִּים הָאט גְלַייךְ נָאךְ דֶעם הֲתוּנָה גִיהַאט פוּן דֶער שְׁטָאט שְׁכוּלָה, אוּנ וַוייל מְנַשֶּׁה אִיז גִיוֶועזִין אַיין גִירָאטִין קִינְד הָאט אִים דֶער זַיידֶע שְׁרֶעקְלִיךְ גִילִיבְּט אוּנ הָאט אִים פוּן זִיךְ נִיט אַוֶועק גִילָאזִין, עֶר הָאט אִים אוֹיפְגִיהָאדֶעוֶועט נָאךְ זַיין גִידַאנְקֶען, אוּנ נַאכְהֶער הָאט עֶר אִים חֲתוּנָה גִימַאכְט, אוּנ עֶר אִיז דָאשׁ אָנְגִיקוּמֶען פַאר אַיין אֵיידִים צוּ אוּנְזֶער בֶּעקַאנְטִין אָשֵׁר יֶעקְלִין.

זֶעלְדֶע הָאט חֲתוּנָה גִיהַאט מִיט אַיין יוּרִיסְט, מִיט וָועלְכִין זִיא אִיז קֵיין בֶּערְהַאק אַרוֹישׁ גִיפָארִין, אוּנ זַיי הָאבִּין דָארְטִין זַייעֶר גְלִיקְלִיךְ גִילֶעבְּט, אוּנ הָאט מִיט אִים גִיהַאט אַיין זוּן בִּיז עֶס הָאט זַיי אַיין אוּמְגְלִיק גִיטְרָאפִין; דָאשׁ אַיין אוּנְפְרַיינְד הָאט זַייא גִימַאסֶערְט דָאס בַּייא זַייא אִין הוֹיז אִיז אַפֶערְזַאמְלוּנְג פוּן פָּאלִיטִישֶׁע פֶערְבְּרֶעכֶער, חָאטְשׁ דָאשׁ אִיז גָאר לִיגִין גִיוֶועזִין, דָאךְ הָאט דִיא פָּאלִיצַיא אוֹיף זַיי אַיין פֶערְדַאכְטוּנְג גִיהַאט, אוּנ פְלוּצְלוּנְג הָאט מֶען אִיר מַאן אַרֶעסְטִירְט, אוּנ מֶעהָאט אִים אַוֶועק גִיטְרַאנְסְפֶּעטִירְט אִין טְרֶעטִי אַדֶעלֶענְיֶיע, אִין וָואשׁ פַאר אַלַאגֶע זֶעלְדֶע אִיז גִיבְּלִיבִּין אִיז לַייכְט צוּ פַאר שְׁטֵיין, זִיא הָאט פוּן גְרוֹישׁ שְׁמַארְץ גִיהַאלְטִין וַואהְנְזִינִיג צוּ וָוערְן, נוּר אֵיין זַאךְ הָאט אִיר גִיטְרַייסְט, דָאס אִיז אִיר זָאהְן וֶועלְכֶער אִיז בַּיי אִיר גִיבְּלִיבִּין, אוּנ וָועלְכֶער הָאט שׁוֹין גִיהַאלְטִין אִין דְרִיטִין קְלַאס גוּמְעֶנַאזְיֶע, נָאר אִין אֵיינִיגֶע טֶעג אַרוּם הָאט מֶען אִיר זוּן אוֹיךְ פוּן גַאס צוּ גִינוּמֶען אִין דֶער פָּאלִיצַיא, אוּנ זִיא הָאט דֶער פוּן גָאר נִיט גִיוואוּשְׁט, עֶס אִיז גִיקוּמֶען דִיא בֶּעשְׁטִימְטֶע צַייט אִין וָועלְכֶע עֶר הָאט צוּ הוֹיזֶע גִידַארְפְט קוּמֶען אוּנ עֶר אִיז נָאךְ נִיט גִיקוּמֶען, אִיז זֶעלְדֶע אוֹיסֶער זִיךְ גִיוָוארִין, זִיא אִיז מִיט אוּנְגִידוּלְד אִין הוֹיז גִיזֶעסִין, אוּנ הָאט גִיקוּקְט אוֹיפִין טִיר פְלַייכְט וֶועט עֶר אַרַיין קוּמֶען, אִירֶע אוֹיגִין הָאבִּין זִיךְ וִויא קְוַואלִין גִיעֶפִינְט אוּנ אִירֶע קְלֵיידֶער זַיינֶען פוּן טְרֶערִין בֶּעפַייכְט גִיוָוארִין, אוֹי מַיין אֵיינְצִיגֶער טְרוֹיסְט!

האט

האט זיא יעדע ווייל אויש גישריען, זיא האט איר גידולד פערלארין ווארטינדיג אויף אים, זיא האט זיך אנגיצייגין אונ האט גיוואהלט גיין אים אויס זוכין, אונ ווען זיא וועט אים ניט גיפינען, איז שוין ביי איר גיבליבין צו גיין פון בריק אין וואסער, אבער וויא גרויש וואהר איר פריידע ווען זיא האט דער הערט טריט אויף אירע טרעפ, זיא איז פאר פריידע גיבליבין שטיין וויא איין שטאטוע מיט דיא אויגין גיקערט צום טיר, אבער איר פריידע איז גלייך אין איין שרעקליכין טרויער פערוועקסילט גיווארין אלעס דיא טיר האט זיך גיעפינט אונ אנשטאט איר זאהן איז גאר: אריין דער בריפין טרעגער אונ האט איר דער לאנגט אבריף אונ איז גלייך ארויס, זיא איז אין אקרעסלא גיפאלין אזו וויא אין אונמאכט, די הארץ האט איר גיקלאפט אונ גירוישט, אונ דער פערצווייפלונג פון דעם אינהאלט פון בריף האט איר ערמונטערט, זיא האט דעם בריף מיט ציטערינדע הענד ראזפעצאטעוועט, אזוא וויא דיא הארץ האט איר שוין גיזאגט אז דער בריף וועט פון איר דעם לעצטין פונק האפנונג אויש לעשין, זיא האט דיא ערשטע עטליכע ציילין פון בריף איבער גילעזין, אונ עס איז איר פינשטער גיווארין אין די אויגין אונ איז אין אונמאכט גיבליבין, דער אינהאלט פון בריף איז גיוועזין, דאס איהרער אגוטער פריינד שרייבט איהר; דאש איר זאהן איז שוין ארעסטירט אונ מעקלייבט זיך צו איר צו אויך צו ארעסטירין, בכן זאל זיא אמניכשטין צו אים קומען אונ דארטין וועלן זיי זיך שוין מיישב זיין וואס צו טאן.

די שרעק האט זעלדין ניט גילאזין לאנג חאלעשין, די שרעק האט איר ערמונטערט, אונ זיא איז מיט האסט ארויש גילאפין גלייך צו איר גוטין פריינד, זיא איז קוים די שטרעקע וועג איבער גיגאנגען אירע קניא האבין זיך איר גבויגן, אונ זיא איז קוים גיקומען אויף איהר שטעלע, דארטין איז באיי זייא גיבליבין אז זיא מוז פון בערחאק גלייך אפ פארין אין איין אנדער שטאט, ביז וואנען דיא דיעלע וועט זיך ערקלערין דאש זייא האבן קיין שולד ניט, אבער וואו פארט מען? וואו קריגט מען איין ארט אפ צו פארין אונ דאש זאל דארטין אין גיהיים בלייבין? צו דיא עלטערין, איז קיין ארט ניט וועט עס קיין גיהיים זיין, פלוצלונג האט זיא זיך דער מאנט אן איר זאהן מנשה בלומענקראנץ וועלכער איז אין בענעכסיף, יא גוט! האט זיא גיזאגט — ביי זיין שוועער איז דאך איין איינפאר הויז, איך וועל זיך מיר אהין אריין פארין אונ וועל שוין דארטין זיין איבער די שלעכטע צייט, אויך וועל איך זיך זעהן מיט מיין זוהן וועלכין ניט איך קאן אים אונ ניט ער קאן מיר, נור מיר האבין זיך מיט איינינע בריף גיוועקסילט, איך פאהר גלייך צו אים קיין בענעכסיף נור פריער דארף מען אים מיט אבריף אן זאגין מיין פריעזד, זיא האט אים גלייך אבריף אפ גישריבין דאש ער זאל זיך ריכטין אויף איהר, אבר ער זאל איר קומען אין אשטריינגין גיהיים האלטין דאס זאגאר זיין פרויא זאל דער פון ניט וויסין, אונ אין צווייא טעג ארום איז זיא קיין בענעכסיף ארויס גיפאהרין.

41) דֶער נֶעץ אִיז פַּאר שְׁפְּרֵייט

אַיי ר׳ שְׁמֶערִיל! אִיהְר זַייט שׁוֹין גָאר אוֹיס גְוֶועבְּט גִיוָוארִין — הָאט חָיֶענֶעלֶע צוּ אִים גִיזָאגְט — חָלֶעבִּין אִיר דַארְפְט זִיךְ שֶׁעמֶען, אַמָאהְל פְּלֶעגְט אִיהְר דֶעם גְרֶעסְטִין אִינְטֶערֶעס אוֹיס פִירִין אִין אַקוּרְצֶע צַייט קַיין גֶעלְט הָאט אוֹיךְ קַיין פוּלֶע נִיט גִיקָאסְט, אוּנ הַיינְט, פִּירְט זִיךְ שׁוֹין דֶער גִישֶׁעפְט אַלַאנְגֶע צַייט, גֶעלְט הָאט שׁוֹין מִיר גִיקָאסְט אַסַךְ, אוּנ מִיר זַיינֶען נָאךְ צוּ קַיין סְקוּטִיק נִיט גִיקוּמֶען, דְרֶעזֶעלֶע מִיט מְנַשְׁהֶען לֶעבִּין זִיךְ וִויא אַפָּאר טַייבֶּעלִיךְ זַייא בְּלִיהֶען וִויא בְּלוּמֶען בַּייא אוּנְז אִין הוֹיז, אָבֶּער מִיר שְׁטֶערְבִּין זַייא וִויא צְווייא שְׁפִּיצִינְגֶע דֶערְנֶער, מַיינֶע אוֹיגְן וֶוערִין גִיבְּלֶענְדֶעט קוּקֶענְדִיג אוֹיף זַייעֶר פְרֵיידֶענְס לֶעבִּין. אוּנ גָאט וַוייס פוּן וֶועמֶען עֶס וֶועט וֶוערִין פְרִיעֶר אַסוֹף, צוּא פוּן זַיי אָדֶער פוּן מִיר, דוּכְט זִיךְ אִיךְ וֶועל זִיךְ פְּרִיעֶר קָאנְטְשֶׁען, דֶען אִיךְ וֶועל דָאס מִיט מַיינֶע כּוֹחוֹת נִיט אוֹיס טְרָאגִין, אוּנ אִיהְר דַייסְטְוֶועוֶועט גָאר נִיט, וָואס הָאט אִיר אוֹיף גִיטָאן אִין דֶעם גַאנְצִין מֶשֶׁךְ? דִיא גַאנְצֶע זַאךְ וָואס דִיא יְשִׁיבָה בַּחוּרִים בַּרֵיידִין אִים פַּאר דִיא מַאמֶען; אַז עֶר אִיז אַיין אַפִּיקוֹרֶס, אוּנ קֵיינֶער הַאנְדִילְט מִיט אִים נִיט אִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ, דָאס הָאט אִין אָנְהֵייבּ אֶפִּילוּ גִיוִוירְקְט מַיינֶע עֶלְטֶערִין זַיינֶען דֶער פוּן צוּ קָאכְטֶע גִיוָוארִין, אָבֶּער וָואס קָאנֶען זַייא אִים טָאן, אַז מַיין פָּאדְלֶע שְׁוֶועסְטֶערִיל מַאכְט נִיט אוֹיס אַיין אַפִּיקוֹרֶס אוֹיךְ, אוּנ זִיא לִיבְּט אִים וִויא דֶעם לֶעבִּין, עֶס אַרְט אִיהְר גָאר נִיט וָואס דִיא עֶלְטֶערִין קוּקִין אוֹיף אִים קְרוּם, אוּנ אוֹיף אַזַא אַיין אוֹפֶן וֶועט דָאךְ קַיין מָאל קַיין סוֹף נִיט זַיין, אִיר דַארְפְט זִיךְ שֶׁעמֶען ר׳ שְׁמֶערִיל! אִיר טוֹיגְט שׁוֹין גָאר נִיט!

נוּא, הָאסְטוּ דָאךְ שׁוֹין אָפּ גִירֶעט — הָאט צוּא אִיר ר׳ שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — וִויא וֶועסְטוּ זִיךְ אָבֶּער שֶׁעמֶען אַז דוּא וֶועסְט מִיר אוֹיס הֶערִין, אַז דוּא וֶועסְט זֶעהֶען אַז אִיךְ הַאלְט שׁוֹין מִיט דֶעם גִישֶׁעפְט בַּיין קָאנְצֶען? אוֹיבּ דוּ ווִילְסְט הֶערִין קְלָארֶע דִיבּוּרִים, זָאג אִיךְ דִיר אַז מִיר זַיינֶען שׁוֹין מִיט אִים פַארְטִיג, פַארְטִיג אִין גַאנְצִין, קָאן מֶען נָאךְ נִיט זָאגִין, עֶס אִיז נָאךְ פַארַאן אַהִיפְּשִׁין פֶּעקִיל אִיבֶּער צוּ קוּמֶען, אָבֶּער דָאס קָאן מֶען יֶע זָאגִין: אַז מִיר הַאלְטִין שׁוֹין אוֹיף אַיין לַאד, עֶר לִיגְט שׁוֹין בַּייא אוּנְז וִויא אִין קֶעשֶׁענֶע.

ר׳ שְׁמֶערִיל! — הָאט חָיֶענֶעלֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן, אוּנ אִיהְר גִיזִיכְט הָאט גִיפְלַאהְמְט פַאר שִׂמְחָה — זָאגְט מִיר שׁוֹין וִויא אַזוֹ הָאט אִיר אִים גִיפַּאקְט? זָאגְט מִיר שׁוֹין גִיכֶער, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין קַיין גִידוּלְד.

אַנִישֶׁעפְט דַארְף מֶען פִירִין מִיט אַלַאד — זָאגְט שְׁמֶערִיל — מֶעקָאן דָאס נִיט חַאפִּין פַאר דֶער צַייט, פְרִיעֶר פַאר אַלְץ הָאבּ אִיךְ אִים גְדַארְפְט פָּאדְלֶע מַאכִין אִין גַאנְץ שְׁטָאט אוּנ בַּייא שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער, דָאס הָאבּ אִיךְ גִימַאכְט דוּרְךְ ר׳ הָענֶךְ דֶעם רֹאשׁ יְשִׁיבָה, אוּנ דָאס הָאט גִידַארְפְט אָפּוּלֶע גִידוּיעֶרִין, ווַייל אִין אָנְפַאנְג הָאט קֵיינֶער אוֹיף אִיהְם קַיין שְׁלֶעכְטֶעס נִיט גִיגְלוֹיבְּט, נָאר אַז ר׳ הָענַאךְ הָאט גִיזָאגְט בְּפֶּה מָלֵא אוּנ דֶער צוּ גִישְׁוָוארִין בַּייא בָּארְד אוּנ פֵּאוֹת

אז

אַז מְנַשֶּׁה אִיז אַיין אַפִּיקוֹרֵס גָמוּר, הָאבִּין שׁוֹין אַנְדֶרֶע אָן גִיהוֹיבִּין צוּ גְלוֹיבִּן וַוייל ר׳ הֶענָאךְ אִיז אִין שְׁטָאט שְׁטַארְק חָשׁוּב, אוּנ עֶרְשְׁט קָאן מֶען שׁוֹין אוֹיף אִים אוֹיס טְרַאכְטִין וָואס מֶען וִויל מִיוֶועט שׁוֹין אוֹיף אִים אַלֶץ גְלוֹיבִּין, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין גִיקְלֶערְט וָואס פַאר אַיין בִּילְבּוּל אוֹיף אִים אַרוֹיף צוּ וַוארְפִין אַז עֶר זָאל שׁוֹין מִיאוּס וֶוערִין בַּייא דְרֶעזֶלֶען אוֹיךְ, אָבֶער מִיזֶעהֶט בֶּעשַׁיינְפֶּערְלִיךְ גָאטְס נִיסִים אַז עֶר אִיז זִיךְ נוֹקֵם אָן אַרָשָׁע, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין גָאר פַאר שְׁפָּארְט צוּא קְלָערִין, דִי עֵצָה אִיז צוּ מִיר אִין דִי הֶענְט אַריין גִיפַאלִין, הֶער זִיךְ צוּ חְיֶענְעֶלֶע, וֶועסְטוּ זֶעהֶען גָאטְס וואוּנְדֶער.

דָער צֵיילְט שׁוֹין, דָער צֵיילְט -- זָאגְט חְיֶענְעֶלֶע — אִיךְ וָאלְט שׁוֹין וֶועלִין הֶערִין.

הַיינְט אִין דֶער פְרִיא — דֶער צֵיילְט שְׁמֶערִיל — טְרָאגְט מִיר אַרַיין דֶער פָּאטְשְׁטֶעלְיָאן אַבְּרִיף, אוּנ וִויא עֶר הָאט פַאר נַאנְדֶער גִיוָוארְפִין דִיא בְּרִיף אוֹיס צוּ זוּכִין מַיין בְּרִיף הָאבּ אִיךְ בַּמֶערְקְט אַיין בְּרִיף וֶועלְכֶער אִיז גִיאַדְרֶעסִירְט גִיוֶועזִין צוּ מְנַשְּׁהֶען, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין יֶענֶעם בְּרִיף פַאר קְוֶועצְט צְוִוישִׁין דִיא הֶענְט, אִיךְ הָאבּ אִים קוּנְצִיג גִיעֶפִינְט עֶס זָאל נִיט זַיין צוּ דָער קָאנֶען, טְרֶעף חְיֶענֶעלֶע וָואשׁ פַאר אַבְּרִיף דָארְטִין אִיז גִיוֶועזִין?

חְיֶענֶעלֶע הָאט אַקְוֶועץ גִיטָאן מִיט אִיהְרֶע שׁוֹלְטֶערִין אוּנ גִיזָאגְט: פוּן וַואנֶען זָאל אִיךְ וִויסִין וָואס פַאר אַיין בְּרִיף?

דוּא וֵוייסְט וָואס פַאר אַבְּרִיף! הָאט שְׁמֶערִיל מִיט פְרַיידֶע גִיזָאגְט — פוּן זַיין מוּטֶער פוּן בֶּערְחָאק.

נוּא, אִיז וָואס? אוּנ אַז פוּן זַיין מוּטֶער טָא וָואס אִיז דָאס פַאר אַחִידוּשִׁים? הָאט חְיֶענֶעלֶע פַאר וואוּנְדֶערְט גִיפְרֶעגְט.

הֶער אָבֶּער דֶעם אִינְהַאלְט פוּן דֶעם בְּרִיף — זָאגְט שְׁמֶערִיל — אוּנ עֶר הָאט אִיהְר דֶער צֵיילְט אַלֶעם וָואס אִין בְּרִיף שְׁטֵייט וִויא מִיר וַוייסִין שׁוֹין פוּן פָארִיגִין קַאפִּיטִיל.

אַזוֹ, וֶועט זַיין מוּטֶער אוּמְגִיזַאמְט צוּא אִים קוּמֶען! — הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — אוּנ דָאס וֶועט מוּזִין זַיין אִין גִיהֵיים, אִיךְ בִּין מְבַטֵּל דֶעם בְּרִיף אַלַיין צוּ לֶעזִין, גִיט מִיר אִים.

דֶעם בְּרִיף הָאבּ אִיךְ צוּרִיק פַאר זִיגִילְט אוּנ הָאבּ אִים צוּרִיק דָעם פָּאטְשְׁטֶעלְיָאן אָפּ גִיגֶעבִּין מִיט דֶעם אוֹיס רֵייד דָאס עֶר הָאט אִים בַּייא מִיר פַאר גֶעסִין, עֶר הָאט אִים שׁוֹין מְנַשְּׁהֶען גִימוּזְט אָפּ גֶעבִּין.

פוּן דֶעסְט וֶועגִין פַארְשְׁטֵיי אִיךְ נָאךְ אַלֶץ נִיט — זָאגְט חְיֶענֶעלֶע — אִיךְ זֶעה נָאךְ נִיט גָאטְס נִיסִים, מִיט וָואס אִיז דָאס פַאר אוּנְז אַזַא אַגְלִיק?

דוּא בִּיזְט נָאךְ גָאר אַקִינְד — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — דוּכְט זִיךְ קְלוּג אוּנ קְלוּג, אוּנ דוּ פַאר שְׁמֵייכְט פָארְט נִיט גְרוּנְטִיק אַגִישֶׁעפְּט, פַאר שְׁטֵייסְטוּ מִיךְ, מְנַשֶּׁהֶעס מוּטֶער וֶועט דָא קוּמֶען, אוּנ קַיינֶער וֶועט דָאךְ נִיט וִויסִין אַז דָאשׁ אִיז זַיין מוּטֶער אֲפִילוּ דְרֶעזִיל אוֹיךְ נִיט, אַלֶע פוּן אַייעֶר הוֹיז וֶועלִין אִיר רֶעכְעֶנְען

פַאר

פאר אפרעמדע פרויא וועלכע איז צו איך אריין גיפארין, מנשה וועט דאך מן הסתם איהר אלע ווייבע בעזוכין, וויא גיוואונליך אמוטער וועלכע מיהאט אויפין לעבין ניט גיזעהען, אונ דוא זאלסט איהר צו געבין איין פאקאי אין וועלכין מען קען אריין קוקין דורך דיא זייטיגע ציטערן, אונ מיר וועלין מנשהען נאך שפירין, אונ מיר וועלין ווייזין אלע הויז לייטע וויא מנשה פאר ברייננט מיט אפרעמדע פרויא, אונ דרעזיל אליין וועט דאס אויך מיט אירע אויגין זעהען, אונ דאן וועט שוין מיט אים זיין אסוף, פאר שטייסטו שוין ?. יע, איך פאר שטייא — האט חיענעלע קוים אויס גירעט פאר פריידע — אט איצט זעה איך אז עס איז פאראן אנאט אויף דער וועלט, אונ איך זעה אז איהר זייט איין חכם אויף דער וועלט, ווען איהר וואלט איין איינגילשער בירגער גיוועזין, וואלט איהר דארטין גיוואהרין „מיניסטער איגאסטראניך דיעל, ווייל דארטין דיא פאליטיקע גייט אויף אייער שנית.

12) עפעס גאר קיין פיינער מענטש

צייט מנשה האט דעם בריף בקומען פון זיין מוטערס קומען, איז ער ארום גיגאנגען א צו טומולטער, אים האט די הארץ גישלאידערט פון פרייד אין טרויער אונ פון טרויער אין פרייד, ער האט אליין ניט גיוואוסט צו ער דארף זיך פרייען מיט איהר קומען, צו ער דארף בעדויערין איהר אומגליק, אויך האט אים גיקריינקט דאס וואס זיא וועט מוזין בייא אים אין גיהיים זיין אונ זאגאר זיין דרעזעלע וועט דעם פערגעניגין ניט האבין מיט איהר צו בעקאנען זיך.

איין מאהל אין אבענד איז צו ר׳ אשר יעקילס הויז אפאטשט צו גיפארין, אונ פון איהר איז ארוים אפרויא זייער מיט אשיינעס אדעלעס אויס זעהען רייך גיקליידעט, זיא האט גיבעטין בייא דיא דינסט מויד וועלכע איז איהר ארוים אנטקעגין דאס זיא זאל איר אריין פירין אין איין בעקוועמין צימער, דיא מויד האט איר אריין גיפירט אין אצימער אויף וועלכין חיענעלע האט איר גיצייגט.

מנשהען האט בייא איר אריין פארין אן גיהויבין דיא הארץ צו קלאפין, ער האט גיוואלט גלייך צו איר אריין לויפין גאר ער איז אריין אין פערצווייפלונג דאס פיליכט איז דאס גאר איין אנדער פרעמדע פרויא, אם ענדע האט ער ניט גיקאנט גידולדין, ער האט זיך ארום גיקוקט אז קיינער זאל ניט מערקין אונ איז אריין צו דיא פרויא אין צימער.

זיין פאר צווייפלונג איז נאך שטארקער גיווארין ווען ער האט דער זעהן דיא פרויא, וועלכע האט גאר אויס גיזעהן וויא איהר פינף אונ צוואנציג, ער האט ניט גיגלויבט דאס ער זאל איין זאהן זיין פון זא איונגעם פרויא, דרום איז ער ביין מיר גיבליבין וויא פאר שטיינט, אונ האט קיין ווארט גיט גיקאנט אויס שפרעכין.

דיא פרויא האט זיך גלייך צו אים גיווענדעט, אונ האט אים פעסט אן גיקוקט, אונ זיא האט אים גיפרעגט וויא הייסט איהר מיין העה ?.

אִיךְ הֵיים מְנַשֶׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ — הָאט מְנַשֶׁה קוֹים אוֹיס גִירֶעט — אִיךְ בִּין דֶעם הִיזִיגִין וִוירְטְס אֵיין אֵיידִים.

וֶוען אַזוֹ, קָאנְסְטוּ מַיין זוּהְן פַאלִין דַיין מוּטֶער אוֹיפִין הַאלְז, אוּנ קוּשִׁין דִיא וֶועלְכֶע שְׁטֵייט נֶעבִּין דִיר, מִיט דִיא וֶוערְטֶער אִיז זִיא אִים אוֹיפִין הַאלְז גִיפַאלִין אוּנ הָאט אִים בֶּעשָׁאטִין מִיט טוֹיזִינְדֶער קוּשִׁין, אוּנ עֶס הָאבִּין זִיךְ פוּן אִיר טְרֶערִין גִיקַייקִילְט אוּנ הָאט גִיזָאגְט: דוּא בִּיסְט דָאךְ מַיין עֶרְסְט גִיבָּארֶענֶער זָאהְן, וֶועלְכִין אִיךְ הָאבּ נִיט גִיזֶעהֶען בִּיז יֶעצְט, גָאט זָאל דִיר גִינֶעדִיגִין מַיין קִינְד, דוּ בִּיזְט שֶׁענֶער אַלֶעס אִיךְ הָאבּ גִירֶעכִינְט; נָאר וָוארוּם בִּיזְטוּ אַזוֹ פַאר צְוֵוייפֶעלְט אוּנ שְׁטִיל מַיין קִינְד? — דַאן אִיז מְנַשֶׁה גִיפַאלִין אוֹיף זַיין מוּטֶערְס הַאלְז אוּנ פוּן זַיינֶע אוֹיגִין הָאבִּין גִירוּנֶען טְרֶערִין וִויא פוּן אַקְוֶועלֶע, נָאר זַיין מוּנְד אִיז נָאךְ אַלְץ פַאר שְׁטוּמְט גִיוֶועזִין, וַוייל עֶר הָאט דִי שְׁפְּרַאךְ נִיט בֶּהֶערְשְׁט.

דִיא מוּטֶער הָאט זַיין שְׁוַוייגִין נִיט גִיקָאנְט אַרִיבֶּער טְרָאגִין אוּנ הָאט גְזָאגְט: מַיין קִינְד? וָוארוּם שְׁוַוייגְסְטוּ שְׁטִיל? עֶרְקְוִויק מַיין זֶעלֶע מִיט דַיינֶע זַאנְפְטֶע וֶוארְטִין! מְנַשֶׁה הָאט מִיט אַפַאר וַויינְטֶע שְׁטִימֶע קוֹים אוֹיס גִירֶעט: מוּטֶער! וואוּ זָאל אִיךְ עֶס נֶעמֶען קְרַאפְט צוּ רֵיידִין אִין זָא אַיין אִיבֶּער רַאשׁוּנְדֶע וַוילֶע, דַיינֶע מוּטֶער לִיבֶּע, דַיינֶע מוּטֶערְלִיכֶע קִישׁוּנְגֶע, אוּנ דִיא מוּטֶערְלִיכֶע עֶרְבַּארְמוּנְג צוּ מִיר חָאבִּין זִיךְ בִּיז יֶעצְט אָפּ גִיהַאלְטִין, אוּנ יֶעצְט הָאבִּין זִיךְ דִיא אַלֶע שְׁפִּירוּנְגֶען פַאר זַאמִילְט מִיט אֵיין מָאל, אוּנ מַיין הַארְץ אִיז אֵיינְג דָאס אַיין צוּ הַאלְטִין, דְרוּם בִּין אִיךְ אִיבֶּערַאשְׁט גִיוָוארִין, וִויא אָנְגִינֶעהֶם אוּנ זִיס אִיז מִיר דִי יֶעצְטִיגֶע וַוילֶע וֶועלְכֶע אִיךְ זֶעה דִיר טְהַייעֶרֶע מוּטֶער! נָאר וֵוייא אִיז מִיר דָאס אִיךְ זֶעה דִיר אִין זָא אַיין לַאגֶע, דָאס אִיךְ דַארְף מַיין פְרֵיידֶע אִין זִיךְ שְׁטִיקִין, אוּנ אוֹיךְ מַיין טְהַייעֶרֶע פְרוֹיא נִיט עֶנְדֶעקִין, מוּטֶער! מוּטֶער! שֵׁיינְק מִיר דֶעם גְלִיק אוּנ גִיבּ מִיר עֶרְלוֹיבֶּענֶעס דָאס אִיךְ זָאל מַיין גִילִיבְּטֶע פְרוֹיא מָאגִין עֶנְדֶעקִין פוּן דִיר, זִיא וֶועט דָאס גִיווִיס אִין אַשְׁטְרַיינְגִין גִיהֵיים הַאלְטִין. אוּנ זָאל זִיא אוֹיךְ גִינִיסִין פוּן דִיא פְרֵיידֶע. גֵיין, מַיין טַייעֶרֶע קִינְד! גֵיין! פוּן מַיין הִיר זַיין טָאר קֵיין לֶעבֶּעדִיגֶע זֶעלֶע אוֹיסֶער אוּנְז בֵּיידִין נִיט ווִיסִין, פַאר קֵיין צוּ פַאל עֶרְלוֹיבּ אִיךְ עֶס דִיר נִיט צוּ עֶנְדֶעקִין, דָאס מוּז בִּיז אַצַייט אִין גִיהֵיים זַיין וַוייל דָאס בַּשְׁטֵייט אִין מַיין לֶעבִּין, נָאר בַּייא גָאט אִיז מִיגְלִיךְ דָאס אִיךְ זָאל בַּקוּמֶען אַיין נַאכְרִיכְט דָאס אִיךְ בִּין פְרַייא דָאס מַיין אוּנְשׁוּלְד הָאט אַרוֹיף גִישְׁווּאוּמֶען, דַאן וֶועל אִיךְ זִיךְ שׁוֹין אַלֶעמֶען קָאנֶען פָאר שְׁטֶעלִין אָפִּין, אוּנ מִיר וֶועלִין זִיךְ דַאן אֵיינִיגֶע טֶעג פַאר בְּרֵיינְגֶען אִין פֶערְגֶנִיגִין, אָבֶּער בִּיז דֶער צַייט בַּשְׁוֶוער אִיךְ דִיר דָאשׁ פַאר קֵיין פַאל זָאלְסְטוּ מִיר נִיט אַרוֹיס בְּרֵיינְגֶען.

נָאךְ זֶעלְדֶעס אַרַיין פָארִין הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיהֵייסִין אִיהְרֶע דִינְסְט מוֹידֶע אַסְנְען אוּנ דִיסְקֶען דָאס זֵייא זָאלִין נָאךְ שְׁפִּירִין דִיא גַאסְט אוּנ זָאלִין עֶרְפַאהְרִין וואס פַאר אַפֶּערְזָאהְן דָאס אִיז, אוּנ דְרוֹיף הָאט זִיא זֵייא גִירָאטִין דָאס זֵייא זָאלִין אַרַיין קוּקִין דוּרְךְ אַשְׁפַּאלְט אִין אִיר צִימֶער פִילַייכְט וֶועלִין זַיי עֶפֶּעס קָאנֶן דֶער גֵיין.

בֵּיידֶע דִינְסְט מוֹידִין הָאבִּין זִיךְ הִיפְּשׁ פֶערְזָאמְט, אוּנ נַאכְהֶער הָאבִּין זֵיי

זִיךְ

זיך צו חָיֶענֶעלִין אוּמְגִיקֶערְט צוּ שְׁרָאקֶענֶע אוּנ בְּלַאסֶע , אוּנ זֵייא הָאבִּין נִיט גִיקָאנְט אֵיין וָוארְט אוֹיס רֵיידִין , חָיֶענֶעלֶע הָאט זֵייא גִיפְרֶעגְט וָוארוּם זֵייא זֵיינֶען צוּ שְׁרָאקִין , הָאבִּין זֵייא אִיר אַרַיין גִיפִירְט אִין אַזֵייטִיגִין צִימֶער, אוּנ הָאבִּין דָּארְטִין גִידִישֶׁעט וִויא פַּאר שָׁאפֶּעטֶע פֶערְד, אוּנ דֶער נָאךְ הָאבִּין זֵייא קוֹים אוֹיס גִירֶעט דִיא וֶוערְטֶער: «מְנַשֶּׁה אִיז דָארְטִין».

וָואס מְנַשֶּׁה, וֶוען מְנַשֶּׁה? הָאט זֵיי חָיֶענֶעלֶע גִיפְרֶעגְט מַאכִין זִיךְ גָאר נִיט וִויסִינְדִיג.

מְנַשֶּׁה אִיז דָארְטִין בַּייא דִיא... הָאבִּין זֵייא ווַייטֶער אוֹיס גִירֶעט.

בַּייא וֶועמֶען? רֶעט קְלָאהְרֶע דִיבּוּרִים, — פְּרֶעגְט חָיֶענֶעלֶע.

בַּייא דִיא... בַּייא דִיא וַוייבִּיל. עֶר הָאט זִיךְ דָארְטִין מִיט אִיר...

זָאגְט מִיר שׁוֹין וָואס מִיט אִיר? הָאט חָיֶענֶעלֶע צָארֶענְדִיג גִיפְרֶעגְט.

וָואס צִיטֶערְסְטוּ אַזוֹ דָאס פוּן מוֹיל אוֹיס צוּ רֵיידִין דִיסְקֶע! הָאט זִיךְ אַסְנֶע אוֹיף אִיר אַבֵּייזֶער גִיטָאן, אִיךְ וֶועל אַייךְ אוֹיף קְלָאהְר זָאגִין חָיֶענֶעלֶע, מְנַשֶּׁה אִיז דָארְטִין בַּייא דִיא וַוייבִּיל אוּנ הָאט זִיךְ מִיט אִיר גִיקוּשְׁט גִיהַאלְזְט אוּנ נָאךְ אַנְדֶערֶע זַאכִין גִיטָאן.

לִיגְנֶערְקֶע! הָאט זִיךְ דִיסְקֶע אַרוֹיס גִיחַאפְּט — וָואס דַארְפְּסְטוּ נָאךְ אֵיינֶענֶע צוּ לֵיינְן „אוּנ נָאךְ אַנְדֶערֶע זַאכִין" דֶער אַנְדֶערֶער קָאן דָאךְ קְלֶערִין אוֹיף וֶוער ווַייסְט וָואס, אַז גִיקוּשְׁט אַלֵיין קְלֶעקְט אוֹיךְ, אִיךְ וָואלְט זִיךְ דָאס אוֹיךְ אִים קֵיין מָאל נִיט גִיגְלוֹיבְּט, עֶר אִיז דָאךְ עֶפֶּעס גָאר קֵיין פַּיינֶער מֶענְטְשׁ נִיט.

מִיר זָאלִין דָאס דֶער צֵיילִין דֶעם טַאטִין מִיט דִיא מַאמֶען? הָאבִּין דִיא מַאדִין חָיֶענֶעלִין גִיפְרֶעגְט.

אוֹיבּ אִיר ווַייסְט דָאס גִיוִויס מָאגְט אִיר זָאגִין, אָבֶּער אִיךְ רֶעכִין דָאשׁ עֶס הָאט זִיךְ אַייךְ נָאר אוֹיס גִידַאכְט, זָאגְט חָיֶענֶעלֶע.

שְׁטַייט גִיוִויס אִיז גִיוִויס, גְלַייךְ וֶועלִין מִיר אַלֶעמֶען פִירִין אַהִין ווַייזִין, אוּנ יֶעדֶערֶער וֶועט דָאס זֶעהֶן מִיט דִיא אוֹיגִין, דֶען דִיא וַוייבִּיל הָאט מִיר גִיזָאגְט אַז זִיא וֶועט דָא הִיפְּשֶׁע עֶטְלִיכֶע טֶעג אַיין שְׁטֵיין, אוּנ בְּוַודַאי וֶועט מְנַשֶּׁה אִיר אָפְּט בֶּעזוּכִין אוּנ מִיר וֶועלִין עֶס שׁוֹין שְׁפִּירִין, נָאר חָלֶעבִּין אַחְסָרוֹן וָואשׁ בֶּעקָאן נִיט אַיינְהֶערִין זִיךְ וָואס זֵייא רֵיידִין צְוָוא ווִישִׁין זִיךְ, נוּר דֶער זֶעהֶען אַלֵיין קְלֶעקְט אוֹיךְ —.

13 אַ צְוָוא שְׁוֶוערֶער בִּיסִין.

צַייט מְנַשְּׁהֶעס מוּטֶער אִיז גִיקוּמֶען, אִיז אוֹיף מְנַשְּׁהֶעס גִיזִיכְט צוּ עֶרְקֶענֶען גִיוֶועזִין אוּנ גִיוָואוּנְטְלִיכֶעס, עֶר אִיז אַרוּם גִיגַאנְגֶען אַפַּאר הָלִימְתֶער, פַּאר טְרַאכְט, אוּנ יֶעדֶערֶער הָאט דָאס גִיקָאנְט בֶּעמֶערְקִין, נוּר מֶער פַאר אַלֶעמֶען הָאט דָאס דְרֶעזֶעלֶע בֶּעמֶערְקְט, וַוייל עֶר הָאט מִיט אִיר אוּנְטֶער דֶער צַייט גַאנְץ ווַיינִיג גִישְׁפְּרָאכִין, אוּנ זִיא פְּלֶעגְט אִים אַלְץ זֶעהֶן מַאלַאנְכָאלִישׁ, אוּנ וֶוען זִיא פְּלֶעגְט אִים פְּרֶעגִין; פוּן וָואס עֶר אִיז בֶּעזָארְגְט, אָדֶער וֶוענִין

וואס

וואס טראכט ער אלץ, האט זיא קיין מאל קיין אנטוואָרט באקומען, מיט וועלכין זיא זאל זיך קאנען בערוהיגין, דרעזעלין האט אזוי וייט אינטערעסירט מנשהעס פערענדערונג, דאס זיא איז דער פון אויך מאלאנכאליש געווארין, זיא האט טאג אונ נאכט גיטראכט דיא פריציני פון מנשהעס פארטראכטקייט, זיא האט איבער גיקלערט אויף אזעלכע זאכין וואס קיין שונא קאן דאס ניט ווינשין, אונ דיא גידאנקען האבין איר דיא גיזונד אפ גישוואכט אונ דעם גאנצין לעבין פאר שטערט.

אונ אזוי וויא אויף מנשהען האט מען גיקאנט אום גיוויינלכעס בעמערקין, אזוי האט ער (מנשה) גיקאנט בעמערקין אויף אלעמען אין הויז עפעס אום גיוויינלכעס, ווען ער וואלט נור וועלין בעמערקין, דען וויא מע פלעגט אים דער זעהן פלעגט מען אויף אים שטארק קוקין, אונ מאנכע מאל פלעגט מען זיך שטארק שוסקין אים דער זעהענדיג, נור ער האט דאס ניט בעמערקט ווייל ער האט דערויף ניט אבראשצאיעט וונימאניע.

איין מאל איז זיך דרעזעלע גיזעסין ביא זיך אין צימער, אום דעם דול צו פערטרייבין האט זיא זיך בעשעפטיגט מיט אהאנד ווערק איז מנשה צו הויזע ניט גיוועזין, נור אסנע מיט דיסקען זיינען ניט וייט פון איר גיזעסין, דרעזעלע איז גיזעסין פאר טאן אין איר ארבעט, נור אפט האט זיך ביא איר פון הארצין אזיפץ ארויס גיריסין.

אהארץ איז אזייגער — האט אסנע שטילער הייד גיזאגט דיסקען אויפין אויער, נור דאס האט גיגרייכט צו דרעזעלס אויערין — איר הארץ זאגט איר נעבאך איר אומגליק, אויף דערויף בעווייזט איר זיפצין, נאר ווען זיא וואלט שוין וויסין גאר אין גאנצין פון איר קלאג, וואלט זיא מיטין זיפצין ניט פאטערין.

דרעזעלין איז אסנעס רייד גאנץ טיף אריין אין הארצין, דאס האט איר אריין גישטאכין אין צעהנטין ריפ, עס האט איר איין ערצינדונג גיהאפט, ווייל זיא האט אסנעס ווערטער מיט מנשעס קריזים (פערבייטונג) גירעכינט פאר איין זאך, זיא האט שוין אויף קלאהר גירעכינט דאס מיט מנשהען איז עפעס שלעכטס גישעהן, ער מוז עפעס איין אומגליק האבין, אונ דערום איז ער ביז אהער גיוועזין אום רוהיג, אונ יעצט האט דיא שלעכטעס אים גאר גימוזט ענדיגין, וואש דערויף צייגט אסנעס שטילע ווערטער, זיא איז גיבליבין זיצין וויא אפאר שטיינטע, אונ האט אנגישארפט דיא אויערין צו הערין אסנעס איבעריגע ווערטער, פילייכט וועט זיא דער פון וואס דער גיין.

ווער עס וייס ניט, איז דאך איר גיוויס מקנא, אזא איין גליקליכין לעבין מיט אזא אמאן — האט אסנע וייטער גיזאגט אין דער שטיל, אבער מיט אשטימע אז עס זאל פארט גרייכין צו דרעזעלין — אבער וויא מיר וייסין איז איר גאר ניטא וואס מקנא צו זיין, בעסר איין גימיינעם לעבין נאר ארוהיגין, איידער אזא רייכין לעבין מיט אזא אמאן, דאס... ווייל ער גיפעלט אלעמען, אונ איין מענטש... איז ניט קיין מלאך.

דְרֶעזֶעלִין אִיז זַייעֶר אִיבִּיל גִיוָואַרִין , זִיא הָאט זִיךְ שִׁיר נִיט אַרָאפּ גִילָאזִין , אוּנ וִויא זִיא (דְרֶעזֶעלֶע) הָאט גִיזֶעהֶן אַז אַסְנֶע רֶעט שׁוֹין מֶער נִיט , אוּנ זִיא הָאט זִיךְ נָאךְ אוֹיף קַיין סְלַאד נִיט אַרוֹיף גִישְׁלָאגִין פוּן אִיר , אִיז זִיא צוּ זַייא צוּ גִיפַאלִין אוּנ הָאט אוֹיס גִיבְּרָאכִין אִין אַגִיוַויין אוּנ הָאט צוּ זַייא גִיזָאגְט ; „אִיךְ זֶע דָאךְ אַז אִיר שׁוּסְקֶעט זִיךְ וֶועגִין מִיר אוּנ מְנַשֶׁהְ'ען , מִיט אוּנְז הָאט עֶפֶּעס שְׁלֶעכְטֶעס גִימוּזְט גִישֶׁעהֶן , אַיין אוּמְגְלִיק הָאט אוּנְז מִן הַסְתָּם גִיטְרָאפִין , טָא וָוארוּם צִיהְט אִיר מִיר אַרוֹיס דִיא כּוּתוֹת בִּיסְלַאכְוַויים , אִיר זָאגְט מִיר נִיט אוֹיס מַיין דֶערְקְרֶעט וֶועלְכִין אִיךְ הָאבּ פוּן גָאט , אִיר ווִילְט מִיר מִיט אַמָאל נִיט אָנְזָאגִין נוּר בִּיסְלַאכְוַויים , נַיין ! בֶּעסֶער וַוארְפְט אוֹיף מִיר מִיט אַיין מָאהְל אַרוֹיף בְּרֶענְדִינְגֶע שְׁטֵיינֶער מִיט הַייסֶע קֵיילִין , דֶער לַאנְגְט מִיר דֶעם בֶּעכֶער גִיפְט ! אוּם דֶעם אִיךְ זָאל שׁוֹין ווִיסִין פוּן וָואס אִיךְ וֶוער פַאר שְׁנִיטִין , אוּנ אִין וָואס מַיין אוּמְגְלִיק בֶּעשְׁטֶעהְט ! וָוארוּם זֶע טְרִיפְט אִיר אוֹיף מִיר זוּדִינְגֶע טְרָאפִּינְס בִּיסְלַכְוַויים , צוּ וֶועט עֶס פַאר אַייךְ אַטוֹבָה זַיין אַז אִיר וֶועט זִיךְ אָנְרֵייצִין אַנְטְקֶעגִין מִיר מִיט דֶעם פַייל דוּרְךְ וֶועלְכִין אִיךְ מוּז גִישָׁאסִין וֶוערִין ? זָאגְט מִיר שׁוֹין גִיכֶער מַיין סוֹף , דוּרְךְ וֶועלְכֶע וֶוערְקְצֵייג אִיךְ וֶוער גִיקָאנְצֶעט .

דִיא צְוַוייא מַאדִין הָאט דִיא הַארְץ גִירִירְט פוּן דְרֶעזֶעלֶעס גִיוַויין , זַייא הָאט אַזוֹ וַוייט דִיא הַארְץ פַארְקְלֶעמְט אַז זַיי הָאבִּין נִיט גִיקָאנְט אַרוֹיס בְּרֵיינְגֶען אַיין וָוארְט „וָואס שְׁוַוייגְט אִיר“ ! — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִישְׁרִיעֶן זַיי אַרוֹיף פַאלִינְדִיגִין אוֹיף דִיא הֶעלְזֶער — „אִיךְ זֶע דָאךְ שׁוֹין אַז מַיין לֶעבִּין אִיז שׁוֹין נִיט קַיין לֶעבִּין ! שֵׁיינְקְט מִיר חָאטְשׁ אַגְרִינְגִין טוֹיט ! מַיין טוֹיט אִיז בַּייא אַייךְ אִין דִיא הֶענְד , זֶעט שְׁוֶועסְטֶערְלִיךְ ! הָאט אוֹיף מִיר רַחֲמָנוֹת“ , דְרֶעזֶעלֶעס שְׁטִימֶע אִיז פַאר שְׁטִיקְט גִיוָואַרִין פוּן גִיוַויין , אוּנ זִיא אִיז שְׁטִיל גִיבְּלִיבִּין .

דִיא מַאדִין הָאט דִיא הַארְץ פַאר קְוֶועצְט אוּנ הָאבִּין אָנְפַאנְגֶעס דִיא שְׁפְּרַאכֶע נִיט בֶּעהֶערְשְׁט , נוּר אַם עֶנְדֶע הָאט זִיךְ אַסְנֶע פָארְט אַרוֹיס גִיהַאפְּט ; „שְׁרֶעקְט אַייךְ נִיט דְרֶעזֶעלֶע , אַייעֶר אוּמְגְלִיק אִיז נִיט אַזוֹ גְרוֹיס , דָאס טְרֶעפְט אוֹיף לַייטִין , אִיר וֶוערְט נָאךְ אִימִירְצֶעשֶׁעם (אי״ה) לֶעבִּין , זַייט רוּהִיג“ , אִין וָואשׁ בֶּעשְׁטֵייט פָארְט מַיין אוּמְגְלִיק ? זָאגְט מִיר שׁוֹין גִיכֶער — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיפְרֶעגְט .

מְנַשֶׁה הָאט זִיךְ אִיזְנוּחֶעט מִיט דִי וַוייבִּיל וֶועלְכֶע אִיז דָא אַרַיין גִיפָארִין , אוּנ מֶער גָאר נִישְׁט — הָאט אַסְנֶע גִיזָאגְט .

פֶערְפְלוּכְטֶע מַאד ! הָאט דְרֶעזֶעלֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן אָבּ שְׁפְּרִינְגֶענְדִיג אֵיינִיגֶע טְרִיט אַהִינְטֶער — וִויא וַואגְסְטוּ זִיךְ דָאס נָאר פוּן מוֹיל אַרוֹיס צוּ בְּרֵיינְגֶען ? הֶעקְסֶע ! דוּא ווִילְסְט פַאר שְׁמוּצִין דֶעם נָאמֶען פוּן מַיין הֵיילִיגִין אַנְגֶעל ? .

אִיךְ הָאבּ דָאךְ טַאקֶע דָאס נִיט גִיוָואלְט זָאגִין , נוּר אִיר הָאט מִיר גִיצְווּאוּנְגֶן דֶער צוּ — הָאט אַסְנֶע גִיזָאגְט .

הַאלְט מוֹיל דוּא הֶעקְסֶע ! — וֶוען נִיט קְרִינְסְטוּ אַרוֹיס גִישְׁלַיידֶערְט , דוּא זָאלְסְט דֵיינֶע פַאלְשֶׁע רֵייד נִיט ווִידֶער הָאלִין , דָאס מוּז עֶפֶּעס זַיין אַשְׁטוּקֶע פוּן דִיא ווִילְדֶע טִירִין . צוּם אוּמְגְלִיק אִיז מַיינֶע רֵייד נִיט קַיין פַאלְשֶׁע — הָאט אַסְנֶע מִיט דְרַייסְט גִיזָאגְט .

דאס

דָאס אִיז אַבְּלוֹיזֶער לִיגִין! הָאט דְרֶעזֶעלֶע אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן — אוּנ זִיא הָאט
זִיךְ וִויא אַווִילְדֶע טִיר גִיוָואלְט אַרוֹיף שְׁלַיידֶערִין אוֹיף אַקֶנֶען, נוּר אַקְנֶע אִיז
גִישְׁווִינְד פוּן צִימְמֶער אַרוֹיס גִילָאפִין, אוּנ דִיסְקֶע אִיז פַּאר בְּלִיבִּין.

וֶוער הָאט דָאס אַייךְ אָנְגִירֶעט פַּאר מִיר אַזוֹ אַהֶעצֶע אָן צוּ מַאכִין אוֹיף
מֶענְטְשִׁין? הָט דְרֶעזֶעלֶע גִיפְרֶעגְט דִיסְקֶען, דִיסְקֶע הָאט אַוָוארְט נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט.
אוֹיף דִיר דִיסִינְקֶע — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — וָואלְט אִיךְ זִיךְ דָאס גָאר נִיט
גִיגְלוֹיבְּט, אַז דוּא זָאלְסְט זִיךְ לָאזִין אָנְרֵיידִין אוֹיף שְׁלֶעכְטֶע מֶענְטְשִׁין וֶועלְכֶע
ווִילִין מִיר דֶער שְׁלִינְגֶען, אַז דוּא זָאלְסְט מִיט זֵיי יַד אֶחָד מַאכִין, אָן צוּ מַאכִין
צוּ ווִישִׁין מִיר מִיט מְנַשֶׁהֶען אַיין סוּמַאטָאכֶע אַקְרִיג, אוּם עֶס זָאל וֶוערִין
אַקָאלֶעטוּכֶע זַייא זָאלִין קָאנֶען פַאנְגֶען פִישׁ אִין דִיא מוּטְנֶע וַואסֶער, דָאשׁ
הֵייסְט; זַייא זָאלִין קָאנֶען אוֹיס פִירִין זַייעֶרֶע שְׁלֶעכְטֶע גִידַאנְקֶען, נֵיין דִיסְקֶע!
אוֹיף דִיר הָאבּ אִיךְ זִיךְ דָאס נִיט גִירִיכְט, דִיסְקֶע הָאט נָאךְ אַלְץ גִישְׁווִיגִין
אוּנ דִיא אוֹיגִין אִיז אִיר פוּל גִיוָוארִין מִיט טְרֶערִין, וָוארוּם שְׁווַייגְסְטוּ? הָאט
אִיר וַוייטֶער דְרֶעזֶעלֶע גִיפְרֶעגְט, „ווַייל אִיךְ הָאבּ מוֹרָא צוּ רֵיידִין" הָאט דִיסְקֶע
גִיעֶנְטְפֶערְט, רֵייד רִיכְטִיגֶע דִיבּוּרִים דַארְפְסְטוּ נִיט קֵיין מוֹרָא הָאבִּין, הָאט
דְרֶעזֶעלֶע צוּ אִיר גִיזָאגְט.

אָבֶּער צוּם אוּמְגְלִיק וֶועלִין מַיינֶע רִיכְטִיגֶע וֶוערְטֶער אַייךְ נִיט גוּט שְׁמֶעקִין,
וֶוען אִיךְ וָואלְט קָאנֶען זָאגִין לִיגִין, וָואלְט אִיךְ אַייךְ צוּ פְרִידִין שְׁטֶעלִין, אָבֶּער
קֵיין לִיגִין קָאן אִיךְ נִיט זָאגִין, הָאט דִיסְקֶע עֶרִינְסְט גִיזָאגְט.

אִיךְ פְרֶעג דִיר דָאךְ אָבֶּער, הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — וֶוער הָאט דָאשׁ
דִיר אָנְגִירֶעט אַזוֹ צוּ רֵיידִין?

מַיינֶע אוֹיגִין הָאבִּין דָאס מִיר אָנְגִירֶעט — הָאט דִיסְקֶע גִיעֶנְטְפֶערְט.

הָאסְטוּ מִיט דַיינֶע אוֹיגִין גִיזֶעהֶן מְנַשֶׁהֶען מִיט דִיא וַוייבִּיל צוּ זַאמֶען?
הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיפְרֶעגְט.

יָע אִיךְ הָאבּ דָאשׁ צוּם אוּמְגְלִיק אַלֵיין גִיזֶעהֶן, אוּנ שׁוֹין עֶטְלִיכֶע מָאל,
אוּנ אוֹיבּ אִיר ווִילְט וֶועט אִיר דָאשׁ קָאנֶען אַלֵיין אוֹיךְ זֶעהֶען. הָאט דִיסְקֶע
גִיזָאגְט אַרָאפּ לָאזִינְדִיג דִיא קָאפּ.

גוּ, וֶוען דוּא וֶועסְט זֶעהֶן אַז מְנַשֶׁה וֶועט צוּ אִיר אַרֵיין גֵיין זָאלְסְטוּ מִיר
אָנְזָאגִין — הָאט דְרֶעזֶעלֶע צוּ אִיר גִיזָאגְט — נוּר וָואס רֵייד אִיךְ? ! צוּ קָאן
אִיךְ דֶען מְנַשֶׁהֶען דָאס גָאר חוֹשֵׁד זַיין, צוּ אִיז עֶס מֶעגְלִיךְ דָאשׁ אַיין: אַנְגִיל
ווִיא עֶר זָאל זָעלְכֶע שְׁלֶעכְטֶעס טָאן, ? נֵיין דָאשׁ אִיז אַנֵוידוּמְקֶע, מֶעווִיל צוּ
ווִישִׁין אוּנְז אַיין רַאזְדָאר (קְרִיג) מַאכִין, דָאס אִיז נוּר אַשְׁטוּקֶע פוּן מַיינֶע
פַיינְדֶע, ווִיא לֶעבְּט מֶען גָאר אוֹיף אַזַא אַוֶועלְט? ! וָוארוּם הַאלְט אִיךְ זִיךְ אַיין
אוֹיף אַזַא ווֶעלְט ווָאס מֶענְטְשִׁין מִיט שֵׁדִים טַאנְצִין צוּ זַאמֶען, עֶרְד! עֶפִין
אוֹיף דַיין מוֹיל אוּנ שְׁלִינְג מִיר אַיין! אִיךְ זָאל נִיט זַיין צוּ אַיין בִּיסִין אִין דִיא
מוֹיל פוּן מַיינֶע פַיינְדֶע, אָבֶּער נֵיין! מַיינֶע פַיינְדֶע הָאבִּין אַצוּ שְׁוֶוערִין: בִּיסִין
אִין מוֹיל אַבִּין גִינוּמֶען, זַיי וֶועלִין זִיךְ מִיטִין בִּיסִין דֶער וֶוערְגִין, אִיךְ בִּין פַאר

זַיי

זַיי אַשְׁוָוערֶע זַאדַאצֶע, נִיט אַזוֹ גִיךְ רֶעט מֶען מִיר אַיין אוֹיף מְנַשְׁהֶעז שְׁלֶעכְטְס גַיין! דָאס וֶועט זַיי נִיט אַיינְגֵיין, אוּנ דוּא דִיסְקֶע, שְׁטֵיי מִיר נִיט פַאר מַיינֶע אוֹיגִין, גֵייא גְלַייךְ פוּן מִיר אַרוֹיס, דִיסְקֶע אִיז נֶעבַּאךְ מִיט הַארְץ קְלֶעמֶענֶעס אַרוֹיס פוּן צִימֶער, אוּנ נַאכְהֶער הָאט חְיֶענֶעלֶע דִיא בֵּיידֶע מַאדִין צוּ זִיךְ אַרַיין גִירוּפִין, אוּנ זַייא הָאבִּין אִיר אִיבֶּער דֶער צֵיילְט אַלֶעס וִויא עֶס אִיז צוּ גִיגַאנְגֶען בַּייא דְרֶעזֶלֶען.

14) זִיא זָאל דָאשׁ זֶעהֶען מִיט אִירֶע אוֹיגִין.

דֶער פִישׁ אִיז שׁוֹין אִין נֶעץ — הָאט ר׳ שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט צוּ הְיֶענֶעלִין — מְנַשֶׁה אִיז שׁוֹין אַרַיין אִין אוּנְזֶער פַּאסְטֶקֶע, אוּנ עֶס וֶועט שׁוֹין בַּאלְד זַיין דֶער סוֹף זַיינֶער, נָאר מֶעדַארְף זֶעהֶן דֶעם אִינְטֶערֶעס צוּ קָאנְצֶען גוּט עֶס זָאל זַיין אָגִיל וְאֶשְׂמַח קֵיילֶעכְדִיג אוּנ שְׁפִּיצִיג.

פְרֵייט זִיךְ נִיט אַזוֹ ר׳ שְׁמֶערִיל — הָאט צוּ אִים חְיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — עֶשׁ אִיז נָאךְ גָאר קֵיין אָנְהֵייבּ נִיט, דְרֶעזֶעלֶע גְלוֹיבְּט בְּשׁוּם אוֹפֶן נִיט, דִי מַאדִין הָאבִּין אִיר שׁוֹין אַלְץ דֶער צֵיילְט, הָאט זִיא זַייא דִיא צוּרֶעס פַאר שְׁפֵּייגִין אוּנ הָאט זַייא אַרוֹישׁ גִיטְרִיבִּין, אִיךְ וַויים נִיט וִויא דָא וֶועט זִיךְ קָאנְטְשֶׁען, עֶשׁ גֵייט צוּ שְׁוָוער.

אָבֶּער אַז דְרֶעזִיל וֶועט מִיט אִירֶע אוֹיגִין־זֶעהֶן — זָאגְט שְׁמֶערִיל — וֶועט זִיא דָאךְ שׁוֹין מוּזִין גְלוֹיבִּין.

וָואס וֶועט זִיא זֶעהֶן? — הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיפְרֶעגְט — אִיצְטֶער וֶוען מְנַשֶׁה קוּמְט צוּ זַיין מוּטֶער אַרַיין, קוּשְׁט עֶר זִיךְ שׁוֹין מִיט אִיר נִיט, עֶר פַאר בְּרֵיינְגְט מִיט אִיר נָאר מִיט רֵייד, אוּנ וֶוען דְרֶעזִיל וֶועט דָאס שׁוֹין זֶעהֶן וֶועט זִיא דָאס אוֹיךְ פַאר קֵיין עֲוֹלָה נִיט הַאלְטִין.

אוּנ וִויא וֶועט זַיין אַז אִיךְ וֶועל מַאכִין עֶר זָאל זִיךְ מִיט אִיר יֶע קוּשִׁין אוּנ הַאלְזִין? פְרֶעגְט שְׁמֶערִיל.

וִויא וֶועט אִיר דָאס מַאכִין? וִויא.אִיז דָאס מִיגְלִיךְ? פְרֶעגְט אִים חְיֶענֶעלֶע.

הֶע חְיֶענֶעלֶע! דוּא קָאנְסְט נָאךְ מִיר גָאר נִיט — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — שְׁמֶערְלִין אִיז קֵיין מַעֲשֶׂה נִיט צוּ קְלֵיין, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין דָאס טַאקֶע פַאר זָארְגְט פְרִיעֶר, אוּנ מָארְגִין אִין דִיזֶער צַייט וֶועט זִיךְ מְנַשֶׁה מִיט זַיין מוּטֶער קוּשִׁין אוּנ הַאלְזִין אוּנ דְרֶעזִיל וֶועט דָאשׁ זֶעהֶן.

זָאגְט שׁוֹין מִיר וִויא וֶועט אִיר דָאשׁ מַאכְן? הָט חְיֶענֶלֶע לוּבָּאפִּיטְנֶע גִיפְרֶעגְט.

אָט אִיז שׁוֹין פַארְטִיג מַיין פְּלַאן — הָאט צוּ אִיר שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט דֶער לַאנְגֶעגְדִיג אַבְּרִיף.

חְיֶענֶעלֶע הָאט גִינוּמֶען דֶעם בְּרִיף אוּנ הָאט דֶעם אַדְרֶעס אִיבֶּער גִילֶעזִין „דָאס אִיז דָאךְ גִיאַדְרֶעסִירְט צוּ מְנַשְׁהֶעס מוּטֶער"? הָאט זִיא צוּ שְׁמֶערְלִין גִיזָאגְט.

יֶע טַאקֶע צוּ מְנַשְׁהֶעס מוּטֶער — הָאט שְׁמֶערִיל אִיר גִיעֶנְטְפֶערְט — אָבֶּער לֶעז אִיבֶּער דֶעם בְּרִיף.

חָיֶענֶעלֶע הָאט אִיבֶּער גִילֶעזִין דֶעם בְּרִיף דָאשׁ פָאלְגֶענְדֶע .

ז. פ. אִיר זָאלְט ווִיסִין זַיין אַז דִיא בֶּערְתַאקֶער פָּאלִיצֵייא אִיז אַרוּיף אוּיף אַייעֶרֶע סְלַאדֶעס , אוּנ מֶעשִׁיקְט גְלַייךְ אַייךְ צוּ אַרֶעסְטִירִין , בְּכֵן זָאלְט אִיר אַיין מִינוּט נִיט פֶארְזַאמֶען אוּנ זָאלְט גְלַייךְ פוּן בֶּענְעכְסִיף אָב רַייזִין , אִיר זָאלְט זֶעהֶן אַז מֶען זָאל נִיט ווִיסִין וואוּ אִיר הָאט אָב גִירַייזְט , אוּנ אִיר זָאלְט אַייעֶר זָאהְן בֶּעשְׁוֶוערִין דָאס עֶר זָאל נִימַאנְדִין אַנְדֶערְקִין פוּן אַייךְ פַאר_קַיין צוּ פַאל , דֶעם בְּרִיף שְׁרַייבּ אִיךְ נִיט אַייגֶענְהֶענְטִיג, דָאךְ זָאלְט אִיר אִים גְלַייךְ צוּ רַייסִין, אַייעֶר פְרַיינְד ...

נוּ ווָאס ווֶעט זַיין פוּן דֶעם בְּרִיף ? הָאט חָיֶענֶעלֶע גִיפְרֶעגְט.

דוּא פַאר שְׁטֵייסְט גָאךְ אַלְץ נִיט ? הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — דֶעם בְּרִיף וֶועל אִיךְ אוּיף פָּאצְט הַיינְט אַוֶועק לֵייגִין , אִיךְ ווֶעל שׁוֹין זֶעהֶן אַז פוּן פָּאצְט זִיגִיל זָאל נִיט זַיין צוּ עֶרְקֶענֶען פוּן וַואנֶען עֶר אִיז , אוּנ מָארְגִין ווֶעט זִיא עֶס עֶר הַאלְטִין , ווִיא פַארְשְׁטֵייסְטוּ ווֶעט זִיא דָאךְ גִיווִיס גְלַייךְ אָפּ פָארִין , אוּנ פַארִין פָארִין ווֶעט זִיא זִיךְ דָאךְ מִיט מְנַשְׁהֶען זֶעגֶנֶען , אוּנ מֶעווֶעט זִיךְ קוּשִׁין אוּנ הַאלְזִין גָאר אָן אַשִׁיעוּר , אוּנ דַאן זָאל מֶען דְרֶעזָלֶעך דָאס ווַייזִין, פַאר שְׁטֵייסְטוּ שׁוֹין וָואשׁ דֶער פוּן ווֶעט זַיין ?.

אָט דָאס אִיז אַיין עֵצָה ! הָאט חָיֶענֶעלֶע מִיט פְרֵייד אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן — דֶער אַשְׁמְדַאי אַלֵיין ווָאלְט דְרוּיף נִיט פַאלִין , נוּר ווָאס זַייט אִיר ר' שְׁמֶערִיל אַזוֹי צוּ טְרָאגִין ? נָאךְ אַזוֹי אַיין אַייגְפַאל דַארְפְט אִיר פוּן זִיךְ אַלֵיין זַיין צוּ פְרִידִין .

„אַז דוּא ווַייסְט גָאר נִיט ווָאס פַאר אַוֶועלְט הַיינְט אִיז" הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט, אִיךְ קָאן דִיר זָאגִין אִין דִיא אוֹיגִין אַז אַזַא אַכְּשֶׁר קִינְד ווִיא דוּא בִּיזְט אִיז אִין דֶער ווֶעלְט גִימָא , הָאסְטוּ ווֶען גִיהֶערְט אַבִּיסִיל , אִיךְ בִּין פוּן אַיין צָרָה שׁוֹין כִּמְעַט אַרוֹיס , בִּין אִיךְ אִין דֶער אַנְדֶערֶע אַרַיין , מִיט מְנַשְׁהֶען הָאבִּין מִיר שׁוֹין בַּאלְד גִיפַּאטֶערְט , הָאט זִיךְ אוּיף גִירִיסִין פַאר מִיר אַצָרָה אִין אַיין אַנְדֶער אָרְט , זִימְל ווַיינְשְׁטָאק הָאט זִיךְ מִיט רִבְקָע זָאהְנְשַׁיין פַאר לִיבְּט אִיבֶּער דִיא אוֹיעֶרִין , אוּנ יֶעצְט זַיינֶען זַיי בֵּיידֶע צוּ גִיפַאלִין צוּ אִיר פָאטֶער , זַיי הָאבִּין אִים דִי הֶענְט גִקוּשְׁט אוּנ גִיבֶּעטִין דָאס עֶר זָאל זַיי נִיט שְׁטֶערִין אִין זַייעֶר לִיבֶּע , אִין אָנְהוֹיבּ הָאט עֶר זִיךְ אֲפִילוּ שְׁטַארְק גִיבְּרֶעקִילְט , נוּר אַם עֶנְדֶע הָאט עֶר שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט זַייעֶר צַעֶר צוּ זֶעהֶן דֶען זִימְל אִיז פוּן הַארְץ קְלֶעמֶענִם שְׁטַארְק קְרַאנְק גִיוָוארִין , אוּנ יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין הָאט שׁוֹין אוּיךְ דֶער צוּ מַסְכִּים גִיוֶועזִין , אוּנ מֶערֶעט גַאנְץ שְׁטַארְק אַז דֶער שִׁידוּךְ ווֶעט בְּלַייבִּין שִׁידוּךְ , אוּנ מִיר שְׁטֵייט דָאס ווִיא אַבֵּיין אִין הַאלְז, ווַייל יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין אִיז דָאךְ דֶער גַאנְצֶער פִירֶער אִין שְׁטָאט , אוּנ אִיךְ בִּין בַּיי אִים אַתַּקִיף אוּנ דֶר גַאנְצֶר פְלִיגִיל אַדְיוּטַאנְט , ווָאס עֶס פַאר קַאלַאטְשֶׁעט זִיךְ נָאר אִין שְׁטֶעטִיל שְׁלִיהֶע אִים דָאס גְלַייךְ אוּנְטֶער , אוּנ עֶר הָאט דָאס הָאלְט , אִיז דָאס טַאקֶע בַּייא אִים אָנְגִילֵיינְט , אוּנ דֶער פַאר בִּין אִיךְ פוּן אִים מְקַבֵּל טוֹבָה, דֶען ווָאס אַלֶע שְׁטַארִין זִיךְ מֶעהְר מִיר פוּן אַשׁוֹחֵט אַרָאפּ צוּ ווַארְפִין , הַאלְט עֶר (זָאהְנְשַׁיין) אַלְץ מֶער מִיט מִיר, ווַייל ווֶער נָאר עֶס אִיז מַיין שׂוֹנֵא מַאךְ אִיךְ שׁוֹין אוּיף אִים אַיין הֶעצֶע פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען אוּנ עֶר

ווערט

וָוערְט יֶענֶם שׁוֹין אוֹיךְ אַשׁוֹנַא , אָבָּער אַז זִימְל וַויינְשְׁטָאקְוָועט זִיךְ צוּ אִים אִיז הוֹיז אַרַיין מַאכִין פַּאר אַיין אַיידִים וָועט עֶר מִיר מִיאוּס מַאכִין פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען , עֶר וָועט אִים אוֹיף עֶפֶּענֶען זַיינֶע אוֹיגִין עֶר זָאל פַּאר שְׁטֵיין מַיינֶע שְׁטוּקֶעס , אוּנ לֹא דַי וָואס אִיךְ וָועל שׁוֹין בַּייא אִים אִין שְׁטוּבּ קַיין קִיוּם נִיט הָאבִּין וָועט עֶר נָאךְ פַּאר קֶערְט וָוערִין מִיר צוּ זַיין אַשׁוֹנַא, אוּנ דַאן דַארְף אִיךְ זִיךְ שׁוֹין אָפּ זֶעגֶענֶען מִיט מַיין שְׁחִיטָה , דֶען דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט זַיינֶען אָנְגִישְׁטַייסִין אוֹיף מִיר , אוּנ דֶערִיבֶּער שְׁמֶעקְט מִיר גָאר נִיט גוּט דָאס זִימְל זָאל וָוערִין זָאהְנְשַׁיינְס אַיידִים.

דִיא וָועלְט פִירְט זִיךְ שׁוֹין אַזוֹ ; וָוען אַיינֶער טוּט שְׁלֶעכְטֶעס אוּנ עֶר פִירְכְטֶעט זִיךְ דָאס זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶעס זָאל נִיט עֶנְדֶעקְט וָוערִין , זֶעט עֶר נִיט זִיךְ אוֹיס צוּ בֶּעסֶערִין דָאס עֶר זָאל שׁוֹין מֶער קַיין שְׁלֶעכְטֶעס נִיט טָאן , נַיין ! עֶר בְּרוֹיכְט נָאךְ צוּ טָאן נָאךְ עֶרְגֶער שְׁלֶעכְטֶעס כְּדֵי דֶער מִיט זָאל פַארְבָּארְגִין בְּלַייבִּין דִיא עֶרְשְׁטֶע שְׁלֶעכְטֶעס ; אוּנ זָא אִיז עֶס מִיט ר׳ שְׁמֶערְלִין גִיוָועזִין , וָוען עֶר הָאט מוֹרָא נִיהַאט טָאמֶער וָועט מֶען זִיךְ דֶער וִויסִין פוּן זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶעס אוּנ דָאס וָועט אִים שַׁאדִין צוּ זַיין שְׁחִיטָה, הָאט עֶר אַייגִינְמְלִיךְ גִידַארְפְט אַוֶועק וַוארְפִין זַיינֶע גְרוֹיזַאמֶע טְהַאטִין אוּנ זִיךְ שְׁטֶעלִין אוֹיף דָאשׂ גוּטֶע וֶועג, נָאר נַיין , עֶר הָאט אַלְץ פְלֶעגֶער נִידַיינְקְט וִויא דִיא פָארִיגֶע שְׁלֶעכְטְס צוּ בֶּעהַאלְטִין , אוּנ דֶער צוּ הָאט עֶר נָאךְ עֶרְגֶערֶע טְהַאטִין גִיבְּרוֹיכְט צוּ טָאן.

נוּ וָואשׂ טְרַאכְט אִיר דֶער צוּ צוּ טָאן ? — הָאט אִים חָיֶענֶעלֶע גִיפְרֶעגְט — אוֹיבּ אִיר הָאט עֶפֶּעס אַפְּלַאן וֶועל אִיךְ אִין דֶערַיין הֶעלְפִין , אִיךְ הָאבּ גִישְׁוָוארִין אַיין מָאל פוּן זִימְלֶען רַאכֶע צוּ נֶעמֶען , זֶעט לְמעה דֶער שִׁידוּךְ זָאל נִיט וֶוערִין.

דֶערוֹיף הָאבּ אִיךְ נָאךְ גִינוּג צַייט מְיַישֵׁב צוּ זַיין זִיךְ , דֶען יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין הָאט גִיזָאגְט „אַז וָוען אֲפִילוּ דֶער שִׁידוּךְ וָועט זַיין , וָועט דָאס זִיךְ נָאךְ צִיהֶען אַפָּאר יָאר , דֶען וָואס הַייל אִיךְ זִיךְ חֲתוּנָה צוּ מַאכִין אַמֵיידִיל פוּן זִיבֶּעצִין יָאר“ אוּנ אוּנְטֶער דִיא צַייט וֶועל אִיךְ שׁוֹין-גִיפִינֶען אַמִיטִיל וִויא דָאס פַאר נַאנְדֶער צוּ שְׁלָאגִין , זַיי רוּהִיג חָיֶענֶעלֶע , כָּל-זְמַן שְׁמֶערִילְס קָאפּ אִיז אוֹיף דִיא פְּלַייצֶעס וָועט נִיט נִישֶׁעהֶן אַזַאךְ וָועלְכֶע עֶר וִויל נִיט לַיידִין , דֶערְוַויל דַארְפִין מִיר פַּאטֶערִין אַיין גִישֶׁעפְט , דוּא זָאלְסְט זֶעהֶן אַז וָוען מְנַשְׁהֶעס מוּטֶער וֶועט הַאלְטִין בַּיין אָפּ פָּארִין זָאל מְנַשֶּׁה דֶער פוּן זִיךְ דֶער וִויסִין , אוּנ אַז עֶר וָועט צוּ אִיר אַרַיין גֵיין זָאל מֶען נְלַייךְ אָן זָאגִין דֶרֶעזְלִין , אוּנ אִיר פִירִין זִיא זָאל דָאשׂ זֶעהֶן מִיט אִירֶע אוֹיגִין.

15) דֶער עֶרְשְׁטֶער גָלוּת

פוּן דֶער צַייט וָואס דְרֶעזֶעלֶע הָאט גִיהַאט דִיא שְׁטִיצְקֶע מִיט דִי מַאדִין , אִיז אִיר נָאךְ שְׁטַארְקֶער גִיוָוארִין דֶער וואוּנְדֶער פוּן מְנַשְׁהֶעס פַאר עֶנְדֶערוּנְג , וָואס עֶר גֵייט אַרוּם וִויא אַשָׁאטִין , אוּנ דָאס וָואס עֶר רֶעט מִיט אִיהְר נִיט אַזוֹ וִויא גִיוַויינְלִיךְ , אִיר הָאט נָאךְ מֶעהְר אִינְטֶערֶעסִירְט דָאס וָואס עֶר בַּמֶערְקְט נִיט אִיר

איר

איר שוואכקייט און צו טראגינהייט, זיא קרעכצעט אפּ גאנצענע נעכט, און ער טוט גאר ניט אפרעג: דרעזעלע וואס איז דיר? אזו וויא עס פלעגט צו זיין ביז אהער, דאס אלץ האט זיא ניט גיקאנט פארשטיין, זיא האט נאר גירעכינט אז דיא וואס לויערין אויף איר בלוט האבין פאר אים אויף איהר עפּעס אן גירעט, אזו וויא פאר איהר אויף אים, און דרום קוקט ער ניט אין איר זייט, זיא האט מיט אונגעדולד גיוואהרט עס זאל זיך איהר מאכין אגוטע גילעגינהייט זיא זאל זיך מיט אים קאנען דורך ריידין און דאן וועט זיא שוין דער גיין אלץ וואס מיט אים איז גישעהען.

איין מאהל איז זיך גיזעסין מנשה מיט דרעזעלין, און זיא האט אן גיצויגין אראזגאוואר אלאנגין און זיא האט. שוין גידיינקט דעם ראזגאוואר ניט אפּ צו לאזין ביז זיא וועט עפּעס דער גיין ביא מנשהען, אין דעם איז אריין גילאפין אסנע און האט ביא זייא גיבעטין אפינף און צוואנציגער פאר נאנדער בייטין, „דאס איז פאר אונזער אורחתע זיא פארט שוין אוועק, גיכער בייט מיר אפּ ווארום זיא היילט זיך" האט אסנע מיט האסט גירעט — „עס איז איהר עפּעס אבריף אן גיקומען, האט זיא גלייך אפּ גיצאלט וואס פון איר קומט, אונז האט זיא אויך אשארפּע אדיעזנע גילאזין, און דיסקע איז שוין אוועק גילאפין נאך א פּאצט".

ביא דיא ווערטער האט זיך ביא מנשהען גיביטין אין גיזיכט אלערליי קאלארין, דיא הארץ האט אים אן גיהויבין צו קלאפין, און ער האט זיך אלץ גימאטערט וויא צו מאכין איין ענד פון דרעזילס גישפרעך, און אם ענדע האט ער זיך פארט פון גישפרעך ארויס גידרייט און ער האט זיך פון צימער ארויס גירוקט און איז אריין צו זיין מוטער, און דרעזיל האט במערקט וויא ווייט ער איז ראסטרויעט גיווארין וויא ער האט דער הערט דאס דיא פרויא פארט אפּ, און דאס איז שוין איהר אין נאז אריין גיקומען.

וויא מנשה איז אריין צו זיין מוטער, איז ער נשתומם גיווארין זעהענדיג וויא זיין מוטער זיצט און וויינט, און אויף זיין פראגע: וואס איז דיר טהייערע מוטעריל? האט זיא קיין קרעפטין גיהאט אים צו ענטפערין, זיא האט אים נאר דער לאנגט אבריף, ער האט דעם בריף גינומען און וויא ער האט אים איבער גילעזין, איז אים פינסטער גיווארין אין דיא אויגין און איז גיבליבין זיצין וויא אשטאטוע, עס האט פון אים טרערין אפּליש גיטאן חיא פון אקוואל, ער איז דיא מוטער אויפין האלז גיפאלין און זייא האבין זיך מיט דיא הענט ארום גיקלאמערט און האבין זיך מיט אלאנגין קוש בשאנקען, דיא הארץ האט זייא גידריקט דאס זייא האבין איין ווארט פון מויל ניט גיקאנט ארויס ריידין; נאר קים וואס זיא האט ארויס גירעט: «איך פאר קיין וו... גאט וויים אויף וויא לאנג» און זייא האבין זיך אהיפּשע צייט גיזעגינט נאר ניט מיט קיין ווערטער נאר מיט האלזין און קושינגען, נאכהער האט זיא דער הערט דאס דיא פּאצט איז אן גיפארין, איז זיא גלייך ארויס און אוועק גיפארין,

אונ

און מְנַשֶׁה אִיז אִין אַוֵויילֶע אַרוּם אוֹיךְ אוֹיפְּן גַאס אַרוֹיס, דֶען זַיינֶע אוֹיגְן אִיז גִיוֶועזִין פַאר וַויינְטָע הָאט עֶר נִיט גִיקָאנְט אַרַיין גְלַייךְ אִין שְׁטוּב.

וִויא מְנַשֶׁה הָאט זִיךְ דְרֶעזֶעלִין אַרוֹיס גִירוּקְט הָאט זִיא אִים נִיוָואלְט נָאךְ שְׁפִּירִין, נוּר אִיהְר סָאווֶעסְט הָאט עֶס אִיר נִיט עֶרְלַייבְּט, אוּנ זִיא אִיז גִיבְּלִיבְּן אִין אִיהְר צִימֶער אִין פֶער צְוֵוייפְלוּנְג, אִין דֶעם אִיז אַרַיין גִילָאפִין אַסְנֶע מִיט אַהַאסְט אוּנ הָאט נִיזָאגְט: גִישְׁווִינְד דְרֶעזֶעלֶע קוּמְט מִיט מִיר אַרַיין אִין דֶעם צִימֶער נוּמֶער... דוּרְךְ דָארְטִין וֶועט אִיהְר שׁוֹין אַלִין אַקוּרַאד זֶעהֶן מִיט אַייעֶרֶע אוֹיגְן,. מְנַשֶׁה אִיז עֶרְסְט צוּ אִיר אַרַיין, אוּנ אִיהְר וֶועט שׁוֹין נִיט זָאגִין אַז אִיךְ בִּין אַלִיגְנֶערְקֶע".

דְרֶעזֶעלִין אִיז פוּן שְׁרֶעק דִיא פִּיס אוּנְטֶער גִיהַאקְט גִיוָוארִין, אוּנ זִיא הָאט זִיךְ קוּים אוֹיף דִיא פִּיס נִיהַאלְטִין, הָאט אִיר אַסְנֶע נִינוּמֶען אוּנְטֶער דִיא הֶענְט אוּנ הָאט אִיר אַרַיין גִיפִירְט אִין נוּמֶער... דְרֶעזֶעלֶע הָאט זִיךְ דוּרְכִין שְׁפַּאלְט אַיין נִיקוּקְט אוּנ הָאט נִיזֶעהֶן אַלְץ וָואס עֶס הָאט זִיךְ פַּאסִירְט צְווִישִׁין מְנַשְׁהֶען מִיט זַיין מוּטֶער, וִויא זַיי הָאבִּין זִיךְ גִיהַאלְדְזְט גִיקוּשְׁט, זִיא הָאט אֲפִילוּ נִיוָואלְט מַאכִין אַגְוַואלְד, נָאר פוּן שְׁרֶעק הָאט זִיא קֵיין קְרַאפְט גִיהַאט אַגִישְׁרַייא צוּ טָאן, זִיא אִיז אוֹיף יֶענֶעם אָרְט גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין וִויא צוּא גִישְׁמִיט בִּיז דִיא מוּטֶער אִיז אַוֶועק גִיפָארִין אוּנ מְנַשֶׁה אִיז אַרוֹיס, „נוּא, אִיז עֶס אַלְץ אֱמֶת וָואס אִיךְ הָאבּ אַייךְ נִיזָאגְט"? הָאט אַסְנֶע צוּ דְרֶעזֶעלֶען נִיזָאגְט, פוּן דִיא וֶוערְטֶער הָאט זִיא זִיךְ וִויא פוּן אַטְרוֹים עֶרְוַואכְט אוּנ הָאט אַגִישְׁרַייא גִיטָאן: רֶעטֶע גָאט! וָואס הָאבִּין דָא מַיינֶע אוֹיגְן גִיזֶעהֶן?! בֶּעסֶער וָואלְט אִיךְ פְרִיעֶר בְּלִינְד וֶוערִין אֵיידֶער אִיךְ הָאבּ דָאס צוּ גִיזֶעהֶן! וָואס קָאן אִיךְ שׁוֹין יֶעצְט זָאגִין! מַיינֶע פַיינְדֶע זֶעהֶען אוֹיף מִיר מֶער וִויפִיל זַייא הָאבִּין זִיךְ גִיוואוּנְשִׁין, צוּ וֶועמֶן זָאל אִיךְ שְׁרַייעֶן וֶוער קָאן מִיר הֶעלְפִין?!... אִיךְ קָאן מֶער נִיט שְׁרַייעֶן וִויא צוּ דִי בֶּערְג, בֶּערְג פַאלְט אוֹיף מִיר אַרוֹיף אוּנ פַאר דֶעקְט מִיר מִיט מַיין שַׁאנְד צוּ זַאמֶען, עֶרְדֶע! שְׁפַּאלְט זִיךְ אוּנְטֶער מִיר אוּנ זִינְק מִיר אַיין מִיט מַיינֶע לַיידִין צוּ זַאמֶען!... פַאר פְלוּכְט דֶער אוֹיגִינְבְּלִיק וֶועלְכֶער הָאט אַיין גִישְׁלוּנְגֶען אַלֶע מַיינֶע פְרַיידִינְס יָאהְרִין!... אוּנ פַאר פְלוּכְט זָאל וֶוערִין דִיא אוּם פַאר שֶׁעמְטֶע פְרוֹיא וֶועלְכֶע הָאט מַיין טְהַייעֶרֶע זֶעלֶע אִין אִיר גֶעץ גִיפַאנְגֶען, וַויא אִיז מִיר! אַיין קְלַיינֶע וַויילֶע הָאט פַר קֶערְט מַיין גַאנְצִין זִיסִין לֶעבִּין אִין אֵיינֶע דוּנְקֶעלֶע פִינְשְׁטֶערְנֶעס, אִין דִיא קְלַיינֶע וַויילֶע הָאבּ אִיךְ נִיזֶעהֶען וִויא אַיין הִימְלִישֶׁער אַנְגֶעל אִיז אַרַיין גִיפַאלִין אִין דֶער טִיפֶער הֶעלֶע. נָאט! גִיבּ מִיר קְרֶעפְטִין אִיךְ זָאל קָאנֶען בַּקְלָאגִין מַיינֶע גִיצַיילְטֶע טֶעג בִּיז אִיךְ וֶועל זִיךְ עֶנְדִיגִין!..

אוֹיף דְרֶעזֶעלֶס קוֹלוֹת זַיינֶען אָן גִילָאפִין אִיהְרֶע עֶלְטֶערִין אוּנ אַלֶע הוֹיז לַייטֶע, אוּנ וִויא זַייא הָאבִּין דָא אַלֶע דֶער הֶערְט פוּן אַסְנֶען וָואס דָא אִיז גִישֶׁעהֶן, הָאבִּין זַייא פַאר בְּרָאכִין דִיא הֶענְט אוּנ הָאבִּין נִיוַויינְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן, אַיינִיגֶע הָאבִּין נִיזָאגְט: דָאס עֶס מוּז זַיין אַהַיילֶער חָלוֹם וַוייל דָאס קָאן מֶען אוֹיף מְנַשְׁהֶען נִיט גְלוֹיבִּין, „הַלְוַאי וָואלְט עֶס אַחָלוֹם גִיוֶועזִין" — הָאט דְרֶעזֶעלֶע

נשריען

שְׁרִיעֶן — אָבֶּער וַויא איז מִיר! אַז אִיךְ הָאבּ דָאס מִיט מַיינֶע אוֹיגֶען גִיזֶעהֶן״.

וואו איז דֶער לֵיידַאק דֶער יוּנְגַאץ! — הָאט אָשֵׁר יָעקִיל גִישְׁרִיעֶן — אִיךְ וֶועל אִים רוּק אוּנ לֶענְד אִיבֶּער שְׁלָאגִין, אוּנ אַז מֶעהָאט אִים גִיזָאגְט דָאס עֶר איז נִיטָא הָאט עֶר זִיךְ גִיקֶערְט צוּ דִיא פַאר זַאמְלוּנְג אוּנ הָאט גִיזָאגְט: זָאל עֶר אָקָארְשְׁט פְּרוּבִין צוּרִיק אַרַיין קוּמֶען אַלֶע שְׁטֶעקִינְס, וֶועט מֶען אוֹיף אִים צוּא בְּרֶעכִין צוּ גְלַייךְ מִיט זַיינֶע בֵּיינֶער.

גְוַואלְד זָאגְט וָואס אִיר וִוילְט, עֶס איז אוֹיף אִים פְּאַרְט נִיט צוּ גְלוֹיבִּין אַזַא זַאךְ — הָאבִּין זִיךְ אֵיינִיגֶע אָפּ גִירוּפִין.

פַאר וָואס איז דָאס נִיט צוּ גְלוֹיבִּין? — הָאט זִיךְ אָשֵׁר יָעקִיל מִיט עֶלְקֶען אִין אֵיין קוֹל אָפּ גִירוּפִין — אַז מֶעפּוּיְקְט איז אַחָאנְגֶע, אַז אַלֶע שְׁרַייעֶן עֶר איז אֵיין אַפִּיקוֹרֶס מִן הַסְתָּם איז כָּל בּוֹ אָן אִים, אוּנ בִּפְרַט אַז רֶ׳ הֶענָאךְ הָאט גִיזָאגְט איז אַוַודַאי צוּ גְלוֹיבִּין, זָעסְטוּ דְרֶעזֶעלֶע — הָאט עֶלְקֶע גִיזָאגְט — אִיךְ הָאבּ דִיר שׁוֹין כַּמָּה מָאל גִיזָאגְט אַז עֶר איז אַיין אַפִּיקוֹרֶס אַ כָּל מוּם רַע, שְׁלָאג מִיט אִים אָפּ כַּפָּרוֹת, הַא, הָאסְטוּ מִיר נִיט גִיפָאלְגְט, דוּא פְלֶעגְסְט נָאר אַשְׁפְּרוּנְג טָאן, הַיינְט זָעה דַיין סוֹף, הַיינְט איז שׁוֹין אוֹיס גִיקוּמֶען אוֹיף מַיינֶע רֵייד, אִיצְטֶער וֶועסְטוּ זִיךְ שׁוֹין בֶּעטִין עֶס זָאל זַיין אַגֶעט.

פָּאטֶערִיל! מוּטֶערִיל! הָאט דְרֶעזֶעלֶע מִיט אַשְׁוַואכֶע שְׁטִימֶע גִישְׁרִיעֶן — וֶוען אִיר וִוילְט מְנַשְׁהֶען פוּן מַיין הַארְץ אוֹיס רַייסִין, מוּזְט אִיר פְרִיעֶר מַיין הַארְץ מִיט אַהַאק צוּ שְׁפַּאלְטִין אוּנ נַאכְהֶער וֶועט אִיהְר אִים פִילַייכְט אוֹיס וָוארְצְלֶען, וַוייל עֶר איז גַאנְץ טִיף אַיין גִיוָוארְצִילְט אִין מַיין הַארְץ, מַיין הַארְץ איז צוּא וואוּנְדֶעט אוּנ צוּ בַּיילְט, זִיא וַוארְפְט זִיךְ אִין פַיינְדְשַׁאפְט אוּנ לִיבְּשַׁאפְט, אִין רַאכֶע אוּנ עֶרְבַּארֶעמוּנְג, אִין מַיין צָאהְרִין הָאבּ אִיךְ נָאר גֵדַיינְקְט פוּן פַיינְדְשַׁאפְט אוּנ רַאכֶע, אָבֶּער יֶעצְט וֶוען עֶס הָאט מִיר דֶער צָאהְרִין עֶטְוָואס אָפּ גִילָאזִין רֶעכִין אִיךְ זִיךְ אִיבֶּער: אוֹיף וֶועמֶען הָאבּ אִיךְ שְׁלֶעכְטֶעס גִידַיינְקְט? אוֹיף מַיין טְהַייעֶרִין מְנַשְׁהֶען! אוֹיף מַיין גַאנְצִין טְרוֹיסְט אִין דֶער וֶועלְט, אָן אִים בִּין אִיךְ דָאךְ אוֹיךְ וִויא נִיטָא, אַזוֹ וִויא דֶער קֶערְפֶּער איז קַיין מֶענְטְשׁ אָן אַ נְשָׁמָה, אִיךְ בֶּעט אַייךְ מַיינֶע טְהַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין אוּנ נוּטֶע פְרַיינְד! קֶערְט אוּם זַיין הַארְץ צוּ מִיר וִויא פְרִיעֶר, שְׁטְרָאפְט אִים מִיט וַוייכֶע רֵייד, עֶר וֶועט זִיךְ נִיוּוים בֶּערַייהֶען אוֹיף דִיא שְׁלֶעכְטֶעס וֶועלְכֶע עֶר הָאט גִיטָאן, וֶוער קֶען נָאךְ זַיין רֵיינֶע זֶעלֶע, זַיין אַדֶעלִין חַארַאקְטֶער וִויא אִיךְ? אִיךְ בֶּעט אַייךְ קֶערְט אוּם צוּ מִיר מַיין לֶעבִּין אוּנ מַיין גְלִיק! אוּנ זִיא הָאט זִיךְ שְׁרֶעקְלִיךְ פַאר נַאנְדֶער גִיוַויינְט דָאס עֶס הָאט יֶעדֶען דֶער בַּייא שְׁטֵייעֶר דִיא הַארְץ גִירִירְט, אוּנ אַלֶע הָאבִּין זִיךְ נִיט גִיקָאנְט אָפּ וואוּנְדֶערִין פוּן דְרֶעזֶעלֶם הוֹיכִין גִיפִיל.

נֵיין! — הָאט אָשֵׁר יָעקִיל גִישְׁרִיעֶן, צֶעהֶן מָאל נֵיין — הָאט נָאךְ אִים עֶלְקֶע גִישְׁרִיעֶן — מִיר וֶועלִין שׁוֹין זִיךְ מֶעהְר נִיט לָאזִין אַיין פַאצְקֶען פוּן דֶעם כָּל בּוֹנִיק. דִיא שְׁטָאט וֶועט דָאךְ מִיט אוּנְז פוּל זַיין, אוּנ אָנְשְׁטָאט דֶעם וָואס בִּיז אַהֶער הָאבִּין אַלֶע מְקַנֵא גִיוֶוען, וֶועט מֶען אִיצְטֶער פוּן אוּנְז לַאכִין, שׂוֹנְאִים וֶועלִין

אוֹיף

אויף אונז דער פרייט ווערין, עס וועט דאך אנאס ניט זיין איבער צו גיין פון בזיונות, וועלין מיר נאך לאזין דיא נגע אין שטוב? ניין! ער טאר אויף אונזער שוועל ניט קומען, מיר וועלין אים מיט זודיקע וואסער וויא אחזיר אפ בריען, וועקסטו וועלין נעמען גט איז רעכט, אונ ווען ניט וועסטו בלייבין אלעבעדיגע אלמנה אונ דוא וועסט זיך שוין בעטין גט.

ניין טאטינקע! האט דרעזעלע גיזאגט — איך וועל זיך אייביג מיט אים גיט זעגענען, איר מיינט אז ער איז וויא אנגרעזעלע ביא מיר אין הארצין איין גיווארצילט, אז איהר ווילט מיטין ווינט פון מזיל אים אוס רייסין, ניין! איהר וועט אים פון מיין הארץ ניט ארויס נעמען וואו איהר וועט פריער מיין נשמה פון מיר ניט ארויס רייסין, אונ ווען איר ווילט איך זאל לעבין, טוא שטראפט אים בעסער מיט שטראף רייד, ער וועט זיך גיוויס אומקערין אויף אגוטע וועג, ער וועט חרטה האבין אויף דעם וואס ער האט גיטאן, אונ וועט עס גיוויס שוין מעהר ניט ווידער האלין, אונ דאן וועט בנייען מיין לעבין, אונ מיינע זיסע האפענונג וועט זיך אפ פרישין.

ניין! זיין פוס אונ זיין גליד טאר זיך ביא אונז ניט גיפינען — האט עלקע גישריען — מיר מוזין אים פון שטאט אויך ארויס יאגין, דוא ווילסט ער זאל שוין אונז אין גאנצין דיא אויגין פאר שווארצין, אונ אונזער משפחה פאר פלעקין, ביא אונז אין משפחה גיפינט זיך ב״ה ניט אזעלכע ליידאקעס, מיר דארפין דאך נאך קינדער אויס געבין, דוא ביזט ביא אונז דאך ניט די לעצטע, אונ איבער אים זאלין מיר אונזערע קינדער שוין דיא קעפ אראפ שניידין, ניין! דאס וועט ניט זיין, איבער איין קינד, קוילעט מען ניט אויס אגאנצע גיזינד, זיין פוס אונ זיין גליד וועט זיך שוין מער ביא אונז ניט גיפינען, פון שטאט מוזין מיר אים ארויס יאגין, אונ ווען ער וועט אליין ניט אנטלויפין וועלין מיר אים מיט פאליציע דורך פירין.

אוי וויא איז מיר! האט דרעזעלע אויס גישריען פון איהרע יסורים — אונ איז גיבליבין אין אונמאכט, מעהאט איהר גינומען מינטערין אבער עס איז אונמעגליך, מיהאט גלייך אדאקטער גיבראכט אונ מיט גרוס מיהע האט ער איהר צו זיך גיבראכט, מעהאט איר אין איר צימער אויף איר בעטיל גילייגט, אונ אלע זיינען פון איהר אוועק נאר אסגע איז לעבין איהר גיבליבין ווייל דער דאקטער האט פאר זאגט דאס זיא זאל בלייבין רוהיג איינינע שטונדין.

מנשה האט דא גאר פון קיין מעשה ניט גיוואוסט, ער איז זיך אויפין גאס ארום גינאנגען, ארויס צוא שלאגין דעם דול פון קאפ, אויך דאס גיזיכט זאל זיך אביסיל אפ טריקענען מיזאל אויף אים גאר ניט דער קאנען, אבער עס האט וואס ווייטער אלץ נייע טרערין דיא גיזיכט בעפייכטעט, דען וויא ער פלעגט זיך דער מאנען אין וואסער אבקטאיאטעלסטווא דיא מוטער גיפינט זיך יעצט, אונ מיט וואס פאר איין אופן זיא איז פון אים פלוצלונג אפ גיפארין האט אים דיא הארץ פאר קלעמט אונ האט זיך ניט גיקאנט איין האלטין פון ויינען,

דרום

דְרוּם הָאט עֶר גִימוּזְט אַרוּם גַיין אַהִיפְּשֶׁע צַייט בִּיז דִיא אוֹיגִין הָאט אִים עֶטְווָאס אוֹיס גִיטְרִיקִינְט, עֶר הָאט זִיךְ דִיא גִיזִיכְט אַרוּם גִיווִישְׁט, אוּנ הָאט זִיךְ צוּרִיק צוּ הוֹיזֶע גִיקֶערְט, אָבֶּער עֶר אִיז נִיט גִיגַאנְגֶען דוּרְךְ דִיא פָאדֶער טִיר וַוייל עֶר הָאט מוֹרָא גִיהַאט דָאס דִי הוֹיזִיגֶע מֶענְטְשִׁין וֶועלִין אוֹיף אִים פָּארְט עֶפֶּעס דֶער קָאנֶען, נוּר עֶר אִיז דוּרְךְ דֶער הִינְטֶער טִיר גְלַייךְ צוּ זִיךְ אִין צִימֶר אַרַיין.

דְרֶעזֶעלֶע אִיז גִילֶעגִין אִין אִיר בֶּעט וִויא אַטְרוּפּ, זִיא הָאט זִיךְ גָאר נִיט גִיפִּילְט, דִיא אוֹיגִין אִיז גִיוֶוען אָפִין אוּנ גִיקוּקְט אוֹיף אַיין אָרְט, דְרוּם אִיז קַיין חִידוּשׁ נִיט וָואס זִיא הָאט נִיט בַּמֶערְקְט מְנַשְׁהֶעס אַרַיין גֵיין, אָבֶּער אַסְךֶע אִיז זַייעֶר אִיבֶּער רַאשְׁט גִיוָוארִין פוּן זַיין אַרַיין קוּמֶען, אוּנ זִיא הָאט אַגִישְׁרֵיי גִיטָאן: דְרֶעזִיל, אָט אִיז מְנַשֶּׁה!... דְרֶעזִיל הָאט זִיךְ פוּן אַסְךֶעס גִישְׁרֵייא אוֹיךְ נִיט אוֹיף גִיהַאפְּט, זִיא הָאט נָאר אִירֶע אוֹיגִין אַקֶער גִיטָאן אוֹיף מְנַשְׁהֶען, אָבֶּער גָאר קַיין וָוארְט הָאט זִיא נִיט גִירֶעט, מְנַשֶּׁה הָאט אַסְךֶען גִיפְרֶעגְט: וָואס בֶּעדַייט דָאס וָואס דְרֶעזֶעלֶע לִיגְט? אוּנ וָואס הָאסְטוּ אַזוֹ הַאסְטִיג אִיר אָן גִיזָאגְט מַיין אַרַיין קוּמֶען? נָאר וִויא דְרֶעזֶעלֶע הָאט מְנַשְׁהֶעס שְׁטִימֶע דֶער הֶערְט, הָאט זִיא זִיךְ אוֹיף גִיהַאפְּט, אוּנ הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צוּ שְׁרַייעֶן: מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה! חַאפּ מִיר צוּ אוּנ אַנְטְלוֹיף מִיט מִיר, דָא אִיז פַאר אוּנְז קַיין אָרְט נִיט! דוּא הָאסְט דָאךְ גִיוִוים חֲרָטָה אוֹיף דַיינֶע שְׁלֶעכְטֶעס וָואס דוּ הָאסְט גִיטָאן, דוּא בִּיזְט דָאךְ מִן הַסְתָּם גִיקוּמֶען מִיר אִיבֶּער בֶּעטִין, אִיךְ פַאר שְׁטֵייא דָאךְ דָאס נָאךְ דַיינֶע גִיזִיכְטְסְצִיגֶע, אִיךְ פֶערְצְהַייֶע דִיר, נָאר חַאפּ מִיר צוּ אוּנ אַנְטְלוֹיף, נָאר לָאז מִיר דָא נִיט, אַנְטְלוֹיף מִיט מִיר גִישְׁווִינְד, לָאז מִיר נִיט אַלֵיין צְווִישִׁין וֶועלְף צוּ ווִישִׁין ווִילְדֶע טְהִירִין מְנַשֶּׁה!... מְנַשֶּׁה!... מְנַשֶּׁה!... רֶעטֶע!

וָואס אִיז דִיר צוּ גִיקוּמֶען... הָאט קוֹים מְנַשֶּׁה אוֹיס גִירֶעט, אוּנ בַּאלְד זַיינֶען דְרֶעזֶעלֶעס עֶלְטֶערִין אָן גִילָאפִין דֶער הֶערוּנְדִיג דְרֶעזֶעלֶעס קוֹלוֹת, אוּנ וִויא זַייא הָאבִּין מְנַשְׁהֶען דֶער זֶעהֶן לֶעבִּין אִיר הָאבִּין זַייא זִיךְ שׁוֹין נִיט גִיקֶערְט צוּ דְרֶעזֶעלֶען וֶועלְכֶע הָאט גִיחַאלֶעשְׁט, נָאר עֶלְקֶע הָאט זִיךְ אַיין גִיטְשֶׁעמֶעט אִין מְנַשְׁהֶעס הָאר, אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל הָאט אִים מְכַבֵּד גִיוֶועזִין מִיט עֶטְלִיכֶע פַייעֶרְדִיגֶע פֶּעטְשׁ, „דוּא עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל! דוּא אַפִּיקוֹרֶס! דוּא הָאסְט נָאךְ אַ הַעָזָה צוּ טְרֶעטִין מַיין שְׁטוּבּ, אַרוֹיס פוּן דַאנֶענְד, דַיין פוּס זָאל זִיךְ דָא נִיט גִיפִינְעֶן, דוּ זָאלְסְט גְלַייךְ דִיא שְׁטָאט אוֹיס וַוייכִין אוּנ חָען נִיט וֶועלִין מִיר דִיר אוּמְבְּרַיינְגֶען“, אַזֶעלְכֶע קָאמְפְּלֶעמֶענְטִין הָאט אִים אָפּ גִיגֶעבִּין אָשֵׁר יֶעקִיל מִיט עֶלְקֶען, אוּנ הָאבִּין אִים דוּרְכִין טִיר אַרוֹיס גִישְׁלַיידֶערְט אוּנ מִיט עֶטְלִיכֶע שְׁטֶעקִינְס בַּקְלֵיידֶעט, אוּנ הָאבִּין נָאךְ אִים נָאךְ גִישְׁרִיעֶן אַפִּיקוֹרֶס! עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל!

מְנַשֶּׁה אִיז אִין אָנְהוֹיבּ גָאר צוּ טוּמִילְט גִיוָוארִין, אִים אִיז אַזוֹ וִויא פוּן הִימִיל אַרָאפּ גִיפַאלִין עֶטְלִיכֶע פְרֶעשְׁק, אוּנ וַוייל עֶר הָאט אוֹיף זִיךְ קַיין זִינְד נִיט גִישְׁפִּירְט, הָאט עֶר גִימֵיינְט אַז זַייא מוּזִין אִים נִיט דֶער קָאנֶען אוּנ זַייא מֵיינֶען אַז דָאס אִיז גָאר אַיין אַנְדֶערֶער, הָאט עֶר צוּ זַייא גִישְׁרִיעֶן: אִיר הָאט אַטָעוּת, אִיךְ בִּין דָאךְ גָאר מְנַשֶּׁה! אִיךְ בִּין מְנַשֶּׁה! אָבֶּער וִויא עֶר הָאט שׁוֹין פַאר

שטאנען

שְׁטַאנֶען אַז אִים מֵיינְט מֶען טַאקִי, הָאט עֶר שׁוֹין גָאר נִיט גְיוואוּסְט אוֹיף וָואסֶער וֶועלְט עֶר אִיז, עֶר הָאט גְיוָואלְט שְׁרַייֶען: גְוַואלְד פַאר וָואס קוּמְט דָאס מִיר! נָאר מִיהָאט אִים נִיט גִילָאזִין, מֶעהָאט אִים מִיט שְׁטֶעקְנְס אַשְׁטִיק גַאס בְּעלֵייט אוּנ עֶר הָאט זִיךְ קוֹים מִיט דִיא בֵּיינֶער אָפּ גִיטְרָאגִין, אָבֶּער אַז עֶר אִיז שׁוֹין פוּן זֵייא וַוייט גִיוֶועזִין, הָאט עֶר זִיךְ אָן גִיהוֹיבִּין מְיַישֵׁב צוּ זַיין וואוּ זָאל עֶר זִיךְ עֶרְשְׁט אַהִין טָאן צוּ וָועמֶען זָאל עֶר זִיךְ קֶערִין, אוּנ בַּיי אִים אִיז גִיבְּלִיבִּין עֶר זָאל אַרִיבֶּער גֵיין צוּ שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט, עֶר אִיז זַיין שַׁדְכָן אוּנ גוּטֶער פְרַיינְד. אוּנ דוּרְךְ אִים וֶועט עֶר זִיךְ שׁוֹין דֶער וִויסִין וָואס מִיהָאט צוּ אִים.

וִויא עֶר אִיז גִיקוּמֶען צוּ ר׳ שְׁמֶערְלֶען הָאט עֶר זִיךְ בַּייא אִים בַּהַאלְטִין אִין אַקַאמֶער, אוּנ הָאט אִים אַרִיבֶּער גִישִׁיקְט צוּ אָשֵׁר יֶעקְלֶען עֶר זָאל דֶער גֵיין פַאר וָואס מִיהָאט צוּ אִים, שְׁמֶערִיל הָאט אִים גְלַייךְ אַקְלָאהְרֶע תְּשׁוּבָה גִבְּרַאכְט דָאס עֶר זָאל גְלַייךְ אָפּ פָארִין דֶען עֶר הָאט גִיהֶערְט אַז אָשֵׁר יָעקִיל גֵייט מִיט פָּאלִיצְיֶע אִים צוּ אַרֶעסְטִירִין אוּנ צוּ נֵייטִין אִים עֶר זָאל גֶעבִּין גֵט, אוּנ דֶער חֵטְא אִיז זַיינֶער וָואס עֶר הָאט גִיזִינְדִיגְט מִיט אַפְרֶעמְדֶע וַוייבִּיל, מְנַשֶּׁה הָאט גְלַייךְ פַאר שְׁטַאנֶען פוּן וַואנֶען ־דֶער טָעוּת וַואקְסְט אוּנ הָאט גְיוָואלְט אַגִישְׁרֵיי טָאן „דָאס אִיז דָאךְ מַיין מוּטֶער“ אָבֶּער עֶר הָאט זִיךְ דֶער מָאנְט אַז עֶר קָאן אִיר דֶער מִיט אוּמְגְלִיקְלִיךְ מַאכִין, אוֹיךְ הָאט עֶר אִיר צוּ גִישְׁוָוארִין עֶר זָאל פַאר קֵיין פַאל אִיהְר נִיט עֶנְדֶעקִין דְרוּם הָאט עֶר זִיךְ אָפּ גִיהַאלְטִין, „מַיין שְׁוֶוער גֵייט מִיט פָּאלִיצֵייסְקִי! אוּנ מִיוֶועט מִיר נֵייטִין אַגֶט צוּ גֶעבִּין„! הָאט עֶר גִישְׁרִיעֶן — אוֹי אִיךְ מוּז שׁוֹין אַנְטְלוֹיפִין, אָבֶּער אִיךְ בִּין קַאק סְטָאיי, אוּנ אִיךְ הָאבּ אַפֶּענִיג נִיט בַּייא זִיךְ.

ר׳ שְׁמֶערִיל הָאט פוּן אִים דֶעם צַער נִיט גִיקָאנְט זֶעהֶן (?) אוּנ הָאט אִים גִינֶעבִּין עֶטְלִיכֶע רוּבִּיל, מְנַשֶּׁה הָאט פְּרָאסְט דִיא אוֹיגִין גִיעֶפִינְט, עֶר הָאט ר׳ שְׁמֶערְלֶען נִיט גִיוואוּסְט וִויא אָפּ צוּ דַאנְקֶען, אוּנ עֶר אִיז גְלַייךְ אַוֶועק גִיפָארִין.

16) אַזֶעטִיגֶע רַחֲמָנוּת אִיז גָאר אַכְזָרִיוּת.

נוּ, וָואס זָאגְשְׁטוּ עֶרְשְׁט? הָאט שְׁמֶערִיל גִיפְרֶעגְט בַּייא חָיֶענֶעלִין — דָאשׁ אִיז אַבִּיסִיל גִיוֶועזִין אַקוּנְצִיגֶע שְׁטִיקִיל אַרְבֶּעט, מִיר הָאבִּין דָאשׁ טַאקֶע גְצֵייכְנְט אָפּ גִיאַרְבֶּעט, אוּנ דֶער צוּ הָאבִּין מִיר גִיהַאט סִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָא, דַארְף גְרָאד זַיין מוּטֶער אָנְפָארִין, אוּנ אִיךְ דַארְף זִיךְ דֶער פוּן דֶער וִויסִין, אָבֶּער יְהִי׳ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶ׳ מִיר הָאבִּין שׁוֹין דִיא אַרְבֶּעט גִיקָאנְצֶעט.

דָאס אִיז נָאךְ עֶרְשְׁט אַהַאלְבֶּע אַרְבֶּעט, הָאט חָיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — גִיקָאנְצֶעט קָאן אִיךְ דָאשׁ עֶרְשְׁט רוּפִין, וֶוען מְנַשֶּׁה וֶועט שׁוֹין זַיין אִין מַיינֶע אָרִימְס, אָבֶּער וֶוער וַוייסְט וֶוען? אוּנ אוֹיבּ גָאר... נָאר דֶער וַוייל בִּין אִיךְ יוֹצֵא מִיט דֶעם וָואס עֶר אִיז שׁוֹין מֶער בַּיי אוּנְז אִין שְׁטוֹב נִיטָא, עֶס שְׁטֶעכְט מִיר שׁוֹין נִיט אִין דִיא אוֹיגִין דְרֶעזְקֶע רָאוֶועט נָאךְ אִים אָן אַיין אוֹיפְהֶער, אִיךְ וַויים נִיט אוֹיבּ זִיא וֶועט דָאשׁ מִיט אִיר גִיזוּנְד אוֹישׁ הַאלְטִין, אִיר וָואלְט זֶעהֶן

וָואשׂ עֶס הָאט זִיךְ גֶעקְטִּין מִיט אִיר פַּאסִירְט. אַדְרַבָּה דָער צֵייל מִיר וָואס הָאט זִיךְ מִיט אִיר פַּאסִירְט? פְרֶעגְט שְׁמָערִיל — אִיךְ הָאבּ הֲנָאָה אַזָעלְכֶע זַאכִין צוּ הָערִין.

וִויא מֶעהָאט מְנַשְׁהָעְן פוּן שְׁטוּבּ אַרוֹיש גִישְׁלֵיידָערְט, הָאט מֶען זִיךְ גִינוּמֶען צוּ דְרֶעזְקִין, וַוייל זִיא אִיז גִיוָועזִין אַגִיהַאלֶעשְׁתָּע, עֶשׂ הָאט לַאנְג גִידוֹיעֶרְט בִּיז מֶעהָאט אִיר גִיבְּרַאכְט צוּ זִיךְ, אוּנ וִויא זִיא הָאט דִיא אוֹיגִין גִיעֶפִינְט הָאט זִיא אָנְגִיהֵייבִּין צוּ שְׁרַייעֶן; מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה! וואוּ אִיז מְנַשֶּׁה?! מִיט אַזֶעלְכֶע ווִילְדָע קוֹלוֹת אַז עֶשׂ הָאט אַלֶעמֶען אַשְׁרֶעק אָנְגִינוּמֶען, אוּנ אַז מֶעהָאט גִיזֶעהָן אַז דִיא נַאל קָאן אִיר פְּלַאצִין שְׁרַייעֶנְדִיג, הָאט מֶען אִיר גִיזָאגְט אַז מְנַשֶּׁה אִיז שׁוֹין מֶער נִיטָא, מֶע הָאט אִים דוּרְךְ גִיטְרִיבִּין, דָא הָאט זִיא זִיךְ וִויא אַמְשׁוּגֶענֶע פוּן בֶּעט אַרוֹישׁ גִיחַאפְּט אוּנ הָאט גִיוָואלְט אוֹיפִין גַאס אַרוֹישׁ לוֹיפִין, אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן מִיט אֵיין קוֹל וואוּ אִיז מְנַשֶּׁה, וואוּ אִיז מַיין קְרוֹין פוּן מַיין קָאפּ! אַלֶע הוֹיז לַייטָע הָאבִּין אִיר קַאם אָפּ גִיהַאלְטִין אוּנ הָאבִּין אִיר צוּ רִיק אִין בֶּעט אַרַיין גִילֵייגְט, אָבֶער וָואשׂ הָעלְפְט דָאס, דֶען וִויא מֶעהָאט אִיר אָפּ גִילָאזִין, זִיא פֶּענְדָאם לוֹיפְט צוּם טִיר, אַלֶע הָאבִּין זִיךְ פַאר אִיר דָער שְׁרָאקִין דֶען זִיא הָאט וִויא וַואהְנְזִינִיג אוֹיס גִיזָעהָן, מֶען הָאט גִיבְּרַאכְט דָאקְטוֹרִים, אוּנ דִיא דָקְטוֹירִים הָאבִּין פַאר זָאגְט מֶעזָאל אִיר זֶעהֶן אַיין צוּ רוּהִיגִין וֶועט נִיט הַאלְט זִיא מְשׁוּגָע צוּ וֶוערִין, מֶע הָאט אִיר גִימוּזְט צוּ בִּינְדִין צוּ אִיר בֶּעטִיל, אוּנ זִיא הָאט גִישְׁרִיעֶן גִיקְלָאגְט אוּנ גִיטַעֲנֶעט אָן אַשִׁיעוּר, זִיא הָאט גִישְׁרִיעָן; וַוייזְט מִיר חָאטְשׁ פַאר מַיין טוֹיט מְנַשְׁהֶעס גִיזִיכְט לָאמִיר זִיךְ חָאטְשׁ מִיט אִים אָפּ זֶעגֶענֶען, זִיא הָאט דֶעם טַאטֶעס הֶענְט גִיחַאפְּט אוּנ גִיקוּשְׁט אוּנ הָאט צוּ אִים גִיזָאגְט; זֶע פָּאטֶערִיל, הָאבּ רַחֲמָנוּת אוֹיף דִיא יוּנְגֶע יָאהְרִין פוּן דַיין עֶלְסְטֶע טָאכְטָער, דוּא וַוייסְט דָאךְ וִויא וַוייט אִיךְ בִּין דִיר עֶרִינְסְט גִיוָועזִין, אִיךְ בִּין דָאךְ גַאטָאוו גִיוֶועזִין פַאר דִיר צוּ לוֹיפִין אִין פַייעֶר אוּנ אִין וַואסֶער, צוּ בִּין אִיךְ דִיר וֶוען אַרִיבֶּער דַיינֶע רֵייד, אַשִׁידוּךְ הָאשְׁטוּ מִיט מִיר גִיטָאן וִויא דוּא הָאשְׁט גִיוָואלְט, אוּנ דֶער אוֹיבֶּערְסְטֶער אִיז צוּ הִילְף גִיוֶועזִין אוּנ הָאט מִיר צוּ גִישִׁיקְט אַמַאן וָועלְכֶער גִיפֶעלְט גָאט אוּנ לַייט, אוּנ אִיךְ הָאבּ נָאר וָואשׂ אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ גִינִיסִין מַיין יוּגוּנְדְס פְרֵיידֶע, אַקוּרְצֶע צַייט הָאבּ אִיךְ זִיךְ מִיט פֶּערְגֶענִיגִין גִיזֶעטִיגְט, אוּנ יֶעצְט ווִילְט אִיהְר מִיט אֵיין מָאל מַיין גְלִיק אָבּ רוֹיבִּין, אוּנ אִיהְר ווִילְט מִיר פַאר שְׁנֵיידִין מַיינֶע יוּנְגֶע יָאהְרִין, אִיךְ זָאל זָאגַאר קֵיין צְוַואנְצִיג יָאר נִיט אוֹיס לֶעבִּין אוֹיף גָאטֶעס וֶועלְט וֶועלְכֶע הָאט מִיר אָקָארְסְט אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ שַׁיינֶען, אִיךְ הָאבּ נָאךְ עֶרְסְט אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ בְּלִיהֶען, ווִילְט אִיר מִיט אַייעֶרֶע הֶענְט אָבּ רַייסִין מַיינֶע בְּלִיהוּנְג, אוּנ דוּרְךְ דָעם וָועל אִיךְ מוּזִין פֶּערְוֶועלְקְט וֶוערִין, זֶע פָּאטֶערִיל, עֶרְבַּארִים זִיךְ אוֹיף דַיין קִינְד וָועלְכֶע בָּאדְט אוֹיס דַיינֶע הֶענְט מִיט אִירֶע טְרֶערִין, קֶער צוּ אִיר אוּם אִיר גְלִיק אִיר טְרוֹיסְט פוּן אִיר גַאנְצִין לֶעבִּין, דֶען אָן עֶם בִּין אִיךְ וִויא גִישְׁטָארְבִּין פַאר רֶעכִינְט, אוּנ וָוען עֶר הָאט גִיזִינְדִיגְט הָאט עֶר דָאךְ נוּר צוּ מִיר גִיזִינְדִיגְט אָבֶער נִיט צוּ אַייךְ, אוּנ וֶוען אִיךְ פֶעְרְצַייהֶע עֶם דַארְפְט אִיר דָאךְ אִים גִיוִויס פֶערְצַייהֶען, זֶע

פאטעריל

פאטעריל, פאר מאך ניט דיינע אויערן פון מיין רירענדין גיבעט, זאלין מיינע טרערין ווייך מאכין דיין הארץ, ענטפער מיר שוין דעם זיסין אנטווארט „איך פערציהע אים אונ ער וועט גלייך קומען".

מיין פאטער האט אירע רייד אזו ווייט גירירט דאש עש האט זיך פון זיינע אויגין גיקייקילט טרערין וויא באב, דיא הארץ האט עם פאר קלעמט, אונ ער האט שוין גיוואלט אריבער שיקין רופין מנשהען, נאר דיא מאמע האט אויש גיבאטילט ביידע חלומות אויף זיין קאפ אונ האט בשום אופן ניט גילאזין שיקין נאך אים „איך האב שוין לאנג גיזעהן דאס אזא אסוף וועט זיך פון עם אויס לאזין" האט דיא מאמא גיזאגט — „קנאפ האב איך זיך פון דיא ישיבה בחורים אנגיהערט אויף אים, איך האב שוין לאנג גיווארט אויף דיא מינוט אז מיר זאלין שוין פון אים פטור ווערין, אונ איצטער ווילסטו נאך אים ווייטער שיקין? איך וויל שוין דיא עבודה זרה ביי מיר אין שטוב ניט האלטין, זאל ער זיין אנגקאפ אונ לייב אונ לעבין.

וויא דרעזיל האט דאש דער הערט, האט זיא די מאמען צו זיך צום בעט צו גירופין אונ האט אירע הענד ארום גינומען, אונ האט זייא מיט זודינגע קושין בעשאטין, אונ טרערין האט זיא גיגאשין אן איין אויפהער, אונ האט זיך בייא איר שרעקליך גיבעטין, פון אירע טרערין האט אשטיין גיקענט צו גיין, אונ מיט איר גיבעט האט זיא גיקאנט אשטיינענע הארץ ווייך מאכין, איר קאנט זיך פאר שטעלין אז זיא האט בייא דיא מאמען פון דיא אויגין אסך טרערין ארויש גירימין, וואש דיא מאמע איז ניט אזו גרינג אויף טרערין, איך האב פאר שטאנען פון דיא מאמעס מינע אז זיא גיט זיך שוין אונטער, אונ זיא איז שוין גאטאוו צו שיקין נאך מנשהען, אונ מיר איז דאש גאר ניט גיפעלין גיווארין, דען איך האב מורא גיהאט אז אין איין ווייליע וועט זיך צו ברעכין אלץ וואס מיר סטרויען שוין פון לאנגע צייטין, דערום האב איך צו אייך אונטער גישיקט דאש איר זאלט זעהן דעם המין וואש גיבער אויש צו ראמען, אונ אייך האט דאש טאקע אפ גיגאלטין, אונ ווען מעהאט גישיקט נאך מנשהען, אונ אז מע איז גיקומען מיט אתשובה אז מעהאט עם אומעדום אויש גיזוכט אונ מעהאט אים ניט גיפונען, אונ איינע האבין גיזאגט דאס זיי האבין אים בעגעגענט פארינדיג, האט זיך דרעזיל גישלאגין קאפ אנוואנט אונ מיט אירע טענות אלעמענס הערצר גירירט, מיט איין ווארט ביי אונז אין שטוב איז גיווארין אתשעבאף, (תשעה באב), איר וועט דאס גלויבין ר' שמעריל? אז מיר האט אויך פשוט פארין הארצין גינומען דאש איז דאך אחרפה צוא זאגין אז ניט ווילינדיג האט פון מיינע אויגין טרערין גירעגינט, איך האב בשעת מעשה שוין כמעט חרטה גיהאט וואש איך האב דאש אויף גיפירט דיא גאנצע אינטריגע, נור איך האב זיך גלייך איבער גילייגט, אויף וועמען האב איך דא רחמנות? אויף אזא אשוועסטער אפאדליע, אונ בפרט אז ווען איך וועל אויף איר רחמנות האבין בין איך דאך אויף זיך אליין אנגזלן, אונ דיא רחמנות

אִיז גָאר אַבְזָרִיוּת, דֶערוּם הָאבּ אִיךְ שׁוֹין קֵיין חֲרָטָה נִיט אוֹיף אַלֶעס, דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער זָאל נָאר אוּנְז זַיין צוּ הִילְף מִיר זָאלִין אוֹים פִּירִין אוּנְזֶער מְבוּקָשׁ.

17) דֶער מַכְנִים אוֹרַח.

מִיט וָואס פַאר אַהאֶרְץ מְנַשֶׁה אִיז פוּן בֶּענֶעכְסִיף אָבּ גִיפָארִין אִיז יֶעדִין לַייכְט צוּ פַאר שְׁטֵיין, עֶר אִיז גְלַייךְ אָבּ גִיפָארִין אִין אַזֵייטִיגֶע שְׁטֶעטִיל אוּנ דָארְטִין הָאט עֶר זִיךְ אָנְגִיהוֹיבִּין אַרוּם צוּ זֶעהֶן וואוּ עֶר אִיז אִין דֶער וֶועלְט, עֶר הָט אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ קְלֶערִין וָוס זָאל עֶר אָנְהוֹיבִּין צוּ טָאן, „וואוּ זָאל אִיךְ זִיךְ אַהִין טָאן? הָאט עֶר מִיט זִיךְ גִירֶעט — וואוּ הִין זָאל אִיךְ זִיךְ קֶערִין? מַיין טַייֶערֶע דְרֶעזֶעלִין, הָאבּ אִיךְ שׁוֹין פַאר לָארִין, גָאט וַוייס אוֹיבּ אִיךְ וֶועל אִיר שׁוֹין וִוידֶער זָעהֶן? אִיךְ הָאבּ אִיר פַארְלָארִין אָבֶּער גָאר אָן אַשׁוּלְד, קֵיינֶער אִיז דֶערַיין נִיט שׁוּלְדִיג, דָא אִיז בְּלוֹיז אַנֶעדָארָאזוּמֶענְיֶע, דָאשׁ הֵייסְט וַוייל מִיר קָאנֶען זִיךְ נִיט צוּ נוֹיף רֵיידִין, אֵיינֶער וַוייס נִיט פוּן דֶעם אַנְדֶערִין גִיוִויס וִויל גָאט אַזוֹי, נוּר דָאךְ פְרֵייעֶט דָאס מִיר וָואס אִיךְ הָאבּ נָאךְ אוּסְפֵּייעֶט פוּן בֶּענֶעכְסִיף צוּ אַנְטְלוֹיפִין אֵייֶדער אִיךְ בִּין אַבַיין גִיפַאלִין צוּ מַיין שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער אִין דִיא הֶענְט, דֶען זֵייא וָואלְטִין מִיר גִיוִויס שְׁטְרֵיינְג גִינֵייט צוּ גֶעבִּין דְרֶעזֶלִין אַגֶט, אָבֶּער יֶעצְט שַׁיינְט דָאךְ מִיר פָארְט אַשְׁטְרַאל פוּן הָאפֶענוּנְג דָאס פִילַייכְט וֶועל אִיךְ אִיר נָאךְ אַמָאל זֶעהֶן אָ מַיין דְרֶעזֶעלֶען גָאט הָאט אוּנְז פַארְנַאנְדֶער גִישֵׁיידְט דַיינֶע אוֹיגִין מוּזִין דָאךְ דִיר נִיט טְרִיקֶענֶען, דוּא טְרוֹיעֶרְסְט גִיוִויס מֵיינֶעדִיג אַז דוּא הָאסְט מַיין הַארְץ פַאר לָארִין, אַז אִיךְ הָאבּ שׁוֹין צוּ דִיר נִיט קֵיין טְרַייהַייט, גִין מַיין טְהַייעֶרֶע! כָּל זְמַן אִיךְ לֶעבּ בִּין אִיךְ דַיינֶער, מַיין הַארְץ גִיהֶער צוּ דִיר מַיין זֶעלֶע אִיז בַּיי דִיר פֶערְבְּלִיבִּין, וואוּ מַיינֶע נֵייטִין וֶועלִין מִיר פַאר טְרָאגִין וֶועל אִיךְ אַלְץ מֶער נִיט דֵיינְקֶען וִויא דִיר, דַיין גִישְׁטַאלְט וֶועט מִיר קוּמֶען אוֹיף יֶעדִין טְרִיט, אָה גָאט, וָוארוּם הָאסְטוּ מִיר זָא פִיל שְׁמֶערְצִין אָנְגִיטָאן אוּנ לָאזְט מִיר נָאךְ לֶעבִּין אוֹיף דַיין פִינְשְׁטֶערֶע וֶועלְט? וָוארוּם זָאל אִיךְ זִיךְ דַארְפִין אַרוּם טְרָאגִין מִיט אַזַא בְּרֶעמְנֶע צָרוֹת? אַמְוֵיינִיגְשְׁטִין נֶעם בַּייא מִיר צוּ מַיין פַאר שְׁטַאנְד אִיךְ זָאל נִיט פַאר שְׁטֵיין מַיין בִּיטֶערֶע לַאגֶע"!

מְנַשֶׁה הָאט זֵייעֶר פִיל גִיוֵויינְט אוּנ גִיקְלָאגְט, אוּנ עֶר אִיז בַּיי זִיךְ זֵייעֶר גִיפַאלִין גִיוָוארִין, עֶר הָאט אַלְץ נִיקְלֶערְט וואוּ עֶר זָאל זִיךְ קֶערִין, אוּנ אַם עֶנְדֶע אִיז בַּייא אִים נִיבְּלִיבִּין עֶר זָאל פָארִין אִין דֶער שְׁטָאט וו. פִילַייכְט וֶועט עֶר זַיין מוּטֶער אוֹיס זוּכִין, אוּנ עֶר וֶועט מִיט אִיר צוּ זַאמֶען זַיין, בִּיז גָאט וֶועט רַחֲמָנוּת הָאבִּין אוּנ זֵיא וֶועט פוּן אִיר דְיֶעלָא רַיין וֶוערִין אוּנ דַאן וֶועט עֶר מִיט אִיר אַרָאפּ פָארִין אִין בֶּענֶעכְסִיף, אוּנ וֶועט שׁוֹין פִיר אַלֶעמֶען קָאנֶען צֵייגִין זֵייעֶר אִירְטְהוּם דָאס זֵייא הָאבִּין אִים אוּמְזוּנְסְט חוֹשֵׁד גִיוֶועזִין אוּנ עֶר וֶועט שׁוֹין וַוייטֶער גְלִיקְלִיךְ זַיין.

מְנַשֶׁה אִיז מִיט דֶעם הָאפֶענוּנְג גִיפָארִין אִין דֶער שְׁטָאט וו. אִין אָנְפַאנְג הָאט עֶר גִיהָאפְט זַיין מוּטֶער אָנְצוּטְרֶעפִין אוֹיפִין גַאס אוּנ נַאכְהֶער אִיז עֶר אַרוּם

גיגאנגן

גִּינַאנְגֶען אַלֶע אַכְסַנְיוֹת אוּנ זַאיְעזִיא דָאמֶען, אָבֶּער זַיין מִיהֶע אִיז אוּמְזִיסְט גִיוֶועזִין דֶען עֶר הָאט זַיין מוּטֶער אִין עֶרְגֶעץ נִיט דֶער וואוּסְט, אוּנ דָא אִיז זַיין קֶעשֶׁענֶע וַוייטֶער אַלְץ לֵיידִיגֶער גִיוָארִין בַּייא אִים הָאט זִיךְ סַךְ הַכֹּל אָפּ גִישְׁטֶעלְט אַגִילְדִין צֶעהֶן.

דָא הָאט עֶר שׁוֹין גָאר נִיט גִיוואוּסְט וָואס צוּ טָאן, עֶר זָאל זִיךְ אַוֶועק זֶעצִין לֶערְנֶען אִין אַבֵּית הַמֶּדְרָשׁ דַארְף מֶען דָאךְ הָאבִּין צוּ קֵייֶען, אָנְקוּמֶען אוֹיף אַפְּרֶעמְדִין טִישׁ, הָאט עֶר אוֹיף זַיין לֶעבִּין דֶער פוּן נִיט גִיוואוּסְט אוּנ הָאט דָאס בַּייא זִיךְ נִיט גִיפּוֹיעֶלְט, אוּנ אוֹיךְ הָאט עֶר מוֹרָא גִיהַאט דָאס וֶוען עֶר וֶועט גַיין עֶסִין טֶעג, מוּז עֶר דָאךְ אַיין אַרַיינְגַאנְג הָאבִּין אִין זִיבִּין הַייזֶער, אוּנ טָאמֶער דֶער קָאנְט אִים וֶוער עֶס אִיז, עֶר אִיז וִויא וַואהְנְזִינִיג אַרוּם גִינַאנְגֶען נִיט וִויסִינְדִיג וָואס צוּ טָאן, עֶר הָאט דֶער הֶערְט אַז אִין אַקְלוֹיז נֶעמְט מֶען צוּ יוּנְגֶע לַייט לֶערְנֶער אוּנ מֶעגִיט זַייא צְוֵוייא רוּבִּיל אַוָואךְ אוֹיף קֶעסְט נוּר זַייא זָאלִין זִיצִין אוּנ לֶערְנֶען, דָאס אִיז מְנַשֶּׁהֶען גִיפֶעלִין, עֶר אִיז אַוֶועק אִין יֶענֶע קְלוֹיז אוּנ הָאט זִיךְ דָארְטִין נָאךְ גִיפְרֶעגְט וִויא מֶעקוּמְט אַרַיין אִין דֶעם צָאהְל פוּן דִיא לֶערְנֶער, מֶע הָאט אִים גִיזָאגְט, דָאס פְרִיעֶר מוּז עֶר זִיךְ זֶעהֶן מִיט ר׳ שְׁמוּאֵל דֶעם שַׁמָּשׁ פוּן קְלוֹיז, אוּנ דֶער נָאךְ וֶועט אִים שׁוֹין דֶער שַׁמָּשׁ פָאר שְׁטֶעלִין פַארִין גַבַּאי, אוּנ וֶוען עֶר וֶועט זַייא גִיפֶעלִין וֶועלִין זַיי אִים שׁוֹין גֶעבִּין דִיא שְׂכִירוֹת אוּנ עֶר וֶועט זִיךְ זֶעצִין לֶערְנֶען, וואוּ זֶע גִיפִין אִיךְ ר׳ שְׁמוּאֵל דֶעם שַׁמָּשׁ״? הָאט מְנַשֶּׁה גִיפְרֶעגְט, „אָן זִיצְט עֶר״ הָאט מֶען אִים גִיעֶנְטְפֶערְט וַוייזִינְדִיג אוֹיף אַשְׁוַוארְץ בֶּערְדִיגִין אִידִין מִיט אַפּוּלֶע אַרַייטֶע גִיזִיכְט פוּן וֶועלְבֶעס הָאט פְּרָאסְט גִישְׁפְּרִיצְט בְּלוּט, זַיין הֶעלְזָעלֶע אִיז גִיוֶועזִין אוֹישׁ גִיפִילְט אוּנ קֵיילֶעכְדִיג, זִיא הָאט פְּרָאסְט גִיבְּרוּלְיוֶעט פוּן דִיקְהַייט, מְנַשֶּׁה אִיז צוּ אִים אוּנְטֶער גִינַאנְגֶען מִיט דֶּרֶךְ אֶרֶץ, „אִיךְ וִויל מִיט אַייךְ רֵיידִין אַפָּאר וָוערְטֶער״ הָאט מְנַשֶּׁה צוּ אִים גִיזָאגְט דֶערְהוּמְטִיג, — „דָא אִיז קֵיין אָרְט נִיט״ הָאט ר׳ שְׁמוּאֵל גִיעֶנְטְפֶערְט וַוארְפִינְדִיג אַבַּייזִין קוּק אוֹיף מְנַשֶּׁהֶען, „נוּ, וֶועל אִיךְ שְׁפֶּעטֶער אַוַוייֶלֶע אַרַיין גַיין צוּ אַייךְ אִין הוֹיז״ הָאט גִיזָאגְט מְנַשֶּׁה וֶועלְכֶער אִיז עֶרְשְׁרָאקִין גִיוָוארִין פוּן זַיין בֵּייזֶע מִינֶע, „אוֹיבּ אִיר ווִילְט וֶועל אִיךְ מִיט אַייךְ שׁוֹין גַיין זִיךְ דוּרְךְ רֵיידִין אַייֶער אִינְטֶערֶעס אִיךְ הָאבּ טַאקִי נִיט גִיפְרִישְׁטִיגְט״ הָאט דֶער שַׁמָּשׁ צוּ אִים גִיזָאגְט, „אָךְ אוֹיבּ אִיר ווִילְט נָאר אִיךְ גֵיי שׁוֹין גְלַייךְ מִיט אַייךְ״ הָאט מְנַשֶּׁה גִיזָאגְט, „קוּמְט לָאמִיר גַיין״ הָאט דֶער שַׁמָּשׁ גִיזָאגְט.

ר׳ שְׁמוּאֵל דֶער שַׁמָּשׁ הָאט מְנַשֶּׁהֶען דוּרְךְ אַהִינְטֶער טִיר אַרַיין גִיפִירְט אִין אַשְׁטוּבּ נִיט וַוייט פוּן קְלוֹיז, אוּנ הָאבִּין זִיךְ בֵּיידֶע גִיזָעצְט בַּיי אַיין טִישִׁיל, „אִיר הָאט דָאךְ מִן הַסְתָּם נָאךְ אוֹיךְ נִיט אָנְגִיבִּיסִין? „הָאט ר׳ שְׁמוּאֵל גִיפְרֶעגְט מְנַשֶּׁהֶען, מְנַשֶּׁה הָאט צוּ גִישָׁאקִילְט מִיטִין קָאפּ צוּ אַצֵייכִין דָאס נָאךְ נִיט, „אִיךְ וֶועל הֵייסִין וָואס עֶס אִיז דֶער לַאנְגֶען״ הָאט דֶער שַׁמָּשׁ גִיזָאגְט אוּנ הָאט אָנְגִיקְלַאפְּט אִין טִישׁ, מְנַשֶּׁה הָאט אִין זִיךְ גִיקְלֶערְט; וִויא מֶעקָאן דָאס אַמֶענְטְשִׁין נִיט דֶער קָאנֶען פָאנַארוּזְנָאכְט, עֶר הָאט דָאךְ מִיר אוֹישׁ גִיזָעהֶן אַבַּייזֶער

אשלעכטער

אַשְׁלֶעכְטֶער מֶענְטְשׁ, אוּנ דֶער אֱמֶת אִיז עֶר גָאר אַגוּטֶער מֶענְטְשׁ אַמַכְנִיס
אוֹרַח, אוֹיף ר׳ שְׁמוּאֵלְס אָנְקְלַאפְּן אִיז אַרַיין אַמֵיידִיל מִיט אַקְלָארִינְקִין פַּארְטוּךְ
פַאר הַאנְגֶען, אוּנ הָאט ר׳ שְׁמוּאֵלִין אַגוּט מָארְגִין אָפּ גִיגֶעבִּין אוּנ הָאט גִיפְרֶעגְט
וָואס עֶר ווינְשְׁט.

דֶער לַאנְג אַהַאלְבֶּע קְוָוערְטִיל שְׁנַאפְּס פוּן דִיא וָואס אִיךְ טְרִינְק, דָאס
הַייסְט אַקְוָואטִירִיל אַכְצִיקֶער שְׁפִּירְט אוּנ אַקְוָואטִירִיל לִיקֶער, קִיכְלִיךְ מִיט אֵייעֶר
אוּנ גִים אָפּ אַצֶעהֶנְדְלִיג בְּלִינְצֶעס אָדֶער טַאקִי אַטוּץ, נָאר גִיכֶער וַוייל אִיךְ הָאבּ
קַיין צַייט נִיט, אוּנ וִויא ר׳ שְׁמוּאֵל הָאט דָאשׁ אוּישׁ גִירֶעט אִיז דִיא מֵיידִיל
גְלַייךְ פַּארְשְׁוואוּנְדִין.

מְנַשֶׁה אִיז דָא אִין אַמְבוּכָה אַרַיין גִיקוּמֶען, הָאט גִיקְלֶערְט זָאל דָאס זַיין
דֶעם שַׁמָשׁ הוֹיז אוּנ דֶעם פְרִישְׁטִיג מַאכְט עֶר לְכָבוֹד דֶעם אוֹרַח? אוֹיבּ אַזוֹ אִיז
דָאךְ דָאשׁ אַשְׁרֶעקְלִיכֶער גַאסְטֶע פְּרִיַאמְנִיק, אוּנ אֶפְשַׁר אִיז דָאשׁ גָאר פְּרָאסְט
אַשֵׁיינְק? אוּנ דָאס הָאט מְנַשְׁהֶען גָאר אוֹיף גִיטְרוֹיסִילְט טָאמֶער גִיפִינְט עֶר זִיךְ
עֶרְסְט גָאר אִין אַשֵׁיינְק, אָבֶּער יִהְיֶ׳ אֵיךְ שֶׁיִהְיֶ׳ אִיז בַּייא אִים גִיבְּלִיבִּין אַז דֶער
שַׁמָשׁ אִיז אַגְרוֹיסֶער מַכְנִיס אוֹרַח, דֶער פְרִישְׁטִיג אִיז אוֹיף גִיטִישְׁט גִיוָוארִין,
מְנַשֶׁה הָאט פוּן יֶעדֶע זַאךְ קוֹים בֶּערִירְט, אָבֶּער דֶער שַׁמָשׁ הָאט גִיפַּאקְט וִויא
גִיט אִין זִיךְ, אוּנ אִין אַקְלֵיינֶע ווַיילֶע אִיז אוֹיפִין טִישׁ קַיין זֵכֶר נִיט גִיבְּלִיבִּין
פוּן דֶעם גַאנְצִין פְרִישְׁטָאג, ר׳ שְׁמוּאֵל הָאט גִיהֵייסִין אַהַאלְבֶּע טֶעפִּיל מַארֶץ
דֶער לַאנְגֶען אוּנ דָאס הָאט עֶר אוֹיךְ דוּרְךְ אִין זִיךְ אַרַיין גִיפַּאקְט, מְנַשֶׁה הָאט
גִיקוּקְט אוּנ גִיקְוֶועצְט מִיט דִיא פְּלֵייצֶעס, עֶר הָאט שׁוֹין גִיוָואלְט מִיט אִים אַרַיין
רֵיידִין וֶוענִין זַיין עִנְיָן נָאר עֶר הָאט זִיךְ נִיט גִיווַאגְט, נָאךְ דֶעם הָאט ר׳ שְׁמוּאֵל
וַוייטֶער אִין טִישִׁיל אָנְגִיקְלַאפְּט אִיז גְלַייךְ דִיא זֶעלְבֶּע מֵיידִיל אַרַיין, ר׳ שְׁמוּאֵל
הָאט אִיר גִיפְרֶעגְט; „נוּ וָואס הָאבִּין מִיר דָא אָנְגִיזִינְדִיגְט“? דִיא מֵיידִיל הָאט
מִיט אַקְרַייט אוֹיף גִיצֵייכִינְט אַחֶשְׁבּוֹן אִין וֶועלְכִין דִיא אוּנְטֶערְסְטֶע שׁוּרָה אִיז
גִיוֶועזִין אַרוּבִּיל מִיט צֶעהֶן קָאפּ, „מַה שְׁמֵכֶם“? הָאט ר׳ שְׁמוּאֵל מְנַשְׁהֶען גִיפְרֶעגְט,
„מְנַשֶׁה“ הָאט אִים מְנַשֶׁה גִיעֶנְטְפֶערְט, „בֶּעצָאלְט זַייט מוֹחֵל ר׳ מְנַשֶׁה וָואשׁ
מִיר הָאבִּין דָא אָנְגִינוּמֶען, סַךְ הַכֹּל אַרוּבִּיל צֶעהֶן קָאפּ“ דָא אִיז מְנַשְׁהֶען אַבִּיסִיל
אֵיינְג גִיוָוארִין אִין מוֹחַ, עֶר הָאט זִיךְ אוֹיף אַזַא צָרָה גָאר נִיט גִירִיכְט, נָאר קַיין
לַייטִישֶׁע גִילֶעכְטֶער ווִילְט זִיךְ דָאךְ נִיט מַאכִין, מְנַשֶׁה הָאט דִיא לוּפּ פַאר בִּיסִין
צוּ ווִישִׁין דִיא צֵיינֶער, אוּנ הָאט נֶעבַּאךְ אוֹיס גִיטְרַייסִילְט זַיין בַּייטֶעלֶע, נָאךְ
דֶעם הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּם שַׁמָשׁ; „נוּא עֶרְשְׁט הֶערְט מִיר אוֹיס, אוּנ הָאט אִים
גִיזָאגְט זַיין פֶּערְלַאנְג, ר׳ שְׁמוּאֵל הָאט אִים גִיעֶנְטְפֶערְט „אִיצְטֶער הָאבּ אִיךְ
קַיין צַייט נִיט אִיךְ הַייל אוֹיף אַבְּרִית אִין אָבִינְד זָאלְט אִיר קוּמֶען אִיר וֶועט
מִיר גִיפִינֶען אוּנ מִיר וֶועלִין זִיךְ שׁוֹין דוּרְךְ רֵיידִין“ אוּנ מִיט דִיא רֵייד אִיז דֶער
שַׁמָשׁ אַרוֹיס.

הָאבּ עֶם אַכְצִיג שְׁוַוארְץ יָאר! הָאט מְנַשֶׁה צוּ זִיךְ גִיזָאגְט אַרוֹיס גֵייעֶנְדִיג
פוּן שֵׁיינְקִיל, דָאשׁ אִיז דָאךְ גָאר אַפְּרָאסְטֶער פְּיַאנִיטְצֶע, עֶר הָאט שׁוֹין בַּייא
מִיר

מיר אויש גיכּסכּפֿערט מיין בּיסיל קליין געלט, אונ ער וויל נאך ווייטער, גייט ער דורך דער ערד מיט דעם נבאי וואס האלט אזא אשמש, איך וועל שוין אהער מער ניט גיין, גיהערט איין עסק אז מעדארף אנקומען אין אקלויז לערנען דארף מען נאר פֿריער אין דיא שיינקען סטודירין, אונ אפשר דארף מען דער נאך אויך דעם שמש אין שיינק פֿירין, איך וויל זיי ניט קאנען.

מנשה האט שוין ווייטער ניט גיוואוסט וואו זיך אהין צו טאן, דער נאך האט ער זיך מישב גיוועזין דאש ער וועט אוועק פֿארין קיין א... שאק, דארטין איז אמקום תורה, אונ מעטראגט עסין אין בית המדרש, אונ קיין פרושים שיינקליך איז דארטין ניטא, ער איז אין א... שאק אוועק גיפֿארין.

18) אגוטער בריף אבער נאך דער צייט.

פֿון דער צייט וואס מנשה איז פֿון בענעכסיף פֿאר שוואונדין גיווארין, איז בייא אשר יעקלין אין הויז דורך טרויער גיוועזין, זייא האבין אלע קיין מנוחה שעה ניט גיהאט, דרעזיל איז גלייך נאך דעם אריך גיפֿאלין אין אנילענער, אין אטיפּאזנע קראנקהייט, פֿון היטץ האט זיא אלץ גישריען; וואו איז מנשה! זיא איז קראנק גיוועזין היפּשע עטליכע וואכין, אונ אלעם זיא איז שוין אויף גישטאנען פֿון איר גיפֿערליכע קריינק, איז זיא נאך אלץ ניט גיווארין גיזונד מיט אלעמען, שפּורין פֿון קראנקהייט האט זיך ביי איר אפּ גישטעלט, וויא אשאטין ארום גינאנגען, קיין טרערין האט זיך ביי איר ניט אויס גישעפּט, עש האט איין טאג ניט אויס גיפֿעלט אין וועלכין עס איז ביי אשר יעקלין אין הויז ניט גיוועזין איין יאמערליכער גיוויין, פֿון דרעזילס קלאגין אונ פֿון אירע טענות איז ביי יעדין דיא הארץ צו גאנגן, די טדויערינגע שצענע פֿלעגט אזו צו גיין; וויא מעפֿלעגט זיך ארום זעצין ארום טיש מיטאג צו עסין, איז גלייך דרעזעלע ארויס גיפֿארין מיט איר קלאג ליד אונ האט אויס גיבראכין אין אשרעקליכין גיוויין, נאך איר האבין אנגיהויבין צו וויינען אשר יעקילס צוייא קליינע קינדער, „טאטינקע וואו איז מנשה"? האבין דיא קינדער גישריען — „זאל ער שוין קומען וועט דרעזיל ניט וויינען אונ אונז וועט אויך ניט זיין אתמוטיג", אונ פֿון זייער אלעמעס גיוויין האט זיך שוין גיקייקילט, פֿון אשר יעקלען אונ אויך פֿון עלקען מאסין טרערין, אויסער איין הענעלען האט זיך ניט גיוואלט וויינען נור זיא האט לפנים אויך גימוזט מיט שפּילין דיא ראלע, אונ אזו פֿלעגט דאס יעדין טאג צו גיין, דרעזילס עלטערין האבין שוין שטארק חרטה גיהאט אויף דעם וואס זייא האבין מנשהען דורך גיטריבין, דען זיי האבין שוין ניט גיקאנט צו זעהן דעם צער פֿון זייער קינד, זיי האבין פֿיל מיהע גילייגט צו דער גיין וואו מנשה איז אהין גיקומען, אבער ליידער זיינען זיי אויף זיינע שפּורין ניט ארויף, זייא האבין זיך שוין אזו וויא מיאש גיוועזין פֿון אים, אונ זיי חויא אויך דרעזיל האבין אנדערם גירעכינט דאס ער האט זיך פֿון שאנדע גימוזט דער טרינקען אדער איין אנדער טויט זיך אנגיטאן, צו דרעזילס קלאגין איז

נאר

גָאר קֵיין גְרוּנְד נִיט גִיוֶועזִין, דִיא עֶלְטֶערִין הָאבִּין אִיר שְׁטֶענְדִיג גִיטְרֵייסְט אִיר פְּרֵיילִיךְ צוּ מַאכִין, אִין אָבִּינְד הָאבִּין זֵיי מוֹרָא גִיהַאט אִיר אַלֵיין צוּ לָאזִין, אַלֶע פְּלֶעגִין זִיךְ אַרוּם זֶעצִין אַרוּם אַטִישׁ אוּנ אִיר פְלֶעגְט מֶען אַרֵיין נֶעמֶען אִין מִיטִין, אוּנ מֶעהָאט דִיא צַייט פֶערְבְּרַאכְט אִין גִישִׁכְטֶעס לֶעזִין, אוּנ קָארְטִין שְׁפִּילִין, נוּר אוּם דֶעם דֶערְמִיט דְרֶעזְלִין פְרֵיילִיכֶער צוּ מַאכִין, אִין עֶטְלִיכֶע מָאנַאטִין נָאךְ מְנַשֶׁהְעס אָבְּוֶועזֶענְהַייט, זַיינֶען זִיךְ אִין אֵיין אָבִּינְד אָשֵׁר יֶעקִילְס גִיזִינְד גִיזֶעסִין אַרוּם דְרֶעזֶעלִין אוּנ הָאבִּין זִיךְ וִויא גִיוֵויינְלִיךְ פַארְבְּרַאכְט, אִין דֶעם הָאט דְרֶעזֶעלֶע אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ זִיפְצֶען אוּנ וָואס וַוייטֶער שְׁטַארְקֶער בִּיז וִויא הָאט אִין אַיין גִיוֵויין אוֹיס גִיזֶעצְט — אַזוֹ אִיז שׁוֹין גִיוֶועזִין אִיר שְׁפַּאזֶמֶע — אָשֵׁר יֶעקִיל הָאט אִיר גִיהַאלְזְט אוּנ גִיקוּשְׁט אוּנ אַזוֹ אוֹיךְ דִיא גַאנְצֶע גִיזִינְד אוּנ מֶעהָאט אִיר בִּיסְלִיכְוַויים אַיין גִירוּהִיגְט, נַאכְהֶער הָאט מֶען אִיר גִינוּמֶען טְרֵייסְטִין מִיט זַייעֶר שְׁטֶענְדִיגִין פִּזְמוֹן; „וָואס זָארְגְסְטוּ אַזוֹ נָאךְ מְנַשְׁהֶען וֶוען עֶר דַייגֶעט נָאךְ דִיר נִיט, וָואס טוֹיג דִיר זַיינֶע אַלֶע מַעֲלוֹת, וֶוען זַיין הַארְץ גִיהֶער נִיט צוּ דִיר, עֶר אִיז גְלַייךְ וִויא גוּטֶע וַויין אִין אַשְׁלֶעכְטֶע פַּאס, דוּא פַּאר שְׁנַיידְסְט דַיינֶע יוּנְגֶע יָארִין אוּם זִיסְט אוּם נִישְׁט, דֶער מָאן זִיךְ וָואס דוּא הָאסְט מִיט דַיינֶע אוֹיגִין גִיזָעהֶן פוּן אִים, עֶר אִיז נִיט ווִירְדִיג דוּא זָאלְסְט זַיין נָאמֶען דֶער מָאנֶען, עֶס אִיז שׁוֹין צַייט דוּא זָאלְסְט אִים פַּאר גֶעסִין.

דְרֶעזֶעלִין הָאט דִיא טְרֵייסְט גָאר נִיט גִיוִוירְקְט, דָאס הָאט נָאךְ אִירֶע וואוּנְדִין אוֹיף גִיוֶועקְט, זִיא הָאט וַוייטֶער אִין אַגִיוֵויין אוֹיס נִיבְּרָאכִין פוּן וֶועלְכִין מֶעהָאט אִיר פַאר קֵיין פַאל נִיט גִיקָאנְט אָפּ הַאלְטִין, דֶער צוּ הָאט זִיא גִיזָאגְט אוֹיף אִיר זִיסֶע רֵיינֶע שְׁטִימֶע דִיא קִינָה נָאךְ מְנַשְׁהֶען, אַלֶע זַיינֶען גִיבְּלִיבִּין זִיצִין וִויא אָפְּגִימָאהְלְטֶע אַרוּם טִישׁ, פוּן זַייעֶר אוֹיגִין הָאט גִירֶעגִינְט טְרֶערִין, אוּנ דְרֶעזִיל הָאט זִיךְ אִין מִיטִין גִישְׁטֶעלְט אוּנ גִיזָאגְט אִיר הֶסְפֵּד, אַלֶע זַיינֶען אָן קְרֶעפְטִין נִיבְּלִיבִּין פוּן גִיוֵויין, דִיא טְרַאגֶעדִישֶׁע שְׁצֶענֶע הָאט זִיךְ אִיבֶּער גִירִיסִין בַּייא דֶעם אַרַיין קוּמֶען פוּן דֶעם בְּרִיפִין טְרֶעגֶער וֶועלְכֶער אִיז אַרַיין אוּנ דֶער לַאנְגְט אַבְּרִיף אוּנ אִיז אַרוֹיס, דְרֶעזֶעלֶע הָאט דֶעם בְּרִיף אַחַאפּ גִיטָאן מִיט בֵּיידֶע הֶענְד אוּנ הָאט גְלַייךְ אַקוּק גִיטָאן אוֹיפִין פָּאצְטָאוִוין זִיגִיל אוּנ הָאט מִיט אַפְרֵיידֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן; „דֶער בְּרִיף אִיז פוּן בֶּערְחַאק! דָאס מוּז זַיין פוּן מְנַשְׁהֶען עֶר מוּז דָארְטִין זַיין בַּיי זַיין מוּטֶער, וֶועלְכֶע עֶר הָאט אַלְץ גִינַארְט זִיךְ צוּ זֶעהֶן, וַוייל עֶר הָאט אִיר נָאךְ גָאר נִיט גִיקָאנְט“, בַּיי אַלֶעמֶען אוֹיף דִי גִיזִיכְטִין אִיז אַפְרֵיילִיכְקַייט הֶערִיבֶּער, דִיא טְרוֹיעֶר טְרֶערִין הָאט זִיךְ אוּמְגִיוֶועקְסִילְט אוֹיף פְרֵיידִין טְרֶערִין, יֶעדֶער הָאט מִיט אוּנְגִידוּלְד גִיגַארְט צוּ הֶערִין וָואס מְנַשֶׁה שְׁרַייבְּט.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט דֶעם בְּרִיף גִיעֶפִינְט, אוּנ דֶער פְרִיעֶרְדִיגֶער טְרוֹיעֶר הָאט זִיךְ אוֹיף אִיר גִיזִיכְט אוּם גִיקֶערְט „נֵיין, דָאס אִיז נִיט פוּן מְנַשְׁהֶען, דָאס אִיז פוּן זַיין מוּטֶער“ הָאט זִיא קַאם אוֹיס גִירֶעט אַקוּק טָאנְדִיג דֶעם אוּנְטֶער שְׁרִיפְט פוּן בְּרִיף, אוּנ דֶער בְּרִיף אִיז אִיר פוּן הַאנְד אַרוֹיס גִיפַאלִין, „לֶעז אִיבֶּער דֶעם בְּרִיף“ הָאבִּין אַלֶע צוּ אִיר גִיזָאגְט — „פִּילַייכְט וֶועלִין מִיר זִיךְ פוּן אִים עֶטְוָואס

ערפארין

עֶרְפַארין פון מְנַשְׁהֶען", דְרֶעזִיל הָאט דֶעם בְּרִיף צו רִיק גִינוּמֶען אונ הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צו לֶעזִין.

«צו מַיין טַייעֶרִין זָאהְן מְנַשֶׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ» — «פַאלְשֶׁע הָאפְּפֶענוּנְג»! הָאט דְרֶעזִיל אַגִישְׁרַייא גִיטָאן, „זַיין מוּטֶער מֵיינְט גָאר אַז עֶר אִיז הִיא אונ זִיא ווייש פון אִים נִיט מֶער וִויא מִיר", אונ דֶער בְּרִיף אִיז אִיר ווִידֶערְמַאלְס פון דִי הֶענְד אַרוֹיש גִיפַאלִין, „לֶעז אִים דָאךְ פָּארְט אִיבֶּער" הָאט אָשֶׁר יָעקִיל צו אִיר גִיזָאגְט — „עֶס אִיז מִיר פִינְסְטֶער אִין דִיא אוֹיגִין, זָאל אַיין אַנְדֶערֶער דֶעם בְּרִיף אִיבֶּער לֶעזִין אונ אִיךְ ווֶעל זִיךְ אַיין הֶערִין" הָאט דְרֶעזִיל גֶעעֶנְטְפֶערְט, דֶעם בְּרִיף הָאט אַיין אַנְדֶערֶר גִינוּמֶען אונ הָאט אוֹיפִין קוֹל אָנְגִיפַאנְגֶען צו לֶעזִין דָאס פָאלְגִינְדֶע,

צוא מיין טהייערין זאהן מנשה בלומענקראנץ

שוֹין דְרַייא חֳדָשִׁים אַז אִיךְ הָאבּ זִיךְ פון דִיר גִישֵׁיידֶעט אִין בֶּעגֶעקְסִיף, אִיךְ זָאל דִיר אוֹיס שְׁרַייבִּין וָואס אִיךְ הָאבּ אוּנְטֶער דֶער צַייט גִילִיטִין אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ אִיךְ בִּין אַלֶץ אוּם גִיפָארִין פון אֵיין שְׁטָאט אִין דִיא אַנְדֶרֶע, אונ אִיךְ הָאבּ אַלֶץ גִיהַאט טוֹיט שְׁרֶעקֶענֶעס טָאמֶער חַאפְּט מֶען מִיר, בִּיז אִיךְ הָאבּ גִילֶעזִין אִין אַיין צַייטוּנְג אַז פון אוּנְזֶער דְיֶעלָא זַיינֶען אַלֶע בְּפְרַייעֶט גִיווָארִין עֶס הָאט זִיךְ עֶנְדֶעקְט דָאס מִיר הָאבִּין גָאר קֵיין שוּלְדִין, אוֹיךְ הָאט זִיךְ דֶער גַאנְגֶען ווֶער עֶס הָאט אוּנְז פַאלְשׁ גִימַאסֶערְט אונ יֶענֶער זִיצְט אוֹיף אוּנְזֶער שְׁטֶעלֶע, וִויא אִיךְ הָאבּ דָאס אִיבֶּער גִילֶעזִין בִּין אִיךְ גְלַייךְ קֵיין בֶּערְחַאק גִיפָארִין, שְׁטֶעל זִיךְ פָאר וִויא גְרוֹיס וַואהְר מַיין פְרֵיידֶע ווֶען אִיךְ הָאבּ מַיין מַאן מִיט מַיין זָאהְן גִיפוּנֶען פְרַייא, אִין דֶער זֶעלְבֶּער מִינוּט שְׁרַייבּ אִיךְ דִיר דִיזֶען בְּרִיף· יֶעצְט קָאנְסְטוּ עֶנְדֶעקִין דַיין טְהַייעֶרֶע פְרוֹיא — ווֶעלְכֶע אִיז מִיר זַייעֶר לִיבּ, אִיךְ הָאבּ אִיר גִיווָאלְט קוּשִׁין אָבֶּער אִיךְ הָאבּ נִיט: גִיקָאנְט — דָאס דִיא פְרוֹיא ווָעלְכָע אִיז בַּייא זַייא אַיין גִישְׁטַאנֶען מִיט דְרַייא מָאנְהַייטִין צוּרִיק אִין נוֹמֶר... אִיז דָאשׁ אִיהְר שְׁווִיגֶער מוּטֶער...

רֶעטֶע גָאט! הָאט דְרֶעזֶעלֶע אַגִישְׁרַיי גִיטָאן — דָאס אִיז נִיט גִיוֶועזִין קֵיין פְרֶעמְדֶע פְרוֹיא, נָאר זַיין מוּטֶער!... אַלֶע זַיינֶען גִיבְּלִיבִּין זִיצִין וִויא ווֶעקְשֶׁענֶע מֶענְטְשִׁין בְּלַייךְ וִויא קַאלְךְ, אונ קֵיינֶער הָאט פון עֶנְטְצִיקוּנְג קֵיין וָוארְט נִיט גִיקָאנְט אוֹיס רֵיידִין, נָאר נַאכְהֶער אִיז גִיווָארִין אַלַארִים „אַיי דְרֶעזָעלֶע הָאט גִיחַאלֶעשְׁט"! הָאבִּין אַלֶע גִישְׁרִיעֶן אונ מִיהָאט זִיךְ' גִינוּמֶען אִיהְר צו מִינְטֶערִין, «גְווַאלְד, מַיין אָשֶׁר יָעקִיל חַאלֶעשְׁט»! הָאט עָלְקָע גִישְׁרִיעֶן, מֶעהָאט דָאקְטוֹרִים גִיבְּרַאכְט אונ זַייא הָאבִּין זַייא קוֹים אוֹיף גִימִינְטֶערְט.

19) דִיא ווָאלְטְהֶעטֶערִין

עֶס גִיבְּט מֶענְטְשִׁין — אונ טַאקִי זַייעֶר פִּיל — ווֶעלְכֶע זָאגַאר אִין זַייעֶר וואוֹהְל שְׁטַאנְד בֶּעגֵיידִין זַייא. דֶעם צְווֵייטִינְס גְלִיק, אונ זַיינֶען צוּא פְרִידִין מִיט דֶעם אַנְדֶערִינְס אוּמְגְלִיק, אונ ווֶער רֶעט שוֹין ווֶען זַייא גִיפִינֶען זִיךְ אִין נוֹיטִין,

דאן;

דַאן זַיינֶען זַייא דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט פֵיינְדֶע, זַייא טְרַייסְט נָאר דֶעם צְווַייטִינְס קְרִיטִישֶׁע לַאגֶע, וֶוען זַייא זֶעהֶען אַנְדֶערֶע קַיילִיקֶע פַאר זִיךְ.

אָבֶּער נִיט פוּן דִיא אִיז גִיוֶועזִין אוּנְזֶער דְרֶעזֶעלֶע, יֶעדֶען אִיז לַייכְט זִיךְ פָאר צוּ שְׁטֶעלִין וִויא עֶס אִיז גִיוָוארִין אַלִימָען אוֹיפִין הַארְצִין וֶוען מֶעהָאט זִיךְ עֶרְפַאהְרִין מְנַשֶׁהְעֶס אוּנְשׁוּלְד, קַיין טְרֶערִין הָאט מֶען שׁוֹין נִיט גִישְׁפָּארְט, אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט אִיז צוּ פַארְשְׁטֵיין דְרֶעזֶעלְס יְסוּרִים, אִירֶע קְלָאגִין אוּנ וַויינֶען אִיז אוּם בֶּעשְׁרַייבְּלִיךְ, וָואס אַטָאג אִיז זִיא אַלְץ שְׁוַואכֶער אִין גִיזוּנְד גִיוָוארִין, זִיא אִיז מַאנְכֶע טֶעג וִויא וַואנְזִינִיג אַרוּם גִיגַאנְגֶען, אוּנ הָאט מִיט קֵיינֶעם אַיין וָוארְט בִּיט אוּים גִירֶעט, קַיין זַאךְ הָאט אִיר זָאגַאר אוֹיף אַיין קְלַיינֶע וַויילֶע נִיט גִיקָאנְט פַרֵייסְטִין, אַלֶע שְׁטָאט לַייטֶע הָאבִּין מִיט אִיהְר מִיטְלֵייד גִיהַאט, וַוייל זִיא אִיז בַּיוֶוען גִילִיבְּט פוּן יֶעדִין, אוּנ אַלֶע הָאבִּין אוֹיף אִיר גוּטֶעס גִיוָואלְט זֶעהֶן, אוֹיךְ הָאבִּין אַלֶע נָאךְ מְנַשֶׁהְעֶן שְׁטַארְק גִיזָארְגְט, וַוייל דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז אָן אִים גִיבְּלִיבִּין וִויא אַשִּׁיף אָן אַרוּדֶער.

וֶוען דְרֶעזֶעלֶע אִיז עֶטְוָואס שְׁטַייפֶער אִין גִיזוּנְד גִיוָוארִין, הָאט זִיא נִיט אַיין טָאג גִיפֶעלְט צוּ בֶּעטִין גָאט, עֶר זָאל אִיר מְנַשֶׁהְעֶן צוּ אִיר אוּמְקֶערִין, אוּנ עֶר זָאל אִים גֶעבִּין קְרֶעפְטִין זַיינֶע נוֹיטִין אַרִיבֶּער צוּ טְרָאגִין, נָאךְ יֶעדֶער גִיבֶּעט הָאט זִיא מִיט אַ צוּ בְּרָאכֶענֶע נִימִיט גִיבֶּעטִין פוּן גָאט אַמְחִילָה אוֹיף דֶעם וָואס דוּרךְ אִיהְר לַייכְט זִינִיגְקֵייט הָאט זִיא אִיר אוּנְשׁוּלְדִיגִין מְנַשֶׁהְעֶן זָא בֶּעטְרִיבְּט, וָוער וֵוייסְט אִין וָואס זִיא הָאט אִים פַאר טְרִיבִּין, בַּייא יֶעדֶען גִיבֶּעט הָאט זִיא אַטַייךְ טְרֶערִין פַאר גָאסִין, אִיהְרֶע אוֹיגִין הָאבִּין אִיהְר נִימָאלְס גִיטְרִיקִינְט, דֶער גִידַאנְקֶען טָאמֶער לַיידֶעט עֶרְגֶעץ אִיהְר מְנַשֶׁה נוֹיטִין, הָאט אִיר וִויא אַפִּיַאוְקֶע אִיהְר בְּלוּט גִיזַיינִין, אוּנ אוּם דָאס צוּ פַארְרִיכְטִין הָאט זִיא זִיךְ גִינוּמֶען צוּא וָואהְלְטְהַאטִין, זִיא הָאט גִיזֶעהֶן דָאס זִיא הָאט פַאר זִיךְ קַיין טְרַייסְט נִיט, קַיין פֶערְגֶענִיגִין שְׁמֵייכִילְט אִיהְר נִיט, נָאר דָאס אִיז גִיוָוארִין אִיר אֵיינְצִיגֶע טְרֵייסְט, וָואס דוּרךְ אִיהְר זָאל וָואס גוּטֶעס אַרוֹיס דֶעם צְוֵוייטִין, וואו נָאר אַ מָרָה נֶפֶשׁ, וואו נָאר אַשְׁוֶוערֶע נִימִיט הָאט זִיךְ שׁוֹין דְרֶעזֶעלֶע דָארְטִין גִיפוּנֶען, אוּנ זִיא הָאט יֶעדִין גִיהָאלְפִין מִיט וָואס זִיא הָאט נָאר גִיקָאנְט, דֶעם הָאט זִיא גִישְׁטִיצְט מִיט גֶעלְט, דֶעם מִיט רֵייד מִיט אַיין עֵצָה אָדֶער מִיט טְרַייסְטוּנְג, אוּנ פַאר דֶעם הָאט זִיא אַלֶעם פְּרָאטֶעקְצִיָע גִידִינְט, מִיט אַיינְוָוארְט יֶעדֶער פַאר בִּיטֶערְט הַארְץ הָאט דוּרךְ דְרֶעזֶעלִין זַיין הִילְף בַּקוּמֶען, אוּנ זִיא הָאט דָאס גִיטָאן מִיט גְרוֹיס לוּסְט אוּנ צוּ פְרִידֶענְהַייט, אוּנ דִיא טֶעג וֶועלְכֶע זִיא הָאט נִיט גִיהַאט וֶועמֶען גוּטֶעס צוּ טָאן אִיז זִיא וִויא אוּם צוּ פְרִידִין גִיוֶועזִין, זִיא הָאט דַאן זִיךְ אַלֵיין נִיט גִיקָאנְט אָן זֶעהֶען, דְרוּם פְלֶעגְט זִיא וִויא מִיט לִיכְט זוּכִין לֵיידִינְדֶע זֶעלִין, זִיא פְלֶעגְט אָפְט בֶּעזוּכִין דִיא טוּרְמֶע מִיט דֶעם אוֹיסְזִיכְט, דָאס פִילַייכְט וֶועט זִיא דָארְטִין גִיפִינֶען אַיין מֶענְטְשִׁין וֶועלְכֶער אִיז נָאךְ נִיט אִין גַאנְצִין פַאר דָארְבִּין, דֶער מֶענְשְׁלִיכֶער גִיפִיל גְלִיהְט נָאךְ אִין אִים, נָאר דוּרךְ אֵיינִיגֶע אוּרְזַאכִין אָדֶער דוּרךְ שְׁלֶעכְט גִיזֶעלְשַׁאפְטִין אִיז עֶר אַרָאפּ פוּן גְרַאדִין וֶועג, אוּנ עֶס אִיז נָאךְ

מעגליך

מָעגְלִיךְ אִים אוּם צוּ קֶערִין צוּ גוּטֶעס, זִיא הָאט נִיט גִיזַאלֶעוֶועט אַזֶעלְכֶע מֶענְטְשִׁין גוּט אָן צוּ שְׁטְרָאפִין, אוּנ הָאט דוּרְךְ אִיר פְּרָאטֶעקְצְיֶע זַייא מִיט בְּרוֹיט פַאר זָארְגְט, אוּנ פִיל זָעלְכֶע פַאר בְּלָאנְדְזֶעטֶע מֶענְטְשִׁין הָאט זִיא אוֹיפִין גְרַאדִין וֶועג אַרוֹיף גִיפִירְט, אוּנ יֶעדִין שַׁבָּת הָאט זִיא מִיט דִיא בֶּעגְלַייטוּנְג פוּן אִיהְר דִינְסְט אַוֶועק גִיטְרָאגִין אִין טוּרְמֶע פַאר דִיא רֶעסְטַאנְטִין עֶסִין, דִיא רֶעסְטַאנְטִין הָאבִּין אִיהְר גִירוּפִין אוּנְזֶער מוּטֶער אוּנ הָאבִּין אִיר שְׁרֶעקְלִיךְ גִיאַכְט, אוּנ אַזוֹ הָאט זִיא זִיךְ שְׁטֶענְדִיג גִיפִירְט, אוּנ זִיא הָאט גִירֶעכִינְט דָאס מִיט דֶעם זָאל אִיר פַאר גֶעבִּין וֶוערִין דִיא זִינְד וֶועלְכֶע זִיא הָאט גֶעגִין מֶנְשְׁהָען גִיטָאן, אוֹיךְ דָאס דוּרְךְ דֶעם זְכוּת זָאל דֶער עֶווִיגֶער צוּ שִׁיקִין פַאר מְנַשְׁהָען אוֹיךְ זָעלְכֶע וָואלְטְהֶעטֶער וֶועלְכֶע זָאלִין אִים צוּ קַיין נוֹיטִין נִיט צוּ לָאזִין, אוּנ עֶר זָאל זִיךְ אוּמְקֶערִין צוּ אִיהְר.

20) דִיא דַאבַּאוְקֶעס

אִין דֶעם יָאהְר 1863 הָאט זִיךְ גִיקָאנְצֶעט דִיא זִיבִּין יָאהְר פוּן דֶעם מַאנִיפֶעסְט וֶועלְכֶער אוּנְזֶער גִינֶעדִיגֶער קֵייזֶער יר״ה הָאט גִיגֶעבִּין צוּ בֶּפְרַייעֶן דִיא לַאנְד פוּן רֶעקְרוּטִין, אִין דִיזֶען יָאהְר הָאט זִיךְ גִיעֶנְדִיגְט דִיא זִיבִּין הוּנְגֶער יָאהְרִין פַאר דִיא אִיסְבָּארְשְׁצִיקֶעס דַאפוּטַאטִין אוּנ נָאךְ אַנְדֶערֶע שְׁטָאט בַּעַל טוֹבוֹת, וֶועלְכֶע זַיינֶען אִין דֶעם מֶשֶׁךְ פוּן דִיא זִיבִּין שְׁלֶעכְטֶע יָאהְרִין אוֹיס גִיבְּלַייבְּט גִיוָוארִין, דִיא נַאבָּארִין הָאבִּין זִיךְ אִיבֶּער אַנַייעֶס אָן גִיהוֹיבִּין אוּנ מִיט זַייא הָאט זִיךְ אָן גִיהוֹיבִּין דִיא עֶפִּידֶעמִיֶע אוֹיף גִיבְּרָאטֶענֶע גֶענְדְזְלִיךְ בְּלִינְצֶעס אוּנ רֶעצִיסְנִיקֶעס, דִיא שַׁיינְקֶער הָאט שׁוֹין וַוייטֶער קֵיין הֶענְט נִיט גִיקְלֶעקְט דָאס זִיךְ אָן צוּ פַארֶיעֶן גִינוּג אִין דִיא קָהָל שְׁטִיבְּלַאךְ, דִיא אוֹיס גִיהוּנְגֶערְטֶע שְׁטָאט פִירֶער הָאבִּין זִיךְ דֶער צוּ צוּ גִיחַאפְּט וִויא אַהַיישֶׁערִיק, אוּנ דִיא אָרִימֶע אִידִישֶׁע קִינְדֶער הָאבִּין וַוייטֶער אָן גִיהוֹיבִּין זַייעֶר פִיל צוּ לַיידִין פוּן דִיא שְׁטָאט פִירֶער, נָאר דֶער גִינֶעדִינֶער קֵייזֶער הָאט שׁוֹין פֶערְגְלִיכִין אִידִין מִיט קְרִיסְטִין אוּנְטֶער אַיין זַאקָאן וָואס אָנְגִיהֶער צוּ מִילִיטֶער פְּלִיכְט, קֵיין קְלַיינֶע קִינְדֶער הָאט מֶען שׁוֹין נִיט אַרוֹיס גִישְׁלֶעפְּט פוּן זַייעֶר מוּטֶערְס שׁוֹיס, מֶעהָאט נָאר גִינוּמֶען גְרוֹיסֶע, אָבֶּער אוּנְזֶערֶע אִידֶעלִיךְ הָאבִּין צְווִישִׁין זִיךְ אַיין אַיינֶעגֶעם זַאקָאן גִימַאכְט דָאס מֶעדַארְף נָאר נֶעמֶען אָרִימֶע עֶלִינְדֶע אִידִישֶׁע קִינְדֶער אָבֶּער נִיט קֵיין רַייכֶע, אוּנ וֶוען אַרַייכֶער בַּעַל הַבַּיִת הָאט עֶטְלִיכֶע גְרוֹיסֶע זִין גִיהַאט אוּנ עֶר אִיז אוֹיפִין אָצֶערֶעד גִישְׁטַאנֶען הָאט אִים דִי שְׁטָאט אוֹיס גִיקוֹיפְט, אָדֶער מִיט אַיין אַבָּאטְנִיק מִיט אַיין קְווִיטַאנְצְיֶע, אָדֶער מִיהָאט צוּ זַיין סוֹמֵייסְטְוָוא צוּ גִישְׁרִיבִּין אַיין אָרִימִין בָּחוּר עֶר מָאג זִיךְ אֲפִילוּ בַּייא זַיינֶע עֶלְטֶערִין אַבֶּן יָחִיד זַיין, אוּנ דֶער אָרִימֶער קִינְד אִיז אָפּ גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין פַאר דֶעם נָגִידְס קִינְדֶער, אוּנ גִיוואוֹנְלִיךְ פַאר דֶער פַאר הָאבִּין שׁוֹין דִיא קָהָלְשׁ לַייטֶע בַּקוּמֶען פוּן דֶעם נָגִיד זַייעֶר לוֹין, מֵיינְסְטוּ אֶפְשֶׁר עֶר הָאט זַייא פוּן קֶעשֶׁענֶע מִיט וָואס עֶס אִיז בֶּפְרִידִיגְט, נַיין, עֶר הָאט זַייא נָאר פָאזְוָואלֶעט צוּ רַאבֶּעוֶוען דִיא גֶעלְט פוּן דִיא אָרִימֶע פְלַיישׁ קַארָאבְּקֶע, אוּנ צוּ מַאכִין נָאךְ קַארָאבְּקֶעלִיךְ אוֹיף לִיכְט אוֹיף וַויין גַאזֶע אוּנ אִין מַאנְכֶע

מקומות

מְקוֹמוֹת אוֹיף טְחִינָה, דֶער מִיט הָאבִּין דִיא בַּעֲלֵי בָּתִּים מְשַׁחֵד גִיוֶועזִין דִיא קָהָלְשׁ לַייט, אוּנ דֶער פַאר הָאבִּין דִיא קָהָלְשׁ לַייטֶע פֶּערְהִיט זַייעֶרֶע קִינְדֶער, אוּנ דֶער אָרִימַאן הָאט נֶעבַּאךְ גִירִיסִין קְרִיעָה מִצַדֵי צְדָדִים, אוֹיף אַלֶע קַארָאבְּקֶעס צָאהְלְט דֶער אָרִימַאן מֶעהְר פַאר דֶעם נָגִיד, אוּנ דֶער צוּ אִיז קֵיינֶער נִיט גִיוֶועזִין מִיט זַיין קִינְד אִין דֶער הֵיים, אוּנ וָואס מֶעהָאט אַלְץ מֶעהְר אָפּ גִיגֶעבִּין דִיא קִינְדֶער פוּן אַיין אָרִימַאן אִיז עֶר נָאךְ אַלְץ גְיוָוארִין אַגְרֶעסֶערֶר מְחוּיָב, דָאס הֵייסְט זַיין אָצְוֶערֶעד אִיז גְרֶעסֶר גִיוָוארִין, וַוייל דִיא אָפּ גִיגֶעבֶּענֶע קִינְדֶער זַיינֶען נִיט אָפּ גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין אוֹיף זַיין רֶעכֶענוּנְג נָאר אוֹיף דֶעם רֶעכֶענוּנְג פוּן אַיין אַנְדֶער נָגִיד אָדֶער בַּעַל הַבַּיִת, אַזֶעלְכֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעס אִיז צוּא גִינַאנְגֶען בִּיז דֶעם יָאהְר, 1874.

דֶעם טָאג פוּן נַיי—יָאהְר 1874. אִיז גִימֶעלְדֶעט גִיוָואהְרִין דֶעם גִינֶעדִיגִין קֵייזֶערְס מַאנִיפֶעסְט פוּן «אַלְגֶעמַיינֶע מִילִיטֶר פְּפְלִיכְט» אִין דֶעם מַאנִיפֶעסְט זַיינֶען פַאר גְלִיכִין גִיוָוארִין אַלֶע נַארָאדִין אוֹיךְ אַלֶע זְוַאנִיעֶס, דָאס הֵייסְט: דָאס דֶער גְרַאף מִיט דֶעם בּוֹיעֶר זַיינֶען אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין אוּנְטֶער מִילִיטֶר פְּפְלִיכְט, וְוִיא דָאס אִיז שׁוֹין אַלֶעמֶען גַאנְץ גוּט בֶּעקַאנְט.

אוֹיךְ הָאט דֶער גִינֶעדִיגֶער קֵייזֶער עֶרְלוֹיבְּט אַלֶע נֶעלָמִים זִיךְ דַאבַּאוֶוען אָן שְׁטְרָאף צָאהְלוּנְג, אוּנ דְרוֹיף הָאבִּין שׁוֹין אוּנְזֶערֶע אִידִילַאךְ גִיוַוארְט, וַוייל זֵייא הָאבִּין שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט אוֹיס הַאלְטִין דִיא קַאטֶעשְׁטְרָאפֶע דוּרְךְ דֶעם וָואס זֵייא זַיינֶען נֶעלָמִים גִיוֶועזִין, עֶס אִיז גִיבְּלִיבִּין אַהֶסְכֵּם בַּייא אַלִימֶען אַז מֶען מוּז זִיךְ דַאבַּאוֶוען מֶעזָאל אַיין נֶפֶשׁ נִיט דוּרְךְ לָאזִין אַנֶעלָם, אוּמְזִיסְט הָאבִּין דִי קְלֵיין שְׁטֶעטִילְדִיגֶע אִיסְבָּארְשְׁצִיקְלִיךְ גִישְׁרִיעֶן דָאס מֶעזָאל זִיךְ נִיט דַאבַּאוֶוען, וַוייל דוּרְךְ דֶעם וֶועט זֵייא אַרָאפּ פַאלִין אַשְׁטִיקִיל בְּרוֹיט, דֶען זֵייא הָאבִּין בַּייא דֶעם נֶעלָם שְׁטֶענְדִיג אוֹיס גִיצַאפְּט דִיא בְּלוּט פוּן אוּנְטֶער דִיא נֶעגִיל, אַלֶע וַוייל פְלֶעגְט מֶען בַּייא אִים פָאדֶערִין הַעֲרָכוֹת גֶעלְט, הַיינְט וֶוען אַנֶעלָם הָאט שׁוֹין גִידַארְפְט אַפַּאסְפָּארְט הָאט עֶר זִיךְ שׁוֹין גָאר מִיט זַיינֶע פָאטְרִיכֶעס נִיט גִיקָאנְט אוֹיס צָאהְלִין, דֶען וֶוען אֲפִילוּ אַפַּאר שְׁרִיבֶּענֶער דַארְף נֶעמֶען אַפַּאס גֵייט עֶס אוֹיךְ צוּ שְׁוֶוער וְויא קְרִיַעת יַם סוּף, בַּייא אַגִימֵיינֶעם אִידִין אִיז אַפַּאסְפָּארְט נֶעמֶען מִיט אַטָאכְטֶער חֲתוּנָה מַאכִין אוֹיף אַיין אוֹפְן, דֶער אִיסְבָּארְשְׁצִיק וַוייזְט אִים אוֹיף דָאס אוֹיף אִים שְׁטֵייט נֶעדַאִימָאק עֶטְלִיכֶע צֶעהֶנְדְלִיג רוּבִּיל, הַיינְט אִיז אַיין עֵסֶק מִיט סוּדְנֶע*) אוּנ רח״ש וקל״ז דֶעם אִיסְבָּארְשְׁצִיק, דֶעם קָהָלְשִׁין

*) סודנע איז דאס, אמאל איז גיוועזין אגרויסער הונגער, האט מלוכה אן גיבעטין דאס וועלכע שטעטיל עס וויל לייען קארין וועט מען לייען נאר באופן מעזאל דער נאך אוועק געבין מיט פריצענט, גיוואונגליך האבין זיך דיא אידישע בעלי טובות מרחם גיוועזין אונ אין יעדער שטעטיל האט מען אנטליען קארין, אונ דאס איז צו טיילט גיווארין צווישין דיא שטאט פירער, אונ קיין ארימאן איז דער פון איין קערענדיל ניט אן גיקומען, אונ איצטער איז אוועק אמשך פון יאהרין לאנג איז אויף דרויף אסך פענע אן גיוואקסין, אונ מעצאלט אונ מעצאלט אונ מיקאן זיך ניט אויס צאהלין, ניט איין ארימע ציג ניט איין ארימע קיסעלע האט מען דער פאר פאר קויפט, אונ דער חוב איז נאך עד היום פאראן.

שְׁרַייבֶּער, אוּנ דִיא דוּמֶע שְׁרַייבֶּערְלִיךְ, אוּנ בְּכֵן דַארְף זִיךְ דֶער גִימֵיינֶער אִיד אִין אֵיין הֶעמְד אוּים טָאן וֶוען עֶר מוּז אַפַּאסְפָּארְט בַּקוּמֶען, אוּנ דוּרְךְ דֶעם זֶעהֶן מִיר אָפְּט פִירִינְדִיג אוּנְזֶערֶע אִידֶעלִיךְ אוּיפִין פְּרֶענְט גִישְׁמִיט. מִיט מֶערְדֶער צוּזַאמֶען, אוּנ דָאס אִיז וַוייל מִיהָאט אִים גִיחַאפְּט אָן אַפַּאס, אָבֶּער וֶוען דֶעם אִידִין וָואלְט נָאר גִיקָאסְט אַפַּאסְפָּארְט 1 רוּבִּיל מִיט 45 קָאפּ׳ אַזוֹ וְויא אַקְרִיסְט וָואלְט מֶען אַיין אִידִין אוּיף דֶעם פְּרֶענְט נִיט גִיפִירְט אוּנְזֶערֶע שׂוֹנְאִים וָואלְטִין נִיט הָאבִּין וָואס צוּ רֵיידִין אַז פוּן אִידִין אִיז אַלֶע מָאהְל דִי טוּרְמֶעס גִיפַּאקְט, הַיינְט אַז עֶס אִיז אַרוּיס דֶער אוּקַאז אַז אַלֶע מֶעגִין זִיךְ דַאבַּאוֶוען, אוּנ אוֹיךְ דֶער נַייעֶר זִיסְטֶעם הָאבִּין שׁוֹין אִידִין גִימֵיינְט אַז זַייא וֶועלִין שׁוֹין אַרוּיס פוּן דֶעם שְׁוֶוערִין יָאךְ וָואס זַייא הָאבִּין גִיהַאט פוּן זַייעֶרֶע אִיסְבָּארְשְׁצִיקְלַךְ אוּנ דַאפּוּטַאטִין, אוּנ אַלֶע נֶעלָמִים הָאבִּין מִיט אַיין מָאל זִיךְ אַשְׁפַּאר גִיטָאן זִיךְ צוּ דַאבַּאוֶוען.

אָבֶּער וְויא דַאבַּאוֶועט מֶען זִיךְ? מֶעדַארְף דָאךְ עֶפֶּעס אָן שְׁרַייבִּין אַפַּאפִּיר אוּיף רוּסִישׁ, אוּנ וָואסֶער אִיד קָאן דָאס? אוֹיךְ דַארְף מֶען דָאךְ דֶעם פַּאפִּיר דֶער לַאנְגֶען אִין דוּמֶע אוּנ דָארְטִין רֶעט מֶען דָאךְ אוּיף גוֹיִעשׁ, אוּנ וֶועלְכֶער אִיד קָאן דָאס צוּ אוּנְזֶער שַׁאנְדֶע דִיא רוּסִישֶׁע שְׁפְּרַאךְ, אוּנ אַז עֶס הָאט זִיךְ שׁוֹין יֶע גִיפוּנֶען אַיין אַדְוַואזְנִיק וֶועלְכֶער אִיז אַלֵיין אַרַיין אִין דוּמֶע, אִיז עֶר גִישְׁטַאנֶען בִּיז דִיא פִּיס אִיז אִיהְם גִישְׁוָואלְן גִיוָואהְרִין שְׁטֵייעֶנְדִיג. אוּנ אַז עֶר הָאט זִיךְ שׁוֹין אַ שְׁמֶעלִיוֶועט אוּנְטֶער צוּ גַיין צוּם סְטַארָאסְטֶע, הָאט עֶר זִיךְ שׁוֹין אוּיף קְלָאהְר דֶער וואוּסְט זַיין יִחוּס אַז עֶר אִיז אַבְרָהָם אָבִינוּס אַיין אֵיינִיקִיל „פַּארְחַאטִי זִיד" הָאט דֶער שְׁטַארְסְטִי אוּיף אִים אַגִישְׁרַיי גֶעטָאן „גְדֶע טִיי לֶעזִים וָואן שְׁוִינַא", אוּנ וֶוען אַיין אַנְדֶער אִיד הָאט נִיט פַּארְשְׁטַאנֶען וָואס מֶעמֵיינְט מִיט דֶעם לַחַשׁ הָאט מֶען אִים דוּרְךְ דִיא טִיר דוּרְךְ גִישְׁלַיידֶערְט אוּנ דֶר צוּ נָאךְ אַבְּרִיק אִין בֶּעט -- אַייךְ — מְחִילוֹת, דֶען אַזוֹ אִיז שׁוֹין אָן גִיבֶּעטִין גִיוֶועזִין פוּן דִיא אִיסְבָּארְשְׁצִיקֶעס.

הַיינְט וואוּ זָאל זִיךְ דֶער אִיד פָּארְט קֶערִין צוּ דַאבַּאוֶוען זִיךְ? בְּלַייבִּין אַיין נֶעלָם אִיז שׁוֹין קַיין סְבָרָה נִיט, מוּז מֶען דָאךְ פָּארְט זִיךְ אַקֶער טָאן צוּ דִיא אִידִישֶׁע אָבְּצִישְׁטְוֶועס, אִין דִיא קָהָל שְׁטִיבְּלִיךְ, אִיז עֶרְשְׁט גִיוָוארִין אַיְרִיד, דֶער יְרִיד הָאט אַשֵׁם גִיקְרָאגִין אִין דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט, מֶעהָאט אַלֶע נֶעלָמִים צוּ גִינוּמֶען אָבֶּער בְּכֶסֶף מָלֵא, מֶעהָאט גִירִיסִין וִויפִּיל נָאר מִיגְלִיךְ, אַזוֹ אִיז עֶס צוּ גִינַאנְגֶען אִין אַלֶע שְׁטֶעט, אוּנ בַּייא אוּנְז אִין בֶּענֶעכְסִיף אוֹיךְ מִן הַסְתָם, אוּנְזֶערֶע דַאפּוּטַאטִין הָאבִּין גִירִיסִין גָאר אָן רַחֲמָנוּת, זַייא הָאבִּין רְצִיחוֹת פָּשׁוּט גִיטָאן אַז עֶס הָאט גָאר גִיגְרוּזִילְט, אוּנ אִיךְ וֶועל אַייךְ פָארְשְׁטֶעלִין פוּן זַייעֶרֶע זַאכִין אַיין פְּרִימֶער פוּן וֶועלְכִין אִיהְר וֶועט שׁוֹין לַייכְט פַארְשְׁטֵיין וָואס עֶס הָאט זִיךְ גִיטָאן אִין דֶעם קָהָלְשִׁין יְרִיד.

21) דִיא קָהָלְשֶׁע קוּא

אַ יִשׁוּב מַאן זַייעֶר אַפְּרוּמֶער אַיין אָרִינְדְלִיכֶער יוּד וֶועלְכֶער אִיז גִיוֶועזִין
פאר

פאר די קהלש לייט אמעלקעדיגע קיעלע, ווען מעפלעגט זיך נאר צו אים אריין האפין האט מען גיהאפט ארעכטע מטבע האטש ער איז גיוועזין שטארק גימיין, אט דער ישובניק איז גיקומען צו אונזערע קהל ויינעם אזון צו דאבאוועגען אונ ער האט צו זיי גיזאגט מיט דעם לשון: „ברידער, איר ווייסט דאך אז איך בין קיין מאהל ניט אב גישטאנען פון קיין זאך, איך האב זיך מיט אייך קיין מאל ניט גידונגען, וויפיל איהר האט מיר גיהייסין געבין האב איך קיין מאהל אוואָרט ניט איבער גירעדט, אבער יעצט בין איך גיקומען מיינעם אזון דאבאוועגען, בעט איך אייך איהר זאלט מיט מיר האבין איין זעהענעס איר זאלט בעטין מיט רחמנות, ווארום איך בין איצט לא עליכם שטארק גימיין, אבער טאקי שטארק גימיין, איך שעם זיך אוים צו ריידין דעם וואָרט אביון, אבער איך מוז אייך אבער פארט זאגין אז איך בין נאר פשוט א אב... אביון, בכן בעט איך אייך איהר זאלט מיט מיר טאן חסד.

אלע קהלש לייט, דאס הייסט; דיא פיר בלוט זיינער וועלכע עס האבין אין דעם יריד גיהיט דיא קהל שטיביל וויא אהונגט איאטקע, האבין צווישין זיך, זיך גישוסקעט, אונ דער נאך האט דער איסבארשציק גיזאגט מיט א צער בעלי חיים פעניסיל גיזאגט: „וויא מיר זעהען אייער מצב, אונ וויא מיר קאנען אייך פאר איין ארינטליבין מענטשין וועלין מיר בייא אייך מער ניט בעטין וויא זעכציג רובל.

זעכציג רובל! האט דער ישובניק איבער גיהאזערט— איך קאן דאש אבער בשום אופן ניט דער לאנגען.

ווען איהר קאנט דאס ניט געבין טוא זאל אייער זוהן בלייבין א נעלם, האט מען אים גיענטפערט.

שטייץ א נעלם! — גאט זאל אוים היטין! איך מוז אים שוין פאר שרייבין, קנאפ האב איך זיך פון דעם אן גיליטין, היינט וואס האב איך מורא אים צו פאר שרייבין ער וועט קיין זעלנער ניט זיין ער איז אלט דרייסיג יאהר אונ איך וועל אים פאר שרייבין דרייסיג יאהר, אונ איך האב אויך זיין מעטריקע, ניט אנדערש פאר שרייבין.

ווען איהר ווילט אייער זוהן זאל קיין זעלנער אויך ניט זיין, טוא גיט וויפיל מיבעט בייא אייך, רעט שוין ניט איבער.

דא האט זיך דער ישובניק אפ גירופין, רבותי! איך האב מזומנים מער ניט וויא צעהן רוביל, נאר אין דער היים האט זיך מיר נאך אפ גישטעלט דיא לעצטע קיעלע פון מיין אבארע בהמות, אבער איין גיצייכינטע קיעלע, איך וועל פאר איר בודאי נעמען פופציג רוביל אויב ניט מעהר, וועל איך איר פאר קויפין אונ איך וועל שוין אייך דיא פופציג רוביל אפ געבין, דיא דאפוטאטין האבין דעם ישובניק אויף אנויילע גילאזין אין חדר הקהל, אונ זייא זיינען ארוים גיגאנגען אויף אישוב הדעת, דארטין האט זיך איינער אפ גירופין: מיקאן אים גיטרויען, אז ער זאגט ער וועט די פופציג רוביל אפ געבין, וועט ער אפ געבין

דער

דער אנדערער האט גיזאגט: גלויב יע גלויב ניט דער ווייל איז צעהן רובל אויך אמטבע, דער דריטער האט גיזאגט איך האב גאר אגוטע עצה: איינער פון אונז זאל זיך אוים שטעלין דאס ער וויל דיא קוה קויפין, אונ ער זאל זאגין דאס ער פאר לאזט זיך אויף זיין ווארט אונ קויפט איר אונטער דיא אויגין, אונ דער איינער זאל אים במזומן אפ צאהלין דיא פופציג רובל, אונ ער וועט דאס אונז גלייך אפ געבין צו לייגענדיג דער צו זיינע צעהן אונ דיא קוה וועט ער שוין גיוויס אפ שיקין, דאס ערשטינס ווייל ער איז איין ארינטליכער מאן אונ אויך וועלין מיר דאך זיין עדות, אגוטע עצה! האבין אלע גיזאגט פה אחד, אונ זיינען צוריק אריין אין חדר הקהל.

דיא קהל שטיביל איז דאן גיפאקט גיוועזין מיט מענטשין וועלכע זיינען זיך גיקומען פאר שרייבין, אונ דיא דאפוטאטין האבין יעדין בזונדער גידארפט ענטפערין, דער ווייל איז זיך איין דאפוטאט אונטער גיגאנגען צום ישובניק, „וואס מאכט איר. אין גיזונד ר׳ יוחנן"? האט דער דאפוטאט גיפרעגט דעם ישובניק, דער ישובניק האט אים גיענטפערט אונ האט ביא אים אויך גיפרעגט וויא עס גייט אים, אשטייגער וויא צוויא גוטע פריינד ריידין זיך אויף, אונ דער תוכן איז גיוועזין אז דער דאפוטאט האט אים דער ציילט: אז אין שטאט איז גרוים יקרות אונ ער וואלט קויפין אגוטע קוא ווען עס וואלט זיך אים מאכין, „קויפט מיין קוא" האט זיך דער ישובניק אן גיכאפט, „וויא קויפט מען אקוא אונטער דיא אויגין" האט דער דאפוטאט גיזאגט, „איר מאגט מיר גלויבין אויף מיין ווארט" — האט דער ישובניק גיזאגט — אז דיא קוא איז פופציג רובל אמציאה גדולה, ביא איין אנדערין וואלט איך גינומען מעהר, דיא קוא גיט פיר טעפעליך מילך אטאג, איר גוף איז אלאנגער אונ אברייטער, דיא פים זיינען קורצע, דער עק אלאנגער, אונ צווישין דיא ביינער איז ברייט, היינט איז זיא אבילד פארשיין, אין אשטאט איז גאר אריזיקע איר צו האלטין פון עין הרע וועגין.

בקיצור ר׳ יוחנן — איר האט מיר אחשק גימאכט צו אייער קיעלע איך קויף איר אפ, זייא האבין דיא הענט צו גישלאגין, דער דאפוטאט האט אים אפ גיצאלט פופציג רובל פאר גאנץ קהל אין דיא אויגין, דער ישובניק האט דער צו דער לייגט זיינע צעהן רובל אונ האט עס דער לאנגט אין דיא קהלשע הענט, „ווען וועט איר מיר דיא קוא אפ שיקין?" האט דער דאפוטאט גיפרעגט, „לא יאוחר נאך שבת" האט דער ישובניק גיענטפערט, דער ישובניק איז ארוים פון קהל זייער צו פרידין, דען ער האט שוין זיין זון פאר שריבין ער וועט שוין קיין זעלנער אויך ניט זיין, אונ אויף דיא קוא האט אים גאט צו גישיקט אסוחר אונטער דיא אויגין.

אויף דיא אנדערע וואך, איז צוא דעם דאפוטאט וועלכער האט דיא קוא גיקויפט, אן גיקומען אשליח מיט אבריף אן דיא קוא, עפנענדיג דעם בריף איז ארוים גיפאלין פינף אונ פופציג רובל, ער הייבט אן דעם בריף איבר צו לייענען:

לידידי

לידידי הרבני המופלג איא״ב מוהר״ר . . .

איך קום איצט צו איך בקידה ובהשתחויה צו בעטין מחילה וואס איך
האב איך פאר פירט מיט דיא קוא , אונ איך שיק איך נאר אפ געלט פאר דער
קוא , נאר איך בין דעריין ניט שולדיג מעשה שיהי׳ כך היה , איך האב שוין
גידונגען אפאסטוך ער זאל דיא קוא אוועק טרייבין צו איך , נאר וויא איך האב
דיא קוא ארויס גיפירט פון שטאל , זיינען מיינע הויז לייטע ארום גיפאלין ארום
דיא קוא מיט אגיוויין , מיינע קליינע נופעליך האבין מיר מיט זייערע הענטעליך
דיא פיס ארום גינומען אונ האבין ביטערליך גיוויינט אונ מיר דיא הענט גיקושט
אונ עס האט זיך גיהערט אגישרייא : „טאטינקע ! זיידישוא ! נעם ניט צו אונזער
לעצטע קיעלע , וואס וועלין מיר טאן אן איר , דאס איז דאך אונזער גאנצע
חיונה , מער וויא דיא שטיקיל גראבע ברויט מיט מילך זעהן מיר דאך ניט אן ,
אונ בייא וואס וועלין מיר ערסט בלייבין ?! בייא די טרוקענע שטיקיל ברויט״ —
איך האב זייא ניט גיהערט ווייל איך האב מיין וואורט ניט גיוואלט משנה זיין ,
אונ איך האב דיא קינדער פון זיך אפ גישטויסין , אונ האב דיא קוא ווייטער
גיפירט , נאר מיין ווייב מיט מיינע שניר אונ איניקליך וועלכע בטרעפין פון
צוואנציג פארשוין האבין זיך ארום די קוא ארום גישטעלט אונ מיט איאמערליכן
שטים האבין זייא גיוויינט אז מיר האט שוין אויך דיא הארץ פאר קוועצט אונ
איך האב שוין אויך אן גיהויבין צו וויינען , מיר זיינען אזו אלע גישטאנען ארום
דיא קוא אונ גיוויינט , אז איין גאט האט אונז גימאגט ענטפערין , דער וויל
איז אונטער גיגאנגען צו אונז אקריסט איין שכן אונ האט גיפרעגט : וואס איז
דא פאר אמעשה ״ ? מיין ווייב האט אים דער ציילט דיא גאנצע מעשה , האט
דאס דעם קריסט אויך פארין הארצין גינומען , ער האט גלייך גיבראכט צו
טראגין פופציג רוביל אונ האט עס מיר דער לאנגט אונ גיזאגט : „נא דיר דיא
געלט דאס לייע איך דיר דיא געלט ביז גאט וועט דיר העלפין מיר אוועק צו
געבין , שיק אפ דיא פופציג רוביל אנשטאט דיא קוא , אונ דיא קוא זאל בייא
דיר בלייבין״ , איך האב אים אבער גיזאגט : אז איך האב איין מאל פאר קויפט
איז פאר פאלין , יענער וועט דאך אויף מיר פאר איביל האבין״ דער קריסט איז
אוועק אונ האט גלייך גיבראכט נאך פינף רוביל אונ האט גזאגט : „נא שיק אפ
פינף אונ פופציג אנשטאט פופציג וועט שוין יענער קיין פאר איביל ניט האבין״
מיין ווייב אונ קינדער זיינען דעם קריסט צו דיא פיס גיפאלין אונ האבין אים
נידאנקט מיט טרערין , אונ איך שיק איך אפ דיא פינף אונ פופציג רוביל ,
אונ איך בעט איך טויזינד מאל מחילה איר מוזט מיר מוחל זיין , חייל איר זעהט
דאך אז איך בין גיוועזין איין אונס דר צו , אונ איך בעט איך איהר זאלט מיר
געבין אתשובה דורך דעם מוכ״ז אויב איר זייט מיר מוחל . אייער פריינד יוחנן .

דעם דאפוטאטס תשובה איז גיוועזין : „איך בין אים ניט מוחל , איין מאל
האב איך גיקויפט אקוא איז פאר פאלין , ער מוז מיר אפ שיקין די קוא , נאר
דיא געלט נעם איך דער טייל צוא אונ איך וועל זיך שוין מיט אים זעהען ביין
קירזנער אויפין פלעקיל .

22) דֶער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל.

אָט דִיא פָארִיגֶע נְשִׁיכְטֶע מִיט דִיא קוּא אוּנ נָאךְ זֶעלְכֶע טִירַאנִישֶׁע וֶוערְק פוּן דִיא רַאפּוּטַאטִין הָאבִּין עֶרְוֶועקְט דֶעם צָאהְרִין פוּן אוּנְזֶער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל, עֶר הָאט שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט צוּ זֶעהֶן וִויא זַיינֶע בְּרִידֶער וֶוערִין גִיפַּיינִיגְט. אוּנְטֶערִין יָאךְ פוּן דִיא שְׁטָאט פִירֶער, אוּנ חָאטְשׁ אַרַאבִּינֶער לִיגְט דָאךְ אוּנְטֶער זַיי אוּנְטֶער גִידְרִיקְט, אוּנ בִּפְרַט אַז עֶס אִיז שׁוֹין נִיט וַוייט נִיוֶועזִין פוּן אַנַייעֶם וִויבָּאר, דָאךְ הָאט אוּנְזֶער רַאבִּינֶער אוֹיף זִיךְ נִיט גִיקוּקְט, עֶר אִיז אַרוֹיף אִין שׁוּל אוֹיפִין בִּימָה אוּנ הָאט אַקוּרְצֶע רֶעדֶע גִיהַאלְטִין, אִין דֶער רֶעדֶע הָאט עֶר גִיזָאגְט אוּנ עֶר הָאט אוֹיס גִידְרִיקְט מִיטִין פִינְגֶער צַייגִינְדִיג אוֹיף דִיא רַאפּוּטַאטִין דָאס זַייעֶרֶע קְלַיידֶער אִיז אוֹיס גִיוַוייקְט מִיט אִידִישֶׁע אָרִימֶע בְּלוּט „פוּן אַייעֶרֶע פָאלְעס קַאפֶּעט בְּלוּט“! הָאט עֶר גִישְׁרִיעֶן — „אִיר בֶּעפַייכְטֶעט דִיא עֶרְד מִיט אִידִישֶׁע בְּלוּט אוּנ אִיר פַאר שְׁמוּצְט דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט“ עֶר הָאט אִין דֶער רֶעדֶע אַלֶעמֶען אָבְּיַאוֶועט: אַז וֶוער עֶס וִויל זִיךְ דַאבַּאוֶוען זָאל קוּמֶען צוּ אִים, עֶר וֶועט שׁוֹין אוּמְזָאנְסְט אָן שְׁרַייבִּין דִיא רַאבַּאוּקֶע, אוּנ וֶועט מִיט יֶעמַאנְדִין נַיין אִין דוּמֶע, אֲפִילוּ אָרִימֶע אִידִין הָאבִּין דֶעם רַאבִּינֶער דֶער פַאר גִידַאנְקְט עֶר הָאט זַייא פָּשׁוּט גָאר מְחַיֶה נִיוֶועזִין, אָבֶּער דִיא רַאפּוּטַאטִין זַיינֶען אִים בְּלוּטִינֶע פַיינְדֶע נִיוָוארִין, נִיט אַזוֹ דֶער פַאר וָואס עֶר הָאט זַייא גִיזִידִילְט, וִויא דֶער פַאר וָואס עֶר הָאט אַהִיפְּשֶׁע בִּיסִיל גֶעלְט דֶער מִיט אִיבֶּער גִיפִירְט, דֶען זַייא הָאבִּין שׁוֹין פוּן דַאן אָן אַלֶעבֶּעדִיגִין הוּנְד אִין דִיא אוֹיגִין נִיט אָנְגִיזֶעהֶן, אוּנ עֶר (דֶער רַאבִּינֶער) הָאט זַיי צוּ שְׁלָאגִין דֶעם יְרִיד, יֶעדֶער אִיד הָאט שׁוֹין אַלֵיין גִיטְרָאפִין דִיא טִיר פוּן דוּמֶע, אוּנ דֶער רַאבִּינֶער הָאט אַכְטוּנְג גִיגֶעבִּין דָאס מֶעזָאל זַיי עֶנְטְפֶערִין, אוּנ אוֹיף אָבְּשְׁצֶעסְטְוָוא הָאט מֶען נִיקוּקְט וִויא אוֹיף אַגַאנְץ אִיבֶּערִיגֶע זַאךְ, דֶערוּם הָאבִּין דִיא רַאפִּיטַאטִין גִישַׁארְפְט דִיא צֵיינֶער אוֹיף דֶעם רַאבִּינֶער, בַּיי זַיי אִיז גִיבְּלִיבִּין דָאס צוּ דֶעם נַייעֶם וִויבָּאר זָאל מֶען אִים אַרָאפּ וַוארְפִין, נוּר זַייעֶר נְקָמָה הָאבִּין זַיי נִיט נִיקָאנְט אָפּ לֵייגִין, דִיא בְּלוּט הָאט אִין זַיי גִיקָאכְט, הָאבִּין זַיי דֶער וַויילֶע אִים גְלַאט אַמַאסֶער גִיטָאן; אַז עֶר אַלֵיין אִיז גָאר אַיין גֶעלָם, וַוייל דֶער זַאקָאן אִיז דָאךְ אִין דִיא רַאבִּינֶער שׁוּל וִויא אִין אַנְדֶערֶע נוּמְנַאזִיֶעס מוּז מֶען דָאךְ אָנְקוּמֶען צוּ דִיא בֶּעשְׁטִימְטֶע יָארִין, אוּנ וַוייל לֶעאָנְטַאל אִיז שׁוֹין גִיוֶוען אַרִיבֶּער דִיא יָארִין בְּשַׁעַת עֶר הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צוּ שְׁטוּדִירִין הָאט עֶר דָאךְ גִימוּזְט מַאבִין וִויא מִיר פַאר שְׁטֵייעֶן... אִיז דָאס גִיוֶועזִין פַאר אוּנְזֶערֶע רַאפִּיטַאטִין אַוֶוערְק צַיינ דֶער מִיט אִים צוּ מַאסֶערִין, קוּרְץ עֶס הָאט מִיט אִים גַאנְץ שְׁלֶעכְט גִיהַאלְטִין, עֶס הָאט אִים גִיקָאסְט פִיל גֶעלְט אוּנ יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין הָאט פַאר אִים פִיל גִיחַאדֶעטַייסְטֶעוָועט וַוייל עֶר אִיז גִיוֶועזִין זַיין בֶּעסְטֶער פְרַיינְד, אוּנ מֶעהָאט דֶעם רַאנָאשׁ וִויא עֶשׁ אִיז פַאר שְׁטִיקְט.

נָאכְהֶער אִיז נִיוֶועזִין אַוִויבָּאר אוֹיף אָרְב, דֶעם רָבִ׳ס פַיינְדֶע הָאבִּין זִיךְ

שוין

שׁוֹין גִירִיכְט פוּן עָם נוֹקֵם צוּ זַיין, נָאר זָאהְנְשַׁיין הָאט אִין זַיין זַייטֶע זַייעֶר פִּיל גִידַייסְטְוָועוועט, אוּנ זָאהְנְשַׁיינֶען הָאבִּין דָאךְ אַלֶע גִיפָאלְגְט מֶער וִויא אָבְּשְׁצֶעסְטְוָוא, אוֹיךְ דִיא דַאפִּיטַאטִין הָאבִּין פַאר אִים מוֹרָא גִיהַאט, דֶערוּם אִיז דָער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל גִיבְּלִיבִּין רַאבִּינֶער אוֹיף וַוייטֶער, עָר הָאט אַלֶע נַאלֶקֶעם וַוייסֶע גִיהַאט נוּר אֵיינֶע אַשְׁוַוארְצֶע, אוּנ דֶער וִויבָּאר אִיז אַוָועק אִין גוּבֶּערְנֶע אוֹיף אוּטְוֶוערְזְדֶענֶע.

23) דֶער דָאקְטָאר סְלוּצְקִי.

דִיא לִיבֶּע פוּן זִימְל וַויינְשְׁטָאק מִיט רֶעבֶּעקֶע זָאהְנְשַׁיין הָאט אוּנְטֶער דָער צַייט גְרוֹיסֶע פָארְשְׁרִיטֶע גִימַאכְט, דִיא לִיבֶּע אִיז וָואס פוּן טָאג אַלְץ שְׁטַארְקֶער גִיוָוארִין, אִין יֶעדִין טָאג הָאבִּין זִיךְ דִי פֶערְלִיבְּטֶע אַ רַאנְדֶעוואוּ גִימַאכְט, אוּנ וֶוען עֶס הָאט גִיטְרָאפִין אֵיין טָאג דָאס דוּרְךְ אַגְיוִויסֶע אוּרְזַאכֶע הָאבִּין זַיי זִיךְ נִיט גִיזֶעהֶן, הָאבִּין זַיי שׁוֹין דֶעם צְוַוייטִין טָאג מִיט אוּנְגִידוּלְט עֶרְוַוארְטֶעט, אוּנ מִיט פְרֵיידִין טְרֶערִין הָאבִּין זַייא זִיךְ גִיהַאלְזְט אוּנ גִיקוּשְׁט, זַייא הָאבִּין אַנְדֶערְס נִיט גִידֵיינְקְט נוּר אַז דִיא לִיבֶּע וֶועט אַגוּטִין רֶעזוּלְטַאט בַּאקוּמֶען, וַוייל אַנְדֶערְס אִיז נִיט מִיגְלִיךְ, דֶער גִידַאנְקֶען אַז דִיא לִיבֶּע זָאל קַיין אוּסְפִּיֶעךְ נִיט הָאבִּין, אִיז בַּיי זַיי גְלַייךְ גִיוֶועזִין וִויא צוּ דַיינְקֶען אָנְטוֹיט, אוּנ וִויא אָנְטוֹיט וִויל קֵיינֶער זִיךְ נִיט דֶער מָאנֶען, זָא הָאבִּין זַיי נִיט גִיוָואלְט דַיינְקֶען דָאס עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ זַיי זָאלִין זִיךְ נִיט פַאר אֵייבִּיגִין אוֹיף עֶוִויג, זַייעֶר לִיבֶּע אִיז שׁוֹין אוֹיךְ מֶער קַיין גִיהֵיים גִיוֶועזִין, זַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין שׁוֹין אוֹיךְ דָער פוּן גִיוואוּסְט, זִימִילְס עֶלְטֶערִין זַיינֶען דֶער פוּן צוּ פְרִידִין גִיוֶועזִין, וַוייל זַיי הָאבִּין פַאר זַייעֶר בֵּן יָחִיד קַיין בֶּעסֶער פַּארְטֵיי נִיט גִיוואוּנְצִין וִויא רֶעבֶּעקֶע, אוֹיךְ בַּיי זָאהְנְשַׁיינֶען אִיז שׁוֹין אוֹיךְ בַּאלְד הַאלְבּ רֶעבְט גִיוָוארִין, וַוייל עֶר הָאט זַיין טָאכְטֶער רֶעבֶּעקִין גִילִיבְּט וִויא זַיין לֶעבִּין, נָאר דָאךְ הָאט אִים דִיא הַארְץ נִיט גִישְׁטִילְט וֶוען עֶר פְלֶעגְט זִיךְ דֶער מָאנֶען אָן אַיין גִישְׁטוּדִירְטִין דָאקְטָאר אָדֶער יוּרִיסְט, דֶען דִיא עֶהְרֶע לוּכְט הָאט בַּיי אִים דִיא גְרֶעסְטֶע רָאלְיֶע גִישְׁפִּילְט, אוּנ וואוּ נֶעמְט מֶען אַגְרֶעסֶערֶע עֶהְרֶע וִויא צוּ הָאבִּין אַיין אֵיידִים מִיט אַסַאבְּלְיֶע אוּנ וָואיֶענֶע אַפֶּעלֶעטִין, אוּנ דִיא טָאכְטֶער זָאל פָארִין אִין קַארֶעטִין.

אִין אֵיין אָבִינְד אִיז זִיךְ זָאהְנְשַׁיין גִיזֶעסִין מִיט זַיין הוֹיז גִיזִינְד אַרוּם דֶעם טֵיי טִישׁ אוּנ הָאבִּין טֵיי גִיטְרוּנְקֶען, אוֹיךְ זַיינֶען צְוַוייא גֶעסְט גִיוֶוען דֶער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל מִיט זַיין פְרוֹי זָאפְיֶע, עֶס אִיז גִישְׁפְּרָאכִין גִיוָוארִין וֶועגִין דֶעם פָארִיגִין וִויבָּאר, דֶער רַאבִּינֶער מִיט זַיין פְרוֹיא הָאבִּין זָאהְנְשַׁיינֶען פוּן אִינֶערְלִיכֶעם הֶערְץ אַיין דַאנְק אוֹיס גִידְרִיקְט, זָאהְנְשַׁיין פוּן זַיינֶער זַייטֶע הָאט אוֹיף גִיוִויזִין וִויא וַוייט שְׁלֶעכְט אוּנ קְרִיטִישׁ עֶס הָאט גִיהַאלְטִין מִיטִין רַאבִּינֶער. נָאר עֶר (זָאהְנְשַׁיין) הָאט דָאס אַלְץ אוּמְגִימַאכְט מִיט זַיין גוּטִין שֵׂכֶל אוּנ מִיט דִיא וְולְיַיאנְיֶע וֶועלְכֶע עֶר הָאט אוֹיף דֶעם נַארָאד, אוּנ נוּר דוּרְךְ אִים הָאט דֶער וִויבָּאר זִיךְ גִיעֶנְדִיגְט מִיט אַזַא רֶעזוּלְטַאט, אִין דֶעם אִיז גִיקוּמֶן שְׁמֶערִיל דֶר׳

שוחט

שוחט, ער איז אוואילע ביין טיר געשטאנגען און נאכהער האט ער זיך מיט אמאל אשופ גיטאן צום טיש און האט זיך אויף אשטול גיזעצט.

אט דא וועלין מיר עפעס נייעס וויסין, וואס עש הערט זיך אין שטעטיל, „נו וואס ר׳ שמעריל איר האט עפעס נייעס“?.

איך בין לא עליכם גאר ניט גיזונד, איך בין אגאנצין טאג פון טיר ניט ארויס, היינט פון וואנען זאל איך וויסין נייעס, נאר דאס קאן איך אייך דר ציילין דאש אבציסטווא האבין שוין גימאכט אנייע קונדיציע אויף דיא קאראבקע וועלכע עס דארף אומגיזאמט זיין טארגעס, זיי האבין גיקלערט וועמען אנצוא טרויען דיא דאוויערענאסט פון דיא קאראבקע, איך האב זיי אפילו גיזאגט דאס זיי האבין קיין אנדערין ניט אן צו טרויען וויא אייך.

ביא דיא ווערטער האט זאהנשין אצופרידינהייט גיהאט „נו וואס האבין זייא דערויף גיזאגט“? פרעגט זאהנשיין.

זיי האבין גיזאגט אז זיי וועלין דיא דאוויערענאסט אנטרויען אשר יעקלין ווייל עס קומט געלט פון קהל, און אויך זאגין זיי דאש זיי האבין אים שוין עטליכע מאל אנגיטרויעט און ביי אים גייט צו ראיעל, ער רירט ניט אקהלשין גראשין.

און איך וואלט חלילה אנגירירט קהלשע געלט? האט זאהנשיין מיט פערדרוס גיזאגט — אהא! איך קאן דיא מאשעניקעס זייער גוט, דיא גנבים ווילין מיר ניט ווייל זיי ווייסין אז פון מיינע הענט וועלין זיי ניט קאנען גנבענען, דריבער ווילט זיי זיך ניט איך זאל זיין אדאוויערענע, נאר וואס איז דאס גאר פאר אקאראבקע? צו אידין זיינען נאך גאנץ ווייניג ארום אז מעדארף ביי זיי רייסין קאראבקע געלט אזעקסער פון פונט פלייש? צו אשר יעקיל איז נאך ווייניג רייך אז מעדארף ווייטער פאר אים מאכין אקאראבקע ער זאל נאך עטליכע טויזינד רובל ארייין לייגין אין קעשענע און נאך אמאיאנטיק אויש שטרויען? גיין עס וועט ניט גיין! איך וועל אן געבין אפאפיר אז מעזאל דיא קאראבקע גאר אוניטשטאזען (מבטל זיין).

א, הלואי וואלט איר דאס טאן — האט דער ראבינער מיט פריידע גיזאגט — דיא קאראבקע האט שוין אויש גישמאקצעט ביי אידין דיא לעצטע ביסיל בלוט, און יעצט האט פראוויטולסטווא ערלויבט איר מבטל צו זיין, נאר אונזערע ראפיטאטין גיבין אן פראזבעס אז זיי מוזין דיא קאראבקע האבין, און זיי ווייזין אויף, אויף וואס זיי דארפין, אבער איך וויים דאך וואו דיא געלט קומט אהין, דיא גרעסטע העלפט נעמט אראפ דער בעל קאראבקע אליין, און דיא איבעריגע בלייבט ביי דיא שטאט בעלי טובות צו ווישין דיא פינגער, אמאהל האבין זיי נאך גיהאט אתירוץ עס קאסט זיי דער גאבאר, אבאטניקעס קוויטאנציעס, האטש דאש איז אויך גיוועזין אליגין, איך וויים עש איז אמאהל גיוועזין גיחאפטע נפשות פאר פול וויפיל מעדארף, און אזעלכע וועלכע זיינען שטאאיט אפ צו געבין, נאר אשר יעקיל מיט דיא עטליכע שטאט פירער האבין דאך פארט גיוואלט אז עס זאל פעלין נפשות כדי מעזאל ביי אים (אשר

יֶעקְלִין) לַייֶען גֶעלְט צוּ קוֹיפִין אַכָאטְנִיקֶעס אָדֶער קְוִויטַאנְצְיֶעס, אַז מֶעזָאל אִים צָאלִין זֶעקְסֶערְס פוּן רוּבִּיל פְּרִיצֶענְט, אוּנ עֶר זָאל גֶעבִּין פַאר דִיא אִיבֶּער אַיָאהְרִיגֶע טוֹיזִינְד רוּבִּיל נָאר צְוֵויי הוּנְדֶערְט, אוּנ מֶעזָאל בַּיי אִים אַלְץ אָפּ נֶעמֶען פָאר אוֹישׁ כְּדֵי דֶעם לֶעצְטִין יָאר זָאל מֶען שׁוֹין מוּזִין לַייֶען גֶעלְט אוֹיף דִי קַארָאבְּקֶע וָואס וֶועט זַיין, אוּנ עֶשׁ זָאל זִיךְ פְּלֶעכְטִין אַקַרָאבְּקֶע אִין אַקַרָאבְּקֶע מֶעזָאל קֵיין בָּאהְל נִיט פָּטוּר וֶוערִין פוּן אִיר, הַיינְט וָואס הָאבִּין זֵיי גִיזָאלְט אָבֶּער טָאן אַז עֶס אִיז אֵיין יָאר גִיוֶועזִין אָנְגִיחַאפְּט נְפָשׁוֹת פַאר פוּל? וֶועל אִיךְ אַייךְ זָאגִין דָאס וָואס מִיר הָאט פַאר טְרוֹיט דֶער שׁוֹמֵר פוּן דִיא רֶעקְרוּטִין, מֶעהָאט אִים אִין דֶר שְׁטִיל פֶערְזָאגְט עֶר זָאל אַרוֹיס לָאזִין אַפָּאר נְפָשׁוֹת זֵייא זָאלִין אַנְטְלוֹיפִין, אוּנ עֶר הָאט טַאקֶע אַזוֹ גִיטָאן, אוּנ דֶער נָאךְ הָאט דֶער אִיסְבָּארְשְׁצִיק גִשְׁרִיֶען אִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ מִיט אַיָאמֶער שְׁטִימְמֶע, אַז עֶס וֶועט זִיךְ חָלִילָה גִיסִין אִידִישֶׁע בְּלוּט אִין דִיא גַאסִין אוֹיבּ מֶעוֶועט נִיט זֶעהֶן דֶעם נַאכָאר צוּ אִיסְפָּאלְנַייֶען, מֶעפְלֶעגְט מַאכִין אֲסִיפוֹת, אוּנ פוּן דִי אֲסִיפוֹת פְלֶעגְט אַרוֹיס, אַז מֶעזָאל לַייֶען בַּיי אָשֵׁר יֶעקְלִין גֶעלְט אוּנ אִין מַשְׁכּוֹן זָאל מֶען אִים גֶעבִּין, דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט מִיט בְּהֵמוֹת — מַיין אִיךְ מִיט מֶענְטְשִׁין, דָאס הֵיישְׁט מֶעזָאל אִים אַרוֹישׁ גֶעבִּין אַכְּתַב אַז דִיא קַארָאבְּקֶע וָואשׁ עֶשׁ וֶועט זַיין זָאל אוֹיךְ זַיין זַיינֶע, אוּנ בְּאֹם לַאו אִיז דִיא פְלֵיישׁ וָואשׁ מֶעוֶועט עֶסִין כְּבָשָׂר טְרֵיפָה וּבָשָׂר חֲזִיר.

אוּנ אִיצְטֶער אַז דֶער קֵייזֶער הָאט אוּנְז בֶּעשֵׁיינְקְט מִיט אַנַייֶע רֶעפָארְמֶע מִיט דֶעם נַייֶעם זִיסְטֶעם, אוּנ קֵיין נְפָשׁוֹת דַארְפִין מִיר שׁוֹין נִיט חַאפִּין, קֵיין קְוִויטַאנְצְיֶעס אִיז נִיטָא צוּ קוֹיפִין, הַיינְט אוֹיף וָואס דַארְף אִיצְטֶער הָאבִּן קָהָל גֶעלְט?, דָאס הָאט אָבֶּער אָשֵׁר יֶעקִיל פֶּערְקוּקְט אוּנ הָאט דָאס פַאר זָארְגְט מִיט אַיין אַנְדֶער אוֹפָן.

דָא נִיט לַאנְג אִיז אַהֶער גִיקוּמֶען אַיין בָּחוּר פוּן צִיצַאלַאד צוּ שַׁאצִין זִיךְ דִיא יָארִין אִין אוּנְזֶער קָאמִיסְיֶע, וַוייל עֶר הָאט גִירֶעכִינְט אַז דָא וֶועט מֶען אִים אָפּ שַׁאצִין עֶלְטֶער וִויא אַיין אוּנְצְוַאנְצִיג יָאר, צוּם אוּמְגְלִיק הָאט אִים הִיגֶע פְּרִיסוּטְסְוָוא נִיט צוּ גִינוּמֶען צוּם שַׁאצִין, וַוייל עֶר גִיהֶער צוּ אַיין אַנְדֶער קָאמִיסְיֶע אוּנ עֶר הָאט נִיט צוּ גִישְׁטֶעלְט קֵיין פָארְמַאלְנֶע דָאקוּמֶענְטִין וִויא דֶער זַאקָן, דֶער בָּחוּר הָאט גִישְׁרִיֶען דָאס עֶר אִיז דֶער פוּן אוּמְגְלִיקְלִיךְ גִיוָוארִין דֶען עֶס הָאט אִים גִיקָאסְט אַסךְ הוֹצָאוֹת בִּיז עֶר אִיז אַהֶער אָנְגִיקוּמֶען, אָשֵׁר יֶעקִיל הָאט אִים אַרַיין גִיחַאפְּט וִויא אַיין אֶבֶן טוֹב, עֶר הָאט אִים אָנְגִירֶעט דָאס עֶר זָאל צוּ שְׁטֵיין צוּ קָהָל זֵיי זָאלִין אִים אוּמְקֶערִין הוֹצָאוֹת אוּנ עֶר זָאל דֶערוֹיף מְעַכֵּב דִי קְרִיאָה זַיין, עֶר הָאט אַזוֹ גִיטָאן, אוּנ עֶשׁ אִיז דֶערוֹיף גִיוָוארִין אַיין אֲסִיפָה, וֶועמֶען הָאט מֶען גִירוּפִין אוֹיף דֶער אֲסִיפָה, פַאר שְׁטֵייט אִיר דָאךְ נָאר וֶועמֶען אָשֵׁר יֶעקִיל הָאט גִיהֵייסִין, פוּן יוֹצֵא וֶועגִין הָאט מֶען מִיר אוֹיךְ גִירוּפִין, אִיךְ הָאבּ צוּ זֵייא אַזוֹ גִיזָאגְט; מַיין דֵעָה אִיז מֶעזָאל דֶעם בָּחוּר אַגְרָאשִׁין נִיט אוּמְקֶערִין, דֶען וֶוער אִיז אִים שׁוּלְדִיג אַז עֶר הָאט גִימֵיינְט אַז דָא וֶועט מֶען אִים גוּט אָפּ שַׁאצִין אוּנ עֶר הָאט גִילֵייגְט דְרוֹיף הוֹצָאוֹת? גְלַייכֶער אִיז אַז מֶעזָאל זֶעהֶן אוֹיף צוּ מַאכִין

נעלט

גֶעלְט צוּ גֶעבִּין יֶעדֶער נָאוָוא בְּרַאנֶעץ וֶועלְכֶער עֶס גֵייט אַוָועק אִין סְלוּזְבֶּע אַגִיוִויסֶע סוּמֶע גֶעלְט עֶר זָאל זִיךְ הָאבִּין מִיט וָואשׁ עֶטְווָאס זִיךְ אוֹישׁ צוּ קְלֵיידִין אוּנ אוּנְטֶער דִיא סְלוּזְבֶּע אוֹיף אַיין קְלֵיינֶע הוֹצָאָה, אוּנ נָאךְ הֶער יָוען עֶר וֶועט קוּמֶען אַהֵיים זָאל עֶר גִיפִינֶן אַשְׁטִיקִיל קַאפִּיטַאל עֶר זָאל הָאבִּין מִיט וָואס עֶפֶּעס אַיין עֵסֶק צוּ פַאר פִירִין, אוֹיף דֶעם אוֹפֶן וָואלְט קֵיינֶער פוּן אִידִין זִיךְ נִיט אַרוֹיס מַאכִין פוּן פְּרִיזִיוו אוּנ עֶס וָואלְט פוּן אִידִין נִיט גִיפֶעלְט אַזַא צָאל וִויא יֶעצְט פֶעלְט, צוּ אוּנְזֶער שַׁאנְדֶע דֶער מָאנְט זִיךְ, אַז אִין גַאנְץ רוּסְלַאנְד פֶעלְט סַךְ הַכֹּל פִיר טוֹיזִינְט סָאלְדַאטִין צוּם צָאהְל אִיז דֶערַיין פַארַאן נוּר אֵיינִיגֶע הוּנְדֶערְט פוּן קְרִיסְטִין אוּנ דִי אִיבֶּערִיגֶע אִיז פוּן אִידִין אָנְשְׁטָאט דֶעם וָואס אִידִין זַיינֶען אִין רוּסְלַאנְד אַיין דְרַייסִינְט הֵלֶק וִויא אַלֶע נַאצְיָאנֶען, דָאס אִיז דָאךְ פַאר אוּנְז דֶער גְרֶעסְטֶער שַׁאנְד, אוּנְזֶערֶע פַיינְדֶע שְׁלִיסִין דֶער פוּן דָאס מִיר זַיינֶען נִיט טְרַייא דִיא רֶעגִירוּנְג אוּנ עֶס וֶוערְט דֶער פוּן אִין דִיא גַאזֶעטִין זַייעֶר פִיל גִירֶעט אוּנ גָאט וַוייס וָואשׁ מִיר וֶועלִין זִיךְ דֶער מִיט אָנְמַאכִין, אוּנ דִיא פְּרִיצִינֶע דֶער פוּן אִיז נִיט דָאשׁ אַז אִידִין וִוילִין נִיט דִינֶען, נֵיין, אִידִין וָואלְטִין יָאגִין דִיא וָואיֶענֶע סְלוּזְבֶּע, אָבֶּער וֶוען, אַז זַייא וָואלְטִין נָאךְ זַייעֶר דִינְסְט זִיךְ אוּמְקֶערִין צוּ זַייעֶר עֶרְד וִויא אַקְרִיסְטְלִיכֶער סָאלְדַאט, אוּנ וֶוען נִיט צוּ עֶרְד לְכָל הַפָּחוֹת צוּ דִיא אַלְגִימֵיינֶע אִידִישֶׁע קַארְיֶערֶע; אַקְרֶעמִיל אַשֵׁיינְקִיל, אוּנ דֶר צוּ מוּז עֶר דָאךְ הָאבִּין עֶטְווָאשׁ אַיין קַאפִּיטַאל אוּנ דָאשׁ הָאט עֶר נִיט, דֶערוּם בְּלַייבְּט עֶר דָאךְ נָאךְ דֶער סְלוּזְבֶּע גָאר אָן אַתַּכְלִית, אוּת דֶערִיבֶּער שְׁטֶעלְט זִיךְ דֶעם אִידִין זַייעֶר שְׁטְרַאשְׁנֶע פָאר דִיא וָואיֶענֶע דִינְסְט, אָבֶּער וֶוען מֶעוָואלְט עֶפֶּעס יֶע פֶערְזָארְגְט דִיא סָאלְדַאטִין וֶועלְכֶע גֵייעֶן אַוֶועק אוֹיף דֶער סְלוּזְבֶּע, וֶוען זַיי וָואלְטִין קוּמֶענְדִיג אַהֵיים גִיפִינְען אַיין עֶטְווָאשׁ סוּמֶע גֶעלְט מִיט וֶועלְכֶע מֶעקָאן דִיא הֶענְט פַאר בִּינְדִין וָואלְט זִיךְ דֶער אִיד גָאר נִיט אַזוֹ שְׁטְרַאשְׁען פַאר דִיא סְלוּזְבֶּע אוּנ פוּן אִידִין וָואלְט אֵיינֶער נִיט גִיפֶעלְט, דִיא פְּרַאקְטִיקֶע קָאנְט אִיר זֶעהֶען פוּן דִיא שְׁטֶעט אִין וֶועלְכֶע דָאשׁ אִיז אַיין גִיאָרְדִינְט גִיוָוארִין דָאס יֶעדֶער נָאוָוא בְּרַאנֶעץ גִיט מֶען צוּ צְוַוייא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל, דָארְטִין פֶעלְט נִיט אֵיין אִיד אוּנ אַלֶע יַאוֶוען זִיךְ צוּם פְּרִיזִיוו, אָט דֶערוֹיף זֶעט אַמִיטִיל, אוּנ אִיךְ גְלוֹיבּ דָאס פְּרַאוִויטֶעלְסְטְוָוא וֶועט דָאשׁ בֶּעשְׁטֶעטִיגִין, אָבֶּר דֶעם צִיצַאלַאדֶער בָּחוּר דַארְף מֶען אַיין קָאפִּיקֶע נִיט גֶעבִּין.

אִיךְ הָאבּ דָאשׁ פַאר דִיא אֲסִיפָה אָפּ גִיזָאגְט אוּנ אִיךְ בִּין אַוֶועק, מֵיינְט אִיר אֶפְשָׁר אַז מַיינֶע רֵייד הָאט עֶפֶּעס גִיוִוירְקְט? נֵיין, אוֹיף מָארְגִין הָאט דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט גִיחַאתְמֶעט אַפַּאפִּיר מִיט דֶעם אִינְהַאלְט; הֱיוֹת וִויא דֶעם בָּחוּר מוּז מֶען דִיא גֶעלְט פוּן שְׁטָאט אַוֶועק גֶעבִּין וַוייל אַרַבִּים אִיז דָאךְ קֵיין גַזְלָן נִיט, אוּנ דִיא שְׁטָאט הָאט קֵיין גֶעלְט נִיט, בְּכֵן הָאט מֶען גִילֶיעְן פוּן ר' אָשֵׁר יֶעקְלִין, אוּנ וַוייל דִיא קַארָאבְּקֶע גֶעלְט אִיז שׁוֹין בַּיי אָשֵׁר יֶעקְלִין אָפּ גִינוּמֶען עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה, ע"כ וֶועט עֶר דָאס אָפּ נֶעמֶען פוּן דִיא קַארָאבְּקֶע וֶועלְכֶע עֶס וֶועט זַיין אוּנ מִיר זַיינֶען זִיךְ מִתְחַיֵּיב אִים צוּ גֶעבִּין אַדָאוָויֶערֶענֶע אוֹיף דִיא בּוּדִישְׁצְיָא

קאראבקע

קַארָאבְּקֶע אונ בְּאִם לַאו אִיז דִיא פְלֵייש כְּבְשַׂר חֲזִיר וּנְבֵלָה וּטְרֵיפָה.

הַיינְט פַאר שְׁטֵייט אִיר שׁוֹין ר׳ יוֹנָה פַאר וָואס מֶעוִויל אַיךְ פַאר אַיךְ דָאוְוְיֶערֶנֶע נִיט מַאכִין, נוּר אָשֶׁר יָעקְלִין? וַוייל עֶר הָאט שׁוֹין אַכְתַּב אונ עֶר אִיז שׁוֹין מִיט דִיא קָהָלְשׁ לַייט דוּרְךְ גִיקוּמֶן, דָערוּם אוֹיבּ אִיר וֶועט זֶעהֶן דִיא קַארָאבְּקֶע צוּ עֶרְנִיכְטִין אִיז דָאס אַגְרוֹיסֶע מִצְוָה אונ אִיךְ וֶועל אִין דֶערַיין אוֹיךְ הֶעלְפִין, דָאס אַלְץ הָאט דֶער רַאבִּינֶער גִיזָאגְט מִיט גְרוֹיס הִיטְץ.

זֶע מַיין — הָאט זָאפְיָע גִיזָאגְט צוּם רַאבִּינֶער — מִישׁ זִיךְ נִיט אִין קָהָלְשֶׁע גִישֶׁעפְטִין, זָאלִין זֵייא טָאן וָואס זֵייא וִילִין, דֶער פוּן קָאן אוּנְז דִיא גְרֶעסְטֶע נֶעפְרַייאַטְנָאסְט אַרוֹיס קוּמֶען.

אִיךְ בִּין אָבְּיַאזֶען צוּ טָאן אַלְץ וָואשׂ פוּן מִיר פָאדֶערְט מַיין שׁוֹלֵד — הָאט דֶער רַאבִּינֶער גִיעֶנְטְפֶערְט — זָאגַאר אִיךְ שְׁטֶעל מַיין בְּרוֹיט אִין קָאן, אונ אִיךְ קָאן דוּרְךְ דֶעם מַיין שְׁטֶעלֶע פַארְלִירִין, אִיךְ טָאר אָבֶּער קֵיין קַארִיסְטָא לוּבְּיָע נִיט הָאבִּין.

יָע אִיר הָאט רֶעכְט הֶער רַאבִּינֶער — הָאט זָאהֶנְשַׁיין צוּ אִים גִיזָאגְט — אִיךְ וֶועל שׁוֹין זֶעהֶן דִיא פְלֵייש קַארָאבְּקֶע צוּ עֶרְנִיכְטִין.

אוּנְטֶער דֶער צַייט פוּן דֶעם גִישְׁפְּרֶעךְ אִיז שְׁמֶערִיל גִיזֶעסִין דִיא קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין אונ פֶערְטִיפְט אִין גִידַאנְקֶען, דֶעם רַאבִּינֶערְס רַייד וֶועגִין דִיא קַארָאבְּקֶע אִיז אִים וִויא פַיילִין אַרַיין אִין צֶעהֶנְטִין רִיפּ, »מֶעמוּז זֶעהֶן מִיטִין רַאבִּינֶער כַּבָּרוֹת אָפּ צוּ שְׁלָאגִין„ — הָאט עֶר צוּ זִיךְ גִיזָאגְט „וֶוען נִיט קָאן חָלִילָה דִיא קַארָאבְּקֶע צוּ שְׁלָאגִין וֶוערִין, אִיךְ מוּז פַאר עֶם עֶפֶּעס אוֹיס סְטְרוֹיעֶן אַתְּלִיָה.

וָואשׂ זַייט אִיר אַזוֹ אוּנְמוּטְהִיג? — הָאט זָאהֶנְשַׁיין גִיפְרֶעגְט שְׁמֶערְלִין — אוֹיבּ אִיר זַייט עֶפֶּעס נִיט גִיזוּנְד גַייט אַרַיין צוּם דָאקְטֶער וֶועלְכֶער אִיז צוּ מִיר אַרַיין גִיפָארִין, עֶר אִיז אַגְרוֹיסֶער דָאקְטֶער, עֶר אִיז דָאךְ אַהִיגֶער גִיבִּירְדִיגֶער.

וֶוער אִיז דֶער דָאקְטֶער? הָאבִּין אַלֶע אוֹיף אֵיין מָאל זָאהֶנְשַׁיינֶען גִיפְרֶעגְט.

דִיא גִישִׁיכְטֶע מוּזְט אִיר דָאךְ וִויסִין — הָאט זָאהֶנְשַׁיין גִיעֶנְטְפֶערְט — אַז טִילֶע וַוייסְטַאהְל הָאט אִיר מַאן פַאר סַאמְט, אונ זִיא זִיצְט פֶעסְט אִין אַסְטְרָאג, אונ דִיא הִיגֶע דָקְטוֹרִים וֶועלְכֶע עֶשׂ הָאבִּין אִים נִיפַאלְמֶעסְט הָאבִּין דֶער וַוייטֶע פְּרִיזְנַאיֶעט אַז עֶר אִיז טַאקֶע פַאר גִיפְטֶעט, דָערוּם אִיז דָאשׂ גִיקוּמֶען אִיר בְּרוּדֶער וֶועלְכֶער אִיז אַגָארָאדְסְקָאיֶער דָאקְטֶער אִין דֶער שְׁטָאט שַׁאוּוְלֶע עֶר הַיישְׁט סְלוּצְקִי, צוּ חַאדִיטַייסְטְוָוענֶען וֶועגִין זַיין שְׁוֶועסְטֶער בֶּעפְרַייאוּנְג נָאךְ אַהָאר וָואלְט אִים שׁוֹין אָפּ גִילְטִין אִיבֶּער צוּ בַּיטִין דִי פֶערְגִיפְטִינְגֶע גִידֶערִים וֶועלְכֶע עֶשׂ שְׁטֵייט אִין בָּאלְנִיצֶע אִין אַשְׁלוֹי אוֹיף נִיט פֶערְגִיפְטִינְגֶע, אונ וֶוען עֶר וָואלְט דָאס שׁוֹין אָפּ גִיטָאן וָואלְט זַיין שְׁוֶועסְטֶער גִיוִויס בֶּעפְרַייעט גִיוָוארִין, דֶען וִויא דִיא גִידֶערִים וָואלְטִין אָנְקוּמֶען אִין וְורַאצֶעבְּנֶע אוּפְרַאוֶוע וָואלְט מֶען גְלַייךְ עֶר קֶענְט דָאשׂ עֶשׂ אִיז נִיט קֵיין פַאר סַאמְטֶע, נָאר דֶער שְׂטָן הָאט זִיךְ אִין סִיטִין אַרַיין גִימִישְׁט דֶען אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק וֶועלְכֶער גֵייט אָפְּט אַרַיין אִין בָּאלְנִיצֶע הָאט אִים דֶער חַאפְּט וִויא עֶר וִויל אוּמְבַּייטִין, עֶר הָאט אִים זַייעֶר

גוּט

גוּט אָנְגִיזִידִילְט אוּנ הָאט אִים נִיט דָער לָאזִין אוּם צוּ בַּייטִין, יָעצְט אִיז דָער דָאקְטָער כְּלוּצְקִי אוֹיף וַויינְשְׁטָאקִין אֵשׁ לֶהָבָה, אוּנ וִויא עֶשׁ שַׁיינְט הָאלְט מִיט זַיין שְׁוֶועסְטָער זַייעֶר נִיט גוּט סְלוּצְקִי זוּכְט צוּ דִינְגֶען עֲדוּת זַיי זָאלִין זָאגִין •אַז וֶוען וַייסְטַאהָל אִיז גִישְׁטָארְבִּין אִיז זַיין פְּרוּיא טִילָע גָאר צוּ הוֹיזֶע נִיט גִיוֶועןֹ• דָער פְּלַאן וֶועט אִיר אֶפְשָׁר אַרוֹישׁ רַאטָעוֶוען .

דָאס וֶועל אִיךְ נִיט צוּ לָאזִין — הָאט דָער רַאבִּינֶער גִיזָאגְט — אַז אִידִין זָאלִין פַאלְשׁ עֲדוּת זָאגִין, אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט וִויא מִיר וַוייסִין אַז נָאר זִיא הָאט אִיר מַאן פַאר סַאמְט צוּ לִיבּ אִיר לֶעבָּאוְנִיק, אַזַא נְבֵלָה טְרֶעפְט גָאר אוֹיף דָער וֶועלְט נִיט, אַאִידֶענָע פוּן פִינְף קִינְדֶער זָאל הָאבִּין אַלוּבָּאוְנִיק אוּנ דָעם מַאן פַאר סַאמֶען! אִיר בְּרוּדָער סְלוּצְקִי מוּז אוֹיךְ מֶער סָאוֶועסְט פַאר אִיר נִיט הָאבִּין אַז עָר חַאדָעטַייסְטְוֶוועוֶועט גָאר פַאר אַזַא פָּאדְלָע שְׁוֶועסְטֶער .

יָע, מִיט זַיין סָאוֶועסְט בִּין אִיךְ שׁוֹין אַבִּיסִיל בַּאקַאנְט — הָאט רֶעבֶּעקָע זָאהֶנְשַׁיין גִיזָאגְט אוּנ אִיר גִיזִיכְט אִיז רַייטְלִיךְ גִיוָוארִין. וִויא אַזוֹ בִּיזְטוּ מִיט זַיין סָאוֶועסְט בַּאקַאנְט? הָאט זָאהֶנְשַׁיין פַארְוואוּנְדֶערְט גִיפְרֶעגְט .

רֶעבֶּעקָע אִיז שְׁטַארְק פַאר שֶׁעמְט גִיוָוארִין אוּנ זִיא הָאט גִיזָאגְט; „אִיךְ קָאן דָאשׁ דִיר פּוּבְּלִיצְנֶע נִיט עֶנְדֶעקִין, אַיין פְּרוֹיעֶנְצִימֶער אִיז דָאס נִיט פַּאסִינ צוּ דָער צֵיילִין, נָאר אִיר קָאנְט דָאשׁ זֶעלְבְּסְט פַאר שְׁטֵיין .

אַלֶע הָאבִּין פַאר שְׁטַאנֶען וָואס רֶעבֶּעקָע ווִינְקְט אָן, דָאס דֶער דָאקְטָער סְלוּצְקִי הָאט אַלֶעם פֶּערְשַׁייטֶער מַאנְסְפֶּערְזָאן גִיוָואלְט רֶעבֶּעקִין בֶּעאוּנֶעהְרִין, אוּנ אִין דֶער טְהַאט, אִיז טַאקֶע אַזוֹ גִיוֶועזִין מִיט אַטָאג פְּרִיעֶר, דָער דָאקְטֶער הָאט רֶעבֶּעקִין צוּ זִיךְ אִין קְוַוארְטִיר אַרַיין גִירוּפִין אוֹיף אַרֶעכָענוּנְג, אוּנ עֶר הָאט אִיר גִיגֶעבִּין אָנְצוּמֶערְקִין וָואשׁ שֶׁענְדְלִיכֶעם נָאר זִיא הָאט זִיךְ גִימַאכְט נִיט פַאר שְׁטֵייעֶנְדִיג, נָאר עֶר אִיז אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען צוּם טִיר אוּנ הָאט אִיר גִיוָואלְט פַאר שְׁלִיסִין, דַאן אִיז רֶעבֶּעקָע דוּרְךְ אַפֶּענְסְטָער דוּרְךְ גִילָאפִין .

שְׁמֶערְלִין אִיז רֶעבֶּעקָעס וֶוערְטֶער טִיף אִין דִיא אוֹיעֶרִין אַרַיין, אוּנ רֶעבֶּעקָע הָאט וַויטֶער פַאר דִיא פּוּבְּלִיקָא גִיזָאגְט; דֶער מִיט קָאן אִיךְ אַייךְ צֵייגִין וִויא וַוייט דֶער סְטוּדְיוּם בִּילְדֶעט אַמֶענְטְשִׁין נִיט אוֹישׁ, דֶען דֶער דָאקְטֶער אִיז דָאךְ שׁוֹין אַיין אוּנִיוֶוערְסִיטֶעט דוּרְךְ גִיגַאנְגֶען אוּנ דָאךְ אִיז עֶר מִיט אַיין הֶעכְסְט פַאר דָארְבֶּענֶעם חַארַאקְטֶער" .

אוּנ אִיךְ — הָאט זָאהֶנְשַׁיין גִיזָאגְט — וָואלְט זִיךְ עַד הַיּוֹם גְלִיקְלִיךְ שֶׁעטְצִין וֶוען דוּא מַיין טָאכְטֶער וָואלְסְט זֶעלְכִין פַאר אַמַאן הָאבִּין, מִיט אַזֶעלְכִין אִיז מֶען פָארְט פֶערְזִיכֶערְט מִיט רַייכְקַייט אוּנ פָערְגֶעניגִין דֶעם גַאנְצִין לֶעבִּין.

בֶּעסֶער יוּנְגֶער הַייד. אִין דֶער עֶרְד צוּ לִינִין אֵיידֶער צוּ אַזֶעלְכִין פַאר אַפְּרוּי אָנְצוּקוּמֶען — הָאט רֶעבֶּעקָע מִיט דְרַייסְט גִיזָאגְט — דָאס עֶרְשְׁטִין אִיז אַזֶעלְכֶער פְּרֶעמְד פוּן דֶער אִידִישֶׁער נַאצְיָע אוּנ פוּן זַיין רֶעלִיגְיָאן, עֶר אִיז וַוייט פוּן דֶעם גְלוֹיבִּין פַאר וֶועלְכִין אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין זִיךְ גִיאָפְּפֶּערְט אוּנ הָאבִּין זַייעֶר בְּלוּט וִויא וַואסֶער פַאר גָאסִין אוּם אִים אוֹישׁ צוּ הַאלְטִין אוּנ דִיא נַאכְקוּמֶען

איבער

אִיבֶּער צוּ גֶעבִּין, אוּנ יֶעצְט זָאל אִיךְ דֶעם גְלוֹיבִּין מִיט מַיין סַאמָא לוּבִּיֶע אַוֶועק וַוארְפִין ?, אוֹיךְ אִיז דֶער מָענְטְשׁ זַייעֶר חַארַאקְטֶער לָאס, גַיין! בֶּעסֶער אִין נוֹיט אוּנ אָרִימוּט מִיט אַיין אָרִינְטְלִיכִין אִידִישִׁין מַאן דִיא יָארִין אָפּ לֶעבִּין וִויא מִיט אַזֶעלְכִין אִין דִיא גְרֶעסְטֶע רַייכְטְהוּם צוּ פַארְבְּרֵיינְגֶן. זִיא אִיז גִירֶעכְט! — הָאבִּין אַלֶע אוֹיסֶער שְׁמֶערִיל אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — זִיא רֶעט מִיט אַרִיכְטִיגִין פַארְשְׁטַאנְד.

זָאהְנְשַׁיין אִיז פֶּערְדְרִיסְלִיךְ גִיוָוארִין, אוּנ דִיא גִיזֶעלְשַׁאפְט אִיז פַאר הַיינַאנְדֶער גִינַאנְגֶען.

24) דִיא לִיעבֶּעם אִינְטְרִיגֶע.

שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט אִיז פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען גְלַייךְ צוּ אָשֵׁר יֶעקְלִין גִינַאנְגֶען עֶר הָאט דָארְטִין דֶער צֵיילְט וִויא וַויט מִיט דִיא קַארָאבְּקֶע הַאלְט שְׁלֶעכְט, אוּנ אַלְץ אִיבֶּער דֶעם רַאבִּינֶער „זֶעט לִיבֶּער ר׳ שְׁמֶערִיל — הָאט עֶלְקֶע צוּ אִים גִיזָאגְט — „וִויא גָאט אִיז אַייךְ לִיבּ זֶעט עֶפֶּעס אַיין עֵצָה אַז דִיא קַארָאבְּקֶע זָאל פָּארְט בַּייא אוּנְז בְּלַייבִּין, זִיא זָאל פוּן אוּנְזֶערֶע הֶענְד נִיט עֶנְטְגֵיין, „אִיר דַארְפְט מִיר דֶערוֹיף נִיט בֶּעטִין“ — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — דֶען מִיר אִיז דָאס אוֹיךְ נוֹגֵעַ וִויא אַייךְ, אָז דִיא קַארָאבְּקֶע טֵייג מַיין שְׁחִיטָה אוֹיף כַּפָּרוֹת, אִיךְ וֶועל שׁוֹין אי״ה גִיפִינֶען אַיין עֵצָה, נָאר קוֹדֶם כָּל דָבָר מוּז אִיךְ צוּ וִוישִׁין דֶעם רַאבִּינֶער מִיט זָאהְנְשַׁיינֶען מַאכִין אַקְרִיג זַיי זָאלִין צוּ וִוישִׁין זִיךְ צוּ רִיסִין וֶוערִין, אוּנ דַאן וֶועט שׁוֹין אַלְץ גוּט זַיין אִיךְ זוּךְ נָאר אַמִיטִיל דִיא מַחֲלוֹקוֹת צוּ וִוישִׁין זַייא צוּ מַאכִין.

גִינוּג שׁוֹין אַייךְ צוּ פִירִין אַזֶעלְכֶע אִינְטְרִיגֶעס, זָאל שׁוֹין זַיין אַסוֹף פוּן דִי בְּלוּטִיגֶע קַארָאבְּקִי — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט מִיט אַשְׁוַואכֶע שְׁטִימֶע — גָאט פַאר שְׁוַויגְט נִיט, עֶר וֶועט אַייךְ חָלִילָה שְׁטְרָאפִין דֶער פַאר, אוּנ פִילַייכְט בִּין אִיךְ דֶער עֶרְשְׁטֶער קָרְבָּן פַאר אַייעֶרֶע זִינְד, מַיין יוּגֶענְד אִיז פַאר פִינְשְׁטֶערְט, אִיךְ בִּין אַלֶעבֶּעדִיגֶע עֲגוּנָה נָאךְ מַיין טְהַייעֶרִין מַאן, הַתְּנַאי זָאל זִיךְ שׁוֹין מִיט מִיר אַייעֶר שְׁטְרָאף עֶנְדִיגִין זִיךְ, נָאר זֶעהְט הִיט זִיךְ פוּן גָאטְס צָאהְרִין, וַוארְפְט שׁוֹין אַוֶועק דֶעם בְּלוּטִיגִין גִישֶׁעפְט, אִיר הָאט אוֹיסֶער דֶעם אוֹיךְ פוּן וַואנֶען צוּ לֶעבִּין.

עֶס אִיז דָא וָואס צוּ הֶערִין וָואס זִיא פְּלוֹידֶערְט — הָאט עֶלְקֶע גִיזָאגְט — אִיר אִיז נִיטָא וָואס צוּ פַאר דַיינְקֶען זִיא רֶעט פוּן הִיץ, גֵייא מַיין חַיֶענֶעלֶע מִיט ר׳ שְׁמֶערְלִין אִין אַיין אַנְדֶער צִימֶער אוּנ רֵייד זִיךְ מִיט אִים דוּרְךְ וֶועגִין דִיא קַארָאבְּקֶע, דַיין קֶעפֶּעלֶע פַאנִימַאיֶעט דָאךְ אַלְץ.

חַיֶענֶעלֶע הָאט מִן הַסְּתָם מַסְכִּים גִיוֶועזִין אַז מֶעדַארְף מַאכִין אַיין אִינְטְרִיגֶע צְוִוישִׁין רַאבִּינֶער מִיט זָאהְנְשַׁיינֶען, דִיא עֶרְשְׁטֶע זַאךְ צוּא לִיבּ דִיא קַארָאבְּקֶע, אוֹיךְ צוּ לִיבּ דֶעם וַוייל דֶער רַאבִּינֶער גֵייט אִין דֶערֵיין אַז עֶס זָאל אַשִׁידוּךְ גִישְׁלָאסִין וֶוערִין בַּייא זִימְל וַויינְשְׁטָאק מִיט רֶעבֶּעקִין, אוּנ עֶס הַאלְט שׁוֹין דֶער בַּייא, אוּנ כָּל זְמַן דֶער רַאבִּינֶער אִיז גוּטֶע פְרַיינְד מִיט זָאהְנְשַׁיינֶען קָאן זִיךְ קֵיינֶער נִיט אַרַיין מִישִׁין דָאס צוּ עֶרְנִיכְטִין אָבֶּער וֶוען צְוִוישִׁין זַייא וֶועט וֶוערִין אַיין רַאזְרִיוו וֶועט מֶען שׁוֹין קָאנֶען מַאכִין דֶער שִׁידוּךְ זָאל צוּ קְרִיכִין.

שמעריל

שְׁמֶערִיל הָאט אִיר צוּ גִיזָאגְט אַלְץ מִיט עֶנֶערְגִיע צוּ אַרְבֶּעטִין, אוּנ אַלְץ אוֹיס צוּא פִירִין.

אוֹיף מָארְגִין אִיז ר' שְׁמֶערִיל צוּם דָאקְטֶער סְלוּצְקִי אַרַיין מִיט דֶעם אוֹיס רַייד דָאס עֶר אִיז עֶפֶּעס נִיט גִיזוּנְד, אוּנ נָאךְ דֶעם אַז דֶער דָאקְטֶער הָאט אִים גִירָאט וֶוענִין זַיין גִיזוּנְד, אִיז דֶער דָאקְטֶער מִיט אִים אִין אַגִישְׁפְּרֶעךְ אַרַיין, אוּנ אַלֶעס עֶר הָאט אִין שְׁמֶערְלֶען דֶער קָאנְט אַקִינְד פוּן דֶער הַיים, הָאט עֶר אִים פָאר גִילֵייגְט דָאס עֶר זָאל זַיין אַיין עֵדוּת פַאר זַיין שְׁוֶועסְטֶער אוּנ דֶער פַאר וֶועט מֶען אִים גוּט בֶּעפְרִידִיגִין.

שְׁמֶערִיל הָאט אִים גִיעֶנְטְפֶערְט; דָאס עֶר וָואלְט דָאס גֶערְין גִיטָאן נָאר דֶער הִיגֶער רַאבִּינֶער הָאט גִיזָאגְט אַז עֶר וֶועט קַיין אִידִין נִיט דֶער לָאזִין צוּ זַיין אַיין עֵדוּת פַאר אַייעֶר שְׁוֶועסְטֶער, דֶער רַאבִּינֶער גְרָאבְּט אַייעֶר שְׁוֶועסְטֶער וואו עֶר קָאן נָאר, דְרִיבֶּער קָאן אִיךְ שׁוֹין נִים זַיין קַיין עֵדוּת פַאר אַייעֶר שְׁוֶועסְטֶער, שְׁמֶערִיל הָאט שׁוֹין אֶגַב אוֹרְחָא דֶער צֵיילְט אַז רֶעבֶּעקֶע הָאט אִים גֶעבִּטִין אוֹיךְ נַאנְץ שְׁטַארְק בַּארֶעט, אוּנ הָאט אִים שְׁרֶעקְלִיךְ בַּלֵיידִיגְט, דֶעם דָאקְטֶער הָאט זִיךְ דֶער צָארִין אָן גִיצוּנְדִין וויא אַצוּנְטֶער „רַאבָּע מוּז אִיךְ נֶעמֶען פוּן זַיי אַלִימֶען! הָאט עֶר גִישְׁרִיעֶן — נָאר אִיךְ ווייס נִיט וויא אַזוֹ נֶעמְט מֶען דִיא רַאבָּע?

וֶוען אִיר ווִילְט פוּן זַייא נְקָמָה נֶעמֶען — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — קָאן אִיךְ אַייךְ אַיין עֵצָה גֶעבִּין, נָאר אִיר וֶועט דוּרְךְ דֶעם מוּזִין נָאךְ אַזֵייטִיגִין מֶענְטְשִׁין אִין דֶערַיין אַרַיין מִישִׁין אוּנ אִים אוֹיךְ שְׁלֶעכְטֶעס צוּ טָאן.

וֶוער אִיז דָאס דֶער זַייטִינֶער פֶּערְזָאן? הָאט סְלוּצְקִי גִיפְרֶעגְט.

דָאס אִיז אַבְרָהָם ווַיינְשְׁטָאק מִיט זַיין זוּן זִימְל, הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט.

זֵייעֶר גוּט — הָאט סְלוּצְקִי מִיט פְרֵיידֶע גִיזָאגְט — אִיךְ ווִיל זִיךְ טַאקִי פוּן ווַיינְשְׁטָאקִין אוֹיךְ נוֹקֵם זַיין, עֶר הָאט מִיר אוֹיךְ שְׁלֶעכְטֶעס גִיטָאן, נָאר זָאגְט מִיר שׁוֹין וָואס אִיז אַייעֶר עֵצָה?

דִי עֶרְסְטֶע זַאךְ מוּזְט אִיר ווִיסִין אַז זִימְל ווַיינְשְׁטָאק מִיט רֶעבֶּעקֶע זָאהְנְשַׁיין זַיינֶען פַאר לִיבְּט אִיבֶּער דִיא אוֹיעֶרִין, אוּנ עֶס הַאלְט דֶער בַּייא דָאס בַּייא זַייא זָאל דֶער שִׁידוּךְ גִישְׁלָאסִין וֶוערִין, נָאר דָאס הַאלְט זִיךְ עֶטְוָואס נָאךְ אָפּ וָואס יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין ווִיל דַוְקָא אַגִישְׁטוּדִירְטִין, נֶעכְטִין הָאט עֶר זִיךְ אוֹיס גִירֶעט אַז עֶר וָואלְט זִיךְ גְלִיקְלִיךְ שֶׁעצִין וֶוען עֶר הָאלְט פַאר זַיין טָאכְטֶער בַּקוּמֶען אַמַאן אִין אַייעֶר גְלַייכִין.

נָאר וָואס אִיז אַייעֶר עֵצָה? פְרֶעגְט סְלוּצְקִי פַאר וואוּנְדֶערְט — פִילֵייכְט צוּ נֶעמֶען רֶעבֶּעקֶען?, נַיין, אִיךְ ווִיל אוֹיף אַזֶעלְכֶע נִיט שְׁפַּייעֶן.

אִיךְ מֵיין דָאס אוֹיךְ נִיט — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיר זָאלְט מִיט בְּלַייז אַזוֹ טָאן, אִיר זָאלְט שִׁיקִין רוּפִין צוּ זִיךְ אַשַׁדְכָן, אוּנ אִיר זָאלְט אִים שִׁיקִין צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען עֶר זָאל אִים זָאגִין אַזוֹ: „דֶער דָאקְטֶער סְלוּצְקִי הָאט מִיר גִישִׁיקְט צוּא אַייךְ אִיךְ זָאל פַאר אִים אוֹיס שַׁדְכֶענֶען מִיט אַייעֶר טָאכְטֶער אִין וֶועלְכֶע עֶר אִיז שְׁטֶערְבְּלִיךְ פַאר לִיבְּט, עֶר ווִיל אִיר נֶעמֶען ווִיא זִיא שְׁטֵיט אוּנ

גייט

נים אן אגראסין געלט", דער שדכן זאל מיינען אז איר מיינט דאס ערינסט, אבער איר מאגט זיך אין בוזין אוים לאכין, זאהנשיין וועט זיך אן דעם אן חאפין וויא אן אהיישין שטיין, אונ ער וועט שוין זעהן דיא ליבע וועלכע איז צווישין זיין טאכטער מיט ויינשטאקין זאל צוא ערשטערט ווערין, אונ רעבעקע מיט ויינשטאקין וועלין דער פון שרעקליך לידין, אט האט איר שוין אנקמה פון אייערע צוויא פיינד, אונ פון דעם ראבינער וועל איך אייך שוין מיט דער צייט צו שאהין איר זאלט זיך פון אים אויך קאנען נוקם זיין, אונ ווען אפילו איר וועט פון היר אפ פארין זאלט איר צוא יונה זאהנשיין אפט שרייבין אונ איר זאלט אים אונטער געבין חשק, אונ דאס וועט זיך ציהען יאהרין לאנג, ווייל זאהנשיין וועט ווארטין ביז ער וועט רעבעקען איבער ריידין, אבער אייך זאל דאס ניט מיאוס ווערין.

זייער גוט — האט סלוצקי גיזאגט — איר האט דאך עפעס אמיניסטערסקע קאפ, איך האב אייך גידארפט האבין לעבין זיך אין שאווערע, איר וואלט מיר צוא ניץ קומען אין דיא גישעפטין וועלכע איך מאך אין מיין באלניצע, איך וועל שוין טאן וויא ער האט מיר גיראטין, אונ טאקי היינט וועט דאס גישעהן, ווייל איך מוז אומגיזאמט אוועק פארין.

25) איין גוטע עצה

צווישין זאהנשיינען מיט זיין טאכטער רעבעקע איז אבלוטיגער שטרייט גיווארין, נאך דעם אלעם דער שדכן האט דעם שידוך מיט סלוצקין פאר גישלאגן, זאהנשיין האט מיט סלוצקין אויך מונדליך גירעט, רעבעקע האט דאס אבער גאר ניט גיוואלט הערין, אונ זאהנשיין האט שוין אוים גירעט אז אנדערש וועט ניט זיין, אזעטיגע קריג איז דעם לעזער גיווים בעקאנט, ווייל עס טרעפט אפט ביי אידישע עלטערין מיט זייערע קינדער אזעלכע ראזנעגלאסעס, אונ פון ביידע צדדים פעכט מען זיך אטשאיאנע (מיט יאוש) דאך אבער איז די קריג שטארקער גיוועזין וויא אלע, ווייל זאהנשיין האט זיך שטענדיג גיוואונשן אזא שידוך צו טאן, אונ ער איז גיוועזין איין אופארטנער מענטש (עקשון), אויך רעבעקע איז אין זימלען גיוועזין פערליבט איבער נאטירליך דרום האט זיא ניט גיקאנט פון דאס איריגע אפ טרעטין, אונ עס האט צו קיין פאר איינינגונג בשום אופן ניט גיקאנט קומען, זאהנשיין האט איר אלץ גיוואלט איבער ריידין מאנכע מאל מיט שטראף רייד אונ אמאל מיט בייזין, רעבעקען האט דאס אבער גאר ניט גיווירקט זיא האט טאג אונ נאכט פאר בראכט אין וויינען אונ קלאגין.

זימל ויינשטאק האט פון קיין זאך ניט גיוואוסט איז ער אמאל גיגאנגען צו זאהנשיינען אויף אוויזיט וויא גיוואונליך, וויא ער איז אבער אויפין שוועל ארויף איז אים זאהנשיין מיט גרוים צאהרין אנטקעגין גילאפין, רעבעקע האט אים איבער גיזאגט אונ האט זיך גישטעלט צווישין זייא ביידין, זאהנשיין האט איר אבער מיט גרוים צאהרין אפ גישטויסין אונ האט ויינשטאקין דורכין טיר

דורך

דורך גישטיפּין אונ האט צו אים געזאגט: דו זאלסט זיך ניט זאגין נאך אמאל מיין טיר צו עפענן, מיין טאכטער וועט שוין עוויג ניט זיין דיינע, גיי זיך בשם ד׳.

ווײנשטאקין איז דאס וויא אדונער אראפ גיפאלין, ער האט נאר ניט גיוואוסט פון וואנען דיא קויל האט אים גישאסין, ער איז נעבאך אצוביטשטער צו הויז אוועק, ער האט דיא עלטערין פון קיין זאך ניט דער ציילט, פון דאן אן האט ער אויס גיזעהן וויא וואהנזיניג, ער פלעגט רק ארום גיין פאר טראכט אונ האט אלץ גיקלערט דיא אורזאכע פון זיין אומגליק, אונ וויא אזו איז דיא זאהנע אין איר רעכטין שיינען אין מיטין טאג אונטער גיגאנגען; זיינע עלטערין האבין זיך פאר אים גאר ערשראקין, וויל ער האט אויס גיזעהן וויא א מרה שחורה, זייא האבין איבער אים גיוויינט דאס ער זאל זיך עטוואס מונטערין „דוא ביזט ניט וייט משוגע צו ווערין“ האבין זייא צו אים שטענדיג גיזאגט — „דער צייל אונז תאמש דיא אורזאכע פון דיין אונמוט, אדער גייא אריין צו אדאקטער, פילייכט איז עס אפעלער“ ער האט זייא אבער גאר ניט גיענטפערט אונ ער האט מיט זייא קיין מאל קיין ווארט ניט אויס גירעט.

איין מאל האט ער ערהאלטין פון רעבעקען איין בריף, דארטין האט זיא אים אויס גישריבין די סיבה פון זייער אומגליק, אונ זיא האט אים גישטארקט ער זאל ביא זיך ניט אראפ פאלין נאר ער זאל מיט ענערגיע ארבעטין פילייכט וועט ער זיך עפעס איין עצה גיפינען, וויא דיך ארויס צוא דרייען פון דיא קריטישע לאגע, פון דאן אן איז ווײנשטאק עטוואס פרייער גיווארין ער האט גירעכינט וויא באלד איך וויים פון וואנען דער אומגליק שטאמט וועל איך פילייכט גיפינען איין ראט וויא זיך צו העלפין.

ר׳ שמעריל וועלבער האט גיוואוסט פון זימלס פערצווייפלונג וויא אויך פון וואנען דאס שטאמט, האט אונטער גישיקט איינעם פון זיינע חברה לייט וועלבער ער שטעלט זיך כלומערסט פאר ווײנשטאקס אגוטער פריינד אונ דאס איז טאקי גיוועזין ר׳ העניך דער משגיח, אונ האט אים שוין גיזאגט וואס ער זאל מיט אים ריידין.

וואס ביזטו מיין קינד אזו אונמוטהיג? — האט ר׳ העניך גיזאגט צוא זימלען — ביא דיר דארף דאך באלד אין אגוטע שעה זיין תנאים מיט יונה זאהנשיינס טאכטער, טוא פון וואס ביזטו אזו אונרוהיג?

איר זייט דאך פארט מיין אלטער גוטער פריינד — האט זימל גיזאגט — איר זיים דאך מיין אמאליגער רבי פאר אייך מוז איך דאך זאגין דעם אמת, איך וועל פאר אייך אויס גיסין מיין הארץ, איר זאלט וויסין אז עס איז נאך וייט צו תנאים ביא מיר מיט רעבעקען, אונ זימל האט אים דער ציילט דיא גאנצע גישיכטע פון אל״ף ביז ת״ף.

דוא עסט זיך מיין קינד גאר אומזיסט אפ דיא הארץ — האט ר׳ העניך גיזאגט — איך האב פאר דיר גאר אפראסטע עצה, היות וויא דער גאנצער מכשול איז דיינער, דער דאקטער סלוצקי, אונ איך האב גיהערט אז ער איז

איין

אַיין אָרִינְטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ, עֶר וֶועט נִיט מַשִּׂיג גְבוּל זַיין דֶעם צְוֵויישְׁן, אוּנ וֶוען עֶר וָואלְט וִויסְן אַז דוּא מִיט רֶעבֶּעקֶען הָאבְּין זִיךְ הָאלְט וָואלְט עֶר גָאר מֵעִיקָרָא דֶעם שִׁידוּךְ נִיט אָן גִיהוֹיבְּין צוּ רֵיידִין נָאר מֶער נִיט עֶר וֵוייס נִיט וֶוערְט עֶר נָאר אָן גִירוּפִין אַשׁוֹגֵג, אָבֶּער וֶוען אִים זָאל אִיצְטֶער נוֹדַע וֶוערִין פוּן דֶעם עִנְיָן וֶועט עֶר כְּלַל וּכְלַל נִיט וֶועלִין הֶערִין אוּנ זֶעהֶן דֶעם שִׁידוּךְ, בְּכֵן אִיז מַיין עֵצָה דוּא זָאלְסְט צוּ אִים אַרִיבֶּער פָארִין קֵיין שַׁארְוֶוע דָארְטִין זָאלְסְטוּ אִים מַצִּיעַ זַיין דֶעם גַאנְצִין עִנְיָן פוּן אַייעֶר אַהֲבָה מִיָמִים קַדְמוֹנִים, אוּנ עֶר וֶועט גִיוִויס הָאבִּין אַ חֲרָטָה אוֹיף עָבָר אוּנ עֶר וֶועט נֶעמֶען אַקַבָּלָה אוֹיף לְהַבָּא אַז עֶר זָאל וֶועגִין דֶעם שִׁידוּךְ גָאר נִיט רֵיידִין, אוּנ דֶענְסְטְמָאל וֶועל אִיךְ שׁוֹין אוֹיף דִיר זָאגִין שְׂמַח בָּחוּר בְּחֶלְקְךָ, אָט אַזוֹ אִיז מַיין עֵצָה אוּנ אוֹיב דוּא וֶועסְט מִיר פָאלְגִין וֶועט זַיין אַגוּטֶער סוֹף.

דִיא עֵצָה אִיז אִין דֶער אֶמֶתִין זִימְלֶען גִיפָעלִין, עֶר הָאט נִיט גִיזַאמְט אוּנ אִיז קֵיין שַׁאוְורֶע אַוֶועק גִיפָאהְרִין אִין גִיהֵיים אַז נִימַאנְד הָאט גִיוואוּסְט פוּן זַיין אָפּ רַייזִין, אוֹיסֶער ר׳ שְׁמֶערִיל מִיט ר׳ הֶענַאכִין.

ר׳ שְׁמֶערִיל הָאט טַאקִי גְלַייךְ אַוֶועק גִישִׁיקְט אַבְּרִיף צוּא סְלוּצְקִי דֶעם דָאקְטֶער קֵיין שַׁאוְורֶע, אוּנ הָאט אִים אָן גִיזָאגְט אַז זַיין רֶעכְטֶער פַיינְד קְרִיכְט אַלֵיין אַרַיין אִין זַיין פַּאסְטְקֶע, עֶר הָאט אִים גִיבֶּעטִין עֶר זָאל שׁוֹין זֶעהֶן אִים דָארְטִין חֲתוּנָה מַאכִין עֶר זָאל שׁוֹין אֲפִילוּ נִיט קוּמֶען צוּ קְבוּרַת יִשְׂרָאֵל.

26) דִיא דְרֵייא דַאוְיֶערֶענֶע *)

תשעה הלקים מן הכסף יזרו לכל רוח
להחיות כל סובאי יין כל זוללי בשר
מימין הבעל טאקסי, וכשמאל — מוסר העיר

ועל גביהם הדב — כלם שארי בשר
תשעה חלקים יתנו לעזאזל והעשירי יהי קדש
לרפא את נגעי הבשר
(סדר כפרות לבעל טאקסי צד 74)

דָאס פַאר שְׁטֵייט זִיךְ אַז צַייט בַּייא אוּנְז אִין בֶּענֶעבְסִיף הָאט זִיךְ פַאר זַאמִילְט אַ אִידִישֶׁע קְהִילָה, הָאט דִי פְלַייש קַארָאבְּקֶע אָן גִיהוֹיבִּין צוּ עֶקְסִיסְטִירִין פוּן דִיא עֶרְשְׁטֶע שָׁעָה, דֶען אַ אִידִישֶׁער צִיבּוּר אָן אַקַארָאבְּקֶע הָאט אַפָּנִים וִויא אַשְׁטֵיינֶער אַמְלַמֵּד אָן אַרַאפְּנִיק, אוּנ דִיא קַארָאבְּקֶע אִיז אַלֶע מָאל גִילֶעגִין אִין קָהָלְשֶׁע הֶענְט אוּנ קֵיין יָחִיד הָאט בְּשׁוּם אוֹפָן נִיט גִיקָאנְט צוּ קוּמֶען צוּ אִיר, דֶען לְבַד וָואס עֶס פְלֶעגְט אוֹיס גִירוּפִין וֶוערִין אַ אִיסוּר הַגָדוֹל מִיט שׁוֹפָר בְּלָאזִין אוּנ מִיט שְׁוַוארְצֶע לִיכְט אַז קֵיינֶער טָאר דִיא קַארָאבְּקֶע נִיט נֶעמֶען פוּן דוּמֶע אַז עֶר הָאט נִיט קֵיין רְשׁוּת אוּנ קֵיין דַאוְיֶערֶענָאסְט פוּן קָהָל, הָאבִּין נָאךְ דִיא קָהָלְשׁ לַייט גִימַאכְט אַמִיטִיל אַז קֵיינֶעם זָאל טַאקִי נִיט לֵיינֶען דִי קַארָאבְּקֶע צוּ נֶעמֶען פוּן דוּמֶע, אוּנ דָאס אִיז דֶער מִיטִיל: דִיא אוּטְוֶוערְזִיטֶע קוּנְדִיצְיֶע פוּן דֶער רֶעגִירוּנְג אִיז זַייעֶר קְלַיין גִיוֶועזִין מֶער נִיט וִויא זֶעכְצִיג קָאפּ׳ פוּן אַבְּהֵמָה

---

*) אדאוויערענע איז, דעם וואס דיא שטאט טרויט אן צו נעמען איין טארג, אונ דער ראוויערענע טאר דעם גישעפט פאר זיך ניט צו נעמען נאר ער מוז זיך בעגיין וויא קהל הייסין אים.

דקה (ארינד) ארובל פון אנסה (איין אקס), פינף קאפ׳ פון אקעלביל צוויא קאפ׳ אגאנז אהאלבע קאפ׳ אהון , נאך אזו איין קונדיציע נאך האט מער ניט גילונגם צו צאלין אין דומע וויא טויזינד רובל אָיאהר , היינט אז קהל פלעגט געבין צוועלף הונדערט רובל אָיאהר האט דאך שוין קיינער זייא ניט גיקאנט אריבער שטייגין , דער נאך פלעגין זייא ארוים געבין זייער קונדיציע מיט א איסור וויא עס גיהער צו זיין אז די קצבים זאלין צאלין צוויי רובל פון ארינד , דריי רובל פון איין אקס , פינף אונ צוואנציג קאפ׳ פאר אקעלביל , צעהן קאפ׳ פאר אגאנז , דרייא קאפ׳ פאר אהון , אונ מעפלעגט צווישין זיך מאכין אטארג אין בית המדרש אונ דער טארג איז נאר גיוועזין לפנים , אבער בייא זייא איז שוין גיוועזין פריער גיקאנצעט מיט זייער שטענדיגין בעל קאראבקע, אונ וויפיל איינער האט גיגעבין האט אלץ דער שטענדיגער בעל קאראבקע איבער גישטייגט , אונ ער פלעגט ניט געבין וויא ער האט אריין גישטייגט נאר וויא ער האט שוין פריער מיט קהל אפ גימאכט אונטער פיר אויגין היינו : דיא צווייא אדער דרייא קעפ פון דיא דאפוטאטין צו עטליכע הונדערט רובל , דיא שלימעזאלניקעס צו פינף אונ צוואנציגער חתימה געלט , בלינצעס געגדזליך אונ פסחדיגע שפירעט פאר אלימען אגאנץ יאהר , אונ דאס איז שוין גיוועזין אמקח וויא אגראשין אבייגיל , אונ וועז איינער פון דיא דאפוטאטין האט זיך פאר נאראוועט אז ער דארף דעם יאהר אטאכטער חתונה מאכין איז דער חוכר ניט גישטאנען אום נאך אהונדערטר , איי וואו פלעגט מען נעמען מיט וואס אין דומע איין צו צאהלין פאר די קאראבקע? מעפלעגט זיך שוין איין עצה געבין , מען האט גימאכט קליינע קאראבקעליך פון ליכט ויין גאזע , אונ דער מיט האט מען גידעקט אין דומע פאר דיא פלייש קאראבקע, מיינט איר אפשר טייערע לעזער אז מעפלעגט אכטונג געבין אז פון דיא קאראבקע געלט זאל זיך האטש אראפ רעכענן פון דיא רעמונענט וועלכע עס קומט פון שטאט? ניין! זאל גאט אוים היטין , ווער איז דאס מחויב צו קוקין אויף קהלשע אינטערעסין מעצאלט אפנים שבירות ועמען ער זאל דרויף אכטונג געבין ? וואס מיהאפט אליין ניט האט מען ניט, דרום גיט קיינער דרויף ניט אכטונג, אונ עס איז טאקי גיוועזין איין גאלאווא וועלכער האט אויף גיקליבין היפשע עטליכע טויזינד רובל פון גאנצין אויעזד אונ האט גימאכט אפליטה .

אזו איז שטענדיג צו גיגאנגען מיט דיא הינע קאראבקע , אלע דרייא אדער פיר יאהר האט זיך גיהערט דער שופר בלאזין פון דעם איסור הגדול . דיא אלטע בעלי קאראבקעם גידיינק איך שוין ניט, נאר אין מיין דור ווייס איך מער ניט וויא פון אשר יעקלין ער איז שטענדיג דער היגער בעל קאראבקע , דאש גידיינק איך גראד, יע — אז אמאל האט זיך גיפונען איונגאץ וועלכער האט דיא קאראבקע פון דומע ארויש גינומען אן קהלם רשות, ער האט אפילו דער נאך פאזוועלעט מעזאל מאכין אקהלשין טארג אונ ווער עס וועט געבין מער צו אים וועט דער גישעפט גיהערין, נאר ער וויל דערויף אכטונג געבין

דאש

דָאשׂ זָאל צוּ גֵיין אָרִינְטְלִיךְ אָן תַּאפ לַאפ, נָאר וִויא מֵיינְט אִיר רַבּוֹתַי? אַשְׁטָאט וֶועט שְׁוַויינְן אַזַא אִיוּנְגַאץ, דִיא עֶרְשְׁטֶע זַאךְ הָאט מֶען אִים אִין שְׁטוּבּ אַרַיין גִישִׁיקְט אַאִיסוּר, אוּנ אַז דָאשׂ הָאט אוֹיךְ נִיט גִיהָאלְפִין, הָאט מֶען גִימַאכְט אַאִיסוּר אַז קֵיינֶער טָאר קֵיין פְלֵייש נִיט עֶסִין אֲפִילוּ שַׁבָּת, דֶער גַאנְצֶער עוֹלָם הָאט דֶעם גְזַר אָנְגִינוּמֶען, אוּנ מֶעהָאט טַאקֶע קֵיין פְלֵייש נִיט גִיגֶעסִין אַפָּאר חֳדָשִׁים בִּיז עֶשׂ אִיז דֶעם יוּנְגַאץ דֶעם עוֹבֵר אִיסוּרְנִיק מִיאוּס גִיוָוארִין צוּ לֵייגוּנְדִיג גֶעלְט צוּ דֶער קַארָאבְקֶע אוּנ עֶר הָאט זִיךְ דֶער פוּן אָפּ גִיטְרֵייסִילְט, אוּנ דִיא קַארָאבְקֶע אִיז צוּרִיק אִין דִיא קָהָלְשֶׁע הֶענְט אַרַיין גִיפַאלִין, אוּנ ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל אִיז אַרוֹיף אוֹיף זַיין מְלוּכָה כְּבָרִאשׁוֹנָה אוּנ פוּן יֶענֶם מָאל אָן גִיפִינְט זִיךְ שׁוֹין נִיט מֶער קֵיין יוּנְגַאץ אָפּ צוּ טָאן זַא אַיין נְבָלָה.

דָאךְ אִיז ר׳ אָשֵׁר יֶעקְלִין דֶער גוּטֶער בִּיסִין נִיט אַיינְגִיגַאנְגֶען, וַוייל עֶר אִיז נִיגֵייט גִיוֶועזִין מִיט דִיא קַצָּבִים גוּט צוּ לֶעבִּין, אוּנ אַז אַקַצָּב הָאט גִיקֵיילֶעט אַקְלֵיינֶעם עֶקְסֶעלֶע דַאר וִויא אַשְׁפָּאן הָאט אַמָאל פָּארְט אוֹישׂ גִיוֵוינְט בַּיי עֶלְקֶען זִיא זָאל אִים אַיין לָאזִין אַגִילְדִין פוּן דְרַיי רוּבִּיל, אוֹיךְ הָאט מֶען נִיט גִיקָאנְט אָנְפַּאצִין אַקַצָּב וֶוען מֶעוִויל, דֶען וֶוען מֶעפְלֶעגְט זַיי גוּט צוּ קְוֶועצִין הָאבִּין זַיי גִישְׁרִיעֶן; מִיר לוֹיפִין צוּם זַאנְדַארְמִסְקִין מַאיָאר מַאסֶערִין אַז מֶענֶעמְט בַּייא אוּנְז פֶּערֶעבָּאר (דָאשׂ הֵיישְׁט מֶער וִויא דִיא קוּנְדִיצְיֶע) דֶער וֶועלְכֶער פְלֶעגְט דָאס סְמַייֶען פוּן מוֹיל אַרוֹישׂ צוּ רֵיידִין הָאט שׁוֹין אֲפִילוּ גִימָאנְט וִוידוּי אָפּ זָאגִין, מֶעהָאט אִים דִיא קַצְבֶת גִיאַסֶערְט בִּיז עֶר הָאט זִיךְ שׁוֹין גוּט מִתְוַדֶה גִיוֶועזִין, נָאר דָאךְ אִיז דָאשׂ פָּארְט קֵיין וִוינָאדֶע נִיט פַּאר אַבַּעל קַארָאבְקֶע אַז עֶר קָאן נִיט דֶעם קַצָּב דִיא נְשָׁמָה אַרוֹישׂ קְוֶועצִין, דֶערוּם הָאט אָשֵׁר יֶעקִיל פַאר רוּפִין צוּ זִיךְ קָהָל אוּנ הָאט זַיי גִיבֶּעטִין דָאשׂ זַייא זָאלִין אָפּ חַתְמֶענֶען אַפַּאפִּיר אַז מֶעפַארְלַאנְגְט דִיא קוּנְדִיצְיֶע גְרֶעסֶער צוּ מַאכִין דְרַיי מָאהְל אַזוֹ פִיל, אוּנ וֶוען דָאשׂ וֶועט אוּטְוֶוערְזֶעט וֶוערִין, זָאל מֶען דָאשׂ פַארְלֵייקֶענֶען פוּן שְׁטָאט אוּנ מֶעזָאל זָאגִין אַז מֶעהָאט דָאשׂ אַטְקַאזֶעט, בְּכֵן וֶועט מֶען אָנְגֶעבִּין נָאךְ אַפַּאפִּיר אַז צוּ דִיא קוּנְדִיצְיֶע וִויל מֶען אוֹיךְ צָאלִין פוּנְטָאוִויֶע דָאס הֵיישְׁט פוּן יֶעדֶער פוּנְט פְלֵייש אַקָאפִּיקֶע, אוּנ דָאשׂ וֶועט אוֹיךְ גִיוִוישׂ אוּטְוֶוערְזֶעט וֶוערִין, אוּנ בְּכֵן וֶועט קֵיינֶער נִיט וִויסִין פוּן דֶעם אָפְּצָאלוּנְג פוּן רֶעז נוּר פוּן דִיא פוּנְטָאוִויֶע, וֶועט דָאךְ קֵיינֶעם נִיט לֵיינֶען צוּ צָאלִין אִין דוּמֶע אַזוֹ פִיל גֶעלְט וִוִיפִיל מִיר אוּנ מִיט אַזַא אַיין אוֹפָן וֶועל אִיךְ וֶוערִין אַבַּעל קַארָאבְקֶע אוֹיף וַוייטֶער, אוּנ חֲתִימָה גֶעלְט וֶועט בַּאצָאלְט וֶוערִין זַייעֶר רַייךְ, אוּנ אִיךְ וֶועל שׁוֹין קָאנֶען רַייטִין אוֹיף דִיא קַצָּבִים וִויא אִיךְ וֶועל שׁוֹין אַלֵיין וֶועלִין.

ר׳ אָשֵׁר יֶעקִילְס פְלַאן אִיז בַּאלְד גִישֶׁעהֶן, אוּנ עֶשׂ אִיז טַאקֶע אוּטְוֶוערְזֶעט גִיוָוארִין דִיא קוּנְדִיצְיֶע אִי פוּן רֶעז אִי פוּן פוּנְט, אוּנ קֵיינֶער הָאט מֶער נִיט גִיוואוּסְט וִויא פוּן פוּנְטָאוָואיֶע.

קָהָל הָאט זִיךְ גִישְׁלֵייעֶרְט דֶער צוּ צוּ מַאכִין אַאִיסוּר אַז קֵיינֶער טָאר פוּן דוּמֶע דִיא קַארָאבְקֶע נִיט נֶעמֶען נוּר דֶער דָאוְוֵיעֶרֶענֶע, אוּנ דִיא דָאוְוֵיעֶרֶענָאסְט זָאל

זאל מען געבין ר׳ אשר יעקלין חייל עם קומט געלט... אונ ער האט שוין אפארטיגין כתב כתוב והתום אז באם לאו איז דיא פלייש כבשר חזיר, נור דער שמועס וועלכער איז גיוועזין בייא זאהנשיינען אין הויז מיט דעם ראבינער וויא מיר האבין פריער גישריבין האט זיי גאר דיא קעפ מבלבל גיוועזין, ווייל ער האט גאר גיזאגט דיא קאראבקע מבטל צו זיין, אונ דאן וועט דאך באמת דיא שטאט אומגליקליך בלייבין (?) בכן איז גיבליבין ביי קהל אז מעזאל דא זאהנשיינען מיט דעם ראבינער אויך אונטער תאנפענען, מעזאל זיי אויך ארין שטעלין פאר דאוויערענע, אונ דער כבוד וועט זיי גיוויש פאר בלענדין אז זיי זאלין שוין פאר די קאראבקע האלטין שטאל אונ אייזין, אונ דאס האט זאהנשיינען קיינער ניט חושד גיוועזין, ער זאל חלילה וועלין נהנה זיין פון קהלשע געלט, ווייל מעהאט גירעכינט דאש דיא עהרע לוסט (תאות הכבוד) וועט אים דער צו ניט צו לאזין ער זאל זיך מיאוס מאבין מיט קהלשע געלט.

אין דיא ערשטע זאך האבין זייא טאקע גיטראפין, דען וויא מעהאט זאהנשיינען אנגיזאגט אז ער אונ דער דוכאוונער רב אונ דער ראבינער וועלין אלע דריי דאוויערענע זיין דיא קאראבקע פון דומע צו נעמען, האט ער שוין צו דיא קאראבקע מסכים גיוועזין, אונ האט גיהיישין אויש רופין אאיסור לעבין אספר תורה אז קיינער אויסער דיא דאוויערענע טאר דיא קאראבקע ניט נעמען פון דומע, אונ האטש דער איסור איז אגרויסין טייל פון שטאט ניט גיפעלין, דאך האט קיינער איין ווארט ניט גירעט חייל פאר זאהנשיינען האט יעדערער גיציטערט, אונ קיינער איז טאקע אין דומע ניט גיגאנגען דיא קאראבקע צו נעמען נור עס איז גיבליבין בייא דיא דאוויערענעם אונ טאקע זייער וואלוויל, אונ דעם אידישין טארג וועלכע עס באדארף זיין אין בית המדרש האט מען אפ גילייגט ביז דער טארג וועט שוין אוטווערזעט ווערין אין גובערנע.

(27 צום דירעקטער פון גומנאזיע.

איין מאל אין אבינדס צייט איז זיך גיזעסין הער דאקטער סלוצקי אין זיין צימער, ער איז בעזארגט גיוועזין וועגין זיין שוועסטער טילא וועלכע ער האט ניט גיהאלפין מיט זיין רייזע קיין בענעבסיף אה פראקליאטיי שזידי! האט ער אויש גישריען מיט זיך ריידינדיג — דא וואו אאיד מישט זיך ארין איז אצרה, איך וואלט לאנג אומגיביטין דעם סלוי מיט דיא פאר סאמטע גידערים, אונ דאן וואלט שוין מיין שוועסטער פרייא גיוועזין, נאר פרישאל צארט! עס האט זיך ארין גימישט אאידעלע פארך אברהם וויינשטאק אונ האט מיר צו שטערט מיין גאנצין פלאן, אה ווען איך וואלט אים אויף מיין יעצטיגין צארין אין מיינע הענד גיקראגין דאן וואלט ער שוין פון מיינע הענד ניט ארויש אלבעדינער, דאש איז אביסיל אזידאוושצינע מעקאן זייא נאר ניט אויש קאראניען, אין דעם האט סלוצקים דינער אבריף ארין גיטראגין „דעם בריף האט יעצט דער פאטשטעליאן ארין גיטראגין" האט דער דינער גיזאגט אונ איז ארויש.

פון בֶּעגֶעכְּסִיף — הָאט סְלוּצְקִי צוּ זִיךְ אַלֵיין גִיזָאגְט — גִיוִויס וֶועגִין מַיין אֶנְגְישְׁטֶעלְטִין שִׁידוּךְ, אַט דִיא שְׁטִיקֶעלֶע נְקָמָה הֵיילְט מִיר מַיין הַארְץ, וֶוען נִיט אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק אַלֵיין הָאט לְכָל הַפָּחוֹת זַיין זוּן זִימְל דוּרְךְ מִיר צָרוֹת, אִיךְ וֶועל מַיין פֶּערֶעפִּיסְקֶע פוּן דֶעם פַאלְשִׁין שִׁידוּךְ פָארְט טְרַייבִּין, אוּם דִיא פָּאר פֶערלִיבְּטֶע זָאלִין אַם וֶוייִנִיגְסְטִין פִּיל שְׁמֶערְצִין הָאבִּין, עֶר הָאט דֶעם בְּרִיף אַרַאבְּגֶעצַאטֶעוֶועט אוּנ הָאט אִיבֶּער גִילֶעזִין מִיט אַפְּרֵיידֶע „אַזוּ וֶועט דֶער שֶׁעפְּס בַּאלְד קוּמֶען“ — הָאט עֶר צוּ זִיךְ גִיזָאגְט — „דוּא מָאגְסְט שׁוֹין זִימְל וִידוּי אָפּ זָאגִין אֵיידֶער דוּא פַאלְסְט אַרַיין צוּ מִיר אִין דִיא הֶענְט דוּא וֶועסְט שׁוֹין פוּן מַיינֶע הֶענְט עֶווִיג נִיט עֶרלֵייזְט וֶוערִין, נוּא ר׳ שְׁמֶערִיל אִיז אַמַאלַאצִינֶע, עֶר קָאן פִירִין אַיין אִינְטֶערֶעס, דָאס אִיז אַהֶעלְד אוּים צוּ פִירִין אַז זִימְל זָאל צוּ מִיר אַלֵיין אִין דִיא הֶענְד אַרַיין קוּמֶען, עֶר וֶועט אַלֵיין אַרַיין קְרִיכִין אִין מַיין נֶעץ וִויא דֶער בִּיבֶּער, אוּנ שְׁמֶערִיל הָאט גַאנְץ גוּט גִיטָאן וָואשׁ עֶר הָאט דָאשׁ מִיר אָנְגִיזָאגְט כְּדֵי אִיךְ זָאל זִיךְ קָאנֶען מְיַישֵׁב זַיין וִויא אִים אוּיס צוּ בְּרֵיינְגֶען, נוּר שַׁא — עֶר וֶועט דָאךְ בַּאלְד קוּמֶען זַיין פָּאיֶעזְד וֶועט דָאךְ גְלַייךְ קוּמֶען, סְלוּצְקִי פַּאס מוּט, עֶמְפְּפַאנְג אִים פַּאר אַיין ווילְקָאמִין גַאסְט מִיט אַפְּרַיינְדְלִיכִין גִיזִיכְט עֶר זָאל גָאר נִיט קָאנֶען פַאר שְׁטֵיין אוּנ אָנְמֶערְקִין, אוּנ נַאכְהָער וֶועל אִיךְ אִים מִיט אַמָאל אַרַיין חַאפִּין אִין מַיין נֶעץ פוּן וֶועלְכִין עֶר וֶועט שׁוֹין נִיט קָאנֶען אַנְטְרוּנֶען וֶוערִין“ — אַזוּ הָאט סְלוּצְקִי מִיט זִיךְ גִירֶעט, אוּנ אִין דֶעם אִיז אַרַיין זַיין דִינֶער אוּנ גִיזָאגְט: „אַשֵׁיינֶער יוּנְגֶער מַאן פוּן דֶער שְׁטָאט בֶּעגֶעכְּסִיף דַאקְלַאדֶעוֶועט זִיךְ צוּ אַייךְ עֶר הֵייסְט זִימְל וַויינְשְׁטָאק“, „זָאל עֶר אַרַיין גֵיין“ הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט.

אִין אַוַוילֶע אַרוּם הָאט זִיךְ בַּייא סְלוּצְקִין אִין צִימֶער גִיווִיזִין זִימְל וַויינְשְׁטָאק, דֶער דָאקְטֶער הָאט אִים פְרַיינְדְלִיךְ עֶמְפְּפַאנְגֶען, אַלֶעס גִיבִּירְדִיגֶע פוּן אַיין שְׁטָאט, עֶר הָאט אִים גִיטְרַאקְטִירְט מִיט זַאפְטִין, אוּנ אַלֶעס זַיי הָאבִּין זִיךְ אוּמְגִיוֶועקְסִילְט דִיא עֶרְשְׁטֶע עֶטְלִיכֶע פְרַאגֶעס אַלֶעס גוּטֶע פְרַיינְד, הָאט אִים סְלוּצְקִי גִיפְרֶעגְט; וָואשׁ אִיז אַייעֶר טָאן אִין שָׁאוּרֶע?, וַויינְשְׁטָאק הָאט אִים גִיעֶנְטְפֶערְט; מַיין קוּמֶען אִיז נִיט קֵיין שָׁאוּרֶע נוּר צוּ אַייךְ זֶעלְבְּסְט, אוּנ אַלֶעס דֶר דָאקְטֶער הָאט אִים מִיט פֶערְוואוּנְדֶערוּנְג גִיפְרֶעגְט; וָואס דַארְפִין זַיי מִיר? אוּנ בִּיט וָואס קָאן אִיךְ אִיהְנֶען דִינֶען? עֶשׁ וֶועט מִיר הֶעכְסְט פְרֵייעֶן וֶוען אִיךְ יָועל עֶטְוָואס נוּטְס קָאנֶען פַאר אַייךְ טָאן, נוּר עֶרְקְלֶערִין זַיי מִיר אִין וָואשׁ בֶּעשְׁטֵייט אַייעֶר פֶערְלַאנְג?.

מַיין פֶערְלַאנְג פוּן אַייךְ מַיין הֶער — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — בֶּעטְרָעפְט דִיא וֶוערְדֶע פוּן מַיין גַאנְצִין לֶעבִּין, אָן אַייךְ הַיינְט אָפּ מַיין שִׁיקְזַאל, נוּר דָאשׁ אַייךְ דַייטְלִיךְ צוּ עֶרְקְלֶערִין מוּז אִיךְ אַייךְ עֶטְוָואס פוּן מַיין בִּיאָגְרַאפְיֶע פָארְשְׁטֶעלִין.

אִיךְ וֶועל אַלֶעס פוּן אַייךְ מִיט פֶערְגְנִיגִין, — אוּיס הֶערִין, — זָאגְט סְלוּצְקִי — אוּנ וֶוען נוּר מֶעגְלִיךְ וֶועל אִיךְ אַייךְ אַם בֶּעסְטִין דִינֶען הֶער וַויינְשְׁטָאק

דָאס מוּז דָאךְ אַייךְ אוֹיךְ בֶּעוואוּסְט זַיין — הָאט זִימְל אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ עֶרְצֵיילִין — אַז אִיךְ הָאבּ זִיךְ בַּיי מַיינֶע עֶלְטֶערִין, אַיין אַיין אַיינְצִיגֶר אָפּ גִישְׁטֶעלְט

פון דיא צעהן קינדער וועלכע זייא האבין גיהאט, דערום איז דאך לייכט צו פארשטיין אז איך האב זיך ערצייגין וויא אבן יחיד ביי מיינע רייכע עלטערין עס איז קיין פארגניגין ניט פארהאנדין וועלכין זיי האבין פאר מיר ניט דער לאנגט, מעהאט מיר ניט גילאזין גיין אין חדר צו ווישין נאך קינדער נור זייא האבין דעם בעסטין מלמד פאר מיר אליין אבגידונגען, מעהאט פיר מיר זעלבסט אלעהרער אראב גיבראכט, נור מיינע עלטערין האבין ערלויבט יונה זאהנשיין דאס זיין טאכטער רעבעקע זאל אויך דעם לעהרער באזוכין גלייך מיט מיר, וויל זיא איז איין אדעלעס קינד גיוועזין אונ דער צו אלעס קינדער זיינען מיר ביידע בעפריינדעט גיוועזין.

לעהרענדיג ביא איין לעהרער איז אונזער פריינדשאפט גידאפילט גיווארין, מיר האבין ביידע גלייכע פייהיגקייט גיהאט צום לערנען, דיא אוראקעס האבין מיר ביידע צו זאמען גימאכט אויך האב איך איר גילערינט דיא העברייאישע שפראך וועלכע זיא האט זייער גיגארט צו קאנען, אונ ביסלכווייס זיינען מיר פערבונדין גיווארין מיט פריינדשאפט אז עש איז אונז שוין גיוועזין שווער דער שיידין זיך אויף איניגע שטונדין, נור אונזער פריינדשאפט האט דאן ניט גיהאט אכאראקטער פון ליבע וויל מיר זיינען דאן נאך יונגע קינדער גיוועזין, מיר האבין קיין זאך ניט פארשטאנען, נור מיר האבין גישפירט אז ביא אונז איז איין הארץ אונ איין זייל, אזו האבין מיר זיך צו זאמען גיהאדעוועט פון אונזער אכט יאריגין עלטער ביז אונזער פופצענטין יאר אונ אונטער דער צייט האט זיך אונזער פריינדשאפט וואש פון טאג גישטארקט, אלעס מיר זיינען נאך קינדער גיוועזין האבין אונזערע עלטערין גיזאגט אויף אונז קוקינדיג; „מעזעט אז דאש איז אבעשערטע פאר" איך האב אבער דאך ניט פארשטאנען דעם בעדייטונג פון דיא ווערטער ביז מיין זעכצעטין יאר, דאן האבין זיך אונזער גיפילין אומגיוועקסילט, אונזער קינדערשע פריינדשאפט האט זיך אומגיביטין אויף איין אינטערעסאנטע ליבע, אונ דאהער איז דאך לייכט צו פארשטיין וויא שטארק אונזער ליבע איז גיווארין ווען זיא איז גיוועזין גיפלאכטין מיט אסך יארין, אונ נאך מער האט מיר דיא ליבע וואספלאמענאיעט דיא פאלגינדע סאבייטיע.

איין מאל בין איך שטארק קראנק גיווארין, דאס דיא ערצטע האבין מיינע עלטערין שוואכע האפענונג גיגעבין אויף מיין לעבין, מיינע עלטערין זיינען פון עגמת נפש שיר פון זינען ניט אראפ, אונ דערום האבין זיי מיין קראנקהייט ניט גיקאנט אויף פאסין.

נור רעבעקע האט מוט גיפאסט, אונ האט מיר דיא גאנצע צייט פון מיין גילעגער זייער פינקטליך אויף גיפאסט, אונ זיא פלעגט מיינע עלטערין טרייסטין מיט אירע זיסע רייד, דאס זייא זאלין ניט וויינען, אבער זיא אליין פלעגט זיך פון זייא אפקערין אונ טייכין טרערין האבין פון אירע אויגין גיפלישט, מעקאן זאגין דאש זיא האט אין דעם פערלויף פון מיין קראנקהייט זיך ניט גילייגט

שלאפין

שלאפין, נור זיצינדיג לעבין מיר אונ קוקינדיג מיר אין דיא אויגין פלעגט זיא ניט ווילינדיג אנדרעמילט ווערין אויף אקליינע ווײלע, אונ איר מיהע איז ניט אומזונסט גיוועזין, דען דיא ערצטע האבין פריזנאיעט אז נור דער אויפפאסונג האט מיר פון מיין גיפערליכע קראנק גירעטירט, איר פריידע וועלכע זיא האט גיהאט ווען איך האב זיך אנגיהויבין צו בעסערין אין גיזונד, אירע פריידין טרערין וועלכע זיא האט דאן פער גאסין גייט מיר נאך יעצט אויך פון זינען ניט ארויש, אונ מיין הארץ ווערט גיפלאמט מיט ליבשאפט ווען איך דער מאן זיך דאש, אונ ווען איך האב איר גידאנקט פאר איר אונגאטירליכע מיהע וועלכע זיא האט גיהאט ארום מיר האט זיא מיר גיאנטווארטעט מיט אירע זיסע ווארטין; דוא ברויכסט מיר ניט צו דאנקען, דען אלעס וואש איך האב גיטאן איז דאס מיר בעלאנג גלייך וויא דיר, וואש וואלט מיר נוצין מיין לעבין ווען דוא וואלסט גאט בעהיט ניט לעבין בלייבין, צו דען דארף דיא הארץ אפ דאנקען דיא העגט פון דעם זעלבין מענטשין דער פאר וואס דיא העגט האבין דיא רפואות צום מויל דער לאנגט דיא הארץ צו היילין? ווען דיא הארץ וואלט אפ גישטארבין וואלטין דיא העגט נאך פאר הער ניט גילעבט, די זעלבע ברויכסטו מיר אויך ניט צו דאנקען, מיר זיינען ביידע וויא איין קערפער, אונ ווען איין האלבער קערפער זאל אפ שטארבין איז ניט מעגליך דער צווייטער האלבער קערפער זאל בלייבין לעבין, אונ ווען יא — וואס טויג דער לעבין?.

פון דאן אן בין איך איר מיט לעבין שולדיג גיבליבין, דער סלוטשאיי האט אונזערע הערצער צו זאמען גישמיט וויא מיט אייזערנע קלאמערס, איך האב איר דאן צו גישווארין טרייהייט אויף מיין גאנצין לעבין, אונ איך בין גאטאוו מיין לעבין צו אפפערין נור צו איר דאש מינדעסטע שלעכטעס ניט צו צו לאזין, אונ דאך האט אלץ אונזער ליבע גיהאט איין נארוזנעם וויד נור וויא אפארמיליארנע פריינדשאפט, אבער אין הארצין האט גיבליהט איין פלאמינדע אינטערעסנע ליבע.

נאך הער בין איך אין וואלאזין גיפארין, איך האב דארטין אהיפשע צייט גילערינט, אונ אונטער דער צייט איז צו ווישין אונז דיא ליבע גיגאנגען שריפטליך, אונ ווען איך בין פון וואלאזין צו הויזע גיקומען האבין מיר שוין גיט גיקאנט פרעסין דיא ליבע פון אונזער פריינדשאפט אויפין הארצין, מיר האבין זיך די ליבע ערקלערט אונ מיר האבין ווידער מאלס זיך צו גישווארין אויף טרייהייט דאס מיר מוזין אנווענדין אלע קרעפטין צו פעראייניגט ווערין אויף עוויג, אונזער ליבע איז אויך אונזערע עלטערין בעקאנט גיווארין, אנפאנגס האט זאהנשין דערביין גיהינדערט, נור ווייל רעבעקע איז פון די הארץ קלעמעניעס גיפערליך קראנק גיווארין אונ איך האב איר גילעגער אויף גיפאסט אלעס וויא איך בין שוין אבּיאזעט, האט שוין זאהנשיין אויך גימוזט ניט ווילינדיג מסכים זיין דער צו, אונ פון דאן אן האבין מיר קיין סאפראטיוולעניע (מניעה) ניט בעגעגינט, מיר האבין שוין אין אונזער גליק ניט גיצווייפילט, דער גליק

איז

איז שוין גיוועזין וויא אונזערער איין סאבסטיטוענאסט.

נאר אונזער זאהנע איז אין איהר רעכטין אויפנאנג פערדונקעלט גיווארין, אונזער שיקזאל האט זיך צו אונז גיווענדעט מיטין שווארצין זייט, פלוצלונג איז אונזער מארגין שטערין אראפ גיפאלין אין דער טיפער העלע; איר פאטער זאהנשיין האט צו ווישין פער נאנדער גישייד וויא מיט איין אייזערנע וואנט, עס איז מיר שווער אויס צו דריקין מיט מיין מונד די שרעקליכע שמערצין וועלכע מיר ליידין ביידע, איך וואלט שוין געוויס ביז יעצט ניט גירעכינט ווערין אין דעם צאהל פון לעבעדיגע, ווען עס וואלט מיר ניט ארין שיינען א שטראל האפענונג אין מיין פאר וואונדעט הארץ, דער שטראל האפענונג שיינט מיר פון אייער זייטע מיין הער! די אורזאכע פון זאהנשיינס שטערין אין אונזער גליק, איז נור ווייל איין ברויטווערבער האט אים פארגישטעלט אפארטיי פאר זיין טאכטער רעבעקע אייך מיין הער? איך גלויב דאס אונוויסינד פון אונזער ליבע איז אייך די גענויע אויך גיפעלין — אונ ווייל זאהנשיין האט מער אויס רעכענונג מיט אייך זיין טאכטער גליקליך צו מאכין וויא מיט מיר, האט ער בעשטימט אונזער בעשלוס צו ערניכטין, אונ מיט אייך איר צו פעראייניגין.

דערום בין איך צו אייך מיין הער גיקומען פון אייך מיין לעבין אויש צו בעטין מיט גינאדע — דא איז ווייןשטאק קלוצקין גיפאלין צו די פיס אונ דעהמוטיג גיזאגט — ערבארעמט זיך אויף דעם לעבין פון איונגין מענטשין אויף וועלכין עס היינגט דער לעבין פון זיינע צארטע עלטערין, האט מיטלייד מיט איונגעם קינד אמיידכען פון אכטצעהן יאר, וועלכע עש תעט־גיוויש טרויערין דעם גאנצין לעבין נאך איר גיליבטין, יעצט זייט איר אדאקטער וועלכער קאן מיט איין ווארט אייניגע טרופעס לעבעדיג מאכין, אדער האלב גישטארבענע אין גרוב ארין שטויסין.

דער בורליאנט שיינט פאר אלעמען ווער נור אויגין האט, דערום איז ניט קיין וואונדער וואס רעבעקע גיפעלט אייך, אבער איר מוזט וויסין דאש דער בורליאנט איז שוין איין גיפאסט אין אפרעמדינס הארץ וועלכע גיהער ניט צו אייך, רעבעקע ליבט מיר שטערבליך — דאש קאן איך צייגין מיט די בריף — זיא איז שוין איין גיפלאנצט ביי מיר אין הארצין, קאן די גיוויקסע פרוכטבאר זיין ווען מעזאל איר אויס ווארצלען פון איר אקלים אונ איינפלאנצין אין נאר איין אנדערין פערשיידענעם אקלים וועלכין איר נאטור ליידעט ניט? די גיוויקסע וועט נור וועלקין אונ וועט קיינע נוצין בריינגען, זא וועט רעבעקע אייך קיין פערגעניגין שאפין ווען איר וועט איר אין פלאנצין ביי זיך, דער בלום וועט נור צו וויאנעט ווערין אונ ער וועט זייא ניט גישמאק ריכין, זייא וועלין נור מיטלייד האבין קוקינדיג וויא דער בלום ווערט פאר דארבין, דערום לאזט בעסער דעם בלום וואקסין אויף זיין שטעלע, פליקט ניט אפ איונגע זעלע פון די ארעמס איר גיליבטין, אונ זייער זעלין וועלין אייך עוויג זעגנען, אונ איך בין דאש דירעקט ניפארין צו אייך, ווייל איך האב זיך פארזיכערט אויף אייער

דײַנעם סָאװעסְט, אױף אײַערע אַדעלע גִיװִיסִין דָאשׁ אִיר װעט קֵײן שְׁלֶעכְטֶעס
נִיט טָאן װען אִיר זַײט נָאר אִים שְׁטַאנְדֶע צוּ טָאן גוּטֶעס.

אִיר הָאט מִיר מַײן הַארְץ גִירִירְט מִיט אַײעֶר עֶרְצֵײלוּנְג — הָאט סְלוּצְקִי
גִיזָאגְט — אִיר מָאגְט מִיר גְלױבִּין אױף מַײן עֶהְרֶע װָארְט, דָאס װֶען אִיךְ װָאלְט
װִיסִין אַז רֶעבֶּעקָע אִיז שׁוֹין פֶּערְלִיבְּט, װָאלְט אִיךְ װֶענִין דֶעם גָאר נִיט אָנְפַּאנְגֶן
צוּ רֵײדִין דֶער מִיט אַײנִיגֶע מֶענְטְשִׁין שְׁמֶערְצִין אָן צוּ טָאן, אוּנ יֶעצְט װִיא
אִיר הָאט שׁוֹין מִיר אַלֶעס עֶרְקְלֶערְט, װִינְשֶׁע אִיךְ אֵײךְ פוּן מַײנֶער זַײטֶע עֶװִיגֶע
גְלִיק מִיט אַײעֶר פֶּערְלִיבְּטֶע רֶעבֶּעקִין, אוּנ אִיר מָאגְט װִיסִין דָאשׁ אִיר זַײט דֶער
גְלִיקְלִיכְסְטֶער אִין דֶער װֶעלְט מִיט דֶעם װָאס אִיר רֶעבֶּעקָעס לִיבֶּע עֶרַײכְט.

מִיר אִיז עֶס זֵײעֶר בַּאנְק װָאס אִיךְ הָאבּ אוּנְװִיסִינְד אַײךְ שְׁמֶערְצִין
אָנְגִימַאכְט, אָבֶער דָאס אִיז מַײן טְרֵײסְט דָאשׁ דוּרְךְ מִיר װֶעט אַײעֶר צוּקוּנְפְט
מֶער פֶּערְזִיסְט װֶערִין, דֶען דָאס װָאס עֶס קוּמְט אָן שְׁװֶערֶער אִיז עֶס אַלְץ
אַנְגֶענֶעהְמֶער, דֶערוּם קָאנֶען זֵײא שׁוֹין זִיכֶער זַײן דָאשׁ פוּן מַײנֶער זַײטֶע װֶעלִין
זֵייא שׁוֹין מֶער קֵײן הִינְדֶערְנִישֶׁע נִיט בֶּעגֶעגְנֶען, אִיךְ שְׁרַײבּ שׁוֹין פַאר אַײךְ אִין
דִיא אוֹיגִין אַיין בְּרִיף צוּ זָאהְנְשַׁײנֶען אִין װֶעלְכִין אִיךְ װֶעל זִיךְ אַקָאנְצַאטֶעלֶנֶע
עֶנְדְזַאגִין פוּן דֶער פַּארְטֵיי.

אָה גוּטֶער מֶענְטְשׁ! הָאט װַײנְשְׁטָאק אוּיס גִישְׁרִיעֶן — מִיט װָאס קָאן אִיךְ
אִיהְנֶען דַאפִיר אָפּ דַאנְקֶען?, מַײן מוּנְד אִיז נִיט אוּם שְׁטַאנְדֶע אוּיס צוּ דְרִיקִין
אַטױזִינְדֶע טְהֵייל דַאנְקְבַּארְקַײט מִיט װֶעלְכֶע אִיךְ בִּין אַײךְ אַבְּיַאזַאן, נָאר דָאס
אִיז מַײן טְרָאסְט דָאס פַּאר זָא אַײן הָאכְגִיפִילִיגְקִין מַאן װִיא אִיר זַײט אִיז דָאס
אַלֵײן גִינוּג צוּ דִינֶען אָנְשְׁטָאט אַדַאנְק, װֶען אִיר זֶעהְט דַײטְלִיךְ דָאס דוּרְךְ זֵיי
זַײנֶען אַײנִיגֶע זֶעלִין גִירָעטֶעט גִיװָארִין, דֶער פוּן אַלֵײן װֶעט אִיר הֶעכְסְט צוּא
פְרִידִין, אִיר װֶעט שְׁפִּידִין גִיװִיסִינְס פְרֵײדֶע, װֶען אִיר װֶעט זִיךְ עֶר אִינֶערִין
דֶעם יֶעצְטִיגִין װָאלְטְהַאט מִיט װֶעלְכִין אִיהְר הָאט גִירָעטֶעט אַײנִיגֶע מֶענְטְשִׁין
פוּן אוּמְגְלִיק, אוּנ אִיר הָאט נִיט נִיקוּקְט אוּיף אֵײגֶענֶע נוּצִין אוּנ װִיגָארְדֶע —
דִיזָעס הָאט זִימִיל מִיט הִיץ אוּיס נִירֶעט, אוּנ פוּן זַײנֶע אוֹיגִין הָאט נִשְׁפְּרִיצְט
פֵייעֶרְדִיגֶע בְּלִיקִין, עֶר אִיז דָאר בַּאיי נִיװֶעזִין נָאר אוּיסֶער זִיךְ פוּן פְרֵײדֶע
אוּנ עֶנְטְצִיקוּנְג.

סְלוּצְקִי הָאט טַאקִי גְלַײךְ אָבּ נִישְׁרִיבִּין צוּ זָאהְנְשַׁײנֶען אַיין אַטְקַאזַאטֶעלְנֶעם
בְּרִיף, עֶר הָאט אִים גִינֶעבִּין זִימְלֶען אִיבֶּער לֶעזִין אוּנ זִימְלֶען אִיז דָאס הֶעכְסְט
נִיפֶעלִין עֶר הָאט דֶעם בְּרִיף פַאר זִינֶעלְט, אוּנ הָאט אִים דֶעם דִינֶער אָפּ גִינֶעבִּין
עֶר זָאל עֶס אוּיף דֶער פָּאצְט אַװֶעק טְרָאגִין, דֶער דִינֶער הָאט בַּמֶערְקְט דֶעם
דָאקְטֶערְס װאוּנְק, דָאס עֶר מֵײנְט נִיט דָאס װָאס עֶר הֵייסְט אִים, דְרוּם הָאט
עֶר דֶעם בְּרִיף אִין קֶעשֶׁענֶע פַּאר קְװֶעצְט, אָבֶער זִימִיל הָאט קֵײן זַאךְ נִיט
בַּמֶערְקְט, עֶר הָאט גִיגְלױבְּט, דָאס װָאס מִירֶעט מֵײנְט מֶען, אוּנ דְרוּם אִיז עֶר
הֶעכְסְט צוּ פְרִידִין גִיװָארִין מִיט דֶעם.

גְלַײךְ נָאךְ דֶעם הָאט זִימִיל גִיזָאגְט צוּם דָאקְטֶער: יֶעצְט קָאן אִיךְ שׁוֹין גַאנְץ
רוּהִיג

רוּהִיג צוּ הוֹיזֶע רַייזִין אַייךְ פֶערְדַאנְקֶענְדִיג, אוּנ אִיךְ מוּז מַאכִי אַמְגִיבְּכְטִין אָפּ רַייזִין וַוייל מַיין רַייזֶע אִיז אִין גִיהַיים פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערִין, זַייא וֶועלִין נִיט וִויסִין וָואס אִיבֶּער צוּא קְלֶערִין וֶוענְגִין מַיין אַטְלוּטְשְׁקֶע, אוֹיךְ מוּז אִיךְ וָואס גִיכֶער עֶרְפְרֵייעֶן מַיין גִילִיבְּטֶע רֶעבֶּעקְען מִיט דִיא גוּטֶע נַאכְרִיכְט וֶועלְכֶע אִיךְ בְּרֵיינְג פוּן אַייךְ, דְרוּם מוּז אִיךְ פוּן אַייךְ גְלַייךְ אַבְּשֵׁייד נֶעמֶען.

וָואס הַיילְט אִיר זִיךְ הֶער וַויינְשְׁטָאק — הָאט סְלוּצְקִי צוּא אִים גִיזָאגְט — וֶוען עֶס הָאט מִיר שׁוֹין יַא גִיגָאלְטִין מִיט אַייךְ עֶטְוָואס גוּטֶעס צוּ טָאן, פֶערְלַאנְג אִיךְ דָאס אִיר זָאלְט זִיךְ בַּייא מִיר אוֹיף הַאלְטִין אוּמְוֵוייגְסְטִין בִּיז מָארְגִין פְרִיא, אוּנ אִיר וֶועט טַאכִי בַּייא מִיר נַאכְטִין, אוּנ פִילַייכְט הָאט אִיר נֵייטִיג מִיט וֶועמֶען עֶס אִיז צוּ זֶעהֶן זִיךְ הִיר קָאנְט אִיר דָאס אוּנְטֶערְדֶעסִין אוּיס פִירִין.

וֶוען אִיר פֶערְלַאנְגְט — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — מוּז אִיךְ הִיר פַאר בְּלַייבִּין נַאכְט, אוֹיךְ וָואלְט אִיךְ זִיךְ וֶועלִין זֶעהֶן מִיט יוֹסֵף לֶעאָנְטַאל אוּנְזֶער רַאבִּינֶערְס זָאהְן, עֶר שְׁטוּדִירְט אִין דֶער הִיגֶער גִימְנַאזְיֶע וָואהְרְשַׁיינְלִיךְ גֵייט עֶר אִין פִינְפְטִין קְלַאס, אִיךְ וָואלְט זִיךְ מִיט אִים וָועהֶען זֶעהֶען אוּנ בְּרֵיינְגֶען זַיין פָאטֶער אַגִירוּס פוּן אִים, עֶר הָאט דָאס בַּייא מִיר פַארְדִינְט וַוייל עֶר מִיהֶעט זִיךְ אִין מַיינֶער זַייט בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען אוּנְזֶער פַּארְטֵיי צוּא שְׁלִיסִין, אִיךְ וֵויים אָבֶּער נִיט וואוּ יוֹסֵף לֶעאָנְטַאל לַאזִירְט, פִילַייכְט וֵוייסְט אִיר הֶער סְלוּצְקִי?.

סְלוּצְקִי הָאט אַוַוייל גִיטְרַאכְט אוּנ נַאכְהֶער הָאט עֶר גִיזָאגְט: וואוּ עֶר קְוַוארְטִירְט וֵויים אִיךְ אוֹיךְ נִיט, נָאר דָאס קָאן אִיךְ אַייךְ טָאן מִיר וֶועלִין בֵּיידֶע אַרִיבֶּער פָארִין צוּא זַיין דִירֶעקְטֶער אוּנ עֶר וֶועט אוּנְז שׁוֹין גֶעבִּין אַיין אַדְרֶעס וואוּ יוֹסֵף לֶעאָנְטַאל לַאזִירְט.

אִיךְ וִויל אַייךְ זָאפִיל נִיט בֶּעמִיהֶען הֶער סְלוּצְקִי — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — אִיךְ וֶועל אַלֵיין אַרִיבֶּער פָארִין צוּם דִירֶעקְטֶער.

נַיין, מִיר וֶועלִין בֵּיידֶע אַרִיבֶּער פָארִין אִין מַיין קַארֶעט — הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט — אִיךְ גְלוֹיבּ דָאס דֶער דִירֶעקְטָאר וֶועט מִיר גִיכֶער עֶנְטְפֶערִין וִויא אַייךְ, סְלוּצְקִי הָאט גִיהַייסִין אַיין שְׁפַּאנֶען זַיין קַארֶעט, עֶר הָאט דֶעם קוּטְשֶׁער עֶפֶּעס אִין אוֹיעֶר אַיין גִירַאמְט.

אַלֶעם סְלוּצְקִי מִיט זִימְלֶען זַיינֶען שׁוֹין אִין קַארֶעט גִיזֶעסִין, הָאט דֶער קוּטְשֶׁער אַפְרֶעג גִיטָאן: וואוּהִין מַאכִין דִיא רַייזֶע? „אִין שְׁטְרַאסֶע ד... צוּם דִירֶעקְטָאר פוּן גִימְנַאזְיֶע„ הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט אוּנ דִיא קַארֶעט הָאט זִיךְ מִיט הַאסְט פוּן אָרְט גִירִירְט.

דִיא נַאכְט אִיז גִיוֶועזִין שְׁרֶעקְלִיךְ אַפִינְשְׁטֶערֶע, דֶעם הִימִיל הָאט אַגְרָאבֶּער גִידִיכְטֶער וָואלְקִין פַאר דֶעקְט רוּנְד אוּנ אַרוּם אַקַאלְטֶער וִוינְד הָאט שְׁטַארְק גִיבְּלַאזִין, אוּנ אַיין פַאר פְרָארֶענֶער שְׁנֵייא הָאט וַויינְשְׁטָאקִין אִין גִיזִיכְט אַרַיין נִישְׁמִיסִין, עֶר אִיז גִיזֶעסִין פַאר מִיפְט אִין זַיינֶע גִידַאנְקֶען דְרוּם הָאט עֶר נִיט בַּמֶערְקְט וִויא זַייעֶר קַארֶעט הָאט שׁוֹין דִיא שְׁטָאט גִימִיידְט אוּנ זִיא אִיז שׁוֹין אַרַיין גִיפָארִין אִין אַיין אֵיינְגֶע שְׁטֶענְגֶעלֶע, זִימְל אִיז נָאךְ אַלְץ גִיזֶעסִין פֶערְטִיפְט

אִין

אין גידאנקען אונ ניט ווילינדיג האט זיך בייא אים פון דיא אויגען אפאר טרערין ארויס גיקייקעלט, וועלכער דער דאקטער האט במערקט בייא דעם שיין פון די קארעט פאנאר.

ווארום זייט איר זא בקימערט הער ויינשטאק? האט דער דאקטער אים גיפרעגט.

אין מיר האט דער פאריגער פערלויף אין טרויער ערוועקט — זאגט ויינשטאק — דיא ערינערונג דאס טשוט טשוט בין איך פון מיין טהייערע רעבעקען אפ גישיידעט גיווארין, דריקט מיר נאך יעצט דיא הארץ, אויך קריינקט מיר דאס, וואס רעבעקע וויס נאך ניט פון אונזער גליק אונ זיא ליידעט דאך יעצט אויך פערצווייפלונג.

זייט רוהיג מיין פריינד — האט סלוצקי גיזאגט ליבליך — איר ברויכט שוין ניט פון יעצט אן מער צוא ליידין, אונ דאס וואס עס איז פאר בייא גיגאנגען וועט איר שוין צוריק ניט האפין, איר האט מיט מיין שולד זייער שטארק גיליטין, דער פאר וועל איך מיט אלע מעגליכקייט זעהן אייך צו פאר ריכטין דאש וואש איך האב גישאדעט, איר. מאנט וויסין דאס איהר האט מיך פאר אייער בעסטן גוטין פריינד.

אייער פריינדשאפט האב איך הייטע זייער גוט ערקאנט, אונ וויא טהייער איז עס בייא מיר אייער פריינדשאפט מיט וועלכע איר רעטעט מיר פון איין עווייגין אומגליק אדער גאר פון טויט אונ שאפט מיר זיסין הימילשין לעבין.

זימל האט אקוק גיטאן דורכין פענשטעריל פון קארעט „אהא! וויא פינשטער עס איז, דער ווינט מיטין שנייא ראנגלען זיך, נאר דוכט זיך אז מיר פארין גאר אויסין שטאט?" האט זימל פאר וואונדערט אפרעג גיטאן — סלוצקי האט אויך דורכין פענשטעריל אקוק גיטאן אונ האט גזאגט: יא יא דער קוטשער האט נאר וואס גיקאנט פאר בלאנדזען פון גרויס פינשטערנעס, נאר... יא, ער האט זיך שוין אויפין גראדין וועג ארויף גיכאפט, אונ נאך אקליינע ווילע זיינען מיר שוין בייא דעם דירעקטערס הויז.

אונ איך וועל זיך שוין זעהען מיט אונזער יוסף לעווענטאל — האט זימל מיט פריידע גיזאגט — א וויא גליקליך איך וועל דאס קומען צוא הויזע! מיין גיליבטע רעבעקע וועל איך קאנען ערפרייען מיט אגוטע נאכריכט דאס אונזער ליבע קאן עווינג פאר בלייבין, אונ מיין פריינד דעם ראבינער וועל איך אגירוס ברינגען פון זיין זון, אונ אלץ דורך אייער הילף טהייערער פריינד! — אונ האט אים אום גיארעמט אונ מיט קושינגען בעשאטין.

אונטער דעסין האבין זיך צווייא טויערין פון אהויף מיט ראש אויף גיעפנט אונ דיא קארעט איז אויפין הויף ארויף גיפארין מיט האסט, די קארעט האט זיך אפ גישטעלט בייא דעם גאניק אויף וועלכין סלוצקי מיט ויינשטאקין זיינען גיארעמט ארויף, זייא זיינען אויף טרעפ ארויף אונ זיינען אריין אין אגרויסע פאדער שטוב וועלכע אירע ווענט איז קענטיג אמאל גיפארבט גיוועזין,

נאר

נָאר וָואסֶער קָאלְטֶער אִיז שׁוֹין נִיט גִיוֶועזֶן צוּ עֶרְקֶענֶען, אוּנ דָאס גְלַייכֶן אִיז גִיוֶועזֶן דִיא דִילִין, אַיין לָאמְפּ הָאט גִיהַאנְגֶען אִין מִיטִין שְׁטוּבּ נָאר גַאנְץ הוֹיךְ נִיט נָאךְ דֶער פְּרִיפָּארְצֶע, אוּנ עֶר הָאט נִיט פַאר מָאגְט צוּא בֶּעלַייכְטִין דִיא פִינְשְׁטֶערְנֶעס פוּן דִיא פֶּערֶעדְנֶע, אַוַוייל אִיז זִימְל גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין אוֹיפִין שְׁוֶועל אִין פַאר וואוּנְדֶערוּנְג, אִים אִיז אוּם פַאר שְׁטֶענְדְלִיךְ גִיוֶועזֶן גְלוֹיבֶּענְדִיג דָאס אִין דֶער הוֹיז וואוֹנְט אַדִירֶעקְטָאר, סְלוּצְקִי וֶועלְכֶער הָאט פַאר שְׁטַאנֶען זִימְלְס פֶערְצְווייפְלוּנְג הָאט עֶר צוּ אִים גִיזָאגְט: וֶוען אִיר קָאנְט זִיךְ נִיט אָפּ קוּקִין פוּן דֶעם שׁוֹידֶערְלִיכִין וָואהְנוּנְג, וֶועט אִיר נָאךְ מֶער פַאר וואוּנְדֶערְט וֶוערִין וֶוען אִיר וֶועט דֶעם דִירֶעקְטָאר פֶּערְזָאנְלִיךְ זֶעהֶן, זַיין אוֹיס זֶעהֶן אִיז נָאךְ פִיל שְׁטְרַאסְנֶער אַלֶעס זַיין קְוַוארְטִיר אוּנ מֶעבִּיל... נָאר וַוארְטִין זַייא הֶער וַויינְשְׁטָאק, אַקְלַיינֶע וַויילֶע הִיר, אִיךְ וֶועל פָארְהֶער אַלַיין אַרַיין גֵיין צוּ אִים אוּנ וֶועל שׁוֹין אַייךְ פָּארְשְׁטֶעלִין, אוּנ נָאכְהֶער וֶועט מֶען אַייךְ שׁוֹין אַרַיין רוּפִין צוּ אִים אִין נָאבִּינֶעט, דָאס הָאט סְלוּצְקִי מִיט הַאסְט אוֹיס גִירֶעט אוּנ הָאט זַיין הַאנְט אַרוֹיס גִיצוֹיגִין פוּן זִימְלְס אָרֶעם, אוּנ אִיז דוּרךְ אַקְלַיינֶע טִירִיל וַוייטֶער אַרַיין אוּנ הָאט הִינְטֶער זִיךְ דִי טִיר פַאר מַאכְט, אוּנ זִימְל אִיז גִיבְּלִיבְּן גַאנְץ אַלַיין, אִין דֶער שְׁטְרַאסְנֶער פָּאדֶער שְׁטוּבּ אוּנ עֶס הָאט אִים גִישְׁוִוידֶערְט פוּן שְׁרֶעק.

28) אִין דוֹל הוֹיז

זִימְל אִיז אַזוֹ גִיבְּלִיבִּין וַוארְטִין אַהִיפְּשֶׁע וַויילֶע, אוּנ אַשְׁרֶעקֶענֶעס הָאט אִים אוֹיס גִיזֶעהֶן פוּן אַלֶע ווינְקְלֶען פוּן שְׁטוּבּ, עֶס הָאבִּין זִיךְ אִים פָאר גִישְׁטֶעלְט שְׁרֶעקְלִיכֶע דְמְיוֹנוֹת פוּן וֶועלְכֶע זַיין פָארְבְּט אִיז וָואס וַוייטֶער שְׁטַארְקֶער אוּנ גְרֶעסֶער גִיוָוארִין, וואוּ עֶר הָאט זִיךְ גִיקֶערְט הָאט עֶר אַלְץ אוּנְגִיוַויינְלִיכֶעס בֶּעמֶערְקְט, עֶר הָאט גִיוָואלְט צוּ זִיךְ צוּ רוּקִין דֶעם הִילְצֶערְנֶעם שְׁטוּל צוּא זֶעצִין זִיךְ אָבֶּער צוּ זַיין וואוּנְדֶער אִיז דֶער שְׁטוּל גִיוֶועזִין צוּ גִישְׁמִידְט צוּם וַואנְט, עֶר הָאט גִיוָואלְט נֶעמֶען דֶעם לַייכְטֶער פוּן טִישׁ אוּנ דִיא לִיכְט אָן צִינְדִין דִיא פִינְשְׁטֶערְנֶעס צוּ בֶּעלַייכְטִין אָבֶּער דֶער לַייכְטֶער אִיז צוּם טִישׁ גִישְׁמִידְט „דִיא אוּנְגְלוֹיבּוּנְג פוּן דֶער הוֹיז אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ דָאס אַלֶעס אִיז צוּא גִישְׁמִידְט“ הָאט זִימְל צוּא זִיךְ גִיזָאגְט.

זִימְל אִיז אַזוֹ גִישְׁטַאנֶען אַהַאלְבֶּע שְׁטוּנְדֶע אוּנ הָאט עֶרְוַוארְט סְלוּצְקִין נָאר פוּן לַאנְגְוַוייל֗ע הָאט עֶס אִים אוֹיס גִיזֶעהֶן וְויא אַיין אַייבִּיגְקֵייט, עֶר הָאט גִיוָואלְט אַרַיין רוּפִין אַדִינֶער צוּא פְרֶעגִין בַּייא אִים אוֹיף דֶעם דָאקְטֶער סְלוּצְקִי נָאר עֶר הָאט נִיט גִיפוּנֶען קֵיין גְלָאקִין שְׁנוּר אָן צוּ קְלִינְגֶען, עֶר הָאט דֶער זֶעהֶן אַשְׁפִּיגִיל אוּנ אִיז צוּא אִים אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען אָבֶּער וְויא פַאר וואוּנְדֶערְט אִיז עֶר גִיוָוארִין אַז עֶר הָאט דֶער זֶעהֶן דָאס דֶער שְׁפִּיגִיל אִיז נִיט פוּן אַשְׁפִּיגִיל גְלָאז נָאר פוּן אַיין בְּלַאנְקֶע קוּפֶּער בְּלֶעךְ, וֶועלְכֶעס אוּנ דָאס גְלַייכִין הָאט אוֹיף אִים אַשְׁרֶעקְלִיכִין פוּרְכְט גִיוָוארְפִין, עֶר אִיז גָאר גִילֶעמְט גִיבְּלִיבִּין, דָאךְ הָאט עֶר גִירֶעכִינְט דָאס דִי שְׁרֶעק אִיז אַנַארִישֶׁע, פִילַייכְט אִיז סְלוּצְקִי אַרַיין צוּם דִירֶעקְטָאר

אִין

אין אַפּאר נומֶענֶע צַייט, אונ דְרוּם וַוארְט עֶר בִּיז עֶר וֶועט זַיין אַרְבֶּעט קָאנְצֶען, דִיא שְׁרֶעק אָבֶּער הָאט אִים נִיט גִילָאזִין טְרֵייסְטִין זָאגֵאר אויף אַווייל׳ע, דִיא פוּרְכְט מִיט דִיא צִיטֶערְנֶעם הָאבִּין אִים פוּן גִידוּלְד אַרוּיס גִיטְרִיבִּין, אונ גֶעגִין זַיין גִיוִויסִין אִיז עֶר אוּנְטֶער צוּם טִיר דוּרְךְ וֶועלְכֶע סְלוּצְקִי אִיז אַרוּיס אונ הָאט דֶעם אוֹיעֶר צוּא גִילֵיינְט פִילַייכְט וֶועט עֶר הֶערִין רֵיידִינְדִיג, אָבֶּער עֶס הָאט גִיהֶערְשְׁט אַטוּיטֶע שְׁטִילְקֵייט.

פְּלוּצְלוּנְג הָאט עֶר דֶער הֶערְט אַקְלַאפּ אִיבֶּער זִיךְ פוּן דָעם אוֹיבֶּערְסְטִין עֶטַאז מִיט אַגְרוֹיס לַארֶעם דָאס דִיא סְטַאלֶעוַואנֶע הָאט זִיךְ גָאר גִיטְרֵייסִילְט, זִימְל הָאט זִיךְ שְׁטַארְק אִיבֶּער גִישְׁרָאקִין אונ פוּן שְׁרֶעק אִיז עֶר צוּם טִיר צוּא גִילָאפִּין צוּ שְׁרַייעֶן אויף הִילְפֶע, אָבֶּער לֵיידֶער! דִיא טִיר אִיז הִינְטֶער אִים פַּאר שְׁלָאסִין גַאנְץ פֶעסְט — זִימְל אִיז וַוייטֶער אִין פֶערְצְוֵוייפְלוּנְג אַרַיין, „וָוארוּם שְׁרֶעק אִיךְ זִיךְ״? הָאט עֶר צוּ זִיךְ גִיזָאגְט — „אוֹיבִּין הָאט עֶפֶּעס גִימוּזְט אַנִידֶער פַאלִין, אונ דָאס אִיז דָאךְ אַבֶּעוַוייז דָאס הִיר גִיפִינֶען זִיךְ פַּארְט מֶענְטְשִׁין, נָאר וָוארוּם שְׁרֶעקִין מִיר פָּארְט מַיינֶע גִידַאנְקֶען״?

מִיט שְׁטוּרְמִדִיגֶע גִידַאנְקֶען הָאט עֶר זִיךְ אָפּ גִיקֶערְט צוּרִיק, זַיינֶע בְּלִיקִין הָאבִּין גִישְׁוֶועבְּט אִין אַלֶע ווינְקְלֶען מִיט גְרוֹיס טְרִיוָואגֶע, עֶר הָאט אִין זִיךְ נִיקְלֶערְט: „אִיךְ וַוייס אַלֵיין נִיט וואוּ אִיךְ בִּין דָא אִין דֶער וֶועלְט, פִילַייכְט שְׁרֶעק אִיךְ זִיךְ גָאר אוּמְזָאנְסְט, נָאר עֶס שַׁיינְט מִיר אַז נִיט דָאס אִיז אַוָואהנוּנְג פוּן אַדִירֶעקְטָאר. דִיא פָאדֶער הוֹיז שַׁיינְט נִיט דְרוֹיף... הָאט מִיר דֶער דָאקְטֶער סְלוּצְקִי פַּאר פִירְט? נֵיין, צוּ וָואס זָאל עֶר דָאס טָאן?... נָאר וִויא דוּם אִיךְ בִּין! וִויא הָאבּ אִיךְ דָאס נָאר גִיקָאנְט אַיין וַויילֶע גְלוֹיבִּין אַז דֶער הֶער סְלוּצְקִי וֶועלְכֶער הָאט מִיר זָא גְלִיקְלִיךְ גִימַאכְט זָאל מִיר גָאר פַּאר פִירִין? נֵיין. עֶר וֶועט גִיווּיס בַּאלְד אַרוּיס נֵיין צוּא מִיר, עֶר מוּז פַּאר בְּרֵיינְגֶען אִין אַגִישְׁפְּרֶעךְ מִיט דָעם דִירֶעקְטָאר.

עֶר אִיז אַזוֹ גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין אִין פָאלֶער הָאפְֿענוּנְג דָאס דֶער דָאקְטֶער וֶועט גְלַייךְ אַרוּיס צוּ אִים, נָאר דִיא שְׁרֶעק אונ לַאנְגְוֵוייל׳ע הָאט אִים קֵיין גִידוּלְד נִיט גִינֶעבִּין אַרִיבֶּער צוּא טְרָאגִין, עֶר הָאט גִיפְּרוּבִּירְט אָן קְלַאפִּין אִין טִיר פִילַייכְט וֶועט זִיךְ וֶוער אָפּ רוּפִין, נָאר לֵיידֶער, דִיא טִיר אִיז שְׁטַארְק פַּאר רִיגִילְט אונ אויף זַיין קְלַאפִּין אִיז קֵיין אַנְטְוָוארְט גִיטָא.

„אִיךְ וַוייס אַלֵיין נִיט — הָאט עֶר צוּ זִיךְ גִיזָאגְט — צִי פוּן קֶעלְט אָדֶער דִי נַאכְטִיגֶע פִינְשְׁטֶערְנִיס שְׁרֶעקְט מִיר אַזוֹ סַיין הַארְץ, מִיר דוּכְט אַז דֶער שְׁטַארְקְסְטֶער מֶענְטְשׁ וָואלְט הִיר פַּאר צִיטֶערְט וֶוערִין ווִיא אַוַואשֶׁער פוּיגֶיל״, אונ וִויא עֶר רֶעט דָא אַזוֹ מִיט זִיךְ, הָאט זִיךְ פְּלוּצְלוּנְג אוּיס גִיבְּרָאכִין אַווילְדֶער בְּרוּם וֶועלְכֶער הָאט דִיא גַאנְצֶע הוֹיז פֶערְשְׁטוּרֶעמְט, אונ נַאכְהֶער הָאט זִיךְ גִיהֶערְט אַלַארֶעם וִויא אַיינִיגֶע מֶענְטְשִׁין וָואלְטִין זִיךְ רַאנְגְלֶען, דִיא וֶוענְט מִיט דִיא שְׁלוֹפֶעס פוּן הוֹיז הָאבִּין זִיךְ גִיטְרֵייסִילְט פוּן לַארֶעם.

זִימְל הָאט זִיךְ שְׁרֶעקְלִיךְ דֶער שְׁרָאקִין, זַיין גִיזִיכְט אִיז בְּלַאס גִיוָוארִין וִויא

לַייוואַנד, אונ פון שְׁרֶעק אִיז עֶר הַאסְטִיג צוּ גִילאָפִין צום פֶּענְשְׁטֶער מִיט הַאסְט אונ הָאט אִים מִיט קְרַאפְט גִיעֶפִינְט אונ אַשְׁטורֶמְדִיגֶער קאַלְטֶער ווִינְט מִיט אַשְׁנֵיי הָאט אִים אִין גִיזִיכְט אַרַיין גִיבְּלָאזִין, אונ דָער לָאמְפּ אִיז פַאר לָאשִׁין גִיוואָרִין, זִימְל הָאט פון שְׁרֶעק גִיוָואלְט שְׁרַייעֶן גְווַאלְד, נָאר עֶר הָאט אַנְטְקֶעגִין זִיךְ דֶער זָעהֶן אַיין שׁוידֶערְלִיכֶעס גִישְׁטַאלְט אונ פון גְרויס שְׁרֶעק הָאט אִים דֶער אָטום פַאר שְׁטִיקְט אונ הָאט קַיין שְׁטִימֶע נִיט גִיקָאנְט אַרוֹיס לָאזִין אונ יֶעדֶער גְלִיד הָאט אִים גִיצִיטֶערְט, דורךְ דְרוֹיסִינֶע גִידִיכְטֶע פִינְשְׁטֶערְנֶעס הָאט עֶר דֶער זָעהֶן אַנְטְקֶעגִין זִיךְ דורךְ אַיין פֶּענְשְׁטֶער — אִין וָועלְכִין עֶס הָאט גִיבְּרֶענְט אַלָאמְפּ — אַרוּם גֵייעֶנְדִיג אַפִּיגור, ווָעלְכֶער הָאט נָאר גִיהַאט אַגִישְׁטַאלְט פון אַמֶענְטְשִׁין אָבֶּער נִיט קַיין מֶענְטְשׁ נָאר אַסְקֶעלֶעט, שְׁרֶעקְלִיךְ אַדַארֶער אונ אַמָאגֶערֶער אונ עֶס אִיז גָאר אַטְווַארַאטִיטֶעלְנָא גִיוָועזִין אויף אִים אַקוּק צוּא טָאן, אָט דִיא שׁוידֶערְלִיכֶע זְרֶעלִישְׁטֶע הָאט אִין זִימְלֶען אַיין גִיזַאמִילְט אַלֶע קְרֶעפְטִין, אונ הָאט מִיט אַלֶע כּוחות גִישְׁרִיעֶן דורְכִין פֶּענְשְׁטֶער אָן אַיין אויף הָעֶר אונ הָאט גָאר פַאר לָארִין זַיינֶע גִידַאנְקֶען.

אִין דֶער פָאדֶער שְׁטוּבּ זַיינֶען אַרַיין צְווַייא מֶענְטְשִׁין הוֹיכֶע אונ גִיזונְטֶע, אונ זִימְל הָאט זַייעֶר אַרַיין גֵיין גָאר נִיט בַּמֶערְקְט, אַיינֶער הָאט מִיט זִיךְ גִיבְּרַאכְט אַגַארְנִיטֶער לֶעדֶערְנֶע קְלֵיידֶער, אַיינֶער הָאט אָן גִיצוּנְדִין אַלִיכְט אונ דֶער צְווַייטֶער הָאט פֶּעסְט אָן גִינְרִיפִין זִימְלֶען פַארִין אַקְסִיל, אונ הָאט צוּ אִים גִיזָאגְט: „ווָאס שְׁרַייסְטוּ אַזוֹ דוּא דוּמֶער יוּנְג"? זִימְל הָאט זִיךְ נָאךְ שְׁרֶעקְלִיכֶער דֶער שְׁרָאקִין ווָען עֶר הָאט זַיין אַקְסִיל גִיפִּילְט אִין אַיין אַייזֶערְנֶע הַאנְט, עֶר הָאט זִיךְ גְלַייךְ אוּמְגִיוָוענְדֶעט צוּ זֵייא אונ הָאט גִיפְרֶעגְט: וואוּ אִיז דֶער דָאקְטֶער סְלוּצְקִי?.

עֶר אִיז שׁוין לַאנְג צוּ הוֹיזֶע אַוֶועק גִפָארִין — הָאט אַיינֶר פון זֵיי גִיעֶנְטְפֶערְט.

גָאר אַלֵיין? — הָאט זִימְל פַאר וואונְדֶערְט גִיפְרֶעגְט — גָאר אַלֵיין אִיז עֶר אַוֶועק גִיפָארִין? אונ וואוּ אִיז דֶער דִירֶעקְטָאר?.

דִיא מֶענְטְשִׁין הָאבִּין זִיךְ אָן גִיקוּקְט אַיינֶער אויף דֶעם אַנְדֶערִין, אונ הָאבִּין גִיזָאגְט: נָאר אַנַייעֶ מְשׁוּגַעַת.

טוּא בְּרֵיינְגְט מִיר גִיכֶער אַדְרָאשְׁקִי -- הָאט זִימְל ווַייטֶער גִיזָאגְט.

דִיא מֶענְטְשִׁין הָאבִּין אוֹיס גִיפְּלַאצְט אִין אַגִילֶעכְטֶער.

אִיךְ בֶּעט אַייךְ מַיינֶע הֶערִין — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — בְּרֵיינְגְט מִיר אַדְרָאשְׁקִי ווַייל אִיךְ דַארְף צום ווַאקְזָאל פָארִין, עֶרְבַּארֶעמְט זִיךְ אויף מִיר.

זַייט רוּהִיג מַיין הֶער אונ לֵייגְט זִיךְ שְׁלָאפִין, עֶס אִיז שׁוין צַייט צוּא שְׁלָאפִין — הָאט אַיינֶער גִיזָאגְט צוּ זִימְלֶען.

ווָאס הֵייסְט זִיךְ לֵייגִין שְׁלָאפִין?! — הָאט זִימְל מִיט וואונְדֶער גִיפְרֶעגְט — וואוּ בִּין אִיךְ דֶען דָא? אונ ווָאס אִיז דָא מִיט מִיר? ווִיא קוּם אִיךְ אַהֶער?.

דָא אִיז בַּייא אוּנְז אַפְּרַאווִילָא אַז קַיינֶער טָאר זִיךְ נִיט סָאפְּרָאטִיווְלַאיֶען (נִיט פָאלְגִין) אונ ריידִין הוֹיךְ, הָאט אַיינֶער גִיזָאגְט, אונ אויךְ דֶעם לָאמְפּ נִיט צוּ פַאר לֶעשִׁין ווִיא אִיר הָאט גִיטָאן — הָאט דֶער צְווַייטֶער דַאבַּאווֶעט.

זימל

זִימְל אִיז אַ דֶער שְׁרָאקֶענֶער גִיבְּלִיבִּין , נָאר עֶר הָאט מוּט גִיפַּאסְט אוּנ הָאט צוּ זַייא גִיזָאגְט : אִיר זֶעט דָאךְ מִיט אַייֶערֶע אוֹיגִין דָאס אִיר זַייט דָא אִין טָעוּת , אִיךְ בִּין גִיוִויס נִיט דֶער וֶועמֶען אִיר מֵיינְט , אִיךְ בִּין דָאךְ אַייךְ גַאנְץ אוּנְבֶּעקַאנְט , אִיךְ בִּין גָאר נִיט קֵיין הִיגֶער , אוּנ אִיר מֵיינְט גִיוִויס אוֹיף מִיר גָאר אַז אִיךְ בִּין אַיין אַנְדֶערֶער , אִיךְ קָאן אַייךְ צַייגִין מַיינֶע דָאקוּמֶענְטִין אִיךְ הֵייס זִימְל וַויינְשְׁטָאק אוֹיס בֶּענֶעכְסִיף , אוּנ אִיךְ הָאבּ פְרַאוו פוּן דַאנֶען פְרַייא צוּא וֶוערִין , עֶר הָאט זַיין פַּאסְפָּארְט זַייא גִיצַייגְט .

יֶע דֶעם פַּאסְפָּארְט דַארְפִין מִיר טַאקִי הָאבִּין — הָאבִּין דִי מֶענְטְשִׁין גִיזָאגְט אִים אַרַיין לֵיינֶענְדִיג אִין קֶעשֶׁענֶע — אוּנ אִיר גֵייט לֵייגְט זִיךְ שְׁלָאפִין וָוארוּם עֶס אִיז שׁוֹין לַאנְג צַייט אוּנ אִיר זָאלְט זִיךְ מִיט אוּנְז אַפּוּלֶע נִיט שְׁפָּארִין .

זִימְל הָאט פַארְשְׁטַאנֶען אַז עֶר אִיז דָא צְווִישִׁין נִיט גוּטֶע אַרַיין גִיפַאלִין דְרוּם אִיז עֶר זַייא צוּ דִיא פִּיס גִיפַאלִין אוּנ הָאט גִיזָאגְט : אִיךְ בֶּעט אַייךְ מַיינֶע הֶערִין אָדֶער בְּרֵיינְגְט מִיר אַדְרָאשְׁקִי אָדֶער בֶּעגְלֵייט מִיר צוּ פוּס צוּם וַואקְזַאל אוּנ אִיךְ וֶועל דֶער פַאר רַייכְלִיךְ בֶּעפְרִידִיגִין , אִיךְ גִיבּ אַייךְ שׁוֹין הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אִיךְ בֶּעט אַייךְ הָאט אוֹיף מִיר עֶרְבַּארְמוּנְג הָאט מִיטְלַייד מִיט מַיינֶע עֶלְטֶערִין וֶועלְכֶע עֶס וֶועלִין נָאךְ מִיר קְלָאגִין אוּנ בֶּעפְרֵייעֶט מִיר פוּן דַאנֶען , אוּנ דָא הָאט אִיר גְלַייךְ הוּנְדֶערְט רוּבִּיל .

הוּנְדֶערְט רוּבִּיל ! הָאט זִיךְ אַיינֶער אָפּ גִירוּפִין צוּם צְוַוייטִין — דוּא וַוייסְט דָאס אִיז דָאךְ אַמְצִיאָ .

דָאס אִיז דוּמְהַייט — הָאט דֶער צְוַוייטֶער גִיזָאגְט — אָט דֶעם פִּזְמוֹן זָאגִין אַלֶע זַייעֶרֶע חֶבְרָה לַייט , אוּנ דָאס אִיז אַיין אוֹיס גִיבְּלָאזִינֶע אֵיי .

וֶוען אִיר הֶערְט מִיר נִיט וֶועל אִיךְ זִיךְ אַלֵיין בֶּעפְרַייעֶן , אוּנ אִיךְ וֶועל זֶעהְן וֶוער וֶועט זִיךְ אוּנְטֶער שְׁטֵיין מִיר צוּ גֶענֶענֶען — דָאס הָאט זִימְל גִיזָאגְט אוּנ הָאט צוּם טִיר אַשְׁפְּרוּנְג גִיטָאן , נָאר מִיט אַמָאל הָאט זִיךְ דָער ווִילְדֶער בְּרוּם ווִידֶער דֶער הֶערְט מִיט אַנְרוּיס לַארֶעם , הָאט זִימְל אָפּ גִישְׁפְּרוּנְגֶען אַהִינְטֶער אוּנ גִישְׁרִיעֶן : אוֹי וַוייא ! אִיךְ קָאן דָאס נִיט הֶערִין , וָואס אִיז דָאס פַאר אַשְׁטִים וֶועלְכֶע גְרִילְצְט מִיר אִין דִיא אוֹיעֶרִין ?!

עֶר הָאט אוּנְז אוֹיךְ נִיט גִיפָּאלְגְט אַזוֹ וִויא דוּ , אוּנ יֶעצְט בְּרוּמְט עֶר שׁוֹין אִין יְסוּרִים , הָאבִּין זַייא אִים גִיעֶנְטְפֶערְט .

אָבֶּער וָואס אִיז הִיר פַאר אַיין הוֹיז ? אוּנ וָואס טוּט מֶען מִיט דֶעם אוּמְגְלִיקְלִיכְן וֶועלְכֶער פַאלְט אַהֶער אַרַיין ? הָאט זִימְל גִיפְרֶעגְט .

וֶוער עֶס לָאזְט זִיךְ בֶּעטִין אוּנ ווִיל זִיךְ נִיט שְׁלָאפִין לֵיינִין אִין דֶער צַייט , קְלֵיידֶעט מֶען אִים אָן אִין דִיא לֶעדֶערְנֶע קְלֵיידֶער , אוּנ מֶען שְׁרוֹיפְט אִים אַיין אִין אַיין שְׁרוֹיף (מוּעָקָה) אוּנ דַאן בְּלֵייבְּט עֶר שׁוֹין רוּהִיג , הִיט זִיךְ דֶער פוּן וֶוען דוּא ווִילְסְט נָאר לֶעבִּין — הָאבִּין זַייא צוּ אִים גִיזָאגְט .

אָה ! אִיךְ בִּין פֶערְלָארִין ! — הָאט זִימְל גִישְׁרִיעֶן — אוּנ הָאט מִיט זַיינֶע הֶענְט זַיין גִיזִיכְט פַאר שְׁטֶעלְט , עֶר הָאט שׁוֹין פַאר שְׁטַאנֶען אִין וָואס מִיהָאט

אִים אַרַיין גִיבְּרַאכְט, אונ אִין וָואס פַאר אַלַאגֶע עֶר הַאלְט, דִיא פִּיס הָאט אִים פוּן שְׁרֶעק אוּנְטֶער גִיהַאקְט אונ אִיז פוּן שְׁלַאפְקֵייט אַנִידֶער גִיפַאלִין, אונ מִיט אַשְׁוַואכֶע שְׁטִימֶע וָועלְכֶע מֶעהָאט קַאם דֶער הֶערְט הָאט עֶר גִיזָאגְט: אִיךְ בֶּעם אַיידְ מַיינֶע הֶערִין שְׁרוֹיפְּט מִיר נִיט אַיין, אִיךְ וָועל אַייךְ שׁוֹין גִיהָארְכְזַאם זַיין... אונ עֶר אִיז הַאלְבּ אִין אוּנְמַאכְט גִיבְּלִיבִּין.

עֶר אִיז אִין אוּנְמַאכְט — הָאבִּין דִיא מֶענְטְשִׁין גִיזָאגְט — לָאמִיר אִים אַוֶועק טְרָאגִין אונ לֵייגִין אִין זַיין בֶּעטִיל אונ אַרוּנְטֶער צִיהֶען פוּן אִים זַיינֶע קְלֵיידֶער, זֵייא הָאבִּין זִימְלֶען אוֹיף דִיא הֶענְט גִינוּמֶען אונ הָאבִּין אִים אַוֶועק גִיטְרָאגִין אִין אַצִימֶער אונ הָאבִּין אִים אַוֶועק גִילֵייגְט אוֹיף אַיין אַייזֶערְנֶע בֶּעטִיל, אונ זֵייא הָאבִּין אִים דִיא קְלֵיידֶער פַאר נַאנְדֶער גִישְׁפִּילֶעט אונ אוֹיס גִיטָאן, אונ תָּאמְשׁ עֶר אִיז גִילֶעגִין אָן זִינֶען וִויא אַשְׁמַיינֶערְנֶר זַייל, דָאךְ הָאבִּין זִיךְ גִיקַייקִילְט אוֹיף זַיין בְּלַאסֶע גִיזִיכְט צְוֵוייא טְרֶערִין, זַיינֶע שֵׁיינֶע דוּנְקֶעל שְׁוַוארְצֶע הָאר זַיינֶען צוּ עֶרְשְׁטְרֵייט גִיוֶועזִין אוֹיף זַיין שְׁנֵייא וַוייסִין שְׁטֶערִין.

דוּא בֶּעמֶערְקְסְט זַיין שֵׁיינֶע הַאלְבַּאסְטֶערְנֶע גִיזִיכְט? אונ זַיין אַדֶעלִין קֶערְפֶּער גִיבַּאיי? הָאט אֵיינֶער צוּם צְווייטִין גִיזָאגְט.

אונ וִויא שֵׁיין אונ פְּרַאכְטִיג זַיינֶע הָאר אִיז — הָאט דֶר צְוֵוייטֶער גִיזָאגְט — עֶס אִיז מִיר בַּאנְק דָאשׁ אִיךְ דַארְף זֶעלְכֶע שֵׁיינֶע פְּרֶעכְטִיגֶע הָאר אָפּ נָאלִין אוּם צוּ לֵייגִין אִים דִיא אַייז אוֹיפִין קָאפּ.

אָה, וֵוייא אִיז דִיר זִימְל!! וואוּ דוּא בִּיזְט נֶעבַּאךְ אַרַיין גִיפַאלִין... דוּא לִיגְסְט יֶעצְט נֶעבַּאךְ אִין דוּל — הוֹיז אונ רֶעכְנֶסְט זִיךְ וִויא אֵיינֶער פוּן דִי אִיבֶּערִיגֶע דוּלֶע, צוּ דַיין אִיצְטִינֶע בֶּעטִיל וֶועט שׁוֹין דַיין צַארְטֶע מוּטֶער נִיט אוּנְטֶער גֵיין אַלֶע וַויילֶע, צוּ עֶרְקוּנְדִיגִין זִיךְ וִויא דוּא שְׁלָאפְסְט, צוּ אִיר אֵיינְצִיגֶר זוּן הַאלְט חָלִילָה נִיט דִיא הַאנְט אוֹיפִין הַארְצִין, אָדֶער צוּ הָאט עֶר וָואס נִיט אָפְּגִילֶעגְין, לֶעבִּין דִיר שְׁטֵייעֶן צְווייא בֶּעדִינֶער פוּן דִיזֶער דוּל הוֹיז, אונ זַיינֶען פַּארְטִיג דִיר צוּ שְׁלָאגִין אונ אַלֶע יְסוּרִים אָנְצוּטָאן וֶוען דוּ וֶועסְט זִיךְ מִיט זֵייא עֶטְוָואס סְפָּארִין.

צוּ פוּן קֶעלְט אָדֶער פוּן שְׁרֶעק הָאט זִיךְ זִימְל עֶרְמוּנְטֶערְט, נוּר וִויא עֶר אִיז צוּם זִינֶען גִיקוּמֶן הָאט עֶר עֶרְגְרִיפִין פֶערְשֵׁיידֶענֶע פוּרְכְטִין זֶעהֶנְדִיג דִי צְוֵוייא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה וָועלְכֶע שְׁטֵייעֶן לֶעבִּין אִים, אונ פוּן שְׁרֶעק הָאט עֶר אַבְּרָאךְ גִיטָאן דִיא הֶענְט, אונ אוּמְגֶערִין הָאט עֶר אַרָאפּ גִישְׁטוֹיסִין דֶעם לָאמְפּ אונ עֶס אִיז גִיוָוארִין פִינְסְטֶער, עֶר אִיז וַוייטֶער פֶערְוַואנְט גִיוָוארִין אונ אִיז גִיבְּלִיבִּין לִיגִין וִויא אַטוֹיטֶער קֶערְפֶּער אִין גְרוּבּ.

מִיר גִיפֶעלְט אַז זַיין מְשׁוּגַעַת מוּז זַיין פַייעֶר צוּ פַאר לֶעשִׁין — זָאגְט אַיין דִינֶער צוּם צְווייטִין, „אַזוֹ שֵׁיינְט עֶס מִיר אוֹיךְ" עֶנְטְפֶערְט דֶער צְוֵוייטֶער — וֶוען עֶר וֶועט דָאשׁ טָאן נָאךְ אַיין מָאל, וֶועט עֶר שׁוֹין מִיט אוּנְזֶער קַאנְצִיק בֶּעקַאנְט וֶוערִין, אונ נַאכְהֶער וֶועלִין מִיר אִים דֶעם שְׁרוֹיף אָנְטָאן, הַאלְט דוּא אִים צוּ, אונ אִיךְ וֶועל גֵיין פַייעֶר בְּרֵיינְגֶען.

„גֵיי אוּנ קֶער זִיךְ אַם גִיכְסְטִין“ הָאט דֶער דִינֶער צוּ אִים גִיזָאגְט, „וָוארוּם אִיךְ שְׁרֶעק זִיךְ מִיט אִים אַלֵיין צוּ בְּלַייבִּין, עֶר שַׁיינְט מִיר גְרֵיילִיךְ וַואנְזִינִיג“.

מִיט אֵייניגֶע שְׁטוּנְדִין צוּרִיק הָאט זִימְל גִיטְרוּימְט מִיט גְלִיק, עֶר הָאט צוּ זַיין גְלִיק אִין דֶער וֶועלְט קֵיין גְלַייכִין נִיט גִיפוּנֶען, אָבֶּער יֶעצְט אִיז עֶר הֶעכְסְט אוּמְגְלִיקְלִיךְ, עֶר גִיפִינְט זִיךְ אִין בָּאנִיפַארְטָעלֶעס, עֶר קְרֶעכְצֶעט פוּן יְסוּרִים אִין דִיא שְׁרוֹיף וֶועלְכֶע עֶר אִיז גִיוָוארִין אַיינְגִישְׁרוֹיפְט, עֶר אִיז גִיוֶועזִין פֶערְשְׁרוֹיפְט בִּיז עֶר הָאט גִישְׁוָוארִין צוּ דִיא דִינֶער אַז עֶר וֶועט זַייא פָאלְגִין.

29) פִילַייכְט בִּין אִיךְ מְשׁוּגֶע.

דִיא נַאכְט אִיז אַרִיבֶּער מִיט פִיל שְׁמַארְצִין פַאר אוּנְזֶער בֶּן יָחִיד פַאר אוּנְזֶער טַייֶערִין זִימְל וַויינְשְׁטָאק, אוּנ דֶער טָאג אִיז אָנְגִיקוּמֶען, זִימְל וֶועלְכֶער הָאט דִיא נַאכְט פוּן צָרוֹת גִיט גִישְׁלָאפִין הָאט זִיךְ אוֹיפִין טָאג אַנְדְרֶעמִילְט, אוֹיף זַיין גִיזִיכְט אִיז גִיבְלִיבִּן דִי שְׁפּוּרִין פוּן צָרוֹת וֶועלְכֶע עֶר הָאט דִיא נַאכְט אִיבֶּער גִילִיטִין, זַיין גִיזִיכְט אִיז גָאר אוּמְגִיעֶנְדֶערְט גִיוָוארִין, עֶס אִיז אִים גָאר גִיט גִיוֶועזִין צוּ עֶרְקָאנֶען, זַיין גִיזִיכְטְסְצִיגֶע הָאבִּין פִירְכְטֶערְלִיךְ אוֹיס גִיזֶעהֶן, עֶר הָאט גִידְרֶעמִילְט זַייעֶר שְׁוַואךְ דָאשׂ וִויא נוּר דִיא טִיר פוּן זַיין צִימֶער הָאט זִיךְ גִיעֶפִינְט הָאט עֶר זִיךְ גְלַייךְ עֶרְוַואכְט, פוּן שְׁוַואכְקֵייט הָאט עֶר קוֹים דִיא אוֹיגִין גִיעֶפִינְט, אוּנ וִויא עֶנְטְצִינְט אִיז עֶר דָאשׂ גִיוָוארִין וִויא עֶר הָאט דֶער זֶעהֶן דָאס צוּ אִים אִין צִימֶער אִיז אַרַיין דֶער דָאקְטָער סְלוּצְקִי, דִיא עֶרְשַׁיינוּנְג הָאט אִים וִויא אַדוּנֶער דֶער שְׁלָאגִין, אוּנ סְלוּצְקִי הָאט אִים גִילַאסִין גִירִיסְט אוּנ הָאט בַּייא אִים גִיפְרֶעגְט; „וִויא אִיז אַייךְ אִיבֶּער דִיא נַאכְט? הֶער וַויינְשְׁטָאק, הָאט אִיר עֶפֶּעס גִישְׁמַאק גִישְׁלָאפִין?“.

זִימְל הָאט אַרוֹיף גִילֵייגְט דִיא הַאנְט אוֹיפִין שְׁטֶערִין אַזוֹ וִויא עֶר וָואלְט זִיךְ וֶועלִין דֶער מָאנֶן וָואשׂ דָא אִיז מִיט אִים גִישֶׁעהֶן, צוּ דָאס אִיז אַלְץ אִין טְרוֹים פֶערְגַאנְגֶען אָדֶער אוֹיפִין וָואר, דִיא צָאהְרִינְדֶע שְׁפִּירוּנְגֶען וֶועלְכֶע עֶשׂ עֶרְוֶועקִין זִיךְ בַּייא יֶעדֶער מֶענְטְשִׁין וֶוען עֶר וֶוערְט גִיבִּיסִין מִיט דִיא צֵיינֶער פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע מֶענְטְשִׁין הָאבִּין זִיךְ בַּיי זִימְלֶן אוֹיךְ עֶרְוֶועקְט מִיט שְׁטוּרִים, אוּנ פוּן צָארִין הָאט עֶר אֵיין וָוארְט נִיט גִיקָאנְט אוֹיס רֵיידִין.

סְלוּצְקִי הָאט אוֹיף אִים גִיקוּקְט אוּנ הָאט מִיטִין קָאפּ גִישָׁאקִילְט, וִויא עֶר וָואלְט מִיט אִים מִיטְלֵייד הָאבִּין אוּנ הָאט צוּ אִים גִיזָאגְט: אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאס אַייעֶר צָארִין בְּרֶענְט אוֹיף מִיר, אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאשׂ גַאנְץ גוּט מַיין פְרַיינְד, נָאר אִיךְ בִּין נִיט שׁוּלְדִיג.

דִיא נִידֶער טְרֶעכְטִיגֶע רֵייד הָאבִּין זִימְלֶען אוֹיף גִיזֶעצְט אוֹיפִין בֶּעטִיל, פוּן צָארִין אִיז אִים מִיט בְּלוּט פֶערְלָאפִין דִיא אוֹיגִין, אוּנ אַהֶעלִישֶׁער גִילֶעכְטֶער אִיז אִיבֶּער זַיין גִיזִיכְט אַרִיבֶּער, עֶר הָאט מִיטִין הַאנְט אוֹיפִין טִיר גִיצֵייגְט אוּנ הָאט גִיזָאגְט; „עֶפִינְט פַאר מִיר אוֹיף דִיא טִיר פוּן דִיא הוֹיז מַיין הֶער“.

אִיךְ בֶּעט אַייךְ מַיין פְרַיינְד בְּלַייבְּט רוּהִיג — הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט — אוּנ

מִיר

מִיר וֶועלִין זִיךְ בֵּיידֶע דוּרךְ שְׁמוּעֶסִין פְרַיינְדְלִיךְ ·

דָאס הֵייסְט אִיר ווִילְט מִיר נִיט בֶּעפְרַייעֶן ? -- הָאט אִים זִימְל גִיפְרֶעגְט . אִיךְ וָואלְט אַייךְ גְרֵיילִיךְ וֶועלִין בֶּעפְרַייעֶן , — הָאט דֶער דָאקְטֶער אִים גִיעֶנְפֶערְט — נָאר לֵיידֶער אִיךְ קָאן עֶשׁ אַייךְ נִיט טָאן · אִיךְ קָאן אַייעֶר פֶּערְלַאנְג נִיט עֶרְפִילִין כָּל זְמַן אַייעֶרֶע הוֹיבְּט נֶערְוִוין וֶועט זִיךְ נִיט פֶּערְשְׁטַארְקִין אוּנ ווִיא לַאנְג אִיר זַייט נָאךְ נִיט גִיזוּנְד זִינְנִיג , דִיא רֶעגִירוּנְג אוּנ דָאס מֶענְטְשִׁינְפְּלִיכְט פָאדֶרְט פוּן מִיר דָאשׁ אִיךְ זָאל אַייךְ נִיט אַרוֹיס לָאזִין בִּיז אִיר וֶועט פָאלְקָאם גִיזוּנְט וֶוערִין , אוּנ וֶוען אִיר וָואלְט אַלֵיין בֶּעמֶערְקִין ווִיא אַייעֶר גִיזִיכְט בְּרֶענְט ווִיא אַפְלַאם אוּנ אַייעֶרֶע אוֹיגִין זַיינֶען צוּ מִישְׁט , וָואלְט אִיר שׁוֹין אוֹיף מִיר נִיט צַארֶענֶען אוּנ דַאן וָואלְט מִיר גִיוֶועזִין אַנְגֶענֶעם מִיט אַייךְ צוּ שְׁפְּרֶעכִין ·

אִיךְ פַארְשְׁטֵיי אַייךְ — הָאט זִימְל גִיזָאגְט מִיט אַיין אַיינְגִיהַאלְטֶענֶעם צָאהְרִין — אִיר מַאטֶערְט זִיךְ מִיר אַיין צוּ רֵיידִין דָאשׁ אִיךְ בִּין מְשׁוּגָע , נַיין , הֶער סְלוּצְקִי , בֶּעמִיהֶעט זִיךְ דָאשׁ גָאר נִיט וָוארוּם דָאס אִיז אוּמְזָאנְסְט .

מַיין גַאנְצֶער גִידַאנְקֶען אִיז יֶעצְט נָאר וֶועגִין אַייךְ — הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט — אִיךְ ווִיל שְׁטֶעלִין בַּיי אַייךְ אִין הַארְצִין אַיין עָווִיגִין דֶענְקְמָאהְל , דָאס אִיר וֶועט מִיר עָווִיג פֶערְדַאנְקֶען , אַייעֶר גִילִיבְּטֶע רֶעבֶּעקִין הָאבּ אִיךְ אַייךְ אוּמְגִיקֶערְט , אוּנ יָעצְט ווִיל אִיךְ אַייךְ צוּם פַארְשְׁטַאנְד אוּמְקֶערִין , דָען נֶעסְטֶערִין הָאבּ אִיךְ בֶּעמֶערְקְט פוּן אַייעֶרֶע אוֹיגִין דָאס אִיר הַאלְט נִיט וַוייט וַואנְזִינִיג צוּ וָוערִין , דָערוּם ווִיל אִיךְ דָאס פֶערְהִיטִין אוּנ אַייךְ מִיט מַיין קוּרַאצְיֶע נִיט לָאזִין דוּל וֶוערִין אוּנ אִיךְ פֶער הָאף דָאס אִיךְ וֶועל דָאס אוֹיס פִירִין , אוּנ אִיךְ קָאן אַייךְ צַייגִין דָאס אִיךְ מַיין קַיינֶע בֶּעזֶעם נִיט , דֶער מִיט וָואס אִיךְ אַלֵיין בֶּעזוּךְ אַייךְ הַייטֶע , אוּנ אִיךְ שִׁיק נִיט צוּ אַייךְ מַיין פָּאמָאצְנִיק , אִיךְ בִּין דָאךְ הִיר סְטַארְשִׁי דָאקְטָער , נוּר וַוייל מַיין פְרַיינְדְשַׁאפְט צוּ אַייךְ אִיז זָא גְרוֹיס דָאשׁ אִיךְ ווִיל אַייךְ זָעלְבְּסְט קוּרִירִין אוּנ אִיךְ ווִיל זִיךְ נִיט פֶערְלָאזִין אוֹיף פְרֶעמְדֶע הֶענְט .

זָאגְט מִיר דֶעם אֶמֶת — הָאט זִימְל נִיפְרֶעגְט — צוּ אִיר הָאט דָאשׁ מִיר פֶערְפַאקְט הִיר וַוייל אִיר לִיבְּט רֶעבֶּעקִין אוּנ אִיר פִירְכְטֶעט זִיךְ פַאר מִיר פִילַייכְט וֶועט אִיר דוּרךְ מִיר הִינְדֶערְנִישֶׁע הָאבִּין , אָדֶער פִילַייכְט בֶּעצָאלְט אַייךְ דֶער פַאר שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט זַייעֶר רַייךְ , עֶר ווִיל מִיר נִיט הָאבִּין בַּיי זָאהְנְשַׁייגֶען אִין הוֹיז , דָאס אִיז אוֹיךְ מֶעגְלִיךְ , נָאר אִיר זָאלְט ווִיסִין דָאס מַיינֶע עָלְטֶערִין זַיינֶען רַייךְ , אוּנ אִיךְ הָאבּ שׁוֹין אַיין אַיינֶענֶעם קַאפִּיטַאל , אִיךְ בִּין אִין שְׁטַאנְדֶע אַייךְ דָאפִּיל צוּ בֶּעלָאהְנֶען פַאר מַיין בֶּעפְרַייאוּנְג ווִיא מַיינֶע פַיינְדֶע פַאר מַיין פֶערְשְׁפַּארוּנְג , טוּט דָאס וֶועגִין דִיא פְרַיינְדְשַׁאפְט וֶועלְכֶע אִיר הָאט מִיט מִיר גֶעסְטֶערִין גִישְׁלָאסִין אוּנ בֶּעפְרַייעֶט מִיר .

דָאס אִיז שׁוֹין אוֹיךְ בַּייא אַייךְ קַיין נַייעֶס נִיט , דָען נֶעכְטִין הָאט אִיר זָא דִיא דִינֶער פֶערְשְׁפְּרָאכִין , הָאט סְלוּצְקִי קְרִיטִישׁ גִיזָאגְט .

וָואס אִיז דָאשׁ פַאר אַיין גְלַייכִין — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — זַייא הָאבּ אִיךְ פֶערְשְׁפְּרִי׳ ווִיפִיל עֶשׁ פַאסְט פַאר זַייא , ווִיא זַיי זַיינֶען דִינֶער פוּן דָעם גִידֶערִינְגִ

קלאס

אַז מ׳אַס קֶענְטְשִׁין, אָבֶּער אַיין הָאכְגִיבִּילְדִיטִין מַאן וִויא אִיר זַייט, וָועלְכֶער הָאט אַיין אוּנִיוָוערְסִיטֶעט גִיעֶנְדִיגְט, אַיין מַאן וָועלְכֶער הָאט דִיא זִיטִין גִיאַדִילְט גַייעֶנְדִיג דוּרְךְ אַלֶע קְלַאסִין פוּן בִּילְדוּנְג, וָועלְכִין פַּאסְט צוּ גֶעבִּין פִיל מֶעהְר אַלֶעס אִיךְ הָאבּ דִיא דִינֶער פֶערְשְׁפְּרָאכִין, דָערוּם זָאגִין זַייא מִיר הֶער סְלוּצְקִי, וִויפִיל פֶערְלַאנְגְט אִיר?.

דִיא דִינֶער הָאבִּין מִיר גִיזָאגְט — הָאט סְלוּצְקִי וַוייטֶער גִיפְרֶעגְט אַז אִיר הָאט זַייא גִישְׁטְרַאשֶׁעט דָאס אִיר וֶועט פוּן זַיי רַאכֶע נֶעמֶען פְרֶעג אִיךְ אַייךְ צוּ דֶען פוּן מִיר ווִילְט אִיר אוֹיךְ רַאכֶע נֶעמֶען?

זָאגְט דָאס מַיין יֶעצְטִיגֶער שְׁרַייעֶן גִיפִינְט נִיט קֵיין אוֹיעֶר דָאס צוּ צוּהֶערִין — הָאט זִימִיל מִיט צָארִין גִיזָאגְט — דָאךְ וֶועט אַמָאל קוּמֶען אַיין צַייט אִין וֶועלְכֶע אִיךְ וֶועל עֶנְדֶעקִין אַייעֶר פָאדְלָאסְט אוּנ עֶס וֶועט אַלֶעמֶען בַּאקַאנְט וֶוערִין דָאס אִיר מִיט מַיינֶע פַיינְדֶע הָאבְּט אוֹיס גִיוֶועבְּט אִין גִיהֵיים אַנֶעץ מִיר צוּ פַאנְגֶען, צוּ דֶען בִּין אִיךְ אִין דֶער טְהַאט וַואנְזִינְג וִויא אִיר ווִילְט מִיר אַיינְרֵיידִין? אִיךְ וַוייס גַאנְץ גוּט אַז עֶס אִיז פַארַאן פְרַאוַואסוּדְיֶע אִין אוּנְזֶער לַאנְד, אוּנ עֶשׁ וֶועט נִיט גִישָׁאנְקֶען וֶוערִין זֶעלְכֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעס.

אִיךְ קָאן אַייךְ פֶערְזִיכֶערִין דָאס אִיךְ פִירְכְטֶע זִיךְ נִיט דֶער פַאר — זָאגְט סְלוּצְקִי — וַוייל אִיךְ וַוייס דָאס אַלֶע וֶועלִין דֶער קָאנֶען מַיין רֶעכְט, אוּנ זַייא וֶועלִין אַייעֶר מְשׁוּגַעַת פְרִיזְנַאיֶען נוּר אִיר אַלֵיין קָאנְט דָאךְ נִיט פֶערְשְׁטֵיין דָאשׁ אִיר זַייט מְשׁוּגֶע, אַזוֹ וִויא קֵיין מְשׁוּגֶענֶער פַארְשְׁטֵייט אוֹיף זִיךְ נִיט זַיין מְשׁוּגַעַת, אוּנ אָנְשְׁטָאט דֶעם וָואשׁ אִיר וֶועט מִיר אַמָאהְל דַאנְקֶען דֶער פַאר וָואס אִיךְ הָאבּ אַייךְ פֶערִיכְט קֶערְפֶּערְלִיךְ אוּנ גַייסְטְלִיךְ, דֶען אִיךְ וֶועל אַייךְ מִיט דֶער צַייט אוּמְקֶערִין אַייעֶר קְלָארִין פַארְשְׁטַאנְד, אוּנ אוֹיךְ אַייעֶר נִילִיבְּטֶע וֶועט אִיר בֶּעקוּמֶען מִיט מַיין הִילְף, צַארִינְט אִיר דֶער וַוייל אוֹיף מִיר, אָבֶּער אִיךְ וֶועל פוּן מַיין גוּטֶע נַאמִיעֶרֶענְיֶע נִיט אָפּ טְרֶעטִין, דֶען אִיךְ הָאבּ זִיךְ פָאר גִינוּמֶען מִיט אַייךְ נוּר גוּטֶעס צוּ טָאן.

זִימֶל הָאט זִיךְ פֶערְטִיפְט אִין גִידַאנְקֶען, דֶער דֶערְמָאנוּנְג דָאס דֶער הֶער סְלוּצְקִי הָאט אַבְּרִיף אַוֶועק גִישִׁיקְט צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען אוּנ הָאט זִיךְ פוּן דֶער פַארְטֵיי עֶנְדְזַאגְט אוּנ נוּר פוּן זַיינְט וֶועגִין הָאט אִים זַיין צָארִין אָפּ גִילָאשִׁין, עֶר הָאט זִיךְ אִיבֶּער לַייגְט דָאס פִילַייכְט הָאט דֶער הֶער סְלוּצְקִי רֶעכְט, אוּנ עֶר אִיז טַאקֶע וַואנְזִינִיג, אַיי וָואס עֶר מֶערְקְט דָאשׁ אַלֵיין נִיט, וֶוער אוּנ וָואסֶער מְשׁוּגֶענֶער פֶערְשְׁטֵייט דָאס זַיין פֶעלֶער, יֶעדֶער מְשׁוּגֶענֶער מֵיינְט דָאס עֶר אִיז קְלָאר אוּנ אַלֶע זַיינֶען מְשׁוּגֶע, אוּנ פִילַייכְט אִיז מִיט מִיר אוֹיךְ אַזוֹ, עֶר הָאט צוּ סְלוּצְקִין גִיזָאגְט: אוֹיבּ אִיךְ בִּין אִין דֶער טְהַאט וַואנְזִינִיג זַייט אִיר זַייעֶר גִירֶעכְט נוּר עֶרְלוֹיבְּט מִיר צוּ שְׁרַייבִּין פוּן אַלֶעס צוּ מַיינֶע עֶלְטֶערִין.

יַא, דָאס אִיז אַייךְ עֶרְלוֹיבְּט הָאט סְלוּצְקִי גִיזָאגְט — אִיר מָאגְט שְׁרַייבִּין אוּנ דִיא דִינֶער וֶועלִין שׁוֹין אַייעֶרֶע בְּרִיף אוֹיפִין פָּאצְט אָטְפְּרַאוֶוען, זַייט מַיין פְרַיינְד נוּר רוּהִיג אוּנ גְדוּלְדִיג, וֶועט שׁוֹין אַלֶם גוּט זַיין, אִיר וֶועט אַ ... ין גִיזוּנְד ... גִיזָאגְט.

װָערִין אוּנ דַאן װָעט אִיד שׁױן פוּן הִיר בְּעפְרַײעָט װָערִין, אוּנ אִיר װָעט פָארִין גְלִיקְלִיךְ צוּ הױזֶע אוּנ אִיר װָעט גִיפִינֶען אַײעָר גִילִיבְּטֶע רֶעבֶּעקִין בְּרַײא פַאר אַײךְ דֶען פוּן מַײנֶער זַײטֶע װָעט קַײן זַאךְ נִיט שְׁטֶערִין.

בַּײ דֶעם דֶערְמָאנוּנְג פוּן רֶעבֶּעקִין הָאט זִימְל אױפִין דָאקְטָר מִיט לִיבְּלִיכֶע בְּלִיקִין גִיקוּקְט, עֶר הָאט אִים װָאס גִיװָאלְט זָאגִין נוּר מֶעהָאט דֶעם דָאקְטָער אַרַײן גִירוּפִין אִין אַײן אַנְדֶער צִימֶער, דֶער דָאקְטֶער הָאט זִימְלֶען גִיגֶעבִּין דִיא הַאנְד אוּנ זִימְל הָאט אִיר גִידְרִיקְט אוּנ גִיזָאגְט: אִיךְ זֶע דָאךְ הֶער דָאקְטָער, דָאס אִיךְ בִּין אִין אַײעֶרֶע הֶענְד, אִיךְ קָאן זִיךְ שׁױן פוּן אַײךְ נִיט אַרױס חַאפִּין, אִיךְ קָאן זִיךְ זֶעלְבְּסְט נִיט הֶעלְפִין, דֶערוּם מוּז אִיךְ דָאךְ שׁױן אַײנְשְׁטִימֶען אױף אַלֶעם װָאס אִיר פַארְבָּאט מִיר, אִיךְ מוּז שׁױן גְלַײךְ גִילְטִינ אַלֶעם אַרִיבֶּער טְרָאגִין, נוּר אִיךְ בֶּעט אַײךְ, הָאט גָאט אִין הַארְצִין אוּנ טוּט מִיר נִיט קַײן שְׁלֶעכְטֶעס, אִיךְ בֶּעשְׁײן זִיךְ נוּר אױף אַײךְ הָאט מִיטְלַײד מִיט אַײן אֵײנְצִיגֶע קִינְד פוּן צַארְטֶע עֶלְטֶערִין.

אִיךְ שְׁװֶער בַּײא גָאט — הָאט סְלוּצְקִי אִים דִיא רַײד אִיבֶּער גִישְׁלָאגִין — דָאס אִיךְ בִּין אַײךְ אַגוּטֶער פְרַײנְד װִיא זִיךְ זֶעלְבְּסְט אוּנ אִיךְ װֶעל עֶשׂ אַײךְ אִימְמֶער בְּלַײבִּין, אִיר קָאנְט זִיךְ אױף מִיר פֶערְזִיכֶערִין דָאשׂ קַײן שְׁלֶעכְטֶעס װֶעט אַײךְ דוּרְךְ מִיר נִיט גִישֶׁעהֶן, דָאס הָאט סְלוּצְקִי מִיט מַאטֶערְנֶעם קױם אױס גִירֶעט, אוּנ הָאט אָפּ גִיװִישְׁט דִיא טְרֶערִין װֶעלְכֶע דִי גִיװִיסִינְבִּיסֶע הָאט בַּײ אִים אַרױס גְרִיסְן, אוּנ אִיז פוּן זִימְלֶען אַװֶעק. װַאנְזִינִיג! — הָאט זִימְל צוּ זִיךְ גִיזָאגְט — אֶפְשָׁר יֶע, פִילַײכְט בִּין אִיךְ מְשׁוּגָע.

אִיךְ הָאבּ דִיר בַּאװִיזִין מַײן טַײעֶרֶער לֶעזֶער, אַײן שְׁרֶעקְלִיכֶע זְרֶעלִישְׁצֶע װֶעלְכֶע עֶשׂ שׁױדֶערְט נָאר אױף, מֶעהָאט גִינוּמֶען אַגִיזוּנְטִין אַפְּרִישִׁין יוּנְגִין מַאן אוּנ מֶעהָאט פֶערְשְׁפַּארְט אִין דוּל הױז, אוּנ מֶעהָאט אִים אַײנְגִירֶעט דָאשׂ עֶר אִיז דוּל, אוּנ װֶען דוּא זָאלְסְט אױשׂ רֶעכֶענֶען צוּם גְרוּנְדֶע פוּן װַאנֶען עֶס װַאקְסְט דֶער בְּלוּטִיגֶער טְהַאט, װֶעסְטוּ גִיװִיס זִיךְ אַרוּם זֶעהֶן דָאשׂ דִיזֶעס שְׁטַאמְט פוּן שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט, װֶעלְכֶער זָארְגְט פַאר דִיא פְלַײשׁ קַארָאבְּקֶע מֶער װִיא פַאר אַײן אֵײנְצִיגֶע קִינְד, אוּנ פִילַײכְט װֶעט זִיךְ אָנְרִירִין אַהָאר פוּן דִיזֶע פֶערְפְלוּכְטֶע קַארָאבְּקֶע הָאט עֶר שׁױן אַװֶעק גִישִׁיקְט צְװַײא הֶעלְדִין: פוּן אוּנְזֶער גִישִׁיכְטֶע; מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ אוּנ זִימְל װַײנְשְׁטָאק לַעֲזָאזֵל, אוּנ דָאס אִיז נָאךְ נִיט גָאר, אִין צְװַײטִין טַײל װֶעלִין מִיר גִיפִינֶען נָאךְ עֶרְמָארְדֶעטֶע פוּן זַײן הַאנְד, אָט דָאס אִיז אוּנְזֶער פַּרְנָסָה פוּן דִיא בְּלוּטִיגֶע קַארָאבְּקֶע, קַײן בִּיסִין פְלַײשׁ קָאנֶען מִיר נִיט עֶסִין, אוּנ דִיא גֶעלְט װֶערְט פַארְשְׁפְּרַײט אױף שָׁבַע יַמִים, אוּנ דֶער צוּ װֶערְט דֶער פוּן פֶערְשַׁײדִינֶע אִינְטְרִיגֶעס װֶעלְכֶע מַאכִין אוּמְגְלִיקְלִיךְ יְחִידִים אוּנ אַמָאל דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט.

ענדע דאס ערשטע טײל.

יח קייוי

I

חַטַּאת הַקָּהָל

אָדֶער

דִיא שֵׁייֶנֶע דְרֶעזֶעלֶע

אַיין הֶערְלִיכֶער הֶעכְסְט רִירֶענְדֶער

רָאמַאן.

אין צוויא. טהייל.

וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר
בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ
(ירמיה יט, ט)

פערפאסט פאָן א. י. סאַפיר אויס מינסק.

צווייטע טהייל.

ווילנא

שנת תרמ״ח לפ״ק

ХАТАТЪ ГАКАГАЛЪ

Грѣхи общества. Ч. II.

Соч. САФИРА.

Съ Виленскаго изданія 1881 года безъ перемѣнъ.

ВИЛЬНА.
Въ Типографіи Фина, Розенкранца и Шрифтзетцера.
На Лидскомъ переулкѣ, домъ № 2598-13. 1888.

Дозволено цензурою 28 Іюня 1888 г. Вильна.

30) דער מסית.

שמעריל דער שוחט האט שוין פון שאווערע אבריף באקומען מיט דיא גוטע נאכריכט אז זימל וויינשטאק איז שוין פאר פאקט, אונ ער וועט שוין יארין לאנג ניט ארויש פון זיין פאסטקע, שמעריל איז גלייך גילאפין צו חיענעלין אונ האט איר דאס אנגיזאגט אונ זייא האבין זיך ביידע מיט דעם שטארק גיפרייט.

איך האב שוין מיט אונזער צווייא גלאווע פיינדע גיעקט — האט שמעריל גיזאגט — מנשה איז שוין ניטא, אונ איך האב שוין אויס גיוועבט אפלאן וויא צו מאכין ער זאל שוין קיין מאל ניט קומען, אונ זימל וויינשטאק, פאר וועמען איך האב זיך גישראקין ער זאל ניט אריין קומען צו זאהנשיינען אין הויז, בין איך שוין אויך ערלייזט גיווארין, יעצט איז מיר גיבליבין נאר דיא זאדאצע וויא פון דעם ראבינער פטור צו ווערין אונ עס צעהן קלאפטער אין דער ערד באגראבין, אונ דאן וועט שוין מיט גאטס הילף דיא קאראבקע בלייבין איין קאראבקע אונ טאקע באיי דיין טאטין אין דיא הענד.

אונ איך קוועל אויף רעבעקין — האט חיענעלע גיזאגט — הא אליכונקע איר, עס האט זיך איר גיוואלט קריגין זימלען, אונ עס האט שוין דערבייא גיהאלטין, אבער אקריינק איר! יעצט וועט זיא שוין פאר חושעכט ווערין, אונ אויף זימלען זע איך נקמה מיט פאלער פריידין, יעצט וועט ער זיך דר מאנען אנמיינע ווערטער וועלכע איך האב גיזאגט, „איך וועל דיר אין איין אומגליק אריין שטויסין" ער מוז שוין גאנץ גוט חרטה האבין אויף דעם וואס ער האט מיר אזו פראסט בעהאנדילט, אבער עס איז שוין נאך דער צייט, ער קאן זיך שוין ניט העלפין, אונ פאר אלץ האב איך אייך צו פערדאנקען ר' שמעריל, יעצט גייט צו מיינע עלטערין אונ זייט זיך גוט מיישב מכח דיא קאראבקע.

שמעריל האט גימאכט אסעסיע מיט ר' אשר יעקלין אונ עלקען אונ דער בייא חיענעלין, מעהאט זיך מפלפל גיוועזין אזו אונ אזו אונ עס איז גיבליבין דאס מעזאל זיך פארלאזין אויף ר' שמערלין אונ ער זאל שוין דרייען דיא רעדיל, אונ ער זאל זעהן צו מאכין אז זאהנשיין זאל שוין זיין אין אשר יעקילס צד צו אומזיסט אדער פאר געלט, אונ מכח דעם דוכאוונעם רב איז דאך גאר קיין רייד ניט ער וועט דאך גיוויס פאר אים גוט זיין, אונ דער ראבינער וועט שוין ממילא בטל ברוב ווערין אונ וועט רייבין תרין, אונ איבער הויבט דארף מען היטין אז זאהנשיין זאל זיך ניט דער וויסין פון דיא ריכטיגע קונדיציע, ער זאל נור וויסין פון פונטאוויע אבער ניט פון רעז.

נו וואס הערט זיך עפעס נייעס אין שטעטיל? האט יונה זאהנשיין גיפרעגט ר' שמערלען בייא זיין אריין קומען צו אים.

קֵין גַייֶעס — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ וִויל דָאס בַּייא אַייךְ פְרֶעגִין וֶוען וֶועט אִיר הֵייסִין אוֹיס רוּפִין אוֹיף טָארְגֶעס אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אוֹיף דִיא קַארָאבְּקֶע ? זִיא אִיז דָאךְ שׁוֹין בַּאיי אַייךְ אוֹיסְגֶעוֶוערְזֶעט גִיוָוארִין .

וָואס גִיהֶער דָאס עֶפֶּעס נָאר צוּ מִיר ? הָאט זָאהֲנְשַׁיין גִיפְרֶעגְט — צוּ דֶען אִיךְ בִּין אַלֵיין אַדָאוּוְיֶערֶענְיֶע ? צוּ מִיר אִיז דָאךְ אוֹיךְ דֶער רָב אוּנ דֶער רַאבִּינֶער דָאוּוְיֶערֶענֶעס , מִיר וֶועלִין זִיךְ צוּ זַאמֶען מְיַישֵּׁב זַיין וֶוען צוּ מַאכִין דֶעם טָארְג אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ .

וָואס רֶעט אִיר דָאס ? הָאט שְׁמֶערִיל פַארְוואוּנְדֶערְט גִיזָאגְט — בְּוַדַאי גִיהֶער דָאס נוּר צוּ אַייךְ , דִיא שְׁטָאט הָאט נוּר אַייךְ גִיטְרוֹיט , אוּנ דִיא רַבָּנִים הָאט מֶען נוּר לְפָנִים אַרַיין גִישְׁרִיבִּין אִין פַּאפִּיר וַוייל מֶעהָאט זַייא נִיט גִיוָואלְט מְבַייֵּשׁ זַיין , אָבֶּער דִיא קָאפּ זַייט אִיר דָאךְ .

זָאהֲנְשַׁייֶנֶען הָאבִּין דִיא וֶוערְטֶער גִישְׁמֵייכִילְט , וַוייל פַאר אַיין חֲנִיפָה גִיט קֵיינֶער קֵין פַאץ נִיט , אוּנ גֶעשְׁוַויינֶע זָאהֲנְשַׁיין וֶועלְכֶער וָואר שְׁטַארְק עֶהְרֶע גַייצִיג (רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד) .

נוּר דָאךְ מוּז אִיךְ זִיךְ מִיט זַייא מְיַישֵּׁב זַיין — הָאט זָאהֲנְשַׁיין גִיזָאגְט — אִיךְ וָואלְט שׁוֹין וֶועלִין עֶס זָאל שׁוֹין זַיין אַשָּׁעָה נָאךְ דֶעם טָארְג , אוּנ דַאן וֶועלִין מִיר גְלַייךְ אִיבֶּער גֶעבִּין דִיא קַארָאבְּקֶע יֶענֶעם וֶוער עֶס וֶועט אִיר אָן נֶעמֶען — בַּייא אוּנְז וֶועט נִיט גַיין קֵיין שַׁאחֶער מַאכֶער — אוּנ עֶשׂ וֶועט מִיר אַרָאפּ אַקְלַאפָּאט פוּן קָאפּ , אִיךְ וִויל נָאר אַז דֶער טָארְג זָאל צוּ גַיין אָרִינְטְלִיךְ , אוּנ אִיךְ וֶועל אוֹיךְ אַכְטוּנְג גֶעבִּין אוֹיף דִיא גֶעלְט וֶועלְכֶע עֶס וֶועט אַרַיין צוּ קָהָל , עֶס זָאל נִיט אַוֶועק גַיין מִיט וִוינְט אוּנ מִיט רוֹיךְ וִויא בִּיז אַהֶער .

וָואס שְׁטַייטְשׁ אִיר וֶועט יֶענֶעם אִיבֶּער גֶעבִּין דִיא קַארָאבְּקֶע ? — הָאט שְׁמֶערִיל גִיפְרֶעגְט — נַיין , דִיא קַארָאבְּקֶע דַארְף דִיא גַאנְצֶע פִיר יָאר בְּלַייבִּין אוֹיף אַייֶער נָאמֶען , אוּנ דֶער וָואס וֶועט דִיא קַארָאבְּקֶע פוּן אַייךְ נֶעמֶען מָאג אַייךְ גִיטְרוֹיעֶן , אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל וָואלְט אַייךְ דֶער עֶרְסְטֶער גִיטְרוֹיעֶן .

אָבֶּער אִין דֶעם אִיסוּר וֶועלְכִין מֶעהָאט אוֹיס גִירוּפִין — זָאגְט זָאהֲנְשַׁיין — שְׁטֵייט אַז מִיר מוּזִין דִיא קַארָאבְּקֶע אִיבֶּער גֶעבִּין יֶענֶעם וֶוער עֶס וֶועט אִיר אָנְנֶעמֶען , הַיינְט וִויא אַזוֹ זָאלִין מִיר עוֹבֵר אִיסוּר זַיין .

צוּ דֶען דֶער אִיסוּר אִיז אוֹיף אַייךְ ? — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — דֶער אִיסוּר אִיז נָאר אוֹיף שְׁטָאט , אוּנ אִיר זַייט אַיין מָאל דָאוּוְיֶערֶענְיֶע מָאגְט אִיר טָאן וָואשׂ אִיר וִוילְט אוּנ וִויא אִיר פַארְשְׁטַייט , אוּנ בִּפְרַט אַז מִיר דוּכְט זִיךְ אַז אִיר הָאט אוֹיס גִירֶעט דָאס אִיר מָאגְט הָאבִּין אַין פְּנִיָּה , אִיז דָאס דִיא פְּנִיָּה , אוּנ אִין דֶער אֶמֶת וִויא קָאנְט אִיר אִיבֶּער גֶעבִּין , טָאמֶער וֶועט דִיא קַארָאבְּקֶע נֶעמֶען אַזֶעלְכֶער וֶועלְכֶער אִיז נִיט קֵיין בַּעַל סַאיָאנְטִיק אַזוֹ וִויא אָשֵׁר יֶעקִיל , הַיינְט וִויא קָאן מֶען אִים אָנְטְרוֹיעֶן דִיא דָאוּוְיֶערֶענָאסְט ? טָאמֶער וֶועט עֶר אוֹיךְ צוּ לֵייגִין גֶעלְט צוּ דֶער קַארָאבְּקֶע אַזוֹ וִויא אָשֵׁר יֶעקִיל — דֶען אָשֵׁר יֶעקִיל שְׁוֶוערְט בַּייא בָּארְד אוּנ פֵּאוֹת אַז עֶר וֶוערְט בְּדִיל הַדַל פוּן דִיא

קַארָאבְקֶע — וָועט יֶענֶער זִיךְ נָאר אָפְּטְרַייסְלֶען אוּנ דִי שְׁטָאט וָועט דֶעם זַאלָאג דַארְפִין אַיינְצָאלִין, וֶוער וֶועט דָאס אַזוֹ פִּיל קָאנֶען אוֹיס טְרָאגִין וִויא אָשֵׁר יָעקִיל, אִיךְ וַוייס דָאךְ אַז עֶר לַייגְט צוּ יָאר פַאר יָאר צוּ דִיא קַארָאבְקֶע אוּנ דָאךְ הַאלְט עֶר אוֹיס אוּנ וַוארְפְּט זִיךְ נִיט אָפּ, דֶערוּם קוּמְט אוֹיס נָאךְ מַיין נַארֶעשִׁין שֵׂכֶל אַז אִיר דַארְפְט דִיא קַארָאבְקֶע נִיט אִיבֶּער גֶעבִּין פָּארְמַאלְנֶע, נוּר עֶס זָאל בְּלַייבִּין אוֹיף אַייעֶר נָאמֶען, אוּנ אַלֶע וֶועלִין מְרוּצֶה וֶוערִין דֶערוֹיף.

עֶס אִיז עֶפֶּעס פַּארַאן פִּיל בַּאלָאגִים וֶועלְכֶע ווִילִין דִיא קַארָאבְקֶע גֶעמֶען? הָאט זָאהְנְשַׁיין גִיפְרֶעגְט שְׁמֶערְלִין.

יֶע — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — עֶטְלִיכֶע בַּעֲלֵי בָּתִּים שְׁלֵייעֶרִין זִיךְ אוֹיף דִיא קַארָאבְקֶע, נוּר נִיט אַיינֶער אַרֶעכְטֶער, אוּנ אָשֵׁר יָעקִיל וָואלְט אֲפִילוּ יֶע וֶועלִין נֶעמֶען דִיא קַארָאבְקֶע אָבֶּער נִיט אַלֵיין, עֶר וִויל קְרִיגִין אַגוּטִין שׁוּתָּף.

אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאס נִיט — זָאגְט זָאהְנְשַׁיין — בִּיז וִויא לַאנְג וֶועט דָאס אַלְץ אָשֵׁר יָעקִיל זַיין דֶער בַּעַל קַארָאבְקֶע? עֶר שְׁרַייט אַלֶע מָאל אַז עֶר וֶוערְט פוּן דֶער קַארָאבְקֶע בְּדַלּוּת, אוּנ פוּן דֶעסְט וֶועגִין ווִילְט זִיךְ אִים וַוייטֶער.

אָט אַמֶענְטְשׁ הָאט גְרוֹיסֶע אוֹיגִין — זָאגְט שְׁמֶערִיל — עֶס דוּכְט זִיךְ טָאמֶער וֶועט מֶען שׁוֹין אָנְהוֹיבִּין צוּ פַאר דִינֶען, אוּנ דֶערִיבֶּער טַאקֶע וִויל עֶר שׁוֹין צוּ זִיךְ אַשׁוּתָּף צוּ נֶעמֶען, אוּנ עֶר וָואלְט שׁוֹין אֶפְשַׁר גָאר דִיא קַארָאבְקֶע נִיט וֶועלִין קֶענֶען, נָאר וָואס זָאל עֶר טָאן? עֶס קוּמְט פוּן קָהָל הִיפְּשֶׁע גֶעלְט אִיז דָאךְ נִיט קֵיין עַוְלָה אַז אִים ווִילְט זִיךְ זַיין בַּיין שִׁיסִיל, דֶען וָוען אַיין אַנְדֶערֶער וֶועט דִיא קַארָאבְקֶע נֶעמֶען וֶועט עֶר זַיינֶע גֶעלְט נִיט קָאנֶען דֶער גֵיין.

אִין דֶערִין וֶועל אִיךְ שׁוֹין זַיין — זָאגְט זָאהְנְשַׁיין — אַז פוּן זַיין חוֹב זָאל עֶר אַיין פֶּענִיג נִיט אוֹיף מָאנֶען, צוּ דֶען אִיךְ וַוייס נִיט וִויא אַזוֹ עֶס קוּמְט אִים גֶעלְט, פַאר וָואס פַאר וֶוען? דָאס אִיז דָאךְ נוּר פוּן שַׁאכֶער מַאכֶער גִיוָוארִין דֶער חוֹב, דֶער רַאבִּינֶער הָאט מִיר אִין אַלְץ קְלָאר גִיסָאגְט, נִיט אַיין גְרָאשִׁין וֶועט עֶר בַּאקוּמֶען.

אָט הָאט דָאס אַהַאפְּט וָואס דֶער רַאבִּינֶער רֶעט — זָאגְט שְׁמֶערִיל — אִיךְ וַוייס קְלָאר אַז אָשֵׁר יָעקִיל הָאט בַּארֶע זִילְבֶּערְנֶע רוּבִּילְס גִילִיעֶן אִין קָהָל, אוּנ דָאס אִיז אַוֶועק אוֹיף גַייטִינֶע אִינְטֶערֶעסִין, נוּר אִיר ר׳ יוֹנָה זַייט דָאךְ אַמֶענְטְשׁ מִיט סָאוֶועסְט, אִיר הָאט דָאךְ עֶפֶּעס אִידֶעשְׁקַייט אִין זִיךְ, וֶועט אִיר בְּוַדַּאי זֶעהֶן אַז יְחִידֶעשֶׁע גֶעלְט זָאל נִיט זַיין פַאר פַאלִין בַּייא קָהָל, אוּנ אִיךְ וָואלְט אַייךְ טַאקֶע אַיין עֵצָה גֶעבִּין אִיר זָאלְט בְּשׁוּתְּפוּת מִיט אָשֵׁר יָעקְלֶען נֶעמֶען דִיא קַארָאבְקֶע, חָלֶעבִּין דָאס אִיז פַאר אַייךְ אַפְּלַאן.

וִויא אַזוֹ מָאג אִיךְ דָאס נֶעמֶען אַטֵייל אִין דֶער קַארָאבְקֶע? — פְרֶעגְט זָאהְנְשַׁיין — דִיא שְׁטָאט הָאט דָאךְ מִיר אָנְגִיטְרוֹיט אִיךְ זָאל זֶעהֶן עֶס זָאל צוּ גֵיין בַּאיֶעל, הַיינְט וִויא אַזוֹ פַּאסְט דָאס אִיךְ זָאל גָאר דִיא קַארָאבְקֶע אַלֵיין נֶעמֶען.

דָאס אִיז גָאר נִיט קֵיין עַוְלָה — זָאגְט שְׁמֶערִיל — דֶער אַלְטֶער מַגִּיד זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

לִבְרָכָה אִיז אוֹיךְ אַמָאל אַדָאווָיֶערֶענֶע גִיוֶועזִין אוּנ הָאט אוֹיךְ אַלֵיין דִי קַארָאבְּקֶע גִיהַאלְטִין, הַיינְט אַז אַרָב הָאט דָאס גִיטָאן מִן הַסְתָם מָאנ מֶען דָאס, אוּנ בִּפְרַט אַז אִיר הָאט דָאךְ אוֹים גִירֶעט אַז אַיין פְּנִיָה מָאגְט אִיר הָאבִּין, נוּ אִיז דָאשׁ דִיא פְּנִיָה.

אִיךְ וִויל אַזַא גִישֶׁעפְט נִיט קָאנֶען — זָאגְט זָאהְנְשַׁיין — אִיךְ הָאבּ פַּיינְט דִיא קָהָלְשֶׁע גִישֶׁעפְטִין, וֶוען אִיךְ וואָלְט שׁוֹין וִויסִין דִי פַּרְנָסָה וָואלְט אִיךְ זִיךְ אֶפְשָׁר לָאזִין אָנְרֵיידִין, אָבֶּער דִיא פַּרְנָסָה הָאט מִיר נָאךְ קֵיינֶער אוֹיפִין הַאנְד נִיט אוֹישׁ גִיצֵיילְט, וִויל אִיךְ פוּן אַזַא אַגִישֶׁעפְט גָאר נִיט וִויסִין.

וָואס הֵייסְט, צוּ דֶער גִישֶׁעפְט אִיז אַגוּטֶער? — זָאגְט שְׁמֶערִיל — אָשֵׁר יָעקִיל וֶועט אַייךְ אוֹיפִין הַאנְט אוֹים צֵיילִין אוֹיף אַייֶער חֵלֶק פַּרְנָסָה טוֹיזִינְד רוּבִּיל אִיזְגוּרֶע.

טוֹיזִינְד רוּבִּיל! טוֹיזִינְט רוּבִּיל! הָאט זָאהְנְשַׁיין גִיזָאגְט פֶערְקְנֵייצִינְדִיג מִיטִין שְׁטֶערִין אוּנ טְרַאכְטִינְדִיג אַווַיילֶע — אָבֶּע רנֵיין, אִיךְ וֶועל דָאס נִיט טָאן, דָאשׁ וֶוערְט אָנְגִירוּפִין פַארְקוֹיפִין דֶעם סָאוֶועסְט פַאר גֶעלְט, נֵיין! אִיךְ בֶּעט אַייךְ אִיר זָאלְט דָאס מִיר מֶעהְר נִיט דַאכְטִין, אוּנ אִיךְ זָאג אַייךְ אַז וֶוען אִיר וִוילְט מִיר הָאבִּין פַאר אַגוּטִין פְרַיינְד זָאלְט אִיר דָאס שׁוֹין מֶער פוּן אַייֶער מוֹיל נִיט אַרוֹיס בְּרֵיינְגֶען.

שְׁמֶערִיל הָאט דָאשׁ שׁוֹין פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען נִיט גִידַאכְט, נוּר עֶר הָאט דָאס אַמָאל עֶנְדֶעקְט זָאהְנְשַׁיינְס פְרוֹיא דָאבְּרוּשֶׁן, אוּנ אִיר אִיז דָאס אֲפִילוּ יָע גִיפֶעלִין גָאר זִיא הָאט נִיט גִיסְמֵייעֶט אִיר מַאן דָאס אָנְצוּרֵיידִין.

31) וִויא מֶען פַאר קוֹיפְט אַשְׁטָאט מִיט בְּהֵמוֹת

וִויא שְׁמֶערִיל הָאט גִיזֶעהֶען אַז עֶר קָאן זָאהְנְשַׁיינֶען בְּשׁוּם אוֹפָן נִיט אִיבֶּער רֵיידִין עֶר זָאל מַאכִין שׁוּתְּפוּת מִיט אָשֵׁר יָעקְלֶען, אָדֶער פְּרָאסְט גִירֶעט צוּא נֶעמֶען טוֹיזִינְד רוּבִּיל שׁוֹחַד כְּדֵי דִיא קַארָאבְּקֶע זָאל בְּלַייבִּין בַּייא אָשֵׁר יָעקְלֶען, הָאט עֶר זִיךְ גִיפְּרוּבְט מִיט אַיין אַנְדֶער אוֹפָן, עֶר הָאט גִיוואוּסְט אַקְרִיסְט וָועלְכִין עֶס קוּמְט פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען אַפָּאר טוֹיזִינְד רוּבִּיל, אוּנ דָאס הָאט אוֹיךְ שְׁמֶערִיל גִיוואוּסְט אַז וֶוען דֶער קְרִיסְט זָאל זָאהְנְשַׁיינֶען מִיט אַמָאל אַשְׁפַּאר טָאן דִיא גֶעלְט אַיין צוּ צָאלִין, אִיז דָאס זָאהְנְשַׁיין נִיט אוּם שְׁטַאנְדֶע צוּ דֶעקִין, אוּנ דֶער קְרִיסְט קָאן מִיט זַיינֶע פָארְמַאלְנֶע פַּאפִּירִין בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען דִיא הוֹיז אַוֶועק נֶעמֶען, אִיז זִיךְ ר' שְׁמֶערִיל צוּ גִיקְרָאכִין צוּ דֶעם קְרִיסְט — גָאר אַיינְפַאךְ, עֶר הָאט אִים פָאר גִילֵייגְט עֶר זָאל בַּייא אִים נֶעמֶען אַלַאטֶערֵיי צֶעטִיל — וִויא דֶער שְׁטֵיינֶער אִיז וֶוען אַ אִיד קוּמְט אַרַיין צוּ אַקְרִיסְט, פְרֶעגְט זִיךְ דֶער קְרִיסְט בַּייא אִים נָאךְ אוֹיף נַייעֶס, וָואס הֶערְט זִיךְ אִין שְׁטֶעטִיל, אוּנ בַּייא שְׁמֶערְלֶען הָאט אוֹיךְ דֶער קְרִיסְט דִיא זֶעלְבֶּע גִיפְרֶעגְט, אוּנ שְׁמֶערִיל הָאט אַסַךְ נַייעֶס אָן גִ זְלוֹידֶערְט אוּנ אַגַב הָאט עֶר זִיךְ אַזוֹ וִויא אוֹים גִירֶעט אַז בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען אַ ז בְּלָאה אוּנְטֶער דִיא אוֹיעֶרִין, דָאס הֵייסְט עֶר הַאלְט שְׁמָאל, אַבַּעַל חוֹב אִיז

עֶר אַגְרוֹיסֶער, אוּנ מַלְוֹת הָאבִּין אִים אַפַּאנֶעוָעט וִויא בִּינָען , אוּנ עֶס הַאלְט מֶעוָאל זַיין הויז לִיצִיטִירִין פַאר דִיא חוֹבוֹת , דֶעם קְרִיסְט אִיז דָאס טִיף אִין נָאז אַרַיין הָאמְש שְׁמֶערִיל הָאט דָאס גִיזָאגְט אַזוֹ וִויא פַאר בַּייא גַייעֶנְדִיג .

דֶער קְרִיסְט הָאט גְלַייךְ נָאךְ דֶעם בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען שְׁטְרֵיינְג אַטְרָעבֶּעוֶע גִיטָאן דִיא נָעלְט , עֶר הָאט אִים נָאר גִיגֶעבִּין אַיין מָאנְהַייט קְרָאק , אוּנ וֶוען עֶר וֶועט אִים צוּם קְרָאק נִיט אַוֶועק גֶעבִּין אִיסְפָּאלְנָא וֶועט עֶר בַּייא אִים דִיא הויז אַוֶועק גֶעמֶען , אוּנ וַוייל זָאהְנְשַׁיין אִיז נְרַאדֶע אִין יֶענֶער צַייט גִיאַיינְגְט גִיוֶוען , דָען אִין עֶטְלִיכֶע גִישֶׁעפְטִין הָאט עֶר אֲפִילוּ נָעלְט אַרַיין גִישְׁלָאגִין , דְרוּם אִיז אִים אִין יֶענֶער צַייט אוּנְמֶעגְלִיךְ גִיוֶועזִין דֶעם חוֹב צוּ דֶעקִין , דְרוּם אִיז אִים טַאקִי גְרַיילִיךְ אַיינְג אִין מוֹחַ נִיוָוארִין , עֶר אִיז דֶער פוּן אַפָּאר טֶעג אַרוּם גִיגַאנְגֶען וִויא אַ צוּמִישְׁטֶער, דַאן הָאט אִים עֶרְשְׁט זַיין פְרוֹיא אָן נִיהוֹיבִּין צוּא גְרִיזִין , וָוארוּם עֶר וִויל נִיט מַאכִין דִיא קַארָאבְקָע מִיט אָשֵׁר יָעקְלָען שׁוּתְפוּת אוּנ נֶעמֶען פַאר זַיין חֵלֶק פַּרְנָסָה שׁוֹין מְזוּמָנִים טוֹיזִינְד רוּבִּיל , עֶר הָאט אָבֶער אִיהְר נָאר נִיט גִיוָואלְט צוּא הֶערִין .

עֶס אִיז זִיךְ אַזוֹ עֶטְלִיכֶע טֶעג אַרִיבֶּער , אוּנ עֶס הָאט אִים נָאר נִיט גִישַׁיינְט דֶער הָאפֶענוּנג וואו צוּ בַּקוּמֶען פַאר פוּל דִיא גֶעלְט צוּא סִילִיקִין דֶעם קְרִיסְט , אוּנ דֶער טֶערְמִין וֶוערְט זִיךְ אַלְץ גֶענֶטֶער , עֶר אִיז דֶער פוּן אַרוּם גִינַאנְגֶען שְׁוַוארְץ וִויא דִיא עֶרְד נָאר פַאר מֶענְטְשִׁין הָאט עֶר דָאס גִיט אַרוֹיס גִיוִויזִין וַוייל זַיין עֶהְרֶע גַייצִינְקַייט הָאט אִים נִיט עֶרְלוֹיבְּט צוּ פַאלִין מִיט מוּטְה .

וִויא דֶער עוֹלָם זָאגְט: „נוֹיט בְּרֶעכְט אַייזִין“ אוּנ דֶער בַּייא אַוַוייבּ קָאן בְּרֵיינְגֶען צוּ אַלֶעס , אוּנ אַזוֹ אִיז דָאס גִיוֶועזִין מִיט אוּנְזָער זָאהְנְשַׁיינָען דַאבְּרוּשֶׁע הָאט אִים זַיין לֶעבִּין פַאר טָאצֶעט „אִיךְ פַארְשְׁטֵיי דָאס נִיט“ — הָאט זִיא צוּ אִים גִיזָאגְט — צוּ דוּא בִּיזְט עֶרְגֶער פַאר דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט ? יֶעדֶערְר הָאט פְּרַאוו צוּ נֶעמֶען דִיא קַארָאבְקָע נָאר דוּ טָארְסְט נִיט ? אוּנ בִּפְרַט אַז נִיט דוּ אַלַיין נָאר בְּשׁוּתְפוּת מִיט אָשֵׁר יֶעקְלֶען , אוּנ עֶס וֶועט דֶער פוּן אַהָאן נִיט קְרֵייעֶן , אִיךְ וָואלְט זָאגִין אַשְׁלֶעכְטֶער גִישֶׁעפְט ? דָאס אִיז דָאךְ אַיין עֵסֶק אָן רִיזִיקֶע , מֶעצֵיילְט דִיר שׁוֹין אָפּ בַּארֶע טוֹיזִינְד רוּבִּיל פַּרְנָסָה , אוּנ נָאךְ בַּייא אַזַא צַייט וָואס דִיא טוֹיזִינְד רוּבִּיל וֶועט אוּנְז רַאטֶעוֶוען דֶעם גַאנְצִין לֶעבִּין , וָואס וֶועלִין מִיר דָאס פָארְט טָאן וֶוען דֶער טֶערְמִין וֶועט קוּמֶען אוּנ מִיר וֶועלִין נִיט הָאבִּין מִיט וָואס דֶעם חוֹב צוּ בַּצָאלִין , אוּנְזָער קְרִיסְט וֶועט זִיךְ מִיט אוּנְז נִיט צִירֶעמָאנֶען עֶר וֶועט בַּיי אוּנְז אוּנְזֶער הוֹיז אַוֶועק נֶעמֶען , אוּנ בַּייא וָואס וֶועלִין מִיר בְּלַייבִּין ? ׀ אִיךְ בִּין שׁוֹין דִיר דָאס אַלְץ מוֹחֵל , וָואס וֶועלִין לַייט זָאגִין ? אוּנְזָערֶע שׂוֹנְאִים וֶועלִין דָאךְ דֶער פְרֵייעֶט וֶוערִין , אוּנ פוּן שַׁאנְדֶע וֶועט אוּנְז קוּמֶען פוּן בְּרִיק אִין וַואסֶער , אוּנ בַּייא אַזַא אַצַייט אַז עֶס מַאכְט זִיךְ דִיר כְּשֵׁרָה טוֹיזִינְד רוּבִּיל צוּא פַארְדִינֶען , מִיט וֶועלְכֶע מִיר וֶועלִין זִיךְ בָּעפְרַייעָן פוּן אוּנְזֶער יֶעצְטִינֶע קְרִיטִישֶׁע לַאגֶע וִוילְסְטוּ דָאס נָאךְ נִיט אָן נֶעמֶען , אִיךְ זָאג דִיר אַז אִין דִיא בְּלוּט וֶועלְכֶע עֶס וֶועט זִיךְ פוּן אוּנְז אָנְשְׁטָאט וַואסֶער נִיסִין בִּיזְטוּ דֶער חַיָּב , דוּא וֶועסְט זִיךְ

פאר

פַאר גָאט נִיט קָאנֶען מִתְוַדֶה זַיין.

זָאהַנְשַׁיינֶען הָאט דִיא הַארְץ פַאר קְלֶעמְט, אונ עֶר הָאט אִיר אֵיין וָוארְט נִיט גִיקָאנְט עֶנְטְפֶערִין, אִין דֶעם הָאט עֶר דֶער זֶעהֶען דוּרְכִין פֶענְשְׁטֶער דָאס שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט גֵייט צוּ אִים אַרֵיין, דָא הָאט זִיךְ זָאהַנְשַׁיין מוּטְה גִיפַאסְט אונ הָאט זִיךְ צוּ שְׁמֶערְלֶען גִיוֶוענְדֶעט מִיט פְרֵיילִיכֶע מִינֶען, נָאר שְׁמֶערִילְס קָאפּ אִיז נִיט אוֹיס גִידַארְט, עֶר הָאט פַאר שְׁטַאנֶען אַז זָאהַנְשַׁיין טְרָאגְט גְרוֹיסֶע וואוּנְדִין אוֹיפִין הַארְצִין, עֶר הָאט זִיךְ אָבֶער גִימַאכְט נִיט ווִיסִינְדִיג פוּן קֵיין זַאךְ אונ הָאט נָאר גִירֶעט פוּן אַנְדֶערֶע זַאכִין, אָבֶער פוּן דִיא קַארָאבְּקֶע הָאט עֶר גָאר נִיט דֶער מָאנְט, עֶר הָאט שׁוֹין גִיוַוארְט מֶעזָאל מִיט אִים אָנְהוֹיבִּין,

בַּייא דָאבְּרוּשֶׁען אִיז סַם פוּן מוֹיל גִילָאפִּין פוּן לַאנְגְווַיילֶע. עֶס הָאט זִיךְ אִיר גִיוָואלְט אַז שְׁמֶערִיל זָאל וַוייטֶער פָאר לֵייגִין וֶועגִין דִיא שׁוּתְּפוּת מִיט אָשֵׁר יֶעקְלֶען אונ מִיט דִי טוֹיזִינְד רוּבִּיל, אונ זָאהַנְשַׁיינֶען הָאט זִיךְ דָאס כִּמְעַט אוֹיךְ גִיוָואלְט, נָאר שְׁמֶערִיל הָאט זִיךְ אַלְץ גְמַאכְט כְּלָא יָדַע אונ הָאט אַלְץ וֶועגִין אַנְדֶערֶע זַאכִין גִירֶעט.

אַם עֶנְדֶע הָאט שׁוֹין דָאבְּרוּשֶׁע נִיט גִיקָאנְט לַאנְגְוַויילִין אונ זִיא הָאט בַּייא שְׁמֶערְלֶען אַפְרֶעג גִיטָאן: „וָואס הֶערְט זִיךְ מִיט דִיא קַארָאבְּקִי?“ שְׁמֶערִיל הָאט זִיךְ אָבֶער גִימַאכְט נִיט הֶערוּנְדִיג אונ הָאט וַוייטֶער גִירֶעט זַיינֶע פוּסְטֶע רַאזְגַאווָארִין, דָאבְּרוּשֶׁע אִיז אַרוֹיס פוּן טֶערְפֶּענֶע, עֶס הָאט אִיר שִׁיר דִיא שְׁלַאג עֶרְשְׁלָאגִין, זִיא הָאט קָאם אִיבֶּער גִיוַוארְט אַקְלֵיינֶע ווַיילֶע אונ זִיא הָאט מִיט אַהָעכָערִין טָאן גִיפְרֶעגְט שְׁמֶערְלֶען: „זָאגְט מִיר ר׳ שְׁמֶערִיל וָואס הֶערְט זִיךְ מִיט דִיא קַארָאבְּקֶע“?

„מִיט דִיא קַארָאבְּקֶע?“ זָאגְט שְׁמֶערִיל — „אִיךְ ווַייס? אֵייעֶר מַאן אִיז דָאךְ דֶער גַאנְצֶער בַּעַל דֵעָה, עֶר ווַייס דָאךְ בֶּעסֶער פַאר מִיר וֶוען עֶר וֶועט הֵייסִין וֶועט זַיין אַטָארְג, הַיינְט וָואס פְרֶעגְט אִיר בַּייא מִיר“? אונ עֶר הָאט זִיךְ ווַייטֶער אוּם גִיקֶערְט צוּ זַיין פוּסְטִין גִישְׁפְּרֶעךְ מִיט נְרוֹיס אַרֵיין לֵייג, דָאבְּרוּשֶׁע הָאט זִיךְ נָאךְ נִיט בֶּענוּגִינְט מִיט שְׁמֶערִילְס עֶנְטְפֶער, זִיא הָאט קוֹים עֶרְווַארְט בִּיז שְׁמֶערִיל אִיז אוֹיף אַוַוייל שְׁטִיל גִיוָוארִין, הָאט זִיא זִיךְ אִין מִיטִין אַרֵיין גִיחַאפְּט אונ הוֹיךְ גִיזָאגְט: זָאגְט מִיר ר׳ שְׁמֶערִיל, אָשֵׁר יֶעקִיל וֶועט אוֹיפִין טָארְג צוּא נֶעמֶען דִיא קַארָאבְּקֶע?.

נֵיין, — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — עֶר אַלֵיין ווִיל אִין דֶעם גִישֶׁעפְט נִיט אַרֵיין קְרִיכִין, עֶר הָאט גִיוָואלְט שׁוּתְּפוּת מַאכִין מִיט אַייעֶר ר׳ יוֹנָהֶען, נָאר אַייעֶר מַאן ווִיל נִיט.

פַאר וָואס ווִילְסְטוּ נִיט יוֹנָה? — הָאט דָאבְּרוּשֶׁע גִיפְרֶעגְט מִיט צוּא פְרִידִינְהַייט דָאס זִיא הָאט פָארְט דֶער לֶעבְּט אִין דֶעם גִישְׁפְּרֶעךְ אַרֵיין צוּ קְרִיכִין — פַאר וָואס זָאלְסְטוּ נִיט נֶעמֶען דִיא קַארָאבְּקֶע שׁוּתְּפוּת מִיט אָשֵׁר יֶעקְלֶען?.

זָאהַנְשַׁיין הָאט דְרוֹיף גָאר נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט.

אִיךְ זָאג אַייךְ ר׳ שְׁמֶערִיל — הָאט דָאבְּרוּשֶׁע צוּ אִים גִיזָאגְט — אִיר קָאנְט זָאגִין אָשֵׁר יֶעקְלֶען אַז מַיינֶער וֶועט מִיט אִים דִיא קַארָאבְּקֶע שׁוּתְּפוּת מַאכִין,

אִיךְ

אִיךְ וֶועל זִיךְ שׁוֹין דֶערְוַויין אַבְּיין מִישְׁין אוּנ אִיךְ וֶועל דָאס בַּייא יוּנְהֶען פּוֹעֶלִין, הַא וָואס זָאגְסְטוּ יוֹנָה אִיךְ וֶועל דָאס בַּייא דִיר פּוֹעֶלִין ?,

אִיךְ וִויל אַזַא גִישֶׁעפְט נִיט קָאנֶען — עֶנְטְפֶערְט זָאהְנְשַׁיין — אִיךְ זָאל דַארְפִין הָאבִּין צוּא טָאן מִיט דִיא קַצָבִים, מֶער וִויא אָשֵׁר יֶעקִיל מִיט זַיין וַויבּ טוֹיגִין דֶער צוּ נִיט, אָבֶּער וִויא קוּמְט דָאס פַּאר אוּנְז ?.

דוּא וֶועסְט זִיךְ גָאר נִיט דַארְפִין מִישְׁין אִין דֶעם גִישֶׁעפְט — הָאט דָאבְּרוּשֶׁע גִיזָאגְט — שְׁמֶערִיל הָאט דָאךְ מִיר גִיזָאגְט אַז אָשֵׁר יֶעקִיל וֶועט דִיר אוֹיס צָאלִין פַּאר דַיין חֵלֶק פַּרְנָסָה טוֹיזִינְד רוּבִּיל, נִיט אֱמֶת ר׳ שְׁמֶערִיל ?.

טוֹיזִינְד רוּבִּיל מְזוּמָנִים — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — דָאס וֶועט אַייךְ אָשֵׁר יֶעקִיל אָפּ צֵיילִין בִּמְזוּמָן אוֹיפִין הַאנְט אוֹיף מָארְגִין נָאכִין טָארְג אוֹיבּ דִיא קַארָאבְּקָע וֶועט בַּייא אִים בְּלַייבִּין.

אַמֶענְטְשְׁלִיכֶער כַּארַאקְטֶער אִיז גִיגְלִיכִין צוּא אַיין זֶעלְנֶער אָדֶער צוּ אַיין גַאנְצִין אַטְרַאד מִילִיטֶער וֶועלְכֶע שְׁטֵייֶען אוֹיפִין שְׁלַאכְט פֶעלְד, עֶס גִיבְּט אַיין הֶעלְדִישֶׁע אַרְמֵייא וֶועלְכֶע שְׁטְרַייטִין וִויא דִיא לַייבִּין מִיט אַטְשַׁאַנִיֶע, אוּנ וָואס שְׁטַארְקֶער אוּנ פְּרִיסְטָאלְנֶער דֶער פַּיינְט אַטַאקֶעוֶועט זֵיי, שְׁלָאגְן זַייא אִים צוּרִיק אַלְץ מוּטְהִינֶער אוּנ מֶעכְטִיגֶער, אוּנ אִין וָואס מֶער קְרִיטִישֶׁע לַאגֶע זַייא גִיפִינֶען זִיךְ, שְׁטַארְקְט זִיךְ אַלְץ מֶעהְר בַּייא זַייא זַייעֶר מוּטְה אוּנ דְרַייסְט, אוּנ שְׁלָאגִין זִיךְ אַלְץ מֶער הֶעלְדִישֶׁער אוּנ חְרַאבְרֶער מִיט זֵייעֶר פַּיינְד, אוּנ דִיזֶעס הֶעלְפְט זַייא דֶעם פַּיינְד פוּן זִיךְ אָפּ צוּ שְׁטוֹיסִין, זָא אִיז עֶס וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ הָאט אַגִיזוּנְטִין אַשְׁטַארְקִין אָרִינְטְלִיכִין כַּארַאקְטֶער טוּט עֶר קַיין מָאהְל קַיין גְרוֹיזַאמֶע טְהַאטִין, אוּנ וָואס מֶער זַיין לַאגֶע צְווִינְגְט אִים שְׁלֶעכְטֶעס צוּ טָאן, שְׁטְרַייטִין אַלְץ זַיינֶע רֵיינֶע גִיוִויסִין הֶעלְדִישֶׁער אוּנ פַאר נִיכְטִין דִיא שַׁאנְסִין וֶועלְכֶע דִיא גִיבְּלֶענְדִיטֶע לֵיידִינְשַׁאפְט (תַּאֲוַת) הָאבִּין אוֹיס גִישְׁטְרוֹיעֶט דֶעם כַּארַאקְטֶער צוּ צְווִינְגֶען, אוּנ זֵייעֶר שֵׂכֶל עֶרְנִיכְטֶעט דִיא גִילְדֶערְנֶע בֶּערְג וֶועלְכֶע דֶער יֵצֶר הָרָע הָאט זַייא בַּווִיזִין, אוּנ זָא וִויא אַטְרוּסְלִיוֶוער אַטְרַאד חַיִל צוּא לוֹיפִין אוּנ וֶוערִין צוּ עֶרְשְׁטְרַייט בַּייא דֶעם עֶרְסְטִין שָׁאס וֶועלְכִין זַייא דֶער הֶערִין פוּן דִיא פַיינְדֶעס כַּאטֶערַייעֶס, זָא אִיז עֶס מִיט דֶעם מֶענְטְשִׁין וֶועלְכֶער הָאט אַלַייכְט זִנִיגִין כַּארַאקְטֶער, וֶוען עֶס גֵייט אִים נָאךְ גוּט הַאלְט זִיךְ נָאךְ וִויא עֶס אִיז אַיין זַיין עֶרְלִיכְקַייט, אָבֶּער וִויא נָאר עֶס דְרִיקְט אִים עֶטְוָואס צוּא, דַאן אִיז עֶר סְפַּאסָאבְּנָע צוּ טָאן אַלְדָאס בַּייז, נָאר צוּ בֶּעקוּמֶען דִיא גִילְדֶערְנֶע בֶּערְג וֶועלְכֶע דֶער יֵצֶר הָרָע שְׁטֶעלְט אִים פָאר.

דָאס גְלַייכִין אִיז מִיט אוּנְזֶער זָאהְנְשַׁיינֶען אוֹיךְ גִיוֶועזִין, זַיין אָרִינְטְלִיכֶער כַּארַאקְטֶער הָאט זִיךְ קִיּוּם אוֹיף אַהָאר גִיהַאלְטִין אִין דִיא גוּטֶע צַייטִין, עֶר הָאט זַיין סָאוֶועט אוֹיס גִישְׁטֶעלְט — וִויא דִי בְּהֵמָה טְמֵאָה אִירֶע צוּ שְׁפָּאלְטֶענֶע פִּיס — מִיט דֶעם זִיךְ פַּאר מֶענְטְשִׁין צוּ צִידְהִין, כְּדֵי עֶר זָאל דֶער פוּן עָרְבִּין עֶהְרֶע וֶועלְכֶע עֶר לִיבְּט וִויא זַיין לֶעבִּין, אָבֶּער וִויא זַיין אָבְּסְטָאַטֶעלְסְטְוָוא הָאט אִים עֶטְוָואס צוּ גִידְרִיקְט, הָאט עֶר שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט בַּייא שְׁטֵיין בַּייא דֶעם נִסָּיוֹן, אוּנ הָאט

שׁוֹין

שוין מיטן גאנצן הארצין גיוואלט נעמען דיא טויזינד רובל ביא אשר יעקלען אונ אים דער פאר דיא גאנצע שטאט פאר קויפין, גאר עהרע גייצע (תאות הכבוד) האט אים נאך אביסיל אפ גיהאלטין, ער האט מורא גיהאט מעזאל זיך דער פון ניט דער וויסין, אונ דאן וועט ער דאך פאדלע ווערין אין גאנץ שטאט, אונ וועט שוין ניט קאנען זאגין זיין ברייטע דעה וויא ביז אהער, אונ דאס האט אים מעהר גיקריינקט וויא אלעס, דרום האט ער גיזאגט צו שמערלען: ווען דאס זאל בלייבין בסוד וועל איך מאכין די שותפות, נאר אויף דעם אופן ער זאל מיר מיין חלק פרנסה דאס הייסט טויזינד רוביל אפ ציילין מזומן אויף מארגין נאכין טארג.

נאט אייך מיינע ביידע הענט — האט שמעריל מיט א פאר בארגענע פריידע גיזאגט — אז איסער איך אונ אשר יעקיל וועט דער פון א ילוד אשה ניט וויסין, אהאן וועט דער פון ניט קרייען.

איז גיקאנצעט — האט זאהנשיין צו שמערלען גיזאגט — נאר זאגט מיר וואס פערלאנגט אשר יעקיל פון מיר דער פאר?.

ער פערלאנגט פון אייך גאר ניט — האט שמעריל גיענטפערט — נאר איין זאך; אז איר זאלט זעהען מיט אלע מעגליכקייט אז דיא קאראבקע זאל ביא אים בלייבין וואס העלווערער, אונ וויא אונ וואס דארף איך דאך אייך שוין ניט לערנען איר פאר שטייט אליין.

וויא זאל איך דאס פארט אנהויבין צו וועבין דעם גישעפט? פרעגט זאהנשיין.

קודם כל דבר — זאגט שמעריל — איז מיין עצה, אז איר זאלט זעהען אז דיא איבעריגע צוויא דאוויערענעם זאלין אייך גיהארכזאם זיין, זייא זאלין אייך ניט גיין דער ווידער, מיילע ארום דעם ראבינער איז דאך גאר ניטא וואס צו ריידין, ער מוז דאך פאר אייך אויף דיא לאפקאליך שטיין, דען ווער האט אים גימאכט פאר ארב אז ניט איר, אונ צו יעדער וויבאר דארף ער דאך צוא אייער לאסקי אן קומען, מאגט איר דאך פון זיינט וועגין טאן וואס איר ווילט.

נאר דעם דוכאוונעם רב מוזט איר מיט עפעס משחד זיין, איך מיין ניט חלילה איר זאלט אים געבין אחלק אין דיא טויזינד רוביל וועלכע איר וועט נעמען, ניין ניט דאס מיין איך, נאר איר קאנט אים משחד זיין דער מיט: היות וויא ביא אונז איז דאך פאראן אליכט קאראבקע, אונ דיא קאראבקע האלט שוין פון אכטצעהן יאהר מאנעש דער ליכט מאבער, אונ ער צאלט דער פאר סך הכל פיר רוביל אוואך דעם רב, אונ ווערט איז דאס פופצעהן רוביל אוואך, נאר ער מאכט שוין דאס דורך מיט דיא דאפוטאטין וויא דער שטייגער, דרום זאלט איר ביא אים דיא ליכט קאראבקע אוועק נעמען, אונ איר זאלט דאס דעם רב אין גאנצין אוועק געבין, אונ דער צו אוים רופין אאיסור אז מען זאל נאך צאלין מיט אקאפיקע אויפין פונט ליכט טייערער, אונ דאס וועט איר גאר לייכט קאנען אוים פירין, דען ווער וועט זיך געגין אייך שטעלין, אונ בפרט ווען דאס איז נוגע דעם רב, חאטש קיינער האלט פון אים ניט, נאר ער איז

דאך

דאך ארב, דער רב וועט אייך דער פאר ניט וויסן וויא אפ צו דאנקען, פאר אים וועט דאס זיין אגליק, דען לבד וואס ער נעמט שבירות פון באד פון אכס פון קעלביל פון עוף. אויך פון שוחטים אונ פופציג קאפ' פאר יעדער שאלת בהמה (?!) וועט אים דער צו דער ליכט גישעפט טראגין צוואנציג רוביל אוואך, אונ ווייבליך מיט מיידליך האט ער לרוב ווער עס זאל אין דעם עסק טאן, ער וועט אייך כל ימיו דער פאר מכיר טובה זיין, אונ ער וועט זיך שוין מאכין גיט זעהענדיג אלין וואס איר וועט טאן מיט דיא קאראבקע — .

איר זייט נירעכט ר' שמעריל — האט זאהנשיין גיזאגט — איך וועל מאכי אזו טאן, אונ ווען איך וועל שוין מיט דאס פארטיג זיין וועל איך שוין נאזנאצען דעם טארג, איך וועל פאר אלימען אביאווען אז איך וועל דיא קאראבקע ניט איבער געבין פארמאלנע, אונ דריבער וועלין זיך אפולע אפ טרייסלען פון דיא קאראבקע, אויך האב איך גיהערט אז יאסיל דער נארבער שלייערט זיך צו נעמען דיא קאראבקע אונ ער וויל פאר איר געבין אפולע געלט ווייל ער רעכינט דאס ער וועט ביי דיא קצבים שטענדיג דיא פעל אפ קויפין, וועל איך שוין איין שרייבין אין דיא קהלשע קונדיציע אתקנה; אז דער בעל קאראבקע מאר דיא פעל ניט קויפין ביי דיא קצבים, מיט דעם פונקט וועלין מיר שוין פון יאסלען פטור ווערין, ווייטער איז פאראן עטליכע עזות פנימער יונגע לייט וועלכע ווילין דיא קאראבקע נעמען וועל איך זייא אפ טרייבין מיט אנדערע פונקטין וועלכע איך וועל אין דער קונדיציע אן שרייבין, אונ אלע וועלין שוין צו לויפין אין די מייז לעכער, נאר איינער שטייט מיר וויא אביין אין האלז, דאס איז טונקולביין, ער וועט גיוויס ביזין האלז ברעכען נאר דיא קאראבקע צו נעמען, נאר איך האב צוא אים אויך איין עצה, איך וועל אים גאר פשוט ניט צוא לאזין צום טארג, אונ איך וועל זאגין אז דאס וואס איך האב אויס גירעט אז איין פניה מאג איך האבין איז דאס דיא פניה אז טונקולביין זאל דיא קאראבקע ניט נעמען, אונ מיין עצה איז נאך, אז אשר יעקיל זאל אונטער שטעלין אפאדסטאווקע ווער עס זאל פאר אים שטייגין אונ קיינער זאל דאס ניט מערקין, אונ אשר יעקיל אליין זאל אויך אביסיל שטייגין אונ וויא עס וועט האלטין ביי איין היפשע סומע זאל ער זיך אפ זאגין אונ זאל שווערין ביי בארד אונ פאות — וויא זיין שטייגער — אז עס איז מער ניט ווערט, אונ אויף אים קוקינדיג וועלין שוין אלע אויס קריכין נאר דער פאדסטאווקע זאל בלייבין אונ ביי אים זאל דיא קאראבקע בלייבין, אויף מארגין נאך דעם טארג וועט מיר אשר יעקיל אויס ציילין מיינע פרנסה טויזינד רוביל, אונ דער פאדסטאווקי וועט אים בכתב דיא קאראבקע איבער געבין, איי דיא שטאט וועט שרייען אז דא איז גיוועזין מיט איין אדמאן, הער איך זייא אלימען וויא דיא הינד, אונ איך מיט יענע צוויא דאוויערענעם וועלין אשר יעקלען די קאראבקע פארמאלנע איבער געבין, אונ דיא אלע חומרות וועלכע איך וועל אן שרייבין אין דער קונדיציע וועט ניט חל זיין אויף אשר יעקלען, אויף דעם אופן וועט ביי אים דיא קאראבקע בלייבין גאר בחינם .

זַייעֶר גוּט — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — אָט אַזוֹ זָאלְט אִיר ר׳ יוֹנָה דְרֵייעֶן דִיא רֶעדִיל אוּנ עֶס וֶועט אַלֶין גוּט זַיין, נָאר גָאט זָאל אַייךְ זַיין צוּ הִילְף, אוּנ שְׁמֶערִיל אִיז דַאן אַרוֹים פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען מִיט פָאלֶער פְרֵיידֶע.

32) דֶער רַאיֶעלֶער טָארְג

אוֹיף מָארְגִין נָאךְ דֶעם פָּארִיגִין גִישְׁפְּרֶעךְ, אִיז אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ נָאכִין אִין דֶער פְרִיעֶדִיגִין דַאווֶנֶען גִיוָוארִין אַרֶעדִיל אַרוּם יוֹנָה זָאהְנְשַׁיין — וִויא גִיוואוֹנְלִיךְ אַלֶע מָאל — אוּנ עֶס הָאט זִיךְ גִיהֶערְט וִויא עֶר דַרְשִׁינְט אוֹיף זַיין בַּאסִין שְׁטִימֶע מִיט דִיא וֶוערְטֶער: „וָואס אִיז דָאס עֶפֶּעס עֶטְלִיכֶע מֶענְטְשִׁין זָאלִין אַשְׁטָאט פַאר קוֹיפִין?! עֶטְלִיכֶע דַאפּוּטַאטִין הָאבִּין מָאנֶעשׁ דֶעם לִיכְט מַאכֶער אַוֶועק גִינֶעבִּין דִיא לִיכְט קַארָאבְּקֶע אוּנ דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט מוּזִין זַיין בַּיי אִים פָּאדַאנֶעם לִיכְט צוּ קוֹיפִין אוּנ צוּא צָאלִין וִויא טֵייעֶר עֶר וִויל, אוּנ סַךְ הַכֹּל נֶעמְט מֶען בַּיי אִים פִיר רוּבֶּעלֶעס אַוֶועךְ, גִינוּג שׁוֹין אִים, עֶר הָאט זִיךְ שׁוֹין אָן גִישְׁמָאקְצֶעט מִיט שְׁטָאטִינֶע בְּלוּט, מֶעדַארְף דֶעם לִיכְט גִישֶׁעפְט אִין גַאנְצִין דֶעם רָב אַוֶועק גֶעבִּין, וואוּ הֶערְט מֶען דָאס אַרְב זָאל לַיידִין דַחְקוֹת אַזוֹ וִויא בַּייא אוּנְז מֶער וִויא גְרֵייפֶּעלִיךְ מִיט אַפִּיצִיל פְלֵייש עֶסְט עֶר נִיט מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, אַ רָב מוּז מֶען זֶעהֶען צוּ שְׁטִיצִין, בְּכֵן דַארְף מֶען אָן שְׁרֵייבִּין אַכְּתַב אַז מֵהַיוֹם וָהָלְאָה גִיהֶער דִיא לִיכְט קַארָאבְּקֶע צוּם רָב, אוּנ מֶען זָאל אוֹים רוּפִין אַ אִיסוּר אַז בַּייא אַיין אַנְדֶערִין טָאר מֶען קֵיין לִיכְט נִיט קוֹיפִין אוּנ מֶעזָאל צָאלִין מִיט אַקָאפִּיקֶע אוֹיפִין פוּנְט לִיכְט טַייעֶרֶער וִויא בִּיז אַהֶער.

אַלֶע בַּעֲלֵי בָּתִּים זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען וִויא דִיא בֶּעק אַרוּם אִים אוּנ הָאבִּין אִים מִיטִין קָאפּ צוּ גִישָׁאקִילְט, וַוייל חוֹנְפִים אִיז בַּייא אוּנְז פַּארַאן פִיל, אוּנ דָערְבַּיי הָאט יֶעדֶערֶער גִיוָואלְט זִיךְ אוּנְטֶער לֶעקִין אוּנְטֶער זָאהְנְשַׁיינֶען וַוייל יֶעדֶערֶער הָאט גִיטְרַאכְט דִיא קַארָאבְּקֶע צוּ נֶעמֶען, מִן הַסְּתָם אִיז אִין נֵיין — אוּנ — יָע גִיוָוארִין אָפּ גִיהַתְמֶעט אַכְּתַב וֶועגִין דִי לִיכְט קַארָאבְּקֶע וִויא זָאהְנְשַׁיין הָאט גִיהֵייסִין, אוּנ שַׁבָּת אִיז אוֹים גִירוּפִין גִיוָוארִין אַכְרוּז אַז דִי לִיכְט קַארָאבְּקֶע גִיהֶער שׁוֹין צוּם רָב, מָאנֶעשׁ דֶער לִיכְט מַאכֶער הָאט נֶעבַּאךְ גִיוַויינְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן דָאס מֶען נֶעמְט בַּייא אִים אַוֶועק זַיין שְׁטִיקִיל בְּרוֹיט אוּנ עֶר הָאט שׁוֹין גִיבֶּאטִין צֶעהֶען רוּבִּיל אַוֶועךְ פַּאר דִיא קַארָאבְּקֶע, אָבֶּער דֶער רָב הָאט שׁוֹין נִיט אָפּ גִילָאזִין, דֶען לְבַד וָואס דָאס אִיז אַטַייעֶרֶער גִישֶׁעפְט, אִיז דָאס אַיין אוֹיס קוּק אוֹיף לְאַחַר מֵאָה שָׁנִים פַאר וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער, דֶען וֶוער וֶועט דָאס אַוֶועק נֶעמֶען בַּיין רָב׳ס אַלְמָנָה אוּנ יְתוֹמִים זֵייעֶר פַּרְנָסָה, אוּנ דֶער רָב הָאט טַאקֶע גַאנְץ גוּט פַאר שְׁטַאנֶען אַז דָאס הָאט אִים נָאר זָאהְנְשַׁיין צוּ גִישַׁארְט, אוּנ אוֹיךְ הָאט עֶר גַאנְץ גוּט פַּאר שְׁטַאנֶען וָואס זָאהְנְשַׁיין מֵיינְט דֶער מִיט אוּנ הָאט דָאס מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה גִיוֶועזִין, עֶר הָאט פוּן דַאן אָן זָאהְנְשַׁיינֶען גִיהֶערְט אוּנ גִישֶׁעצְט עֶר הָאט אִים נָאר פְרָאסְט פַאר גֶעטֶערְט.

אַז זָאהְנְשַׁיין אִיז שׁוֹין דֶער מִיט פַארְטִיג גִיוֶועזִין, הָאט עֶר נַאוְנַאצֶעט

אטאג

אַטָאג וָוען עֶס וֶועט זַיין דָער טָארְג פוּן דִיא קַארָאבְקֶע אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ .

אִין דִיא צַייט פוּן טָארְג הָאבִּין זִיךְ אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אוֹיף גִיקְלִיבִּין הִיפְּשֶׁע בַּעֲלֵי בָּתִּים אוּנ הָאבִּין זִיךְ גִיפוּדְרָעוֶועט , דֶען יֶעדֶערֶער הָאט זִיךְ גִירֶעכִינְט בַּאלְד צוּ וֶוערִין אַבַּעל טַאקְסִי , אוּנ זֵייא הָאבִּין שׁוֹין גִיקְלֶערְט וָואס פַּאר אַמַאיָאנְטִיק אוֹים צוּ שְׁטְרוֹיעֶן פוּן דִיא פַּרְנָסָה, אַזוֹ וִויא אָשֵׁר יֶעקִיל הָאט אַלֶע יָאר דֶער פוּן אַמַאיָאנְטִיק גִיקוֹיפְט , אוֹיךְ הָאבִּין אַלֶע לְכָל הַפָּחוֹת גִיוָואלְט אַז בַּיי אָשֵׁר יֶעקְלִין זָאל דִיא קַארָאבְקֶע נִיט בְּלַייבִּין , אוּנ אַלֶע הָאבִּין גִיבּוֹיט אוֹיף זָאהְנְשַׁיינְס אֶמֶת אַז עֶר וֶועט שׁוֹין דִיא קַארָאבְקֶע אַרוֹים רַייסִין פוּן אָשֵׁר יֶעקִילְס אַייזֶערְנֶע הֶענְט אַזוֹ וִויא עֶר הָאט דִיא לִיכְט קַארָאבְקֶע אַרוֹישׁ גִירִיסִין פוּן מָאנֶעשְׁין .

אִין אֵיין וִוינְקִיל פוּן בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אִיז גִישְׁטַאנֶען יָאקִיל בַּאלֶע בֶּעתִיל (אַזוֹ הָאט מֶען עֶם גִירוּפִין אִין שְׁטֶעטִיל פוּן אוֹיף מָארְגִין נָאךְ זַיין חֲתוּנָה , וַוייל עֶר אִיז דַאן אַריין גִילָאפִין אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אוּנ הָאט גִיטֵיילְט הַארְטֶע קֶעז אוּנ הָאט גִיזָאגְט מִיט אַשְׂמְחָה : גִיט מִיר מַזָל טוֹב , אִיךְ בִּין אַבַּאלֶע בֶּעתִיל גִיוָוארִין) אוּנ אַז מֶעהָאט פוּן אִים דָער הָערְט אַז עֶר ווִיל אוֹיךְ נֶעמֶען דִיא קַארָאבְקֶע , הָאבִּין זִיךְ אַלֶע גִיחִידוּשְׁט, דֶען וִויא קוּמְט עֶר דֶער צוּ , נָאר אַלֶע הָאבִּין פֶּה אֶחָד גִיזָאגְט : זָאל זַיין יֶעקִיל אָדֶער בֶּעקִיל אַבִּי נִיט אָשֵׁר יֶעקִיל .

דֶער דוּכָאוְונֶער רַב מִיטִין רַאבִּינֶער זַיינֶען שׁוֹין גִיקוּמֶען אוּנ זַיינֶען שׁוֹין גִיזֶעסִין אוֹיפִין קַאפֶעדְרֶע (בִּימָה) דֶער עוֹלָם אִיז גִיוֶוען שְׁטִיל , נָאר דֶער טָארְג הָאט זִיךְ נָאךְ נִיט אָנְגִיהוֹיבִּין וַוייל מֶעהָאט גִיוַוארְט אוֹיף זָאהְנְשַׁיינֶען , אַהִיפְּשֶׁע צַייט הָאט מֶען אַזוֹ גִיוַוארְט אוֹיף זָאהְנְשַׁיינֶען , וַוייל עֶר הָאט דֶער וַוייל אִין דֶער הַיים גִידִיקְטֶעוֶועט וִויא אָנְצוּשְׁרַייבִּין דִי קוֹנְדִיצְיֶע וָועלְכֶע עֶר הָאט בְּדֵעָה גִיהַאט .

מִיט אַמָאל אִיז אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אַגִירוּדֶער גִיוָארִין , „זָאהְנְשַׁיין גֵייט , הָאט אַיינֶער צוּם אַנְדֶערִין גִיזָאגְט , אוּנ עֶס אִיז גְרוֹישׁ וַוארֶע גִיוָוארִין פַּאר אִים , בִּיז עֶר אִיז אַרוֹיף אוֹיפִין בִּימָה אוּנ הָאט זִיךְ נִיזֶעצְט צוּ ווִישִׁין רָב אוּנ רַאבִּיתָער וָועלְכֶע הָאבִּין זִיךְ פַּאר אִים אוֹיף גִישְׁטָעלְט, דָער גַאנְצֶער עוֹלָם אִיז גִיוָוארִין שְׁטִיל אוּנ אַלֶע הָאבִּין מִיט אָפֶענֶע מַיילֶער גִיוַוארְט צוּ הֶערִין פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען אַוָוארְט .

נוּא , וָוער עֶס וִויל אוֹיף דִיא קַארָאבְקֶע שְׁטַייגִין זָאל גְלַייךְ זַיין זַאלָאג לַייגִין , הָאט זָאהְנְשַׁיין גִימֶעלְדֶעט .

דֶער עֶרְשְׁטֶער אִיז צוּ גִיגַאנְגֶען אָשֵׁר יֶעקִיל אוּנ הָאט אַרוֹישׁ גִינוּמֶען פוּן בּוּזִין אַפַּאפּוּזֶע פַּאפִּירִין , אַלְטֶע שְׁטַארְטוּטֶעס , אוּנ הָאט דָאס זָאהְנְשַׁיינֶען דֶער לַאנְגְט אוּנ גִיזָאגְט : דָאס אִיז מַיינֶע צֶעטְלִיךְ פוּן קָהָל אוֹיף וָועלְכֶע עֶס קוּמְט מִיר הִיפְּשֶׁע עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אוּנ דָאס אִיז מַיין זַאלָאג , „זֵייעֶר גוּט הָאט זָאהְנְשַׁיין גִיזָאגְט — דָאס אִיז וִויא בַּארֶע גֶעלְט , נוּ וָוער נָאךְ , וָוער נָאךְ , דָער לַאנְגְט דִיא זַאלָאגִין .

דָא אִיז אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען ר׳ יָאקִיל ר׳ צָדוֹק ר׳ יָסִיל אוּנ בֶּערִיל שְׁמֶערִיל חַיִים טָאדְרֶעשׁ . . . אוּנ אַלֶע הָאבִּין דָער לַאנְגְט צוּ הוּנְדֶערְטֶער זַאלָאג , וָועלְכֶע זָאהְנְשַׁיין הָאט דָאס אַלְץ אַריין גִילַייגְט צוּ זִיךְ אִין טַאשׁ , אוּנ הָאט זִיךְ גָאר נִיט גִיקֶערְט צוּ דִיא אִיבֶּערִיגֶע דַאווֶיעֶרְנֶעס .

דָער טָארג הָאט זִיךְ אָנְגִיהוֹיבְּן , אונ עֶר אִיז זֵייעֶר וַוארִים גִיוַואנְגֶען , אִין מִיטְן הָאט זָאהְנְשַׁיין אַגִישְׁרַייא גִיטָאן : שָׁא ! שָׁא !

אַלֶע זַיינֶען שְׁטִיל גִיבְּלִיבְּן אונ הָאבְּן מִיט נַייגִירְדֶע גִיוָואלְט אוֹישׁ הֶערִין וָואשׁ זָאהְנְשַׁיין וָועט דָא זָאגִין , „אִיךְ הָאבּ אַייךְ גָאר פַאר גֶעסִין פָאר צוּ לַייֶענֶען דִיא קוֹנְדִיצִיָע , אִיר דַארְפְט דָאךְ וִויסִין אוֹיף וֶועלְכֶע פּוּנְקְטִין אִיר גֶעמְט דִיא קַארָאבְּקֶע , בְּכֵן הֶערְט אוֹיס דִיא קוֹנְדִיצִיָע :

א) מִיר דָאוּוִיֶערְנֶעם וֶועלִין דִיא קַארָאבְּקֶע נִיט אִיבֶּער גֶעבִּין דֶעם וָואס וֶועט אִיר אָנֶעמֶען נוּר זִיא מוּז אוֹיף אוּנְזֶער נָאמֶען בְּלַייבְּן דִיא גַאנְצֶע פִיר יָאר .

דֶער בַּייא הָאבִּין אַלֶע דִיא גֶעזֶער אַרָאפּ גִילָאזִין , וַוייל עֶס הָאבִּין זִיךְ גִיפוּנֶען קְטַנֵי אֱמָנָה וֶועלְכֶע הָאבִּין נִיט שְׁטַארְק גִיטְרוֹיט אוֹיף זָאהְנְשַׁיינֶען , אוּנ דֶער רַאבִּינֶער אִיז דֶער פוּן הֶעכְסְט צָארִינְד גִיוָוארִין , נָאר עֶר הָאט זַיין צָארִין פֶערְבָּארְגִין אוּנ הָאט גִילַאסִין גִיפְרֶענְט זָאהְנְשַׁיינֶען : שְׁטַייט מִיר הָאבִּין זִיךְ דָאךְ אָבְּגַאזֶעוֶועט אִיבֶּער צוּ גֶעבִּין דִיא קַארָאבְּקֶע נָאר וֶועמֶען עֶס וֶועט אִיר אָנֶעמֶען , אוּנ וִויא אַזוֹ מָאנִין מִיר מְשַׁנֶּה זַיין ? .

אִיר וַוייסְט נָאר נִיט וָואס אִיר רֶעט — הָאט אִים זָאהְנְשַׁיין גִיעֶנְטְפֶערְט , דֶער רַאבִּינֶער אִיז הֶעכְסְט עֶרְצוּנְדִין גִיוָוארִין , נוּר עֶר הָאט פַארְשְׁוִויגְן אוּנ הָאט פוּן כַּעַס דִיא לִיפִּין פַאר בִּיסִין .

ב) דֶער בַּעַל קַארָאבְּקֶע טָאר בְּשׁוּם אוֹפֶן בַּייא דִי קַצָּבִים דִי פֶעל נִיט קוֹיפִין .

דָא הָאט יָאסִיל דֶער נַארְבָּער מִיט פֶערְדְרוּס גִיזָאגְט : אוֹיבּ אַזוֹ וִויל אִיךְ נִיט מִיר מַיין זַאלָאג צוּרִיק .

ג) דֶער קַצָּב הָאט פְּרַאוו דֶעם בַּעַל קַארָאבְּקֶע אִין מִיטְן נַאכְט אוֹיף צוּ וֶועקִין עֶר זָאל גֵיין וֶועגִין דִיא פְלֵיישׁ , אוּנ וֶוען עֶר וֶועט זִיךְ פוּלִין צוּ גֵיין מָאג דֶער קַצָּב דִיא פְלֵיישׁ אָן קַארָאבְּקֶע פַאר קוֹיפִין .

דָא הָאבִּין זִיךְ כִּמְעַט אַלֶע אָפּ גִיטְרֵייסִילְט , אוּנ אוֹיךְ ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל אִיז בְּלוּמֶערְסְט אִין כַּעַס גִיוָוארִין , אוּנ הָאט זַיין זַאלָאג אָפּ גִינוּמֶען , נוּר צָדוֹק אוּנ יָאקִיל בַּאלֶע בֶּעתִיל זַיינֶען גִיבְּלִיבְּן .

ד) יֶעדֶער קַצָּב מוּז הָאבִּין קָאנְטֶע בַּיין בַּעַל קַארָאבְּקֶע אוֹיף עֶטְלִיכֶע צֶענְדְלִיג רוּבִּיל , אוֹיךְ מוּז דֶער בַּעַל קַארָאבְּקֶע אוֹיס לַייגִין גֶעלְט פַאר אַיְרִיר פַאר דִיא קַצָּבִים אוֹיף בְּהֵמוֹת צוּ קוֹיפִין .

ה , ו) — — — נָאךְ אַזֶעלְכֶע חוּמְרוֹת אוֹיפִין בַּעַל קַארָאבְּקֶע , עֶס זָאל אִים אוּנְמֶעגְלִיךְ זַיין אוֹיס צוּ הַאלְטִין .

דָא הָאט זִיךְ שׁוֹין צָדוֹק אוֹיךְ אָבְּגִיזָאגְט אוּנ עֶס אִיז נוּר גִיבְּלִיבְּן יָאקִיל בַּאלֶע בֶּעתִיל , דָא הָאט זָאהְנְשַׁיין כְּלוּמֶערְסְט עֶרְוֶועקְט דֶעם עוֹלָם אַז מֶעזָאל שְׁטַיינִין , עֶר הָאט גִיזָאגְט דָאס עֶר וֶועט דֶעם בַּעַל קַארָאבְּקֶע שְׁטִיצִין וִויפִיל מֶיגְלִיךְ , נוּר וָוער וֶועט שׁוֹין קְרִיכִין אִין אַזַא נִישְׁעפְּט מִיט אַזֶעלְכֶע אוּנְגֶערְטְרֶעגְלִיכֶע פוּנְקְטִין , אוּנ דֶערְבַּיי זַיינֶען אַלֶע גִיוֶוען צוּ פְרִידִין וָואס לְכָל הַפָּחוֹת דִיא קַארָאבְּקֶע בְּלַייבְּט נִיט בַּייא אָשֵׁר יֶעקְלִין , אוּנ אַזוֹ אִיז דִיא קַארָאבְּקֶע גִיבְּלִיבְּן בַּייא יָאקִיל בַּאלֶע בֶּעתִיל .

אויף מאָרגְין צום דאַבְנֶען איז גִיוָואַרִין אַקָאךְ אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ, עֶס אִיז שׁוין נוֹדַע גִיוָואַרִין דָאס יָאקִיל בַּאלֶע בֶּעתִיל איז גִיוֶוען אַפָּאדְסְטַאוּוקֶע פוּן אָשֶׁר יָעקְלֶען אוּנ הָאט דֶער פַּאר גִינוּמֶען אַפִּינְף אוּנ צְוַואנְצִינְגֶער , אַלֶעמֶען הָאט דָאס גְרֵיילִיךְ פַארְדְרָאסִין .

אַמַעֲשֶׂה אַמַעֲשָׂה! הָאט זָאהְנְשַׁיין גִיזָאגְט שְׁמוּצֶערִינְדִיג מִיט דִיא לִיפִּין, וִויא עֶר הָאט דָאס גִיקְרָאגִין צוּ דָער הֶערִין — דָאס הָאט דָאס אוּנְז אָשֵׁר יֶעקִיל אָנְגִיפַּייפְט מִיט אַשְׁטֵייגֶער, מִיר הָאט זִיךְ גְרֵיילִיךְ גִיוָואלְט דִיא קַארָאבְקֶע פוּן אָשֵׁר יָעקְלִין אַרוּישׁ צוּ נֶעמֶען , נָאר פְּרָאפַּאל ! עֶס אִיז מִיר נִיט אַיינְגִיגַאנְגֶען , נָאר עֶרְשְׁט אִיז שׁוין פַּאר פַאלִין , מִיר הָאבִין אוֹיף זִיךְ אַיין מָאל גִינוּמֶען אַשְׁבוּעָה אַז עֶס זָאל צוּ גֵיין עֶרְלִיךְ מוּז זַיין עֶרְלִיךְ , אַיין מָאל אִיז שׁוין גִיוֶוען אַטָארְג אִיז שׁוין פַאר פַאלִין , נוּ פְּאפַּאלְסְיָא ! .

פוּן דַאבְנֶען גֵייעֶנְדִיג הָאט זָאהְנְשַׁיין אַרַיין גִישׁוּסְקֶעט דֶעם רַאבִּינֶער אִין אוֹיעֶר „אִיךְ בֶּעט אַייךְ אִיר זָאלְט אִיבֶּער גֶעבִּין אָשֵׁר יָעקְלֶען פַּארְמַאלְנֶע דִיא קַארָאבְקֶע“ דָאס אִיז שׁוין דֶעם רַאבִּינֶער אַרַיין אִין נָאז , עֶר הָאט אִים שׁוין אָנְגִיהוֹיבִּין חוֹשֵׁד צוּ זַיין אוּנ הָאט אִים גִיעֶנְטְפֶערְט : וָוען מִיר הָאבִּין אוֹיפִין טָארְג אָבְּגַאוֶועט אַז מִיר גִיבִּין נִיט אִיבֶּער דִיא קַארָאבְקֶע , הַיינְט וִויא אַזוֹ מָאגְין מִיר יֶעצְט אָשֵׁר יָעקְלֶען דִיא קַארָאבְקֶע אִיבֶּער גֶעבִּין“ ? „אָבֶּער אִיךְ בֶּעט אַייךְ“ הָאט זָאהְנְשַׁיין סִירְיָאזְנֶע גִיזָאגְט , „נֵיין אִיךְ קָאן דָאס נִיט טָאן“ — הָאט דֶער רַאבִּינֶער גִיעֶנְטְפֶערְט — „דָאס וֶוערְט אָנְגִירוּפִין זִיךְ אַלֵיין פַּאדְלֶעגִימַאכְט , נִיט דֶערוּיף הָאט מֶען אוּנְז פַאר דָאוִויֶערֶענֶעס גִימַאכְט“ , „אַט עֶרְשְׁט זֶע אִיךְ אַז אִיר זַייט מִיר נִיט קֵיין אֶמֶעתֶער גוּטֶער פְרֵיינְד“ הָאט זָאהְנְשַׁיין מִיט צָארִין גִיזָאגְט — „אִיר דִינְט דָאס מִיר אָפּ פַּאר דִיא גוּטֶעס וָואס אִיךְ הָאבּ מִיט אַייךְ גִיטָאן“ אוּנ זָאהְנְשַׁיין אִיז פוּן אִים הַאלְבּ בְּרוֹגֶז אַוֶועק .

אִין דֶעם זֶעלְבִּין טָאג אוּר צְווַייא אִיז בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען אִין הוֹיז גִיוֶוען שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט מִיט אָשֵׁר יָעקְלִין , אוּנ עֶר הָאט דָארְטִין אָפּ גִיצֵיילְט דִיא טוֹיזִינְט רוּבִּיל זָאהְנְשַׁיינְס פַּרְנָסָה , אוּנ מִיט אַוַויילֶע פְרִיעֶר הָאט שְׁמֶערִיל פַאר טְרוֹיט אַיין מֶענְטְשִׁין וֶועלְכִין עֶר הָאט גִיוואוּסְט דָאס עֶר וֶועט דָאס דֶעם רַאבִּינֶער אָפּ זָאגִין , דִיא גַאנְצֶע גִישִׁיכְטֶע מִיט זָאהְנְשַׁיינְס טוֹיזִינְט רוּבִּילְדִיגֶע שׁוּתְּפוּת , אוּנ וִויא שְׁמֶערִיל הָאט אוּיס גִירֶעכִינְט אִיז טַאקֶע גִיוֶוען , דֶער מֶענְטְשׁ הָאט עֶס גְלַייךְ אָפּ גִיזָאגְט דֶעם רַאבִּינֶער אָבֶּער עֶר הָאט אִים נִיט גִיזָאגְט פוּן וֶועמֶען עֶר הָאט דָאס גִיהֶערְט , דֶער רַאבִּינֶער אִיז דָער פוּן צוּ קָאכְט גִיוָוארִין , עֶר אִיז פוּן כַּעַס אַרוּם גִילָאפִין אִיבֶּערִין שְׁטוּבּ וִויא אַצוּמִישְׁטָער , אַם עֶנְדָע אִיז בַּיי אִים גִיבְּלִיבִּין דָאס עֶר זָאל אַרִיבֶּער גֵיין צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען פִּילֵייכְט וֶועט אִים לֵינְגֶען אִים אָפּ צוּ וֶוענְדִין פוּן אַזַא אַיין פְּאדְלָאסְט , אוּנ וָוען נִיט וֶועט עֶר מִיט אִים בִּיז בְּלוּט שְׁטְרַייטִין אוּנ וֶועט נִיט דֶער לָאזִין דִי שְׁטָאט פַּאר קוֹיפִין פַּאר גֶעלְט .

זַיין פְרוֹיא זָאפְיֶע הָט אִים מִיט בִּיטֶערֶע טְרֶערִין גִיבֶּעטִין עֶר זָאל דָאשׁ נִיט טָאן , אוּנ עֶר זָאל זִיךְ מַאכִין נָאר נִיט וִויסִינְדִיג , דֶען וָוען נִיט קָאנֶען זַייא

אומגליקליך

אוּמְגְלִיקְלִיךְ וֶוערִין „דוּא קָאנְסְט דָאךְ זָאהֶנְשַׁיינְס גִיפְּט – הָאט זָאפְּיֶע צוּם רַאבִּינֶר גִיזָאגְט — עֶר וֶועט דָאךְ נִיט רוּהֶען אוּנ נִיט רַאשְׁין בִּיז עֶר וֶועט דָאס זַיינִיגֶע אוֹיס פִירִין ,- בְּרֶעכְט עֶר הָאלְדְז אוּנ גִינִיג מִיט דִיא טוֹיזִינְד רוּבִּיל, צוּ דֶען דוּא בִּיזְט מְחוּיָב פַאר דִיא שְׁטָאט צוּ אָפְּפֶערִין דַיין לֶעבִּין מִיט דַיין וַוייבּ אוּנ קִינְדֶערְשׁ לֶעבִּין? וֶוען דוּא וֶועסְט דֶער פוּן לַיידִין וֶועט זִיךְ דִיא שְׁטָאט פַאר דִיר נִיט אָנְנֶעמֶען, זָאגַאר דַיינֶע בֶּעסְטֶע פְרַיינְדֶע וֶועלִין אוּנְזֶער הוֹיז אוֹיס וַוייכִין אִין אַקְרִיטִישֶׁע לַאגֶע, זֶע אִיךְ בֶּעט דִיר מַיין לֶעבִּין – הָאט זִיא וַוייטֶער גִיזָאגְט אִים אַרוּיף פַאלִינְדִיג אוֹיפִין הַאלְדְז אוּנ בֶּעגִישִׁינְדִיג מִיט הַייסֶע טְרֶערִין – הָאבּ רַחֲמָנוּת אוֹיף זִיךְ אוּנ אוֹיף מִיר אוּנ אוֹיף אוּנְזֶערֶע זָעקְס קִינְדֶערְלִיךְ, גֵיי נִיט צוּ זָאהֶנְשַׁיינֶען, אוּנ שֵׁיין אוּנְזֶער לֶעבִּין.

דֶער רַאבִּינֶער הָאט אָבֶּער זַיין וַוייבּ גָאר נִיט צוּ גִיהֶערְט, עֶר הָאט אִיר פוּן זִיךְ אָפּ גִישְׁטוֹיסִין אוּנ גִיזָאגְט: „אַיין מָאל הָאט מִיר דִיא שְׁטָאט אָנְגִיטְרוֹיט דִיא אָנְפִירוּנְג פוּן דֶער שְׁטָאט, טָאר אִיךְ נִיט צוּ לָאזִין דִיא שְׁטָאט אַבִּיזַאיֶען עֶם מָאג מִיר מַיין לֶעבִּין קָאסְטִין“ אוּנ אִיז מִיט הַאסְט אַוֶועק צוּ זָאהֶנְשַׁיינֶען.

בַּיין טִיר פוּן זָאהֶנְשַׁיינְס זַאל הָאט זִיךְ דֶער רַאבִּינֶער אָפּ גִישְׁטֶעלְט וַוייל עֶר הָאט דָער הָערְט זַיין נָאמֶען דֶער מָאנֶענְדִיג, עֶר הָאט זִיךְ אַיינְגִיהֶערְט וִויא אָשֵׁר יֶעקִיל זָאגְט צוּ זָאהֶנְשַׁיינֶען: נַאט אַיךְ אַיעֶרֶע טוֹיזִינְד רוּבִּיל מְזוּמָנִים, אוּנ אִיךְ וֶועל דֶעם רַאבִּינֶער אוֹיךְ אוּנְטֶער וַוארְפִין אַהוּנְדֶערְטֶער לֹא יֶחֱרַץ גֶעלְט.

קַדַחַת! — הָאט זָאהֶנְשַׁיין גִיזָאגְט — יְסוּרִים פוּן אַלֶע אִידִין זָאלְט אִיר אִים גֶעבִּין, פַאר וָואס קוּמְט עֶם אוּמְזִיסְטֶע גֶעלְט? אַיי וָואס עֶר פַאר נַארָאוֶועט זִיךְ דֶער וַוייל אוּנ וִויל זִיךְ נִיט אוּנְטֶער שְׁרַייבִּין אוֹיף דֶער פֶערֶעדְאצֶע, נִישְׁקְשָׁה אִיךְ וֶועל אִים אַקְוֶועץ טָאן פַארִין גָארְנִיל וֶועט עֶר זִיךְ שׁוֹין אוּנְטֶער שְׁרַייבִּין, וֶוען נִיט הַיינְט אִיז מָארְגִין.

נִיט הַיינְט אוּנ נִיט מָארְגִין! — הָאט דֶער רַאבִּינֶער אוֹיס גִישְׁרִיעֶן פְּלוּצְלוּנְג אַרַיין קוּמֶענְדִיג צוּ זָאהֶנְשַׁיינֶען אִין זַאל — אֶט אַזוּ טוּט דָאס אַסָאוֶועסְטְנֶער מַאן צוּ פַאר קוֹיפִין אַשְׁטָאט פַאר גֶעלְט? דִיא אָרִימֶע אִידִישֶׁע בְּלוּט פַאר הַאנְדְלֶען פַאר טוֹיזִינְד רוּבִּיל! אוּנ ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל אִיז דָאךְ מִן הַסְתָּם אוֹיךְ נִיט קַיין גְרָאבֶּר נַאר, אַז עֶר גִיט טוֹיזִינְד רוּבִּיל הוֹילֶע שׁוֹחַד, מִן הַסְתָּם הַאנְדִילְט עֶר אַמְצִיאָה אִין צֶעהֶן מָאל טוֹיזִינְד רוּבִּיל, אוּנ אַלְץ דֶעם אָרִימִין אִידֶעלֶע אָפּ צוּ שִׁינְדִין וִויא דֶעם זֶעע הוּנְד, דִיא אָרִימֶע שְׁטָאט לַייט הָאבִּין אַיךְ גִיטְרוֹיט דֶעם שְׁלִיסִיל פוּן זַייעֶר לֶעצְטִין בִּיסִין בְּרוֹיט אוּנ אִיר פַאר הַאנְדִילְט זַייא וִויא שְׁקְלַאפִין! הָיָה לֹא תִהְיֶה! אִיךְ חָעל דָאשׁ נִיט דֶער לָאזִין! עֶם מָאג בְּלוּט גִינָאשִׁין וֶוערִין, עֶם מוּז זַיין אַנַייעֶר טָארְג.

זַייט רוּהִ׳ג ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל, הָאט צוּ אִים זָאהֶנְשַׁיין גִיזָאגְט -- אוּנ דוּא קָרֶעלַאפּ! דוּא גַנָב! דוּא בֶּיעֶגְלֶער סָאלְדַאט! הָאט זָאהֶנְשַׁיין צוּם רַאבִּינֶער גִיזָאגְט אִיךְ וָועל זִיךְ מִיט דִיר אָפּ רֶעכֶענֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּנ שׁוֹין אַרוֹיס פוּן מַיין שְׁטוּבּ, דוּא וֶועשְׁט נָאךְ בַּייא מִיר גַיין רֶעסְטַאנְקֶעקֶע רָאטֶע, אִיךְ וָועל

דִיר

דיר אוּבּגיזאמט אָן צירן מיט אַנגעלע לאַטע אויפן פּליצע, אוּנ זאָהגשיין האָט דעם ראַבּינער אַרויס געשטויסן פון זיין הויז, אוּנ אויפן גאַס איז ערשט צו ווישן זייא אַדראַקע גיוואָרן אוּנ עס האָט זיך געענדיגט מיט דעם דאַש דאַבּרוּשע האָט דעם ראַבּינער מיט זוּדינע וואַסער אָפּ גיבּריט.

מיר מיינע ליבּע לעזער ווייסן דיא אוּרזאַכע פון זייער דראַקע, מיר ווייסן וויא שמעריל האָט דאָס אַלץ אויש גיפּלאָכטן, אוּנ דאָס וואָס ער האָט גינאַרט, האָט ער דער וואַרט, אָבער אוּנזערע בּענעכסיפער שטאָט לייטע האָבּן גאָר ניט גיוואוּסט דיא פּריציגע דער פון, אוּנ מעהאָט דאָס גידאַרשינט אין כּמה פּנים, אָבּער דעם אמת האָט קיינער ניט גיוואוּסט.

33) נאָך אויסלאַנד.

מנשה בּלוּמענקראַנץ וועלכן מיר האָבּן אין קאַפּיטיל זיבּעצין גילאָזין פאַרינדיג אין א... שאַק, איז קוים אין א... שאַק פאַר פאָרן מיט זיין בּיסיל קליין געלד, ער איז גיקוּמען פאַרין דאַבנען, ער איז אַריין אין בּית המדרש, אוּנ האָט אין אַווינקעלע אָפּ גידאַבנט, ער האָט גיזעהען מעזאָל אים ניט בּאַמערקן ווייל ער האָט זיך גישעמט צו דאַבנען אָן אַטלית, ווייל זיין טלית אוּנ תּפילין האָט ער ניט גיהאַט מיט זיך), נאָכן דאַבנען האָט ער זיך ניזעצט לערנען, אַלע דאָרטיגע פּרוּשים האָבּן אויף אים גיקוּקט פערדריסליך, ווייל יעדער פון זיי האָט מוּרא גיהאַט דאָס פּיליכט האָט דער נייער פּרוּש דאַ אַמשפּחה וועלכע עס וועלין געבּין זייערע בּריף, אָדער ער האָט אַרעקאָמענדאַטעלנעם בּריף צוּם רב וועט ער דאָך ניוּים קרינן דיא בּעסטע טעג, אוּנ מעקאָן אַין פּרוּש אָפּ זאָגן אַטאָג דוּרך דעם, וויא דאָס טרעפט אָפּט אַזעלכע מעשות, דער שמש פון בּית המדרש האָט אים אוּנטער גיטראָגן אַשלום עליכם, — אַשטיינער ווייל ער האָט זיך שוין דאַ גיריכט אויף אַהאַלבּ קערבּיל — „פון וואַנען איז דאָש איוּנגער מאַן“? האָט דער שמש אַציקאַוועס אַפּרעג גיטאָן.

מנשה האָט אַווײלע ניטראַכט אוּנ נאָך האָט ער גיזאָגט: „פון נאָווקער גוּבּערנע“, „אָבער פון וואָסער שטאָט“? האָט דער שמש ווייטער גיפרעגט, מנשה האָט קוים אוֹיס גירעדט פון מויל: „פון וואַלאַס“ דעם שמש האָט נאָך אָבער אַלץ דיא הארץ ניט גישטילט אוּנ האָט ווייטער גיפרעגט: „וואָס זייט איר אַיוּנגער מאַן צו אַפּנוּי (אַבּחוּר)“? דאָ איז מנשה אַריין אין אַמבוּכה, ער האָט ניט גיוואוּסט וואָס צו ענטפערין חייל ער האָט זיך דער מאָנט אַז ער האָט דעם טלית ניט מיט זיך... ער האָט אַווײלע ניקלערט אוּנ נאָכהער האָט ער אַרויס גיזאָגט: „איך בּין נאָך אַבּחוּר“ הערינדיג דיא תּשוּבה האָט דער שמש דעם נאָז פאַר קרימט אוּנ האָט זיך פון מנשהען בּיסליך ווייס אָפּ גירוּקט, ווייל אַבּחוּר וועט אין א... שאַק ניט צו גינוּמען פאַר אַווילקאָמען גאַסט, ווען מנשה וואָלט אים ענטפערין אַבּאַלע בּעתּילי וואָלט ער נאָך פון אים ניט פּטוּר וועררין, מי יודע וואָס ער וואָלט אים גאָך אויס פרעגין, אַרוּם „מה שמכם“ איז דאָך גאָר קיין רייד, אויך פון וואַנען

אגיבירדינגער

אַגִיבִּירְדִיגֶער אוּנ וואוּ אַיין אֵיידִים, אוּנ פַאר וָואס וַוארְפְט עֶר אַוֶועק דִיא וַוייבִּיל, אָדֶער נָאר פָּשׁוּט חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בַּתּוֹרָה אוּנ כְּהֻנָּה, אוּנ מְנַשֶּׁה וָואלְט אַלְץ דַארְפִין עֶנְטְפֶערִין אוּנ אוֹיף יֶעדֶער זַאךְ אוֹיסְקְלֶערִין אַלִיגִין, נָאר מִיט דִיא תְּשׁוּבָה „דָאס עֶר אִיז גָאר אַבָּחוּר" הָאט עֶר אַיין עֶנְד גִימַאכְט פוּן אַלֶע שַׁאֲלוֹת, אַלֶע פְּרוּשִׁים זַיינֶען אַרוּם שַׁמָּשׁ אַרוּם גִילָאפִין וִויא בִּינֶען, אוּנ מֶעהָאט אִים גִיפְּרֶעגְט אוֹיף דֶעם מְהוּת פוּן דֶעם נַייֶעם פָּרוּשׁ «אַבָּחוּר! אַבָּחוּר! הָאט זִיךְ גִילָאזְט הֶערִין קוֹלוֹת אִיבֶּערִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ „מִיר הָאבִּין זִיךְ אוּמְזִיסְט פַאר אִים דֶער שְׁרָאקִין" הָאבִּין זַייא גִיזָאגְט צוּ לוֹיפִינְדִיג יֶעדֶער אוֹיף זַיין שְׁטֶענְדֶער, מְנַשֶּׁה הָאט דָאס אַלְץ בַּאמֶערְקְט, עֶס אִיז אִים בִּיטֶער גִיוָוארִין אוֹיפִין הַארְצִין, וַוייל עֶר הָאט נָאךְ נִיט אָנְגִיבִּיסִין, אוּנ הָאט אֵיין פֶּענִיג נִיט גִיהַאט עֶפֶּעס שְׁפַּייז צוּ קוֹיפִין, עֶר אִיז גִיזֶעסִין גִישְׁמַאכְטֶער הֵייד אוּנ גִילֶערִינְט, טְרֶערִין הָאבִּין פוּן זַיינֶע אוֹיגִין גִיפְּלִישְׁט, נָאר עֶר הָאט אַלֶע גִידַאנְקֶען פוּן קָאפּ אַרוֹיס גִישְׁלָאגִין אוּנ הָאט פַארְשְׁמַאכְטֶער הֵייד גִילֶערִינְט אַגַאנְצִין טָאג, פוּן אָבִּינְד אִיז אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אַקָאךְ גִיוָוארִין „דֶער נַייֶער פָּרוּשׁ הָאט דָאךְ נִיט גִיגֶעסִין"! הָאבִּין אֵיינִיגֶע גִישְׁרִיעֶן — „עֶר אִיז אַגַאנְצִין טָאג פוּן אָרְט נִיט אָפְּגִיטְרָאטִין, אוּנ מִן הַסְתָּם הָאט עֶר נִיט וָואשׁ, דַארְף מֶען אִים וָואס בְּרֵיינְגֶען צוּ עֶסִין" נָאר דִיא אַלְטֶע פַאר שְׁמָאלְצֶענֶע פְּרוּשִׁים הָאבִּין נִיט דֶער לָאזִין מֶעזָאל אִים עֶסִין בְּרֵיינְגֶען" זָאל עֶר אֵיין טָאג אוּנ דֶעם אַנְדֶערִין נִיט הָאבִּין וָואס צוּ עֶסִין וֶועט עֶר אַוֶועק פָּארִין" — הָאבִּין זַיי גִיזָאגְט — „פַאר וָואס זָאלִין מִיר דָאס לָאזִין דָא זִיךְ אַיינְוָוארְצְלֶען בַּחוּרִים? דָא אִיז נָאר אַיין אָרְט פַאר יוּנְגֶע לַייט, דִיא עֶטְלִיכֶע בָּחוּרִים וָועלְכֶע עֶס זַיינֶען שׁוֹין דָא זַיינֶען אוֹיךְ אִיבֶּערִיג", מְנַשֶּׁה וָואלְט אֶפְשֶׁר פוּן הוּנְגֶער אוֹיס גִיגַאנְגֶען, וֶוען עֶשׁ וָואלְט זִיךְ אוֹיף אִים נִיט עֶר בַּארֶעמְט אַלִיבְּנֶער בָּחוּר, עֶר — דֶער לִיבְּנֶער הָאט זִיךְ פוּן זַיין אָרְט אוֹיף גִיחַאפְּט וִויא אַלֵייבּ פוּן זַיין נָארֶע, אוּנ הָאט אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ שְׁטְרָאפִין דִיא אַלְט בֶּערְדִיגֶע פְּרוּשִׁים: „מִיט וָואס פַאר אַרֶעכֶענוּנְג זָאגְט אִיר דָאס אַבָּחוּר? צוּ דֶען דָא אִיז נָאר אַיין עִיר מִקְלָט פַאר דִיא וָואשׁ זַיינֶען מְעַגֵן וַוייבֶּער? צוּ דָא אִיז נָאר אַיין אָרְט פַאר דִיא וָואס וַוארְפִין אַוֶועק וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער בְּעֵרוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל אוּנ קוּמֶען זִיךְ אַהֶער פְּרוּדָעזֶען אִיבֶּער פְרֶעמְדֶע טֶעפְּלֶעךְ? אָדֶער פַאר אַזֶעלְכֶע וָואס הָאבִּין אָנְגִיזָעצְט יְהוּמִישֶׁע גֶעלְט אוּנ מַאכִין דָא דִיא פְּלֵיטָה? אוּנ אַבָּחוּר וָועלְכֶער הָאט נִימֵינֶע עֶלְטֶערִין אָדֶער גָאר אַיָתוֹם אוּנ וִויל זִיצִין אוּנ לֶערְנֶען, אִיז פַאר אִים גָאר קַיין אָרְט נִיטָא? עֶר דַארְף שְׁטַארְבִּין פוּן הוּנְגֶער? ווִיפִיל וֶועט אִיר גִיפִינֶען צוּ וִוישִׁין דִיא אַלֶע הִיגֶע פְּרוּשִׁים רֶעכְטֶע, וָועלְכֶע זִיצִין אוּנ לֶערְנֶען אוּנ וִוילִין אַצְוֶועק דֶער גֵיין? אִין דִי זֶעכְצִיג פְּרוּשִׁים אִיז פַארַאן פִיר אָדֶער פִינְף רֶעכְטֶע, אוּנ דִי אִיבֶּערִיגֶע מֵיינֶען קַיין זַאךְ נִיט, נָאר צוּ עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען אוּנ דִי צַייט אָפּ צוּ שְׁטוּפִין, אוּנ דִי עֶטְלִיכֶע רֶעכְטֶע פְּרוּשִׁים רֵיידִין אֵיין וָוארְט נִיט וֶועגִין אַבָּחוּר, זַייא קוּקִין נוּר אוֹיפִין לֶערְנֶען וָואס דָאס אִיז זַייעֶר תַּכְלִית, אָבֶּער אִיר זַייט מֶערְדֶער! אִיר הָאט קַיין פוּנְק רַחֲמָנוּת אִין הַארְצִין! וִויא פוּעֶלְט אִיר דָאס בַּייא זִיךְ צוּ לָאזִין זִיצִין נִיט

אנגיגעסענעם

אַגִינְגֶעקֶענֶעם אַנְאַנְצִין טָאג פַאר אַיךְ אִין דִיא אוֹיגִין, אוּנ יֶעצְט לָאזְט אִיר נָאךְ נִיט מֶעזָאל אִים בְּרֵיינְגֶען עֶסִין! אִיר זַייט נִיט סְטָאִיט אַרוּם צוֹא גֵיין צוּ ווִישִׁין מֶענְטְשִׁין, אִיר זַייט ווִילְדֶע חַיוֹת", דִיא פְּרוּשִׁים זַיינֶען פַאר שַׁאנְד צוּ לָאפִין אִין דִיא ווִינְקֶלִיךְ, אוּנ פַאר צָארִין הָאבִּין זַייא מִיט דִיא צֵיין גִיקְרִיצְט, „נוֹא יָבֹא יוֹמוֹ" הָאבִּין זַייא צוּ ווִישִׁין זִיךְ גִירֶעט, דֶער לִיבְנֶער בָּחוּר הָאט דֶער וַוייל גִיבְּרַאכְט שְׁפַּייז אוּנ הָאט דָאס מִיט פְרֵיידֶע צוּ מְנַשֶׁהן צוּ גִיטְרָאגִין, מְנַשֶׁה הָאט דָאשׁ מִיט אַשִׂמְחָה בַּייא אִים צוּ גִינוּמֶען, מְנַשֶׁה הָאט אִים מִיט טְרֶערִין גִידַאנְקְט, אוּנ הָאט דִיא שְׁפַּייז גִיגֶעסִין אָבֶּער פִיל טְרֶערִין הָאט עֶר דֶער בַּייא פֶערְגָאסִין, עֶר הָאט זִיךְ בֶּערֶעכִינְט צוּ וָואס עֶר אִיז יֶעצְט גִיקוּמֶען, דֶער לִיבְנֶער בָּחוּר הָאט אִים גִיטְרֵייסְט, אוּנ הָאט אִים פֶערְשְׁפְּרָאכִין אַז וֶוען עֶר וֶועט דָא זִיצִין אוּנ לֶערְנֶען וֶועט עֶר אִים אוֹיס הַאלְטִין צוּ מִיט אֵיינֶגֶע אָדֶער מִיט פְרֶעמְדֶע, מְנַשֶׁה אִיז אִין א . . . שַׁאק אַכְטָאג גִיזֶעסִין רוּהִיג עֶר הָאט גִיהַאט קוֹים אוֹיס קוּמֶענֶעס דוּרְךְ דִיא הִילְף פוּן דֶעם לִיבְנֶער בָּחוּר, אָבֶּער עֶר הָאט דֶער פַאר אוֹיךְ גָאט גִידַאנְקְט.

נוּר מְנַשֶׁהֶעס מְנוּחָה הָאט נִיט לַאנְג גִידוֹיעֶרְט, דִיא פְּרוּשִׁים וָועלְכֶע הָאבִּין שׁוֹין אוֹיף אִים גִילוֹיעֶרְט הָאבִּין דֶער גַאנְגֶען אַז עֶר וַואשְׁט זִיךְ אַלֶע טָאג אֵיין מִיט זֵייף אוּנ אוֹיךְ פֶּערְקֶעמְט עֶר זִיךְ אַלֶע טָאג, אוּנ עֶר קוּקְט אִין לָשׁוֹן קֹדֶשְׁדִיגֶע סְפָרִימְלִיךְ אוֹיךְ אִין רוּסִישֶׁע אוּנ דַייטְשֶׁע בִּיכֶער, זַייא הָאבִּין אִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ גִימַאכְט אַלַארֶעם וֶועגִין דֶעם, זַייא הָאבִּין גִישְׁרִיעֶן מִיט קוֹלוֹת אַז דִיא שְׁטָאט וֶועט זִיךְ קֵיין מָאל נִיט קָאנֶען אוֹיס לַייטֶערִין פַאר דִיא עֲבֵירָה, וָואס זֵיי הַאלְטִין אוֹיף דֶעם אַפִּיקוֹרֶס, אוֹיף דֶעם רַעשׁ זַיינֶען אוֹיף גִיקוּמֶען דִיא בַּעֲלֵי בַּתִּים מִיט דִיא פְּרוּשִׁים פוּן דֶעם צְוֵויטִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ אוּנ אַלֶע הָאבִּין זִיךְ אַרוּם גִישְׁטֶעלְט אַרוּם מְנַשֶׁהֶען, אוּנ עֶר אִיז גִישְׁטַאנֶען ווִיא אַיין פֶערְאוּרְטְהֵיילְטֶער אוֹיפִין עֶשַׁאפָאט, דִיא קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין, אוּנ בְּלֵייךְ ווִיא אַמֵת, אוּנ יֶעדֶער הָאט אִיבֶּער אִים גִיזָאגְט אַיין אַנְדֶער ווִיצִיל „מֶעדַארְף אִים אוֹיף אַמִיסְטְוָועגֶעלֶע פוּן שְׁטָאט אַרוֹיס פִירִין" — הָאט אֵיינֶער גִיזָאגְט „אוּנ מִיט אַפּוּיק פּוּיקִין" הָאט נָאךְ אֵיינֶער מוֹסִיף גִיוֶועזִין „אוּנ גוּט אַרַיין הַאקִין אִין בֶּעטַאךְ מְחִילוֹת" הָאט דֶער דְרִיטֶער דַאבַּאוֶועט, „פוּן וַואנֶענְד אִיז עֶר דֶער יוּנְגַאץ? הָאט זִיךְ אֵיינֶער אַפְּרֶעג גִיטָאן, „פוּן וַואלַאס" הָאט מֶען אִים גִיעֶנְטְפֶערְט, — „פוּן וַואלַאס! הָאט זִיךְ אַפָּרוּשׁ פוּן צְוֵויטִין בֵּית הַמֶדְרָשׁ אַרוֹישׁ גִיהַאפְּט — אִיךְ בִּין דָאךְ אוֹיךְ פוּן וַואלַאס, לָאמִיר אַקָארְכְט זִיךְ גוּט אַיינְקוּקִין אוֹיף דֶער סְחוֹרָה, פִּילַייכְט וֶועל אִיךְ דֶעם הֶעכְט דֶער קָאנֶען", עֶר אִיז צוּ מְנַשֶׁהָען צוּ גִינַאנְגֶען אוּנ הָאט אִים דֶעם בְּרִילִיק פַאר קָאשֶׁערְט אוּנ הָאט אִים אוּנְטֶער מָארְדֶע מִיט זַיין הַאנְט דִיא קָאפּ אוֹיף גִיהֵויבִּין „עֶפֶּעס נִיט קֵיין בֶּעקַאנְטֶע סְחוֹרָה" — הָאט עֶר גִיזָאגְט — „זָאג מִיר אַקָארְכְט פֵּיינֶער בֶּרְיָה, אָנְוֶועמֶען גִיהֶערְסְט דוּא אִין וַואלַאס"? הָאט עֶר מְנַשֶׁהֶען גִיפְרֶעגְט, דָא אִיז מְנַשֶׁעת מָאס צָרוֹת שׁוֹין מִיט אַלֶעם פוּל גִיוָוארִין, עֶר הָאט גְעבַּאךְ נִיט גִיוואוּסְט וָואס צוּ עֶנְטְפֶערִין, וַוייל עֶר אִיז אִין וַואלַאס אוֹיף

 זיין

זַיין לֶעבִּין נִיט גִיוֶועןְ, עֶר הָאט נָאר דִיא קָאפּ נָאכְמֶער אַרָאפּ גִילָאזִין, אוּנ דִי בְּלוּט הָאט אִים אִין גִיזִיבְּט אַרַיין גִישְׁפַּארְט.

עֶר אִיז גִיוֶוִים אַגַנָב! הָאבִּין אַלֶע מִיט אַמָאל אַגִישְׁרַייא גִיטָאן — חַאפְּט אִים! טוּט אִים אָן אַלֶע עִנוּיִם! עֶס אִיז גִיוָוארִין אַגְרוֹיס לַארֶעם, אוּנ מְנַשֶׁה הָאט אִין טוּמִיל עֶטְלִיכֶע טַייעֶרֶע פְּרֶעשְׁק בֶּעקוּמֶען, מֶעוָואלְט אִים אֶפְשֶׁר אִין לַיילִיכָער אַוֶועק גִיטְרָאגִין, נָאר אַיין אַלְטֶער מַאן פוּן דִיא נִכְבַּדֵי הָעִיר הָאט אִים אָפּ גִיבְּרָאנֶעט, עֶר הָאט אִים מִיט זַיין קֶערְפֶּער פַאר שְׁטֶעלְט אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן: וָואס הָאט אִיר זִיךְ צוּ גִיצֶעפֶּעט צוּ אַמֶענְטְשִׁין וֶועלְכִין אִיר קָאנְט נִיט אוּנ וַייסְט נִיט?! וֶוען עֶר גִיפֶעלְט אַייךְ נִיט הַאלְט אִים נִיט אִין שְׁטָאט אָבֶּער וָואשׁ הָאט אִיר אִים צוּ שְׁלָאגִין", דֶער אַלְטֶער הָאט מְנַשְׁהֶען דָער לַאנְגְט אַרוּבִּיל אוּנ הָאט גִיזָאגְט: נַא, דֶער פַאר זָאלְסְטוּ דִינְגֶען אַפוּר אוּנ זָאלְסְט פָארִין וואוּ דוּ ווִילְסְט — מְנַשֶׁה אִיז פוּן בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אַרוֹיס, אוּנ דִיא שְׁטָאט בָּאדִיוּנְגֶען הָאבִּין אִים בֶּעלַייט מִיט אַיין אוּרַא! בִּיז אוֹיסִין שְׁטָאט.

עֶר אִיז גִיקוּמֶען צוּ פָארִין קֵיין דִילָא, אוּנ נַאכְדֶעם אַז עֶר הָאט דָארְטִין זִיךְ אַרוּם גִיוַואלְגֶערְט אַוָואסֶער אַכְטָאג, וואוּ אַטָאג אוּנ וואוּ אַנַאכְט, עֶר אִיז אָפּ גִיקוּמֶען מִיט אַשְׁטִיקִיל טְרוּקֶענֶע בְּרוֹיט, הָאט עֶר זִיךְ אַרַיין גִימַאכְט אִין אַרַייכֶע הוֹיז צוּ אַגְיוּיסִין וָואלְף הַאלְבֶּערְשְׁטַאט, דִיזֶער הַאלְבֶּערְשְׁטַאט הָאט אִין מְנַשְׁהֶען עֶפֶּעס וִויכְטִיגְס דָער קָאנְט, דָערוּם הָאט עֶר אִים פַאר רַחֲמָנוּת גִינוּמֶען צוּ זִיךְ אִין הוֹיז אוֹיף אֵיינִיגֶע טֶעג.

בַּייא דֶעם הַאלְבֶּערְשְׁטַאטִין אִיז גִיוֶוען אַ בֶּן יָחִיד אַדָאלְף, אַיוּנְג פוּן אַיָאהְר אַכְטְצֶעהָן מִיט אַשַׁיינֶעם אוֹיס זֶעהֶן אוּנ מִיט אַגוּטֶע עֶרְצִיהוּנְג, עֶר אִיז בֶּעזֶעסִין פִיל בִּילְדוּנְג אוּנ הָאט זִיךְ אִין יֶענֶער צַייט פָאר גִיבְּרֵייטֶעט מִיט דִיא דַייטְשֶׁע שְׁפְּרַאךְ אוּם צוּא פָארִין נָאךְ בֶּערְלִין צוּא שְׁטוּדִירִין דָאקְטֶער, דִיזָער אַדָאלְף הָאט זִיךְ צוּ מְנַשְׁהֶען וִויא צוּא אַבְרוּדֶער צוּ גִיקְלֶעפְּט, וַוייל עֶר הָאט אִין מְנַשְׁהֶען עֶרְקָאנְט פִיל בִּילְדוּנְג מֶעהְר אַלְס בַּייא אִים, אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט אִין דִיא דַייטְשֶׁע שְׁפְּרַאכֶע, אוּנ דְרוּם הָאט עֶר דֶעם פָאטֶער גִיבֶּעטִין דָאס עֶר זָאל מְנַשְׁהֶען בַּייא זִיךְ אָפּ הַאלְטִין אַלֶעם זַיינֶער אַיין מִיטְשִׁילֶער, אוּנ דֶער פָאטֶר הָאט דָאס גֶערִין גִיטָאן, אִין אַיין פֶערְלוֹיף פוּן אֵיינִיגֶע וָואכִין הָאבִּין זַייא זִיךְ מִיט לִיבְּשַׁאפְט אוֹיף גִיקְנִיפְּט, דָאס זַייא הָאבִּין אֵיינֶער אָן דֶעם אַנְדֶערִין אַיין מִינוּט נִיט גִיקָאנְט אוֹיס הַאלְטִין, זַייא הָאבִּין צוּ זַאמֶען גִילֶערְנְט אוּנ צוּ זַאמֶען גִיגֶעשִׁין אוּנ גִיטְרוּנְקֶען אוּנ אֵיינֶער אָן דֶעם אַנְדֶערִין הָאט אַטְרִיט נִיט גִיטָאן, מִיט דִיא הִילְף פוּן מְנַשְׁהֶען אִיז אַדָאלְף אִין דִיא דַייטְשֶׁע שְׁפְּרַאכֶע גִישְׁוִוינְד פַארְטִיג גִיוָוארִין, אוּנ עֶס אִיז בַּייא הַאלְבֶּערְשְׁטַאטִין אִין הוֹיז גִיבְּלִיבִּין דָאס זַייא זָאלִין מְנַשְׁהֶען אוֹיף זַייעֶרֶע קָאסְטִין מִיט אַדָאלְפִין שִׁיקִין נָאךְ בֶּערְלִין צוּ שְׁטוּדִירִין, אוּנ דִיא רַייזֶע אִיז אוּם גִיזַאמְט בַּשְׁטִימְט גִיוָוארִין, אוֹיף דִי פְרַאגֶעס וֶועלְכֶע מֶעהָאט מְנַשְׁהֶען גִיפְרֶעגְט וֶועגִין זַיין אָבְּסְטָאאַטֶעלְסְטְוָוא אוּנ פוּן וַואנֶען עֶר אִיז, הָאט עֶר אַיין אַנְטְוָוארְט גִיגֶעבִּין נָאר מִיט צְוַוייא פָאלֶע אוֹיגִין מִיט

טרערן

טְרֶערִין, עֶר הָאט גִיעֶנְטְפֶערְט: „פְרֶעגְט מִיר גָאר נִיט אִיךְ קָאן עֶס יֶעצְט אַייךְ גִיט עֶנְדֶעקִין, מִיט דֶער צַייט וֶועט אִיר פִילַייכְט דָאס קָאנֶען וִויסִין“.

אָט עֶרְשְׁט אִין דֶער צַייט וֶוען מְנַשְׁהֶען אִיז עֶטְוָואס בֶּעסֶער גִיוָוארִין, וֶוען עֶס הָאט אִים שׁוֹין נִיט גִימַאנְגִילְט דֶער פֶעלֶער פוּן הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט, אָט דַאן הָאט עֶר עֶרְשְׁט אָן גִיהוֹיבִּין צוּ פִילִין זַיינֶע וואוּנְדִין, אַזֶער אִיז פַאר יָאגְט גִיוָוארִין פוּן זַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלִין וֶועלְכֶע עֶר לִיבְּט וִויא זַיין שְׁוַוארְץ אַפְּפֶעל פוּן אוֹיג, אוּנ עֶר קָאן זִיךְ מִיט אִיר זָאגַאר נִיט זֶעגֶענֶען פַאר זַיין אָפּ פָארִין פוּן רוּסְלַאנְד, עֶס אִיז אִים אָפְּט אַרַיין גִיפַאלִין אַגִידַאנְקֶען: נֵיין! אִיךְ וֶועל נָאךְ אוֹיסְלַאנְד נִ׳ט פָארִין, אִיךְ וֶועל פָארִין קֵיין בֶּענֶעכְסִיף, אִיךְ וֶועל פַאלִין מַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזְלֶען צוּ דִיא פִּיס, אוּנ אִיךְ וֶועל אִיר שְׁוֶוערִין בַּייא גָאט דָאס אִיךְ בִּין רֵיין פוּן אוּמְרֶעכְט אוּנ אִיךְ הָאבּ גָאר נִיט גִישׁוּלְדִיגְט, אִיךְ וֶועל מִיט מַיינֶע טְרֶערִין בֶּעפֵייכְטִין דִיא שְׁטֶעלֶע וואוּ זִיא שְׁטֵייט אוּנ אִיר גוּטֶעם וֵוייכֶעם הַארְץ וֶועט גִיוִויס צוּ גֵיין פוּן מַיינֶע טְרֶערִין, זִיא וֶועט גִיוִויס אוֹיס שְׁטְרֶעקִין אִירֶע אָרֶעמְס מִיר וַוייטֶער צוּ עֶמְפְּפַאנְגֶען, אָךְ! וִויא גְלִיקְלִיךְ אִיךְ וֶועל דָאס זַיין! אִיךְ פָאר!... אִיךְ לוֹיף!... נָאךְ בֶּענֶעכְסִיף!... נָאר וִויא אַזוֹ וֶועט זִיא מִיר גְלוֹיבִּין וֶוען זִיא הָאט מִיט אִירֶע אוֹיגִין מַיין אוּנְרֶעכְט גִיזֶעהֶען? צוּא דֶען וֶועל אִיךְ אִירֶע אוֹיגִין קָאנֶען פַאר בְּלֶענְדִין? זִיא וֶועט בַּייא מִיר פְרֶעגִין אִיךְ זָאל אִיר גֶעבִּין אַבִּיַאסְנֶענִיעֶס (עֶרְקְלֶערוּנְגֶען) אוֹיף אַלֶעם וָואס זִיא הָאט גִיזֶעהֶען, אוּנ וֶוען אִיךְ זָאל אִיר דִיא וַוארְהַייט עֶנְדֶעקִין, וֶועל אִיךְ דָאךְ מַיין שְׁבוּעָה פַאר שְׁוֶועכִין וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ מַיין מוּטֶער גִישְׁוָוארִין פוּן אִיר נִיט צוּ עֶנְדֶעקִין, אוּנ אִיךְ זָאל אִיר נִיט אַנְטְוָוארְטִין אוֹיף אִידֶע פְרַאגֶעס וֶועט זִיא מִיר מִיט שַׁאנְדֶע גִיוִויס פוּן זִיךְ אָפּ שְׁטוֹיסִין, אוּנ דֶער צָאהְרִין פוּן אִיר מִיט אִירֶע עֶלְטֶערִין וֶועלִין מִיר גִיוִויס פַאר יָאגִין אִין טִיפִין הֶעל, דִיא וֶועלִין מִיר גִיוִויס טִירַאנֶעשׁ בַּהַאנְדְלֶען אַזוֹ וִויא אִיךְ הָאבּ זִיךְ בֶּעהַאנְדִילְט נָאךְ זַייעֶר מֵיינוּנְג, נֵיין! אִיךְ וֶועל נָאךְ בֶּענֶעכְסִיף נִיט רֵייזִין! אִיךְ וֶועל נָאךְ אוֹיסְלַאנְד רַייזִין, אוּנ וֶועל דָארְטִין דֶעם מֶעדִיצִינְסְקִין פַאקוּלְטֶעט דוּרְךְ מַאכִין, אוּנ דַאן וֶועל אִיךְ קֵיין בֶּענֶעכְסִיף קוּמֶען! אוּנ גְלוֹיבּ אוֹיךְ שׁוֹין צוּ זַיין אַווילְקָאמִיר נַאסְט, דֶען דִיא צַייט וֶועט אָפּ קִילִין דֶעם צָאהְרִין וֶועלְכִין דְרֶעזֶעלֶע הָאט אוֹיף מִיר, אוֹיךְ דֶער בְּלַאסְק פוּן אַמַאן אַדָאקְטֶער צוּא הָאבִּין וֶועט אִיר פַאר בְּלֶענְדִין אוּנ אִיר סוּמְפַּאטְיֶע צוּ מִיר צוּא גֶעבִּין, אוּנ וֶוען אִיךְ וֶועל צוּ אִיר דַאן צוּ פַאלִין וֶועל אִיךְ גִיוִויס אִיר הַארְץ צוּרִיק אָפּ קוֹיפִין, אוּנ וֶוען זָאגַאר אִירֶע עֶלְטֶערִין וֶועלִין אוֹיף מִיר נָאךְ צַארְנֶען, וֶועל אִיךְ אִיהְר פוּן זַייעֶר הוֹיז אַרוֹיס נֶעמֶען אוּנ מִיר וֶועלִין צוּ זַאמֶען אַגְלִיקְלִיכְן לֶעבִּין פַאר בְּרֵיינְגֶען, דֶען אִיךְ וֶועל דָאךְ זַיין אִין שְׁטַאנְדֶע מַיין פַאמִילְיֶע מִיט עֶהְרֶע צוּ עֶרְנֶעדִין, אוּנ פִילַייכְט וֶועט שׁוֹין מַיין מוּטֶער אוּנְטֶער דֶער צַייט פוּן אִיר דִיֶעלֶע רֵיין וֶוערִין, וֶועל אִיךְ דָאךְ שׁוֹין קָאנֶען דְרֶעזֶעלֶען עֶרְקְלֶערִין אִיר אִירוּנְג (טָעוּת) דָאס אִיךְ בִּין גָאר אוּמְזָאנְסְט בֶּעשׁוּלְדִיגְט גִיוָוארִין, הַא הַא הַא! מִיר וֶועלִין דָאס אַבִּיסִיל לַאכִין, אוּנ אִיךְ וֶועל מַיינֶע צָרוֹת אִין פְרֵיידִין דֶער צֵיילִין,

אך

אַךְ! וִויא גְלִיקְלִיךְ אִיךְ וֶועל זַיין! זָא הָאט מְנַשֶּׁה פַאנְטַאזִירְט אוּנ עֶס אִיז בַּייא אִים גִיבְּלִיבִּין נָאךְ אוֹיסְלַאנְד צוּ רַייזִין.

מְנַשֶּׁה מִיט אַדָאלְפִין זַיינֶען אִין בֶּרְלִין גְלִיקְלִיךְ גִיקוּמֶען, זַייא הָאבִּין אַרַיין גִיטְרָאטִין אִין מֶעדִיצִינְסְקִין פַאקוּלְטֶעט, אוּנ הָאבִּין זִיךְ זֵייעֶר פְלַייסִיג גִינוּמֶען צוּם לֶערְנֶען.

34) מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ דֶער צְווייטֶער

אִין דִיא עֶרְשְׁטֶע טֶעג פוּן מְנַשֶּׁהֶעס אַרַיין טְרֶעטִין אִין שׁוּל, אִיז פַאר אִים פָאר אִיבֶּער גִיגַאנְגֶען אַלֶעס וָואס עֶס הָאט זִיךְ מִיט אִים גִיפַּאסִירְט בִּיז אַהֶער, עֶס הָאט זִיךְ אִים פָאר גִישְׁטֶעלְט וִויא עֶר אִיז עֶרְצוֹיגִין גִיוָוארִין בַּייא זַיין זֵיידִין אִין הוֹיז, דֶער עֶרְאִינֶערוּנְג פוּן זַיין זֵיידִין הָאט אִים דִיא הַארְץ גִירִירְט, דֶער זֵיידֶע דֶער גֶעטְלִיכֶער מַאן דֶער עֶרְהָאבֶּענֶער אוּנ גְלַייכְפֶּערְטִיגֶער מֶענְטְשׁ, דֶער מֶענְטְשׁ וָואס אִין זַיין הַארְצִין אִיז פִיל מֶענְטְשִׁין–פְרַיינְדֶע אוּנ לִיבֶּע צוּ גָאט, אוֹיךְ דֶער גִידֶעכֶנִישׁ פוּן זַיין הִימִילְשִׁין אַנְגֶעל זַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע הָאט אִים זַיין הַארְץ גִיבְּלוּטִיגְט, אַךְ! מַיין טְהַייעֶרֶע פֵייגֶעלֶע! דוּא פַאר בְּרַיינְגְסְט דָאךְ גִיוִויס דִיא צַייט אִין שְׁמֶערְצִין, דוּא בִּיזְט אִין דַיינֶע יוּנְגֶע יָאהְרִין פַאר וָוארְפִין פוּן דַיין דִיךְ לִיבֶּענְדֶע מַאן, וֶועלְכֶער טְרָאגְט דִיר וִויא אַזִיגִיל אוֹיפִין הַארְצִין אִין אוֹיסְלַאנְד אוּנ פַאר גֶעסְט דִיר נִיט אֵיין זֶעקוּנְדֶע, אִין דִיא עֶרְשְׁטֶע עֶטְלִיכֶע טֶעג הָאבִּין דִיזֶע גִידַאנְקֶען בַּייא אִים גִיקְוָואלִין, אוּנ דָאס הָאט אִים שְׁטַארְק גִיהִינְדֶערְט פוּן לֶערְנֶען, בִּיז עֶר הָאט זִיךְ בַּרֶעבִינְט דָאס מִיט דִיא גִידַאנְקֶען טוּט עֶר קֵיינֶעם קֵיין גוּטֶעס נִיט, אוּנ וֶועט זַיין צִיל קֵיין מָאל נִיט עֶרַייכִין, דְרוּם הָאט עֶר זַיין הַארְץ גִישְׁטַארְקְט וִויא אַיין שְׁטֵיין אוּנ הָאט מִיט קְרַאפְט אָפּ גִישְׁטוֹיסִין זַיינֶע אַלֶע גִידַאנְקֶען, עֶר הָאט זֵייא בִּיסְלִיךְ וַויים עֶרְוַוייטֶערְט, אוּנ אִין זַיין הַארְצִין אָנְשְׁטָאט זֵיי אַיין אַנְדֶער שָׁכֵן אַרַיין גִילָאזִין; דָאס גִירְדֶע צוּם לֶערְנֶען (חֵשֶׁק הַלִמוּדִים) דֶעם לוּסְט צוּא עֶרַייכִין זַיין צִיל, זִיךְ גְלִיקְלִיךְ צוּ מַאכִין אוּנ צוּ בֶּעגְלִיקִין זַיין גִילִיבְּטֶע זֶעלֶע, עֶר הָאט זַיין זֶעלֶע פַאר זוּנְקֶען אִין זוּמְפּ פוּן לֶעהְרֶע אוּנ הָאט זִיךְ אַוֶועק גִילָאזִין צוּא שְׁווִימֶען אִין יַם פוּן קֶענְטֶנִישׁ טָאג אוּנ נַאכְט אוּנ הָאט כִּמְעַט פַאר גֶעסִין אָן דִי פַאר בַּיי גִיגַאנְדֶע, נוּר אֵיינִיגֶע מָאהְל אִין טָאג הָאט זִיךְ בַּייא אִים נִיט ווִילִינְדִיג פוּן זַיין הַארְץ אַרוֹיס גִירִיסִין אֵיינִיגֶע זִיפְצִין אִין נָאמֶען פוּן זַיין טַייעֶרֶע דְרֶעזְלֶען, אוּנ אַזוֹ הָאט עֶר פְלַייסִיג גִיאַרְבֶּעט אִין זַיין לֶערְנֶען, אוּנ אַלֶע לֶעהְרֶער הָאבִּין גִירִימְט זַיין פֵייהִיגְקֵייט, אוּנ אַלֶע פְּרִיפֶעסָארִין הָאבִּין אִים וִויא אַיין קִינְד גִילִיבְּט, אוּנ זַייא הָאבִּין אִים הָאפֶענוּנְג גִיגֶעבִּין דָאס אִין אַקוּרְצֶע צַייט וֶועט עֶר זַיין קוּרְס עֶנְדִיגִין.

אַזוֹ אִיז אִים אִיבֶּער גִילָאפִין אַיָאהְר אִין וֶועלְכִין עֶר הָאט זִיךְ גָאר נִיט אַרוּם גִיזֶעהֶן וִויא עֶר אִיז פַאר בַּייא גִיגַאנְגֶען, אוּנ הָאט אַגְרוֹיסִין פָארְשְׁרִיט גִימַאכְט אִין זַיין קוּרְס, דִיא הָאפֶענוּנְג הָאט אִים שׁוֹין זַיין גְלִיקְלִיכִין צוּ קוּנְפְט בֶּעוִוייזִין, עֶס הָאט זִיךְ אִין אִים בִּיסְלִיךְ וַויים אַרַיין גִיגַאנְבֶעט דֶער פָארְשְׁטֶעלוּנְג

ווִיא

ווִיא גְלִיקְלִיךְ עֶר וָועט זַיין קוּמֶענְדִיג צוּ דְרֶעזֶעלִין אַלֶעס דָאקְטֶער מֶעדִיצִין , דִיא לֶעהְרְנוּנְג אִיז שׁוֹין אִים אַזוֹ שְׁוֶוער נִיט גִיוֶוען , ווייל עֶר הָאט אִין פֶּערְלוֹיף פוּן דֶעם עֶרְשְׁטִין יָאהְר מִיט גְרוֹיס קְרַאפְט אַבְּרייטֶע וֶועג אוֹיס גִיטְרָאטִין , דְרוּם הָאט עֶר שׁוֹין גִיפוּנֶען לֵיידִינֶע צייטִין צוּ בַּטְרַאכְטִין זַיינֶע פִינְשְׁטֶערֶע פַּאר בַּייא גִינַאנְגֶענֶע צייטִין אוּנ זַיין גְלִיקְלִיכִין צוּ קוּנְפְט וֶועלְכֶער עֶרְוַוארְטֶעט אִים , עֶר הָאט שׁוֹין אָן גִיהוֹיבִּין צוּ שְׁפִּירִין פְרֵיידֶע מִיט פֶערְנֶנְגִין , אוּנ זַיין הַארְץ הָאט מִיט פְרֵיידֶע גִיקְוָועלְט , אוּנ הָאט מִיט זִיסֶע טְרוֹימֶען גִיטְרוֹימְט .

אַזוֹ ווִיא אַלֶע מֶענְטְשִׁין שֶׁעצִין זִיךְ אַמָאל גְלִיקְלִיךְ אוּנ ווייסִין נִיט וָואס פַּאר אַיין אוּמְגְלִיק עֶרְוַוארְטֶעט זַייא אוּנְטֶערִין פְלֵייצֶע , אַזוֹ הָאט מְנַשֶּׁה מִיט זַיינֶע מֶענְטְשְׁלִיכֶע אוֹיגִין נִיט גִיקָאנְט ווִיסִין וָואס פַּאר אַיין פַּייל עֶס וֶועט אִים שִׁיסִין , אַפִּייל מִיט וֶועלְכִין מֶעהָאט אִין אִים גִיצִילְט פוּן רוּסְלַאנְד , אוּנ עֶס הָאט אִים גִיטְרָאפִין אַז אִין בַּרְלִין פוּנְקְט אִין הַארְצִין , אַיין מָאל זִיצִינְדִיג אִין שׁוּל בַּייא דֶעם לֶעקְצְיָאן פוּן דֶעם פְּרִיפֶּעסָאר , אִיז אַריין אִין שׁוּל דֶער פָּאלִיצֵייםַייסְטֶער מִיט אֵיינִיגֶע פָּאלִיצְיַאנְטִין „הִיר הַאלְט זִיךְ אוֹיף אַיין שִׁילֶער מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ“ ? הָאט דֶער פָּאלִיצֵיי מַייסְטֶער דֶעם פְּרִיפֶּעסָאר גִיפְרֶעגְט — „יַא“ הָאט דֶער פְּרִיפֶּעסָאר גִיעֶנְטְפֶערְט צייגוּנְדִיג אוֹיף מְנַשֶּׁהֶען , דֶער פָּאלִיצֵיי מַייסְטֶער הָאט גְלַייךְ גִיהֵייסִין דִי פָּאלִיצְיַאנְטִין דָאס זַייא זָאלִין מְנַשֶּׁהֶען אָן טָאן קֵייטִין אוּנ אַוֶועק פִּירִין אִין דֶער פָּאלִיצֵיי , אוּנ דָאס אִיז אִין אֵיין אוֹיגִינְבְּלִיק גִישֶׁעהָן , מְנַשֶּׁה אִיז פוּן שְׁרֶעק גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין ווִיא אַיין שְׁטַאטוּעֶ אוּנ מֶען הָאט אִים כִּמְעַט אַטוּיטְין פוּן שׁוּל אַרוֹיס גִיטְרָאגִין .

„וָואס אִיז זַיין שׁוּלְד“ ? הָאט דֶער פְּרִיפֶּעסָאר דֶעם פָּאלִיצֵיי מַייסְטֶער גִיפְרֶעגְט — „זַיין שׁוּלְד אִיז הָאט עֶר גִיעֶנְטְפֶערְט — עֶר הָאט אִין רוּסְלַאנְד אִין דִיזִין יָאהְר פִיל פֶערְבְּרֶעכִין גִיטָאן , עֶר הָאט גִישְׁטוֹילִין אוּנ אַיין מֶענְטְשִׁין עֶרְמָארְדֶעט , אוּנ עֶר אִיז שׁוֹין פַּאר פַאקְט אִין גִיפֵיינְקְנִים , נָאר עֶר הָאט זִיךְ פוּן זַיינֶע קֵייטִין אוֹיס גִידְרִיסִין , אוּנ דֶער צוּ הָאט עֶר נָאךְ אַ זָעלְנֶער עֶרְמָארְדֶעט אוּנ הָאט דִיא גִיפֵיקְעֶנִישׁ אוֹיס גִיוַויכְט , אֶט דָאשׁ אִיז זַיין שׁוּלְד“ — „דָא מוּז זַיין אַיין פֶּערְווִירוּנְג (אַ טָעוּת)“ הָאט דֶער פְּרִיפֶּעסָאר גִיזָאגְט „עֶר הָאט דֶעם יָאהְר דָא בַּייא אוּנְז גִישְׁטוּדִירְט אוּנ הָאט אֵיין טָאג נִיט אוֹיס גִיפֶעלְט דִיא שׁוּל צוּא בֶּעזוּכִין“ — „אִיךְ מוּז עֶרְפִילִין מַיין שׁוּלְד“ — הָאט דֶער פָּאלִיצֵיי מַייסְטֶער גִיזָאגְט — „אִיךְ הָאבּ פוּן דֶעם רוּסִישִׁין קָאנְזוּל בַּקוּמֶען אַבֶּעפֶעל מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ נָאךְ רוּסְלַאנְד צוּ טְרַאנְסְפָּאטִירִין , אוּנ אַייעֶר שׁוּלְד אִיז הֶער פְּרִיפֶּעסָאר , דָאס אִיר זָאלְט אוֹיס שְׁרַייבִּין אַלֶעס וָואס אִיר ווייסְט וֶועגִין אִים , וֶוען עֶר אִיז צוּא אַייךְ אִין שׁוּל אַריין גִיטְרָאטִין אוּנ ווִיא זַיין אוֹיף פִירוּנְג אִיז גִיוֶוען“ , דֶער פְּרִיפֶּעסָאר הָאט אָן גִישְׁרִיבִּין אַלֶעס וָואס צוּ אִים גִיהֶער צוּם בֶּעסְטִין פַּאר בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ .

אִיךְ פַּארְשְׁטֵיי לִיבֶּע לֶעזֶער ! אַז אִיר זַייט אִין אַנְגֶעדָארַאזְאוּמְנֶענִיְע (אוּם פֶערְשְׁטַאנְדִיג) פוּן דֶעם , שְׁטַייץ ווִיא קוּמְט מְנַשֶּׁה צוּ הַרְגֶענֶען מֶענְטְשִׁין אוּנ צוּ אַנְטְלוֹיפִין פוּן טוּרְמֶע אִין רוּסְלַאנְד , אִין דֶעם זֶעלְבִּין יָאהְר וָואס מְנַשֶּׁה הָאט

נאר

גאר גישטודירט אין ברלין? דאס איז טאקע אהארבע שאלה, נאר נאך מער פאר וואונדערט וועט איר ווערין ווען איך וועל אייך זאגין אז דעריין איז קיין ליגין ניט פארהאנדין, דאס איז אלץ ריכטיג, מנשה בלומענקראנץ האט טאקי גישטודירט אין ברלין, אונ האט טאקע גישטודירט אונ ערמארדעט מענטשין אין רוסלאנד אונ טאקע אין דיא זעלביגע צייט, אונ אז איר וועט פארט פרעגין: „וויא קאן דאס זיין“? וועל איך אייך ערקלערין, דיא שדים דיא רוחות דיא מלאכי חבלה האבין אין רוסלאנד איין מענטשין פאר קליידעט אין מנשהעס גיזיכט, אונ יענער מנשה האט אלעס גיטאן אין רוסלאנד אין דער זעלבער צייט וואס דער אמתער מנשה האט גישטודירט אין ברלין —, אונ אויב איר ווילט ניט גלויבין אז איצטער איז פאראן מזיקים אונ שדים, וועל איך אייך ווייזין עין בעין אז עס איז יע פאראן.

איין שד איז שמעריל דער שוחט, אים האט דיא הארץ ניט גישטילט מיט דעם וואס ער האט מנשהען פאר יאגט פון אשר יעקילס הויז, אים איז ניט איין גיגאנגען דער לעבין זעהענדיג וויא ביא אשר יעקלין אין הויז טריקינט קיינעם דיא אויגין ניט ווינענדיג נאך מנשהען, היינט האט ער זיך גישראקין טאמער קומט מנשה, וועלין זייא דאך מיט אפענע ארימס אים עמפפאנגען, דרום האט ער גימאכט יד אחד מיט נאך א שד דאס איז מיט דעם איספראווניציק פון בענעכסיף וואו מנשה איז א פאר שריבענער, אונ האט אים גיגעבין אמטבע, אונ האט אים גיבעטין ער זאל אויף מנשה בלומענקראנצס נאמען ארויס געבין אפאספארט אבעוואוסטין גנב אונ מערדער, אונ דער איספראווניצי קהאט עס אזו גיטאן, אונ ער האט ביא דעם גנב אויך גינומען פאר דעם פאספארט א פינף — אונ — צוואנציגער — וויא דער מקח פון אפאספארט פאר אלע גנבים — אונ יענער גנב — וועלכער האט אויף מנשהעס נאמען דעם פאס גיהאט — האט גיגאנבעט אונ גיגאזילט אונ ערמארדעט אויף מנשהעס נאמען, ער האט אויך בלוט פאר גאסין אויף מנשהעס רעכענונג, אונ איז אין טורמע גיזעסין אויף מנשהעס נאמען, אונ אנטלאפין איז ער אויך אויף זיין חשבון, אונ פראוויטעלסטווא האט גימעלדעט אז וואו מען וועט גיפינען איין מנשה בלומענקראנץ זאל מען אים צו שטעלין ווייל ער איז אמערדער, אונ דער גיזעץ איז דאס זאגאר פון אויסלאנד גיט מען ארויס אמערדער, איצט טהייערע לעזער, איז דאך שוין קיין חידוש ניט וואס מעהאט מנשהען ארויס גיטרעבעוועט פון ברלין נאך רוסלאנד צו טראנספארטירין אלעס מערדער. דאס אלץ האט שמעריל אויס גיוועבט ווייל ער האט פריער פערקוקט אז דער גנב וועט פערעסטופין טאן אויף מנשהעס נאמען, היינט וויא צו פרידין ער איז דאס גיווארין אז ער האט דער הערט דאס דער פאלשער מנשה איז פון טורמע דורך אמערדעריי אנטלאפין „איצט בין איך מיט מיין העבט זיכער דאס ער וועט שוין ניט טארין צוריק קומען“ האט שמעריל אין זיך גיטראכט, איז שוין פאראן היינטיגע צייטין שדים מזיקים וועלכע שאדין דעם מין אנושי? עס איז פיל פאראן!.

מְנַשֶׁה אִיז פוּן שְׁרֶעק אִין אַיין עֶרְצִינְדִינְדֶע קְרַאנְקְהַייט אַרַיין גִיפַאלִין, עֶר אִיז דְרַיי וָואכִין אִין גְרוֹיס הִיץ גִילֶעגִין אוּנ נַאכְהֶער וָוען עֶר אִיז בֶּעסֶער גִיוָוארִין הָאט מֶען אִים אָפּ גִישִׁיקְט צוּם רוּסִישִׁין גְרֶענִיץ, אוּנ מֶען הָאט אִים צוּ דִיא רוּשִׁיסֶע רֶעגִירוּנְג אִיבֶּער גִיגֶעבִּין, עֶר אִיז מִיטִין אַטַאפּ גִינַאנְגֶען פוּן שְׁטָאט צוּ שְׁטָאט, אִין יֶעדֶער שְׁטָאט הָאט עֶר גִימוּזְט אֵיינִיגֶע טֶעג פַאר בְּלַייבִּין וַוייל עֶר פְלֶעגְט רַק קְרַאנְק וֶוערִין, דֶער גִידַאנְקֶען אַז זַיין לֶעצְטֶער הָאפֶענוּנְג אִיז שׁוֹין אוֹיךְ צוּ עֶרְנִיכְטֶעט גִיוָוארִין הָאט אִים דִיא הַארְץ מִיט בְּלוּט פַאר גָאסִין, אוֹיךְ הָאט אִים גִיבְּרֶענְט דֶער צָארִין אוֹיף זַיין שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער, וַוייל נִיט שְׁפִּירִינְדִיג אוֹיף זִיךְ קַיין פַאר בְּרֶעךְ פַאר וֶועלְכִין מֶעזָאל אִים אִין קֵייטִין פִירִין וִויא אַגְרוֹיסִין פַאר בְּרֶעכֶער, הָאט עֶר גִירֶעכִינְט אַז דָאס הָאט אִים נָאר אָן גִימַאכְט זַיין שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער „זַייא הָאבִּין מִן הַסְתָּם אוֹיף מִיר וֶוער וַוייסְט וָואס פַאר אַיין פַאר בְּרֶעךְ אַרוֹיף גִיוָוארְפִין — הָאט עֶר אִין זִיךְ גִיטְרַאכְט — אַז דוּרְךְ דֶעם הָאט מֶען מִיר פוּן אוּנִיוֶוערְסִיטֶעט אַרוֹיס גִירִיסִין, אוּנ מַיין הָאפֶענוּנְג צוּ עֶרְשַׁיינֶען פַאר מַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלִין אַדָאקְטָער זַיינֶענְדִיג אִיז אַוֶועק מִיט ווִינְט אוּנ מִיט רוֹיךְ, אָה! מַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע! מַיין זָעלֶע! מֵיילֶע אִיךְ בִּין שׁוֹין פֶערְלָארִין, אִיךְ זֶעה אַז מַיין שִׁיקְזָאל ווִיל מִיר מִיט רַאשׁ אוּנ מִיט שְׁטוּרִים אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכְן פוּן דֶער וֶועלְט אַרוֹיס יָאגִין, אָבֶּער אוֹיף דִיר טְהַייעֶרֶע! אוֹיף דִיר הָאבּ אִיךְ מִיטְלֵייד, וֶוער וַויים אוֹיבּ מַיינֶע אוֹיגִין וֶועלִין שׁוֹין דִיר מֶער אָנְקוּקִין, וֶוער וַויים אוֹיבּ אִיךְ וֶועל שׁוֹין הָאבִּין דֶעם גְלִיק צוּ זָעהֶען דֶעם בְּלַאסְק פוּן דַיינֶע לִיכְטִיגֶע אוֹיגִין דוּרְךְ וֶועלְכֶע עֶס שַׁייְנְט אַרוֹיס דַיין רֵיינֶעס הֶערְץ, אִיךְ וֶועל שׁוֹין נִיט זַיין דַיין לֶעבִּינְס בֶּעגְלַייטֶער, אִיךְ וֶועל שׁוֹין דִיר נִיט זֶעטִיגִין מִיט פְרֵייד אוּנ מִיט פֶערְגֶענִיגִין אַזוֹ וִויא אִיךְ הָאבּ גִיהָאפְט... דוּא בִּיזְט נֶעבַּאךְ אוּנְשׁוּלְדִיג אִין דַיינֶע לֵיידִין, זָא וִויא אִיךְ לַייד גְרוֹיסֶע שְׁמֶערְצִין פוּן מַיינֶע אוּנְשׁוּלְד, דִיא גִידַאנְקֶען הָאבִּין בַּייא מְנַשְׁהֶען אוֹיס גִישֶׁעפְּט זַיינֶע קְוֶועלֶע פוּן טְרֶערִין, אוּנ עֶס הָאט אִים צוּא דֶער עֶרְד פַאר בַּייגִין.

וִויא דֶער שְׁפְּרִיכְט וָוארְט זָאגְט „מֶעזָאל נִיט גִיפְּרוּבְט וֶוערִין צוּ וָואס מֶעקָאן גִיוואוֹנְט וֶוערִין" אַזוֹ אִיז מְנַשֶׁה גִיוואוֹנְט גִיוָוארִין צוּ גֵיין מִיטִין אַטַאפּ צוּ גִישְׁמִיט צוּ גַנָבִים אוּנ רַאזְבּאוֹיניקֶעס, אוּנ צוּ וַואלְגֶערִין זִיךְ אוֹיף דִיא פַּאלַאטְקֶעס פוּן אַלֶע אַטַאפּ הַייזֶער, בִּיז מֶעהָאט אִים גִיבְּרַאכְט אִין דֶער לֶעצְטֶער טוּרְמֶע פוּן וַואנֶען מֶען הָאט אִים גִיטְרֶעבֶּעוֶועט, דָאס אִיז אִין בֶּענֶעכְסִיפֶער טוּרְמֶע, וֶוען מֶע אִיז פֶערְזוּנְקֶען אִין גְרוֹיסֶע צָרוֹת דַאן קָאן דָאס קְלֶענְסְטֶע גוּטֶע בֶּעגֶעבִּינְהַייט מַאכִין פְרֵיידִין, אוּנ דֶערוּם הָאט זִיךְ מְנַשֶׁה גִיפְרֵייט מִיט דֶעם וָואס בֶּענֶעכְסִיפֶר טוּרְמֶע שְׁטֵייט אוֹיסִין שְׁטָאט, אוּנ מֶעהָאט אִים נִיט בֶּעדַארְפְט דוּרְךְ פִירִין מִיטִין אַטַאפּ דוּרְךְ דִי זֶעלְבֶּע גַאסִין אִין וֶועלְכֶע עֶר הָאט אַמָאהְל וִויא אַבּוּקֶעט גִילוֹיכְטִין, וִויא מֶעהָאט אִים שׁוֹין אִין טוּרְמֶע אַרַיין גִיפִירְט הָאט זִיךְ בַּייא אִים אַנַייעֶ קְוֶועלֶע פוּן טְרֶערִין גִיעֶפִינְט, עֶר הָאט זִיךְ גִיפִיהְלְט נָאהֶענְט פוּן זַיין דְרֶעזֶעלִין אוֹיפִין עֶרְד קְרַייז, אָבֶּער וַוייט פוּן אִיר וִויא דִיא הִימִיל פוּן דֶער עֶרְד,

דער

דָער צִימֶער אִין וֶועלְכִין מֶעהָאט אִים פַאר שְׁפֶּארְט הָאט פוּן אִים אוּים גִילָאשִׁין דָעם לֶעצְטִין שְׁטְרַאל הָאפֶענוּנְג, דָעם צִימֶער הָאט מֶען שׁוֹין צוּא גִינְרֵייט פוּן פְרִיעֶר פַאר דָעם שְׁרֶעקְלִיכִין רַאזְבָּאנִיק מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ, אוּנ וַוייל עֶר אִיז שׁוֹין אֵיין מָאל אַנְטְלָאפִין הָאט מֶען שׁוֹין גִימַאכְט מִיטְלֶען עֶר זָאל שׁוֹין מֶער נִיט אַנְטְלוֹיפִין, מֶעהָאט דָעם צִימֶער אַרוּם גִיזֶעהֶען עֶס זָאל זִיךְ אִין אִים אַשְׁפֶּעלְטֶעלֶע נִיט גִיפִינֶען, אַז דִיא זָאהְנֶע זָאל זִיךְ פַאר קַיין פַאל אִין אִיר נִיט אַרַיין גַנְבֶענֶען, אוּנ דָער צוּא אַיין אַייזֶערְנֶע טִיר, אוֹיךְ הָאט מֶען אִים בְּקְלֵיידֶעט אַז עֶר זָאל זִיךְ אַרִיר נִיט קָאנֶען טָאן, מֶעהָאט אִים אָן גִיטָאן קֵייטִין אוֹיף קֵייטִין אוֹיף דִיא הֶענְט אוּנ דִיא פִיס, דֶעם בֶּגֶד פוּן דִיא שַׁארֶע גִיוַואנְט הָאט מֶען אוֹיף אִים אַרוֹיף גִיצוֹיגִין, אוּנ מִיט אוּנְטֶער פִירֶער הָאט מֶען אִים אַרַיין גִיפִירְט אִין דָעם צוּא גִיצִירְטִין פָּאקָאיי פוּן וֶועלְכִין מֶעהָאט מִיט אַוַויילֶע צוּרִיק אַרוֹים גִילָאזִין אַצֶעהֶנְדְלִיג חֲזֵרִים, אָבֶער זֵייעֶרֶע מִישְׁפָּט אִיז גִיבְּלִיבִּין כְּדֵי מְנַשֶּׁהֶען זָאל וַוייכֶער זַיין צוּא שְׁלָאפִין, דֶער דַאמְפּ פוּן דֶעם צִימֶער הָאט אִים דָעם אָטוּם פַאר נוּמֶען, מֶעהָאט בַּייא אִים אָפּ גִירוֹיבְּט דִי פְרַייהַייט צוּ אַטְהֶעמֶען מִיט פְרַייֶע לוּפְט מִיט וֶועלְכֶע גָאט הָאט דִיא וֶועלְט עֶרְפִילְט אוּנ יֶעדֶערִין אִיז עֶס פְרַייא צוּ בַּקוּמֶען, אוּנ קֵיינֶער פַאר שְׁטֵייט דָאס נִיט וִויא טְהַייעֶר צוּ שֶׁעטְצִין, אוּנְזֶער מְנַשֶּׁה הָאט עֶרְסְט פַאר שְׁטַאנֶען וִויא טְהַייעֶר דֶעם פְרַייעֶן וָואזְדוּךְ צוּא שֶׁעטְצִין אָבֶער עֶר הָאט אִים שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט בַּקוּמֶען, מֶעהָאט אִים נָאךְ צוּם וַואנְט צוּ גִישְׁמִיט, אוּנ אַז מֶעהָאט זִיךְ שׁוֹין מִיט אִים אַלְץ אִיסְפְּרַאוֶועט הָאט מֶען דִיא אַייזֶערְנֶע טִיר צוּ גִיהַאקְט. אוֹי! אִיךְ בִּין שׁוֹין פוּן אַלֶעם בֶּערוֹיבְּט! הָאט זִיךְ בַּייא מְנַשֶּׁהֶען פוּן הַארְצִין אַרוֹים גִירִיסִין, זַיינֶע פִיס זַיינֶען פַאר זוּנְקֶען גִיוָוארִין אִין דִיא קוֹיט וֶועלְכֶע הָאט זִיךְ דָארְטִין גִיפוּנֶען, אוּנ דְרוּם הָאט זִיךְ אִים גְרֵיילִיךְ נִיט גִיוָואלְט אַנִידֶער זֶעצִין, נָאר דִיא מַשָּׂא פוּן דִיא קֵייטִין הָאט אִים מִיט גְוַואלְד אַרָאפּ גִיזֶעצְט, אִין אַקְלֵיינֶע וַויילֶע אִיז אִים אוֹיף דִיא גִידַאנְקֶען אַרִיבֶּער גִילָאפִין אַלְץ וָואס עֶס הָאט זִיךְ מִיט אִים דֶעם גַאנְצִין לֶעבִּין גִיפַּאסִירְט, זַיינֶע גְלִיקְלִיכֶע צַייטִין אוּנ זַיינֶע אוּנְגְלִיקִין, עֶר הָאט גִישְׁרִיעֶן פוּן גְרוֹיסֶע שְׁמֶערְצִין, „אִיךְ וֶועל פוּן זִיךְ אַלֵיין מַאכִין אַיין עֶנְד! — הָאט עֶר גִיזָאגְט — אִיךְ וֶועל זִיךְ דָעם לֶעבִּין אַוֶועק נֶעמֶען אוּנ דַאן וֶועל אִיךְ מִיט אֵיין מָאל בֶּעפְרַייט וֶוערִין פוּן מַיינֶע צָרוֹת, אַדְיֶע מַיין טַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע! אַדְיֶע, פַאר בְּלַייבּ שׁוֹין דוּא אַלֵיין אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶועלְכֶע אִיךְ וִוינְשׁ דִיר לַייכְטִין אַזוֹ וִויא זִיא אִיז פַאר מִיר פִינְשְׁטֶער גִיוֶועזִין, דוּא וֶועסְט שׁוֹין מִיר לֶעבֶּעדִיג מֶעהְר נִיט זֶעהֶן"! מְנַשֶּׁה הָאט זִיךְ גִיוָואלְט אוֹיף שְׁטֶעלִין, נָאר דִיא שְׁוֶוערֶע קֵייטִין הָאבִּין אִים דֶער מָאנְט אַז עֶר קָאן זִיךְ אַרִיר נִיט טָאן, דַאן הָאט עֶר גִישְׁרִיעֶן: אוֹי וֵויא אִיז מִיר! אַז אֲפִילוּ פוּן דֶעם פֶּערְגֶענִיגִין בִּין אִיךְ אוֹיךְ גִירוֹיבְּט, אִיךְ קָאן זִיךְ דֶעם טוֹיט אוֹיךְ נִיט פַאר שַׁאפִין וֶוען עֶר אִיז מִיר גֵייטִיג, אִיךְ וָואלְט מִיט מַיינֶע אֵייגֶענֶע הֶענְט מַיין זֶעלֶע בַּפְרַייעֶן פוּן אִיר גִיפֵיינְקְנִיס, זִיא וָואלְט זִיךְ אָפּ טְרַייסְלֶען פוּן מַיין קֶערְפֶּער מִיט דִיא יְסוּרִים צוּא זַאמֶען, נָאר דָאס אִיז שׁוֹין מִיר אוֹיךְ

אוּנְמֶעגְלִיךְ צוּ דֶער לַאנְגֶען, נָאר גְלַייךְ הָאט זִיךְ מְנַשֶׁה אִיבֶּער צַייגְט ״וָואס הָאבּ אִיךְ דָא גִיוָואלְט טָאן?!— הָאט עֶר צוּא זִיךְ גִיזָאגְט — אַזַאךְ וֶועלְכֶע אִיז בַּייא אוּנְז פַאר בָּאטִין, זֶעלְבֶּעס וָואס דָאס אִיז גִירֶעכִינְט פַאר אַקַאפִּיטַאלְנֶע זִינְד, נַיין! אִיךְ וֶועל דָאס נִיט טָאן, אִיךְ מָאג אִין אַזֶעלְכֶע יִסוּרִים פִיל טֶעג לִיגִין, נָאר וָואס רֵייד אִיךְ ״אֵיינִיגֶע טֶעג״? וִויפִיל קָאן אִיךְ אוֹיס הַאלְטִין אִין זָא אַיין לַאנְגֶע? מַיין לֶעבִּין מָאג זִיךְ שׁוֹין אִין שְׁטוּנְדִן צַיילִין, אִיךְ קָאן נָאךְ נוּר אַיינִיגֶע שְׁטוּנְדִין לֶעבִּין אִין דִיזִין שְׁטִיק שְׁטָאף, מַיינֶע גִיבְּלִיטִין זַיינֶען צוּ הִיצְט אוּנ דֶער שְׁטָאף שְׁטִיקְט מִיר, אִיךְ וֶועל שׁוֹין פִיל נִיט צִיהֶען, מֶעדַארְף זִיךְ חָאטְשׁ אַרוּם זֶעהֶען וָואס אִיךְ הָאבּ אוֹיף מַיין לֶעבִּין גִיטָאן, מֶעדַארְף פַאר פֶערְטִיגִין דִיא אָטְצָאטִין וֶועלְכֶע אִיךְ וֶועל אוּם נִיזַאמְט דַארְפִין אָפּ גֶעבִּין פַאר דֶעם רִיכְטֶער פוּן דִיא עֶוִוינֶע וֶועלְט!...

שׁוֹין צַייט גִיהָאלְפִין צוּא וֶוערִין.

עֶס גִיבְּט אוּמְגְלִיקִין וֶועלְכֶע עֶרְצִינְדִין דִיא הַארְץ מִיט בְּרֶענִינְדֶע לַיידִין אָבֶּער נוּר אוֹיף דֶער הַייסֶער וַוייל, אוּנ וִויא נוּר דֶער אוּנְגְלִיק גַייט דוּרְךְ דוּרְכִין קִילְשְׁטָאק פוּן דִיא צַייט, וֶוערְט עֶס אָפְּגִיקִילְט אוּנ בִּיסְלִיכְוַויים פַארְגֶעסִין, אָבֶּער נִיט אַלֶע אוּמְגְלִיקִין קָאן דִיא צַייט קִילִין, דֶער אוּמְגְלִיק וֶועלְכֶער אִיז נִיט סָאסְרֶעדָאטָאצֶעט נוּר אוֹיף דִיא צַייט אִין וֶועלְכֶע עֶר טְרֶעפְט זִיךְ, נוּר עֶר פִירְכְטֶעט אוֹיף עֶוִויג, אוֹיךְ דֶעם אוּמְגְלִיק וֶועלְכִין מֶעהָאט אוֹיף זִיךְ אַלֵיין גִיבְּרַאכְט, אָט דִי אוּמְגְלִיקִין קָאן דִיא צַייט נִיט הַיילִין, אִין גֶעגִינְטְהֵייל וָואס מֶער צַייט מֶעלַיידֶעט פוּן אִים אוּנ מֶעהָאפְט וַוייטֶער צוּ לַיידִין קְרֵיינְקְט עֶס אַלְץ נָאךְ מֶער, אוֹיךְ קָאן מֶען זִיךְ אַלֵיין נִיט שֵׁיינְקֶען דֶעם אוּמְגְלִיק וֶועלְכִין מֶעהָאט אַלֵיין אוֹיף זִיךְ גִיבְּרַאכְט.

אוּנ אַזוֹ אִיז עֶס גִיוֶוען מִיט אוּנְזֶער דְרֶעזְלִין דֶער פֶערְלוֹיף פוּן מֶער אַלֶעס אַיין יָאר הָאט אִיר נִיט גִיבְּרַאכְט קַיין הַיילוּנג, אִין גֶעגִינְטְהַייל עֶס הָאט זִיךְ בַּייא אִיר פֶערְבְּרֵייטֶערְט דִיא וואוּנְדִין אִין הַארְצִין זֶעהֶענְדִיג טָאג פַאר טָאג דָאס אִיר הָאפֶענוּנג אִיז פַאלְשׁ, אִיר טַייעֶרֶער מְנַשֶׁה קוּמְט נִיט, אוֹיךְ אִיז פוּן אִים קַיין שְׁפּוּר נִיט צוּ דֶער גַיין, אוּנ דִיא מִיהֶע וֶועלְכֶע מֶעהָאט אָנְגִיוֶוענְדֶעט אִים צוּ דֶער גַיין אִיז אוּמְזָאנְסְט גִיבְּלִיבִּין, עֶס אִיז פוּן מְנַשְׁהֶען קַיין סְלְיַאד נִיט גִיוֶוען צוּ עֶר פַארִין אוֹיךְ הָאט אִיר גִיגְרִיזֶעט דֶער סָאוֶועסְט דָאס זִיא הָאט דָאס אַלֵיין אוֹיף זִיךְ גִיבְּרַאכְט, הַיינְט וֶוער וַוייסְט וָואס מִיט מְנַשְׁהֶען הָאט זִיךְ גִיטְרָאפִין?, זִיא הָאט אִיבֶּער גִירֶעכִינְט וָואס נוּר מֶעגְלִיךְ אִיז, עֶס הָאט אִיר אָפְּטֶער בֶּעזוּכְט דֶער גִידַאנְקֶען ״פִילַייכְט לֶעבְּט עֶר שׁוֹין מֶער נִיט״, אוּנ דֶער גִידַאנְקֶען הָאט אִיר וִויא מִיט אַפַּייל דִיא קָאפּ דוּרְךְ גִישָׁאסִין דָאס הָאט אוֹיף אִיר גִיוָוארְפִין אַבֶּהָלָה אוּנ טוֹיט שְׁרֶעקֶענֶעס, אוּנ וֶוען זִיא פְלֶעגְט דֵיינְקֶען דָאס עֶר מוּז לַיידִין הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט מִיט שַׁאנְדֶע פְלֶעגְט זִיא זִיךְ דֶער מִיט שׁוֹין טְרֵייסְטִין, אַבִּיא עֶר לֶעבְּט אִיז דָאךְ מִיגְלִיךְ עֶר זָאל אַמָאל קוּמֶען, הַיינְט פְלֶעגִין אִיר גָאר וִוילְד פְרֶעמְדֶע מֶענְטְשִׁין שִׁיטִין זַאלְץ אוֹיף דִיא וואוּנְדִין, יֶעדֶער הָאט אִיר פָאר גִיהַאלְטִין דָאס

וויא

ווִיא אַזוֹ הָאט זִיא גָאר גִיגְלוֹיבְּט אוֹיף מְנַשְּׁהֶען דָאס עֶר זָאל זִיךְ פֶּער אוּמְצוּכְטִין מִיט אַיין פְּרֶעמְדֶע פְּרוֹי, דָאס אַלֶעס הָאט אִיר צוּ דֶער עֶרְד פֶערְבּוֹיגִין, זִיא הָאט נִיט גִיקָאנְט דִיא קָאפּ אוֹיף הוֹיבִּין אַיין מֶענְטְשִׁין אִין גִיזִיכְט אָנְצוּקוּקִין פוּן שַׁאנְדֶע, ווַייל זִיא הָט גִירֶעכִינְט אִיר אִירְטְהוּם פִּיר דֶעם גְרֶעסְטִין פֶערְבְּרֶעךְ דֶערוּם הָאט זִיא גִימֵיינְט אַז אַלֶע קוּקִין אוֹיף אִיר ווִיא אוֹיף אַיין פֶּערֶעסְטוּפְּנִיצֶע, ווִיא אוֹיף אַיין טִירַאנִישֶׁע פְּרוֹיא ווֶעלְכֶע הָאט מִיט אִיר גִיפְּט אִיר מַאן אִין צָרוֹת פַּאר טְרִיבִּין, אָדֶער גָאר פוּן דֶער ווֶעלְט אוֹיף יֶענֶער ווֶעלְט אַרוֹיס גִיָאגְט, אִירֶע אוֹיגִין הָאבִּין נִימָאלְס גִיטְרִיקִינְט, עֶס אִיז גִיוֶועז צוּ בֶּעווָאוּנְדֶערִין דָאשׁ קַיין טְרֶערִין הָאט זִיךְ בַּייא אִיר אוּנְטֶער דִיא לַאנְגֶע צַייט נִיט אוֹישׁ גִישֶׁעפְּט, זִיא אִיז קַיין מָאל פוּן אִיר צִימְמֶער נִיט אַרוֹיס זִיא הָאט זִיךְ קַיין מָאהְל נִיט אָנְגִיצַייגִין, בַּייא אִיר אִיז גָאר פָּשׁוּט גִיוֶוען „כְּאִשָּׁה חֲגוּרָה שַׂק עַל בַּעַל נְעוּרֶיהָ“ דָאס הֵייסְט „ווִיא אַיינֶע צֶערְטְלִיכֶע פְּרוֹי יָאמֶערְט נָאךְ אִיהְרֶעם גִימַאהְלֶע דֶעם יוּגֶענְד“, נָאר ווֶעמֶען עֶס אִיז אַטוֹבָה צוּ טָאן אִיז זִיא גִילָאפִין ווִיא אַהִירְשׁ אוּנ זִיא אִיז נִיט מִיד גִיוָוארִין גוּטֶעס צוּ טָאן, זִיא הָאט נִיט גִיוַוארְט בִּיז מֶעהָאט פוּן אִיר גִיפָאדֶערְט אַטוֹבָה, נוּר זִיא הָאט זִיךְ אַלֵיין אָנְגִישְׁלָאגִין יֶענֶעם צוּ הֶעלְפִין אִין זַיינֶע נוֹיטִין, דֶערוּם הָאט זִיא אָפְט דִיא טוּרְמֶע בֶּעזוּכְט ווַייל דָארְטִין פְלֶעגְט זִיא אָפְט גִיפִינֶען זֶעלְכֶע ווָאס נֵייטִיגִין זִיךְ אִין הִילְפֶּע.

אַיין מָאל שַׁבָּת נָאךְ הַאלְבִּין טָאג אַלֶעס דְרֶעזֶעלֶע הָאט זִיךְ צוּ גִיקְלִיבִּין דִיא טוּרְמֶע צוּ בֶּעזוּכִין, הָאט מֶען אִיר אָנְגִיזָאגְט דָאשׁ מֶעהָאט הַיינְטֶע פִּיל אִידִין מִיטִין אַטַאפּ גִיבְּרַאכְט, זִיא הָאט זִיךְ שַׁבֶּעתְדִיג אָנְגִיקְלֵיידֶעט אוּנ אִיז הַיילִינְד גִיגַאנְגֶען אִין טוּרְמֶע מִיט דֶעם גִידַאנְקֶען דָאס פִילַייכְט ווֶעט זִיא עֶפֶּעס ווֶעמֶען קָאנֶען הֶעלְפִין, דוּרְךְ יֶעדֶער גַאס ווֶעלְכֶע זִיא אִיז דוּרְךְ גִיגַאנְגֶען אִיז מֶען פוּן דִיא הַייזֶער אַרוֹיס גִילָאפִין אוֹיף אִיר צוּ קוּקִין „אָט גֵייט דְרֶעזֶעלֶע דִיא ווָאלְטְהֶעטִיגֶע, גִיווִיס ווֶעמֶען אַטוֹבָה צוּ טָאן“ — הָאט יֶעדֶער גִיזָאגְט — „גָאט מָאג אִיר שׁוֹין עֶנְטְפֶערִין עֶר זָאל אִיר צוּ שִׁיקִין דֶעם ווֶעמֶען זִיא גַארְט צוּ זֶעהֶן“ מִיט דִיא בְּרָכָה הָאט אִיר יֶעדֶער בֶּעגְלַייט, אוּנ זִיא אִיז מִיט גִישְׁווִינְטֶע טְרִיט גִיגַאנְגֶען דִיא קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין, אִין אִיר הַארְץ הָאבִּין אִירֶע שְׁפִּירוּנְגֶען גִישְׁטוּרֶעמְט אִירֶע גִיפִילִין הָאבִּין גִיקָאכְט ווִיא אַקֶעסִיל, אוּנ נִיט ווִיסִינְדִיג דִיא אוּרְזַאכֶע הָאבִּין אִירֶע אוֹיגִין גִיפְלִיסְט טְרֶערִין, אִירֶע לִיפִין הָאבִּין זִיךְ גִישָׁאקִילְט ווַייל זִיא הָאט אָפּ גִישְׁטַאט אַיין גִיבֶּעט מִיט דֶעם אִינְהַאלְט: אָ גָאט! מַיין טַייֶערֶר מְנַשֶּׁה אִיז פִילַייכְט אוֹיךְ עֶרְגֶעץ אִין אַטוּרְמֶע אַיין גִישְׁפַּארְט, אָדֶער עֶר לַיידֶעט אַנְדֶערֶע מַאנְגְלֶען הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט אוּנ שַׁאנְדֶע אוֹיבּ עֶר לֶעבְּט נָאר, בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶּער שֶׁעפְּפֶער! דָאס זָא גְלַייךְ ווִיא אִיךְ בֶּעמִיהֶע מִיךְ גוּטֶעס צוּ טָאן מִיט לַיידִינְדֶע זֶעלִין זָא זָאלְסְט דוּא צוּ שִׁיקִין הִילְפֶע דוּרְךְ עֶרְבַּארֶעמְלִיכֶע מֶענְטְשִׁין צוּ מַיין מְנַשְּׁהֶען! זַייא זָאלִין אִים פוּן זַיינֶע נוֹיטִין אוֹיס צִיהֶען, אוּנ אִיךְ זָאל דֶער לֶעבִּין זַיין לוֹיכְטִיגִין גִיזִיכְט אָנְצוּקוּקִין!... אָה גָאט! עֶס אִיז שׁוֹין צַייט מִיר צוּ

ענטפערין

ענטפֿערין!... מיט דיא גידאנקען איז דרעזעלע גינאנגען צום טורמע ביז זיא איז דורכין טויער דורך.

35) דער שטודירען מה אין גיהיים בלייבין.

וויא מעהאט מנשהען אין זיין צימער פערפאקט, האבין איינינע סאלדאטין גיזאגט פאר דעם נאצאלניק פון טורמע אויך פאר דעם סלעדעוואטעל— וועלכער איז גלייך גיקומען וויא מעהאט אים אנגיזאגט דאס מעהאט דעם אנטלאפענעם מערדער גיבראכט: אז דער רעסטאנט איז ניט דער זעלבער בלומענקראנץ וועלכער איז אנטלאפין, אונ אויך אלע רעסטאנטין האבין דאש זעלבע גיזאגט, דער סלעדעוואטעל האט גלייך וועגין דעם גימאכט איין פראטאקאל אונ האט גיוואלט דיא עדות וועגין דעם אויס פרעגין, ער האט גישיקט נאכין שוויאשצעניק אויך נאך דעם ראבינער זייא זאלין שווערין מיט דיא עדות, אונ וויא דער ראבינער איז אין טורמע גיקומען אונ האט זיך דער וואוכט אז מעהאט דא גיבראכט זיין גוטין פריינד מנשה בלומענקראנץ, האט ער גישווינד אפ גישווארין מיט דיא עדות אונ איז גלייך גינאנגען איבער קוקין דיא פאפירין פון מנשהעס דיעלע, ער האט דארטין גיזעהן מיט וואס מע אבווינאיעט (בעשולדיגט) עם, אויך האט ער גיפונען דעם בערלינער פראפעסערס דאקטאווערענע אז ער האט גישטודירט אין מעדיצינסקין פאקולטעט דעם גאנצין יאר, ער האט גלייך פארשטאנען וואס דא איז פאר איין טעות, אונ ער האט דאש דעם סלעדעוואטעל גוט ערקלערט, אז דער מערדער האט זיך נאר גיפאלזעוועט מיט מנשהעס פאספארט, אויך האבין אלע עדות גיזאגט אז דער איז ניט דער זעלבער וויא יענער מערדער, אונ פון אלץ האט דער סלעדיוואטעל ערקאנט דאס דער מנשה איז גאר קיין פארברעכער, נור דער מערדער האט גיזינדיגט אויף מנשה'ס רעכנונג, דערום האט דר סלעדעוואטעל גיהייסין מנשהען גלייך בעפרייען, אונ האט גיהייסין מעזאל דעם אישבארציק ארעסטירין ווייל ער האט אמערדער ארויש גיגעבין אפאספארט אויף אפרעמדין נאמען, דער ראבינער יצחק לעאנטאל איז וויא אפייל פון בויגין גילאפין מיט דיא בעדינטע פון טורמע צו עפענען דיא טיר פון מנשהעס גיפיינקניש אונ לייז צו לאזין אים פון דיא שווערע קייטין, וויא מעהאט אנגיהויבין אפ צו שליסין דיא טיר פון מנשהעס צימער האט זיך גיהערט מנשהעס שטים פון אינעווייניג מיט דיא ווערטער: וויא איז מיר! איך האב שוין גיהאפט דאס מיין ענדע איז נאהינט, דאס איך וועל שוין דער שטיקט ווערין אין דעם פינסטערין קבר, אבער ניין! מעוויל מיר נאך מאטערין, מע עפינט יעצט דיא טיר אונ איך וועל זיך אפ פרישין מיט פרישין לופט, א גאט! ווער ווייס וויפיל איך וועל זיך אנמאטערין ביז דער טויט וועט מיך בעפרייען!... דא נעמט מען מיר אויפין דאפראס, ווער ווייסט וואס פאר אשולד מיין שווער האט אויף מיר ארויף גיווארפין?!... „ניין ניין"! האט דער ראבינער פון דרויסין גישריען — „מע נעמט אייך ניט אויפין דאפראס, נור

מיעפינט

מִיטְפֶּעֶנְט אַייךְ דִיא מִיר אוּם פְרַייא צוּ לָאזִין אוּנ פוּן דִיא לִיכְטִיגֶע וֶועלְט עֶטְוָואס פֶערְגְנִיגִין צוּ גִינִיסִין“, דִיא מִיר הָאט זִיךְ גִיעֶפִינְט אוּנ דֶער רַאבִּינֶער אִיז צוּ מְנַשְׁהֶען צוּ גִילָאפִין אוּנ אִיז אִים אוֹיפִין הַאלְז אַרוֹיף גִיפַאלִין אוּנ פַאר פְרַיידֶע הָאבִּין בֵּיידֶע אֵיין וָוארְט נִיט גִיקָאנְט אוֹיס רֵיידִין נוּר מִיט אֵיינֶעם לַאנְגֶען קוּשׁ הָאבִּין זִיךְ דִיא פְרַיינְד בֶּעוִוירְדִיגְט, דִיא דִינֶער הָאבִּין זַיי דֶער מָאנְט אַז עֶס אִיז נֵייטִיג פָאר הֶער דִיא קֵייטִין אַרָאפּ צוּ נֶעמֶען פוּן דֶעם אוּנְשׁוּלְדִיגִין אַרֶעסְטַאנְט, דִיא קֵייטִין זַיינֶען אַרוּנְטֶער גִינוּמֶען גִיוָוארִין אוּנ מְנַשֶׁה מִיטִין רַאבִּינֶער זַיינֶען אוֹיפִין הוֹיף אַרוֹיס, יֶעדֶער מֶענְטְשׁ קָאן זִיךְ פָאר שְׁטֶעלִין דִיא פְרֵיידֶע וֶועלְכֶע מְנַשֶׁה אוֹיךְ דֶער רַאבִּינֶער הָאבִּין דַאן גִיהַאט, מְנַשֶׁה הָאט זִיךְ גִיפְרַייעֶט מִיט דֶעם וָואס אִין אֵיין אוֹיגִינְבְּלִיק אִיז עֶר אוֹיס גִילַייזְט גִיוָוארִין פוּן טוֹיט צוּם לֶעבִּין, עֶר אִיז דֶעם רַאבִּינֶער אוֹיפִין הַאלְדְז גִיפַאלִין אוּנ הָאט אִים בֶּעשָׁאטִין מִיט קִישׁוּנְגֶע אוּנ פְרֵיידִין טְרֶערִין הָאבִּין פוּן אִים גִיפְלִישְׁט וִויא פוּן אַקְוַואל „אִיךְ וֶועל עֶס אִימֶער נִיט פֶערְגֶעסִין דָאס וָואס אִיר הָאט מִיט מִיר הַייטֶע גִיטָאן“ הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּם רַאבִּינֶער, אוּנ דֶער רַאבִּינֶער הָאט זִיךְ גִיפְרֵייט, עֶרְסְטִינְס דֶער מִיט וָואס עֶס הָאט אִים גִינָאלְטִין מְנַשְׁהֶען אַטוֹבָה צוּ טָאן, אוֹיךְ הָאט עֶר גִיוואוּסְט וִויא דְרֶעזֶעלֶע טְרוֹיעֶרְט נָאךְ מְנַשְׁהֶען, הַיינְט וִויא גְרוֹיס וֶועט דָאס זַיין אִיר פְרֵיידֶע וֶוען עֶר (דֶער רַאבִּינֶער) וֶועט צוּ אִיר מְנַשְׁהֶען בְּרֵיינְגֶען גָאר אוּם גִירִיכְט, דֶער רַאבִּינֶער הָאט אַרִיבֶּער גִישִׁיקְט צוּ הוֹיזֶע נָאךְ קְלֵיידֶער מְנַשְׁהֶען אִיבֶּער צוּ קְלֵיידִין, „וואוּ זָאל אִיךְ יֶעצְט גֵיין“ — פְרֶעגְט מְנַשֶׁה — „וֶוען אִיךְ בִּין דוּרְךְ אַייךְ אוֹיס גִילֵייזְט גִיוָוארִין פוּן דֶעם שׁוּלְד וֶועלְכִין מַיין שְׁוֶוער הָאט אוֹיף מִיר גִיבְּרַאכְט פִירְכְטֶע אִיךְ זִיךְ פִילַייכְט וֶועט עֶר אוֹיף מִיר דָאס נַייא אַשׁוּלְד אַרוֹיף וַוארְפִין אוּנ דֶערוּם מוּז אִיךְ גְלַייךְ וַוייכִין פוּן הִיר, אוּנ אִיךְ וֶועל זִיךְ נִיט קָאנֶען זֶעהִן מִיט מַיין טַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶען!... אָ דֶער רַאבִּינֶער הָאט עֶר קָאנְט פוּן מְנַשְׁהֶעס רֵייד, אַז עֶר וֵוייס גָאר נִיט פַאר וָואס עֶר אִיז גִיזֶעסִין, אוּנ אִיז אִין דֶעם חוֹשֵׁד זַיין שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער, אוּנ אוֹיךְ וֵייס נָאךְ מְנַשֶׁה נִיט אַז עֶס אִיז שׁוֹין עֶרְקְלֶערְט גִיוָוארִין זַיין אוּנְשׁוּלְד דָאס יֶענֶע פְרֶעמְדֶע פְרוֹיא אִיז גָאר זַיין מוּטֶער גִיוֶועזְן, דָאס אַלְץ הָאט דֶער רַאבִּינֶער פַארְשְׁטַאנֶען, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ דַאמִיט גִיפְרֵייט, עֶר הָאט אִים קֵיין זַאךְ נִיט אוֹיס גִיזָאגְט אוּם דֶעם מְנַשְׁהֶעס פְרֵיידֶע זָאל גְרֶעסֶער זַיין אַלֶעם עֶר וֶועט דְרֶעזֶעלֶען דֶער זֶעהֶן, אוּנ וֶועט זִיךְ דֶער וִויסִין דָאס זַיין אוּנְשׁוּלְד אִיז אִיר שׁוֹין בֶּעקַאנְט, דֶער רַאבִּינֶער הָאט מְנַשְׁהֶען גִיפְרֶעגְט: „אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶן אִין דִיא פַּאפִּירִין פוּן אַייעֶר דְיֶעלָא דָאס מֶעהָאט אַייךְ פוּן בֶּרְלִין גִיבְּרַאכְט, אִיר הָאט דָארְטִין דָאקְטֶער גִישְׁטוּדִירְט“? יַא אִיךְ הָאבּ שׁוֹין צַייט אַיָאר גִישְׁטוּדִירְט דָאקְטֶער אִין בֶּרְלִין אוּנ אִיךְ בִּין שׁוֹין גַאנְץ וַוייט אַרַיין גִיפָארִין, נָאר דִיא סִיבָּה הָאט מִיר גָאר צוּ מִישְׁט, אִיךְ וַוייס יֶעצְט גָאר נִיט וואוּ אִיךְ זָאל זִיךְ קֶערִין?.

אִיךְ וֶועל מִיט אַייךְ גֵיין צוּ אַייעֶר פְרוֹיא אוּנ שְׁוֶוער אוּנ שְׁוִויגֶער, — הָאט צוּ אִים דֶער רַאבִּינֶער גִיזָאגְט.

איך

אִיךְ פִירְכְטֶע זִיךְ פַאר זַייא — זָאגְט מְנַשֶּׁה — פִילַייכְט וֶועלִין זַייא מִיר ווַייטֶער בֶּעהַאנְדְלֶען וִויא פָארְהֶער.

שְׁרֶעקְט אֵייךְ נִיט — זָאגְט דֶער רַאבִּינֶער — אִיךְ וֶועל מִיט אֵייךְ גֵיין אוּנ אִיךְ וֶועל צוּ ווִישִׁין אֵייךְ פְּרִידִין שְׁלִיסִין.

אָבֶּער פָארְהֶער מוּזְט אִיר מִיר צוּ שְׁוֶוערִין אִין גָאטֶס נָאמֶען דָאשׁ אִיר זָאלְט מַיין שְׁטוּדִירִין אִין בֶּערְלִין אִין גִיהַיים הַאלְטִין, אִיר זָאלְט דָאס פוּן אַייעֶר מוּנְד נִימַאנְדִין אַרוֹיס זָאגִין, וָוארוּם אִיר וַוייסְט דָאךְ דָאס מַיין פְרוֹיא וִויא אוֹיךְ אִירֶע עֶלְטֶערִין זַיינֶען אַלְט מָאדָעס גִיזָאהְגֶען, אוּנ וֶוען זַייא וֶועלִין זִיךְ דֶער ווִיסִין פוּן מַיין שְׁטוּדִירִין וֶועט זַייא דֶעם צָארִין אוֹיף רַייצִין, אוּנ אוֹיךְ וֶועט שׁוֹין מִיר אוּנְמֶעגְלִיךְ זַיין פוּן זַייא זִיךְ אַרוֹיס צוּ רַייסִין מַיין שְׁטוּדְיוּם צוּ עֶנְדִיגִין, זָעט אִיךְ בֶּעט אֵייךְ שְׁוֶוערְט עֶס מִיר צוּ — הָאט מְנַשֶּׁה דֶעם רַאבִּינֶער גִיבֶּעטִין.

אִיךְ שְׁוֶוער בַּייא גָאט דָאס אִיךְ זָאל עֶס פַאר אַשְׁטְרֵיינְגִין גִיהַיים הַאלְטִין, הָאט דֶער רַאבִּינֶער גִיעֶנְטְפֶערְט — נָאר זַייא וֶועלִין דָאךְ אֵייךְ גִיווִיס פְרֶעגִין וואוּ אִיר זַייט דֶעם יָאר גִיוֶועזְן, וָואס וֶועט אִיר זַייא עֶנְטְפֶערִין?

אִיךְ וֶועל זַיי וִויא עֶס אִיז פַאר שְׁווִינְדְלֶען, אָבֶּער פוּן שְׁטוּדִירִין טָאר אִיךְ זַיי פַאר קֵיין פַאל נִיט עֶנְדֶעקִין, אוּנ וֶוען עֶס וֶועט מִיר יֶעצְט גִילְטִין מִיט אַייעֶר הִילְף מִיט מַיין פְרוֹיא אוּנ אִירֶע עֶלְטֶערִין פְרִידִין צוּ שְׁלִיסִין, וֶועל אִיךְ דָא אִיר נִיט פִיל פַאר זַאמֶען, אִיךְ וֶועל נוּר אַפָּאר מָאנְהַייטִין פַאר בְּרֵיינְגֶען אוּנ נָאכְהֶער וֶועל אִיךְ אִים גִיהַיים ווַייטֶער קֵיין בֶּערְלִין רֵייזִין מַיין סְטוּדְיוּם צוּ עֶנְדִיגִין אוּנ אִיר זָאלְט דִיא גִיהַיימְנִים הִיטִין בִּיז אִיךְ וֶועל פוּן בֶּערְלִין דָאקְטֶער אַרָאפּ קוּמֶען אוּנ אַזוֹ רֵיידִינְדִיג זַיינֶען זַייא אִיבֶּערִין הוֹיף פוּן טוּרְמֶע אַרוּם גִיגַאנְגֶען, ווַייל מְנַשֶּׁה הָאט עֶרְוַוארְט עֶס זָאל אוּנְטֶער גִישְׁרִיבִּין וֶוערִין זַיין בֶּעפְרַייאוּנְגְס קַארְט.

36) פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם.

דְרֶעזָעלֶע אִיז נֶעבַּאךְ מִיט אִיר פַאר בִּיטֶערְט הַארְץ אַרֵיין אוֹיפִין הוֹיף פוּן טוּרְמֶע, דִיא קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין אוּנ פֶערְטִיפְט אִין אִירֶע טְרוֹיעֶרִיגֶע גִידַאנְקֶען, מִיט אַמָאל הָאט זִיא אִיר קָאפּ אוֹיף גִיהוֹיבִּין אוּנ זִיא הָאט גְלַייךְ דֶער זָעהֶן וִויא דֶער רַאבִּינֶער מִיט מְנַשֶּׁהֶען שְׁטֵייעֶן גֶעגִין אִיר, דִיזֶע פְלוּצְלוּנְגֶע עֶרְשַׁיינוּנְג הָאט אִיר דִיא אוֹיגִין פַארְבְּלַאנְקֶט, זִיא אִיז פַאר גְרָאס פְרֵיידֶע גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵייךְ אוֹיפִין אָרְט וִויא אַצוּ גִישְׁמִידְטֶע, אוּנ זָא גְלַייךְ אִיז מְנַשֶּׁה גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין וִויא אַשְׁטַאטוּעֶ פַאר פְרֵיידֶע אוּנ שְׁרֶעק, נָאר דֶער רַאבִּינֶער הָאט זַייא עֶרְמִינְטֶערְט מִיט זַיין גִישְׁרֵייא: אִיר גְלִיקְלִיכֶע פָּאר! פֶערְבְּרֵיינְגְט נִיט אַייעֶרֶע גְלִיקְלִיכְסְטֶע זֶעקוּנְדִין אִין שְׁטִיל שְׁווַייגִין! דָא הָאט דְרֶעזֶעל פֶערְשְׁפְּרַייט אִירֶע הֶענְט צוּם הִימְטֶעל אוּנ הָאט אוֹיס גִישְׁרִיעֶן: אָ גָאט! דוּא הָאסְט מִיר גִיעֶנְטְפֶערְט! אוּנ נָאכְהֶער זַיינֶען זַיי בֵּיידֶע זִיךְ גִיפַאלִין אוֹיף דִיא הֶעלְדְזֶער אוּנ הָאבִּין זִיךְ אוֹיף גִקְלַאמֶערְט וִויא אֵיין קֶערְפֶּער מִיט אַלַאנְגִין הַייסִין קוּשׁ אוּנ זַייעֶרֶע פְּרֵיידִין טְרֶערִין הָאבִּין זִיךְ צוּ זַאמֶען גִימִישְׁט אוֹיף זַייעֶרֶע גִיזִיכְטִין, מַיין טַייעֶרֶער מְנַשֶּׁה! מַיין לִיבְּט אוּנ מַיין הִילְף!

האט

הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִישְׁרִיעֶן פַאלִינְדִיג אִים צוּ דִיא פִּים — פֶּערְצַהְיֶיע מִיר מַיין לַייכְטְזִינִיגְקֵייט ! דוּרְךְ מַיינֶע נַארִישְׁקַייט הָאסְטוּ גִיוִויס פִיל גִילִיטִין, אִיךְ הָאבּ דָאס אָבֶּער גִיטָאן אוּנְוִויסִינְדִיג . . . אִיךְ הָאבּ נִיט גִיוואוּסְט אַז דָאס אִיז דַיין מוּטֶער . . . אָבֶּער פֶּערְצַהְיֶיע מִיר דָערוֹיף וָואס אִיךְ הָאבּ זִיךְ אוּנְטֶערְשְׁטַאנֶען דִיר צוּ פֶּערְדַאכְטִין . . . „מְנַשֶּׁה הָאט אִיר אוֹיף גִישְׁטֶעלְט אוּנ הָאט אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן : „מַיין לִיבֶּע דְרֶעזֶעלֶע ! מַיין אֵיינְצִיגֶער טְרַייסְט ! אִיךְ בִּין יֶעצְט אִין צְוַוייעֶן גְלִיקְלִיךְ ! מִיט דָעם וָואס אִיךְ זֶע דִיר מַיין זֶעלֶע ! אוּנ אוֹיךְ הָאבּ אִיךְ גִיפוּנֶען דַיין הַארְץ אִיבֶּער גֶעבִּין אוּנ טְרַייא צוּ מִיר, דוּא וֵוייסְט שׁוֹין מַיין אוּנְשׁוּלְד ! . . . «דִיא גְלִיקְלִיכֶע פָּאר הָאבִּין זִיךְ וִוידֶערְם אוּמְגִיאַרֶעמְט אוּנ הֶערוֹיסְגִיבְּרַאכְט פְרֵיידִין וֶוערְטֶער, נָאר וֶוער אִיז דָאס אִים שְׁטַאנְדֶע אוֹים צוּ שְׁרַייבִּין דִיא רִירִינְדֶע פְרֵיידֶע שְׁצֶענֶע וָועלְכֶע אִיז דָארְטִין גִיוֶועןְ, מִיר קָאנֶען זִיךְ נוּר פוּן דֶעם פָּארְשְׁטֶעלִין וִויא טְרָאגַאטֶעלְנֶע דִיא שְׁצֶענֶע אִיז גִיוֶוען דָאס זָאגַאר דִיא סָאלְדַאטִין אוֹיךְ דִיא מֶערְדֶערְשֶׁע רֶעסְטַאנְטִין וֶועלְכֶע זַיינֶען דָער בַּייא גִישְׁטַאנֶען זַיינֶען אוֹיךְ נִיט גִיבְּלִיבִּין גְלַייכְגִילְטִיג בַּייא דִיזֶער שְׁצֶענֶע, אַקְוָועלֶע טְרֶערִין הָאט זִיךְ פוּן זֵייעֶרֶע אוֹיגִין אַרוֹים גִיגָאסִין, אוּנ עֶס אִיז דָער בַּייא פִיל פְרֵיידִין טְרֶערִין פַאר גָאשִׁין גִיוָוארִין .

אוּנְזָער נֵייעֶ גְלִיקְלִיכֶע פָּאר פָאלְנ זַיינֶען זִיךְ גִינַאנְגֶען מִיט דִיא בֶּעגְלַייטוּנְג פוּן דָעם רַאבִּינֶער פוּן טוּרְמֶע צוּ הוֹיזֶע, פוּן אַלֶע הַייזֶער אִיז מֶען אַרוֹים גִילָאפִין אוּנ פַאר פְרֵיידֶע הָאט מֶען מִיט דִיא הֶענְט גִיפַּאצְט, אוּנ נִיט וִויסִינְדִיג וָואס צוּ טָאן הָאט מֶען מִיט אֵיין קוֹל פוּן אַלֶע זַייטִין גִישְׁרִיעֶן צוּ זַייא „מַזָל טוֹב ! מַזָל טוֹב“ ! בַּייא יֶעדִין הָאט זִיךְ פוּן דִיא אוֹיגִין גִיקַייקִילְט טְרֶערִין פַאר שִׂמְחָה, יֶעדֶערִין הָאט דִיזֶער גַאסְט שְׁטַארְק אִינְטֶערֶעסִירְט, אוּנ יֶעדֶער הָאט זִיךְ גִיהַיילְט צוּ דָער מִצְוָה צוּ לוֹיפִין אָנְזָאגִין אִין אֲשֶׁר יַעֲקֹבְ'ס הוֹיז פוּן דָעם נִיט גִירִיכְטִין גַאסְט, דִי גְלִיקְלִיכֶע פָּאר זַיינֶען אוֹיךְ פָערְבַּייא גִינַאנְגֶען דִיא הוֹיז פוּן שְׁמֶערִיל דָעם שׁוֹחֵט, אוּנ שְׁמֶערִיל אִיז אוֹיךְ גְלַייךְ צוּ זַייא אַרוֹים גִילָאפִין מִיט אַגִימַאכְט פְרֵיידֶע אוּנ אִיז מְנַשֶּׁהְ'ען אוֹיפִין הַאלְדְז גִיפַאלִין אוּנ הָאט אִים גִישְׁוָוארִין בַּייא בָּארְד אוּנ פֵּאוֹת ; דָאס עֶר הָאט צַייט זַיין לֶעבִּין נִיט גִיהַאט אַזַא אַשִׂמְחָה וִויא אִיצְטֶער מִיט זַיין צוּרִיק קוּמֶען, מְנַשֶּׁה הָאט אִים פַאר זַיין סַאצוּאוּסְטְוָוע גִידַאנְקְט אוּנ הָאט גִיזָאגְט : דָאס עֶר הָאט נָאךְ נִיט פַאר גֶעסִין דִיא טוֹבָה וֶועלְכֶע שְׁמֶערִיל הָאט מִיט אִים גִיטָאן פַאר זַיין אַנְטְלוֹיפִין מִיט דִיא עֶטְלִיכֶע רוּבִּיל וֶועלְכֶע עֶר הָאט אִים גִיגֶעבִּין, וֶוען דִיא פָּאר פָאלְנ זַיינֶען צוּ הוֹיזֶע גִיקוּמֶען הָאבִּין זַייא שׁוֹין גִיפוּנֶען דִיא שְׁטוּבּ גִיפַּאקְט מִיט מֶענְטְשִׁין, וַוייל יֶעדֶער אֵיינְצִיגֶער הָאט זִיךְ מִיט מְנַשֶּׁהְ'ען גִיפְרֵייט, עֶר אִיז גִילִיבְּט גִיוֶוען פוּן אַלֶעמֶען, אוּנ מִיר קָאנֶען זִיךְ זָעלְבְּסְט פָּארְשְׁטֶעלִין דִיא פְרֵיילִיכֶע שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם וָועלְכֶע מְנַשֶּׁה הָאט בֶּעקוּמֶען, עֶס אִיז דָארְטִין גִיוֶוען פְרֵיידֶע אִיבֶּער פְרֵיידֶע פִיל גִיוֵויינְט אוּנ גִילַאכְט, עֶס אִיז דָארְטִין וִוידֶער הָאלְט גִיוָוארִין דִיא גַאנְצֶע שְׁצֶענֶע פוּן מְנַשֶּׁהְ'עס מוּטֶער וֶועלְכֶע אִיז זַייא פָּאר גִיקוּמֶען אַלֶעם אֵיין פְרֶעמְדֶע אוּנ מֶעהָאט דָאס דָער צֵיילְט אִין פְרֵיידִין, אוּנ חֲיֶענֶעלֶע הָאט

אוֹיךְ

אויך גֵימוּזְט שְׁפִּילִין דִיא רָאלֶע גְלַייךְ מִיט אַלֶעמָען ׳

אִין דֶעם זֶעלְבִּין טָאג וָואס דִיא שְׁטָאט הָאט גִיקָאכְט מִיט דֶעם נַאסְט, וואו מֶע אִיז גִיגַאנְגֶען אוּנ גִישְׁטַאנֶען הָאט מֶען אַלְץ גִיהֶערְט וִויא מֶעדֶערְצֵיילְט מִיט פְרַיידֶע דִיא נִיסִים וֶועלְכֶע גָאט הָאט גִיטָאן מִיט דִיא פְרוּמֶע דְרָעזֶעלִין אוּנ גְרַאדֶע אִין דֶער וַוײלֶע וָואס זִיא אִיז גִיגַאנְגֶען אִין אַדְבַר מִצְוָה, אִין דֶעם זֶעלְבִּין טָאג אִיז אַבִּיסִיל דִיא שִׂמְחָה פַארְשְׁטֶערְט גִיוָוארִין דוּרְךְ דֶעם וָואס מֶעהָאט פוּן עֶלֶער הוֹיט דֶעם אִיסְבָּארְשְׁצִיק אִין קֵייטִין אַרָאפּ גִיפִירְט אִין טוּרְמֶע, בַּייא נַאכְט אִיז גְלַייךְ גִיוָוארִין אַגְרוֹיסֶע אֲסִיפָה, דִיא דַאפּוּטַאטִין הָאבִּין גִישְׁרִיעֶן אַז עֶס אִיז אַרְצִיחָה פוּן אַשְׁטָאט אַז דֶער אִיסְבָּארְשְׁצִיק זָאל לַיידִין פַאר קָהָלְשֶׁע אִינְטֶערֶסִין אוּנ מֶעזָאל אִים לָאזִין פַאלִין, אִם כֵּן וֶועט דָאךְ קֵיינֶער נִיט וֶועלִין זַיין קֵיין אִיסְבָּארְשְׁצִיק (!!) הָאבִּין זַייא גִישְׁרִיעֶן — אוּנ פוּן דֶער אֲסִיפָה אִיז אַרוֹיס... דוּא פַאר שְׁטֵייסְט וָואס מַיין לִיבֶּער לֶעזֶער? מִן הַסְתָּם אַז מֶעזָאל מַאכִין אַקְרָאבְּקֶע אוֹיף גַאזֶע, אוּנ אַז דָאס הָאט אוֹיךְ נִיט גִיקְלֶעקְט הָאט מֶען גִיקְלַאפְּט דִיא אָרִימֶע אִידֶעלִיךְ אִיבֶּער דִיא פוּסְטֶעקֶעשֶׁענֶעס מִיט רַאסְקְלַאדִין, אוּנ מֶע אִיז אוֹיפִין לַאנְד אוֹיךְ אַרוּם גִיפָארִין אוֹיף דִיא מִצְוָה פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם, אוּנ דֶער אִיסְבָּארְשְׁצִיק אִיז גִיבְּלִיבִּין אַיין אִיסְבָּארְשְׁצִיק דֶען עֶר אִיז בַּאלְד פְרַייא גִיוָוארִין, — אוּנ אִין דֶער אֱמֶת וואו אִיז דֶער יוֹשֶׁר מֶעזָאל לָאזִין פַאלִין אַמֶענְטְשִׁין אִיבֶּער קָהָלְשֶׁע גִישֶׁעפְטִין? עֶר אִיז דָאךְ פָארְט אַיין עוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִיבּוּר (בֶּאֱמוּנָה?), אַיי פַאר וָואס הָאט עֶר אִין קָהָל נִיט אָפְּגִיגֶעבִּין דֶעם פִינְף אוּנ צְוַואנְצִיגֶער וֶועלְכִין עֶר הָאט פַארִין פַאסְפָּארְט גִינוּמֶען בַּייא דֶעם גַנָב? דָאס אִיז טַאקֶע אַקַשְׁיָה, אוּנ דֶער תִּירוּץ אִיז נָאר דֶער פַארְצַייטִיגֶער עֲבָדִים הָיִינוּ... דָאס הֵייסְט: מִיר זַיינֶען אַמָאל גִיוֶועִן קְנֶעכְט צוּ פַּרְעֹה׳ן, אוּנ הַיינְט דִינֶען מִיר פַאנְשְׁצִיזְנֶע צוּם אִיסְבָּארְשִׁיק אוּנ דַאפּוּטַאטִין ׳

37) דָאס בֶּעקְלָאגִין.

זִימֶל וַויינְשְׁטָאקְס פְלוּצְלוּנְגֶער פֶערְשְׁוואוּנְדִין וֶוערִין אִיז בַּייא אַלֶעמֶען אַיין רֶעטְזַאל גִיוֶועזִין, קֵיינֶער הָאט נִיט גִיוואוּסְט וואו עֶר אִיז אַהִין גִיקוּמֶען, מַאנְכֶע הָאבִּין גִיזָאגְט דָאס עֶר אִיז פוּן הַארְץ קְלֶעמֶענֶעס פוּן דֶעם וָואס זָאהְנְשַׁיין וִויל שְׁלִיסִין מִיט רֶעבֶּעקִין אַיין אַנְדֶער פַּארְטֵיי אַנְטְלָאפִין גִיוָוארִין, אוּם זַיינֶע אוֹיגִין זָאלִין נִיט זֶעהֶן זַיינֶע שְׁמֶערְצִין, אוּנ מַאנְכֶע הָאבִּין גִיזָאגְט דָאס עֶר הָאט זִיךְ גִיוִוים דֶער טְרוּנְקֶען פוּן שְׁמֶערְצִין, אוּנ אַטֵייל הָאבִּין גִיזָאגְט, דָאס עֶר הָאט זִיךְ אוּמְגֶעבְרִין דֶער טְרוּנְקֶען, אוּנ יֶעדֶערֶער נָאךְ זַיין שִׁיטָה הָאט גִיהַאט נִיטוּג רְאָיוֹת צוּ בְּרֵיינְגֶען ׳

אַלֶע מֶענְטְשִׁין וֶועלְכֶע הָאבִּין אִים נָאר גִיקָאנְט, אוּנְטֶער וֶועלְכֶע עֶס וָואר אוֹיךְ אוּנְזֶער מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ, הָאבִּין אִים שְׁטַארְק בֶּעדוֹיעֶרְט, אָבֶּער מֶער פַאר אַלֶעמֶען הָאבִּין נָאךְ עֶס זַיינֶע עֶלְטֶערִין אוּנ אוֹיךְ רֶעבֶּעקֶע נִיקְלָאגְט אוּנ גִיוַויינְט, דִיא עֶלְטֶערִין וִויא נָאךְ אַטֵייעֶרִין בֵּן יָחִיד, אוּנ רֶעבֶּעקֶע וִויא נָאךְ

אגליבטן

אַגִילִיבְּטִין הָאבִּין מַיכִין טְרֶערִין פֶערְגָאסִין, דִיא אוֹיגִין הָאט זַיי נִיט גִיטְרִיקִינְט, אוּנ הָאבִּין פַאר זִיךְ קַיין טְרוֹיסְט נִיט גִיפוּנֶען.

זַיינֶע עֶלְטֶערִין זַיינֶען פוּן יְסוּרִים גְרָאה אוּנ אַלְט גִיוָוארִין, אוּנ הָאטְשׁ אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק אִיז נָאךְ אַמִיטֶעלֶער. אִיד גִיוֶוען אִיז עֶר פוּן זַיין צָרָה גִיוָוארִין אַיינְגִיבֵּייגִין אִין דְרַייעֶן אַז קֵיינֶער הָאט אִים נִיט דֶער קָאנְט, שְׁרֶעקְלִיךְ אוּנ שׁוֹיעֶרְלִיךְ אִיז גִיוֶוען צוּ זֶעהְן וֶוען זַיין מוּטֶער לִיפְשֶׁע פְלֶעגְט גֵיין אוֹיפִין גַאס אוּנ פְלֶעגְט דֶער זֶעהֶן אֵיינֶעם פוּן אִיר זִימִילְס חֲבֵירִים, זִיא פְלֶעגְט דִיא הֶענְט פַאר בְּרֶעכִין אוּנ דִיא הָאר פוּן קָאפּ רַייסִין אוּנ פְלֶעגְט שְׁרַייעֶן מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין: וואוּ אִיז מַיין קִינְד!... וואוּ אִיז מַיין קִינְד!... וואוּ אִיז מַיין טַייעֶרֶער בֵּן יָחִידִיל... וואוּ הָאבִּין זִיךְ דַיינֶע בֵּיינְדֶעלִיךְ פֶערְוַואלְגֶערְט!... אִיךְ הָאבּ דָאךְ דִיר מִיט טְרֶערִין אוֹיס גִיבָּאדִין! צֶעהֶן קִינְדֶער הָאבּ אִיךְ בֶּעגְרָאבִּין בִּיז אִיךְ הָאבּ דִיר מַיין אֵיינְצִיגִין טְרַייסְט דֶער הַארְט אוֹיס צוּ הָאדֶעוֶוען! אִיךְ הָאבּ גִיהָאפְּט פוּן דִיר נַחַת צוּ הָאבִּין, אִיךְ הָאבּ גִיהָאפְּט אַז דוּא וֶועסְט זַיין מַיין טְרַייסְט צוּ דִיא עֶלְטֶערֶע יָארִין... אַלֶע הָאבִּין מִיר מְקַנְא גִיוֶוען אַזַא אַגִילְדֶערְנֶע קִינְד, אָבֶּער וואוּ בִּיזְטוּ אִיצְטֶער מַיין נֶחָמָה!... וֶוער הָאט דִיר פוּן מִיר אָפּ גִירִיסִין?! וֶוער הָאט דָאס אָפּ גִיפְּלִיקְט דִיא בְּלוּם פוּן מַיין הוֹיז? אוּנ אַזוֹ פְלֶעגְט זִיא אִין מִיטִין גַאס שְׁרַייעֶן בִּיז זִיא פְלֶעגְט אִין חַלָשׁוֹת בְּלַייבִּין, אַלֶע פְּרִיסוּטְכְטְווַאוּשְׁצִי, (דֶער בַּייא שְׁטֵייעֶר) בַּייא דִי שׁוֹיעֶרְלִיכֶע שְׁצֶענֶע הָאבִּין טַייכִין טְרֶערִין פֶערְגָאסִין, אוּנ אַזֶעלְכֶע שְׁצֶענֶעס פְלֶעגְט זִיךְ אָפְט טְרֶעפִין.

נָאךְ בִּיטֶערֶער פַאר זַיינֶע עֶלְטֶערִין אִיז רָעבֶעקִין גִיוֶוען, דֶען זַייא הָאבִּין לְכָל הַפָּחוֹת זִיךְ גִיקָאנְט אוֹיס וֵויינֶען זַייעֶר פַארְבִּיטֶערְטֶע הַארְץ אָבֶּער רָעבֶעקֶע הָאט גִימוּזְט אִין זִיךְ אִירֶע וואוּנְדִין שְׁטִיקִין, אִין דֶער שְׁטִיל פְלֶעגְט זִיא זִיךְ אוֹיס וַויינֶען, זִיא פְלֶעגְט נִיט וֵוייניג לַיידִין פוּן אִיר פָאטֶער וֶוען עֶר פְלֶעגְט אִיר גִיפִינֶען פֶערְוֵויינְט, עֶס אִיז אִיר פִינְשְׁטֶער גִיוֶוען אִין אַלֶע וִוינְקֶעלִיךְ זִיא הָאט זִיךְ קַיין אָרְט נִיט גִיפוּנֶען, דִיא בֶּעסְטֶע צַייט אִיז בַּייא אִיר גִיוֶוען וֶוען זִיא פְלֶעגְט זִיךְ אַרַיין חַאפִּין בַּייא אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק אִין הוֹיז, דָארְטִין פְלֶעגְט זִיא אִיר פֶער בִּיטֶערְטֶע הַארְץ אוֹיס גִיסִין מִיט טְרֶערִין צוּ זַאמֶען מִיט זַיינֶע עֶלְטֶערִין, זִיא פְלֶעגְט זִיךְ מִיט זַייא מֶעשְׁטִין דִיא קְלָאג, דֶען יֶעדֶערֶער פוּן זַייא הָאט אַלֵיין גִיזָאגְט אַז אִים אִיז דִיא קְלָאג גְרֶעסֶער, אוּנ רָעבֶעקֶע פְלֶעגְט אִיר קִינָה קָאנְצִין דֶער מִיט: אַייעֶר בְּרָאךְ אִיז נָאךְ נִיט גְלַייךְ צוּ מַיינֶעם, אִיר זַייט שׁוֹין בְּעַארְהֶרְטֶע מֶענְטְשִׁין דִיא וֶועלְט הָאט שׁוֹין אַייךְ גִישְׁמֵייכִילְט נַיינְצֶעהֶן מִיט אַזַא קִינְד, אָבֶּער מַיינֶע יוּנְגֶע יָארִין זַיינֶען פֶערְשְׁנִיטִין, אִיךְ הָאבּ נָאךְ קַיין לִיכְטִיגְקַייט אוֹיף מַיין לֶעבִּין נִיט גִיזֶעהֶען אוּנ וֶועל שׁוֹין נִיט זֶעהֶן, דִיא יָארִין מִיט וֶועלְכֶע דֶער שֶׁעפֶּפֶער וֶועט מִיר שְׁטְרָאפִין צוּ לֶעבִּין אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶועלִין מִיר פִינְשְׁטֶער אוּנ בִּיטֶער זַיין, מַיין טְרַייסְט אִיז נָאר דִיא גְרָאבֶּע, אָבֶּער וֶוער וֵויים אוֹיף וִויא לַאנְג מַיין דֶעקְרֶעט אִיז צוּ מַאטֶערִין זִיךְ אוֹיף דֶער וֶועלְט?!...

אוּנ אַזוֹ הָאט זִיךְ בַּייא זַייא דֶער טְרוֹיעֶר גִישְׁטַארְקְט פוּן טָאג צוּ טָאג, דֶען וָואס וַייטֶער אִיז אַלְץ שְׁוַואכֶער גִיוָוארִין זַייעֶר הָאפֶענוּנְג אוֹיף זִימִילְס קוּמֶען.

זָאהְנְשַׁיין הָאט זִיךְ מִיט רֶעבֶּעקְעֶן מִיט אַלֶע מִיטְלֶען גִימַאטֶערְט אִיר צוּ בֶּערוּהִיגִין אוּנ זִיא זָאל אַיין שְׁטִימְמֶען צוּ נֶעמֶען דֶעם דָאקְטָער סְלוּצְקִי, אַמָאל מִיט גוּטִין אַמָאל מִיט בַּייזִין, אָבֶּער זִיא הָאט עֶס גָאר נִיט גִיוָואלְט הֶערִין, דֶערוּם הָאט עֶר גִיטְרַאכְט דָאס צוּ לָאזִין אִין לַאנְגִין בַּאנְק אוּנ מִיט דֶער צַייט וֶועט זִיא שׁוֹין צוּם שֵׂכֶל קוּמֶען.

38) אַנַייעֶר פְּלַאן

נוּא וָואס חְיֶענֶעלֶע? — הָאט שְׁמֶערִיל צוּא אִיר גִיזָאגְט — אַ מוֹרָא אַרָאפּ אַ מוֹרָא אַרוֹיף, פוּן זִימְלֶען זַיינֶען מִיר ב״ה פָּטוּר גִיוָוארִין, צְווִישִׁין רַאבִּינֶער מִיט זָאהְנְשַׁיינֶען אִיז שׁוֹין גִיוָוארִין אַקְרִיג אַלְץ וִויא מִיר הָאבִּין גִיוואוּנְשִׁין לְטוֹבַת הַקָארָאבְּקֶע, מִיר זַיינֶען שׁוֹין בַּאלְד פַארְטִיג גִיוָוארִין מִיט אַלֶע אוּנְזֶערֶע שׂוֹנְאִים, מִיט אַמָאל — וַיָבֹא הָמָן... אִיז גִיקוּמֶען מְנַשֶּׁה, אַמַפָּלָה וָואלְט אִיךְ זִיךְ שׁוֹין רִיכְטִין עֶר זָאל אַהֶער קוּמֶען, דוּכְט זִיךְ אִיךְ הָאבּ גוּט פַאר פְלֶעקִילְט, נָאר אַז גָאט וִויל נִיט אִיז אֵין עֵצָה וְאֵין תְּבוּנָה, גָאט רֵייצְט זִיךְ מִיט אוּנְז, מִן הַסְתָּם נִיט אוּמְזִיסְט, עֶס אִיז אַסִימָן אַז מִיר זַיינֶען נָאךְ מִיט אַלִימֶען נִיט פְרוּם, אִיךְ פַארְשְׁטֵיי אֲפִילוּ נִיט מִיט וָואס? אִיךְ הָאבּ זִיךְ שׁוֹין פוּן לַאנְג אָן אַרוּם גִיטַאפְּט אוּנ הָאבּ אוֹיף זִיךְ קַיין עֲבֵירָה נִיט גִיפוּנֶען, אִיךְ הָאבּ אִיבֶּער גִיזֶעהֶן מַיינֶע מְזוּזוֹת מִיטִין אֱמֶת זָאגִינְדִיג הָאבּ אִיךְ גִיפוּנֶען אֵיינֶע אַ פְּסוּלֶע אוּנ אִיךְ הָאבּ אִיר אוּם גִיבִּיטִין אוֹיף אַנַייעֶ, הַיינְט הָאט שׁוֹין גָאט צוּ מִיר גָאר נִיט, נָאר טָאמֶער בִּיזְטוּ עֶפֶּעס זִינְדִיג? זַייא זִיךְ מִתְוַדֶּה נִישְׁקָשֶׁה פַאר מִיר שֶׁעם זִיךְ נִיט.

אִיךְ זִינְדִיג? — הָאט חְיֶענֶעלֶע גִיזָאגְט — אִיךְ וַויים נִיט מִיט וָואס, דוּכְט זִיךְ אַז דִיא אָרִימֶע בַּחוּרִים עֶסִין חַאפּ אִיךְ זִיךְ אַלֶע מָאל דֶער לַאנְגֶען, אֵיידֶער דִיא מַאדִין טוּעֶן זִיךְ נָאר אַרִיר, נִיט אוֹיס גִירֶעט זָאל זַיין אִיךְ דַאבִּין אַלֶע טָאג, אוּנ אַז דֶער סְמַאטְרִיטִיל אִיז גִינַאנְגֶען קְלַייבִּין הָתִימוֹת צוּא מַאכִין דָא פַאר מֵיידְלִיךְ אַקְלַאס הָאבּ אִיךְ דֶעם טַאטִין נִיט גִילָאזִין חַתְמֶענֶען, נִיט אַזוֹ וָואס אִיךְ הָאבּ נִיט פַאר גוּנֶען אַז אַיין אָרִימֶע מֵיידִיל זָאל וָואס קָאנֶען, וִויא הֵייל פוּן פְרוּמְקַייט, מֶעוָואלְט דָאךְ דָארְטִין צוּ לָאזִין וֶוערִין, אִיךְ זָאל זָאגִין אַז דָאס אִיז עֶפֶּעס אַיין עֲבֵירָה; דָאס וֶוען מֶען דֶער לַאנְגְט אַפָּרִיץ אִין פָּאקִי פָּארְטֶער סַאמְפַּאנְיֶער אִיז גִיוואוֹינְלִיךְ וִויא אַפָּרִיץ אוּנ בִּפְרַט אַשַׁיינֶע מֵיידִיל, אִין אַפַּרְנָסָה קָאן מֶען דָאךְ אַזוֹ גְרָאבּ נִיט זַיין מֶעקָאן דָאךְ נִיט אַנְטְלוֹיפִין מֶען מוּז אַלְץ מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה זַיין גָאט וֶועט דָאס גִיוִויס פַאר אַזִינְד נִיט רֶעכֶענֶען.

אָבֶּער דוּא וַוייסְט חְיֶענֶעלֶע — הָאט שְׁמֶערִיל גִיזָאגְט — אַז מִיר קָאנֶען אוּמְגְלִיקְלִיךְ וֶוערִין, מְנַשֶּׁה וֶועט מִיט דֶער צַייט אוֹיךְ דֶער גַיין אַז מִיר הָאבִּין אַ יַד גִיהַאט אִין זַיין אַרוֹיס טְרַייבִּין, עֶר וָועט דֶער גַיין אַז דֶער בְּרִיף וֶועלְכֶער

אִיז צוּ זַיין מוּטֶער אָן גִיקוּמֶען זִיא זָאל גְלַייך אָפּ פָּארִין וַואקְסְט דָאס פוּן אוּנְז, אוֹיךְ וֶועט דָאךְ אַרוֹיף אוֹיפִין טֶעלֶער אַז דַיין טַאטֶע אִיז אִים נִיט גִילָאפִין יָאגִין מִיט פָּאלִיצִיֶע וִויא אִיךְ הָאבּ אִים גִיזָאגְט, עֶם הַאלְט מִיט אוּנְז גַאנְץ שְׁמָאל.

שְׁלֶעכְט אִיז שְׁלֶעכְט גְלַייךְ – זָאגְט חְיֶענֶעלֶע — אוּנ וִויא קָאן אִיךְ דָאס צוּ זֶעהְן מַיין שְׁוֶועסְטֶערִילְם נַחַת, זִיא קְוֶועלְט דָאךְ אִין פֶּערְגֶענִיגִין, אוּנ צוּם פַּאהִיבּוּל אִיז מְנַשֶּׁה נָאךְ שֶׁענֶער גִיוָוארִין וִויא פְרִיעֶר, הַיינְט רֶעט עֶר דַייטְשׁ גִיצַייכִינְט, זוּאוּ הָאט עֶר דָאס גִיקָאנְט זִיךְ אוֹיס לֶערְנֶען? . צוּ דֶער גַיין בַּייא אִים וואוּ עָר אִיז דֶעם יָאהְר גִיוֶועזִין אִיז בְּשׁוּם אוֹפֶן נִיט, וָואס דְרֶעזֶעקֶע מַאטֶערְט זִיךְ נִיט אוֹיס בַּייא אִים צוּא דֶער גַיין אָבֶּער עֶר זָאגְט אִיר אוֹיךְ קַיין קְלָארֶע תְּשׁוּבָה, וִויא אֵיינֶער פְרֶעגְט בַּייא אִים וואוּ עֶר אִיז דֶעם יָאהְר אוֹיסִין גִיוֶועזִין, וֶוערְט עֶר רוֹיט אוּנ הֵייבְּט זִיךְ אָן צוּא טוּמְלֶען מִיט דִיא רֵייד, דָא זָאגְט עֶר אִין דֶער שְׁטָאט אוּנ דָא אִין אַיין אַנְדֶער שְׁטָאט, אוּנ קַיין אֱמֶת אִיז נִיט צוּ דֶער גַיין, אִיךְ רֶעכִין מֶעדַארְף גָאר אוֹיף אִים אוֹיס טְרַאכְטִין אַז עֶר הָאט זִיךְ עֶרְגֶעץ בִּיטוּיפְט, אֶפְשֶׁר וָואלְט דָאס הֶעלְפִין, מֶעוֶועט דָאס אוֹיף אִים גְלוֹיבִּין וַוייל עֶר זָאגְט נִיט וואוּ עֶר אִיז גִיוֶועזִין אוּנ עֶר וֶוערְט רוֹיט וִויא מֶען פְרֶעגְט אִים דָאס.

נֵיין נֵיין — זָאגְט שְׁמֶערִיל — דָאס אִיז קַיין פְּלַאן נִיט, מֶעוֶועט דָאס שׁוֹין אוֹיף אִים נִיט גְלוֹיבִּין, נוּר חְיֶענֶעלֶע דוּ גְרֵייט אַקָארְשְׁט אָן דֶעם גְרָאסִין, וֶועדַאיי דִיא קָאפּ וֶועט אוֹיף מִיר נִיט זַיין אִיךְ וֶועל עֶפֶּעס אוֹיס זוּכִין אַנַייעֶם פְּלַאן, מְנַשֶּׁה וֶועט דָא קַיין טוּן זַאלְץ נִיט אוֹיף עֶסִין, מַיין נִיט דִיא וֶועלְט קָאנְצֶעט זִיךְ שׁוֹין, גִישְׁקָשֶׁה שְׁמֶערִיל לֶעבְּט נָאךְ.

אִין עֶטְלִיכֶע טֶעג אַרוּם הָאט שׁוֹין ר׳ שְׁמֶערִיל בַּייא חְיֶענֶעלִין אַהִיפְּשֶׁע סַטְבֶּע גִינוּמֶען „אַפְּלַאן הָאבּ אִיךְ שׁוֹין אוּנ טַאקֶע אַגִיצַייכִינְטִין“ — הָאט עֶר צוּ אִיר גִיזָאגְט — דוּא וֶועסְט אַלַיין זָאגִין דָאס קַיין בֶּעסֶערִין דַארְף מֶען שׁוֹין נִיט, דוּא וֶועסְט קוּקִין אוּנ לַאכִין אָן אַשִׁיר, נָאר גֶעלְט וֶועט מֶען דַארְפִין הִיפְּשֶׁע, אוּנ דֶער וַויילֶע קוּק אוּנ שְׁוַוייג.

39 דִיא זִיטָאמִירֶער וַוייבִּיל.

דִיא פְרֵיידֶע פוּן דְרֶעזֶעלִין צַייט מְנַשֶּׁה אִיז גִיקוּמֶען אִיז אוּנְבֶּעשְׁרַייבְּלִיךְ, אִין אַקוּרְצֶע צַייט הָאט זִיא זִיךְ אִין גִיזוּנְד אִין גַאנְצִין פַּארִיכְט דָאס קֵיינֶער הָאט אִיר כִּמְעַט נִיט דֶער קָאנְט, נָאר אַיין זַאךְ הָאט אִיר דִיא הַארְץ גִיטָאצֶעט, דָאס וָואס זִיא הָאט בַּייא מְנַשֶּׁהְ׳ן נִיט גִיקָאנְט דֶער גַיין וואוּ עֶר אִיז דֶעם יָאהְר גִיוֶוען, אוּנ נָאךְ מֶער — וָואס מְנַשֶּׁה הָאט אִיר וֶוענִין דֶעם קָאנְטְרַאסְטְנֶע אַנְטְוָוארְטִין גִיגֶעבִּין, דָא הָאט עֶר גִיזָאגְט דָאס עֶר אִיז אִין סוּבַאלְק גִיוֶוען אוּנ דָא אִין זִיטָאמִיר אוּנ נָאךְ גֶעמֶען פוּן שְׁטֶעט הָאט עֶר אָן גִיתַאפְּט, אוּנ זִיא הָאט פַאר שְׁטַאנֶע אַז דָאס אִיז אַלְץ נִיט קַיין רִיכְטִיגֶע אַנְטְוָוארְטִין.

מְנַשֶּׁה הָאט דִיא רִיכְטִינְקַייט נִיט גִיקָאנְט זָאגִין: עֶרְסְטִינְס וַוייל עֶר הָאט פַאר שְׁטַאנֶען אַז דֶער מִיט וֶועט עֶר בַּייא זַייא פַאר הַאסְט וֶוערִין, אוּנ אוֹיךְ וָועלִין

זייא

זַייא אִים נִיט לָאזִין צוּרִיק נָאךְ בַּרְלִין רַייזִין זַיין שְׁטוּדְיוּם צוּ עֶנְדִיגִין, אוּנ עֶר הָאט אַנְדֶערְם נִיט גִידֵיינְקְט וִויא נָאךְ בַּרְלִין צוּא רַייזִין אוּם זַיין שְׁטוּדְיוּם צוּא עֶנְדִיגִין, עֶר הָאט אָבֶּער קַיין רַאטְהּ נִיט גִיפוּנֶען מִיט וָואס פַאר אַיין אוּיס רֵייד עֶר זָאל אַוֶועק פָּארִין, אוּיךְ אִיז אִים שְׁוֶוער גִיוֶוען זִיךְ צוּ שֵׁיידִין פוּן דְרֶעזְלֶען, דְרוּם אִיז עֶר אַלְץ וֶועגִין דֶעם בַּזָארְגְט גִיוֶוען, עֶר הָאט זִיךְ מְיַישֵׁב גִיוֶוען מִיטִין רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל אוּנ זַייא הָאבִּין בֵּיידֶע קַיין עֵצָה נִיט גִיפוּנֶען.

אֵיין מָאל אִיז זִיךְ אָשֵׁר יָעקִילְם גִיזִינְטִיל אִין הוֹיז גִיזֶעסִין אוּנ הָאבִּין זִיךְ גַאנְץ פְרֵיילִיךְ בָּעסֶעדֶעוֶועט, דֶען בִּיז מְנַשְׁהֶעם צוּרִיק קוּמֶען זַיינֶען אַלֶע קְרַאנְק גִיוָוארִין פוּן דְרֶעזִילָם וֵויינֶען אוּנ קְלָאגִין, זַייא הָאבִּין פוּן אִיר קַיין בֶּערוּהְטֶע מִינוּט נִיט גִיהַאט, אוּנ צַייט מְנַשֶּׁה אִיז גִיקוּמֶען אִיז בַּייא זֵייא אִין שְׁטוּבּ פְרֵיילִיךְ גִיוָוארִין, דְרוּם זַיינֶען זִיךְ אַלֶע גִיזֶעסִין אַרוּם טַייא טִישׁ אוּנ הָאבִּין זִיךְ פַאר בְּרַאכְט, מְנַשֶּׁה אִיז גִיזֶעסִין אוּיבִּין אָן לֶעבִּין אִים דְרֶעזֶעלֶע אוּנ אַרוּם זַייא אָשֵׁר יָעקִיל מִיט עֶלְקֶען אוּנ דִי גַאנְצֶע גִיזִינְטִיל, אוּנ עֶס אִיז גְשְׁפְּרָאכִין גִיוָוארִין וֶועגִין דֶעם אִירְטְהוּם פוּן מְנַשְׁהֶעם מוּטֶער אוּנ עֶס אִיז דֶער בַּייא פִיל גִילַאכְט גִיוָוארִין, אוּנ דְרֶעזֶעל הָאט זִיךְ נִיט פַאר גוּנֶען אֵיין מִינוּט פוּן מְנַשְׁהֶען דִיא אוּיגִין אַרָאפּ צוּא נֶעמֶען, אוּנ מְנַשֶּׁה הָאט דָאס בַּמֶערְקְט אוּנ דָאס הָאט אִים גִיקְרֵיינְקְט וַוייל עֶר וַויים דָאךְ אַז עֶר וֶועט זִיךְ מִיט אִיר דַארְפִין זֶעגְנֶען אוּיף גַאנְצֶע דְרַייא יָאהְר דִי צַייט וֶועלְכֶע עֶר מוּז אִין בַּרְלִין שְׁטוּדִירִין, אוּנ עֶר הָאט גִיפִירְכְטֶעט דָאס דְרֶעזֶעלֶע וֶועט דָאס נִיט אוּיס הַאלְטִין.

אִין דֶעם אִיז אַרַיין גִיקוּמֶען צֶערְנֶע דִיא קְלַייבֶּערְקֶע מִיט אִיהְר קָאשִׁיק בְּרוֹיט „נִיט לִיבּ דִיר דַיין גַאסְט דְרֶעזֶעלֶע“ הָאט צֶערְנֶע אוּיף אִיהְר בַּיי קֶעלְכִיל גִיזָאגְט — אַהַא אִיךְ הָאבּ גִיזָאגְט. אַז עֶר וֶועט קוּמֶען וַוייל דֶער בּוֹרֵא הָאט גִימוּזְט צוּא הֶערִין דַיינֶע טְרֶערִין, וִויא עֶס אִיז גִישְׁרִיבִּין אִין אוּנְזֶער הַיילִיגֶע תּוֹרָה, אַז אַלֶע טוֹיעֶרִין זַיינֶען פַאר שְׁלָאסִין נָאר דֶער טוֹיעֶר פוּן טְרֶערִין נִיט, אוֹי ר׳ מְנַשֶּׁה וֶוען אִיר וָואלְט וִויסִין וִויפִיל מִיר הָאבִּין נָאךְ אַייךְ צוּ בַּיינְקְט? עֶס אִיז גִיוֶוען צוּ וַויינֶען קוּקִינְדִיג וָואס פוּן דִיא תַּלְמוּד תּוֹרָה אִיז גִיוָוארִין אָן אַייךְ, דֶער וָואס אִיךְ הָאבּ דִיא הֶענְט נִיט גִיוַואשִׁין הָאט אַייךְ גִימוּזְט דֶער וֶועקִין דֶעם זְכוּת פוּן תַּלְמוּד תּוֹרָה אוּנ אַייךְ אַהֵיים אוּמְקֶערִין, אַזוֹ וִויא אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט מֶען אִין קֵייטִין גִיבְּרַאכְט קַיין מִצְרַיִם וַוייל דֶער וָואס אִין הִימִיל הָאט אַזוֹ גִיוָואלְט, אַזוֹ וִויא דִיא הַיילִיגֶע סְפָרִים שְׁרַייבִּין, אוּנ אַז דֶער לֶעבֶּעדִיגֶער הָאט גִיוָואלְט אִיר זָאלְט אַהֶער קוּמֶען דִיא אָרִימֶע יְתוֹמִים עֶפֶּעס אִידִישְׁקַייט אוּיס לֶערְנֶען זַייא זָאלִין תָּאמְשׁ קָאנֶען מַאֲבִיר קֶערִי (מַעֲבִיר קְרִיאָה) זַיין דִיא סִדְרָה הָאט מֶען אַייךְ אוּיךְ וִויא אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹבִין גִיבְּרַאכְט אִין קֵייטִין, זָאגְט נִיט אַז אִיךְ בִּין אַנַאם הָארֶעץ (עַם הָאָרֶץ) אִיךְ וַויים פוּן יַעֲקֹב אָבִינוּס קֵייטִין, אִיז דָאס אַיי'עֶר דְרֶעזֶעלֶע אַפְרוּמֶע נְשָׁמָה גִיוָוארִין אָן אַשִׁיר אָן אַנֶערֶעךְ, אַשְׁפָּאס אִירֶע צְדָקוֹת וָואס זִיא הָאט צוּ טָאן, וואו נָאר אַשְׁוֶוערֶע נִימִיט הָאט זִיא אוּיס גִיהָאלְפִין, הָאט מִיר נָאר פָּסוּט מַסֶעבוּל (מַסִּיג גְּבוּל) גִיוֶוען, אוּנ דֶער פַאר אִיז זִיא

טאקע

טַאקֶע גִיהָאלְפִין גִיוָוארִין , אוּנ דֶער וָואס לֶעבְּט אֵייבִּיג הָאט אַייךְ אִין קִייטִין גִיבְּרַאכְט צוּא אִיר אוּנ זִיא דַארְף נִיט אַרוּם וַואנְדְרֶעוָוען דִיא וָועלְט אַייךְ צוּא זוּכִין , אַזוֹ וִויא דִיא זִיטָאמִירֶער נֶעגוּנָה (עֲגוּנָה) .

אַלֶעמֶען הָאט זִיךְ גִישְׁמֵייכִילְט פוּן צֶערְנֶעס דְרָשָׁה „וָואס אִיז דָאס פַאר אַזִיטָאמִירֶער עֲגוּנָה"? הָאבִּין אַלֶע צֶערְנֶען גִיפְרֶעגְט .

נָאט אִיז מִיט אַייךְ אִיר ווֵייסְט גָאר נִיט ? — הָאט צֶערְנֶע אוֹיפִין פִּיסְק גִיפְרֶעגְט — אִיר מוּזְט דָאס פוּן מִיר לַאכִין , שְׁטֵייט דִיא שְׁטָאט אִיז דָאךְ אוּף מִיט דֶער וַוייבִּיל מִיט דֶער עֲגוּנָה , דָאס אִיז אַבִּיסִיל אַנַוייבִּיל אַצִיקַאוָוע אַפִּיקְחַת , עֶס אִיז זִיךְ מִיט אִיר פְּאסֶעט נִיט אָפּ צוּ רֶיידִין , הַיינְט אִיז זִיא אַשֵׁיינֶעדִיגֶע וַוייבִּיל זִיא לוֹיכְט וִויא דִי זוּהְן , אוּנ גֵייט אַזוֹ כָּשֵׁר מִיט דִיא הָאר , זִיא אִיז סַאחַאקֶעל (סַךְ הַכֹּל) אַלְט אַיָאהְר אַכְטְצֶעהֶן , הַיינְט גֵייט זִיא פַאר פוּצְט קֶענְטִיג אַנְבִירֶעסֶע וַוייבִּיל , שְׁטֵייט אִיר הָאט אִיר נָאךְ נִיט גִיזֶעהֶן ? !

וָואס אִיז דָאס פָארְט פַאר אַנַוייבִּיל אַז דִיא שְׁטָאט אִיז מִיט אִיר אוּף ? הָאט מֶען וַוייטֶער צֶערְנֶען גִיפְרֶעגְט .

וָואס זָאל זַיין פַאר אַוַוייבִּיל ? זָאגְט צֶערְנֶע — אִיךְ זָאג אַייךְ אַז זִיא אִיז אַפִּיקָאוָוע וַוייבִּיל מִיר דוּכְט זִיךְ אַז אַמַאן דַארְף אִיר הָאבִּין הָאלְט .

חַא חַא ! הָאבִּין זִיךְ אַלֶע צוּ לַאכְט פוּן צֶערְנֶעס רֵייד , „נוּא , וָואס אִיז מִיט אִיר פָּארְט דֶערְמֶער ? וָואס טוּט זִיא דָא ? הָאבִּין אַלֶע מִיט נַייגִירְדֶע גִיפְרֶעגְט .

אִיר וַוייסְט נִיט וָואס זִיא טוּט דָא ? הָאט צֶערְנֶע פַאר וואוּנְדֶערְט גִיפְרֶעגְט — זִיא זוּכְט דָאךְ אִיר מַאן , דוּכְט זִיךְ אַז אַקִינְד אִין וִויג וֵייס שׁוֹין פוּן דֶער וַוייבִּיל .

וואוּ אִיז דָאס אִיר מַאן וָואס זִיא זוּכְט אִים ? הָאבִּין אַלֶע גִיפְרֶעגְט .

דִיא מַעֲשֶׂה אִיז אַזוֹ — הָאט צֶערְנֶע גִיזָאגְט — אִיךְ וָועל אַייךְ שׁוֹין אוֹיף קְלָאהְר דֶער צֵיילִין , אִיךְ גֵייא מִיר אַזוֹ אַרוּם מִיט מַיין קָאשִׁיק , אִיר וַוייסְט דָאךְ אַלֶע אַז אִיךְ הָאבּ קֵיין מְנוּחָה שָׁעָה נִיט וִויא דֶער רָשָׁע אִין גֶעגֶעם (גֵיהִנָם) , עֶס הַיינְגֶען דָאךְ אוֹיף מִיר זָאל נִיט אוֹיס גִירֶעט זַיין גַאנְצֶע גִיזִינְטִין , אַלֶע טָאג מֶעסְט אִיךְ דָאךְ אוֹיס דִיא שְׁטָאט פוּן עֶק צוּ עֶק , אוּנ אַנְדָבָה קְרִיגְט מֶען אִין דִיא צֶעהֶנְטֶע שְׁטוּבּ , מַיין גַאנְצֶע פְּרִיטוּלִישְׁצֶע אִיז נָאר בַּייא אַייךְ , פוּן אַייךְ לָאזְט מֶען מִיךְ קֵיין מָאל טְרוּקִין נִיט אַרוֹיס , לְבַד דִיא נְדָבָה אִיז מֶען מִיר נָאךְ מְכַבֵּד מִיט אַבִּיסֶעלֶע בְּרַאנְפִּין מִיט אַשְׁטִיקִיל בַּאבְקֶע , אִיר מֵיינְט אֶפְשָׁר אַז בַּיי גַארְצְּסְטוּ דֶעם נָגִיד קְרִיג אִיךְ אַמָאל עֶפֶּעס ? נֵיין — עֶס אִיז מִיר שׁוֹין מִיאוּס אוּנ מְאוּס גִיוָוארִין בְּרֶעכִינְדִיג דִיא פִיס גֵייעֶנְדִיג צוּ אִים , גִיפִין אִיךְ אִים , זָאגְט עֶר דִיא שְׁלִיסֶעלַאךְ אִיז בַּייא אִיר , אוּנ — אִיר , זָאגְט זִיא קֵיין קְלֵיין גֶעלְט אִיז נִיטָא , אוּנ אַז אִיךְ בֶּעט הָאטְשׁ אַשְׁטִיקִיל בְּרוֹיט , זָאגִין זֵייא אַז קֵיין בְּרוֹיט קוּמְט צוּא זֵייא אִין שְׁטוּבּ נִיט אַרַיין , זֵייא עֶסִין נָאר גִיבֶּעק , חָלֶעבִּין וֶוערִים מָאגִין זֵייא עֶסִין . . .

אָבֶּער וָואס אִיז מִיט דִיא וַוייבִּיל ? הָאבִּין אַלֶע אִין מִיטִין צֶערְנֶען דִיא רֵייד אִיבֶּער גִיהַאקְט .

יָע, אִין מַחֲשָׁבָתִין הָאבּ אִיךְ זִיךְ פַאר רָעט, גֵייא אִיךְ מִיר אַזוֹ מִיט מַיין קָאשִׁיק, דִיא הַארְץ אִיז מִיר פַאר בִּיטֶערְט, מִיט אַמָאל דֶער זֶעה אִיךְ אַיין אַיינְגִילַאפְּ, אִיךְ גַייא מִיךְ אוּנְטֶער הָאבּ אִיךְ דֶער זֶעהֶן וִויא דִיא וַוייבִּיל לִיגְט אַגִיהַאלְשְׁטֶע, מֶעהָאט אִיר גִירִיבִּין דִיא שְׁלֵייפִין מִיט עֶסִיק אוּנ שְׁפִּירֶעטֶעס אוּנ קַאם וָואס מֶעהָאט אִיר אָפּ נִיחַאיֶעט, אוּנ וִויא זִיא אִיז צוּ זִיךְ גִיקוּמֶען, הָאט זִיא זִיךְ גִישְׁטֶעלְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן: וואוּ אִיז עֶר?! עֶר אִיז דָאךְ אַקָארְסְט דָא גִיגַאנְגֶען! אוּנ אַז מֶעהָאט בַּייא אִיר גִיפְרֶעגְט וֶועמֶען זִיא מַיינְט, אוּנ וָואס אִיז מִיט אִיר פַאר אַ מַעֲשֶׂה, הָאט זִיא אַזוֹ דֶער צֵיילְט: אִיךְ בִּין פוּן זִיטָאמָער אוּנ אִיךְ הָאבּ עֶרְסְט פַאר אַיָארִין חֲתוּנָה גִיהַאט מַיין פָּאטֶער הָאט מִיר גִיגֶעבִּין טוֹיזִינְד רוּבִּיל נַדָן, אוּנ כָּל זְמַן דִיא נַדָן אִיז גִיוֶוען אַיין גִילֵייגְט הָאט מִיט מִיר מַיין מַאן גִיהַאט אַגוּט לֶעבִּין, אִיךְ הָאבּ אִים לִיבּ גִיהַאט וַוייל עֶר אִיז גִיוֶוען אַשַׁיינֶער אוּנ אַקְלוּגֶער, נָאר מִיט זַיינֶע גוּטִינְקֶע רֵיידֶעלִיךְ הָאט עֶר בַּייא מִיר דִיא נְשָׁמָה אַרוֹיס גִינוּמֶען, עֶר הָאט דֶעם נַדָן פוּן שְׁלִישִׁית אַרוֹיס גִינוּמֶען, אוּנ הָאט מִיט דִיא גֶעלְט גִימַאכְט פְּלֵיטָה אוּנ אִיז וִויא אִין פַייעֶר אַרַיין, אוּנ אִיצְטֶער פָאר אִיךְ דָאס אַרוּם אִים זוּכִין, אוֹיפִין וֶועג הָאבּ אִיךְ דֶער הֶערְט אַז מֶעהָאט אִין סִימָנִיק אַזֶעלְכִין אַרַיין גִיזֶעצְט אוּנ מֶעהָאט אִים אַהֶער צוּ מִיטִין אַטַאפּ גִבְּרַאכְט, דְרִיבֶּער בִּין אִיךְ דָאס גִיקוּמֶען אַהֶער אִים זוּכִין, אוּנ וִויא אִיךְ בִּין דָא אַזוֹ גִיגַאנְגֶען הָאבּ אִיךְ פוּן חַייטִין דֶער זֶעהֶען פוּן בַּית הַמְדְרָשׁ אַרוֹיס גֵייעֶנְדִיג מִיט אַ טַלִית אוּנ תְּפִילִין, אִיךְ הָאבּ גִיוָואלְט צוּ אִים צוּ לוֹיפִין, נָאר עֶס אִיז מִיר פַאר שְׁרֶעק פִינְשְׁטֶער גִיוָוארִין אִין דִיא אוֹיגִין אוּנ אִיךְ בִּין אִין חַלָאשֶׁעת גִיבְּלִיבִּין, אוּנ דֶער וַוייל אִיז עֶר שׁוֹין אַוֶועק, אַזוֹ הָאט דִיא וַוייבִּיל דֶער צֵיילְט, אוּנ אִיצְטֶער גֵייט דִיא וַוייבִּיל אַרוּם פוּן שְׁטוּבּ צוּא שְׁטוּבּ אִים צוּא זוּכִין אוּנ אַחַאלַאסְטְרֶע קִינְדֶער שְׁלֶעפִּין זִיךְ נָאךְ אִיר נָאךְ, אִיךְ זָאג אַייךְ אַז עֶס אִיז דֶעם צַעַר נִיט צוּ זֶעהֶן פוּן דֶער וַוייבִּיל דָאס אִיז עֶפֶּעס אַבִּיסִיל יוּנְגַאצֶעס פַארַאן אוֹיף דֶער וֶועלְט!.

בְּשַׁעַת אִיךְ בִּין פוּן דַאבְנֶען גִיגַאנְגֶען — זָאגְט מְנַשֶּׁה — הָאבּ אִיךְ טַאקֶע אִין גַאס אַלַארֶעם גִיהֶערְט דָאס הָאט גִימוּזְט זַיין וֶוען דִי וַוייבִּיל הָאט גִיהַאלֶעשְׁט.

דוּא זָאגְסְט דָאךְ מְנַשֶּׁה אַז דוּא בִּיזְט גִיוֶוען אִין זִיטָאמִיר — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — אֶפְשָׁר וֶועסְטוּ דִיא וַוייבִּיל דֶער קָאנֶען. מְנַשֶּׁה אִיז פוּן דִיא שַׁאֲלָה רוֹיט גִיוָוארִין.

אִיךְ קֶען אַייךְ זָאגִין — הָאט וַוייטֶער צֶערְנֶע גִיזָאגְט — אַז עֶס אִיז גָאר נִיט צוּ זֶעהֶן דֶעם עֶלוּנְד פוּן דֶער וַוייבִּיל, זִיא גֵייט אַרוּם אִין אַלֶע הַייזֶער זִיא וֶועט מִן הַסְתָּם אַהֶער אוֹיךְ אַרַיין, אִיר וֶועט שׁוֹין אַלֵיין זֶעהֶען דֶעם רַחֲמָנוּת פוּן אִיר... מִיט אַמָאל הָאבִּין זִיךְ אַלֶע אַקֶער גִיטָאן צוּם פֶענְשְׁטֶער, אוּנ צֶערְנֶע אִיז אוֹיךְ צוּם פֶענְסְטֶער צוּ גִיגַאנְגֶען „אָט דָאס גֵייט טַאקֶע דִיא וַוייבִּיל — הָאט צֶערְנֶע מִיט אַשִׂמְחָה גִיזָאגְט — אִיר זֶעהְט וִויפִיל בָּאד יוּנְגֶען לוֹיפִין אִיר נָאךְ, זִיא גֵייט טַאקֶע אַהֶער. אִיר וֶועט שׁוֹין זָאגִין אַז אִיךְ בִּין אַ מֵבִין, אַז דִיא וַוייבִּיל אִיז טַאקֶע אַפִּיק חָכְמָה.

דִיא וַייבִּיל אִיז טַאקֶע אַרַיין צוּא אָשֵׁר יֶעקְלֶען אִין פָּאדֶער הויז אוּנ זִיא הָאט גִיזָאגְט צוּ עֶלְקֶען וָועלְכֶע אִיז אִיר אַנְטְקֶעגִין אַרוֹיס : .אִיר דַארְפְט אוֹיף מִיר קֵיין פַאר דְרוּס נִיט הָאבִּין וָואס אִיךְ גֵייא צוּא אַייךְ אִין שְׁטוּבּ מַיין מַאן זוּכִין , עֶס קָאן זַיין אַז בַּייא אַייךְ אִין הויז הַאלְטִין זִיךְ אַזֶעלְכֶע נִיט אוֹיף , נָאר אִיךְ בִּין דָאךְ דָא גָאר אַ גֶער אוּנ אִיךְ בִּין דָאךְ נֶעבַּאךְ אֲמָרָה נֶפֶשׁ דַארְפְט אִיר אוֹיף מִיר קֵיין פַאר־אִיבִּיל נִיט הָאבִּין , אוּנ אִיךְ בֶּעט אַייךְ עֶרְלוֹיבֶּנִים צוּא אַייךְ אִין הויז אַרַיין צוּ גֵיין .

אִיךְ הָאבּ צוּ אַייךְ גָאר נִיט — הָאט אִיר עֶלְקֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיר קָאנְט אִין מַיין הויז זוּכִין וִויפִיל אִיר ווִילְט אַלֵיין .

דִיא וַוייבִּיל אִיז צוּא אָשֵׁר יֶעקְלֶען אִין הויז אַרַיין אוּנ אִיז אִין אַלֶע פָּאקוֹיֶעס דוּרְךְ גִיגַאנְגֶען , אוּנ נַאכְהֶער אִיז זִיא אִין זַאל אַרַיין וואו אַלֶע הויז לַייטֶע הָאבִּין בֶּעסָעדֶעוֶועט , אוּנ ווִיא זִיא אִיז אוֹיפִין שְׁוֶועל אַרוֹיף אוּנ הָאט זִיךְ אַרוּם גִיקוּקְט אוֹיף אַלִימֶען , הָאט זִיא אַווִילְדִין גִישְׁרַייא גִיטָאן : מְנַשֶׁה ! מְנַשֶׁה ! אוּנ אִיז צוּ מְנַשְׁהֶען צוּ גִילָאפִין אוּנ אִים אוֹיפִין הַאלְדְז אַרוֹיף גִיפַאלִין מִיט אַיין גִישְׁרַייא : מַיין מַאן !... מַיין קְרוֹין פוּן מַיין קָאפּ !... אוּנ אִיז גְלַייךְ אִין אוּנְמַאכְט גִיבְּלִיבִּין .

מְנַשֶׁה אִיז עֶרְשְׁרָאקִין גִיוָוארִין , אוּנ אִיז בְּלַאס גִיוָוארִין ווִיא קַאלְךְ , אוּנ אַלֶע הויז לַייטֶע הָאבִּין זִיךְ אָן גִיקוּקְט אַייגֶר אוֹיף דֶעם אַנְדֶערִין מִיט בֶּעשֶׁעֶנְסְטְוָוא (צוּמִיסְטְקַייט) , נָאר אוּנְזֶער דְרֶעזָעלֶע אִיז צוּ טוּמוּלְטָער הַייד צוּ גִילָאפִין דִיא וַוייבִּיל צוּא מִינְטֶערִין .

זִיא מוּז אַטָעוּת הָאבִּין — הָאט מְנַשֶׁה גִיזָאגְט וָוען עֶר אִיז אַבִּיסִיל צוּא זִיךְ גִיקוּמֶען — נִיט אַנְדֶערְס אַז זִיא מוּז מֵיינֶען אַז אִיךְ בִּין אִיר מַאן , וַוייל אִיךְ מוּז עֶהְנְלִיכְקַייט הָאבִּין צוּ־ אִיר מַאן .

אוּנ דֶער וַוייל אִיז אוֹיף דְרוֹיסִין צְווִישִׁין דִיא בָּאדְיוּנְגֶען אַקָאךְ גִיוָוארִין דָאס זִיא הָאט דָא גִיחַאפְּט אִיר מַאן , הָאבִּין זֵייא זִיךְ מִן הַסְתָּם אַרוּם גִישְׁטֶעלְט אַרוּם דִיא פֶּענְסְטֶער אוּנ הָאבִּין גִישְׁרִיעֶן „אוּרַא“ מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין אַז דִיא עֶרְד הָאט זִיךְ גִישְׁפָּאלְטִין פוּן זֵייעֶרֶע קוֹלוֹת , אוּנ וָואס פוּן וַויילֶע הָאט זִיךְ אַלְץ מֶער נַארָאד פַאר זַאמִילְט אַרוּם אָשֵׁר יֶעקִילְס שְׁטוּבּ , אוּנ אַנְדֶערֶע הָאבִּין זִיךְ טַאקֶע אַרַיין גִיקְוֶועצְט אִין־שְׁטוּבּ , קוּרְץ עֶס אִיז דָארְטִין אַלַארֶעם אוּנ אַטוּמוּל גִיוָוארִין , עֶלְקֶע הָאט גִישְׁרִיעֶן : צוּ מַיינֶע צָרוֹת אִיז דָאס עֶפֶּעס אוֹיךְ אַ פַאר דְרַייעֶנֶעס , אוּנ וָוען דְרֶעזִיל הָאט שׁוֹין דִיא וַוייבִּיל אָפּ גִימִינְטֶערְט , אִיז דִיא וַוייבִּיל גְלַייךְ ווִידֶער אוֹיף מְנַשְׁהֶעם הַאלְדְז אַרוֹיף גִיפַאלִין אוּנ הָאט מִיט אַיאָמֶערְלִיכֶע שְׁטִימֶע צוּ אִים גִיזָאגְט : מַיין טְהַייעֶרֶער מַאן ! דוּא זֶעהְסְט דָאךְ אַז אִיךְ הָאבּ דִיר שׁוֹין גִיפוּנֶען , בֶּעט אִיךְ דִיר דוּא זָאלְסְט הָאבִּין גָאט אִין הַארְצִין אוּנ זָאלְסְט אָן דַיין פְרוֹיא נִיט פַאר גֶעסִין , לָאמִיר צוּ הוֹיזֶע צוּא זַאמֶען פָארִין , אוּנ מִיר וֶועלִין לֶעבִּין ווִיא גָאט הָאט גִיבָּאטִין , אוּנ אוֹיבּ אֲפִילוּ דוּא הָאסְט שׁוֹין אוּנְזֶער נַדָן פָּאטֶערַאיֶעט (אִיבֶּער גִיפִירְט) דַארְפְסְטוּ אוֹיךְ נִיט זָארְגִין , דוּא וַוייסְט דָאךְ אַז

מיין

זיין פאָטער איז גינוג רייך, ער וועט אונז אַנדערע געלט געבּין, אונ וואָס האָסטו פּאַרט צו מיר אַז דוא האָסט מיר אַוועק גיוואָרפּין אַדרבּה זאָג אויב עס איז דיר עפּעס ניט גיפעלין, וועל איך אָן ווענדין אַלע מעגליכקייט דאָס צו פאַר ריכטין, זיא האָט זיך שרעקליך פאַר נאַנדער גיוויינט אונ מען האָט שוין מער ניט גיקאָנט איין הערין וואָס זיא רעט.

אַלע האָבין אירע רייד אויס גיהערט אונ עס האָט זייא דיא האַרץ גירירט, זייא האָבין גיוואַרט צו הערין וואָס מנשה וועט איר ענטפּערין.

איהר האָט אַטעות ווייבּיל — האָט מנשה גיזאָגט אונ עס האָט אים גיטרייסילט אַצאָן אָן אַצאָן — איך בּין ניט אייער מאַן, קוקט זיך אין מיר אַקאָרשט גוט איין.

אָה ווייא איז מיר! — האָט זיא גישריען — דוא לייקינסט זיך גאָר?! צו איך דער קאָן דיר ניט?! דו בּיזט דאָך מנשה בּלומענקראַנץ! וועה מערדער, וואָס האָסטו צו מיר מיינע יונגע יאָהרין צו פאַר שניידין, קום אַריין צום רב איך וועל אים זאָגין אַסימן וועלכין איך האָב אויף דיר, עס פּאַסט ניט פאַר מענטשין אין דיא אויגין דאָס פון מויל אַרויס צוא בּריינגען, גינוג פון דיר אַז דוא האָסט מיר מיין קאָפּ פאַר דרייט, מיין פאָטערס געלט האָסטו איבּער גיפירט, ווילסטו נאָך מיר אויף אייביג מיינע יאָהרין פאַר שניידין, נאַט איך רבותי אַמעטריקע פון זיטאָמירער רב אַט זעהט אַז ער ניט קיין אַנדערער האָט מיט מיר חתונה גיהאַט, אונ איצט וויל ער אָפּ לייקענען שטיין אונ ביין, זעט האָט אויף מיר רחמנות, האָט רחמנות אויף איונגע ווייבּיל וועלכע דער גזלן האָט איר דיא קאָפּ אַראָפּ גישנימין, עס פּאַסט אפילו ניט צו זאָגין נאָר דיא וואונדין פון אַמענטשין ריידין אַליין, איך בּין שוין פון אים אין דרייסין חדש, מסה נפשך אָדער זאָל זיין צוריק אַלעבּין, אָדער גיב גט, — אָה ווייא איז מיר וואָס איך האָב דער לעבּט! — איך בּין דיר שוין מוחל מיינע געלט וועלכע דוא האָסט ביי מיר גיחאַפּט, אונ אויב דוא ווילסט וועל איך דיר אויך אַוועק געבּין דיא געלט וועלכע איך האָב ביי זיך, אונ זיא האָט איר פּאַרטמאָנע אַרויס גינומען.

דאָס איז עפּעס אַ צו צעפּענעס — האָט מנשה גיזאָגט ניט וויסינדיג וואָס צו טאָן אונ וואָס צוא ענטפערין — .

דיא ווייבּיל האָט פון איר פּייסטער אַרויס גינומען הונדערט רובּיל, אונ האָט עס מנשהן אין צורה אַוואָרף גיטאָן „נאַ דיר נאָך הונדערט רובּיל אונ מעהר האָב איך ביי זיך ניט" האָט זיא צו אים גיזאָגט — אונ ווען עס איז דיר נאָך תּיינינג וועל איך מיינע אַלע זאַכין וועלכע איך האָב מיט זיך פאַר קויפין איך וועל זיך אין איין העמד אויס טאָן נאָר עס זאָל נעמען אַסוף" אַלע זיינען גישטאַנען אונ גיקוועטשט מיט דיא פּלייצעס, עס איז ניט גיוועהן צו זעהן דעם צער פון דיא ווייבּיל.

זעהט ראַטעוועט מיר — האָט זיך מנשה ביי אַלימען גיבּעטין — נעמט פון

פון מיר צו דיא מְשׁוּלַחַת, איך שְׁוֶוער בַּייא גָאט אַז איך קָאן איר נָאר נִיט, זיא הָאט נָאר אַטָעוּת, נִיט מִיר זוכְט זִיא.

קֵיינֶער הָאט מְנַשְׁהֶע נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט, נור אַלֶע הָאבִּין אִים בִּיסְטְרֶע אָנְגִיקוּקְט, נור דְרֶעזֶעלֶע הָאט שׁוין מֶער נִיט גִיקָאנְט אוֹיס טְרָאגִין דֶעם צַעַר פון מְנַשְׁהֶען, הָאט זִיא צו דִיא וַוייבִּיל גִיזָאגְט:

נֶעמְט נִיט פַאר אוּמְגוּט וַוייבִּיל, אִיר הָאט אַטָעוּת, אִיר הָאט זִיךְ נָאר אוּמְזִיסְט צו נִיצְעפֶּעט צו אַמֶענְטְשִׁין, עֶר אִיז גָאר מַיין מַאן, אוּנ עֶשׁ אִיז שׁוין אַפָּאר יָאר נָאךְ אוּנְזֶער חֲתוּנָה.

אִיר זָאגְט לִיגִין — הָאט דִיא וַוייבִּיל צו אִיר גִיזָאגְט — עֶר הָאט מִיט אַיָאר צוּרִיק מִיט מִיר חֲתוּנָה גִיהַאט, אוּנ אִיז בַּייא אוּנְז גִיוֶועזִין בִּיז מִיט אַפָּאר חֲדָשִׁים צוּרִיק, הַיינְט וִויא קֶענְט אִיר זָאגִין אַז עֶר אִיז שׁוין צְוֵוייא יָאר בַּייא אַייךְ?!.

דֶעם יָאר אִיז עֶר טַאקֶע נִיט הִיא גִיוֶועזִין — הָאבִּין אַלֶע גִיזָאגְט.

אוֹיב אַזוֹ! — הָאט דִיא וַוייבִּיל גִישְׁרִיעֶן — הָאט עֶר דָאס אִין דֶעם יָאר אַצְוֵוייטֶע חֲתוּנָה אוֹיף גִישְׁפִּילְט, אָהּ! אַקְלָאג הָאט מִיר גִיהַאפְּט! אוּמְגְלִיקְלִיךְ בִּין אִיךְ! אִיךְ בִּין שׁוין בַּייא אִים דִיא צְוֵוייטֶע וַוייבּ וִויא עֶס שַׁיינְט, גְוַואלְד אִידִין רַאטֶעוֶועט מִיר! זֶעט בַּייא אִים פַאר מִיר אַרוֹיס צו קְרִיגִין אַגֵט, וָוען נִיט בְּלַייבּ אִיךְ אוּמְגְלִיקְלִיךְ.

מְנַשְׁהֶן אִיז פון דֶער מַעֲשֶׂה גְרֵיילִיךְ אִיבִּיל גִיוָוארִין, דִי הַארְץ הָאט אִים פַאר קְוֶועצְט, אוּנ פון קְלֶעמֶענֶעשׁ הָאט עֶר גִינוּמֶען וַויינֶען וִויא אַקְלֵיין קִינְד, דְרֶעזֶעלִין הָאט אוֹיךְ דִיא הַארְץ פַאר קְלֶעמְט אוֹיף מְנַשְׁהֶען קוּקִינְדִיג, אִיז זִיא מִיט דְרַייסְט צו גִיגַאנְגֶען צו דִיא וַוייבִּיל, אוּנ הָאט צו אִיר גִיזָאגְט: הֶערְט וַוייבִּיל, צֶעפֶּעט זִיךְ אָפּ פון מַיין מַאן, אִיר הָאט גִיוִויס אַטָעוּת נִיט עֶר אִיז אַייעֶר מַאן, אוּנ מִיט אַייעֶר אִיהְרוּנְג פַאר גִיסְט אִיר אוּמְזִיסְטֶע בְּלוּט, זֶעט זִיךְ אַקְארְסְט גוּט אַרוּם.

טַייעֶרֶע פְרוֹיא! — הָאט דִיא וַוייבִּיל מִיט טְרֶערִין צו אִיהְר גִיזָאגְט — אִיךְ פַאר שְׁטֵייא אַייעֶרֶע יְסוּרִים עֶס אִיז אַייךְ נֶעבַּאךְ אוֹיךְ נִיט גוּט צו זֶעהֶן דָאס אַייעֶר מַאן הָאט נָאךְ אַוַוייבּ גִינוּמֶען, דָאךְ קָאנְט אִיר מִיר נִיט פַארְבְּלֶענְדִין מַיינֶע אוֹיגִין, צו אִיךְ דֶער קָאן אִים נִיט וָוען אִיךְ הָאבּ מִיט אִים גִילֶעבְּט בַּאלְד אַיָאהְר אַלֶעם מַאן אוּנ וַוייבּ, צו אִיהְר וִוילְט מִיר אַטוּמַאן אִין דִי אוֹיגִין אַרַיין לָאזִין? אוּנ אוֹיבּ אִיר וִוילְט אוֹיף קְלָאהְר וִויסִין קוּמְט מִיט מִיר אַבִּיסֶעלֶע אָן אַזַייט. דִיא וַוייבִּיל הָאט דְרֶעזֶעלֶען אָן אַזַייט אָבּ גִיפִירְט אוּנ הָאט אִיהְר אִין אוֹיעֶר אַרַיין גִישׁוּשְׁקֶעט אַפָּאר וֶוערְטֶער פון וָועלְכֶע דְרֶעזֶעלֶע הָאט אַשְׁפְּרוּנְג גִיטָאן אוּנ הָאט אוֹיס גִישְׁרִיעֶן: גָאט רֶעטֶע אִיךְ בִּין אוּמְגְלִיקְלִיךְ!

נָאכְהֶער אִיז דְרֶעזֶעלֶע מִיט צָארִין צו גִיגַאנְגֶען צו מְנַשְׁהֶען וָועלְכֶער אִיז גִיזֶעסִין וִויא אַיין אָנְגִימָלְטֶער בִּילְד, נור טְרֶערִין הָאבִּין זִיךְ גִיקַייקִילְט אוֹיף זַיינֶע בַּאקִין, אוּנ הָאט צו גִישְׁרִיעֶן: דוּא מֶערְדֶער! דוּא פֶערְבְּרֶעכֶער! דוּא הָאסְט

שׁוין

שוין מיר לאנג אומגליקליך גימאכט, אונ יעצט האסטו נעבאך דיא פרוי אויך דיא קאפ אראפ גינומען, אונ דוא האסט נאך פארשטאכענע אויגן זיך אפ צו לייקענען פון דיינע שוועגעליכע מערדערשע טהאטין, גייא מערדער אונ בעפרייא האטש דיא ווייביל פון דיא קייטין אין וועלכע דוא האסט איר גישמידט, גיי שיין אין דיא אויגינבליק צום רב אונ גיב איר אגט, דוא הערשט וואס איך פאר זאג דיר ווען ניט וועסטו פאר זוכין דעם צארין פון מיין פערביטערטע הארץ.

מנשה איז פון קלעמענעס ניט אין שטאנדע גיוועזן איר אווארט צו ענטפערין, נור ער האט אויף איר אפאר ליבליכע בליקין אוואורף גיטאן אונ האט גישאקילט מיטין קאפ.

וויא אלע דער בייא שטייער אויך אשר יעקיל מיט עלקען האבין פון דרעזלין דיא ווערטער דער הערט, אונ זיא האט דאך גיווים מן הכתם ערפארין דאס דיא ווייביל האט רעכט, אויך דער צו דיא מיטלייד וועלכע זייא האבין גיהאט אויף דיא אומגליקליכע ווייביל, האט זייא ערוועקט אונ אלע זיינען ארויף גיפאלין אויף מנשהען וויא דיא ווילדע טירין, אונ האבין אים אין דער לופטין גיטאשצעט צום רב ער זאל דארטין די ווייביל גט געבין, אונ נאך זיי זיינען נאך גילאפין אלע שטאט באדיונגען אונ גישריען „אורא" די הונדערט רוביל האט מען די ווייביל אוועק גיגעבין, זיא האט מיט טרערין גידאנקט יעדערין בעזונדער, „אידין זאלין גיזונד זיין" האט זיא גיזאגט — „אט וואו מעקומט נאר צו ווישין אידין איז מען שוין ניט פארפאלין, זייא העלפין אויס פון אלע צרות" אונ זיא איז צום רב אוועק.

40) דער צווייטער גלות.

וויא מעהאט מנשהען צום גט אוועק גישלעפט, האט זיך ערשט דרעזעלע איר הורבן ארום גיזעהן, זיא האט גישריען, די הענט גיבראכין, אונ די האר פון קאפ גיריסין, אונ איר מוטער עלקע האט גיזאגט, איך האב גלייך פאר שטאנען אז מיט עם איז עפעס ניט גלאט, ער איז אגאנצין יאר אויסין גיוועזן אונ נאכהער האט מען אים מיטין אטאפ גיבראכט, אונ וואו ער איז גיוועזן איז ניט גיוועזן בייא אים צו דערגיין, ווער האט דאש פריער ניט בעטראכט פארשטיין אז ווער ווייסט וואס פאר אאקצעס דער יונג האט אפגיטאן איך האב דאך פון אנהייב אן גישריען: „זע דרעזעלע שלאג מיט אים אפ כפרות", נור דוא האסט מיר ניט גיפאלגט, היינט זע וואס פאר אסוף פון דיר האט זיך אויס גילאזין, עס איז דאך שוין פאר אונז אגאס ניט איבער צו גיין פון חרפות בושים, אוי וויא איז מיר! אז מיטער אין איידים האט צוויי ווייבער גינומען, אדונער האט מיר ניט איין גישלאגין צו וואס מיר זיינען גיקומען, הער דרעזעלע דיא הוראען וועלכע מעשרייט נאך דיין מאנעלע!

עלקעס רייד האבין אויף אשר יעקלען אשטארקין איינדרוק גימאכט, ער איז צו גילאפין צו דרעזעלין אונ האט איר פארין האנד גיגרייפט אונ צו איר

גיזאגט:

גִיזָאגְט: קוּם מִיט מִיר צוּם רָב, פַאר אַיין גַאנְג וֶועט עֶר שׁוֹין דִיר אוֹיךְ אָפּ גֶעבִּין, אוּנ דוּא וֶועסְט שׁוֹין עֶר לַייזְט וֶוערִין פוּן דַיין צָרָה.

גַיין טַאטִינְקֶע! — הָאט דְרֶעזֶעלֶע מִיט אַיָאמֶערְלִיכֶע שְׁטִימְמֶע אוֹיסְגִישְׁרִיעֶן — זַייא גִיט אַזוֹ גִיהַיילְט, מֶעדַארְף זִיךְ פָארְהֶער גוּט אַרוּם קוּקִין, פִילַייכְט אִיז עֶר אִין דֶער אֶמֶת נִיט שׁוּלְדִיג, פִילַייכְט הָאט פָארְט דִיא וַוייבִּיל אַטָעוּת, דֶער מָאן זִיךְ אָן דִיא פַאר אַיָאהְרִיגֶע גִישִׁיכְטֶע, אַז אִיךְ הָאבּ דוּכְט זִיךְ מִיט מַיינֶע אוֹיגִין אַלַיין גִיזֶעהֶן וִויא עֶר הָט אַשׁוֹיֶערְלִיכִין טְהַאט גִיטָאן הָאבּ אִיךְ דָאךְ גִיוִוים פְּרַאוו גִיהַאט צוּ טָאן מִיט אִים וָואס אִיךְ וִויל, אָבֶּער וָואשׁ הָאט זִיךְ אוֹים גִילָאזִין דֶער פוּן, דָאס עֶס אִיז גָאר אַיין אִירְטְהוּם גִיוֶועזֶן, עֶר הָאט גָאר קַיין פֶערְבְּרֶעךְ נִיט גִיטָאן, דִיא פְרוֹיא אִיז גִיוֶועזֶן זַיין מוּטֶער, אוּנ אִיךְ הָאבּ דוּרְךְ אַזַא אַטָעוּת גִילִיטִין אַיָאר, דֶערוּם דַארְף מֶען זִיךְ יֶעצְט גוּט בֶּעטְרַאכְטִין אוֹיבּ דָא לִיגְט עֶפֶּעס אוֹיךְ נִיט קַיין טָעוּת, מֶעקָאן אַבִּי אַוָואסֶער מֶענְטְשִׁין אוֹיךְ גִיט פֶער אוּרְטְהַיילִין בִּיז עֶס אַקָאזֶעט זִיךְ יַאסְנֶע זַיין פֶערֶעסְטוּפּ (פַארְבְּרֶעךְ), אוּנ בִּפְרַט נָאךְ אַמַאן, אוּנ וָואס פַאר אַמַאן.

וָואס קָאן שׁוֹין דָא זַיין פַאר אַזְכוּת פַאר עֶם וַויים אִיךְ שׁוֹין נִיט — הָאט אָשֵׁר יֶעקִיל גִיזָאגְט — אַוַוייבִּיל וֶועלְכֶע אִיז מִיט אִיר מַאן גִיוֶועזֶן בַּאלְד אַיָאר וֶועט זִיא אִים גִיוִוים דֶער קֶענֶען, אוּנ בִּפְרַט דִיא מֶעטֶערְקֶע שְׁטֶעכְט גָאר אוֹישׂ דִיא-אוֹיגִין, אוּנ דֶער צוּ אִיז נָאךְ אַגְרוֹיסֶע כְאָיָה דָאס וָואס עֶר פְלֶעגְט נִיט זָאגִין וואוּ עֶר אִיז דֶעם יָאר גִיוֶועזֶן, אוּנ וֶוען מֶעפְלֶעגְט אִים וֶועגִין דֶעם פְרֶעגִין פְלֶעגְט עֶר רוֹיט וֶוערִין, אוּנ אַיין מָאל הָאט עֶר זִיךְ טַאקֶע אוֹים גִירֶעט אַז עֶר אִיז אִין זִיטָאמִיר גִיוֶועזֶן גָאר עֶר הָאט זִיךְ גְלַייךְ פַאר חַאפְּט אוּנ הָאט גִיזָאגְט גָאר אַיין אַנְדֶער שְׁטָאט עֶר הָאט זִיךְ אַלְץ גִיטוּמִילְט מִיט דִיא רַייד.

אִיהְר וַוייסְט וָואס מִיר הָאבִּין פַאר אַיין עֵצָה — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — לָאמִיר גַיין אָבְּאִיסְקֶעוֶוען (זוּכִין) זַיינֶע אַלֶע פַּאפִּירִין, פִילַייכְט וֶועלִין מִיר פוּן דִיא פַּאפִּירִין דֶער גַיין וואוּ עֶר אִיז דֶעם יָאר אוֹיסִין גִיוֶועזֶן.

טַאקֶע אַפְלַאן — הָאבִּין אַלֶע גִיזָאגְט, אוּנ אַלֶע הָאבִּין זִיךְ גִינוּמֶען צוּ מְנַשְׁהֶעם צַאמֶעדַאן אוּנ קֶעשֶׁענֶעשׁ, מֶע הָאט אָבֶּער קַיין פַּאפִּיר גִיט גִיפוּנֶען וַוייל מְנַשֶׁה הָאט אַלֶע פַּאפִּירִין אוֹיף גִירַאמְט דָאס מָעזָאל פוּן זַייא גִיט דֶער גַיין דָאס עֶר הָאט אִין בֶּערְלִין גִישְׁטוּדִירְט, אָבֶּער אַם עֶנְדֶע הָאט דְרֶעזֶעלֶע פָארְט דֶער טַאפְּט אִין אַפָּאטָאיֶעמְנֶע קֶעשֶׁענֶע אַבְּרִיף, זִיא הָאט אִים אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ לֶעזִין, נָאר וִויא זִיא הָאט אִין אִים אַיינִיגֶע צַיילִין אַרַיין גִילֶעזִין אִיז אִיהְר פִינְשְׁטֶער גִיוָוארִין אִין דִיא אוֹיגִין אוּנ הָאט אַגִישְׁרַייא גִיטָאן: גְוַואלְד עֶס אִיז מִיר שְׁלֶעכְט, אוּנ זִיא אִיז אִין אוּנְמַאכְט גִיפַאלִין.

וֶוען מֶע הָאט אִיר עֶטְוָואס צוּ זִיךְ גִיבְּרַאכְט, הָאט אָשֵׁר יָעקִיל זַיינֶע בְּרִילִין אָנְגִיטָאן אוּנ הָאט זִיךְ גִינוּמֶען דֶעם בְּרִיף אִיבֶּער צוּ לֶעזִין, אוּם עֶר זָאל וִויסִין פוּן וָואס דְרֶעזֶעלֶע חַאלֶעשְׁט, אוּנ הָאט אִיבֶּער גִילֶעזִין פָאלְגִינְדֶע

היות

ה. מנשה בלומענקראנץ   פה זיטאמיר.

הֲיות וְויא איך האבּ פּאר אַייך אַלֶעם רִכְטִיג נִיטָאן, אִיך הָאבּ אִין אַייֶער מוּטֶערְס נָאמֶען אַבְּרִיף גִישְׁרִיבִּין דָאס זִיא אִיז בַּאיי אַייך אִין בֶּענֶעכְסִיף גִיוֶועֶן, אונ אִיך הָאבּ דֶעם בְּרִיף נִיטוּזְט לַייגִין אויף בֶּערְחַאקֶער פָּאצְט כְּדֵי דֶער פָּאצְט זִיגִיל זָאל פוּן בֶּערְחַאק זַיין אונ דֶער מִיט הָאט איר זִיךְ אָפּ גִיכַּאשֶׁערְט פוּן אַשְׁוֶוערֶע זִינְד, אונ אִיר זַייט מִיט אַייֶער עָרְשְׁטֶע פְרוֹיא אויף גִיקוּמֶען דוּרְךְ דֶעם בְּרִיף אונ זֵייא הָאבִּין שׁוֹין אויף אַייך קַיין פַּארְדַאכְטוּנְג נִיט, אונ דָאס אִיז אַלְץ גִישֶׁעהֶן דוּרְךְ מַיין הִילְף, בְּכֵן דַארְפְט איר מִיר אָפּ שִׁיקִין דִיא גֶעלְט וָועלְכֶע אִיר הָאט מִיר פֶערְשְׁפְּרָאכִין צוּא דֶער לַיינִין דֶער פַּאר, אונ אִיךְ גְלוֹיבּ דָאס אִיר וֶועט מִיר אַנְדֶערְס נִיט טָאן דֶען אִיר ווייסְט דָאס אִיךְ קָאן עֶנְדֶעקִין אַייֶער פָּאדְלָאסְט פַּאר דִיא עָרְשְׁטֶע וַוייבּ, אונ אִיךְ קָאן אוֹים זָאגִין וואו אִיר גִיפִינְט זִיךְ פַּאר דִיא צְווייטֶע וַוייבּ, פוּן מִיר   ב. פ.

אָשֵׁר יֶעקִיל אונ אַלֶע וָואס הָאבִּין דֶעם בְּרִיף דֶער הֶערְט הָאבִּין זִיךְ גָאר אוֹיף גִיטְרֵייסִילְט אונ הָאבִּין גִיזָאגְט: אָט דָאס אִיז עֶפֶּעס אַטְרַיפָּעֶנֶער בֵּיין, נוּא דְרֶעזְעלֶע, אִיצְטֶער הָאסְטוּ עֶפֶּעס פַּאר עָם אַזְכוּת?.

וָואס זָאל אִיךְ שׁוֹין זָאגִין אונ וָואס זָאל אִיךְ רֵיידִין? הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט פַּאר שֶׁעמְטֶערְהֵייד — אִיךְ שֶׁעם זִיךְ שׁוֹין אַייךְ גְלַייךְ אִין דִיא אוֹיגִין צוּ קוּקִין, וַוייא אִיז צוּ דִיא קִינְד וֶועלְכֶע אִיז נִיט הָארְכְזַאם צוּ אִירֶע עֶלְטֶערִין, אונ וַוייא אִיז מִיר פַּאר וָואס אִיךְ הָאבּ אַייךְ נִיט גִיפָאלְגְט, דֶער הוּלְטַאיי הָאט מִיר פַּאר פִּירְט מִיט זַיין גְלַאטִין צִינְגֶעלֶע, עֶר הָאט זִיךְ מִיר פָאר גִישְׁטֶעלְט אַלֶעם אַיין אַנְגֶעל, מִיט אַרַיינֶעם סָאוֶועסְט אונ מִיט אָרִינְטְלִיכֶע גִיוִויסִין, נָאר יֶעצְט זֶע אִיךְ דָאשׁ עֶר הָאט מִיר נָאר פֶערְבְּלֶענְדֶעט מִיט זַיינֶע פָּאקָאס, עֶר הָאט מִיר פַּאר צְמוּטֶעט, אָבֶּער וָואס קָאן אִיךְ זִיךְ יֶעצְט הֶעלְפִין?! אִיךְ בִּין שׁוֹין אוֹיף עָוִוִיג פַּאר פַּאלִין, אִיךְ דַארְף שׁוֹין קָאנְצֶע מַיין בִּיסִיל יָארִין אִין פִינְשְׁטֶערֶנֶעשׁ אונ שְׁמֶערְצִין, אָבֶּער אִיךְ וֶועל שׁוֹין פִיל נִיט לֵיידִין פוּן דֶער וֶועלְט, דִיא וֶועלְט וֶועט מִיר שׁוֹין אִין גִיכִין אַרוֹים קְוֶועצִין, וֶוען אִיךְ זָאל שׁוֹין הָאבִּין אַייזֶערְנֶע כּוֹחוֹת וֶועל אִיךְ דָאס אוֹיךְ לַאנְג נִיט אַרִיבֶּער טְרָאגִין, צוּ וָואס זָאל אִיךְ זִיךְ מִיט אִים נָטִין? צוּ דֶען קָאן מִיר טְרֵייסְטִין דֶער הָאפֶענוּנְג מִיט אַצְוֵוייטִין צוּ הֵייךָאטִין? נֵיין, דָאס אִיז פַּאר מִיר קֵיין טְרֵייסְט נִיט מַיין טְרֵייסְט אִיז נוּר דֶער זִיסֶער טוֹיט, אַלֶע זַיינֶען בֵּייז אוֹיף אָדָם הָרִאשׁוֹן פַּאר וָואס דוּרְךְ אִים אִיז דֶער טוֹיט אוֹיף דֶער וֶועלְט גִיקוּמֶען, אָבֶּער אִיךְ מָאג אִים דֶער פַּאר דַאנְקְבַּאר זַיין, דֶען נוּר דֶער טוֹיט קָאן מִיר פוּן מַיינֶע צָרוֹת אוֹים וִויקְלֶען אונ נִיט קַיין אַנְדֶערֶער, דֶערוּם וֶועל אִיךְ זִיךְ מִיט אִיהְם נִיט גֶטִין, נוּר אִיךְ ווִיל עָם דֶעם אוֹים וואוּרְף שׁוֹין מֶער אִין דִיא אוֹיגִין נִיט זֶעהֶן.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט זִיךְ נִישְׁטַארְקְט, אונ הָאט אָנְגִישְׁרִיבִּין צוּ מְנַשְׁהֶען אַקְלֵיינֶעם צֶעטֶעלֶע מִיט דֶעם אִינְהַאלְט:

מיך

מַיין אֵיינְצִיגֶער ‚מֶערְדֶער פֶערְקְלֵיידֶעט אִין נָאמֶען גִימַאהְל!

אַזוֹ וִויא דֶער קְלֵייבֶּער וָואס קְלֵייבְּט אַרוּם דִיא פְרוּכְט פוּן אַבּוֹים זָא קָאמֶע אִיךְ יֶעצְט אַרוּם צוּ קְלֵייבִּין מַיינֶע וֶוערְטֶער מִיט וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ מִיט דִיר גִירֶעט אִין פֶערְלוֹיף פוּן אוּנְזֶער — פָארְגִישְׁטֶעלְטִין — גוּטִין זִיסִין לֶעבִּין, אִיךְ הָאבּ דִיר גִינַאנְט: מַיין גִימַאל! מַיין זֶעלֶע! מַיין טְרוֹיסְט! אוּנ דוּא הָאסְט מִיר מִיט דַיין פַאלְשִׁין מוּנְד גִיעֶנְטְפֶערְט: מַיין הִילְף! מַיין לִיכְט! מַיין אַנְגֶעל!, אִיךְ נֶעם אָבֶּער יֶעצְט צוּרִיק מַיינֶע פָארִיגֶע וֶוערְטֶער אוּנ אִיךְ פֶערְוֶועקְסִיל זֵייא אוֹיף דִיא: מַיין מֶערְדֶער! מַיין טִירַאן! דַיין לֶעפְצִין זַיינֶען מִיר זִים גִיוֶוען וִויא גָארְטִין בְּלוּמֶען אָבֶּער דִיא אִינֶערְלִיכֶעס דַיין הַארְץ אִיז וִויא שְׁטֶעכֶעדִיגֶע דֶערְנֶער, אָהָ! דוּא הָאסְט פִּיל שְׁוֶוערְלִיכֶע טְהַאטִין אָפּ גִיטָאן, עֶס אִיז גָאר נִיט אוֹים צוּ צֵיילִין, דוּא הָאסְט מִיר מַיינֶע יוּנְגֶע יָאהְרִין פַאר שְׁנִיטִין, דוּא הָאסְט מִיר גִיבְּרַאכְט דָאס אִיךְ ווִינְץ זִיךְ דֶעם טוֹיט יֶעדֶער וַויילֶע, אוּנ הָאסְט נִיט גִיוואוּסְט צוּ עֶרְבַּארֶעמֶען דַיין פְרוֹיא וֶועלְכֶע אִיז דִיר אִיבֶּערְגֶעגֶעבִּין מִיט לַייבּ אוּנ לֶעבִּין, דוּא הָאסְט אוֹיךְ נִיט עֶרְבַּארֶעמְט דַיין פְרוּכְט וֶועלְכִין דוּא הָאסְט גִיפְלַאנְצְט אוּנְטֶער מַיין הֶערְץ... נוּר פִילַייכְט פַאר מָאגְט, נָאךְ דַיין הַארְץ אַפוּנְק סַאוֶועסְט, בֶּעט אִיךְ דִיר אִין דֶעם נָאמֶען פוּן מַיין פָארִיגֶע לִיבֶּע צוּא דִיר, דוּא זָאלְסְט מִיר דִיא טוֹבָה טָאן: דוּא זָאלְסְט זִיךְ אוֹיף עֶווִיג פַאר מַיינֶע אוֹיגֶען נִיט וַוייזִין, דוּא זָאלְסְט זָאגַאר דִיא שְׁטָאט אוֹים וַוייכִין דָאס אִיךְ זָאל דִיר נִימַאלְס אָנְטְרֶעפִין, אִיךְ בֶּעשְׁוֶוער דִיר דָאס מִיט מַיין עֶרְנְסְטֶע לִיבֶּע וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ צוּ דִיר גִיהַאט, אוּנ מִיט דַיין בִּיז אִיצְטִיגֶע קַאוַוארְנֶע לִיבֶּע וֶועלְכֶע דוּא הָאסְט נִיצַייגְט, אִיךְ זָאל שׁוֹין בַּייא דִיר פַאר רֶעכִינְט זַיין וִויא אַיין פֶערְשְׁטָארְבֶּענֶע פְרוֹיא.

דרעזיל

דְרֶעזֶעלֶע הָאט דֶעם צֶעטֶעלֶע אַוֶועק גִישִׁיקְט דוּרךְ אַמַאד מְנַשְׁהֶען דָאס גְלַייךְ אָפּ צוּ גֶעבִּין.

מְנַשֶׁה אִיז בַּיין רָב גִיזֶעסִין וִויא אַצוּמִיסְטֶער עֶר אִיז גִיוֶוען אוֹיסֶער זִיךְ עֶר הָאט זִיךְ גָאר נִיט גִיקָאנְט בֶּעקְלֶערִין וואוּ עֶר אִיז אִין דֶער וֶועלְט, אִין אָנְהוֹיבּ הָאט עֶר זִיךְ אֲפִילוּ גִישְׁטֶעלְט נִיט צוּ גֶעבִּין קֵיין גֵט ווייל עֶר ווייס גָאר נִיט פוּן וָואס צוּ זָאגִין, נוּר דֶער רָב הָאט עֶם גִיוויזִין דָאס עַל פִּי דִין דַארְף עֶר יָע גֶעבִּין אַגֵט, אוֹיךְ זַיינֶען אַלֶע אוֹיף עֶם אַרוֹיף גִיפַאלִין וִויא לֵייבִּין אוּנ הָאבִּין אִים גִיצְוואוּנְגֶען דָאס נִיט אַנְדֶערְש עֶר זָאל גֶעבִּין גֵט, עֶר אִיז גִיוֶוען צוּ מִישְׁט עֶר הָאט דֶעם גֵט אָפּ גִיפְּרַאוֶועט אוּנ הָאט דָאס אַלֵיין נִיט בֶּעמֶערְקְט, מֶעהָאט אִים נִיהֵייסִין זָאגִין „יָע“ הָאט עֶר גִיזָאגְט „יָע“ — „נֵיין“ — „נֵיין“ נִיט זָאגִין צְווֵיי מָאל „יָע“ אוּנ צְווֵייא מָאל „נֵיין“ הָאט עֶר נִיט גִיזָאגְט, אַזוֹ הָאט זִיךְ דֶער גֵט גִישְׁווִינְד גִיעֶנְדִיגְט, אוּנ עֶר אִיז פוּן רָאבְּס אַרוֹיס אַצוּפַארֶעטֶער וִויא אָהָסִיד פוּן בֶּעדִיל, אוֹיף דְרוֹיסִין הָאט עֶר זִיךְ אָפּ גִישְׁטֶעלְט אוּנ גִיקְלֶערְט וואוּ עֶר זָאל זִיךְ יֶעצְט קֶערִין, אִין דֶעם הָאט מֶען אִים דֶער לַאנְגְט דְרֶעזֶעלֶעס צֶעטִיל, עֶר הָאט אִים גִילֶעזִין אוּנ טְרֶערִין הָאבִּין זִיךְ פוּן אִים גִיקַייקִילְט, דֶער צֶעטִיל הָאט אִים אַבִּיסִיל עֶרְמוּנְטֶערְט פוּן זַיין צוּ מִישְׁטְקַייט, „עֶלִינְטֶע דְרֶעזֶעלֶע!

הָאט עֶר אוֹיס גֶישְׁרִיעֶן — דוּא בִּיזְט נֶעבַּאךְ פַאר בְּלָאנְדְזֶעט, דוּא בִּיזְט נִיט שׁוּלְדִיג דוּא דַארְפְסְט אַזוֹ שְׁרַייבִּין, אָבֶּער גָאט אִיז מַיין עֵדוּת אַז אִיךְ בִּין אוֹיךְ גָאר נִיט שׁוּלְדִיג, מִן הַסְּתָם אִיז עֶס אַזוֹ פוּן גָאט אוּנ יֶעצְט הָאט שׁוֹין מְנַשֶּׁה מֶער נִיט גִיקְלֶערְט וואו הִין צוּ גֵיין, וֶוען צוּ דְרֶעזֶעלִין טָאר עֶר שׁוֹין נִיט גֵיין, אִיז דָאךְ שׁוֹין פַאר אִים קַיין אַנְדֶער וֶועג נִיטָא וִויא צוּ פָארִין נָאךְ בֶּרְלִין זַיין שְׁטוּדְיוּם צוּ עֶנְדִיגִין, אוּנ בִּיז דַאן וֶועט פִילַייכְט דִיא צַייט עֶרְקְלֶערִין זַיין אוּנְשׁוּלְד, עֶר הָאט דָאס פַאר רֶעכִינְט פַאר גָאטֶעס גִינָאדֶע צֵייכִין, דֶען זָאנְדֶערִין וָואלְט עֶר זִיךְ פוּן דְרֶעזֶעלִין נִיט קָאנֶען אוֹיס רַייסִין אוֹיף דְרַייא יָאר נָאךְ בֶּרְלִין צוּ רַייזִין, דֶערוּם הָאט עֶר דֶעם שְׁלֶעכְטִין סְלוּטְשַׁאיי גִירֶעכִינְט פַאר אַיין גֶעטְלִיכִין פֶּערְקוּק אִים צוּם גְלִיק צוּ פִירִין, עֶר אִיז אַוֶועק צוּ זַיין בֶּעסְטִין גוּטִין פְרֵיינְד צוּם רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל, אוּנ הָאט אִים פַאר טְרוֹיט דָאשׁ עֶר רַייזְט יֶעצְט נָאךְ בֶּרְלִין זַיין סְטוּדְיוּם צוּ עֶנְדִיגִין, אָבֶּער עֶר הָאט אִים גִימוּזְט צוּא שְׁוֶוערִין דָאס עֶר זָאל עֶס אִין אַיין שְׁטְרֵיינְגִין גִיהֵיים הַאלְטִין, אוּנ זָאל פַאר קַיין פַאל דָאס גִיהַיימְנִיס עֶנְדֶעקִין.

41) וַוייטֶער גֶעלְט.

נוּ ר׳ שְׁמֶערִיל נוּ ר׳ שְׁמֶערִיל! — הָאט צוּ אִים הְעֶנְעֶלֶע גִיזָאגְט בַּיי זַיין אַרַיין קוּמֶען אוֹיף מָארְגִין נָאךְ דֶער פָארִיגֶער פְּרָאאִיסְשֶׁעסְטְוִויֶע — אִיר זַייט אַמַלְאַךְ נִיט קַיין מֶענְטְשׁ, אֱמֶת דָאס קָאסְט גֶעלְט אָבֶּער עֶס אִיז וֶוערְט גֶעלְט, נוּ אַשְׁטוּקֶע! אִיר מָאגְט מִיר גְלוֹיבִּין בַּיי מַיין עֶהְרֶע וָוארְט אַז אִיךְ הָאבּ אִין אָנְהֵייבּ אוֹיךְ גִימֵיינְט אַז דָאשׁ אִיז אַיין עֶרִינְסְטֶע זַאךְ, דָאס מְנַשֶּׁה הָאט בֶּאֱמֶת חֲתוּנָה גִיהַאט מִיט דִיא וַוייבִּיל אִין זִיטָאמִיר, נָאר וִויא דִיא וַוייבִּיל הָאט אַוֶועקְגִיטָאן דִיא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל הָאבּ אִיךְ דֶער קָאנְט אַז דָאס אִיז דִיא זֶעלְבִּיגֶע בִּילֶעטִין וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ אַייךְ גִיגֶעבִּין אוֹיף הוֹצָאוֹת, אָט דֶער פוּן הָאבּ אִיךְ עֶרְשְׁט פַאר שְׁטַאנֶען אַז דִיא וַוייבִּיל אִיז אַיין אָנְגִישְׁטֶעלְטֶע פוּן אַייךְ, אָבֶּער וִויא קְלוּג זִיא הָאט דֶעם גִישֶׁעפְט אָפּ גִיפְּרַאוֶועט, מֶעהָאט אָנְפַאנְגֶם מֶער נִיט גִירֶעכִינְט דָאס זִיא הָאט פִילַייכְט אַטָעוּת, אָבֶּער וִויא זִיא הָאט דְרֶעזְקִין אִין אוֹיעֶר אֲרַיין גִישׁוּסְקֶעט אַפָּאר וֶוערְטֶער אִיז שׁוֹין בֶּעשְׁטִימְט גִיוָוארִין בַּיי אַלֶעמֶען אַז זִיא הָאט שׁוֹין קַיין טָעוּת נִיט, נוּר אַז דָאס אִיז עֶר, זָאגְט מִיר ר׳ שְׁמֶערִיל, וָואס אִיז דָאס פַאר אַפָּאר וֶוערְטֶער וֶועלְכֶע זִיא הָאט דְרֶעזְקֶען אַרַיין גִישׁוּסְקֶעט.

דִיא פָאר וֶוערְטֶער אִיז דָאס גִיוֶועזֶן — הָאט שְׁמֶערִיל גִיעֶנְטְפֶערְט — בְּשַׁעַת אִיךְ בִּין גִיוֶועזֶן בַּייא מְנַשֶּׁהֶעס זֵיידִין דֶעם שִׁידוּךְ צוּ רֵיידִין מְנַשֶּׁהֶען מִיט דְרֶעזֶעלֶען, הָאט מִיר זַיין זֵיידֶע גִיזָאגְט אִין אַגְלַייךְ וֶוערְטִיל, דָאס מְנַשֶּׁה אִיז אַגִיצַייכִינְטֶער קִינְד, ווייל עֶר הָאט אַזַא אוּנ אַזַא סִימָן אוֹיף יֶענֶעם אָרְט, אִיךְ הָאבּ דֶעם סִימָן דִיא וַוייבִּיל אִ[illegible]עֶר גִיגֶעבִּין, אוּנ זִיא הָאט דָאס אַרַיין גִישׁוּסְקֶעט דְרֶעזֶעלְיִן, אוּנ דֶער פוּן הָאט דְרֶעזִיל אַנְדֶעדְס נִיט גִירֶעכִינְט וִויא זִיא הָאט מִיט

אִים

אים טאקע חתונה גיהאט אונ דער פון וויים זיא דעם סימן.

נו ר' — שמעריל האט חיענעלע גיזאגט — קיין מעשה איז איך ניט צו קליין, איר וואלט זעהן וויא דרעזקע ליגט שוין וויא אפדלע אונ זיא יאמערט נאך איר בינטיל יארין, עס איז נאך עד היום בייא איר אין הארצין איין גיזעצט אז מנשה האט מיט דיא ווייביל חתונה גיהאט, זיא שרייט אין איין קול דאש עס שטעקט ניט אין מנשהן אזא אפאדלאסט צו טאן, עס האט אין אים גימוזט אריין אמשוגעת אין דער ווייליע וואס ער האט דאס גיטאן אונ יעצט האט ער גיוויס חרטה, איר פאר דריסט וואס זיא האט אים אויף אויביג פון זיך פאר טריבין, נור זיא קאן זיך שוין ניט העלפין, מנשה איז שוין ניטא אונ מיר דוכט אז ער וועט שוין מער ניט קומען, „דיר ניט מיר ניט" איך וועל אים שוין אויך אפילו ניט קריגין, נאר איך קוועל אז ער גייט שוין ביי אונז אין שטוב ניט ארום אונ ער שטעכט מיר שוין מער ניט אין דיא אויגין.

חיענעלע! — האט צו איר שמעריל גיזאגט — זייא ניט מאריך אין דיינע רייד, אונ גיב ווייטער געלט, עס האט זיך אונז גימאכט אנייע צרה, עס האלט מיט אונז שלעכט, בכן גיב געלט אבער וואס צום גיכסטין.

וואס איז שוין ווייטער? — האט חיענעלע פארוואונדערט גיפרעגט.

דיא ווייביל מנשהעס גרושה — האט שמעריל גיענטפערט — האט מן הסתם פאר איר אוועק פארין בעגאנבעט אין דיא אכסניא אין וועלכע זיא איז איין גישטאנען „זיא האט ארויש גינומען זילבער אונ צירונג, אונ מעהאט איר אויפין וועג גיבראכט אהער אין פאליציע, מיילע דאס ארט מיר ניט וואס מעוועט דער ניין דאס מנשה איז גיוועזן אומשולדיג, אבי ער איז שוין ניטא, מיר ארט מער ניט וויא טאמער וועט דיא ווייביל וואס זאגין דאס מיר האבין איר גידונגען אויף דער שטוקע, אונ דאן וועט מיט אונז שלים זיין, זיא האט צו מיר אנגיזאגט אז איך זאל איר געבין געלט, אונ ווען ניט וועט זיא זיך מודה זיין, אונ דאן וועט ענדעקט ווערין... איך וויל שוין נאר פון מיין מויל ניט ארויס ריידין.

איי! וואס וויל נאט פון אונז?! — האט חיענעלע גישריען — עס ציט זיך אלץ בייא אונז וויא פון פעך, דער נישעפט קאסט שוין מיר אסך געלט, איך האב דעם טאטין בדלות נישטעלט, אונ היינט גיב ווייטער געלט!...

עס איז אבער קיין תירוץ ניט — זאגט שמעריל — גיב וויפיל דוא קאנסט עס איז נאר מיט אונז שלעכט עס האלט פאסקודנע.

חיענעלע האט אים דער וייל גינעבין אביסיל געלט אונ האט אפ נירעט נאך צו דער ליינין.

42) נאר אבחור.

אין שטעטיל איז צאקאך גיווארין אז דיא ווייביל מנשהעס ענונה אדער גרושה, האט בעגאנבעט אונ מעהאט איר אין פאליציע גיבראכט, דער זעלבינער נארד וועלכע איז נעכטין ארום אשר יעקילס שטוב גישטאנען אונ גישריען

אורא

„אוּרַא“ זַיינֶען יֶעצְט גִישְׁטַאנֶען אַרוּם פַּאלִיצְיֶע אוּנ גִיזֶעהֶן וִויא מֶעהָאט אִיר אִין פַּאלִיצְיֶע גִיאָבִּיסְקֶעוֶועט, דֶער עוֹלָם הָאט שׁוֹין אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ פֶער דַאכְטִין דִיא וַוייבִּיל דָאס זִיא הָאט זִיךְ צוּ מְנַשְׁהֶען אוּמְזִיסְט צוּ גִיצֶעפֶּעט, „זִיא הָאט נָאר גִימוּזְט וֶועלִין בַּאיי אִים גֶעלְט אוֹיס צַאפִּין אָדֶער גָאר בֶּעגַאנְבֶענֶען“. הָאבִּין אַיינִיגֶע גִיזָאגְט.

וֶוען אַזוֹ — הָאט זִיךְ אַיינֶער פוּן טָאלְפַּא אָפּ גִירוּפִין — פַאר וָואס הָאט זִיא מְנַשְׁהֶן גִיוָואלְט גֶעבִּין הוּנְדֶערְט רוּבִּיל?

דָאס אִיז אוֹיךְ קֵיין רַאֲיָה נִיט — הָאט אַיין אַנְדֶערֶער גִיעֶנְטְפֶערְט, אוּנ עֶס הָאט זִיךְ וֶועגִין דֶעם צוּ ווִישִׁין דֶעם נַארָאד פֶערְבְּרֵייטֶעט אַוִיכּוּחַ.

מִיט אַמָאל זַיינֶען אַיינִיגֶע אַרוֹישׁ גִילָאפִּין פוּן פַּאלִיצְיֶע מִיט אַשַׁאלוּנְדִין גִילֶעכְטֶער אוּנ הָאבִּין אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן: „דָאס אִיז גָאר נִיט קֵיין וַוייבִּיל“!.

וָואס דֶען אַמֵיידִיל? — הָאבִּין אַלֶע גִיפְרֶעגְט מִיט נַייגִירְדֶע.

נֵיין! קֵיין מֵיידִיל אוֹיךְ נִיט — הָאט מֶען גִיעֶנְטְפֶערְט.

טוּא וָואס דֶען? אַטוּמְטוּם אַאַנְדְרוֹגִינוֹס? — הָאבִּין אַלֶע מִיט אַגִילֶעכְטֶער גִיפְרֶעגְט.

נֵיין! גָאר פָּשׁוּט אַ בָּ... בָּחוּר, אַבָּחוּר אַקֶעשֶׁענִיק — אִיז דֶער אַנְטְוָוארְט גִיוֶוען.

אַבָּחוּר?! אַבָּחוּר! הָאבִּין אַלֶע מִיט אַגִילֶעכְטֶער גִישְׁרִיעֶן, אוּנ דִי בָּאדְיוּנְגֶען הָאבִּין גִיגֶעבִּין אִין בַּארַאבַּאן אַ„אוּרַא“, נוּ וָואס הָאט זִיךְ דֶער לַיידַאק אוּמְזִיסְט צוּ גִיצֶעפֶּעט צוּ מְנַשְׁהֶען?! אַזַא אַיין אַקְט פַּאסִירְט גָאר נִיט אוֹיף דֶער וֶועלְט — הָאבִּין אַלֶע גִישְׁרִיעֶן אוּנ זַיינֶען גִילָאפִּין אִין שְׁטָאט דֶעם נַייעֶס אוֹיס צוּ פּוּיקִין.

אִין דֶער זֶעלְבֶּער צַייט וָואס דָאס אִיז גִישֶׁעהֶן, אִיז בַּייא אָשֵׁר יֶעקְלִין אִין שְׁטוּבּ נָאר אַיין אַנְדֶער פְּרָאצֶעס גִיוֶוען, דְרֶעזֶעלֶע הָאט גִיוַויינְט אוּנ הָאט זִיךְ שְׁטַארְק בֶּערַייהֶעט אוֹיף דֶעם וָואס זִיא הָאט מְנַשְׁהֶען פֶערְטְרִיבִּין, אוּנ אָשֵׁר יֶעקִיל מִיט עֶלְקֶען הָאבִּין אִיר דִיא בְּלוּט גִיצַאפְּט פַאר וָואס זִיא הָאט זִיךְ מִיט עֶם נִיט גִינֶעט, ״אַזוֹ וֶועסְטוּ בְּלַייבִּין אַיין אוֹיבִּיגֶע עֲגוּנָה, — הָאבִּין זַייא גִיזָאגְט — עֶר וֶועט שׁוֹין קֵיין מָאל נִיט קוּמֶען, עֶר קֶען דָאךְ עֶרְגֶעץ וואוּ נָאךְ אַדְרִיטֶע וַוייבּ נֶעמֶען אָבֶּער דוּא בְּלַייבְּסְט שׁוֹין נָעבַּאךְ אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכֶע.

זֶעט אִיךְ בֶּעט אַייךְ — הָאט דְרֶעזֶעלֶע בַּייא זַיי גִיבֶּעטִין — רֶעט אוֹיף אִים קֵיין שְׁלֶעכְטֶעס נִיט, אַייעֶר רֵייד שְׁטֶעכִין מִיר אִין הַארְצִין, אִיךְ וַוייס אַז מְנַשֶׁה קָאן קֵיין שְׁלֶעכְטֶעס נִיט טָאן, אִיךְ הָאבּ אִים נָאר אוּמְזִיסְט פַאר טְרִיבִּין, דִיא וַוייבִּיל הָאט גִיוִוים אַטָעוּת גִיהַאט...

וָואס זִיא קָאן נָאךְ רֵיידִין? — הָאט עֶלְקֶע גִישְׁרִיעֶן — דוּא קָאנְסְט נָאךְ אוֹיף אִים מְלַמֵד זְכוּת זַיין?, אוּנ וָואס אִיז מִיט דִיא וַוייבִּיל? אוּנ וָואס אִיז מִיט דֶעם בְּרִיף וֶועלְכִין מֶעהָאט בַּייא אִים אִין קֶעשֶׁענֶע גִיפוּנֶען?.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט נֶעבַּאךְ נִיט גִיהַאט וָואס צוּ עֶנְטְפֶערִין אוּנ הָאט אָנְגִיהוֹיבִּין בִּיטֶערְלִיךְ צוּ וַויינֶען.

אין

אִין דֶעם זִינֶען אַרַיין מִיט הַאסְט עֶטְלִיכֶע מֶענְטְשִׁין, אוּנ זֵיי הָאבִּין דֶער צֵיילְט דִיא מַעֲשֶׂה אַז פוּן דֶער וַוייבִּיל אִיז גִיוָוארִין אַבָּחוּר, דְרֶעזֶעלֶע אִיז צוּ טוּמִילְט גִיוָוארִין, אוּנ אָשֵׁר יָעקִיל מִיט עֶלְקֶען הָאבִּין דָאס גָאר נִיט גִיוָואלְט גְלוֹיבִּין, וַוייל בַּייא זֵייא אִיז גָאר קֵיין סְפֵיקוֹת נִיט גִיוֶוען אַז מְנַשֶּׁה הָאט נָאךְ אַמָאל חֲתוּנָה גִיהַאט, דֶערוּם אִיז זֵייעֶר עֶרְשְׁטֶע פְרַאגֶע גִיוֶוען: „וַויא קָאן דָאס זַיין? הָאט מְנַשֶּׁה חֲתוּנָה גִיהַאט מִיט אַמַאנְסְבִּיל?!

וָואשׂ רֶעט אִיר? הָאט מֶען זֵיי גִיעֶנְטְפֶערְט — מְנַשֶּׁה הָאט גָאר נִיט חֲתוּנָה גִיהַאט נָאךְ אַמָאל, נוּר דָאס אִיז גִיוֶוען אַפַאלְשֶׁער אָנְשְׁטֶעל, פוּן וַואנֶען דָאשׂ וַואקְסְט וַוייסִין מִיר נִיט, נָאר דָאס אִיז קְלָאהְר אַז מְנַשֶּׁה אִיז גֶעבַּאךְ אוּנְשׁוּלְדִיג, דֶער בָּחוּר הָאט זִיךְ צוּ אִים צוּ גִיצֶעפֶּעט נוּר אוּם דֶעם בַּייא אִים גֶעלְט אוֹיס צוּ צַאפִּין אָדֶער אִים צוּ בֶּעגַאנְבֶעגֶען.

אָה גָאט! וָואס הֶערִין אוּנְזֶערֶע אוֹיעֶרִין! הָאבִּין זֵיי גִישְׁרִיעֶן, אוּנ דְרֶעזִיל הָאט זִיךְ גִינוּמֶען שְׁלָאגִין קָאפּ אָן וַואנְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן: הִימִיל עֶפִין זִיךְ! צוּא מַיינֶע צָרוֹת אִיז קֵיין גְרוּנְט נִיטָא. — אִין דֶעם אִיז צוּ זֵיי אַפַּאלִיצֵייסְקֶער אַרַיין אוּנ הָאט זֵייא דֶער לַאנְגְט אַפַּאפִּיר גִישְׁרִיבִּין אוֹיף אִידֶעשׁ אוּנ הָאט גִיזָאגְט: דֶעם פַּאפִּיר הָאט מֶען גִיפוּנֶען בַּיי דִיא וַוייבִּיל אוּנ וַוייל דָא וֶוערְט דֶער מָאנְט אַייעֶר אַיידִימְס נָאמֶען הָאט מֶען אִים גִישִׁיקְט צוּ אַייךְ אִיר זָאלְט מִיר אָבְּיַאסְנַאיֶען (עֶרְקְלֶערִין) אִין וָואסֶער אִינְהַאלְט עֶר אִיז גִישְׁרִיבִּין, דֶער וַוייל אִיז דֶער דִיבּ זִיךְ נִיט מוֹדֶה וֶוער עֶס הָאט אִים אוֹיף אַייעֶר אַיידִים אָנְגִירֵייצְט.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט דֶעם פַּאפִּיר גִינוּמֶען אִיבֶּער לֶעזִין, אוּנ וִויא עֶנְצִיגְט זִיא אִיז דָאס גִיוָוארִין אַז זִיא הָאט דֶער זֶעהֶן, אַז דָאס אִיז אַיין צַארְנֶע פוּן דֶעם בְּרִיף וֶועלְכִין מֶעהָאט גֶעכְּטִין גִיפוּנֶען בַּיי מְנַשְּׁהֶען אִין קֶעשֶׁענֶע, זִיא הָאט גְלַייךְ פַּאר שְׁטַאנֶען אַז דֶער בְּרִיף אִיז גִיוֶוען אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין פוּן דִיא זֶעלְבֶּע פַאלְשֶׁע וַוייבִּיל, רֶעטֶע גָאט! הָאט זִיא אַגִישְׁרֵייא גִיטָאן — דֶער גֶעכְּטִיגֶער בְּרִיף פוּן דֶעם זֶעלְבִּין אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין אִין מְנַשְּׁהֶעס אַקֶעשֶׁענֶע! אִיךְ בִּין אוּמְגְלִיקְלִיךְ! אִיךְ הָאבּ מְנַשְּׁהֶען אוּמְזָאנְסְט פַּאר טְרִיבִּין פוּן מִיר, דֶער שָׂטָן אִיז פוּן דֶער הֶעלֶע אַרוֹיס גִינַאנְגֶען מִיט מִיר זִיךְ צוּ רֵייצִין, מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה! וואוּ גִיפִינְשְׁטוּ זִיךְ יֶעצְט! לוֹיף נִיט וַוייטֶער, קֶער זִיךְ צוּ מִיר אִיךְ וָועל דִיר מִיט אָפֶענֶע אָרִימְס עֶמְפְּפַאנְגֶען, אִיךְ וֶועל שׁוֹין נִיט מֶער לֶעבִּין פוּן צָרוֹת, מַיינֶע טֶעג זַיינֶען שׁוֹין גִיצֵיילְטֶע, אָה גָאט! אִיךְ פַארְלַאנְג פוּן דִיר דוּא זָאלְסְט מִיר צוּ שִׁיקְן וָואשׂ גִיכֶער דֶעם זִיסִין טֵייט, נוּר פַאר מַיין שְׁטַארְבִּין זָאל אִיךְ חָאטְשׁ מְנַשְּׁהֶען אַיין מָאל זֶעהֶען אוּם אִים אִיבֶּער צוּ בֶּעטִין פַאר דִיא שְׁמֶערְצִין וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ אִים אָנְגִיטָאן אוּנְוִויסִינְד, טַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין! זֶעט וָואס פוּן אַייעֶר קִינְד אִיז גִיוָוארִין, אוּנְזֶערֶע הוֹיז לַייטֶע הָאבִּין אוֹיךְ גִיזוֹים אַטֵייל גִינוּמֶען אִין דִיזֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטְרַייכִין, רֶעטֶעט מִיר, עֶס אִיז מִיר אִיבְּל, אָה גָאט! . . . דָאס הָאט דְרֶעזֶעלֶע מִיט אַוִוילְדֶע שְׁטִימֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן אוּנ אִיז אִין אוּנְמַאכְט גִיבְּלִיבִּין.

עֶס אִיז אִין זֵייעֶר הוֹיז טוּמִיל אוּנְגְלַאֶרֶעם גִיוָוארִין, דָא הָאט מֶען גִימִינְטֶערְט

דרעזלען

דרעזלען, אונ איהרע עלטערין האבין זיך דיא האר פון קאפ גירויסין אונ האבין אלע ווילע גיהאלעשט, קורץ דארטין איז גיוועזן אירידינדע טראגעדישע שצענע אונ חיענעלע האט נעבאך אויך גימוזט העלפין מיט שפילין דיא ראליע.

43) אוים רבנות

צייט ביא אונז אין שטאט איז גיווארין דער ראזריוו צווישין דעם ראבינער מיט זאהנשיינען האט זיך דיא שטאט צו טיילט אין צוויא פארטעס, איינע איז גיוועזן דיא שמייכלער (חונפים) וועלכע זיינען גישטאנען אין זאהנשיינס זייטע נאר אים דער מיט צו חנפענען, אונ דיא צווייטע פארטע איז גיוועזן דעם ראבינערס, אונטער זייא איז גיוועזן אדער גרויסע נגידים אדער ביעזדיעטניקעס וועלכע האבין פאר זאהנשיינען ניט גידארפט פירכטין ...ביידע צדדים האבין מיט גרויס ענערגיע גישטריטין, נאר אם ענדע האט זאהנשיין גיזאגט, דען עס איז פון גובערנע גיקומען איין אטקאז אויף דעם ראבינערס וויבאר ווייל עס איז ניט פראווילנא גימאכט גיווארין אונ מעהאט גיהייסין מאכין אנייעם וויבאר, אשרעקליכער פורכט איז אויף אלעמען גיפאלין פון זאהנשיינען זעהענדיג דאס ער איז זא איין ריטער דאס ער האט אוים גיתאדעטייסטוועוועט אין גובערנע דעם ראבינערס וויבאר צוא פאסלען, אונ דיא פורכט האט פון ראבינערס צד אפ גירויבט פיל צלענעס, דא האט זיך זאהנשיין גיפאצט אין ביכעלע אז אין דעם נייעם וויבאר וועט שוין גיוויס דער ראבינער דורך פאלין, ער האט זיך שוין אוסלאוועט מיט אנדערע ראבינער וועלכע ער האט צו גיזאגט צו מאכין אין בענעכסיף, נאר דערביי האט ער אטעות גיהאט, דען נאר עפינטליך האבין אים אלע גיהאנפעט ווייל יעדערער האט זיך פאר אים גיפירכטעט, אבער צו דיא גאלקעס ווארפין וואס יעדערער איז זיכער גיוועזן דאס עס וועט בסוד בלייבין וואו ער ווארפט האבין אלע פאר דעם ראבינער לעאנטאלין גיווארפין ווייסע גאלקעס אונ ער האט ניט איינע אשווארצע גיהאט, אונ אויף דיא קאנדידאטין וועלכע זאהנשיין האט פאר זיכערט דאס זייא וועלין אוים פירין, האט זיך ניט גיפונען ניט איין ווייסע גאלקע, אונ דער ראבינער לעאנטאל איז ווייטער גיבליבין.

דער ראבינער האט אן גיווענדעט אלע קרעפטין עס זאל זיין אויף די קאראבקע אויף דאס נייא אטארג אונ ער האט עס אוים גיפירט, אויף דעם צווייטין טארג האט שוין דיא קאראבקע ניט גינומען אשר יעקיל נאר צדוק הכהן ווייל ער האט מיט אסך מער געלט גיגעבין פאר איר, נאר קאזנאציי איבער דיא קאראבקע געלט איז אלץ זאהנשיין גיבליבין, אונ ער איז גיוועזן דער קאסיר פון דיא קהלשע געלט.

אונ אז קהל זיינען אמאל ביא זאהנשיינען גיקומען צוא בעטין עטליכע רובל פון דיא קאראבקע קאסע וועלכע ביא אים גיפינט זיך ווייל זייא האבין נידארפט אויף אנייטיגין צרכי צבור, האט ער זייא אזו גיענטפערט: „ביא

מִיר גִיפִינְט זִיךְ נִיט אַיין קָהָלְשֶׁער גְרָאסִין , דִיא עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט רוּבִּיל וָועלְכֶע אִיךְ הָאבּ אַיין גִיקַאסִירְט הָאבּ אִיךְ אוֹיס גִיגֶעבִּין אוֹיף אַיין בִּילְכֶערִין צָרְכֵי צִבּוּר וַויא אִיר בַּדַארְפְט , אִיךְ הָאבּ דָאס פַאר בְּרַאכְט אוֹיף הוֹצָאוֹת דֶעם רַאבִּינֶער דֶעם וִויבָּאר צוּא פַּאסְלֶען אוּנ אִים אַרָאפּ צוּא וַוארְפִין , אוּנ וִויפִיל גֶעלְט דִיא קַארָאבְּקֶע וֶועט נָאךְ אַיין טְרָאגִין וֶועל אִיךְ דָאס אַלְץ דְרוֹיף פַאר בְּרֵיינְגֶען , דֶען דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער תִּיקוּן אִין שְׁטָאט אַזוֹ אַוְורֶעדְנֶעם מֶענְטְשִׁין אוֹיס צוּא בְּרֵיינְגֶען״ , אוּנ אַז דִיא קָהָלְשׁ לַייט הָאבִּין אִים גִיזָאגְט דָאס זַייא פַאר לַאנְגֶען גִיט אַזֶעלְכֶע תִּיקוּנִים , הָאט עֶר זַייא פוּן זַיין שְׁטוּבּ אַרוֹיס גִיטְרִיבִּין .

דָא הָאט זִיךְ דִי מַחֲלוֹקֶת אִין שְׁטָאט שְׁטַארְק פַאר נַאנְדֶער גִיפְלַאקֶערְט , דֶען דֶער רַאבִּינֶער הָאט בַּייא זָאהְנְשַׁיינֶען גִימָאנְט דִי שְׁטָאטִינֶע גֶעלְט פוּבְּלִיצְנֶע אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אוּנ אִין גַאס , אוּנ דִיא מַחֲלוֹקֶת אִיז גִיוָוארִין וָואס וַוייטֶער שְׁטַארְקֶער אוּנ גְרֶעסֶער .

אִיךְ זָאל אוֹיס שְׁרַייבִּין , מַיין לִיבֶּער לֶעזֶער ! פָאדְרָאבְּנֶע וִויפִיל מֶענְטְשִׁין עֶס הָאבִּין פוּן דִיא מַחֲלוֹקֶת גִילִיטִין אִיז מַיין פֶעדֶער נִיט אִין שְׁטַאנְדֶע , מִיט אַיין וָוארְט קָאן אִיךְ זָאגִין ; אַז אִידִישֶׁע בְּלוּט הָאט גִירוּנֶען אִין דִיא גַאסִין עֶס אִיז נִיט גִיוֶוען אַיין מֶענְטְשׁ אִין שְׁטָאט וֶועמֶען דִיא מַחֲלוֹקֶת הָאט נִיט שְׁלֶעכְטֶס גִיטָאן , נָאר אַייניגֶע לַיידִינְדֶע דֶער פוּן וֶועל אִיךְ דִיר פָאר שְׁטֶעלִין .

דִיא עֶרְשְׁטֶע כַּפָּרָה אִיז גִיוֶוען דֶער רַאבִּינֶער , דֶען וִויא זָאהְנְשַׁיין הָאט גִיזֶעהֶן אַז עֶר קָאן דוּרְךְ אַוִויבָּאר אִים קַיין שְׁלֶעכְטֶס נִיט טָאן , הָאט עֶר אוֹיף אִים דֶער לַאנְגְט בֶּעז אִימֶענֶע דַאנָאסִין אַז עֶר אִיז גָאר אַיין נֶעלָם , אוּנ הָאט דֶער וֶועקְט דִי אַלְטֶע וואוּנְדִין וַוייל עֶר הָאט גִיוואוּסְט וִויא דָאס אִיז פַאר לֶעפֶּעט גִיוָוארִין , עֶר הָאט פַּאקְטִישׁ אוֹיף גִיוִויזִין אִין זַיינֶע דַאנָאשִׁין אַז עֶר אַלֵיין הָאט גָאר נִיט גִישְׁטוּדִירְט נָאר עֶר אִיז גָאר אַיין אַנְטְלָאפֶענֶער סָאלְדַאט , אוּנ עֶר הָאט דִיא דָאקוּמֶענְטִין בַּייא דֶעם אַרוֹיס גִינַאנְבֶעט בַּייא דֶעם אֶמֶתִין לֶעאָנְטַאלִין וָועלְכֶער אִיז שׁוֹין לַאנְג גִישְׁטָארְבִּין , אוֹיךְ הָאט עֶר דֶעם הִיגִין אִיסְפְּרַאוְנִיק אוֹיף אִים אוֹיף גִירֵייצְט , עֶר הָאט אוֹיפִּין אִיסְפְּרַאוְנִיק אוֹיךְ בֶּעז אִימֶענֶע דַאנָאסִין דֶער לַאנְגְט צוּם מִינִיסְטֶער , אוּנ הָאט דֶעם אִיסְפְּרַאוְנִיק אַיין גִירֶעט אַז דָאס הָאט דֶער רַאבִּינֶער אִים גִימָאסֶערְט , דְרוּם הָאט דֶער אִיסְפְּרַאוְנִיק דֶעם רַאבִּינֶער אוֹיךְ שְׁטַארְק גִיָאגְט , עֶר הָאט וֶועגִין אִים זַייעֶר שְׁלֶעכְטֶע פָאר שְׁטֶעלוּנְגֶען גִיגֶעבִּין אוּנ דְרִיבֶּער אִיז דֶער רַאבִּינֶער אַרוּנְטֶער אוּנְטֶער אַשְׁוֶוערֶע דְיֶעלָא .

דֶער וַוייל אִיז פוּן פַּאלַאטֶע אַרָאפּ גִיקוּמֶען אַז לֶעאָנְטַאל טָאר קַיין רַאבִּינֶער נִיט זַיין בִּיז וַואנֶען דִיא דְיֶעלָא וֶועט זִיךְ רַאזְבִּירַאיֶען , אוּנ מֶען הָאט בַּייא אִים דוּרְךְ פָּאלִיצַיי דִיא מֶעטֶערִיצֶעסְקֶע בִּיכֶער אַרוֹיס גִיטְרֶעבֶּעוֶועט .

דֶער רַאבִּינֶער אִיז גִיקוּמֶען אִין זַייעֶר אַקְרִיטִישֶׁע לַאגֶע , עֶר הָאט שׁוֹין זִיךְ גִיצֶערְט פוּן פַּארְטִיגִין רוּבִּיל וָועלְכֶע עֶס הָאט זִיךְ בַּייא אִים אָפּ גִישְׁטֶעלְט דְרוּם הָאט עֶר מוֹרָא גִיהַאט דָאס פִילַייכְט וֶועט עֶר אִין נוֹיטִין קוּמֶען אוּנ דַאן וֶועט עֶר מוּזִין אָן רִירִין דִיא קָהָלְשֶׁע קַארָאבְּקֶע גֶעלְט , וַוייל עֶר הָאט דָאךְ אַטֵייל

אין

אִין דָאווְיֶערֶענָאסְט , עֶר אַלֵיין הָאט דַיין סָאוועסְט נִיט גִיוָואלְט טְרוּיעֶן , הָאט עֶר צוּ זִיךְ פַאר רוּפִין בַּעֲלֵי בַּתִּים אוּנ הָאט זֵייא נִיפְרֶעגְט וָועמֶען עֶר זָאל זַיין טֵייל דָאווְיֶערֶענָאסְט אִיבֶּער גֶעבִּין , אוּנ עֶר הָאט טַאקֶע גְלַייךְ אִיבֶּר גִיגֶעבִּן וָועמֶען זֵייא הָאבִּין גִיהֵייסִין .

אוּנ עֶר אִיז אִין דֶער אֶמֶת אִין גְרוֹיסֶע נוֹיטִין גִיקוּמֶען וִויא מִיר וֶועלִין אִין דִיא פָאלְגִינְדֶע קַאפִּיטְלֶען שְׁרַייבִּין , אוּנ דַאן הָאבִּין זִיךְ זַיינֶע אַלֶע גוּטֶע פְרַיינְד פוּן אִים אָפּ גִירוּקְט , עֶר אִיז נָאר גִיבְּלִיבִּין מִיט זַיין שְׁוָוערֶע דְיֶעלָא אוּנ מִיט זַיין דַלוּת , אוּנ עֶס אִיז אוֹיס גִיקוּמֶען אוֹיף זַיין פְּרוֹיא זָאפְיֶעס וָוארְטִין : דָאס אִין אוּנְזֶערֶע נוֹיטִין וֶועט דִיא שְׁטָאט פַאר אוּנְז נִיט פָאר שְׁטֵיין וִויא דוּ בִּיזְט פַאר דִיא שְׁטָאט גִישְׁטַאנֶען .

44) דֶער אָפּ מַאךְ

צָדוֹק הַכֹּהֵן הָאט דִיא קַארָאבְּקֶע נִיהַאלְטִין , נָאר וַוייל דָאס אִיז נִיט נִיחָא גִיוֶועזֶן זָאהְנְשַׁיינֶען הָאט עֶר אִים גִירוֹדֶעפְּט אִין אַלֶע זַייטִין , דֶער אִיסוּר פוּן שְׁחוּטֵי חוּץ וֶועלְכֶער אִיז פַאר אָשֵׁר יֶעקִילְס צַייטִין זֵייעֶר שְׁטְרֵיינְג נִיוֶועזֶן , אִיז אִין צָדוֹקְס צַייט זֵייעֶר גְרִינְג נִיוָוארִין מֶעהָאט נִיפִירְט פְלֵייש פוּן אוֹיסִין שְׁטָאט זֵייעֶר פִיל , אוּנ קֵיינֶעם הָאט דָאס נִיט גִיאַרְט , אוּנ אַז צָדוֹק פְלֶעגְט דָאס דֶער חַאפִּין הָאט עֶר נִיט גִיהַאט צוּ וֶועמֶען צוּ שְׁרַייֶען , אַז מֶען פְלֶעגְט הַאפִּין פַאר אָשֵׁר יֶעקִילְס רֶעגִירוּנְג אַז עֶס הָאט גִיקוֹילֶעט אַשּׁוֹחֵט וֶועלְכֶר אִיז נִיט בַּשְׁטֶעטִיגְט פוּן בַּעַל קַארָאבְּקֶע , הָאט מֶען אִים נִינוּנ נִישְׁלָאגִין אוּנ נַאכְהֶער פַאר אַסָאלְדַאט אָפּ נִיגֶעבִּין , אָדֶער גִימַאכְט אַפְּרִינַאוָואר אִים צוּ פַאר שִׁיקִין , אָבֶער פַאר צָדוֹקְס רֶעגִירוּנְג אִיז פְרַאנְק אוּנ פְרַייא גִיוֶועזֶן צוּא קֵילֶענֶען נָאר דֶער וָואס הָאט קַבָּלָה בַּייא אַ רָב אוֹיס נִינַארְט אוּם דֶעם עֶס זָאל נָאר צָדוֹקִין אַהֵיזִיק אִין קַארָאבְּקֶע זַיין , אוֹיךְ הָאט דֶער גוּטֶער ר׳ שְׁמָערִיל דֶער שׁוֹחֵט פוּן אִים מַעֲלִים גִיוֶועזֶן קַארָאבְּקֶע גֶעלְט , מִיט אֵיין וָוארְט מֶעהָאט אִים גִידְרִיקְט פוּן אַלֶע זַייטִין אַז עֶר אִיז פוּן דֶער קַארָאבְּקֶע טַאקֶע בְּדַלוּת נִיוָוארִין , עֶר הָאט נֶעבַאךְ גְוַואלְד גִישְׁרִיעֶן אָבֶער קֵיינֶער הָאט אִים נִיט גִיקָאנְט הֶעלְפִין וַוייל זָאהְנְשַׁיין הָאט נִירוּגִירְט מִיט דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט , אוּנ דֶער רַאבִּינֶער וֶועלְכֶער הָאט צָדוֹקִין צוּ נִיזָאגְט בַּייא זַיין נֶעמֶען דִיא קַארָאבְּקֶע דָאס עֶר וֶועט אִים הֶעלְפִין , אִיז אוֹיף זַיין מַזָל נִיוָוארִין אַ שׁוֹכֵן עָפָר .

דִיא שְׁטָאטִיקֶע מַחֲלוֹקֶת הָאט נִיקְלוּנְגֶען רוּנְד אוּנ אַרוּם , זִיא הָאט זִיךְ יָואס וַוייטֶער אַלְץ נִשְׁטַארְקְט , מֶעהָאט זִיךְ אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין אַלְץ נִימַאסֶערְט , אוּנ צוּם אִידִישִׁין שַׁאנְדֶע אִיז אַלְץ נִינַאנְגֶען דַאנָאסִין פוּן אֵיין אִידִין אוֹיף דֶעם אַנְדֶערִין וֶועגִין מִילִיטֶער פְּלִיכְט אוּנ טָאמוּ פָאדָאבְנֶע , אוּנ דוּרְךְ דֶעם אִיז אִין אוּנְזֶער פְּרִיסוּטְסְטְוָוא אַפַּאפִּיר גִיקוּמֶען דָאס אַ אִידִישֶׁע לִינָאטֶע זָאל אַנְדֶערְשׁ נִיט אָן נִינוּמֶען וֶוערִין שַׁיידִין פָאלִיצַיי זָאל אִיר בַּשְׁטֶעטִינִין , אוּנ דָאס אִיז נִיוֶועזֶן פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען אַוֶועקְ צַיינ דֶער מִיט שְׁלֶעכְטֶעס צוּ טָאן דִיא שְׁטָאט דֶער פַאר

וואס

וואס זייא קריגן מיט אים, ער האט מיט דעם איספראווניק זייער גוט גילעבט האט ער אים איין גירעט אז אלע ליגאטעס פון בענעכסיף זיינען פאלשע אונ דער איספראווניק האט זייא ניט בעשטעטיגט. דער פון איז בייא אונז אין שטאט אחורבן גיווארין, דען צוועלף בני יחידים האבין אין דיזין יאהר גידארפט גיין צום פריזיוו אונ מעהאט קיינעם ליגאטע ניט אן גינומען ווייל דער איספראווניק האט ניט אונטער גישריבין, עס איז גיוועזן יאמערין אונ קלאגין אין די גאסין מעהאט פון זייער וויינען אין דיא הייזער ניט גיקאנט איין זיצין, דא האט גיוויינט אפאטער נאך זיין בן יחיד אונ דא אמוטער אונ דא האבין זיך נאך גישלעפט נאך איין אפ גינעבענעם אפאטער מיט אמוטער מיט אווייב אונ אדריי קינדערליך אונ אלע האבין דיא ערד גירעסין מיט זייער גיוויין עס האט פראסט גינרוילט קוקינדיג, עס איז גיוועזן אגאס ניט איבער צו גיין וואו מעהאט ניט בגעגינט דיא עלינטע עלטערין אדער ווייב אונ קינדער וועלכע האבין גיוויינט נאך זייערע בני יחידים, מאנען, טאטעס, שבת צום לייענען פלעגין אריין פאלין אין בית המדרש אגאנצער טאלפא מיט ווייבער קליינע קינדער זייא פלעגין אריין פאלין אין ארון הקדש מיט אשוידערליכין הארץ רירענדין גיוויין אונ דיא קליינע קינדער האבין אויך נעבאך גיוויינט אויף זייערע יונגינקע שטימעליך, אין בית המדרש איז ניט גיבליבין איינר וועלכער האט קיין טרערין פאר גאסין אויף זייא קוקינדיג הערינדיג וויא דיא מוטערס פלעגין זיך פאר נאנדער טענען אין ארון הקדש פאר וואס מעהאט אפ גינעבין זייערע בני יחידים זייא האבין אלעמעם הערצער פשוט צו ריסין, אונ זייא פלעגין אזו לאנג ליגין אין ארון הקדש ביז מען פלעגט זייא אוועק טראגין גיחאלעשטע, מעהאט זיך צו נויף גילייגט געלט אויף הוצאות צו פארין אין גובערניע אונ מעהאט פאר זייא אוים גיהאדעטייסטוועט אז מעזאל פארט זייערע ליגאטעס אן נעמען, אונ חאטש אין אנהויב האט עס אויך ניט גיהאלפין ארוים צו ראטעווען דיא צוועלף בני יחידים נאר מען איז פארט צו גיפאלין צו זאהנשיינען אונ ער האט זייא דורך גידרייט, אונ דער מיט האט ער זיך גישאפט דיא פריינדשאפט פון פיל מענטשין ניט קוקינדיג וואס פריער האט ער אליין קיילע גימאכט אבי דער נאך האט ער פאר ריכט.

אונ אלעם דיא מחלוקת האט שוין אויפין שפיץ גיהאלטין, דיא שטאט האט גיהאלטין אין דער העלע צו גיין, האט מען גישיקט נאך א דער בייאיגין גרויסין רב ער זאל שלום מאכין, דער רב איז גיוועזן אקלוגער אונ האט פאר שטאנען אז דא קאן אנדערס קיין שלום ניט זיין שיידין מען זאל זאהנשיינען נאך געבין מיט אלעמען, דרום האט ער אפ גימאכט אז דיא קאראבקע זאל זיך אומקערין צו איר אלטין טאטין ר׳ אשר יעקלען, אונ אשר יעקיל זאל געבין זאהנשיינען פאר זיין שותפות (?) טויזינד רוביל, אונ אז אשר יעקיל האט ניט גיוואלט געבין, האט דער רב אפ גימאכט אז מעזאל אין גיהיים אשר יעקלען דיא טויזינד רוביל אוועק געבין פון קהלשע דאהאדין, אונ דאן איז עטוואס

דיא

דִיא מַחֲלוֹקֶת אָפּ גִילאָשְׁן גִיוָואַרִין, וִויא אָשֵׁר יָעקִיל הָאט זִיךְ אוּם גִיקֶערְט צוּ זַיין קָארָאבְקֶעלֶע אִיז שׁוֹין אַלֶע אִיסוּרִים צוּרִיק שְׁטְרֵיינְג פַאר בָּאטְן גִיוָואַרִין, קַיין שְׁחוּטֵי חוּץ הָאט שׁוֹין דֶער רַב נִיט גִילאָזְן אַרַיין פִירִין, אוּנ אִין אַפָּאר טֶעג אַרוּם הָאט מֶען אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ אוּיס גִירוּפִין אוּיף אַיין שׁוֹחֵט וָועלְכִין מֶעהָאט גִיחַאפְּט קִילֶענֶענְדִיג אָן אַקָארָאבְקֶע צֶעטִיל, אַז זַיין שְׁחִיטָה אִיז אָסוּר אוּנ דִיא כֵּלִים וָועלְכֶע מֶעהָאט גִינִיצְט פוּן זַיין שְׁחִיטָה אִיז טְרֵיפָה, אוּנ בַּייא נַאכְט אִיז גִיוָועִן אַיין אֲסִיפָה אוּנ עֶס אִיז גִיבְּלִיבִּין מֶעוָואל אוּיף דֶעם שׁוֹחֵט מַאכִין אַפְּרִיגַאוָוָאר פוּן שְׁטָאט אַרוֹיס צוּ שִׁיקִין, אוּנ אַלְץ וַוייל עֶר הָאט גִיקוִילְט אַהוּן אָן אָשֵׁר יָעקִילְס אַצֶעטִיל, „פַאר וָואס פַאר צְדוּקְס צַייטִין אִיז נִיט אַזוֹ שְׁטְרָאנְגֶע גִיוָועִן"? וֵויים אִיךְ נִיט.

נָאר דִיא מַחֲלוֹקֶת צְווִישְׁן רַאבִּינֶער מִיט זָאהְנְשַׁיינֶען אִיז נִיט גִישְׁטִילְט גִיוָואָרִין, וָואס דֶער רָב הָאט זִיךְ נִיט גִימַאטֶערְט צְווִישְׁן זַייא שָׁלוֹם צוּ מַאכִין הָאט אִים אַלְץ נִיט גִינָאלְטִין, וַוייל זָאהְנְשַׁיינֶען הָאט דִיא רַאבֶע נַייצֶע אוּיף אִים גִיבְּרֶענְט, אוּנ ר׳ שְׁמֶערִיל הָאט אַלְץ גִיזָועהֶען זָאהְנְשַׁיינְס צַארִין אוּיף אִים אוּנְטֶער צוּא בְּלָאזִין.

45) דיא אַרְמוּט.

צַייט אוּנְזֶער רַאבִּינֶער יִצְחָק לֶעאָנְטַאל אִיז אוּדַאלְיָעט גִיוָואָרִין פוּן דִיא רַאבָּנוּשֶׁע שְׁטֶעלֶע הָאט עֶר אִין אַקוּרְצֶע צַייט זַיין קַאפִּיטַאל פַאר צֶערְט, וַוייל זַיין פַאמִילְיֶע אִיז גִיוָועִן אַהִיפְּשֶׁע זִיא אִיז בֶּעשְׁטַאנֶען פוּן אַכְט פַּארְשׁוֹין; עֶר אוּנ זַיין פְּרוֹיא אוּנ דֶער צוּ זֶעקְס קִינְדֶער, זַיין עֶלְטְסְטֶער זָאהְן יוֹסֵף הָאט אִין שַׁאוְורֶע אִין גִימְנַאזְיֶע גִישְׁטוּדִירְט, אוּנ עֶר הָאט נָאךְ פוּן פָאטֶער שְׁטִיצֶע גִיפָאדֶערְט, בַּייא זִיךְ הָאט עֶר גִיהַאט דְרַייא טֶעכְטֶער אוּנ צְוַוייא אִינְגְלִיךְ, זַייא אַלֶע קִינְדֶער קָאן מֶען פָאר שְׁטֶעלִין מִיט אַיין וָוארְט: זַייא זַיינֶען אַלֶע פָארְטְרֶעפְלִיךְ שֵׁיין גִיוָועִן דָאס יֶעדֶער הָאט זִיךְ פוּן זַייעֶר שֶׁעהְנְהַייט נִיט גִיקָאנְט אָפּ וואוּנְדֶערִין, אוּנ אוֹיךְ זַייעֶר קְלוּג, נָאר מִיר הָאבִּין נֵייטִיג דִיא עֶלְטֶערֶע צְוַויי קִינְדֶער אַבִּיסִיל פָאר צוּ שְׁטֶעלִין, אוּנְטֶער דֶעם בְּכוֹר יוֹסֵף וֶועלְכֶער הָאט אִין שַׁאוְורֶע גִישְׁטוּדִירְט וואַר אַיין טָאכְטֶער רָאזֶע אַהֶערְלִיכֶעס מֵיידְכֶען פוּן אַ יָאהְר זֶעכְצֶעהֶן זַייעֶר קְלוּג אוּנ מִיט אַרֵיינֶעם כַּארַאקְטֶער, אוּנְטֶער אִיר וַואהְר אַיין זָאהְן גַבְרִיאֵל אַקְנַאבּ פוּן אַיָאהְר דְרַייצֶעהֶן אַלֶעבֶּעדִיגֶער קִינְד מִיט אַשֵׁיינֶעם פַארְשְׁטַאנְד אוּנ אִיז שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ אוּנ מוּנְטֶער גִיוָועִן, אוֹיךְ נָאר דִיא מוּזִינְקֶע בְּלוּמִינְקֶע אִיז פִיל שֶׁענֶער אוּנ קְלִיגֶער גִיוָועִן פַאר אַלֶע קִינְדֶער, דִיזֶע בְּלוּמִינְקֶע הָאט אִין אִיר צְוַוייא יָארִיגִן עֶלְטֶער אוּיס גִיצֵייכִינְט זִיךְ מִיט אִיר פַאר שְׁטַאנְד, אוּנ דְרוּם אִיז זִיא גִיוָועִן דִיא שְׁפִּיל צַייג פוּן אִירֶע עֶלְטֶערִין.

וָוען עֶס אִיז שׁוֹין פוּן זַייעֶר קַאפִּיטַאל גָאר נִיט גִיבְּלִיבִּין הָאט מֶען זִיךְ גִינוּמֶען צוּם יִשּׁוּב הַדַעַת וָואס זָאל מֶען פוּן שְׁטוּבּ פְרִיעֶר פַאר קוֹיפִין — אַזוֹ וִויא בְּשַׁעַת דֶער בֶּער פַאלְט אַרוֹיף אוּיף אַמֶענְטְשִׁין אִיז עֶר זִיךְ מְיַישֵׁב פוּן וַואנֶען

עֶר

ער זאל אים אנהויבין צו עסין , האטש אם ענדע עסט ער אים אויף אין גאנצין — דער גורל איז גיפאלין אויף זאפיעס ציהונג , ווייל זיא האט קיין אנדער זאך פון שטוב ניט גיוואלט פאר קויפין נאר דיא צירונג „צוא וואס ברויך איך דיא צירונג ווען מיינע קינדערליך בעטין ברויט? — האט זיא גיזאגט , אונ ווען עס איז שוין דיא צירונג אויך פאר צערט גיווארין האט מען ביסליך ווייס אלע קליידער פאר קויפט אונ מעהאט זיך אזו דיא שטוב גאנץ ריין אויף גיראמט פון כלי בית אונ אלע בעלי בתישקייט ביז עס איז שוין ניט גיוועזן וואס צוא פאר קויפין . אין שטאט האט פון זיין דלות קיינער ניט גיוואוסט ווייל דיא שונאים זיינען דאך גיווען צו אים ניט איין גיגאנגען , אונ גוטע פריינד האבין שוין אויך דעם ראבינערס הויז גימייכט , זאגאר דיא בעסטע פריינד וועלכע עס פלעגין אפ היטין יעדין טאג אים צו בעזוכין אין טייא צייט זיינען אויך ביסליך ווייס אויס גיקראכין זיי האבין גימייכט וויא זייא האבין דארטין דער שמעקט דעם ריח פון דלות , דרום איז דאך קיין חידוש ניט אז נאך אלעם אז מעהאט שוין פון שטוב אלץ פאר קויפט זיינען זייא גיזעסין צייטין ווייס אן ברויט אן האלץ , ער האט אן גיהויבין צו שרייבין סטאטיאען אין דיא רוסישע נאצעטין אונ דאס האט אים איין גיטראגין אפאר רובל אוואך אונ דער מיט האט זיך גישפייזט איין גיזינד פון זיבין פארשיין , בעטין פון צווייטין היפע האט זיי דער כאראקטער ניט דער לאזין , זייא האבין אין דיא גרעסטע נויטין זייער מוט ניט פאר לארין , נאר זאפיעס פאטער וועלכער האט גיוואונט אין דער שטאט אילון האט זיך פון זייער ארמוטה דער וואוסט האט ער זייא אפטער שטיצע אונטער גישיקט , אונ זאגאר ער איז שוין אלט גיוועזן אונ ניט רייך דאך האט ער פון דאס לעצט זייא אונטער גישיקט פיל ווינציג אונ האט דער מיט זייער נשמות דער האלטין .

דער עלטסטער זאהן יוסף האט זיך אין שאווע אויך דער וואוסט פון זיינע עלטערינס ארימע לאגע, האט ער זיך בעלאסטעט מיט פיל שטונדין אפ געבין ער האט ניט גישלאפין אונ ניט גיגעסין אונ האט פיל ווינציג דיא עלטערין גישטיצט , אויך האט ער זייא גיטרייסט אין זיינע בריף, דאס ער וועט אום גיזאמט דיא גימנאזיע ענדיגין אונ ער וועט צו הויזע קומען אונ ער וועט דעם פאטער ארויס דרייען פון זיין דיעלא , אונ וועט נעמען ראבע פון דיא פיינדע וועלכע האבין אויף זיין פאטערס הויז זא איין אומגליק גיבראכט , „איך האב פאקטין מיט וואס מיין פאטערס דיעלא אראפ צו נעמען , אונ יונה זאהנשיין דער מערדער פון מיין פאטערס הויז — אין איין אומגליק ארונטער צו שטירצין , דען ווען דיא רעגירונג וועט ערקאנען דאס מיין פאטער איז אונשולדיג וועל איך יאבנע דער ווייזין אז אלע ביעז אימענע דאנאסין וואקסט אלץ פון זאהנשיינען אונ דיא רעגירונג וועט אים דער פאר ניט פאר שווייגין , נאר פילייכט וועל איך פון אים קיין ראבע ניט נעמען נאר צוליב זיין טאכטער רעבעקע וועלכע איז וויא א בלום אויף . אדארין אויס גיוואקסין דען איר כאראקטער איז פאר שיידין

פון

פון איר פאטערס, צו ליב איר וועל איך פיליכט איר פאטער אויך פערצייהען, אונ איבער הויבט וויל זיא איז די גיליבטע פון מיין גוטין פריינד דאס קינדהייט זימל וויינשטאק, פיליכט קאנען דיא צוויא ריינע זעלין שמערצין האבין פון דיא שלעכטעס וועלכע איך קאן טאן זאהנשיינען צו ליב זייא וועל איך אים פיליכט פערצייהען" אזו פלעגט שטענדיג יוסף שרייבין אין זיינע בריף צו דיא עלטערין אונ דאס האט גיהיילט וויא בוימאייל זייערע פאר וואונדעטע הערצר, דיא בריף פלעגט שטענדיג ראזע האלטין אין קעשענע, אונ ווען זיא פלעגט דער זעהן אירע עלטערין טרויעריג פלעגט זיא גלייך פאר זייא לעזין יוסף׳ס בריף מיט אפריילכע זיסע שטימע אונ דער מיט פלעגט זיא זייא שטענדיג ברוהיגין „דוא הערסט מאמינקע וואס יוסף שרייבט"? האט גבריאל אגישרייא גיטאן ביין איבער לעזין דיא בריף — ער וועט אומגיזאמט קומען אונ וועט ברייגען ראזען אטהייערע קלייד אונ מיר אגארניטער! אה! וויא שיין ראזע וועט דאס אויס זעהן אין דער נייער קלייד?! ווען זיא שיינט יעצט אין זא איין ארימע קלייד, אונ וויא איך וועל דאס אביסיל אשפאציר טאן איבערין שטעטיל מיט מיין נייעם גארניטער, אנשטאט דעם וואס איך שעם זיך יעצט ארויס צו גיין אין נאס מיט מיינע ריסענע הויזין, זארג ניט מאמינקע! מיר וועלין שוין אקורצע צייט נאר ליידין ביז יוסף וועט קומען, אבער דאן וועלין מיר אלעב טאן „פא יוסע איוואנאוויסקי", מיט אזעלכע פריינדליכע רייד פלעגין דיא קינדער ארויס שלאגין דעם דול פון דיא עלטערין, ווען ניט דער טרייסט פון דיא קינדער וואלטין זייא שוין לאנג אויס גיגאנגען פון ליידין אונ שמערצין.

שמעריל דער שוחט האט גיקראגין צו וויסין פון דיא בריף וועלכע יוסף האט פון שאורע גישריבין צו זיינע עלטערין, אונ ער האט דער פון גלייך זאהנשיינען דאלאזעט, אונ דאס האט זייא ביידין ניט גוט גישמעקט „מעמוז עפעס זעהן וויא דאס צו פאר ריכטין, האט זאהנשיין גיזאגט, דיא ערשטע זאך האב איך גיוויסינס ביסע וואס איך האב דעם ראבינער זא אומגליקליך גימאכט, אויך פירכטע איך זיך פיליכט וועט טאקע זיין זון יוסף קומען אונ ער וועט דעם אומגליק אויף מיר ארויף קערין, מעדארף זעהן מיטין ראבינער פרידין צו שליסין, איך קאן שוין מער דעם צער פון אים ניט זעהן.

דאס וואס איר זאגט אז עס איז אויף דעם ראבינער ארחמנות — האט שמעריל גיזאגט — איז ניט ריכטיג, אויף אשלאנג טאר מען קיין רחמנות ניט האבין, אונ דאס וואס איר שרעקט זיך פאר זיין זון יוסף, זאלט איר זיך שוין גאר ניט שרעקין, דאס איז שוין מיין ארבעט איך וועל מיר שוין בעקלערין אפלאן אז איר וועט זיך שוין פאר יוספין ניט דארפין שרעקין.

46) דער שנארער.

דיא וועלט זאגט: „ווען עס איז אמענטשין שלעכט זאל ער ניט זארגין,

ווארום

וָוארוּם עֶס קָאן נָאךְ עֶרְגֶער זַיין" אַזוֹ אִיז גִיוֶועז מִיט דֶעם רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל׳ס הויז, עֶס אִיז שׁוֹין גִינוּג שְׁלֶעכְט גִיוֶועז אַז מֶעהָאט שׁוֹין אַלְץ פוּן שְׁטוּב אוֹיס גִירַאמְט, אוּנ הָאט גִילֶעבְּט פוּן זַיין שְׁרַייבִּין אִין דִיא צַייטוּנְגֶען אוּנ פוּן דִיא קְלֵיינֶע הַסְפָּקָה וָועלְכֶע עֶר הָאט בַּקוּמֶען פוּן זָאפְיֶעס פָּאטֶער וָואס דָאס אַלְץ הָאט קוים נִיקְלֶעקְט אוֹיף בְּרוֹיט מִיט וַואסֶער אוּנ דָאס נִיט צוּ זַאט, דִירָה גֶעלְד צוּ בֶּעצָאלִין הָאט מֶען פוּן זִיךְ אַרָאפּ גִינוּמֶען דִיא לֶעצְטֶע הָעמְד. עֶס הָאט זִיךְ בַּייא זַייא נָאר אָפּ גִישְׁטֶעלְט לֶעאָנְטַאלְס וָואכֶעדִיגֶע קְלֵיידֶר, עֶר זָאל הָאטְשׁ הָאבִּין אִין וָואס אִין גַאס אַרוֹיס צוּ גֵיין, אוּנ זַייא הָאבִּין דָאס אַלְץ מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה גִיוֶועז, זַייא זַיינֶען שׁוֹין מִיט אַזַא לֶעבִּין צוּ פְרִידִין גִיוֶועז, נָאר זַייעֶר הַארְץ הָאט זַייא נִישְׁטוּרִימְט אוּנ גִירוֹישְׁט, זַייא הָאבִּין זִיךְ פַאר וָואס עֶפֶּעס שְׁרֶעקְלִיכֶעס גִיפִירְכְטֶעט, אוּנ פַאר דָאס וָואס זַייא הָאבִּין זִיךְ גִישְׁרָאקִין אִיז זַייא אִין דֶער מְחַאט גִיקוּמֶען.

אֵיין מָאל פְרַייטִיג אִין דֶער פְרִיא אִיז גִישְׁטַאנֶען זָאפְיֶע מִיט לֶעאָנְטַאלִין אוּנ הָאבִּין גִיזָארְגְט וואו מֶען נֶעמְט עֶפֶּעס קְלֵיין גֶעלְט אָן צוּ גְרֵייטִין עֶפֶּעס אוֹיף שַׁבָּת „גְוַואלְד זָאפְיֶע וָואס דַארְפְסְטוּ זָארְגִין? — הָאט לֶעאָנְטַאל גִיזָאגְט — פַאר קוֹיף מַיין צִילֶענְדֶער הוּט, נִישְׁקָשָׁה אִיךְ וֶועל קָאנֶען גֵיין אִין מַיין הִיטִילִי, „נֵיין, אִיךְ וֶועל פוּן דַיין קָאסְטְיוּם נָאר נִיט פַאר קוֹיפִין — הָאט זָאפְיֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ וִויל דֶעם לֶעצְטִין פוּנְק שְׁטָאלְצְהַייט פוּן מַיין הַארְץ נִיט אוֹיס לֶעשִׁין, אִיךְ וִויל הָאטְשׁ צְווִישִׁין מֶענְטְשִׁין זָאלְסְטוּ אַלֶעם מֶענְטְשׁ אוֹיס זֶעהֶן, אִין שְׁטוּב שְׁטִיקִין מִיר זִיךְ מִיט אוּנְזֶער דַלוּת, אַ אָךְ אוּנ אַז וֶוייא אִיז אוּנְז, נֵיין, עֶס מָאג וֶוער וֵוייסְט וָואס זַיין וֶועל אִיךְ פוּן דַיינֶע אָרִימֶע קְלֵיידֶער נָאר נִיט פַאר קוֹיפִין, וִויא לַאנְג וֶועט דָאס אוּנְז גָאט אִזוֹ שְׁטְרָאפִין! מִיר הָאבִּין אַנְטְקֶעגִין אִים אַזוֹ שְׁטַארְק פַאר זִינְדִיגְט, עֶרְסְט אִיז אוּנְז פוּן בְּרִיק אִין וַואסֶער, זֶעה מַיין יִצְחָק וִויא אַמֶענְטְשׁ טָאר נִיט זִינְדִיגִין, מִיר הָאבִּין דִיא פָאריגֶע צַייט נִישְׁרִיֶען אַז מִיר זַיינֶען אוּמְגְלִיקְלִיךְ, דָאךְ זַיינֶען מִיר אִין אַזֶעלְכֶע נוֹיטִין נִיט גִיוֶועז וִויא יֶעצְט, מַיין פָאטֶער הָאט דָאךְ פָּארְט אוּנְז אַבִּיסִיל גִישְׁטִיצְט, נוּא, דַארְף עֶר אוֹיף אוּנְזֶער מַזָל אָפּ שְׁטַארְבִּין, אוּנ עֶס אִיז נָאךְ צוּ נִיקוּמֶען אַצְלֶען אִין אוּנְזֶער אָרִימֶע פַאמִילְיֶע, מַיין מוּטֶער זָאל גִיזוּנְד זַיין, אוּנ זִיא הֶעלְפְט אוּנְז אוֹיךְ לַיידִין הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט, וֶוען זִיא וָואלְט הָאטְשׁ גִיוֶועז גִיזוּנְד וָואלְט אִיךְ שׁוֹין נִיט גִזָארְגְט, אִיךְ וָואלְט אִיהְר דֶעם לֶעצְטִין בִּיסִין פוּן מוֹיל אַוֶועק גֶעבִּין, דַארְף זִיא פוּן נְרוֹיס קְלֶעמֶענִישׁ מְשׁוּגֶע וֶוערִין אוּנ מִיר לַיידִין פוּן אִיהְר אָן אַשִׁיר צוּא אוּנְזֶער צָרוֹת אִיז גָאר קֵיין גְרוּנְט נִיטָא, נָאר אַדַאנְק דִיר גָאט דֶער פַאר, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין מוֹרָא מִיט מַיינֶע רֵייד צוּ זִינְדִיגִין, עֶס קָאן חָלִילָה נָאךְ עֶרְגֶער זַיין, אִיךְ בֶּעט דִיר נָאר לִיבֶּער גָאט דוּא זָאלְסְט אוּנְזֶער יוֹסִיפְלֶען הָאטְשׁ אוֹיס הִיטִין פוּן צָרוֹת עֶר זָאל זַיין גִיזוּנְד אוּנ זָאל גִיזוּנְטֶער הֵייד קוּמֶען צוּ אוּנְז וִויא עֶר הָאט אוּנְז נִישְׁרִיבִּין, דוּא וֵוייסְט יִצְחָק אַז אִיךְ בִּין צוּ טְרָאגִין וָואס מִיר הָאבִּין שׁוֹין אַזוֹ לַאנְג פוּן אִים קֵיין בְּרִיף נִיט

װָער װײסְט װָאס עָר מַאכְט, דָער װײל אָבָּער װָאס טוּט מָען װוּאוּ נֶעמְט מָען קְלײנְגֶעלְט אוֹיף שַׁבָּת, דײן הוּט װָעל איך בְּשׁוּם אוֹפֶן נִיט פַאר קױפִין.

אִירֶע רײד הָאבִּין לְעָאָנְטַאלְס הַארְץ גִירִירְט אוּנ עָר הָאט מִיט טְרֶערִין איר גִיהַאלְדְזְט אוּנ גִיזָאגְט: אײן זַאךְ הָאט נָאט פוּן אוּנְז נָאךְ נִיט אָפּ גִירְזִיבְּט, אוּנְזָערֶע רײנֶע הֶערְצֶער אוּנְזֶער טְרײהײט אײנֶער צוּם אַנְדֶערִין, דָאס װֶעט בּײא אוּנְז אײבִּיג בְּלײבִּין, שֵׁידִין דָער טוֹיט װֶעט אוּנְז פַאר נַאנְדֶער שֵׁידִין, אִין דֶעם הָאט זִיךְ דִיא טִיר גִיעֶפִינְט אוּנ עָס אִיז אַרײן אײן אָרִימַאן פוּן דִי שְׁנָארֶער אוּנ הָאט זִיךְ בײן טִיר גִישְׁטֶעלְט „שֵׁינְקְט עֶפֶּעס אַנְדָבָה — הָאט עָר גִיזָאגְט, „הָאט נִיט קײן פַאר אִיבִּיל מײן פְרײנְד — הָאט זָאפְיֶע גִיזָאגְט — עָס אִיז יֶעצְט נִיטָא װָאס אַיךְ צוּ נֶעבִּין“ דָער אָרִימַאן הָאט זִיךְ אָבֶּער גִימַאכְט נִיט הֶערִינְדִיג אוּנ אִיז װײטֶער גִישְׁטַאנֶען, „נֶעמְט נִיט פַאר אוּם גוּט — הָאט לֶעאָנְטַאל מִיט אַהֶעכֶערִין טָאן גִיזָאגְט — אִיךְ הָאבּ אַיךְ נִיט װָאס צוּ נֶעבִּין“ — „אִיךְ קָאן אַיךְ גַאנְץ גוּט — הָאט דָער אָרִימַאן גִיזָאגְט — אִיךְ קָאן אײעֶרֶע בְּרִידֶער דִיא גִישְׁטוּדִירְטֶע, װָען מֶעזָאל בּײא זײא עֶפֶּעס אַמָאל קְרִיגִין? זײט הָארֶעװֶען װֶעט איר הָאבִּין בְּרוֹיט, עֶנְטְפֶערִין זײא אַלְץ, מִיט אַשְׁטײן אִין קָאפּ קָאן מָען פוּן זײא בֶּעקוּמֶען, זָאלִין זײא נֶעבִּין װוּאוּ צוּא הָארֶעװֶען אוּנ צוּ פַאר דִינֶען דֶעם שְׁטִיקִיל בְּרוֹיט װָאלְט מֶען נִיט דַארְפִין. זײעֶרֶע טְרֵיפֶענֶע צוּרוֹת אָן קוּקִין, אוֹיס גֶעאִיפֶּעשְׁט זָאלִין זײא שׁוֹין װֶערִין פוּן דָער װֶעלְט, צוּ װָאס דַארְף נָאט מײצְלִיךְ אוֹיף דָער װֶעלְט, נָאר נִשְׁקָשָׁה נָאט הָאט שׁוֹין אָן גִיהֵייבִּין זײא אוֹיס צוּ רַאמֶען מִן הַסְתַּם װֶעט שׁוֹין פוּן זײא קײן שָׂרִיד וּפָלִיט נִיט בְּלײבִּין, זײא װֶעלִין אַװֶעק מִיט פײעֶר אוּנ מִיט װַאסֶער, אָט הָאבּ אִיךְ מִיט מײנֶע אוֹיגִין נִיט לַאנְג גִיזֶעהֶן װִיא מֶעהָאט אַרוֹיס גִישְׁלֶעפְּט אַ אִידֶעשִׁין שְׁטוּדֶענְט װֶעלְכֶער הָאט זִיךְ דֶער טְרוּנְקֶען, אָט אִיז שׁוֹין מִיט אײן אַפִּיקוֹרֶס װײנִיגֶער, בּײא דִיא רײד הָאבִּין זִיךְ אָן גִיקוּקְט אִין דִיא אוֹיגִין דָער רַאבִּינֶער מִיט זָאפְיֶען, אוּנ פוּן זָאפְיֶעס הַארְץ הָאט אַשְׁרֶעקְלִיכֶער זִיפְץ אַרוֹיס גִירִיסִין, לֶעאָנְטַאל הָאט דֶעם אָרִימַאן אַפְּרֶעג גִיטָאן: „אִין װָאסֶער שְׁטָאט אִיז דָאס דָער שְׁטוּדֶענְט דָער טְרוּנְקֶען גִיוָארִין“? דֶער טַײפִּיל קָאן גִידֵיינְקֶען דִיא נֶעמֶען פוּן אַלֶע שְׁטֶעט אִיךְ בִּין ב״ה נַע וְנָד אַלֶע טָאג אִין אײן אַנְדֶער שְׁטָאט, נָאר הַא? — יֶע — טַאקִי — דָאס אִיז גִיוֶען פַאר צְװײא װָאכִין אִיךְ בִּין דַאן אִין שַׁאװְרֶע גִיוֶען, יָע אִיךְ הָאבּ מִיךְ דֶער מָאנְט אִין שַׁאװְרֶע עָר הָאט זִיךְ אִין טַײךְ װײסִיל דֶער טְרוּנְקֶען.

װִיא בְּלַאס יִצְחָק מִיט זָאפְיֶען זײנֶען שׁוֹין שְׁטֶענְדִיג גִיוֶען, זײנֶען זײא אִין דֶער מִינוּט נָאךְ בְּלײכֶער גִיװָארִין, שֶׁענֶערֶע פוּן זײא לײגְט מֶען אִין קֶבֶר אַרײן, עָס הָאט זײא דִיא הֶענְט מִיט דִיא פִּיס אוּנְטֶער גִיהַאקְט, זָאפְיֶע הָאט מִיט אַוִּילְדֶע שְׁטִימֶע אַגִישְׁרײא גִיטָאן: אוֹי װײא אִיז אוּנְז יִצְחָק! זֶעה װוּאוּ מִיר הַאלְטִין אִין דֶער װֶעלְט!...

װײסְט איר נִיט מײן לִיבֶּער פְרײנְד — הָאט יִצְחָק דֶעם אָרִימַאן גִיפְרֶעגְט — װִיא דֶער שְׁטוּדֶענְט הָאט גִיהֵייסִין“? — „פַּארַײלִים קָאן זײעֶרֶע נֶעמֶען גִידֵיינְקֶען,

מערופט

מֶערוּפְט זַיי דָאךְ אַלְץ נִיט מִיט אִידִישֶׁע נֶעמֶען — הָאט דֶער אָרִימַאן גִיעֶנְטְפֶרְט — אִיךְ וַויים... דוּכְט זִיךְ מֶעהָאט עֶפֶּעס גִיזָאגְט לֶעוֶועֶנְסָאן צוּ לֶעאָנְסָאן אָדֶער גָאר לֶעאָנְטַאל, זָאל אִיךְ פוּן מַיינֶע צָרוֹת... עֶר הָאט נָאךְ נִיט אוֹסְפֵּייעֶט צוּ קָאנְצֶען זַיינֶע רֵייד הָאט אִים אִיבֶּער גִיהַאקְט אַגִישְׁרֵייא וֶועלְכִין זָאפְיֶע הָאט אוֹיס גִישְׁרִיעֶן.

גָאט! מִיר זַיינֶען שׁוֹין מִיט אוּנְזֶער יוֹסִיפְלֶען אוֹיךְ פַארְטִיג! אוּנְזֶער לֶעצְטֶער הָאפֶענוּנְג אִיז פֶערְלָארִין... אוּנ זִיא אִיז אִין אוּנְמַאכְט גִיפַאלִין אוֹיף דֶער עֶרְד, אוּנ יִצְחָק אִיז אוֹיךְ גִיבְּלִיבִּין הַאלְבּ אִין חַאלָאשֶׁעס, נָאר דֶער קְלַאפּ פוּן זָאפְיֶעס פַאל הָאט אִים אוֹיף גִימִינְטֶערְט, עֶר אִיז צוּ אִיר צוּ גִילָאפִין אוּנ הָאט אִיר אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ מִינְטָערִין, עֶס הָאט אַצַייט גִידוֹיעֶרְט בִּיז עֶר הָאט אִיר צוּ זִיךְ גִיבְּרַאכְט, אוּנ דֶער וַוייל אִיז שׁוֹין דֶער אָרִימַאן אַוֶועק, וֶוען זָאפְיֶע הָאט דִיא אוֹיגִין גִיעֶפִינְט הָאט זִיא זִיךְ עֶרְשְׁט דֶער מָאנְט אָן אִיר נַייעֶ קְלָאג, קֵיין פֶעדֶער אִיז נִיט אִין שְׁטַאנְדֶע אוֹיס צוּ שְׁרַייבִּין זַייעֶרֶע בִּיטֶערֶע רֵיידִין אוּנ קְלָאגִין אִין וֶועלְכֶע זַייא הָאבִּין פַארְבְּרַאכְט, מִיט אֵיין וָוארְט זַייא הָאבִּין זִיךְ גִיבָּאדִין אִין זַייעֶרֶע טַייכִין טְרֶערִין.

נָאר דָאס אִיז בַּיי זַייא גִיבְּלִיבִּין דָאס זַייא זָאלִין פוּן זַייעֶר נַייעֶ צָרָה נִיט אוֹיס זָאגִין דִיא קִינְדֶער, דֶען וָוארוּם זָאל מֶען נָאךְ זַייא אוֹיךְ פֶערְבִּיטֶערִין זַייעֶר לֶעבִּין, אוּנ זַייא הָאבִּין גְלַייךְ אַבְּרִיף אַוֶועק גִישְׁרִיבִּין קֵיין שַׁאוֶורֶע צוּ דֶעם וִוירְט וואוּ יוֹסֵף הָאט גִילַאזִירְט עֶר זָאל זַייא גְלַייךְ אָפּ שְׁרַייבִּין רִיכְטִיג וָואס זַייעֶר יוֹסִיפִין אִיז גִישֶׁעהֶן.

47) דִיא קְלָאג פַאר פוּל.

אִין אַכְטָאג אַרוּם נָאךְ דִיא פָארִיגֶע פְּרָאאִיסְשֶׁעסְטְוִויֶע (טְרֶעפִינְשׁ), נָאךְ דֶעם אַז אוּנְזֶערֶע אָרִימֶע גִיזִינְטִיל פוּן דֶעם רַאבִּינֶער הָאבִּין אָפּ גִיגֶעסִין זַייעֶר גִימַיינֶעם שַׁבְּתְדִיגִין מִיטָאג, רָאזֶע מִיט גַבְרִיאֵלִין זַיינֶען זִיךְ אַוֶועק אַוַוילֶע דוּרְךְ גַיין, יִצְחָק מִיט זָאפְיֶען הָאבִּין זִיךְ צוּ גִילֵייגְט שְׁלָאפִין, נָאר זַייעֶרֶע לֵיידִין הָאבִּין זַייא נִיט גִילָאזִין אֵיין שְׁלָאפִין, דִיא גִידַאנְקֶען פוּן זַייעֶר אַרְמוּטְה, דִיא שְׁוֶוערֶע דֶיעֶלָא וֶועלְכֶע לֶעאָנְטַאל הָאט אוֹיף זִיךְ, דֶער טוֹיט פוּן זָאפְיֶעס פָאטֶער, דִיא בְּרֶעמֶע פוּן אִיר מְשׁוּגָעֶנֶע מוּטֶער וֶועלְכֶע אִיז אוֹיף זַייעֶר קַארְק גִילֶעגִין וִויא אַגִישְׁוִויר אוֹיף אַמַכָּה, אוּנ וְעַל כּוּלָם דֶער טוֹיט פוּן זַייעֶר יוֹסִיפִין זַייעֶר לֶעצְטֶער טְרַייסְט, דָאס אַלְץ הָאט זַייא אוֹיף אֵיין מִינוּט נִיט גִילָאזִין רוּעֶן.

יִצְחָק לֶעאָנְטַאל הָאט זִיךְ נָאךְ אַצוּשְׁטֶערְטִין שְׁלָאף זִיךְ אוֹיף גִיחַאפְּט, זָאפְיֶע אִיז אוֹיךְ אוֹיף גִישְׁטַאנֶען, אוּנ אַז זִיא הָאט אִיר רָאזֶען מִיט גַבְרִיאֵלִין לֶעבִּין זִיךְ נִיט גִיפוּנֶען הָאט זִיא זַייעֶר בִּיטֶערְלִיךְ גִיוֵויינְט אוּנ גִיקְלָאגְט נָאךְ אִיר יוֹסִיפְלֶען, דֶען פוּן זַייא פְלֶעגְט זִיא זִיךְ הִיטִין צוּ וַויינֶען דָאס זַיי זָאלִין זִיךְ נִיט דֶער וִויסִין פוּן יוֹסוּפְס טוֹיט, יִצְחָק הָאט אִיר גִיבֶּעטִין זִיא זָאל נִיט וַויינֶען זִיא זָאל עֶטְוָואס רוּהִיגֶער וֶוערִין אוּנ זָאל שַׁבָּת נִיט פֶערְשְׁטֶערִין.

וויא

ווִיא קָאן אִיךְ זַיין רוּהִיג?! הָאט זָאפִיֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — וֶוען עֶס אִיז גָאר קַיין גְרוּנְט נִיטָא צוּ אוּנְזֶערֶע צָרוֹת, אוּנְזֶער גַאנְצֶער הָאפֶענוּנְג אִיז גִיוֶוען אוֹיף יוֹסִיפְלֶען, עָלָיו הַשָּׁלוֹם — כָּל זְמַן דֶער שְׁטְרַאל הָאפֶענוּנְג הָאט נָאךְ אוּנְז גִישַׁייְנְט אִיז גִיוֶוען צוּ דֶער לַיידִין דִיא צָרוֹת, אוּנ אַז יֶעצְט הָאט זִיךְ דֶער פוּנְק הָאפֶענוּנְג אוֹיךְ פֶערְלָאשִׁין, ווִיא זָאל אִיךְ נִיט וַויינֶען ווִיא זָאל מִיר מַיינֶע אוֹיגִין טְרִיקֶענֶען?! —

אוּנְזֶער פַיינְד זָאהְנְשַׁיין זִיצְט זִיךְ גַאנְץ רוּהִיג, אוּנ זַיין הֶעלִישֶׁע מוֹיל הַאלְט עֶר נָאךְ אָפִין אוּנְז מִיט אַלֶעמֶען אַיין צוּ שְׁלִינְגֶען, זַיין בְּרֶענִינְדִין צָארִין הָאט עֶר נָאךְ נִיט אַיין גִילָאשִׁין מִיט דִיא בְּלוּט וֶועלְכֶע עֶס הָאט זִיךְ פוּן אוּנְז גִיגָאסִין, אוּנ אוֹיף עֶם קוּמְט קַיין צָרָה נִיט, וֶוען דַיין בְּרִיף וֶועלְכִין דוּא הָאסְט צוּ אִים גִישִׁיקְט דִיא וָואךְ הָאט זַיין עֶרְבַּארֶעמוּנְג אוֹיף אוּנְז נִיט עֶרְוֶועקְט, וֶועט אִים שׁוֹין קַיין דוּנֶער נִיט עֶרְוֶועקִין, שַׁיידִין אַיין צָרָה נָאךְ דִיא אַנְדֶערֶע מִיט אַיין מָאל זָאל אוֹיף אִים קוּמֶען, גִיבּ אִים גָאט חָאטְשׁ אַיין טָאג עֶר זָאל קוּמֶען צוּ אוּנְזֶער הַארְצִין, עֶר זָאל לַיידִין הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט ווִיא מִיר, עֶר זָאל פַאר וָוארְפִין וֶוערִין פוּן זַיינֶע קִינְדֶער ווִיא מִיר פוּן אוּנְזֶער יוֹסִיפְלֶען, עֶר זָאל אוֹיךְ טְרִינְקֶען דֶעם גִיפְטִיגִין בֶּעכֶער פוּן גָאטֶעס צָארִין, עֶר זָאל אַזוֹ פִיל טְרִינְקֶען בִּיז עֶר וֶועט שׁוֹין אוֹיס בְּרֶעכִין, אוּנ עֶר זָאל פוּן דֶעם בֶּעכֶער שִׁיכּוֹר וֶוערִין ווִיא מִיר, עֶרְשְׁט דַאמָאלְס וֶועט אֶפְשֶׁר זַיין שְׁטֵיינֶערְנֶע הַארְץ וַוייךְ וֶוערִין אוּנ עֶר וֶועט שׁוֹין אוּנְז קַיין לַיידִין מֶער נִיט אָן טָאן, אָבֶּער יֶעצְט אַז פוּן שְׁלֶעכְטֶעס וַוייס עֶר גָאר נִיט רִירְט עֶס נִיט דִיא אָרִימֶע טְרֶערִין, עֶר הָאט אֲפִילוּ יֶעצְט אוֹיךְ שְׁמֶערְצִין פוּן זַיין טָאכְטֶער רֶעבֶּעקֶע, זִינְטְ אִיז פַאר שְׁוואוּנְדִין גִיוָוארִין מֶעוַויים נִיט וואוּ עֶר אִיז אַהִין גִיקוּמֶען, רֶעבֶּעקֶען טְרִיקִינְט נִיט דִיא אוֹיגִין פוּן טְרֶערִין, נָאר דָאס טְרֵייסְט מִיר גָאר נִיט, אִירֶע שְׁמֶערְצִין קְרֵיינְקֶען מִיר אוֹיךְ וַוייל זִיא אִיז אַטַייעֶרֶע קִינְד, אוּנ זִיא דַארְף נִיט לַיידִין אִיר פָאטֶערְס זִינְד. אוֹיךְ וָואס קָאן מִיר טְרֵייסְטִין יֶענֶעמְס צָרוֹת וֶוען צוּ אוּנְזֶערֶע יְסוּרִים אִיז קַיין בְּרֶעג נִיטָא, גָאט הָאט מִיט אַלֶע זַיינֶע הַארְמַאטִין אַרַיין גִישָׁאסִין אִין אוּנְזֶער הוֹיז וֶועלְכֶע שְׁווִימְט ווִיא אַשִׁיף אִין אַשְׁטוּרֶעמְדִיגִין מֶעהְר, ווִיא אַשִׁיף וֶועלְכֶע הָאט זִיךְ אוֹיף אַשְׁפִּיצִיגִין שְׁטַיין אַרוֹיף גִישְׁלָאגִין, אִיר זַאגִיל אִיז אָפְּגִיבְּרָאכִין אוּנ אִיר רוּדֶער הָאט זִיךְ דֶער טְרוּנְקֶען, אוּנ אִירֶע פַּאסֶעזִירִין קְלָאגִין אוּנ שְׁרַייעֶן בִּיטֶערְלִיךְ אִין מִיטִין יַם פֶערְטְרוּנְקֶען בִּיז הַאלְדְז אִין וַואסֶער! אוּנ דוּא טַייעֶרֶער יִצְחָק! דוּא שִׁיפְס קַאפִּיטַאן לִיגְסְט אָן קְרֶעפְטִין, דוּא הָאסְט קַיין מִיטִיל דַיין שִׁיף צוּ רֶעטִירִין, אוּנ דוּא ווִילְסְט טְרֵייסְטִין דִיא וָואס זַיינֶען שׁוֹין בִּיזִין הַאלְדְז פֶערְטְרוּנְקֶען אִין וַואסֶר, מַיין טַייעֶרֶער יוֹסִיפּוּל הָאט זִיךְ שׁוֹין דֶער טְרוּנְקֶען, וָואס קָאן אִיךְ שׁוֹין הָאפִין פוּן אוּנְזֶער רָאזֶען דִיא רֵיינֶע זֶעלֶע, וֶועלְכֶע אִיז שׁוֹין זַאט מִיט צָרוֹת אוּנ קַיין גוּטֶעס הָאט זִיא נָאךְ נִיט אָנְגִיזֶעהְן; אוּנ וָואס אִיז דִיא הָאפֶענוּנְג פוּן אוּנְזֶער נַבְרִיאֵלִין וֶועלְכִין גָאט הָאט אִים בֶּעשַׁייְנְקְט מִיט אַגוּטִין פַארְשְׁטַאנְד, יוֹסֵף אִיז שׁוֹין נִיטָא! אִיז דָאךְ נִיטָא וֶוער עֶס זָאל אוֹיס אַרְבֶּעטִין דֶעם טַייעֶרִין וַויינְגָארְטִין עֶשׁ זָאל פוּן אִים וַואקְסִין פְרוּכְט, עֶר וֶועט פֶערְווִיסְט וֶוערִין, אוּנ דוּא זָאגְסְט צוּ

מיר

מִיר: „הָאף מַיין וַוייבּ“, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין קֵיין קְרַאפְט נִיט צוּ הָאפִין, אוּנ וָואס קָאן אִיךְ שׁוֹין הָאפִין וָוען אִיךְ וָועל מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין שְׁוִימֶען אִין יַם וָועלְכֶער פְּלִישְׁט פוּן מַיינֶע אוֹיגִין אִין דִיא וָועלִין פוּן טְרֶערִין? צוּ דֶען וֶועל אִיךְ דֶער מִיט מַיין יוֹסִיפְלֶען פוּן קֶבֶר אוֹיס גְרָאבִּין? צוּ קָאן אִיךְ אִים שׁוֹין לֶעבֶּעדִיג מַאבִין? עֶס אִיז שׁוֹין אַסַךְ גְלַייכֶער אִיךְ זָאל דֶער טְרוּנְקֶען וֶוערִין אִין יַם פוּן צָרוֹת.

אִיךְ בֶּעט דִיר מַיין טַייעֶרֶע פְרוֹיא — הָאט לֶעאָנְטַאל גִיזָאגְט אַיין זַאמְלֶענְדִיג אַלֶע קְרֶעפְטִין — קְרִיג נִיט אוֹיף גָאט, עֶר טוּט קֵיין אוּנְרֶעכְט נִיט, אוּנ וֶוען דִיא וָועלְט הָאט עֶר פַאר אוּנְז פִינְסְטֶער גִימַאכְט, וֶועט אוּנְז גִיוִויס לַייכְטִין אִין דֶער עֶווִיגֶער וֶועלְט, אִין דִיא וֶועלְט וָועלְכֶע זִיא שַׁיינְט שׁוֹין אוּנְזֶער יוֹסִיפוּן, אוּנ וֶועלְכָע עֶס וָועט זַיין פִינְסְטֶער פַאר אוּנְזֶער פַיינְד זָאהְנְשַׁיינֶען, אוּנְזֶער זַיין אוֹיף דֶער וָועלְט אִיז נִיט קֵיין עֶווִיגְקַייט נָאךְ נִיט דֶער רֶעכְטֶער תַּכְלִית, עֶס אִיז נָאךְ פַאראַן אַקְוֶועלֶע פוּן עֶווִיגֶע לֶעבִּין, גָאט אִיז נוּר גוּט, אוּנ נִיט עֶווִיג וֶועט עֶר מִיט אוּנְז קְרִיגִין, הָאף מַיין פְרוֹי עֶר וֶועט נָאךְ מִיט אוּנְז פְרִידִין שְׁלִיסִין.

אִין דֶעם אִיז רָאזֶע מִיט גַבְרִיאֵלִין אַרַיין גִיקוּמֶען, רָאזֶע אִיז אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען צוּ אִיר פָאטֶער אוּנ הָאט גִיזָאגְט: פָאטֶער, שְׁטְרָאף אָן גַבְרִיאֵלִין, וָוארוּם אוֹיפִין מִיטִין גַאס זִינְגְט עֶר דִיא שִׁירִים וֶועלְכֶע עֶר הָאט גִימַאכְט פַאר אוּנְזֶער יוֹסִיפוּן, אוּנ וֶוען עֶר זִינְגְט זַייא מַאכְט עֶר תְּנוּעוֹת מִיטִין גִיזִיכְט אוּנ מִיט דִיא הֶענְט, אוּנְז אִיז גָאר נִיט אַזוֹ פְרַיילִיךְ אוֹיפִין הַארְצִין, אוּנ עֶר פַאר שְׁטֵייט דָאס נִיט.

פָאטֶערִיל — הָאט גַבְרִיאֵל גִיזָאגְט — פֶערְצַייעֶ מִיר דַאפִיר, וַוייל מַיין בְּרוּדֶער יוֹסֵף אִיז בַּייא מִיר זֵייעֶר טַייעֶר, אוּנ אִין דִיא שִׁירִים הָאבּ אִיךְ פַאר אִים אוֹיס גִיגָאסִין מַיין גַאנְצֶע הַארְץ, אוּנ וֶוען אִיךְ זִינְג זַייא עֶרְוֶועקִין זִיךְ אִין מִיר מַיינֶע גִיפִילִין, אוּנ אִיךְ קָאן נִיט בְּלַייבִּין רוּהִיג נוּר אִיךְ מוּז מִיט קֶערְפֶּערְלִיכֶע בֶּעוֶועגוּנְגֶען זַייא אַרוֹיס גֶעבִּין, דוּא וֶועסְט זֶעהְן פָאטֶערִיל, אַז וֶוען אוּנְזֶער יוֹסֵף וֶועט אוּמְגִיזַאמְט קוּמֶען וְויא עֶר הָאט אוּנְז גִישְׁרִיבִּין, אוּנ עֶר וֶועט מַיינֶע שִׁירִים אִיבֶּער לֶעזִין וֶועט עֶר פַאצִין בְּרַאוָוא אוּנ אִיךְ וֶועל פוּן אִים גִיוִויס בֶּעקוּמֶען דַאפִיר אַפָּאר בְּרִידֶערְלִיכֶע קוּשִׁין.

יִצְחָק הָאט בֶּעמֶערְקְט אַז גַבְרִיאֵלְס רֵייד בּוֹיעֶרִין זָאפִיֶעס הַארְץ, הָאט עֶר אִים אִין מִיטִין דִיא רֵייד צוּ שְׁלָאגִין אוּנ הָאט גִיזָאגְט: דֶער פָאצְטֶעלְיָאן הָאט מִיר הַיינְט גִיזָאגְט אַז עֶס אִיז פַארַאן אַיין בְּרִיף צוּ מִיר, מֶעדַארְף גֵיין דֶעם בְּרִיף אָפּ נֶעמֶען.

זָאפְיֶע הָאט קֵיין קְרֶעפְטִין גִיהַאט זִיךְ אָפּ צוּ הַאלְטִין פוּן וַויינֶען אִיז זִיא אַרַיין אִין אַקַאמֶער אוּם זִיךְ אִין דֶער שְׁטִיל אוֹיס צוּ וַויינֶען, רָאזֶע הָאט גִיזָאגְט צוּ גַבְרִיאֵלִין: דוּא זֶעסְט דָאךְ וְויא אוּנְזֶער מוּטֶער גֵייט אַרוּם שְׁוַוארְץ וְויא דִיא עֶרְד, אוּנ דִיר לִיגְט אִין זִינֶען שִׁירִים צוּ זִינְגֶען.

רָאזֶע אִיז אַרַיין צוּ דִיא מוּטֶער אִיר צוּ טְרֵייסְטִין, זִיא הָאט אִיר גִיפוּנֶען וַויינֶענְדִיג, הָאט זִיא אִיר דִיא הֶענְט אוֹיס גִיקוּשְׁט, אוּנ אִיר גִיפְרֶעגְט: וָואס

איז

אין דיר מַאמינקע? וָוארום וויינכטו? שוין צייט אַכטאג בֶּעמֶערק איך אַז דוא ווייִנסט נָאר, אונ איך ווייס ניט פַאר וָואס, אויב אונזער אָרמוּטָה קְרַיינקט דיר אַזוֹ שְׁטַארק, איז דָאךְ פַארַאן אַיין מִיטִיל: אָט אוּנזֶער פַּיינְדס פְּרוּיא הָאט דָאךְ אויךְ אַמָאל גידינט, אוּנ עֶר אַלֵיין איז אַמָאל אַמְלַמֵד גיוֶוען, נָאר אַז גָאט הָאט זַייא גיהָאלְפִין איז גָאר פַאר גֶעסִין גיוָוארִין וָואס עֶס איז אַמָאל גיוֶוען אונ יֶעצְט זַיינֶען זַייא דיא גְיֶעהְרְטֶע אונ מֶעחַאנְפֶעט זַייא פוּן אַלֶע זַייטִין, הַיינְט וָואשׁ דַארְף איך זַיין דִיר צוּם לַאסְט, איךְ קָאן שׁוֹין מַיין שְׁטֶעטִיל בֶּעשְׁטֵיין, צוּ אוּמְזָאנְסְט הָאט מִיר גָאט גיגֶעבִּין הֶענְט מִיט קְרַאפְט מִיט וֶועלְכֶע איך קָאן אַרְבֶּעטִין, לָאז מִיר נָאר טַייעֶרֶע מוּטֶער, איךְ וֶועל זִיךְ שְׁטֶעלִין אוֹיף אַיין אָרְט דִינֶען, אונ וֶוען נִיט הִיא אִין בֶּענֶעכְסִיף וֶועל אִיךְ אִין אַיין אַנְדֶער שְׁטָאט אַוֶועק פָארִין, אִיךְ וֶועל מִיט גָאטֶעס הִילְף בֶּעקוּמֶען אַשְׁטֶעלֶע, וֶוען מֶעוֶועט עֶרְפַארִין מַיין עֶרִינְסְטְהַייט, מַיין קֶעסְט וֶועל אִיךְ מִיר שׁוֹין הָאבִּין אוּנ מַיין פַארְדִינְסְט וֶועל אִיךְ אַייךְ שִׁיקִין, בִּיז אוּנזֶער יוֹסֵף וֶועט קוּמֶען, אוּנ וֶועט מַיין פָאטֶער פוּן דֶער דְוֶעלָא רַיין מַאכִין; דַאן וֶועלִין מִיר וֶוערִין צוּרִיק מֶענְטְשִׁין, אוּנ מַיין דִינְסְט וֶועט מַיין עֶהְרֶע נִיט בֶּעשְׁמוּצִין — אִין דֶעם אִיז גַבְרִיאֵל אוֹיךְ אַרַיין, הָאט צוּ אִים רָאזֶע גִיזָאגְט: דוּא זֶעסְט, אוּנזֶער מוּטֶער ווֵיינְט אוּנ דוּא זִינְגְסְט גָאר שִׁירִים, וָוארוּם זֶעסְטוּ נִיט בֶּעסֶער אִיר צוּ טְרַייסְטִין.

אִיךְ בֶּעט דִיר מַיין טָאכְטֶער — הָאט זָאפְיֶע צוּ אִיר גִיזָאגְט — דוּא זָאלְסְט זִיךְ נִיט מִיעֶן מִיר צוּ טְרַייסְטִין, פוּן דֶער צַייט אָן וָואס אוּנזֶער אוּמְגְלִיק הָאט זִיךְ אָנְגִיהֵייבִּין דַיין פָאטֶערְס דְיֶעלָא, מַיין פָאטֶערְס טוֹיט, אוּנ מַיין מוּטֶערְס וַואנְזִינִיגְקֵייט, אִיז שׁוֹין פַאר מִיר קֵיין טְרַייסְט נִיטָא.

וִויא גַבְרִיאֵל הָאט דֶער זֶעהְן זַיין מוּטֶערְס טְרֶערִין, אִיז עֶר אִיר אוֹיפִין הַאלְדְז גִיפַאלִין אוּנ הָאט גִיזָאגְט: ווַיין נִיט מוּטֶערִיל, אוּנ אוֹיב אִיךְ הָאבּ דִיר דִיא הַארְץ אָפּ גִיגֶעסִין מִיט מַיינֶע שִׁירִים וֶועל אִיךְ דָאס שׁוֹין ווַייטֶער נִיט טָאן, דוּא הָאסְט דָאךְ מִיר גִיזָאגְט אַז יוֹסֵף אִיז אִין מַיינֶע יָארִין אוֹיךְ אַשְׁטִיפֶּער גִיוֶוען, פוּן דֶעסְט וֶועגִין הָאסְטוּ אִיצְטֶער פוּן אִים נַחַת, נִיט עֶרְגֶער פוּן מִיר אִין זַיינֶע יָארִין, הֶערְסְטוּ מַאמִינְקֶע, אִיךְ בִּין הַיינְט אַזוֹ אוּמֶעטִיג גִיוֶוען פוּן דֶעם וָואשׁ מַיין סוּרְדוּט אִיז צוּ רִיסִין, אוּנ מַיינֶע שְׁטִיוִויל הָאבִּין דִיא מַיילֶער גִיעֶפִינְט אַזוֹ וִויא זַייא וָואלְטִין אוֹיךְ הוּנְגֶערִיק זַיין וִויא אִיךְ, אוּנ אִיךְ הָאבּ נִיט קֵיין אַנְדֶערֶע אוּם צוּ בַּייטִין, אִיךְ הָאבּ יוֹסֵפְ'ס בְּרִיף אִיבֶּער גִילֶעזִין בִּין אִיךְ גָאר פְרֵיילִיכֶער גִיוָוארִין, יוֹסֵף שְׁרַייבְּט עֶר וֶועט מִיר בְּרֵיינְגֶען אַנַייעֶם גַארְנִיטֶער, זַייא דוּהִיג מַאמִינְקֶע, מִיט יוֹסִיפְס קוּמֶען וֶועלִין אַלֶע אוּנְזֶער וואוּנְדִין גִיהֵיילְט וֶוערִין.

אוֹי ווַייא אִיז מִיר! מַיין הַארְץ אִיז צוּ וואוּנְדֶעט! — הָאט זָאפְיֶע אוֹיש גִישְׁרִיעֶן פוּן אִירֶע יְסוּרִים וֶועלְכֶע הָאבִּין אִיר שְׁטְרַיינְג אָנְגִינוּמֶען, אוּנ זִיא אִיז אַנְטְשְׁווִינְדִין גִיוָוארִין ווַייל אִיר שְׁטִימֶע אִיז פֶערְשְׁטִיקְט גִיוָוארִין, אוּנ פוּן אִירֶע אוֹיגִין הָאט אַרוֹישׁ גִיפְלִישְׁט אַשְׁטְרָאם טְרֶערִין, רָאזֶע מִיט גַבְרִיאֶלִין זַיינֶען פֶערְצִיטֶערְט גִיבְּלִיבִּין פוּן שְׁרֶעק.

מַאמִינְקֶע, הָאט רָאזֶע אַגִישְׁרֵייא גִיטָאן אָנְתַאפִּינְדִיג אִיר פַארִין הַאנְד, עַרְבַּארִימְדִיגֶע מוּטָער! הָאט גַבְּרִיאֵל גִישְׁרִיעֶן, „זָאג דַיינֶע קִינְדֶער וָואס דִיר אִיז גִישֶׁעהֶן, וָוארוּם דַיין גִיזִיכְט אִיז פֶערְבִּיטִין גִיוָוארִין? צַייט אַכְטָאג הָאט זִיךְ אַנִידִיכְטָער וָואלְקִינְדִיגֶער טְרוֹיעֶר פֶערְקְלִיבִּין אוֹיף דַיין גִיזִיכְט — הָאט רָאזֶע גִיזָאגְט מִיט אַבִּיטֶערְלִיכִין גִיוֵוין — דָאס אִיז נָאר אַיין בְּלֵייזֶער אוֹיס רֵייד וָואס דוּא הֵיינְנְסְט דָאס אָן אָן אוּנְזֶער אַרְמוּטְה, דֶען דָאשׁ אִיז דָאךְ נִיט עֶרְשְׁט גִיוָוארִין, אוּנ וָוארוּם בִּיזְטוּ בִּיז אַהֶער אַזוֹ טְרוֹיעֶרִיג נִיט גִיוֶועזְן? דָאס אִיז נִיט דָאשׁ, נוּר עֶשׁ מוּז עֶפֶּעס זַיין אַיין אַנְדֶער צָרָה, אַוֵוייטֶע צָרָה פוּן וֶועלְכֶע מִיר וֵוייסְן נָאךְ נִיט, אוּנ וֶועלְכֶע אִיז וִויכְטִינֶער פוּן אַלֶע בִּיז אַהֶערִיגֶע אוּנְגְלִיקִין, וָוארוּם זָאלְסְטוּ פוּן אוּנְז פַאר דֶעקִין דַיין אַנְגְסְט? פִילֵייכְט הָאסְטוּ עֶטְוָואס שְׁלֶעכְטֶעס גִיהֶערְט פוּן אוּנְזֶער טַייעֶרִין יָסִיפְלֶען?! זָאג אוּנְז טַייעֶרֶע מוּטֶער, דַאן וָועלִין מִיר דִיר הֶעלְפִין שְׁלֶעפִּין דִיא בְּרֶעמְנֶע טְרוֹיעֶר, וָוארוּם זָאלְסְטוּ אַלֵיין פַאלִין אוּנְטֶער דֶעם לַאסְט פוּן דַיין טְרוֹיעֶר?.

זָאפְיֶע הָאט אִיר גָאר נִיט נִיקָאנְט עֶנְטְפֶערִין וַוייל אִיר הַארְץ אִיז וִויא וַואסֶער צוּ נַאנְגֶען, אוּנ גַבְּרִיאֵל הָאט גִיבְּרָאכִין דִיא הֶענְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן: אוֹי וַוייא אִיז צוּ מַיינֶע שִׁירִים! וואוּ אִיז מַיין בְּרוּדֶער יוֹסֵף! אוּנ עֶר מִיט רָאזֶען הָאבִּין זִיךְ שְׁרֶעקְלִיךְ צוּ וַויינְט, וֶוען יִצְחָק וָואלְט דָערוֹיף נִיט אָנְקוּמֶען וָואלְט זָאפְיֶע פִילֵייכְט שׁוֹין זַייא אוֹישׁ זָאגִין פוּן יוֹסִיפְס קְלָאג, נוּר יִצְחָק הָאט נִיט גִיוָואלְט זַיי שְׁמֶערְצִין אָנְטָאן, הָאט עֶר אוֹיף זַייא אָנְגִישְׁרִיעֶן: וָואס אִיז מִיט אַייךְ וָואשׁ אִיר קְלָאגְט אַזוֹ בִּיטֶערְלִיךְ?!.

וואוּ אִיז אוּנְזֶער בְּרוּדֶער יוֹסֵף! הָאבִּין דִיא קִינְדֶער גִישְׁרִיעֶן — זָאג אוּנְז פָּאטֶעריל וואוּ אִיז עֶר? עֶשׁ מוּז עֶפֶּעס מִיט אִים זַיין! וֶוען נִיט, טָא וָוארוּם וַויינְט עֶרְשְׁט אוּנְזֶער מוּטָער מֶער וִויא בִּיז אַהֶער? מִיט אוּנְזֶערֶע אַלְטֶע צָרוֹת זַיינֶען מִיר דָאךְ שׁוֹין גִיוֵוייְנְט גִיוָוארִין, דָאס אִיז נִיט אַנְדֶערְשׁ וִויא עֶפֶּעס אַנַייעֶ קְלָאג, דִיא קְלָאג פוּן אוּנְזֶער בְּרוּדֶער יוֹסֵף!!.

וִויא זָאפְיֶע הָאט בֶּעמֶערְקְט אַז אִיר יִצְחָק, וִויל דִיא קִינְדֶער נִיט עֶנְדֶעקִין דֶעם אוּמְגְלִיק, הָאט זִיא זִיךְ מוּט גִיפַאסְט, אוּנ הָאט גִיפוּנֶען אַיין אוֹיסְרֵייד אוֹיף אִיר טְרוֹיעֶר אוּנ הָאט צוּ דִיא קִינְדֶער גִיזָאגְט: וִויא זָאל אִיךְ נִיט וַויינֶען אוּנ קְלָאגִין וֶוען אִיךְ דֶער מָאן זִיךְ אָן פַאר צֵייטִינֶע יָארִין, דִיא יָארִין וֶועלְכֶע עֶשׁ הָאבִּין מִיר גִישַׁיינְט, דִיא צַייט וֶוען אִיךְ בִּין אַבְּרוֹיטֶע גִיוֶועזְן; טוּט אַקוּק קִינְדֶערְלִיךְ אוֹיפִין וַואנְט אוּנ זֶעט מַיין בִּילְד מִיט אַייעֶר פָּאטֶערְס בִּילְד וִויא מִיר הָאבִּין דַאן אוֹישׁ גִיזֶעהֶן, מִיט צְוַואנְצִיג יָאר צוּרִיק אִין דֶער זֶעלְבֶּע צַייט הָאב אִיךְ גִיגְלֶענְצְט אִין דֶער גְרַאצְיֶע, דִיא צַייט וֶועל אִיךְ נִימַאלְס פַארְגֶעסִין, אַזוֹ וִויא גֶעכְטִין אִין דֶער צַייט, (אוֹיךְ דֶעם שַׁבָּת פוּן דֶער זֶעלְבֶּער סֶדְרָה) אִיז מַיין פָּאטֶער אַרוֹיס גִיפָארִין אִין אַקַארֶעט אִיבֶּער צוּ נֶעמֶען מַיין חָתָן (אַייעֶר פָּאטֶער) וַוייל מִיר הָאבִּין אִים גִילַאדִין אוֹיף דֶעם שַׁבָּת צוּ זִיךְ, אִיךְ הָאב גִיקוּקְט דוּרְכִין פֶענְשְׁטֶער אוּנ הָאב מִיט אוּנְגִידוּלְד עֶרְוַוארְט זַיין אָנְקוּמֶען, וִויא פְרֵיילִיךְ אִיז דָאשׁ מִיר גִיוָוארִין

וויא

וִויא אִיךְ הָאבּ דֶער זֶעהֶן אַז דִיא קַארֶעט אִיז צוּ גִיפָארִין צוּ אוּנְזֶער הוֹיז אוּנ פוּן אִיר אִיז אַרוֹיס מַיין פָּאטֶער אוּנ נָאךְ אִים — אַשֵׁיינֶער יוּנְגֶער מַאן מִיט אַהֶעלְדִישֶׁען אוֹיס זִיכְט, מַיין פָּאטֶער הָאט אִים אוּנְטֶערִין הַאנְד אִין שְׁטוּבּ אַרַיין גִיפִירְט אוּנ הָאט אִים פַּאר מִיר פָּאר גִישְׁטֶעלְט; דָאס אִיז דַיין גִילִיבְּטֶער בְּרֵייטִיגַאם דַיין לֶעבִּינְס בֶּעגְלֵייטֶער. אוּנ וֶוער אִיז אִין שְׁטַאנְדֶע פָאר צוּ שְׁטֶעלִין דִיא פְרֵיילִיכֶע שְׁפְּרִינְגֶען וָועלְכֶע מַיינֶע אוּנ יִצְחָקְס הֶערְצֶער הָאבִּין דַאן גִיפִילְט! מִיר זַיינֶען פַּאר בְּלֶענְדֶעט גִיוָוארִין פוּן דִיא פְרֵיילִיכֶע עֶרְשַׁיינוּנְג אוּנ אוּנְזֶערֶע הֶערְצֶער הָאבִּין דַאן גָאט גִידַאנְקְט, אוּנ אוֹיךְ מַיין פָּאטֶער וֶועלְכֶער אִיז גִישְׁטַאנֶען אוּנ גִיקוּקְט אוֹיף אוּנְז בֵּיידִין מִיט פָאלֶע אוֹיגִין מִיט פְרֵיידִין טְרֶערִין, אוּנ מַיין מוּטֶער אִיז אוֹיךְ גִיוֶוען מוּנְטֶער אוּנ פְרֵיילִיךְ, זִיא הָאט אַזוֹ גִיזָאגְט: וִויא שֵׁיין זֶעהְן אוֹיס דִיא פָאר קִינְדֶערְלִיךְ, וֶוער עֶס וֶועט זַיי זֶעהֶן מָאג זָאגִין דָאס זַיי זַיינֶען נוּר בֶּעשַׁאפִין אֵיינֶער פַאר דֶעם אַנְדֶערִין! מִיר הָאבִּין דַאן אוֹיס גִיזֶעהְן וִויא צְוֵויא שֵׁיינֶע בּוּקֶעטִין פֶער פְלַאנְשְׁטֶע אִין אַיין בְּלוּמֶען טָאפּ. מַיין פָּאטֶער הָאט אוּנְז גִיקוּשְׁט אוּנ גִיהַאלְזְט, עֶר הָאט אוֹיף גִיהֵייבִּין דִיא הֶענְט צוּם הִימֶיל אוּנ גִיזָאגְט: אִיךְ דַאנְק דִיר גָאט, דוּא טוּסְט מִיט מִיר פִּיל גִינַאדֶע מֶער אַלֶעם וִויא אִיךְ בִּין וֶוערְט, נוּען אִיךְ הָאבּ שׁוֹין דָאס דֶער לֶעבְּט צוּ זֶעהֶן מִיט מַיינֶע אוֹיגִין אִיז שׁוֹין מִיר גִינוּג! אַייעֶר פָּאטֶער יִצְחָק הָאט צוּ מִיר דַאן גִיגֶעהֶנְט מִיט פִּיל רֵייץ אוּנ דְרַייסְט, אוּנ הָאט מִיר בֶּעשָׁאנְקֶען מִיט גִישַׁאנְקֶען: טַייעֶרֶע פֶּערִיל, דִימַאנְטֶענֶע אוֹיעֶרִינְגֶען מִיט הַאנְט רִינְגֶען, אַגָאלְדֶענֶע אוּהְר גִיזֶעצְט מִיט בּוּרְלַאנְטִין אוּנ נָאךְ פִּיל שְׁמוּק, אוּנ אוֹיף יֶעדֶער גִישַׁאנְק בַּאזוּנְדֶער הָאט עֶר אוֹיס גִידְרִיקְט עֶטְלִיכֶע קְלוּגֶע וָוארְטִין וָועלְכֶע הָאבִּין זִיךְ גִיטַאשְׁדְט מִיטִין גִישַׁאנְק. אוּנ אִיךְ הָאבּ אִים אוֹיךְ גִיגֶעבִּין פִּיל טַייעֶרֶע מַתָּנוֹת, אוּנ עֶר הָאט מִיר דַאן אוֹיס גִידְרִיקְט: „דָאשׁ אַלֶע גִישַׁאנְקֶען וָועלְכֶע מִיר הָאבִּין זִיךְ יֶעצְט אוּמְגִיוֶועקְסִילְט הָאבִּין דִיא וִוירְדֶע פוּן אַיין וָוארְט וָועלְכִין דוּא רֶעדְסְט אוֹיס פוּן דַיין מוּנְד, ווַייל דוּא בִּיזְט מַיין גַאנְצֶער שַׁאץ, צוּ דִיר בְּרוּךְ: אִיךְ שׁוֹין קֵיין זַאךְ גִיט אוֹיף דֶער וָועלְט; צוּ נִיבְּט עֶס, דָאשׁ אַפְּרֵיילִין זָאל הֶערִין וִויא אִיר גִילִיבְּטֶער רֶעט זֶעלְכֶעס אוּנ אִיר הַארְץ זָאל נִיט וֶוערִין אִין פָאלֶער פְרֵיידֶע?.

אִיךְ הָאבּ גִיטְרוּנְקֶען דֶעם בֶּעכֶער פֶערְגְנִינִין, אִיךְ הָאבּ זִיךְ גִיזֶעטִינְט מִיט זִיסֶע פְרֵיידֶע, אִיךְ הָאבּ מִיט פוּלֶע הוֹיפִינְס גִישֶׁעפְּט גָאטֶעס זֶעגְנוּנְג, נָאר אַקוּרְצֶע צַייט הָאבּ אִיךְ זִיךְ דֶער מִיט גִיפֶערְגְנִינְט, מַיין זָאהְנֶע אִיז אוּנְטֶער גִינַאנְגֶען אִין אִיר מִיטִין שַׁיינֶען, מַיינֶע טֶעג זַיינֶען פַאר פִינְשְׁטֶערְט גִיוָוארִין אוּנ אִיךְ זֶע שׁוֹין קֵיין שַׁיין נִיט.

אוּנ אִיר קִינְדֶערְלִיךְ פְרֶעגְט מִיר: וָוארוּם ווַיין אִיךְ? וִויא זָאל אִיךְ נִיט ווַיינֶען אַז אִיךְ דֶער מָאן זִיךְ אַז אַייעֶר פָּאטֶער אִיז אוּנְטֶער אַשְׁוֶוערֶע דְיֶעלְא, עֶס אוּגְרַאזַאיֶעט (פִירְבְּטֶעט)— גָאט בֶּעהִיט — רֶעסְטַאנְסְקִי רָאטֶע, דוּרְךְ אַבִּילְבּוּל פוּן אוּמְזִיסְטֶע פַיינְדֶע, אוּנ אִיךְ קָאן חָלִילָה בְּלַייבִּין אַלֶעבֶּעדִיגֶע אַלְמָנָה אוּנ אִיר לֶעבֶּעדִיגֶע יְתוֹמִים, אוּנְזֶער אַרְמוּטְה אִיז נִיט אוֹיס צוּ לַיידִין, מַיין פָּאטֶער אִיז

אָפּ גִישְׁטָארְבִּין, מַיין מוּטֶער אִיז וַואנְזִינִיג, מִיר לַיידִין אַלֶע הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט, אוּנ אַייעֶר פָאטֶער מַיין אוֹיג פוּן מַיין קָאפּ גַייט אוּם אַפֶערְשְׁמַאכְטָר!! אוּנ אִין אוּנְזֶער הוֹיז גִיפִינְט זִיךְ נִיט מִיט וָואס אִים צוּ עֶרְקְוִויקִין.

וִויא זָאל מִיר נִיט צוּ וואוּנְדֶעט וֶוערִין מַיין הַארְץ קוּקוּנְדִיג אוֹיף דִיר מַיין טָאכְטֶער, וִויא דוּא בְּלִיהֶסְט וִויא אַבְלוּם אִין דֶער מִדְבָּר, דוּא גְרַייכְסְט שׁוֹין בַּאלְד דַיין פָאלִין עֶלְטֶער אוּנ אִיךְ בִּין נִיט אִין שְׁטַאנְדֶע דִיר צוּ בֶּעקְלֵיידִין וִויא לַייטִישֶׁע טֶעכְטֶער, אִיךְ הָאבּ גִיזָאגְט וֶוען דוּא בִּיזְט גִיבָּארִין גִיוָוארִין, אַז מַיינֶע צִירוּנְג וֶועל אִיךְ דִיר אָפּ גֶעבִּין, אָבֶּער עֶס אִיז אוֹיף אוּנְז גִיקוּמֶן פִינְשְׁטֶערֶע טֶעג אוּנ דִיא צִירוּנְג הָאט זִיךְ אִין דֶער פִינְשְׁטֶער אַרוֹיס גִיגַאנְבֶעט פוּן אוּנְזֶער הוֹיז, אוֹי וַוייא אִיז מִיר! אוּנְזֶער בְּלִיסְטַאטֶעלְנֶע פַאמִילְיֶע אִיז פוּן הִימִיל צוּ דֶער עֶרְדֶע גִישְׁלַיידֶערְט גִיוָוארִין, מַיינֶע קִינְדֶער זַיינֶען פַאר וִויסְטֶע, אוּנְזֶערֶע פַיינְדֶע גְרוֹיסִין זִיךְ אוֹיף אוּנְז, אוּנ זַייא הָאבִּין פֶערְוֶועקְסִילְט אוּנְזֶער עֶהְרֶע אוֹיף שַׁאנְדֶע, זַייא הָאבִּין אוּנְז פֶער שְׁמוּצְט, אוּנ גִימַאכְט צוּ גִילֶעכְטֶער, אוּנ אַלְץ דוּרְךְ דֶעם וַוייל אַייעֶר פָאטֶער הָאט פֶערְלַאנְגְט דָאס קַיין אוּמְרֶעכְט זָאל נִיט גִיטָאן וֶוערִין, אוּנ הָאט נִיט גִילָאזִין בֶּערַאבֶּעוֶוען דִיא אָרִימֶע אִידִישֶׁע בְּלוּט, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין מַיין לֶעבִּין גִיאָפְּפֶערְט, נוּר מַיין הַארְץ שְׁרַייט פוּן אִירֶע וַוייטִיגִין נוּר פַאר אַייךְ מַיינֶע קִינְדֶערְלִיךְ, אוּנ אִיר פְרֶעגְט נָאךְ מִיר: וָוארוּם קְלָאגְסְטוּ מוּטֶערִיל? וִויא זָאל אִיךְ נִיט וַויינֶען אוּנ בִּיטֶערְלִיךְ קְלָאגִין?!.

אוּנְטֶער דֶער צַייט וָואס זָאפְיֶע הָאט דִיא פָארִיגֶע רַייד מִיט גְרוֹיס עֶנֶערְגִיע אוֹיס גִירֶעט אִיז יִצְחָק גִיזֶעסִין דִיא קָאפּ אָנְגִישְׁפַּארְט אוֹיף דִיא הֶענְט, טַייכִין טְרֶערִין הָאבִּין פוּן זַיינֶע אוֹיגִין גִירוּנֶען, אוּנ נַאכְהֶער הָאט עֶר זִיךְ גִישְׁטַארְקְט אוּנ גִיפַאסְט אוּנ הָאט צוּ זָאפְיֶען גִיזָאגְט: צוּ שַׁבָּת אִיז אַצַייט אוֹיף אַזֶעלְכֶע רַייד? גִינוּג שׁוֹין צוּ דֶער מָאנֶען דִיא פַארְגַאנְגֶענֶע, פַארְגֶעס אָן זַייא וִויא אָן אַטְרוֹים לָאמִיר זִיךְ אַבִּיסִיל דוּרְךְ גַיין, לָאמִיר אַבִּיסִיל אַרוֹיס אוֹיפִין פְרַייעֶן לוּפְט אוּם דִיר דֶעם דוּל פוּן קָאפּ אַרוֹיס צוּ שְׁלָאגִין, נָאךְ אַנֶם וָואס אוּנְזֶער גַאס אִיז אַפּוּסְטֶע אַז מִיר דַארְפִין זִיךְ פַאר קַיינֶעם נִיט שֶׁעמֶען מִיט אוּנְזֶערֶע קְלֵיידֶער, דִיא קִינְדֶער זָאלִין צוּ הוֹיז בְּלַייבִּין, אִיךְ הָאבּ דֶעם פָאצְטֶעלְיָאן נִיט גִיפוּנֶען פִילַייכְט וֶועלִין מִיר אִים אָנְטְרֶעפִין.

יִצְחָק מִיט זָאפְיֶען זַיינֶען זִיךְ אַוֶועק גִיגַאנְגֶען אוּנ הָאבִּין בִּיז נַאכְט גִישְׁפַּאצִירְט, דִיא קִינְדֶער זַיינֶען צוּ הוֹיז גִיבְּלִיבִּין אוּנ הָאבִּין זִיךְ אַיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין גִיטְרַייסְט מִיט דֶעם הָאפֶענוּנְג דָאשׁ אוּמְגִיזַאמְט וֶועט יוֹסֵף קוּמֶען אוּנ דַאן וֶועט שׁוֹין אוּנְז דִיא וֶועלְט אָנְהֵייבִּין צוּ שַׁיינֶען.

מַיין עֵצָה מוּז פָארְט גִישֶׁעהְן — זָאגְט רָאזֶע — וִויא לַאנְג נָאךְ וֶועלִין מִיר זַיין אוּנְזֶערֶע אוּמְגְלִיקְלִיכֶע עֶלְטֶערִין צוּם לַאסְט? אִיךְ וֶועל אַוֶועק גַיין דִינֶען, אוּנ דוּא גַבְרִיאֵל זֶע פַאר זִיךְ אוֹיךְ עֶפֶּעס אַשְׁטֶעלֶע, דוּא וֶועשְׂט שׁוֹין קָאנֶען דַיין בְּרוֹיט פַאר דִינֶען, אוּנ וֶוען אוּנְזֶער בְּרוּדֶער יוֹסֵף וֶועט קוּמֶען אוּנ וֶועט אוּנְזֶערֶע

עלטערין

עֶלְטֶערְן פון זייעֶרע נוּיטִין אַרוּישׁ נֶעמֶען דַאן וָועלִין מִיר זִיךְ אוּמְקֶערִין צוּא אוּנזֶערֶע לִיבֶּע עֶלְטֶערִין .

דִיא קִינְדֶער הָאבִּין אַזוֹ פַארְבְּרַאכְט בִּיז אָבִינְד , אוּנ דַאן הָאט זַיי דֶער פָאצְטָאלְיָאן אַבְּרִיף אַרַיין גִיטְרָאגִין, זַייא הָאבִּין אִים גִיבֶּעטִין דָעם בְּרִיף עֶפֶענֶען דָאס זַייעֶר פָאטֶער זָאל אִים גְלַייךְ קָאנֶען לֶעזִין , דֶער פָאצְטָאלְיָאן הָאט אִים גִיעֶפִינְט , „פוּן שַׁאוּרֶע,! הָאט גַבְּרִיאַל אַגִישְׁרַייא גִיטָאן דֶער זֶעהֶענְדִיג דֶעם פָאצְט זִיגִיל — פוּן אוּנְזֶער יוֹסִיפוּן ! הָאט רָאזֶע אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן מִיט פְרֵיידֶע — לֶעז גַבְּרִיאֵל גִיכֶער אִיבֶּער" גַבְּרִיאֵל הָאט דָעם בְּרִיף אִין הַאנְד גִינוּמֶען „נֵיין נֵיין ! — הָאט עֶר עֶרְשְׁרָאקִין אַגִישְׁרַייא גִיטָאן — דָאס אִיז נִיט יוֹסִיפְּס הַאנְד שְׁרִיפְט , דָא שְׁרַייבְּט זִיךְ נָאר אוּנְטֶער יוֹסִיפְס וִוירְט , אוּנ וִויא נָאר עֶר הָאט אִיבֶּער גִילֶעזִין דִיא עֶרְשְׁטֶע עֶטְלִיכֶע צַיילִין , הָאט עֶר מִיט אַבִּיטֶערֶע שְׁטִימֶע אַגִישְׁרַייא גִטָאן : וַויא אִיז מִיר ! אִיךְ בִּין אוּמְגְלִיקְלִיךְ .

וָואס אִיז דִיר מַיין בְּרוּדֶער אַז דוּא בִּיזְט אַזוֹ עֶרְשְׁרָאקִין גִיוָוארִין ? הָאט רָאזֶע מִיט שְׁרֶעק גִישְׁרִיעֶן , זֶעהֶענְדִיג וִויא אִיר בְּרוּדֶער אִיז צוּ שְׁרָאקִין אוּנ בְּלַאס גִיוָוארִין פְּלוּצְלוּנְג , „אָה וַוייא ! אַדוּנֶער הָאט אוּנְז אַיין גִישְׁלָאגִין ! הָאט גַבְּרִיאֵל גִישְׁרִיעֶן מִיט אַשְׁוִוערְלִיכֶע צִיטֶערְנֶעס — אָה ! עֶס אִיז מִיר פִינְסְטֶער אִין דִיא אוֹיגִין ! אִיךְ קָאן שׁוֹין מֶער נִיט לֶעזִין ! .

זָאג מִיר אָבֶּער מַיין בְּרוּדֶער וָואס אִיז דָאס ? הָאט דִיא שְׁוֶועסְטֶער גִישְׁרִיעֶן אִים פַאלִינְדִיג אוֹיפִין הַאלְדְז אוּנ הַאלְדְזִינְדִיג מִיט צִיטֶערִינְדֶע הֶענְט — זָאג מִיר שׁוֹין דִי אוּרְזַאכֶע פוּן דַיין שְׁרַייעֶן, לָאז מִיר נִיט שְׁטַארְבִּין אִין דֶעם אוֹיגִינְבְּלִיק , לֶעז פַאר מִיר אוּמְגִיכְבְּטִין דֶעם בְּרִיף אִיבֶּער אוּנ לָאמִיר שׁוֹין וִויסִין אוּנְזֶער קְלָאג , לֶעז שׁוֹין גִיכֶער וָוארוּם אִיךְ קָאן נִיט לֶעזִין מִיר אִיז פִינְשְׁטֶער אִין דִיא אוֹיגִין, לַייעֶן שׁוֹין דֶען פִילַייכְט אִיז גָאר נִיטָא פַאר וָואס צוּא שְׁרֶעקִין נָאר דוּא בִּיזְט אִין אִירְטְהוּם .

אָה וַוייא ! עֶס אִיז שׁוֹין קַיין טְרַייסְט נִיטָא צוּ אוּנְזֶער בְּרָאךְ ! — הָאט גַבְּרִיאֵל אוֹיס גִישְׁרִיעֶן בְּרֶעכִינְדִיג דִיא הֶענְט, אוּנ אִיךְ וָועל דִיר דֶעם בְּרִיף פָאר לֶעזִין אוּנ אִיךְ וָועל בִּיטֶערְלִיךְ קְלָאגִין , לָאמִיר צוּ זַאמֶען קְלָאגִין אוֹיף אוּנְזֶער אוּמְגְלִיק דֶער אוּמְגְלִיק פוּן אוּנְזֶער בְּרוּדֶער יוֹסֵף , וָוארוּם עֶר אִיז שׁוֹין נִיטָא ! הֶער זִיךְ אַיין מַיין שְׁוֶועסְטֶער וָואס מֶעשְׁרַייבְּט אִין דֶער טְרוֹיעֶרִיגֶער מְגִילָה .

ה. יִצְחָק לֶעאֶנְטַאל ! — וָואס זָאל אִיךְ פַאר אַייךְ לַייקֶענֶען אַייעֶר קְלָאג וָוען דָאס אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ פוּן אַייךְ דָאס עֶוִויג צוּ בֶּעהַאלְטִין , אַייעֶר זוּן יוֹסֵף אִיז שׁוֹין מֶעהְר נִיטָא ! עֶר אִיז אִין אַיין טָאג גֵייעֶנְדִיג אִין שׁוּל צוּא רִיק נִיט גִיקוּמֶען , עֶר אִיז אַיינִיגֶע טֶעג נִיט בֶּעוואוּסְט גִיוֶועזֶען , אוּנ אִין אַיינִיגֶע טֶעג אַרוּם הָאבּ אִיךְ דָאס דֶער הֶערְט דָאס מֶען הָאט אִים גִיפוּנֶען אַ דֶער טְרוּנְקֶענֶעם אִין טַייךְ וַוייסִיל . . .

אוֹי וַוייא ! אַדוּנֶער הָאט אוּנְז עֶרְשְׁלָאגִין ! הָאט רָאזֶע מִיט אַוִוילְדֶע שְׁטִימֶע גִישְׁרִיעֶן אוּנ הָאט דִיא הֶענְט גִיבְּרָאכִין אוּנ אִיז אִיבֶּערִין שְׁטוּבּ אַרוּם

 גילאפין

זִילָאפִין וִויא וַואנְזִינִיג – פַאר דָאס וָואס אִיךְ הָאבּ זִיךְ שְׁטֶענְדִינ גִישְׁרָאקִין אִיז פָּאקִי אוּנְז אָן גִיקוּמֶען, אָה מַיין גָאט! דוּ הָאסְט אוּנְז צוּ וואוּנְדֶעט צוּ בַּיילְט אוּנ אוֹיף צוּא לְהַכְעִים לֶעבִּין גִילָאזִין דָאס מִיר זָאלִין אוֹיס הֶערִין דִיא הֶעלִישֶׁע בְּשׂוֹרָה אַז אוּנְזֶער יוֹסִיפִּיל אִיז נִיטָא! מַיין בְּרוּדֶער יוֹסֵף! יוֹסֵף יוֹסֵף! וואוּ בִּיזְטוּ אִיצְט!...

אוֹי וֵוייא אַרוֹיבּ אוּנ אַבְּרָאךְ! הָאט גַבְרִיאֵל גִישְׁרִיעָן אוּנ זִיךְ דִיא הָאר פוּן קָאפּ גִירִיסִין – בְּעסֶער וָואלְט אִיךְ שְׁטַארְבִּין אָנְשְׁטָאט דִיר מַיין טְהַייעֶרֶער בְּרוּדֶער! מַיין בְּרוּדֶער יוֹסֵף!

וֵוייא אִיז מִיר! הָאט רָאזֶע גִישְׁרִיעֶן מִיט אַהַארְץ רַייסִינְדֶע שְׁטִימֶע – עֶס אִיז אַרָאפּ אַפַּייעֶר פוּן הִימִיל אוּנ הָאט פַאר בְּרֶענְט אוּנְזֶער טְרַייסְט אוּנ אוּנְזֶער הָאפְנוּנְג אוּנ מִיר הָאבִּין זִיךְ יֶעצְט אָפּ גִישְׁטֶעלְט וִויא פַאר רִיכֶערְטֶע הַאלָעוֶועסְקֶס!

אָ! נִיט מִיט פַייעֶר אִיז אוּנְזֶער בְּרוּדֶער פַאר לֶענְדֶעט גִיוָוארִין, נָאר דוּרךְ וַואסֶער – הָאט גַבְרִיאֵל גִישְׁרִיעֶן מִיט יָאמֶער – עֶר אִיז אִין טַייךְ דֶער טְרוּנְקֶען גִיוָוארִין!... „אוּנְזֶער בְּרוּדֶער יוֹסֵף אִיז דֶער טְרוּנְקֶען גִיוָוארִין?! – הָאבִּין אַלֶע קִינְדֶער אוֹיךְ דִיא קְלֵיינִינְקֶע מִיט שְׁטוּרִים גִישְׁרִיעֶן – „אָה! עֶר אִיז אִין טַייךְ דֶער טְרוּנְקֶען גִיוָוארִין אוּנ מִיר וֶועלִין זִיךְ דֶער טְרִינְקֶען אִין אוּנְזֶרֶע טְרֶערִין! הָאט רָאזֶע גִישְׁרִיעֶן – אוּנְזֶערֶע צַארְטֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין שׁוֹין פוּן אַכְטָאג גִיוואוּסְט פוּן דֶעם אוּמְגְלִיק, זַייא הָאבִּין דִיא שְׁוֶוערֶע קְלָאג אִין הַארְצִין גִיפְּרֶעסְט אוּנ פוּן אוּנְז הָאט מֶען דָאס בַּהַאלְטִין, יֶעצְט וֶועלִין מִיר שׁוֹין אַלֶע צוּ זַאמֶען קְלָאגִין, אִין אוּנְזֶער הוֹיז וֶועט שׁוֹין נִיט אוֹיף הֶערִין דֶער בַּקְלָאגִין, אִיצְטֶער וֶועלִין אוּנְזֶערֶע פַיינְדֶע עֶרְפְרַייט וֶוערִין, זַייא וֶועלִין זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט אוּנְזֶר בְּרָאךְ, אוּנְזֶר שְׁטִיצֶער אִיז שׁוֹין נִיטָא, וִויא וֶועלִין מִיר דָאס לֶעבִּין נָאךְ יוֹסֵף'ס טוֹיט?

אַזוֹ הָאבִּין אַלֶע קִינְדֶער גִיאָמֶערְט אוּנ גִיקְלָאגְט, דִי דְרַייא קְלֵיינֶע קִינְדֶער זַיינֶען פוּן טְרוֹיעֶר אִין דִיא ווִינְקֶעלִיךְ צוּא פַאלִין אוּנ זַיינֶען אַיין גִישְׁלָאפִין פוּן קְלֶעמֶענִישׁ, אוּנ רָאזֶע מִיט גַבְרִיאֶלִין זַיינֶען גִיפַאלִין אָן קְרָאפְּט אוֹיף דִיא מוּטֶערִים בֶּעטִיל, אוּנ זַיינֶען אִין אוּנְמַאכְט גִיבְּלִיבִּין.

יִצְחָק מִיט זָאפְיָען זַיינֶען צוּ הוֹיזֶע גִיקוּמֶען אַלֶעס עֶס אִיז שׁוֹין גוּט פִינְשְׁטֶער גִיוֶועזִין, זַייא הָאבִּין גִירֶעכִינְט אַז אַלֶע קִינְדֶער שְׁלָאפִין שׁוֹין, זָאפְיֶע הָאט פַייעֶר אָן גִיצוּנְדִין אוּנ דַאן הָאט יִצְחָק דֶער זֶעהֶען דֶעם בְּרִיף לִיגִינְדִיג אוֹיפִין טִישׁ, זַייא הָאבִּין דֶעם בְּרִיף אִיבֶּער גִילֶעזִין אוּנ זַייעֶר קְלָאג הָאט זִיךְ אָפּ גִיפְרִישְׁט.

אוּנְזֶער אוּמְגְלִיק אִיז בָּשְׁטֶעטִיגְט אוֹי וֵוייא אִיז אוּנְז! יוֹסֵף אִיז שׁוֹין נִיטָא! וואוּ וֶועלִין מִיר זִיךְ יֶעצְט אַהִין טָאן! צוּא וָואס שְׁטְרָאפְסְט דוּא אוּנְז נָאט אוּנ לָאזְט אוּנְז לֶעבִּין?! וַוארְף אוֹיף אוּנְז אַרוֹיף אַבַּארְג אוּנ מִיר זָאלִין אוּנְטֶער אִים בַּגְרָאבִּין וֶוערִין מִיט דִיא יְסוּרִים צוּ זַאמֶען! וָוארוּם הָאשְׁטוּ אוּנְזֶער זֶעלִין צוּ גִישְׁמִיט צוּ אוּנְזֶערֶע קֶערְפֶּערִים מִיט אַייזֶערְנֶע קֵייטִין? וָואס נוּצְט אוּנְז שׁוֹין דֶער לֶעבִּין וֶוען אוּנְזֶער לֶעצְטֶער טְרַייסְט אִיז שׁוֹין נִיטָא?!... אִין דֶעם הָאט זִיךְ יִצְחָק אַשׁוֹידֶער גִיטָאן, דֶער מָאנֶענְדִיג זִיךְ אַז דֶעם בְּרִיף הָאבִּין גִיווִיס דִיא

קינדר

קִינְדֶער שׁוֹין גִילֶעזִין „דֶער שְׁלָאף פוּן דִיא קִינְדֶער אִיז מִיר נִיט גִיפֶעלִין — הָאט עֶר צוּ זָאפְיָען גִיזָאגְט, זָאפְיָע הָאט גְלַייך אַשְׁפְּרוּנְג גִיטָאן צוּא אִיר בֶּעטִיל אוּנ הָאט אָן גְהוֹיבִּין צוּ רוּפִין: רָאזֶע! גַבְרִיאֵל! אָבֶּער עֶס אִיז קֵיין אַנְטְוָוארְט גִיוֶועזְן, זִיא הָאט זַייא גִינוּמֶען מִיט קְרַאפְט אוֹיף צוּוְועקְן, אָבֶּער זַייא הָאבִּין קֵיין שְׁפּוּר פוּן לֶעבִּין בַּווִיזִין, דַאן הָאט זָאפְיָע דִיא הֶענְט פַאר בְּרָאכִין אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן מִיט שְׁרֶעקְלִיכֶע קוֹלוֹת: וָועה יִצְחָק וָועה! דִיא קִינְדֶער זַיינֶען אִין אוּנְמַאכְט! אוֹי וַויא אִיז מִיר! אַקְלָאג אוּנ אַבְרָאךְ אִיז אוֹיף מִיר צוּ זַאמֶען גִיקוּמֶען! זַיי זַיינֶען אַיין גִישְׁלָאפִין מִיט אַיין עֶווִיגִין שְׁלָאף! אָה! מַיינֶע קִינְדֶער גֵייעֶן אַוֶועק פוּן מִיר! זַייא זֶעגְנֶען זִיךְ שׁוֹין מִיט אוּנְז! זַיי הָאבִּין שׁוֹין קֵיין צַייכִין פוּן לֶעבִּין!!

יִצְחָק הָאט צוּא אִיר גִיזָאגְט: רֵייד נִיט קֵיין נַארִישְׁקַייט, עֶר הָאט זִיךְ גִישְׁטַארְקְט נִיט צוּ מִיסְט צוּ וֶוערִין, אוּנ הָאט זַייא גוּט בַּטְרַאכְט אוּנ גִיזָאגְט: זַייא הָאבִּין נָאר גִיחַאלֶעשְׁט, פִילַייכְט אִיז פַארָאן אַבִּיסִיל עֶסִיק אָדֶער וַויין?

נִיט קֵיין עֶסִיק אוּנ נִיט קֵיין וַויין, נָאר שְׁמֶערְצִין אוּנ פַּיין, אִיז בַּייא אוּנְז אִין שְׁטוּב פַארָאן! — הָאט זָאפְיָע גִיעֶנְטְפֶערְט מִיט אַבִּיטֶערִין גִיוויין — אַזוֹ הָאסְטוּ מִיר גִיטָאן דוּ שְׁרֶעקְלִיכֶער גָאט! דוּ הָאסְט פַאר ווִיסְטֶעט מַיין גִיזִינְטִיל! נֶעם שׁוֹין מַיין נְשָׁמָה אוֹיךְ צוּ, נֶעם צוּ דִיא זֶעלֶע פוּן אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכֶע מוּטֶער!

יִצְחָק הָאט אַלְץ זַיין פַאר שְׁטַאנְד נִיט פֶערְלָארִין, אוּנ אַז עֶר הָאט גִיזֶעהְן אַז אִין שְׁטוּב אִיז קֵיין זַאךְ נִיטָא מִיט וָואס דִיא קִינְדֶער צוּ עֶרְמִינְטֶערִין, אִיז עֶר מִיט שְׁוַואכֶע טְרִיט קוֹים גִינַאנְגֶען אַרֵיין צוּ טְרָאגִין פוּן בְּרוּנֶען אַיין עֶמֶער קַאלְטֶע וַואסֶער, גֵייעֶנְדִיג הָאט עֶר מִיט זִיךְ גִירֶעט: גָאט! דוּא בִּיזְט גִירֶעכְט, אוּנ דַיין רִיכְט אִיז גִיוִויס גִירֶעכְט, נָאר הָאבּ רַחֲמָנוּת, עֶרְבַּארְמְדִים זִיךְ אוֹיף אוּנְז אָרִימֶע גִיזִינְטִיל!

עֶר הָאט אַרֵיין גִיטְרָאגִין דִיא וַואסֶער אוּנ הָאט גִישְׁפְּרִיצְט אוֹיף דִיא קִינְדֶער בִּיז זַייא הָאבִּין זִיךְ בִּיסְלִיכְוַויִים עֶרְמִינְטֶערְט, אוּנ וִויא זַייא זַיינֶען צוּ זִיךְ גִיקוּמֶען הָאבִּין זַייא זִיךְ דֶער מָאנְט אָן זַייעֶר קְלָאג אוּנ הָאבִּין גְישְׁרִיעֶן מִיט אַרִירוּנְדֶע שְׁטִימֶע: וואו אִיז יוֹסֵף אוּנְזֶער לֵייבּ אוּנ זֵייל?!.. אוֹי וַויא! יוֹסֵף אוּנְזֶער לִיבֶּער בְּרוּדֶער אוּנְזֶר זֶעלֶע, אוּנְזֶר טְרֵייסְט, אָה אַקְלָאג אוּנ אַבְרָאךְ!.

לִיבֶּע לֶעזֶער! לָאמִיר שׁוֹין פוּן דִיא אוּמְגְלִיקְלִיכֶע פַאמִילְיֶע אַוַויילֶע אָפּ טְרֶעטִין, עֶס רִירְט אוּנְז דִיא הַארְץ זַייעֶר אוּנְגְלִיקְלִיכֶע לַאגֶע אוּנ מִיר קֶאנֶען שׁוֹין פוּן זַייא מֶעהְר נִיט שְׁרַייבִּין, לָאמִיר זַייא לָאזִין אִין זַייעֶר קְלָאג וֶועלְכֶע עֶס הָאט זִיךְ וָואס פוּן טָאג גִישְׁטַארְקְט, דִיא אַרְמוּטְה הָאט זִיךְ אוֹיף זַייא מִיט אִירֶע אַלֶע שְׁווֶערִיגְקַייט אַרוֹיף גִילֵיינְט, מִיר וֶועלִין זִיךְ אוּמְגִיזַאמְט צוּ זַיי אוּם קֶערִין..

48) וואו נֶעמְט מֶען טוֹיזִינְד רוּבִּיל.

אִין קַאפִּיטִיל 44 פוּן אוּנְזֶער גִישִׁיכְטֶע הָאבִּין מִיר גִישְׁרִיבִּין; דָאס דֶער רַב הָאט אָפּ גִימַאכְט מֶעזָאל זָאהְנְשַׁיינְעֶן נֶעבִּין טוֹיזִינְד רוּבִּיל פַּרְנָסָה אוֹיף זַיין חֵלֶק (?) אוּנ אָשֵׁר יַעֲקִיל הָאט דָאס נִיט גִיוָואלְט גֶעבִּין בְּכֵן הָאט דֶער רַב גִיהֵייסִין

דאס

דָאס לְמַעַן הַשָּׁלוֹם זָאל מֶען נֶעמֶען שְׁטָאטִּינֶע טוֹיזֶנְד רוּבִּיל אוּנ אִין גִיהֵים דָאס אַוֶועק גֶעבִּין אָשֵׁר יָעקְלֶען אוּנ עֶר זָאל דָאס גֶעבִּין זָאהֶנְשִׁיינֶען, מֶעהָאט טַאקֶע אַזוֹ גִיטָאן אוּנ זָאהֶנְשַׁיין הָאט נִיט גִיוואוּסְט אַז דָאס אִיז שְׁטָאטִּינֶע גֶעלְט, עֶר הָאט גִירֶעכִינְט אַז דָאס גִיט אִים אָשֵׁר יָעקִיל, נָאר בְּלַייבְּט דָאךְ אַשַׁאֲלָה וואוּ הָאט דִיא שְׁטָאט גִינוּמֶען טוֹיזִינְד רוּבִּיל, אִיךְ זָאל זָאגִין אַז דִיא דַאפּוּטַאטִין הָאבִּין גִינֶעבִּין אֵייגֶענֶע . . . אִיךְ מַיין דָאס הַייסְט פוּן קָהָלְשֶׁע אַיינְטְרָאגֶע וָואס דָאס אִיז בַּייא זֵיי פַאר רֶעכִינְט וִויא אֵייגֶענֶע, נֵיין, דָאס וֶועט קֵיינֶער נִיט טָאן אַרוֹיס צוּא נֶעמֶען פוּן קֶעשֶׁענֶע טוֹיזִינְד רוּבִּיל אוּנ אַוֶועק נֶעבִּין, אוֹיף וָואס? נִיט אַטָאכְטֶער נַדָן, אָדֶער הַאנְט גֶעלְט אוֹיף אַמַאיָאנְטִיק, נָאר אוּם דֶעם עֶס זָאל אִין שְׁטָאט קֵיין מַחֲלוֹקֶת נִיט זַיין, דָאס הָאט זִיךְ נָאךְ נִיט גִיהֶערְט, טָא וואוּ זֶע דֶען הָאט מֶען גִינוּמֶען דִיא טוֹיזִינְד רוּבִּיל? מוּזִין מִיר לֶעזִין דָאס פָאלְגוּנְדֶע וֶועלִין מִיר שׁוֹין וִויסִין .

בַּייא אוּנְז אִין בֶּענֶעכְסִיף אִיז אַלְץ פַאראַן וִויא אִין דִי גְרֶעסְטֶע שְׁטֶעט נָאר אִין אַקְלֵיינֶעם פָארְמַאט, מֵיילֶע אַרוּם בָּתֵּי מֶדְרָשִׁים קְלוֹיזִין אַשׁוּל, אִין יֶעדֶערִין גַבָּאִים נֶאֱמָנִים צְלֶענֶעם שַׁמָּשִׁים אִיז דָאךְ גָאר קֵיין רֵייד, רַבָּנִים*), דַיָינִים, חַזָנִים**), שׁוֹחֲטִים, שַׁמָּשִׁים, תְּהִלִּים זָענֶער, שׁוּל קְלֶעפֶּער, לִיכְט צִינְדֶער, נֶעגִיל שְׁנַיידֶערְקֶע, טוּקֶערְקֶע, דָאס מוּז דָאךְ גִיוִויס זַיין, אַיין גֶעל—בֶּערְדִינֶער אִיסְבָּארְשְׁצִיק, צְוֶועלְף דַאפּוּטַאטִין; נַיין וָואס וַייסִין וִויא אַקְוָה פוּן פְרֵייטָאג אוּנ דְרַייא דָמִים צַאפֶּער, דָאס מוּז דָאךְ זַיין אִין דֶער קְלֶענְסְטֶער שְׁטֶעטִיל, צוּ לִיבּ זֵייא לֵייזִין דִיא שֵׁיינְקֶער וִוינְטֶער פַאר גֶענְדְזְלִיךְ מִיט רִיצִיסְנִיקֶעס, אוּנ זוּמֶער פַאר בְּלִינְצֶעס, אוּנ פַאר פֵּסַחְדִיגֶע שְׁפִּירֶעט שַׁייא זוּמֶער שַׁייא וִוינְטֶער, וִויא נֵייטִיג דִי לֶעצְטֶע זַיינֶען אִין אַשְׁטָאט וַייסִין מִיר שׁוֹין פוּן דִי פָארִיגֶע קַאפִּיטְלֶען, צוּ זֵייא גִיט זִיךְ צוּ אַקָהָלְשֶׁער שְׁרַייבֶּער, מְשָׁרְתִים אוּנ — פַאר צַייטִיגֶע יָאהְרִין — חַאפַּארֶעס, וַוייטֶער אִיז בַּייא אוּנְז פַאראַן אַלֶער הַאנְד חֶבְרוֹת אוּנ אִין יֶעדֶער חֶבְרָה גַבָּאִים אוּנ אַמֵאָה שַׁמָּשִׁים, מִיט אַיין וָוארְט מֶען קָאן זָאגִין אַז דָאס רוֹב שְׁטָאט לַייט זַיינֶען צִינָאוְונִיקֶעס, אוּנ עַל פִּי רוֹב צִיהֶען זֵיי דֶער פוּן דִי שְׁטִיקֶל חִיוּנָה .

דִיא גְרֶעסְטֶע חֶבְרָה אִיז בַּייא אוּנְז „חֶבְרָה קַדִישָׁא“ דִיא חֶבְרָה בַּשְׁטֵייט צוּ בַּגְרָאבִּין טוֹיטֶע אוּנ אַמָאל צוּא טַייטִין לֶעבֶּעדִיגֶע, אִין חֶבְרָה הַאלְט זִיךְ אַיין פִיל מַעֲלוֹת אָבֶּער זִיא אִיז אוֹיךְ נִיט רַיין פוּן הֶסְרוֹנוֹת, דֶער רֶעכְט מִיט דֶעם בַּר—מִינַן וֶוערְט פִּינְקְטְלִיךְ אָפּ גִיטָאן מִיט גִישִׁיקְטְקַייט אוּנ עֶהְרֶע, אַלֶע שַׁמָּשִׁים פוּן דֶער חֶבְרָה זֵייא מָאגִין אֲפִילוּ בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת זַיין וַוארְפִין אַוֶועק דִיא מְלָאכָה אוּנ גֵייעֶן זִיךְ מִתְעַסֵק זַיין אַרוּם מֵת, מֶען טוּט אֲפִילוּ דֶער בַּייא אַטְרוּנְק בְּרַאנְפִין אָבֶּער דָאס אִיז אוֹיךְ קֵיין עַוְלָה, אַלֶע אַלְטֶע פַאר צַייטִיגֶע תַּקָנוֹת וֶוערְט פִּינְקְטְלִיךְ אוּנ הֵיילִיג עֶרְפִילְט, אוֹיף וִויא וַוייט דָאס וֶוערְט אָפּ גִיהִיט וֶועל אִיךְ וַוייזִין פוּן אַיין מַעֲשֶׂה וֶועלְכֶע עֶס הָאט זִיךְ גִיטְרָאפִין .

אַמוּלֶער וָואס מַאכְט אוֹיבִינְס אִיז גִיוֶוען אַשַׁמֶש אִין חֶבְרָה קַדִישָׁא, עֶר הָאט זִיךְ גִיוָואלְט אַיין שְׁרַייבִּין פַאר אַחֶבְרָה מַאן, אוֹיף אַזַא זַאךְ מוּז מֶען שׁוֹין

*) אדוכאוונער רב . **) לחול , לשבת וי"ט .

אָן קומען צו איבערקייט אונ דאס איז דורך גיגאנגען אויף דעם אופן : ער זאָל מאַכען צוויי הבּרישע איבינם אונ מיט דעם וועט ער שוין בּקומען אַוויקלוטשקע פון שמשות אונ מעוועט אים אַריין שרייבּען צווישען חבר׳ה לייט , בּיז דעם ט״ז כסליו פון יענעם יאָהר האָט ער נאָר גימאַכט איין איבּין — ווייל מעהאט דער גייל מער ניט בּדאַרפט — עס איז גיקומען ט״ז כסליו צום דאַווענען איז דער סוליער גיקומען אין בית המדרש צום דאַבנען וויא אַלע מאָל , אונ האָט אויך גיזאָגט סליחות מיט אַלע חברה לייט אָדער שמשים צו גלייך , אין מיטין דיא סליחות איז צו אים אונטער גיגאַנגען אַשמש אין נאָמען פון גבּאי אונ האָט צו אים גיזאָגט : „דוא סמייעסט ניט צו זאָגין קיין סליחות" נאָכין דאַבנען האָט ער גישריען מיט אַגוואַלד וואָס האָט מען צוא אים „פאַר וואָס האָט מען מיר פיין בּלוט פאַר גאָסין שטייט איך זאָל ניט זאָגין קיין סליחות ? וואָס בּין איך ערגער פאַר אַלימען , ממה נפשך , בּין איך שוין אַחברה מאַן מאָג איך דאָך גיווים זאָגין סליחות , אונ אויבּ איך רעכין זיך נאָך פאַר אַשמש , זאָגט דאָך אַשמש אויך סליחות" מעהאט אים גיענטפערט אַריכטיגע תשובה : דוא בּיזט גיוועין אַשמש , אונ מיט דעם וואָס דוא וועסט מאַכין צווייא איבינם וועסטו ווערין אַ חברה מאַן , הייסט אַז דוא האָסט ערשט גימאַכט איין איבּין בּיזטו פון שמשות אַרויש אונ קיין חברה מאַן נאָך ניט — דאס הייסט ניט קיין זרעבּעץ אונ נאָך ניט קיין פערד — , היינט מיט וואָס פאַר איין אופן קאָנסטו זאָגין סליחות אונ פאַסטין היינט" ? דער סוליער האָט דיא תשובה ניט פאַר שטאַנען ווייל זיין קאָפּ איז לא עלינו אַטאַמעוואַטע , ער האָט פאַר שטאַנען — וויא אַמבין דבר מתוך דבר — אַז כּשם וויא ער האָט קיין פּראַוו אויף סליחות אונ תענית , האָט ער אויך קיין פּראַוו אויף דיא בּייא נאַכטינעסעודה , אונ דאס האָט אים מעהר פאַר אַלץ גיקריינקט , דער סוף דער פון איז אַזו גיוועין , ער האָט זייא גיהערט וויא אין טראַק ער האָט גיפאַסט אַגאַנצין טאָג , אָבער וויא ער איז אויף דער סעודה אַריין האָט זיך אָן גיהויבּין אַקריג אונ עס איז אַרויס אַדראַקע .

אין קבורה געלט נעמען זיינען אונזער חברה לייט ספּיציאַליסטין , בּייא זייא מאַכט ניט אויס ווען אפילו זייא האָבּין שוין איין מאָל אָפּ גימאַכט מיט קבורה געלט אונ האָבּין שוין דעם מת אָפּ גיהויבּין האָבּין זייא דער נאָך חרטה אונ לייגין דעם מת צוריק אויפין פור — אויבּ דער מת איז אַישוב מאַן — , בּיי אַ ישובניק איין אָרימען האָבּין זיך אַמאָל דער טרונקען צווייא קינדער , אונ נאָך אַלעם דעם אַז עס האָט אים גיקאָסט עטליכע צענדליג רובּיל הוצאות פאַר וועלכע ער האָט זיך גידאַרפט פאַר משכונען , האָבּין זייא אים אויס גיצאַפּט דיא בּלוט פון אונטער דיא נעגיל , אונ ער האָט זייא גימוזט געבּין פופצעהן רובּיל קבורה געלט , אונ אין דעם יאָהר וואָס זייא האָבּין גידאַרפט שאַפין פאַר זאַהנשיינען דיא טויזינד רובּיל האָבּין זייא גיריסין פון טויטע אונ פון לעבּעדיגע , עס איז אין יענעם יאָהר גאָר ניט גיוועין מעגליך צו שטאַרבּין .

אונטער דיא חברה קדישא שטייט דיא חברה „גמילות חסדים" ווא[...] מיט

דיא סְעוּדָה פון דער קְלָפֵּי קָאן זיך דיא חֶבְרָה פַּאר גְלַייכֶין צו חֶבְרָה קַדִישָׁא, כְּשֵׁם וִויא דיא סְעוּדָה פון חֶבְרָה קַדִישָׁא קָאסְט אָפּ אַסַך גֶעלְט, אַזוֹ קָאסְט דיא סְעוּדָה פון גְמִילוּת חֶסֶד אויך אַשְׁטִיק גֶעלְט, נִיט קוּקִינְדִיג אויף דֶעם וָואס קַיין אָרִימַאן קְרִינְט קַיין מָאל קַיין גְמִילוּת חֶסֶד אויף אַמַשְׁכּוֹן, דֶער נֶאֱמָן עֶנְטְפֶּערְט אַלֶע מָאל: „עֶס אִיז קַיין גֶעלְט נִיטָא". דִי חֶבְרָה הָאט אויף נִיזַאמִילְט אַרוּבִּיל טוֹיזִינְד, אונ וָוען דָאס וָואלְט לִיגִין אִין רֶעכְטֶע הֶענְט וָואלְטִין דוּרְךְ דֶער חֶבְרָה גִירַאטִירְט גִיוָוארִין פִּיל אָרִימֶע גִיזִינְטִין, דֶען מִיט דִיא עֶטְלִיכֶע רוּבִּיל וָועלְכֶע עֶר וָואלְט בֶּעקוּמֶען אִין גְמִילוּת חֶסֶד, וָואלְט עֶר שׁוֹין הָאבִּין אוּיס שְׁלַאק אִין זַיין וַוארְסְטַאט, אָדֶער אִין זַיין גִישֶׁעפְטִיל אונ וָואלְט דָער מִיט מְפַרְנֵס גִיוֶוען וַוייבּ אונ קִינְדֶער.

אוּנְזֶערֶע בַּעֲלֵי בָּתִּים הָאבִּין נִיט גִיהַאט מִיט וָואס צוּא קָאנְטְשֶׁען זַייעֶרֶע מַאיָאנְטְקֶעס, דָאס הַייסְט צו קָאנְטְשֶׁען דִיא שׁוּל אִין וֶועלְכֶע יֶעדֶער בַּעַל הַבַּיִת הָאט אַשְׁטָאט, בְּכֵן אִיז גִיבְּלִיבִּין מֶעזָאל דְרוֹיף נֶעמֶען פון גְמִילוּת חֶסֶד דְרַייא הוּנְדֶרְט רוּבִּיל, בְּכֵן אִיז שׁוֹין דָר גְמִילוּת חֶסֶד גִיבְּלִיבִּין מִיט אַקַאפִּיטַאל פון זִיבִּין הוּנְדֶערְט רוּבִּיל וָועלְכֶער בֶּעשְׁטֵייט אִין צו מָאלְטֶע בְּגָדִים אִין חֲלָקִים מִשְׁנַיוֹתִין אונ צו פוּילְטֶע חַאלַאוֶועס אונ דָאס גְלַייכִין וָועלְכָע עֶס פוּילְט שׁוֹין אִין גְמִילוּת חֶסֶד אַוַודַאי פון אַצֶענְדְלִיג יָאהְרִין.

אַחֶבְרָה „בִּיקוּר חוֹלִים" אִיז בַּייא אוּנְז אויף פַּארַאן, דָאס אִיז צו שְׁטִיצִין אַגִימַיינֶעם חוֹלֶה מִיט אַדָאקְטֶער אונ רֶעצֶעפְּט, דֶער אַיינְטְרָאג אִיז אִיהְרֶער דִי זַאלְץ קַארָאבְּקֶע אונ דָאס טְרָאגְט אַיין דְרַייא רוּבִּיל אַוָואך, אויף אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה גִיט שׁוֹין דִיא חֶבְרָה נִיט אוּיס אַיין גְרָאשִׁין נָאר דָאךְ אִיז קַיין מָאל קַיין גֶעלְט נִיטָא מִיט וָואס דֶעם אָרִימֶען חוֹלֶה צוּא שְׁטִיצִין, דֶער נֶאֱמָן זָאגְט אַז דֶער אַיינְטְרָאג קְלֶעקְט נִיט אַלֶעמֶען צוּא גֶעבִּין, אונ אַנְדֶערֶע זָאגִין אַז דֶער נֶאֱמָן צוּ טֵיילְט דִיא בִּקּוּר חוֹלִים גֶעלְט עֶטְלִיכֶע אָרִימֶע קְלוֹיזְנִיקֶעס מִיט וָועלְכֶע עֶר אִיז שְׁטַארְק מְקוֹרָב אונ דָער פַאר לֶערְנֶען זַייא מִיט אִים מִשְׁנַיוֹת, אָבֶער יְהִי' אַיךְ שֶׁיְהִי' אַבִּי דֶער אָרִימַאן בֶּעקוּמְט פון דִיא חֶבְרָה אויךְ קַיין הִילְפֶע נִיט.

אויךְ אִיז בַּייא אוּנְז פַּארַאן אַחֶבְרָה „הַכְנָסַת אוֹרְחִים" אונ אַזוֹ וִויא אַלֶע הִינֶע חֶבְרוֹת זַיינֶען וִוירְדִיג צו רוּפִין זִיךְ מִיט זַייֶער נָאמֶען, זָא אִיז דֶער נָאמֶען „הַכְנָסַת אוֹרְחִים" נִיט אָן גִיקְלֵיידֶעט אויף דָער חֶבְרָה, דִיא חֶבְרָה הָאט אוּיס גִיבּוֹיט אַגְרוֹיסֶע שְׁטוּב, אָבֶער מֶעהָאט אוּמֶעטוּם אָן גִילָאזִין שְׁכֵנִים, אונ מֶעקָאן זַייא נִיט אַרוּיס וַוארְפִין וַוייל יֶעדֶערֶער הָאט אַצַד אִין חֶבְרָה, אונ בְּכֵן אִיז פַאר אַיין רֶעכְטִין אוֹרֵחַ שׁוֹין דָארְטִין קַיין אָרְט נִיט, נָאר פַאר דִיא שְׁנָארֶער וָועלְכֶע שְׁלֶעפִּין זִיךְ אַרוּם בַּאנְדֶעס וַויים דִיא וֶועלְט צוּא בֶּערַאבֶּעוֶוען אונ צוּא בֶּעשְׁטוּילִין, זַייא גִיפִינֶען דָארְטִין אַיין אִיזְבֶּעזִישְׁצֶע (סְפִּלְט), זַייא קְלַייבִּין זִיךְ דָארְטִין אויף בַּחוּרִים מִיט מוֹידִין שְׁפִּילִין אויף הַארְמָאנִיקֶעס אונ גֵייעֶן טַאנְצִין, אִין דֶערַיין בֶּשְׁטֵייט בֶּעגְעבֶּעסִיפֶּער הַכְנָסַת אוֹרְחִים.

וִויא מִיר הָאבִּין שׁוֹין פְרִייעֶר גִירֶעט אַז מֶעהָאט בַּדַארְפְט בֶּעקוּמֶען טוֹיזִינְד רוּבִיל

רוּבִּיל פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען אוּנ עֶס אִיז נִיטָא פוּן וַואנֶען , בְּכֵן אִיז גִיוֶועֶן אֲסִיפוֹת אוּנ מֶעהָאט שׁוֹין גִידַיינְקְט וֶועגְן אַנַייֶע קַארָאבְּקֶע אוֹיף מֶעל אָדֶער צוּקֶער , נָאר דָאס אִיז אָבֶּער נוֹגֵעַ גִיוֶועֶן עֶטְלִיכֶע שְׁטָאט בַּעֲלֵי טוֹבוֹת וַוייל זַייא הָאבִּין דֶער מִיט גִיהַאנְדִילְט אוּנ דְרִיבֶּער לוֹינְט נִיט פַאר זַייא עֶס זָאל דְרוֹיף זַיין אַקַארָאבְּקֶע , הָאבִּין זַייא דֶערַיין גִישְׁטֶערְט אוּנ עֶס אִיז דֶער פוּן נִיט גִיוָוארִין , נָאר וואוּ זֶע דֶען גֶעמְט מֶען דִיא גֶעלְט ? — אִיז גִיבְּלִיבִּין מֶעזָאל דָאס אַרוֹיף וַוארְפִין אוֹיף אַלֶע חֶבְרוֹת , אוֹיף חֶבְרָה קַדִישָׁא הָאט מֶען אַרוֹיף גִיוָוארְפִין דְרַייא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אוּנ צוּם גְלִיק הָאט דָאס דִיא חֶבְרָה נְלַייךְ פַארְדִינְט , עֶס אִיז גִישְׁטָארְבִּין אַוַוייבּ פוּן אַמַאן וֶועלְכֶער הָאט זַיין גַאנְצִין לֶעבִּין גִיקַארְגְט נִיט גִיגֶעסִין אוּנ נִיט גִיטְרוּנְקֶן אוּנ אוֹיךְ נִיט נִיקְלַיידֶעט זִיךְ , אוֹיף שַׁבָּת פְלֶעגְט עֶר אָן גְרַייטִין גְרָאבִּין בְּרוֹיט מִיט בָּאבּ יאוֹיךְ , אוּנ קַיין אַנְדֶער זַאךְ אִיז צַייט לֶעבִּין אִין זַיין מוֹיל נִיט אַרַיין גִיקוּמֶן , דָאס פַאר שְׁטַייט זִיךְ אַז וִויא דִיזֶער קַארְנֶער הָאט שׁוֹין דֶעם אַכְטְצִיגְטִין יָאהְר נִיגְרַייכְט הָאט עֶר גִיהַאט אָן גִיקְלִיבֶּענֶע עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , דֶען וָואסֶער אִיד וָואלְט דָאס נִיט אָן קְלַייבִּין פוּן הַיילֶע שַׁבָּתִים נִיט מַאכִין אַגַאנְצִין לֶעבִּין , נוּא דַארְף זַיין וַוייבּ שְׁטַארְבִּין אוּנ גְרַאדֶע אִין אַזַא צַייט , אִין אַצַייט וֶועלְכֶע דִי חֶבְרָה לַייט הָאבִּין גִישְׁצִירֶעט דִיא צַיינֶער וואוּ מֶען קְרִינְט עֶפֶּעס אַהֶעכְט בַּייא וֶועמֶען צוּא בַּייסִין דֶעם גְרָאסִין , מִן הַסְתָּם הָאט מֶען בַּייא דֶעם קַארְגִין אוֹיס גִירִיסִין צְוַוייא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל קְבוּרָה גֶעלְט פַאר זַיין וַוייבּ , דֶער אַלְטֶער קַארְנֶער הָאט שׁוֹין אֲפִילוּ לַאנְג נִיט גִילֶעבְּט נָאךְ דֶעם , נָאר אוֹיף צוּ לְהַכְעִיס אִיז עֶר שׁוֹין אַוֶועק גִיפָארִין שְׁטַארְבִּין אִין אַיין אַנְדֶער שְׁטָאט , אָט אִיז שׁוֹין גִיוֶועְן צְוַויי הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אוּנ נָאךְ הוּנְדֶערְט רוּבִּיל הָאט זִיךְ זַייא שׁוֹין אוֹיף גִימַאכְט פוּן קְלַיינֶע פְּלָאטְקֶעס , אוּנ זַייא הָאבִּין גְלַייךְ מְסַלֵק גִיוֶועְן זַייעֶר נֶעדַאִימָאק דְרַייא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל .

פוּן חֶבְרָה גְמִילוּת חֶסֶד הָאט מֶען גִירִיסִין נָאר צְוַויי הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אוּנ דְרוֹיף הָאט מֶען פַאר קוֹיפְט דִיא אָרִימֶע מַשְׁכָּנוֹת בִּיז מֶעהָאט אוֹיף גִימַאכְט דִי צְוַוייא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , עֶס אִיז אֲפִילוּ אִין גְמִילוּת חֶסֶד שׁוֹין מֶעהְר נִיט גִיבְּלִיבִּין , אוּנ וואוּ דָאס אִיז אַהִין גִיקוּמֶען וַוייס קֵיינֶער נִיט וַוייל אוֹיף דֶעם נֶאֱמָן טָאר מֶען נִיט מְהַרְהֵר זַיין , אִים טָאר מֶען נִיט חוֹשֵׁד זַיין וַוייל עֶר אִיז אַגְרוֹיסֶער בַּעַל מִשְׁפָּחָה , אוּנ הָאט אַנָגִיד אַיין אַיידִים וֶועלְכֶר לָאזְט אוֹיף אִים קַיין פוּל נִיט פַאלִין .

פוּן בִּיקוּר חוֹלִים הָאט מֶען גִינוּמֶען צְוַויי הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , אוּנ וַוייל עֶס אִיז קַיין מְזוּמָן נִיט גִיוֶועְן הָאט מֶען גִילִיעֶן אוֹיף פְּרִיצֶענְט אוּנ אִין מַשְׁכּוֹן הָאט מֶען גִיגֶעבִּין דִיא זַאלְץ קַארָאבְּקֶע , אוּנ בְּכֵן אִיז שׁוֹין אוֹיס חֶבְרָה בִּיקוּר חוֹלִים , פוּן הַכְנָסַת אוֹרְחִים הָאט מֶען אוֹיךְ גִינוּמֶען אוֹיף דִיא מִצְוָה רַבָּה צְוַויי הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , הָאט שׁוֹין סַךְ הַכֹּל מֶעהְר נִיט גִיפֶעלְט צוּ טוֹיזִינְד וִויא הוּנְדֶערְט רוּבִּיל אָבֶּער עֶס אִיז קַיין עֵצָה נִיט גִיוֶועְן וואוּ מֶעזָאל בֶּעקוּמֶען דִיא לֶעצְטֶע הוּנְדֶערְט רוּבִּיל , דָא הָאט זִיךְ שׁוֹין אַרַיין גִימִיסְט ר׳ אָשֵׁר יֶעקִיל אוּנ הָאט גִיגֶעבִּין אַגוּטִין פְּלַאן .

דבי

ר׳ אָשֶׁר יֶעקֶלִין הָאט זִיךְ פוּן אוֹיבִּיג אָן גִיוָואלְט מַאכִין אוֹיף זַיין פְּלַאן אַבָּאד, וַוייל עֶר הָאט דָער פוּן פִיל פָערְדִינְסְט אוֹיס גִירֶעכִינְט, נָאר דִיא קָהָלְשֶׁע בָּאד אִיז אִים גִיוֶועזִין וְויא אַבַּיין אִין הַאלְדְז, דֶערוּם הָאט עֶר גִיוָואלְט דָאס דִיא קָהָלְשֶׁע בָּאד זָאל בִּיסְלִיכְווייס חָרוּב וָוערִין, אוּנ ווייל עֶר אִיז כִּמְעַט שְׁטֶענְדִיג גִיוֶועזִין אַנְגַבַּאי אִין חֶבְרָה קַדִישָׁא אִיז עֶר דָאךְ גִיוֶועזִין דֶער בַּעַל דֵעָה אוֹיף דֶער בָּאד.
הָאט עֶר טַאקֶע אִיר קַיין מָאל נִיט פַאר רִיכְט אוּנ זִיא אִיז שׁוֹין טַאקֶע קַאם וָואס זִיא הָאט זִיךְ גִיהַאלְטִין, אוּנ אַז עֶס הָאט דָא גִיפֶעלְט הוּנְדֶערְט רוּבִּיל הָאט עֶר גִיזָאגְט מֶעזָאל צוּ וַוארְפִין דִיא גְרוֹיסֶע קָהָלְשֶׁע בָּאד אוּנ פַאר דִיא צִיגִיל מִיט דִי הָאלְץ וֶועט מֶען נֶעמֶען הוּנְדֶערְט רוּבִּיל, דֶער פְּלַאן אִיז אֲפִילוּ נִיט אַלֶעמֶען גִיפֶעלִין, נוּר אַז אָשֶׁר יֶעקִיל הָאט גִיזָאגְט אִיז גִיוֶועזִין אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, דֶען אוֹיף מָארְגִין הָאט מֶען דִיא גְרוֹיסֶע בָּאד צוּ וָוארְפִין אוּנ דִיא הָאלְץ פַאר קוֹיפְט, עֶס הָאט זִיךְ נוּר אָפְּגִישְׁטֶעלְט דִיא מִקְוֶה מִיט דִיא קְלֵיינֶע בֶּעדִיל וֶועלְכֶע אִיז פַאר מַשְׁכֻּנְתְּ בַּייא אַהִיגִין שְׁטָאט בַּעַל טוֹבָה פַאר דִיא שָׁאק בְּלִינְצֶעס מִיטִין עֶמֶער שְׁפִּירְט וֶועלְכִין עֶר הָאט גִינֶעבִּין, אוּנ אַזוֹ אִיז אוּנְזֶער שְׁטָאט גִיבְּלִיבִּין אָן אַבָּאד, וַוייל ר׳ אָשֶׁר יֶעקִיל וִויל נָאךְ נִיט מַאכִין קַיין מֶרְחָץ וַוייל עֶר הָאט מוֹרָא דָאס זָאל נִיט שַׁאטִין בַּייא אַשִׁידוּךְ צוּ טָאן מִיט זַיין חָיֶענֶעלִין, בְּכֵן וִויל עֶר פְּרֶיעֶר מִיט אִיר אַשִׁידוּךְ טָאן, אוּנ דֶער וַוייל אִיז אוּנְזֶער שְׁטָאט אָן אַבָּאד אוּנ מִי יוֹדֵעַ וָוען עֶס וֶועט זִיךְ גִיפִינֶען אַבַּאלִין אוֹיף אַזַא סְחוֹרָה וְויא חָיֶענֶעלֶע אִיז.
אוּנ אַזוֹ אִיז שׁוֹין גִיוָוארִין דִיא טוֹיזִינְט רוּבִּיל פַאר זָאהְנְשַׁיינֶען אוּנ מֶעהָאט אִים מְסַלֵק גִיוֶועזִין דוּרךְ אָשֶׁר יֶעקִילְס הַאנְד וְויא דֶער רַב הָאט אָפּ גִימַאכְט, אוּנ עֶר ווייס נָאךְ עַד הַיוֹם נִיט וָואס פַאר אַבְּלוּטִיגֶע גֶעלְט עֶר הָאט גִינוּמֶען.

49) דֶער אָבְּשֵׁייד.

נָאךְ מְנַשְׁהֶעס פַאר שְׁוואוּנְדִין וֶוערִין אַלֶעס דְרֶעזֶעלֶע הָאט זִיךְ דֶער וואוּקְס פוּן זַיין אוּנְשׁוּלְד אִיז זִיא פוּן הַארְץ קְלֶעמֶענֶעס אִין אַיין שְׁוֶוערֶע קְרַאנְקַייט אַרַיין גִיפַאלִין, עֶשׂ הָאט פִיל גִידוֹיעֶרְט בִּיז מֶעהָאט אִיר אוֹישׂ גִיקוּרִירְט, נָאר אִין גַאנְצִין אִיז זִיא נִיט גִיזוּנְד גִיוָוארִין, עֶס הָאט זִיךְ בַּייא אִיר אָפּ גִישְׁטֶעלְט אַיין שְׁפַּאזְמֶע, עֶס פְּלֶעגְט אִיר עֶטְלִיכֶע מָאל אִין טָאג אָנְדְרִיקִין דִיא הַארְץ אוּנ זִיא הָאט נִיט וִוילִינְדִיג גִימוּזְט וויינֶען בִּיז עֶס אִיז אִיר עֶטְוָואס לַייכְטֶער גִיוָוארִין, דֶעם פֶּעלֶער הָאט אִיר קַיין עֶרְצְטֶער נִיט גִיקָאנְט אוֹיס הֵיילִין, עֶס הָאט אָפּ גִיקָאסְט פִיל גֶעלְט אָבֶּר קַיין הִילְפֶע הָאט דָאס נִיט גִיבְּרַאכְט, דֶען וְויא אַזוֹ הָאט זִיא גִיקָאנְט גִיהַיילְט וֶוערִין דוּרךְ מֶענְטְשִׁין, וֶוערִינְד זִיא אִיז אִין זָא אַיין טְרוֹיעֶר אוּנ קוּמֶער גִיוֶועזִין וֶועלְכֶע אִיז אִין שְׁטַאנְדֶע אַגִיזוּנְטֶע הַארְץ קְרַאנְק צוּ מַאכִין, אוּנ גִישְׁוַויינֶע (פְּשִׁיטָא) אַקְרַאנְקֶע נִיט דֶער לָאזִין גִיזוּנְט צוּ וֶוערִין, דִיא עֶרְצְטֶע הָאבִּין גִיזָאגְט: דָאס וֶוען אִירֶע לֵיידִין וָואלְטִין גִיפֶעלְט אָט דַאן וָואלְט מֶען אִיר קָאנֶען קוּרִירִין, אָבֶּער נִיט וֶוען אִירֶע לֵיידִין שְׁטַייגִין וָואס פוּן טָאג, יֶעדִין טָאג אִיז אַלְץ אִירֶע וואוּנְדִין פֶערְבְּרֵייטֶערְט גִיוָוארִין, מְנַשְׁהֶעס נָאמֶען הָאט זִיא פוּן מוֹיל נִיט

נִיט אַרוּם גֶילָאזִין, אוּנ זָאגַאר פוּן שְׁלָאף פְלֶעגְט זִיא אָפְטֶער מִיט ווִילְדֶע קוֹלוֹת שְׁרַייעֶן „מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה“! דִיא עֶלְטֶערִין הָאבִּין מִיט אִיר פִּיל מִיטְלֵייד גֶיהַאט אוּנ הָאבִּין פִּיל מִיהֶע גֶילַייגְט אִירֶע וואוּנְדִין צוּ הַיילִין, זַייא הָאבִּין אַלֶע צַייטוּנְגֶען גִימֶעלְדֶעט דָאס וֶוער עֶס וֶועט עֶטְוָואשׁ פוּן מְנַשְׁהֶען אָן זָאגִין וֶועט בַּאקוּמֶען אַהִיפְּשֶׁע סוּמֶע גֶעלְט לָאהְנֶע, אָבֶּער עֶס הָאט זִיךְ קֵיינֶער נִיט אָפּ גִירוּפִין, אוּנ עֶס הָאט קֵיין זַאךְ נִיט גִיהָאלְפִין מְנַשֶּׁה אִיז נִיטָא.

דְרֶעזֶעלֶעס יְסוּרִים אִיז נָאךְ פִּיל מֶער פֶער גְרֶעסֶערְט גִיוָוארִין, אַלֶעס זִיא הָאט נָאךְ מְנַשְׁהֶעס אָפְּוֶועזֶענְהַייט אַיין קִינְד גִיבָּארִין, אַזָאהְנֶע אוֹיף וֶועלְכִין אִיז גִיוֶוען מְנַשְׁהֶעס זִיגִיל מִיט אַלֶע נִיזִיכְטְס צִינֶע, אַנַאהְרֶע קָאפִּיֶע פוּן מְנַשְׁהֶעס גִיזִיכְט, דָאס קִינְד הָאט אִיר אַלֶעס טְרוֹיעֶרִיגֶער דֶענְקְמָאל.גִידִינְט נָאךְ מְנַשְׁהֶען, זִיא הָאט זִיךְ שְׁטֶענְדִינג אִיבֶּער צַייגְט ווִיא גְלִיקְלִיךְ זִיא וָואלְט דָאס זַיין וֶוען מְנַשֶּׁה וָואלְט נֶעבִּין אִיר זַיין, אוּנ זִיא וָואלְט אִים בֶּעווִירְדִיגְט צוּ וֶוערִין אַיין פָּאטֶער פוּן זָא אַיין שֵׁיינֶעם פְּרֶעכְטִינֶעם קִינְד, אוּנ ווִיא אוּמְגְלִיקְלִיךְ זִיא אִיז זִיא אַלֶעס זִיא אִיז מִיט מְנַשְׁהֶען גִישֵׁיידֶעט אוּנ ווַייסִין נִיט אַיינֶער פוּן צְווייטִין, דִיא גִידַאנְקֶען הָאבִּין אִיר הַארְץ גִיטְרָאצְעט, וָואס פוּן טָאג אִיז זִיא אַלְץ שְׁוואכֶער גִיוָוארִין, אִיר שְׁפַּאזְמֶע הָאט זִיךְ אַלְץ מֶער גִישְׁטַארְקְט, זִיא הָאט זִיךְ יֶעדִין טָאג אֵיינִיגֶע מָאהְל דֶעם טוֹיט גִיוואוּנְשִׁין, נוּר דָאס הָאט אִיר אָבּ גִיהַאלְטִין פוּן שְׁטַארְבִּין; דֶער הָאפֶענוּנְג צוּ זֶעהֶן מְנַשְׁהֶען הָאטְשׁ אַיין מָאל פַאר אִיר טוֹיט אוּם אִים פֶערְצֶהְייאוּנְג צוּ בֶּעטִין, אוֹיךְ דִיא מוּטֶערְלִיכֶע לִיבֶּע צוּ אִיר אֵיינְצִיגֶע קִינְד הָאט אִיר לֶעבִּין עֶטְוָואס אוֹיף גִיהַאלְטִין, זִיא אִיז נִיט אַרוּם גִיגַאנְגֶען אַלֶעס מֶענְשְׁלִיכֶער פִּיגוּר נוּר אַלֶעס שָׁאטִין, אַזוֹ אִיז זִיךְ אַרִיבֶּער גִילָאפִין דְרִיטְהַאלְבִּין יָאר בִּיז דְרֶעזֶעלֶע אִיז זַייעֶר שְׁוואךְ גִיוָוארִין אוּנ דִיא הִיזִינֶע עֶרְצְטֶע הָאבִּין שׁוֹין גִיצְוַוייפִילְט אִין אִיר לֶעבִּין, זַייא הָאבִּין גִירַאטִין זִיא זָאל נָאךְ אוֹיסְלַאנְד אוּמְגִיזַאמְט רַייזִין, פִילַייכְט וֶועט זִיא דָארְטִין הִילְפֶע בַּאקוּמֶען.

אִירֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין זִיךְ גִיבְּרָאנֶעט מִיט דֶעם פְּלַאן נָאךְ אוֹיסְלַאנְד צוּא פָארִין, עֶס הָאט זִיךְ זַייא נִיט גִיוָואלְט זַייעֶר טַייעֶרֶע קִינְד קְרַאנְקֶערְהַייד נָאךְ אוֹיס לַאנְד צוּ שִׁיקִין, דֶען זַייעֶר לִיבֶּע צוּ אִיר אִיז אִין דִיא לֶעצְטֶע צַייטִין פֶּערְמֶערְט גִיוָוארִין וַוייל זַייא הָאבִּין זִיךְ גִירֶעכִינְט פַאר דִיא פְּרִיצִינֶע פוּן אִיר אוּמְגְלִיק וַוייל דוּרְךְ זַייא אִיז דְרֶעזֶעלֶע גִיצְוואוּנְגֶען גִיוֶוען מְנַשְׁהֶען צוּ פַאר יָאגִין, אוֹיךְ הָאט אִיר רַיינֶעם הֶערְץ אוּנ גוּטֶער כַארַאקְטֶער פָארְט אוֹיס גִיבְּרָאכִין אַוֶועג אִין זַייעֶרֶע הֶערְצֶער, אוּנ בִּפְרַט אַז זַייא הָאבִּין פוּן אִיר דֶעם עֶרְשְׁטִין אֵיינִיקִיל דֶער לֶעבְּט, דֶערוּם הָאבִּין זַייא אִיר בְּשׁוּם אוֹפֶן נִיט גִיוָואלְט אַוֶועק לָאזִין אִין אַזַא ווַייטֶע וֶועג, נָאר זִיא אִיז וָואס ווַייטֶער אַלְץ שְׁוואכֶער גִיוָוארִין, אוּנ דִי דָאקְטוֹרִים הָאבִּין שְׁטְרֵיינְג פֶערְזָאגְט דָאס וֶוען מֶעווִיל נוּר הָאפִין אוֹיף אִיר לֶעבִּין מוּז זִיא גְלַייךְ נָאךְ אוֹיסְלַאנְד רַייזִין, אוּנ נִיט ווִילִינְדִיג הָאבִּין אִירֶע עֶלְטֶערִין שׁוֹין אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ שְׁמוּעֶסִין וֶועגִין אִיר רַייזֶע, דִי עֶרְצְטֶע הָאבִּין גִירַאטִין פָארְהֶער נָאךְ קֶענִיגְסְבֶּערְג

צוּא

צו בַּייזִין, אוּנ דָארְטִין וָועלִין שׁוֹין דִיא עֶרְצְטָע זָאגִין וואו זִיא זָאל וַייטֶער בַּייזִין אוֹיבּ עֶשׁ וָועט זַיין נֵייטִיג.

דְרֶעזָעלֶע אִיז עֶנְדְלִיךְ אַוֶועק גִיפָארִין, זִיא הָאט מִיט זִיךְ גִינוּמָען אִיר קִינְד וָועלְכֶער אִיז דַאן אַלְט גִיוֶוען גִינוֹיעָ צְווַייא יָאר, עֶר הָאט גִיהֵייסִין נַחֲמָן, אִירֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין אֶפִּילוּ שְׁטַארְק נִיט גִיוָואלְט אִיר מִיט גֶעבִּין אִיר קִינְד נוּר זִיא הָאט זִיךְ פוּן דָאשׁ קִינְד נִיט גִיקָאנְט שֵׁיידִין קַיין אוֹיגִינְבְּלִיק, אוֹיךְ אַיין בֶּעדִינְטֶער אִיז מִיט גִיפָארִין וָועלְכִין מֶעהָאט בֶּעדוּנְגֶען אִיר צוּ בֶּעדִינֶען אוֹיפִין וֶועג בִּיז זִיא וֶועט צוּרִיק צוּ הוֹיזֶע קוּמֶען, מִיט דִיזִין בֶּעדִינֶער הָאט שְׁמֶערִיל אוּנ אוֹיךְ חָיֶענֶעלֶע פַאר זַייעֶר אָפּ רַייזִין שְׁטִילֶערְהֵייד אַהִיפְּשִׁין רַאזְגַאוָואר גִיהַאט, זַייא הָאבִּין אִים אוֹיךְ הִיפְּשֶׁע גֶעלְט גִינֶעבִּין, פַאר וָואס זַייא הָאבִּין דָאס אִים גִינֶעבִּין וַוייסִין מִיר נָאךְ נִיט, מִיר וָועלִין עֶס מִיט דֶער צַייט פוּן דֶער גִישִׁיכְטֶע זֶעלְבְּסְט פַאר שְׁטֵיין.

פִּיל טְרֶערִין אִיז פֶערְגָאסִין גִיוָוארִין בַּייא דְרֶעזָעלֶעס אָבְּרַייזֶע, אוּנ אִיבֶּער הוֹיפְּט בַּייא אִיר אַרוֹיף שְׁטַייגִין אוֹיף אִיר פוּר, עֶס אִיז גִיוֶוען אַגְרוֹיסֶער פֶערְזַאמְלוּנְג אִיר צוּ בֶּעגְלַייטִין, אוֹיסֶער דִיא אֵיינֶענֶע פַאמִילְיֶע זַיינֶען אוֹיךְ פִּיל מֶענְטְשִׁין צוּ נוֹיף גִיקוּמֶען וַוייל זִיא אִיז אִין שְׁטָאט פוּן יֶעדִין גִילִיבְּט גִיוֶוען, בַּייא יֶעדֶערִין הָאט זִיךְ טְרֶערִין גִיקַייקִילְט פוּן דִיא אוֹיגִין, אוּנ ווִיא דִיא עֶלְטֶערִין הָאבִּין זִיךְ מִיט אִיר דֶעם לֶעצְטִין מָאל צוּ קוּשְׁט אוּנ הָאבִּין זִיךְ גִיוואוּנְשִׁין נָאךְ אַמָאל צוּ זֶעהֶן זִיךְ מִיט אִיר, דָא הָאט דֶער גַאנְצֶער פֶערְזַאמְלוּנְג אוֹיס גִיבְּרָאכִין אִין אַגִיוויין, נוּר דְרֶעזָעלֶעס שְׁוַואכֶע אָבֶּער קְלִינְגִינְדֶע זַאנְפְּטֶע שְׁטִימֶע הָאט זִיךְ דוּרְךְ גִידְרִינְגְט דוּרְךְ אַלֶעמֶעס גִיוויין, אוּנ אִירֶע וָוארְטִין הָאבִּין זִיךְ דַייטְלִיךְ אַזוֹא גִיהֶערְט: פֶערְבְּלַייבְּט גִיזוּנְד מַיינֶע טַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין אוּנ פַאמִילְיֶע, פֶערְבְּלַייבְּט גִיזוּנְד אִיר אַלֶע מַיינֶע טַייעֶרֶע פְרַיינְדֶע וָועלְכֶע גֶעמֶען אַטֵייל אִין מַיין יֶעצְטִיגִין אָפְּשֵׁייד, אִיךְ דַאנְק אַייךְ פַאר אַייעֶרֶע גוּטְהֶערְצִיגֶע שְׁפִּירוּנְגֶען וָועלְכֶע אִיר פִּילְט צוּ מִיר, אִיךְ זֶעגִין זִיךְ יֶעצְט מִיט אַייךְ אָבֶּער גָאט ווַייס אוֹיף ווִיא לַאנְג, אוֹיבּ נִיט אוֹיף עֶוִויג! אִיךְ בֶּעט אַייךְ טַייעֶרֶע פְרַיינְד אִיר זָאלְט פוּן מַיינְט וֶועגִין דֶעם שֶׁעפְּפֶער בֶּעטִין עֶר זָאל מִיר גִיזוּנְטֶער הַייט אַהֶער אוּמְקֶערִין מִיט אַייךְ זִיךְ צוּ זֶעהֶן, אַמְוויינִיגְסְטִין מַיינֶע בֵּיינֶער זָאלִין נִיט פֶער בְּלַייבִּין אִין אַפְרֶעמְדֶע לַאנְד!

אַלֶע זַיינֶען צוּ נַאנְגֶען פוּן גִיוויין, דִיא רִירִינְדֶע שְׁצֶענֶע הָאט זִיךְ גִיעֶנְדִיגְט מִיט שַׁאלִין פוּן דֶער גַאנְצֶער פֶערְזַאמְלוּנְג וָועלְכֶע הָאבִּין אִיר גִיבֶּענְשְׁט אוּנ גִיוואוּנְשִׁין אַגְלִיקְלִיכֶע רַייזֶע אוּנ זָאל זִיךְ גִיזוּנְטֶער הֵייד צוּ הוֹיזֶע אוּמְקֶערִין.

50) מְנַשֶּׁה מִיט זַיין מַמְזֵר.

אַלֶעס מְנַשֶּׁה אִיז נָאכִין גִימֵיינְטִין גֶט פוּן בֶּענֶעכְסִיף דוּרְךְ דְרֶעזָעלֶעס בְּרִיף פֶערְיָאגְט גִיוָוארִין אִיז עֶר גְלֵייךְ קַיין בֶּערְלִין גִיקוּמֶען, דִיא פְרַאפֶּעסָארִין פוּן מֶעדֶעצִינְסְקִין פַאקוּלְטֶעט הָאבִּין אִים פְרַיינְדְלִיךְ עֶמְפְּפַאנְגֶען אוּנ הָאבִּין זִיךְ גִיפְרֵייט מִיט זַיין הֶערוֹיס קוּמֶען מִיט פְרִידִין פוּן דֶעם בִּילְבּוּל וָועלְכִין עֶר הָאט אוֹיף זִיךְ גִיהַאט, אוּנ אִיבֶּער הוֹיפְּט הָאט זִיךְ מִיט אִים גִיפְרֵייט זַיין מִיט שִׁילֶער אַדָאלְף

האלברשטאט

תאלבערשטאט אוים דילא, מנשה האט גליך צוריק אין דער שולע אריין גיטראטין אונ האט גילערינט מיט פלייס איס צו דער יאגין וואס ער האט גיפעלט אין דיא איינינגע מאנהייטין פון זיין אפוועזענהייט, ער האט עס אין גיכין דער יאגט, אונ נאכהער איז איס דיא לעהרונג זייער לייכט גיגאנגען, ער האט שוין מער קיין הינדערנישע ניט בעגעגינט אונ אין פערלויף פון איינינגע יאר האט שוין גיהאלטין ער זאל באלד דעם עקזאמען דורך מאכין אונ זיין שטודיום זאל זיך ענדין ספּיציאלנע, מנשה איז שרעקליך גילויבט גיווארין פון אלע פּריפעסארין מעהאט אים פערזיכערט דאש ער וועט אספּיציאלנער מעדיקער זיין, מנשה אונ אדאלף האבין שוין אלעם פּראקטיקע אין בערלינער קליניק טעגליכע וויזיטין אפּ גינעבין.

איין מאל ווען מנשה איז זיך אין שול בייא דער לעקציע גוועסין, אונ דער פּריפעסאר האט גיהאלטין דיא רעדע, האט זיך גילאזט הערין אנקלאפּינדיג אין טיר „עס איז ערלויבט אריין צו גיין" האט דער פּריפעסאר גיזאגט, דיא טיר האט זיך גיעפינט אונ עס איז אריין דער דווארניק פון שול מיט אשיינע קינד אויף די הענט אונ האט גיזאגט: „דיזין קנאב האבע איך אויפין הויף גיפונען גאנץ אליין, אונ דאס קינד וויינט אונ שרייט „מוטער", אבער איך האב זיין מוטער ניט דער נאנגען, אונ איך ווייס ניט וואש איך זאל טאן מיט דיזין קנאב דער פּריפעסאר האט באלד בעטראכט אלע שילער אונ האט צו זיי גיזאגט: בייא מיר קומט אוים דאש דיזעס קינד איז איין פערבאטענע פרוכט פון איין שילער וועלכער אונטער אייך, אונ ווייל זיין מוטער האט אים שוין אנטוויינט וויל זיא אים אפּגעבין צו זיין פערשווינגענעם פאטער, אונ דערום האט זיא אים אפּ גישטעלט לעבין אונזער שולע אום זיין פאטער זאל מיט דאס קינד מיטלייד האבין אונ זאל אים צוא נעמען, דערום פערלאנג איך דאס דער פאטער דאס קינד זאל זיך אויש רופין, אונ זאל דאס קינד צו נעמען, אונ דאש איז ווירקליך אין שיינעם פרעכטינעם קינד, פון דיא שילער האט זיך אבער ניט איינער אפּ גירופין, נאכהער האט דער פּריפעסאר בעטראכט דאס קינד אום צו דער גיין פון וואס פאר איין נאציאן ער איז אונ עס איז ערקאנט גיווארין דאס ער איז איין יודע, דאהער האט זיך דער פּריפעסאר גיקערט צו דיא אידישע שילער מיט דיא זעלבע פארינגע ווארטין, אבער ער האט אויך קיין אנטווארט באקומען, דרום האט דער פּריפעסאר גיהייסין מען זאל אים אוועק טראגין אין דאס קריסטליכין פריוט אום אים אין קריסטליכעם צו ערציהען, דא האט מנשהען שטארק פערדראסין דאס ווארום זאל זא איין אונשולדיגעס בעשעפּניס פערלאנט ווערין פון דיא אידישע רעליגיאן, מנשה האט זיך אויף גישטעלט אונ גיזאגט: „דאס קנאב גיהער אן מיר, איך מוז זיך צו מיין שאנד בייכטען (מתודה זיין) דאש דיזער קנאב איז מיין פערבאטענע פרוכט אונ דאהער גיהער ער צו מיר" דר פּריפעסאר האט דאס קינד מנשהען אפּ גינעבין אונ האט אים גידאנקט פאר זיין ערדענטליכע בייכטע, דאס קינד איז פון דאן אן ערצייגין גיווארין בייא מנשהען ער איז דאן אומגיפער צווייא יאר אלט גיוועזען,

אונ

אונ ווייל מְנַשֶׁה האט זיך אין עֶם שְׁטַארק פֶערלִיבְּט האט עֶר אִים נִיט נִיוָואלְט אָפּ גֶעבִּין פון זיך צו הָאדְעוָועְן נור עֶר האט אִים בַּייא זיך גִיהַאלְטִין אונ צו אִים אַיין פָּאקָאנְאָנֶע גִינומֶען, אונ אִין אַיין לַיידִינְגֶע צַייט אִיז דָאס קִינְד גִיוֶוען זַיין גַאנְצֶע שְׁפִּילְצַייג וַוייל דָאס קִינְד אִיז מִיט אַיין שֵׁיינֶעם אַדָלֶעם גִיזִיכְט נִיוֶוען אויך הָאט עֶר שׁוֹין עֶטְוָואס נִירֶעט, דָאךְ הָאט מְנַשֶׁהֶען נִיט גִילוּנְגֶען בַּייא אִים צוא דֶער גַיין דֶען נָאמֶען פון זַיינֶע עֶלְטֶערִין, מִיט אַיין וָוארְט מְנַשֶׁה הָאט זיך מִיט דָאס קִינְד שְׁטַארְק גִיפְרַייט, נָאר עֶר הָאט קַיין רַאטְהֶה נִיט נִיהַאט וואו אִים אַהִין צו טָאן וָוען עֶר וָועט נָאךְ זַיין אוים שְׁטוּדִירִין דַארְפִין צו זַיין דְרֶעזֶעלִין פָארִין, דָען עֶם מִיט נֶעמֶען אִיז דָאךְ אוּנְמֶעגְלִיךְ, ווייל וָוען דְרֶעזֶעלֶע וָועט אִים דֶער זֶעהֶן מִיט אַקִינְד וָועט זיא דָאךְ נִיוִים מֵיינֶען דָאס עֶר הָאט נָאךְ אַמָאל גִיהַיירַאטָעט מִיט נָאךְ אַפְרוֹיא פון וָועלְכֶע עֶר הָאט דָאס קִינְד, דֶערוּם פְּלֶעגְט עֶר אַלֵין קְלֶערִין וואו עֶר זָאל דָאשׂ קִינְד נוּט בֶּעזָארְגִין עֶר זָאל אִים נִיט דַארְפִין מִיט זיך נֶעמֶען, אויך אִיז אִים בַּאנְק גִיוֶוען מִיט דָאס קִינְד זיך צו שֵׁיידִין, קוּרְץ עֶר הָאט זיך קַיין עֶצָה נִיט גִיפוּנֶען וויא עֶר זָאל טָאן.

אַיין מָאל אַלֶעם מְנַשֶׁה אונ אַדָאלְף הָאבִּין אִין דֶעם קְלִינִיק זַייעֶרע ווִיזִיטִין גִיעֶנְדִיגְט, יֶעדֶערֶער אִין אַבְּעזָאנְדֶערִין זַאל, זַיינֶען זַייא אויף זַייעֶר קְוַואטִיר צוּא זַאמֶען גִיקוּמֶען, אונ מְנַשֶׁה הָאט גְלַייךְ זַיין קְנַאב אויף דִי הֶענְט גִינוּמֶען אונ הָאט אִים גִיקוּשְׁט, מְנַשֶׁה הָאט בֶּעמֶערְקְט דָאס אַדָאלְף אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ טְרוֹיעֶרִיג אונ זַיינֶע אוֹיגִין זַיינֶען וויא פַאר וַויינְט.

וָוארוּם זַייט אִיר זָא אוּנְמוּטִיג ? הָאט מְנַשֶׁה אַדָאלְפִין גִיפְרֶעגְט.

אִיךְ הָאב יֶעצְט בַּייא נִיוָואהְנְט בַּייא אַיין שְׁרֶעקְלִיכֶע טְרַאגַאטִישֶׁע שְׁצֶענֶע — הָאט אַדָאלְף גִיעֶנְטְפֶערְט — אונ דֶער פון בִּין אִיךְ אוּנְמוּטִיג. וָואס אִיז דָאשׂ וָועלְכֶעם? פְּרֶעגְט מְנַשֶׁה.

אִין מַיין זַאל פון קְלִינִיק וָועלְכִין אִיךְ בֶּעזוּךְ — דֶער צֵיילְט אַדָאלְף — הָאט מֶען גֶעסְטָערִין גִיבְּרַאכְט אַקְרַאנְקֶע פְרוֹיא אַאִידִישֶׁע, וֶוען אִיךְ בִּין גֶעסְטֶערִין צו אִיר בֶּעטִיל צו גִיגַאנְגֶען הָאב אִיךְ אִיר גִיפוּנֶען זַייעֶר שְׁוַואךְ. אונ אויף מַיינֶע פְרַאגֶעם „וָואס אִיר אִיז" הָאט זיא מִיר קַיין אַנְטְוָוארְט נִיגֶעבִּין ווייל זיא אִיז גִילֶעגִין אָן לָשׁוֹן, אִיךְ הָאב מִיט אִיר פִיל מִיטְלֵייד גִיהַאט, ווייל אִיךְ הָאב פון אִיר גִיזִיכְטְסְצִיגֶע אַרוֹים נִיזֶעהֶן אַיין אַדֶעלֶעם שֵׁיינֶעם פְרוֹיא אונ אויך פון אַרַייכִין שְׁטַאם, אויך הָאב אִיךְ דֶערְקָאנְט דָאס אִיר קְרַאנְקַייט אִיז זַייעֶר שְׁטְרֵיינְג, אִיךְ הָאב זָאגַאר נִיט פַאר שְׁטַאנֶען וויא קוּמְט אַרַייכֶע פְרוֹיא אִין קְלִינִיק, נור ווייל זיא הָאט דִיא שְׁפְּרַאכֶע נִיט בֶּעהֶערְשְׁט הָאב אִיךְ אִיר קַיין פְרַאגֶעם נִיט גִימַאכְט, אִיךְ הָאב אִיר אַיין מֶעדִיצִין פַאר שְׁרִיבִּין אִיר צו קְרֶעפְטִיגִין, אונ הָאב דִיא דִינֶער פֶערְזָאגְט דָאס מֶעזָאל אִיר פִּינְקְטְלִיךְ אויף פַּאסִין, אונ אִיךְ בִּין מִיט אַצוּבְּרָאכֶענֶם הַארְץ פון אִיר אַוֶועק, אִין אָבִינְד הָאב אִיךְ אִיר ווִידֶערְמַאלְם בֶּעזוּכְט. אִיךְ הָאב אִיר גִיפוּנֶען שְׁלָאפִינְדִיג, נור דִיא דִינֶער, הָאבִּין מִיר גִיזָאגְט דָאס עֶם הָאט זיך אויף אִיר גִיווִיזִין פֶערְבֶּעסֶערוּנְגֶם צֵייכִינֶם, אונ זיא הָאט שׁוֹין אַפָּאר וָוערְטֶער אוים נִירֶעט

בייא

בַּייא מַיין הַיינְטִיגִין בֶּעזוּךְ הָאבּ אִיךְ אִיר גִיפוּנֶען פִיל בֶּעסָער, וִויא אִיךְ בִּין אִין זַאל אַרַיין הָאבּ אִיךְ גִיהֶערְט אִיר וַויינֶען בִּיטֶערְלִיךְ מִיט דִיא וָוארְטִין: וואוּ אִיז מַיין קִינְד? וואוּ אִיז מַיין לֶעצְטֶער טְרַייסְט? ! אָה! דֶער מֶערְדֶער הָאט דָאס קִינְד אָפּ גִישְׁטוּילִין?!.. זָא הָאט דִיא פְרוֹי גִירֶעט, אוּנ אִיךְ בִּין צוּ אִיר צוּ גִיגַאנְגֶען אוּנ הָאבּ אִיר בֶּערוּהִיגְט, אִיךְ הָאבּ בֶּעטְרַאכְט אִיר שֶׁענְהַייט אוּנ אִירֶע מִילְדֶע מִינֶען בִּין אִיךְ אוֹיסֶער זִיךְ גִיוָוארִין, אִיךְ וָואלְט קַיין מָאל נִיט גְלוֹיבִּין דָאס עֶס גִיבְּט זָא אַיין שַׁיינֶעס וֶועזִין אוֹיף דֶער וֶועלְט.

אִירֶע עֶרְסְטֶע וָוארְטִין אִיז גִיוֶוען, אָפּ צוּדַאנְקֶען מִיר פַאר מַיין נֶעכְטִיגֶע קוּרַאצְיָע, אוּנ נַאכְהֶער הָאט זִיא מִיר עֶרְקְלֶעהְרְט אִיר קְרַאנְקַייט „וִויא אַזוֹ קוּמְט אִיר אַהֶער אִין קְלִינִיק“? הָאבּ אִיךְ אִיר גִיפְרֶעגְט.

מִיט מַיין אַהֶער אָן קוּמֶען אִיז פִיל צוּ עֶרְצֵיילִין — הָאט זִיא מִיר גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ בִּין אַלֵיין אוֹישׁ רוּסְלַאנְד, אִיךְ בִּין גִיפָארִין זִיךְ קוּרִירִין אִין קֶענִיגְסְבֶּערְג, דָארְטִין הָאבִּין מִיר דִיא עֶרְצְטֶע גִירָאטִין נָאךְ בֶּרְלִין צוּ פָארִין, אִיךְ הָאבּ מִיט זִיךְ גִיהַאט מַיין זָאהְן אוֹיךְ אִיז מִיט מִיר גִיפָארִין אַיין בֶּעדִינְטֶער, אִיךְ הָאבּ מִיט זִיךְ גִיהַאט עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט רוּבִּיל אוֹיךְ פִיל קְלֵיידֶער, אוּנ מִיר זַיינֶען הִיר גְלִיקְלִיךְ פֶערְפָארִין, דִיא וֶועג הָאט אוֹיף מִיר גוּט גִיוִוירְקְט, אוּנ מִיר זַיינֶען הִיר פֶערְפָארִין אִין אַיין הָאטֶעל.

מִיר זַיינֶען גְרַאדֶע אִין אָבִינְד הִיר אָנְגִיפָארִין, הָאבּ אִיךְ זִיךְ מִיט מַיין קְנַאבֶּע שְׁלָאפִין גִלֵייגְט אִין אוּנְזֶער צִימֶער, אִיךְ הָאבּ זִיךְ אָבֶּער אִין מִיטִין נַאכְט אוֹיף גִיחַאפְּט וַוייל אַוִוינְט הָאט אוֹיף מִיר גִיבְלָאזִין, אִיךְ הָאבּ צוּא מַיין שְׁרֶעק דֶער זֶעהֶן דָאס דִיא טִיר פוּן מַיין צִימֶער אִיז אָפִין, אִיךְ הָאבּ מִיר גְלַייךְ גִיחַאפְּט צוּ מַיין קִינְד אָבֶּער אִיךְ הָאבּ אִים נִיט גִיפוּנֶען, אִיךְ הָאבּ נוּר דֶער וואוּסְט אַלֵיידִיגִין בֶּעשְׁטוּילֶענֶעם צִימֶער, פוּן שְׁרֶעק הָאבּ אִיךְ מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין גִירוּפִין מַיין דִינֶער אָבֶּער קֵיינֶער הָאט זִיךְ צוּ מִיר נִיט בֶּעוִויזִין, אִיךְ הָאבּ גְלַייךְ פַאר שְׁטַאנֶען אַז דֶער דִינֶער הָאט מִיר בֶּעשְׁטוּילִין אוּנ הָאט מַיין קִינְד אוֹיךְ אָפּ גִירוֹיבְּט אוּנ אִיז אַנְטְלָאפִין, אוּנ אִיךְ בִּין גִיבְּלִיבִּין וִויא אַשִׁיף אָן אַרוּדֶער אִין מִיטִין מֶער, דִיא הַארְץ הָאט מִיר שְׁרֶעקְלִיךְ פַאר דְרִיקְט אוּנ אִיךְ בִּין פֶער וַואנְט גִיוָוארִין אוּנ בִּין אִין אוּנְמַאכְט גִיבְּלִיבִּין, מֶער גִידֵיינְק אִיךְ שׁוֹין נִיט וָואשׁ מִיט מִיר הָאט אִין מַיין קְוַואטִיר פַּאסִירְט נוּר אִיךְ גִידֵיינְק דָאשׁ וִויא אִיךְ בִּין צוּ זִיךְ גִיקוּמֶען הָאבּ אִיךְ זִיךְ גִיפוּנֶען אִין דִי בֶּעטִיל, אִיךְ הָאבּ גְלַייךְ זִיךְ בֶּעטְרַאכְט וָואס מִיט מִיר אִיז גִישֶׁעהֶן אוּנ אַז אִיךְ הָאבּ זִיךְ דֶער מָאנְט דָאשׁ מַיין קִינְד אִיז פוּן מִיר אָפּ גִירוֹיבְּט גִיוָוארִין הָאט מִיר וַוייטֶער-דִיא הַארְץ דְרִיקֶענֶעס גִיגְרִיפִין אוּנ עֶשׁ הָאט מִיר דֶער לָשׁוֹן אָפּ גִינוּמֶען, בִּיז אִיר גוּטֶער מֶענְשׁ זַייט גִיקוּמֶען. אוּנ הָאט מִיט אַייעֶר גוּטֶע קוּרַאצְיָע מַיין שְׁפְּרַאךְ אוּמְגִיקֶערְט, אָה גוּטֶער מֶענְטְשׁ! קֶערְט מַיין קִינְד צוּ מִיר אוּם, מַיין אַיינְצִיגֶע קִינְד מַיין נַאנְצֶער טְרַייסְט אִין מַיין אוּמְגְלִיק! זֶעט פִילַייכְט וֶועט אִיר דוּרְךְ דִיא הִיגֶע פַּאלִיצְיָע עֶטְוָואס דֶער גֵיין, הָאט עֶרְבַּארֶעמוּנְג אוֹיף אַיין עֶלִינְדֶע אוּמְגְלִיקְלִיכֶע פְרוֹיא! זִיא הָאט זִיךְ דֶער בַּייא שְׁרֶעקְלִיךְ פֶערְוֵויינְט אַז אִיךְ הָאבּ אוֹיךְ גִימוּזְט

וויינען

ציטען אויף איר קוקינדיג, אונ איך בין פון איר מיט אצוואונדעטע הארץ אוועק.

דיא פרויא איזט נעבאך אין דער טהאט אומגליקליך, איר קראנקייט איז געפערליך, זיא וועט שוין ניט פיל ציען, ווייל דיא קראנקייט איז שטרייג, און אויך איר קומער דריקט איר נאך צו, גאט ווייס אויב זיא וועט פון קלינינק לעבעדיג ארויס, דערום האט עס מיר דיא הארץ גירירט און איך בין דער פון טרויעריג, און די שפורין פון טרויער איז אויף מיין גיזיכט גיבליבין, דערום האט איר עס דערקאנט, און איך גלויב ווען איר וואלט דיא שצענע ביי גיוואהנט וואלט איר אויך דער ביי מוזין פיל טרערין פאר גיסין.

פון מנשהעס אויגין האבין זיך טרערין גיקייקילט אונטער דיא צייט וואס אדאלף האט אים דיא גישיכטע דער ציילט „איר ווייסט אדאלף — האט מנשה גיזאגט — איך בין אבאלין צו גיין דיא פרויא צו בעזוכין, איר גישיכטע רירט מיר אזו שטארק דיא הארץ דאש איך אינטערעסיר זיך מיט איר אומגליק, און פיליכט איז דער קנאב וועלכין איך האב צו גינומען גאר איר קינד וועלכין מעהאט פון איר בעשטוילין, איך מוז מיט דאש קינד גלייך גיין צו איר, קומט מיט מיר העד אדאלף.

ניין איך וועל גיין פאראויס — זאגט אדאלף — פיליכט איז דאש אין דער טהאט איר קינד וועט איר פיליכט דיא פלוצלונגע פריידע איר גיזונד שאדין, דערום וועל איך פארהער איר דער ציילין דאש באלד וועט מען ברייגגען אקנאב וועלכין מעהאט גיפונען און פיליכט וועט איר אים דערקאנען דאס ער איז איירע.

אדאלף איז טאקע פאר אויש אוועק צו דיא פרויא וועלכע איז קיין אנדערע ניט גיוועזן וויא אונזער דרעזעל, איר בעדינטער האט ביי איר אלץ בעשטוילין, און אויך דיא קינד אפ גירויבט אום דעם זיא זאל פון הארץ קלעמענעס שטארבין, (און יעצט פאר שטייען מיר שוין וואס שמעריל דער שוחט מיט חיענעלען האבין זיך מיט אים גישוסקעט און געלט גינעבין) אדאלף האט איר אנגיזאגט דאש מעוועט באלד אהער אקינד ברייגגען און פיליכט איז דאס אירע, ער האט איר אלץ דער ציילט וויא זיינער אמיטשילער וועלכער שטודירט גלייך מיט אים דאקטער האט דאס קינד צו גינומען און דער זעלבער וועט באלד ברייגגען דעם קנאב, דעם נאמען פון מנשהען איז ניט אויס גיקומען איר צו ענדעקין, דרעזעלע איז העכסט ערפרייט גיווארין, דען איר הארץ האט איר אויף וואס גוטעס גיזאגט, און זיא האט מיט אונגידולד ערווארטעט אויף אדאלפס מיט שילער וועלכער דארף קומען מיט דאש קינד.

אונטער דעסין האט דרעזעלע אדאלפין איהר גאנצע ביאגראפיע דער ציילט, וויא זיא איז גישיידעט גיווארין פון איר גיליבטין מאן, און וויא זיא האט אים אומזאנסט פאר דאכט און פאר יאגט, און יעצט איז איר וואונש האטש איינציגע זעקונדין פאר איר טויט מיט אים זיך צוא זעהען אום אים

אוּמְפֶּערְצֵהְייאוּנְג צוּ בֶּעטִין, ענְדְלִיךְ הָאט זִיא עֶנְדֶעקְט דָאס דֶער נָאמֶען פוּן אִיר מַאן אִיז מְנַשֶּׁה בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ.

ווִיא אַדָאלְף הָאט דָאס דֶער הֶערְט אִיז עֶר עֶרְשְׁטְאוּינֶערְט גִיוָוארִין, עֶר הָאט גְלַייךְ פַאר שְׁטַאנֶען אַז זַיין מִיט שִׁילֶער מְנַשֶּׁה אִיז דָאס אִיר מַאן, דְרוּם הָאט עֶר גִיפִירְכְטֶעט דָאס דִיא פְּלוּצְלוּנְגֶע עֶרְשַׁיינוּנְג פוּן מְנַשֶּׁהֶען מִיט דָאס קִינְד וָועט דְרֶעזֶעלֶעס גִיזוּנְד שַׁאדִין, עֶר הָאט זִיךְ גִיוָואלְט הַיילִין צוּ מְנַשֶּׁהֶען אוּם אִים אָפּ צוּ הַאלְטִין צוּ אִיר אַרַיין צוּ גֵיין, אָבֶּער אִין דֶעם הָאט זִיךְ דִיא טִיר פוּן זַאל גִיעֶפִינְט אוּנ מְנַשֶּׁה אִיז אַרַיין הַאלְטִינְדִיג דָאס קִינְד אוֹיף דִיא הֶענְט.

ווִיא דְרֶעזֶעלֶע הָאט מְנַשֶּׁהֶען דֶער זֶעהֶען אוּנ אוֹיךְ דָאס קְנַאבּ וָועלְכֶער אִיז קַיין אַנְדֶערֶר גִיוֶועזֶען ווִיא אִיר נַחְמָן, הָאט זִיא אַנִישְׁרַיי גִיטָאן מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין: אָה מַיין גָאט! מְנַשֶּׁה! מַיין קִינְד! מְנַשֶּׁה מִיט מַיין קִינְד!... אוּנ הָאט מִיט בֵּיידֶע הֶענְט אִיהְר גִיזִיכְט פַאר שְׁטֶעלְט אוּנ גִיזָאגְט: אִיךְ שֶׁעם זִיךְ דִיר אִין גִיזִיכְט אָן צוּ קוּקִין...

מְנַשֶּׁה אִיז הֶעכְסְט אִיבֶּער רַאשְׁט גִיוָוארִין דֶער קַאנֶענְדִיג אִין דִיא קְרַאנְקֶע פְרוֹיא דְרֶעזֶעלִין, אִים הָאט גִיפְרֵייט אוּנ גִיקְרֵיינְקְט, דֶען עֶר הָאט זִיךְ דֶער מָאנְט אַז אַדָאלְף הָאט אוֹיף אִיר לֶעבִּין קַיין הָאפֶענוּנְג נִיט גִיגֶעבִּין, אוֹיךְ הָאט עֶר גִירֶעכִינְט דָאס דְרֶעזֶעלֶע ווֵייס נָאךְ נִיט זַיין אוּנְשׁוּלְד, אוּנ עֶר הָאט גִימֵיינְט דָאס זִיא שְׁרַייט „מְנַשֶּׁה מִיט אַיין קִינְד" ווַייל זִיא מֵיינְט אַז דָאס אִיז זַיין פַאר בָּאטֶענֶע פְרוּכְט, דָאס אַלְץ צוּא זַאמֶען הָאט אִים ווִיא מִיט פַיילִין גִישָׁאסִין אִין צֶעהֶענְטִין רִיפּ.

דְרֶעזֶעלֶע! מַיין טְהֵייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע! — הָאט מְנַשֶּׁה גִישְׁרִיעֶן קְנִיהֶענְדִיג זִיךְ פַאר דְרֶעזֶעלֶעס בֶּעטִיל — גִינוּג שׁוֹין דִיר צוּא טְרָאגִין אוֹיף מִיר אוּמְזִיסְטֶע פַיינְדְשַׁאפְט, גִינוּג שׁוֹין מִיר הַאסִין, אִיךְ שְׁוֶוער בַּייא גָאט דָאס אִיךְ בִּין רַיין אוּנ אוּמְשׁוּלְדִיג, דִיא ווַייבִּיל הָאט זִיךְ צוּ מִיר מִיט אַיין אִירְטְהוּם צוּ גִיצֶעפֶּעט, אוּנ דָאס קִינְד וָועלְכֶע אִיז אוֹיף מַיינֶע הֶענְט אִיז נִיט מַיינֶע, אִיךְ הָאבּ דִיזֶען קְנַאבּ צוּא גִינוּמֶען נָאר אוּם אַיין אִידִישֶׁע קִינְד זָאל נִיט עֶרְצוֹיגִין וָוערִין אִין קְרִיסְטְלִיכִין פְרִיווּט, זֶעה מַיין טְהַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע! עֶס אִיז שׁוֹין צַייט מִיר זָאלִין אָן הוֹיבִּין גִינִיסִין פוּן אַזִיסִין הִימִילְשֶׁען לֶעבִּין... עֶר הָאט דְרֶעזֶעלֶעס הֶענְט פוּן אִיר גִיזִיכְט אַרָאפּ גִינוּמֶען אוּנ הָאט זַייא צוּ זַיין מוֹיל צוּ גִידְרִיקְט.

מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה! מַיין זֶעלֶע! — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִישְׁרִיעֶן — אִיךְ ווֵייס דַיין אוּנְשׁוּלְד, מִיר אִיז שׁוֹין גוּט בַּקַאנְט דַיין רֵיינֶעס אוּנְשׁוּלְדִינֶעס הַארְץ, אִיךְ מוּז דִיר בֶּעטִין אוּמְפֶערְצֵהְייאוּנְג, דְרוּם וָואס אִיךְ הָאבּ דִיר אוּנְוִויסִינְד פַאר יָאגְט, אִיךְ ווַייס שׁוֹין גַאנְץ גַאנְג דָאס דוּא בִּיזְט אוּנְשׁוּלְדִיג נָאר שְׁלֶעכְטֶע בֵּייזֶע מֶענְטְשִׁין הָאבִּין אוֹיף דִיר אַלֶעס אָן גִירֵייצְט, דְרוּם שֶׁעם אִיךְ זִיךְ דִיר אִין גִיזִיכְט צוּא קוּקִין, מַיין גַאנְצֶער וואוּנְשׁ אִיז דִיר אוּמְפֶערְצֵהְייאוּנְג צוּ בֶּעטִין אוּנ דוּא זָאלְסְט מִיר אוֹיף אַלְץ פֶערְצֵהְייעֶן, אוּנ נָאכְהֶער וָועל אִיךְ שׁוֹין גַאנְץ רוּהִיג שְׁטַארְבִּין, אוּנ אוֹיבּ דוּא ווִילְסְט מִיר נִיט פֶערְצֵהְייעֶן, גְלוֹיבּ אִיךְ דָאס וָוען דוּא וָועסְט זִיךְ

דער

דָער וִויסִין וָועסְטֶען דוּא הַאלְטְסְט אוֹיף דַיינֶע הֶענְט, וֶועסְטוּ מִיר שׁוֹין גְלַייךְ אוֹיף אַלֶעס פֶערְצְהַייעֶן, דָאס קִינְד וֶועלְכֶע אִיז אוֹיף דַיינֶע הֶענְט, אִיז עֶס דַיין קִינְד, וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ גִיבּוֹירִין נָאךְ דַיין אָפּ פָארִין, דָאס קִינְד הַייסְט נַחְמָן, אַנְאָמֶען נָאךְ דַיין זֶעלִיגִין גְרָאס פָאטֶער.

מְנַשֶׁה אִיז אַלְץ אוֹיף דִיא קְנִיא גִישְׁטַאנֶען עֶר אִיז פוּן פְרַיידֶע אוּנ שְׁרֶעק בֶּערוֹישְׁט גִיוָוארִין, נָאר דִיא לֶעצְטֶע וָוארְטִין דְרֶעזֶעלֶעס דַאס „דָאס קִינְד אִיז דַיינֶער, אוּנ עֶר הַייסְט נָאךְ זַיין זֶעלִיגִין גְרָאס פָאטֶער" הָאט אִים עֶרְמוּנְטֶערְט, עֶר הָאט אוּם גִיאַרֶעמְט דָאשׁ קִינְד אוּנ גִיקוּשְׁט אוֹיךְ בַּנֶעצְט מִיט זוּדִינֶע טְרֶערִין, אוּנ נַאכְהֶער הָאט עֶר דָאשׁ זֶעלְבֶּע דְרֶעזֶעלִין גִיטָאן, עֶר אִיז אָנְפַאנְגְס נִיט אוּם שְׁטַאנְדֶע גִיוֶועזֶן אַיין וָוארְט אַרוֹישׁ צוּ בְּרֵיינְגֶען, עֶנְדְלִיךְ הָאט עֶר אוֹישׁ גִישְׁרִיעֶן: אָה! גָאט! מַיין גְרָאס פָאטֶער דָער הֵיילִיגֶער מַאן אִיז שׁוֹין טוֹיט! עֶר לֶעבְּט שׁוֹין מֶער נִיט! אוּנ מַיין קִינְד אִיז נָאךְ אִים אַיין נָאמֶען! אָה! דִיזֶע שׁוֹידֶערְלִיכֶע נַאכְרִיכְט עֶרְשְׁטֶערְט מִיר דִיא יֶעצְטִיגֶע אָנְגְרֶענְצְלִיכֶע פְרֵיידֶע! נָאר זַייא רוּהִיג מַיין אֵיינְצִיגֶער טְרֵייסְט — הָאט מְנַשֶׁה צוּא דְרֶעזֶעלִין וַוייטֶער גִיזָאגְט — אִיךְ פֶערְצְהַייעֶ דִיר אוֹיף אַלְץ וַוייל דוּא בִּיזְט דֶערַיין נִיט שׁוּלְדִיג, נָאר זַייא גִיזוּנְד מִיר וֶועלִין שׁוֹין מִיט גָאטֶעס הִילְף אָן פַאנְגֶען צוּ גְנִיסִין אַיין רוּהִיגִין זִיסִין לֶעבִּין.

יֶעטְצְט קָאן אִיךְ שׁוֹין רוּהִיג שְׁטַארְבִּין — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — מַיין וואוּנְשׁ פַאר מַיין טוֹיט בַּייא דִיר פֶערְצְהַייאוּנְג צוּא בַּקוּמֶען אִיז שׁוֹין עֶרְפִילְט גִיוָוארִין, אוּנ מַיין אֵיינְצִיגֶע טְהַייעֶרֶע קִינְד וֶועט שׁוֹין אָן מִיר אוֹיךְ עֶלִינְד נִיט בְּלַייבִּין, מַיין זָאהְן וֶועט בְּלַייבִּין בַּייא זַיין טְהַייעֶרִין פָאטֶער, וֶועלְכֶער וֶועט אִים וִויסִין צוּ-שֶׁעצִין אַלֶעס אַיין דֶענְקְמָאל נָאךְ זַיין זֶעלִיגֶע מוּטֶער, אִיךְ שְׁטַארְבּ שׁוֹין גַאנְץ רוּהִיג אוּנ צוּ פְרִידִין . . . דְרֶעזֶעלֶע הָאט אִיר זָאהְן אוֹיף דִיא הֶענְט גִינוּמֶען אוּנ הָאט אִים צוּא גִידְרִיקְט צוּם הַארְצִין, דָאס קְנַאבּ הָאט מִיט זַיינֶע הֶענְטֶעלִיךְ אִיר אוּם גִיאַרֶעמְט אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן: מוּטֶער מוּטֶער! אוּנ הָאט זִיךְ פַאר נַאנְדֶער גִיוַויינְט, אוֹיף אִים קוּקִינְדִיג הָאט אוֹיךְ דְרֶעזֶעלֶע אוּנ מְנַשֶׁה גִיוַויינְט, אוּנ אוֹיךְ אַדָאלְף מִיט אַלֶע דֶערְבַּייא שְׁטֵייעֶר הָאבִּין פִיל טְרֶערִין פַאר גָאסִין, דִיא שְׁצֶענֶע אִיז גִיוֶועזֶן הֶעכְסְט רִירִינְד דָאס אַיין פֶעדֶער אִיז עֶס נִיט אִין קְרַאפְט אוֹיס צוּ שְׁרַייבִּין, אוּנ נַאכְהֶער אַז אַלֶע הָאבִּין זִיךְ שׁוֹין גוּט אָן גִיוַויינְט הָאט מְנַשֶׁה צוּ דְרֶעזֶעלִין גִיזָאגְט:

נֵיין מַיין זֶעלֶע! נֵיין מַיין אוֹיג פוּן מַיין קָאפּ! יֶעצְט טָארְסְטוּ נִיט שְׁטַארְבִּין, יֶעצְט אִיז אוּנְז שׁוֹין גִיקוּמֶען צוּ לֶעבִּין רוּהִיג, אִיךְ בִּין שׁוֹין בַּאלְד אַדָאקְטֶער, אוּנ פוּן דִיא ווִילְדֶע מֶענְטְשִׁין טְהִירִין וֶועלִין מִיר זִיךְ שׁוֹין אוֹיס הִיטִין, מִיר זַיינֶען שׁוֹין יֶעצְט בֵּיידֶע גְלִיקְלִיךְ נָאר דוּא זָאלְסְט לֶעבִּין.

נַחְמִינְקֶע — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט צוּא דָאס קְנַאבּ — פַאל אַרוֹיף דַיין פָאטֶער אוֹיפִין הַאלְדְז אוּנ קוּשׁ אִים.

אִיךְ הָאבּ דָאךְ גָאר קֵיין פָאטֶער — זָאגְט נַחְמִינְקֶע — וֶועמֶן זָאל אִיךְ קוּשִׁין?

— דָער אִיז דַיין פָאטֶער — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט צֵייגִינְדִיג אוֹיף מְנַשְּׁהֶען — אִים

אִים קוּשׁ אוּנ הַאלְדְז, פְרִיעֶר בַּייא נָאט אוּנ נַאכְהֶער בַּייא אִים אִיז דַיין גְלִיק; עֶר הָאט דִיר אוֹיף דֶער וֶועלְט גִיבְּרַאכְט, אוּנ נַאכְהֶער הָאט עֶר דִיר פוּן שְׁוֶוערִין דִינְסְט גִירֶעטֶעט קוּשׁ אִים מַיין זָאהְן, עֶר אִיז דָאס וֶוערְט.

נַאחְמִינְקֶע אִיז מְנַשְׁהֶען אוֹיפִין הַאלְדְז גִיפַאלִין, אוּנ הָאט אִים מִיט זַיינֶע הֶענְטֶעלִיךְ צַרוּם גִיקְלַאמֶערְט אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן: פָאטֶערִיל! אִיךְ הָאבּ אַייךְ הָאלְט! אִיר וֶועט זַיין מַיין פָאטֶער, אוּנ זִיא מַיין מוּטֶער, אוּנ עֶר הָאט מְנַשְׁהֶען בַּעשָׁאטִין מִיט קוּשִׁינְגֶען אוּנ דֶער בַּייא זִיךְ פַאר חְלִיפֶּעט פוּן גִיוַויין.

אַדָאלְף אִיז אוֹיסֶער זִיךְ גִיוָוארִין פוּן דֶער רִירִינְדֶער שְׁצֶענֶע, „אַזוֹ דָאס אִיז אַייעֶר פְרוּיא? — הָאט עֶר צוּ מְנַשְׁהֶען גִיזָאגְט — אוּנ דָאס אִיז אַייעֶר קִינְד? אַזוֹ וִויא דִיא הַארְץ הָאט אַייךְ גִיזָאגְט אִים נִיט צוּ לָאזִין אָפּ גֶעבִּין אִין פְּרִיוּט, אָה, אִיךְ בִּין גְלִיקְלִיךְ דָאס אִיךְ הָאבּ דָעם גְלִיק גִיהַאט אַייךְ צוּ נוֹיף צוּ בְּרֵיינְגֶען".

מְנַשֶׁה הָאט גְלַייךְ גִינוּמֶען בֶּעקוּקִין דְרֶעזֶעלֶעס קֶערְפֶּער אַלֶעס דָאקְטֶער, עֶר הָאט אִיר אַלֶעס מֶעדִיקָער אַלֶע גְלִידֶער אָן גִיקְלַאפְּט אוּנ נַאכְהֶער דֶעם אוֹיעֶר צוּ גִילֵייגְט, עֶנְדְלִיךְ הָאט עֶר מִיט פְרֵיידֶע צוּ אַדָאלְפִין אוֹיף לִיטַיינִישׁ גִיזָאגְט: אִיךְ זֶעה יֶעצְט אִין אִיר קַיין גִיפַאהְר נִיט, אַדָאלְף הָאט אוֹיךְ גְלַייךְ אִיר פוּלְשְׁץ (דוֹפֶּק) גִינוּמֶען אוּנ הָאט גִיזָאגְט: יַא, אִין דֶער וַוייֶלֶע אִיז מִיט אִיר אַקְרִיזִיס גִיוֶועזְן, דִיא פְרֵיידֶע פוּן אַייעֶר פְּלוּצְלוּנְגֶען עֶרְשַׁיינוּנְג הָאט אוֹיף אִיהְר גוּטֶע ווִירְקוּנְג גִימַאכְט, אוּנ יֶעצְט שַׁיינְט גְרוֹיסֶע הָאפֶענוּנְג צוּ הָאפִין אוֹיף אִיר קוּמֶען אוּם גִיזַאמְט צוּ אִיר פָאלִין גִיזוּנְדְהַייט.

מְנַשֶׁה הָאט דְרֶעזֶעלִין פוּן קְלִינִיק אוֹיס גִישְׁלָאסִין אוּנ הָאט אִיר אוֹיף אַיין גוּטִין קְוַוארְטִיר אִיבֶּער גִיפִירְט, עֶר הָאט צוּא אִיר דִיא גְרֶעסְטֶע עֶרְצְטֶע פַאר רוּפִין, אוּנ אַלֶע הָאבִּין הָאפֶענוּנְג גִיגֶעבִּין אוֹיף אִיר אוּם גִיזַאמְטִין גִיזוּנְד וֶוערִין, אוּנ עֶס אִיז טַאקֶע זָא רִיכְטִיג גִיוֶועזְן, וָואס פוּן טָאג אִיז זִיא אַלְץ קְרֶעפְטִיגֶער גִיוָוארִין, אוּנ אִין אַקוּרְצֶע צַייט הָאט זִיא שׁוֹין קְרָאפְּט גִיהַאט אַלֵיין פוּן בֶּעטִיל אַרָאפּ צוּ שְׁטַייגִין, דִיא שְׁפַּאזְמֶע הָאט אִיר שׁוֹין גַאנְץ זֶעלְטִין גִיטְרָאפִין, מְנַשֶׁה הָאט דָאס אַלְץ מִיט פִיל פֶערְגֶנִיגִין צוּא גִיזֶעהֶען, עֶר הָאט אִיר נִיט עֶנְטְלַאסִין אוֹיף אַיין מִינוּט, יֶעדֶען טָאג אִיז עֶר מִיט אִיר שְׁפַּאצִירִין גִיפָארִין; זַייא הָאבִּין זִיךְ נִיט גִיקָאנְט אָפּ פְרֵייעֶן מִיט דִיא נִיסִים וֶועלְכֶע גָאט הָאט מִיט זַייא גִיטָאן, דָאס גְרַאדֶע וֶוען דְרֶעזֶעלֶע הָאט גִיהַאלְטִין בַּיין שְׁפִּיץ פוּן אִיהְר אוּמְגְלִיק הָאט גָאט אִיר דֶעם גְלִיק בֶּעווִיזִין, אוֹיךְ הָאבִּין זַייא גִילַאכְט וֶוען זַייא הָאבִּין גִירֶעט וֶוענִין מְנַשְׁהֶעס גִימֵיינְטֶע עֲגוּנָה, וַוייל דְרֶעזֶעלֶע הָאט אִים אַלְץ רִיכְטִיג דֶער צֵיילְט וָואס עֶס הָאט פַּאסִירְט נָאךְ זַיין אָפּ רַייזִין, „מַיין פַאלְשֶׁע גְרוּשָׁה זִיצְט נָאךְ"? הָאט מְנַשֶׁה אִיר גִיפְרֶעגְט — „יַא, דֶער בַּאנְדִיט אִיז נָאךְ פַאר שְׁפַּארְט, אָבֶּער עֶר אִיז זִיךְ נִיט מוֹדֶה וֶוער עֶס הָאט אִים אוֹיף דִיר אָן גִירַייצְט".

אִיךְ גְלוֹיבּ — זָאגְט מְנַשֶׁה — דָאס אִיךְ וֶועל קוּמֶען קַיין בֶּענְעֶכְסִיף וֶועט זִיךְ שׁוֹין דֶער בַּאנְדִיט מוֹדֶה זַיין, אִיךְ וֶועל שׁוֹין דֶער צוּ אַלֶע מִיטְלֶען בְּרוֹיכִין, אוּנ

דאדורך וועל איך ראבע׳ נעמען פון אונזערע אלע פיינדע וועלכע האבין אויף אונז אומגליקין געבראכט.

דרעזעלע האט אויך מנשהען דער ציילט, וויא מעהאט ביא מנשהען אין קעשענע געפונען דעם בריף אין דער צייט אין וועלכע ער איז צום גט אוועק, אונ דער פון האבין זייא געשלאסין דאס דיא ווייביל האט רעכט.

דאס וואקסט פון אהיזיגין מענטשין — האט מנשה געזאגט — דען קיין פרעמדער וואלט דאך מיר ניט קאנען אין קעשענע אבריף פאר שטעקין, דער פון איז צו שליסין דאס איין הויזיגער פערזאן נעמט אטהייל אין דיא שטוקעס, דרום מיין טהייערע דרעזעלע זאלסטו שוין מער ניט לאזין ביא דיינע עלטערין, נאר ווען דוא וועסט אין בענעכעסיף קאמען זאלסטו איין בעזונדערע קוואַרטיר דינגען אויסין שטאט דער לופט זאל בעקוועם זיין, וויא דוא וועסט נאר פאלקאם געזונד ווערין וועסטו גלייך נאך בענעכעסיף רייזין, אונ איך וועל אונטער דעסין מיין עקזאמען היר מאכין, אונ נאכהער וועל איך נאך פעטערבורג רייזין אום דארטין דעם עקזאמען צו מאכין, דאס וועט דויערין איינינע מאנהייטין, אונ אלעם איך וועל שוין מיט אלץ פארטיג זיין אונ איך וועל שוין בעקומען איין שטעלע וועל איך צוא דיר אין בענעכעסיף קומען דיר אפ צוא נעמען, אונ מיר וועלין דארטין נאר איינינע טעג פאר ברייגגען מיט אונזערע גוטע פריינד, נאר זאג מיר וואס מאכט מיין פריינד לעאנטאל דער ראבינער?

זאלין דאס אונזערע פיינדע מאכין וואס ער מאכט — האט דרעזעלע געענטפערט — ער איז שוין פון שטעלע אראפ אונ געפינט זיך אין גרויס נויטין, זיין שווינער פאטער פון וועלכין ער האט עטוואס שטיצע בעקומען איז אפ געשטארבין, אונ זיין שווינער מוטער ליגט נאך אויך אויף זיין קארק, אונ צו דיא צרות איז זיא נאך משוגע געווארין, אונ נאך מער...

וואס נאך מער? האט מנשה געפרעגט — ווארום האסטו זיך אפ געהאלטין טהייערע דרעזעלע?

איך וויל דיר ניט בעאונרוהיגין מיט מיין יעצטיגין טרויעריגין נאכריכט — האט דרעזעלע געזאגט.

דאך זאג עס מיר, איך קאן שוין ניט דולדין, זאגט מנשה.

זיין זון יוסף איז אין שאווערע ני... געשטארבין, ער איז וויא מעזאגט אין ווייסיל דער טרונקען געווארין, אונ דער מיט איז שוין דעם ראבינערס מאס צרות ערפילט געווארין.

אה גאט! וואס הערין סיינע אויערין?! האט מנשה געשריען — יוסף איז געשטארבין, אונ דיא אלע צרות מיט איין מאל איז געקומען אויף מיין בעסטין גוטין פריינד, אונ אלץ דורך שלעכטע מענטשין, אונ דורך דיא בלוטיגע אידישע קארעבקע!, אונ וואס איז מיט זאהנשיינען?

מיט זאהנשיינען? זאגט דרעזעלע — דער מענטש שמייכט וואס פון טאג, וואס ווייטער האט מען פאר אים אלץ מעהר מורא, אלע דינען אים יעצט וויא אנעצין

אַנְגעצִין בִּלְד , אִין שְׁטָאט וֶוערְט נָאךְ נִיט אָפּ גִיטָאן דָאס מִינְדֶעסְטֶע אָן אִים , אונ דֶעם רַאבִּינָערְס בְּלוּט וָועלְכֶע עֶר הָאט פַאר גָאסִין שְׁטִילְט נָאךְ נִיט זַיין צָאהְרִין , עֶר יָאגְט אִים נָאךְ עַד הַיוֹם אוֹיף יֶעדִין טְרִיט , דֶעם רַאבִּינֶערְס דְיָעלְאָ הָאט עֶר אַזוֹ שְׁוֶוער גִימַאכְט דָאס עֶר רִיכְט זִיךְ אַלֶע טָאג אוֹיף אַדֶעקְרֶעס פוּן קַאטֶערְזֶנֶע .

דֶער צַייל דָאס מִיר בֶּעסֶער נִיט — הָאט מְנַשֶׁה גִיזָאגְט — וָוארוּם דָאשׁ שְׁנַייט מִיר וִויא מִיט אַמֶעסֶער מַיין פְלַיישׁ , אִיךְ קָאן נִיט הֶערִין דֶעם אוּמְגְלִיק פוּן דֶעם אָרִינְטְלִיכִין מַאן וָועלְכֶער לַיידֶעט נָאר פַאר זַיין אָרֶענְטְלִיכְקַייט , אונ דֶעם גְלִיק פוּן דֶעם אוּנְאָרִינְטְלִיכֶען וָועלְכֶער שְׁפִּילְט נָאר אַרָאלֶע מִיט בְּלוּט פַאר גִיסוּנְג , אונ אִיבֶּער הוֹיפְּט שׁוֹידֶערְט מִיר דִיא דוּמְהַייט פוּן אוּנְזָערֶע בְּרִידֶער וָועלְכֶע לָאזִין זִיךְ טְרֶעטִין אוּנְטֶער דִיא פִּיס פוּן זָעלְכֶע וִוילְדֶע מֶענֶער , נָאר גִינוּג שׁוֹין וֶועגִין דֶעם צוּ רַיידִין , זָאג מִיר וָואס הֶערְט זִיךְ פוּן זִימְל וַויינְשְׁטָאק , פִּילַייכְט הָאט עֶר זִיךְ צוּ הוֹיזֶע אוּמְגִיקֶערְט ?

צוּם אוּמְגְלִיק — הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִיזָאגְט — אִיז עֶר וִויא אִין פַייעֶר אַרַיין גִיפַאלִין , זַיינֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין זִיךְ שׁוֹין פוּן אִים וִויא מְיָאֵשׁ גִיוֶוען , זַייא וַויינֶען נָאךְ אִים אָן אַיין אוֹיף הֶערוּנְג , וָוען דוּא וָואלְסְט זַייא יֶעצְט זֶעהֶען וָואלְסְטוּ זַייא נִיט דֶער קָאנְט , זַייא זַיינֶען פוּן צָרוֹת אַלְט גִיוָוארִין , אונ מֶעהְר נָאךְ פַאר זַייא קְלָאגְט נָאךְ אִים רֶעבֶּעקֶע זָאהְנְשַׁיין , פוּן אִיר אִיז דֶעם צַעַר נִיט צוּ זָעהֶען , אונ זָאגַאר עֶס שַׁדְכִינְט זִיךְ צוּא אִיהְר דֶער דָאקְטָער סְלוּצְקִי פוּן שַׁאוּוְרֶע , אָבֶּער זִיא וִויל אִין יֶענֶעם זַייט גָאר נִיט קוּקִין , אונ הֶערְט דֶער בַּייא אוֹיךְ נִיט אִירֶע עֶלְטֶערִין , אִירֶע טֶעג פַאר בְּרֵיינְגְט זִיא נָאר אִין וַויינֶען אונ קְלָאגִין .

לַיידֶער , אִיךְ הָאבּ גָאר נִיט צוּ וֶועטֶען צוּ קוּמֶען אִין בֶּענֶעכָסִיף — זָאגְט מְנַשֶׁה — מַיינֶע בֶּעסְטֶע גוּטֶע פְרַיינְד אִיז גִיטָא , דֶער גִישְׁטָארְבִּין , אונ דֶער פַאר דָארְבִּין , נָאר אִיךְ וֶועל עֶפֶּעס זֶעהֶען מִיט דֶעם רַאבִּינֶער גוּטֶעס צוּ טָאן , אוֹיבּ עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ הֶעל אִיךְ אִים פוּן זַיין דְיָעלְאָ אַרוֹיס דְרֵייעֶן , אונ וֶועל זַיין אַרְמוּטְה אוֹיס בֶּעסֶערִין .

וָוען דֶער מְסוּבָב אִיז שׁוֹין גִיטָא מוּז דִיא סִיבָּה בָּטֵל וֶוערִין , אונ דָאס גְלַייכִין אִיז גִיוֶוען מִיט אוּנְזֶער דְרֶעזֶעלֶען , אִיהְר קְרַאנְקְהַייט הָאט גִישְׁטַאמְט פוּן אִיר טְרוֹיעֶרִין נָאךְ מְנַשֶׁהֶען אונ דָאס הָאט אִיר הַארְץ גִיטָאצֶעט , אונ דְרוּם הָאט אוֹיף אִיר קַיין מֶעדִיצִין נִיט גִיוִוירְקְט , דֶען וָוען אִיר גִיזוּנְטֶע הַארְץ אִיז פוּן אִיר טְרוֹיעֶר קְרַאנְק גִיוָוארִין , הַיינְט גִישְׁוַויינֶע דָאס אִירֶע שְׁמֶערְצִין הָאבִּין אִיר הַארְץ נִיט עֶרְלֵידִיבְּט גִיהַיילְט צוּ וֶוערִין דוּרְךְ מֶעדִיצִין , אונ אִין דֶער וֶועלְט גִיבְּט עֶס פִּיל נַארִין וָועלְכֶע וִוילִין זַייעֶר קְרַאנְקְהַייט דוּרְךְ מֶעדִיצִין הַיילִין אונ עֶנְטְפֶּערְנֶען נִיט דִיא אוּרְזַאכֶע פוּן וָואס דִיא קְרַאנְקְהַייט אִיז זַייא גִיקוּמֶען , אונ זָא מַאכִין אוּנְזָערֶע רַייכֶע אִידִין פַאר אוּנְזָערֶע אָרִימֶע מֶענְטְשִׁין הַקְדָשִׁין וואו צוּ הַיילִין זַייעֶרֶע קְרַאנְקְהַייט וָועלְכֶע אִיז צוּ זַייא דוּרְךְ זַייעֶר אַרְמוּטְה גִיקוּמֶען , אונ זָעהֶען נִיט וִויא דִיא אָרִימֶע לַאגֶע פוּן דֶעם נִימֶיינֶעם גַארָאד אוֹיס צוּא בֶּעסֶערִין

דאס

דאס זייא זאלין גאר ניט קראנק ווערין, וויא צום ביישפיל; דיא קאראבקע פון פלייש מבטל צו זיין כדי דיא ארימע מענטשין זאלין אויך קאנען אביסין פלייש אין מויל אריין נעמען, אונזער ארימע לייט זאלין ניט דארפין פון הונדערטע מיילין גיבראכט ווערין מיטין אטאפ וייל מעהאט זייא אן אפאספארט גיחאפט וייל זייער איספארשציק האט פאר איין פאספארט בייא דיא גיבעטין מער וויא זייער פאר מעגין איז, וויפיל מענטשין בזעצין זיך אין מרחקים וויא אין פאלטאווע קיוב מיט וייב אונ קינדער אונ בעקומען שטעלין וואו מיט שוויים צו פאר דינען דעם ברויט פאר וייב אונ קינדער, אונ פלוצלונג ווערט דארטין סטראגע מיט פאספארטין הויבין זייא שוין אן צו שיקין זייער איספארשציק דרייא רובילדיגע אונ פינף רובילדיגע אבער זייא בקומען קיין אנטווארט ניט, ביז זייא מוזין נעבאך צוא פוס גיין אין זייער שטעטיל וואו זייא זיינען פאר שריבין נאך אפאספארט, אונ דאס גידויערט איאהר אונ דער וייל ווערין דיא וייב אונ קינדער גישוואלין פון הונגער אונ ער אליין ווערט קראנק צו פוס גייענדיג אונ ווערט מגולגל ערגעץ אין אהקדש, אזעלכע אומגליקליכע מענטשעליך בגעגענען מיר אויף יעדין טריט, אונ אונזערע גיבילדיטע לייט אונ גבירים שטייען פון וייטין אונ אינטרעסירין זיך גאר ניט מיט זייערע ברידערס אומגליק וועלכע זייא קאנען גאנץ לייכט פאר ריכטין, איר גיבילדיטע ציוויליזירטע מענטשין! וואש טוט איר אויף פאר אייערע ברידער?! איר רופט זיך דאך רעפארמער, וואש פאר איין גוטע רעפארמע האט איר אונז גיבראכט, צוא דורך דעם וואס איר מאכט קאהר שולין אז דיא בימה זאל שטיין ניט אין מיטין אונ דער חזן זאל דאבנען אונ אלע זאלין שווייגין, דורך דעם קאן דער כלל ישראל גיהאלפין ווערין ?! אדער דורך דעם וואס איר פאדערט פון דיא רבנים זייא זאלין אייך מקצר זיין דעם דאבנען אונ ערלויבין איניגע עבירות, דורך דעם קאן פאר דיא גימיינע אידעליך דיא ישועה קומען ?, שעמט זיך אין אייער וייטין האלדז איר נייע רעפארמער, איר זייט ניט ווירדיג מיט דעם נאמען זיך צוא רופין, אויב איר ווילט יע עטוואס גוטעס טאן פאר אייערע ברידער, טוא נעמט זייא ארויס פון אונטערין יאך פון זייערע איספארשציקס אונ דאפוטאטין, וועלכע שמאקצען פון זייא דיא לעצטע בלוט אויס, בעט דיא רבנים זייא זאלין שוין ווייטער קיין אסורים ניט געבין אויף דעם אידעשין ביסן פלייש, בעט די רבנים זיי זאלן אייך מתיר זיין שחוטי חוץ, א איד זאל יוא קאנען אביסן פלייש אפט עסין אונ דאן וועט ער גיזונט זיין וויא אלע נאראדין אונ איר וועט פאר שפארין צוא מאכין פאר זייא לאזערעטין אונ הקדשין דורך וועלכע זייא ווערין גאר ווינציג גיהאלפין.

אבער וויא דיא אורזאכע פון דרעזעלעס קראנקהייט האט שוין גיפעלט, דאס הייסט וויא זיא האט גיפונען איר מנשהען נאך וועלכין זיא האט גיטרויערט, האבין שוין דיא מעדיצינסקע קוראציעס אויף איר גוט גיווירקט, אונ אין פערלויף פון איין מאנהייט איז זיא פאלקאם גיזונד גיווארין, אונ ווען מנשה האט שוין גיזעהען דאס זיא האט שוין ניט מער נייטיג אין בארלין צו פאר

בלייבן

בְּלַייבְּן הָאט אִיר גִירָאטְן צוּ הוֹיזָע צוּ רַייזְן , מִיט דֶעם בְּעדִינְג דָאס זִיא זָאל נִיט לַאזִירְן בַּייא אִירָע עֶלְטֶערְן , אוּנ מְנַשֶּׁה הָאט אִיר פַאר שְׁפְּרָאכְן דָאס וָוען עֶר וָועט שׁוֹין עֶנְדִיגְן זַיינָע עֶקְזַאמֶענְטְן אִין בֶּרְלִין פֶּעטֶערְבּוּרְג אוּנ וָועט שׁוֹין אַשְׁטֶעלָע בַּקוּמֶען וָועט עֶר גְלַייךְ צוּ אִיר קוּמֶען אוּם אִיר אָפּ צוּא נֶעמֶען , דְרָעזָעלָע הָאט זִיךְ פוּן אִים זָאגַאר נִיט גִיוָואלְט שֵׁיידְן , נָאר וַוייל זִיא הָאט גִיזָעהֶען דָאס אִיר פְּרִיסוּטְוָוא שְׁטֶערְט אִים פוּן זַיין לֶערְנוּנְג וָועלְכֶע עֶר הָאט יָעצְט גִיטְרִיבְּן צוּ דִיא עֶקְזַאמֶענְטְן , הָאט זִיא זִיךְ סָאגְלַאסָעט (אַיין גֶעשְׁטִימְט) אָפּ צוּ רַייזְן נָאךְ הוֹיזָע , מְנַשֶּׁה הָאט מִיט אִיר גִישִׁיקְט אִיר זָאהְן נַחְמִינְקֶען אוּנ אוֹיךְ אַרַייזָע בֶּעגְלַייטֶר בִּיז צוּ הוֹיזָע , אוּנ זַייא הָאבְּן זִיךְ מִיט וַוארִימֶע טְרֶערִין גִיזֶעגְנְט , אוּנ מְנַשֶּׁה הָאט אִיר גִימוּזְט שְׁוֶוערִין דָאס עֶר זָאל נָאךְ זַיינָע עֶקְזַאמֶענְטְן גְלַייךְ צוּ אִיר קוּמֶען אָהְנֶע פֶערְוַויילוּנְג .

וָוען דְרָעזָעלָע אִיז גִיקוּמֶען קַיין בֶּענֶעכָסִיף גִיזוּנְטֶערְהֵייד אוּנ זִיא הָאט אַלֶעמֶען עֶרְצֵיילְט וִויא דִיא רַייזָע הָאט אִיר אָנְפַאנְגְס אוּמְגְלִיקְלִיךְ פַּאסִירְט אוּנ עֶנְדְלִיךְ זֵייעֶר גְלִיקְלִיךְ , וִויא זִיא הָאט מְנַשֶּׁהְן גִיפוּנֶען אוּנ עֶר וָועט אוּמְגִיזַאמְט קוּמֶען אַלֶעם אוּיס גִישְׁטוּדִירְטֶער דָאקְטֶער , הָאבְּן דָאס אַלֶע גְלַייךְ גִילְטִיג נִיט גִיקָאנְט אוּיס הֶערִין , נָאר דֶער בַּייא אִיז גִיוַויינְט גִיוָוארִין אוּנ אוֹיךְ גִיפְרֵייט , אוּנ אוֹיךְ אָשֵׁר יָעקִיל וָועלְכֶער וָואלְט מִיט אַפָּאר יָאהְר צוּרִיק נָאר נִיט וָועלִין הֶערִין וֶועגִין אַגִישְׁטוּדִירְטְן אֵיידִים אִיז שׁוֹין אוֹיךְ דֶער פוּן אִין פָאלֶער פְרֵיידָע גִיוֶוען , אוּנ עֶלְקָע הָאט אֲפִילוּ עֶפִּינְטְלִיךְ אוּם צוּ פְרִידִינְהֵייט גִיוִויזְן וַוייל זִיא אִיז פוּן דִיא אַלְטֶע הַבּוּלְגִיצֶעם וָועלְכֶע וַויינֶען אַלֶע טָאג אִין פָּרִים הַנִשְׂרָפִים , דָאךְ הָאט עֶס אִיר אִינֶערְלִיךְ שְׁטַארְק גִיפְרֵייט .

נָאר צְווייא פֶערְזָאנֶען זַיינֶען פוּן דֶעם אוּנ צוּ פְרִידִין גִיוֶוען , אוּנ דָאס אִיז נִיט קַיין אַנְדֶערָע וִויא שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט מִיט חָיֶענֶעלִין , זַייא הָאבְּן זִיךְ שְׁטַארְק גִיפִירְכְטֶעט דָאס וָוען מְנַשֶּׁה וָועט קוּמֶען וָועט עֶר גִיוִויס דֶער גֵיין פוּן וַואנֶען עֶס שְׁטַאמְט אַלֶע שְׁטוּקֶעס וָועלְכֶע עֶס הָאט מִיט אִים פַּאסִירְט , אוּנ עֶר וָועט זַייא פְּרִיסְלֶעדִיוֶוען , דְרוּם הָאבְּן זַייא דִיא קֶעפּ גִיבְּרָאכְן אוּיס צוּ דַיינְקֶען נַייעָע בְּלוּטִיגָע שְׁטוּקֶעס , נָאר זֵייעָרָע אַלֶע פְּלֶענֶער אִיז צוּ עֶרְשְׁטֶערְט גִיוָוארִין דוּרְךְ דֶעם וָואס דְרָעזָעלָע הָאט נִיט גִילַאזִירְט בַּייא אִירָע עֶלְטֶערִין נָאר זִיא הָאט גִידוּנְגֶען אַיין שֵׁיינֶעם וָואהְנוּנְג אוּיסִין שְׁטָאט וואו זִיא הָאט גִינָאסְן אַיין פְרַייעָן לוּפְט , דִיא פֶענְסְטֶער פוּן אִיר וָואהְנוּנְג אִיז פוּן אַיין זַייט אַרַיין גִיקוּמֶען אִין אַנִיפְלַאנְסְטִין גָארְטִין , אוּנ פוּן צְווייטִין זַייט אִיז דִיא פֶענְסְטֶער אַרוֹיס גִיקוּמֶען אִיבֶּער אַטַייךְ , נָאר שְׁפֵּייזָע הָאט מֶען אִיר גִיטְרָאגִין פוּן אִירָע עֶלְטֶערִין .

דָאךְ הָאבְּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע מֶענְטְשִׁין שְׁמֶערִיל מִיט חָיֶענֶעלִין נִיט גִירוּהְט אוּנ נִיט גִירַאשְׁט אוּנ הָאבְּן אַלְץ נַייעָע בְּלוּטִיגָע פְּלֶענֶער גִיזוּכְט .

51) מַלְאָךְ מוֹשִׁיעַ .

זִימִיל וַוינְשְׁטָאק אִיז שׁוֹין גִיוֶוען לְאַחַר יֵאוּשׁ בַּייא זַיינָע עֶלְטֶערִין וִויא אוֹיךְ

אויךְ בַּייא זַיין גִילִיבְּטֶע רֶעבֶּעקִין , נָאר דָאךְ הָאבִּין זַייא אָן אִים אַיין מִינוּט נִיט פַּאר גֶעסִין אוּנ זַייעֶרֶע אוֹינִין הָאבִּין זַייא נִיט גִיטְרִיקִינְט פוּן וַויינֶען , אָבֶּער פוּן זַיינֶע אַלֶע גוּטֶע פְרַיינְד אִיז עֶר שׁוֹין מִיט אַלֶעמֶען פַּאר גֶעסִין גִיוָוארִין וִויא אוֹיךְ פוּן אוּנְז מַיינֶע טַייעֶרֶע לֶעזֶער , מִיר הָאבִּין אִים מִיט אַיָאר דְרַייא צוּרִיק גִילָאזִין אִין דוּל הוֹיז אוּנ מִיר הָאבִּין פוּן אִים קַיין נַאכְרִיכְט בֶּעקוּמֶען , לָאמִיר זִיךְ יֶעצְט צוּרִיק קֶערִין צוּ יֶענֶע דוּל הוֹיז דָארְטִין וֶועלִין מִיר אִים גָאךְ עַד הַיוֹם גִיפִינֶען , נָאר מִיר וֶועלִין אִים שׁוֹין קַאם דֶער קָאנֶען , דִיא שַׁיינֶע הָאר פֶערְדֶעקְט שׁוֹין מֶער נִיט זַיין קָאפּ נוּר זִיא אִיז אָפְּגִינָאלְט , זַיינֶע פוּלֶע הַאלְבַּאסְטֶערְנֶע וַואנְגֶען זַיינֶען אַיין גִישְׁרוּמְפִּין גִיוָוארִין , פוּן זַיינֶע שׁוּלְטֶערִין אוּנ דֶעם גַאנְצִין קֶערְפֶּער שְׁטַארְצִין דִיא בֵּיינֶער פוּן דַארְקַייט , אוּנ דָאס הָאט אַלְץ מִיט גִיבְּרַאכְט דִיא גוּטֶע קוּרַאצְיֶע וָועלְכֶע דֶער דָאקְטֶער סְלוּצְקִי הָאט אִים גִיגֶעבִּין אוּם פוּן אִים דֶעם דוּל אַרוֹים צוּ טְרַייבִּין אָדֶער בֶּעסֶער גִיזָאגְט אִים פוּן דֶער וֶועלְט אוּמְצוּבְּרֵיינְגֶען , אַיין אַנְדֶערֶער וָואלְט דָאס גִיוִוים נִיט אוֹים הַאלְטִין אוּנ וָואלְט זִיךְ שׁוֹין אִיבֶּער גִיקְלִיבִּין אִין אַדִירָה אוֹיף דִיא אוֹיבִּינֶע וֶועלְט , נוּר דִיא קְרֶעפְּטִין וֶועלְכֶע עֶר הָאבִּין זִיךְ אִין זִימְלֶען אַיין גִיוָוארְצִילְט פוּן זַיין יוּגִינְד וַוייל עֶר אִיז אַלֶעם בֶּן יָחִיד עֶרְצַייגִין גִיוָוארִין מִיט גְרוֹים וֶוילְטָאג , דָאס הָאט אִים גִישְׁטַארְקְט אוֹים צוּ הַאלְטִין אַלֶע יְסוּרִים אוּנ עִינוּיִם וָועלְכֶע עֶר הָאט גִילִיטֶען פוּן סְלוּצְקִים קוּרַאצְיֶע , פִּינְקְטְלִיךְ אוֹישׁ צוּא שְׁרַייבִּין וִויפִיל דֶער טַייעֶרֶער בֶּן יְחִידִיל הָאט זִיךְ דָארְטִין אָנְגִילִיטִין אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ , אַייז אִיז פוּן זַיין לִיסֶע קָאפּ קַיין מָאל נִיט אַרָאפּ , דִיא קֶעלְטֶעסְטֶע וַואנֶעס הָאט עֶר גִימוּזְט אִיבֶּער טְרָאגִין , אוּנ אָפְט פְלֶעגְט מֶען אִים פְּלוּצְלוּנְג אִיבֶּער פַּאלִין מִיט דִיא קַאלְטֶע קָאפּ וַואנֶעס , דֶער גְרֶעסְטֶער וַואנְזִינִיגֶער וָואלְט אוֹיסְפֵּייעֶן פוּן אַזַא קוּרַאצְיֶע גִיהַיילְט צוּ וֶוערִין אוּנ גְלַייךְ צוּ שְׁטַארְבִּין , נָאר זִימִילְם גִיזוּנְד הָאט עֶס אַלֶעם אִיבֶּער גִיטְרָאגִין , אוּנ הָאט דָאס נִיט ווִילִינְדִיג גְלַייךְ גִילְטִיג גִימוּזְט מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה זַיין .

אִין דִיא גַאנְצֶע דְרַייא יָאר הָאט זִימִל בַּיי זִיךְ נִיט גִיקָאנְט בֶּעשְׁטִימֶען אוֹיבּ עֶר אִיז אִין דֶער טְהַאט מְשׁוּגַע אָדֶער נִיט , נוּר וֶוען עֶר פְלֶעגְט דֶעם דָאקְטֶער סְלוּצְקִי זָאגִין דָאס עֶס שַׁיינְט דָאס עֶר אִיז שׁוֹין בֶּעסֶער אָדֶער גָאר גִיזוּנְד , פְלֶעגְט אִים סְלוּצְקִי עֶנְטְפֶערִין : „מִיט דִיא וֶוערְטֶער הָאט אִיר מִיר נָאר אַרָאפּ גִיוָוארְפִין , אִיךְ הָאבּ גִיהָאפְט דָאס אִיר וֶועט שׁוֹין אוּמְגִיזַאמְט קָאנֶען אוֹים גִישְׁלָאסִין וֶוערִין פוּן דִיא הוֹיז , נוּר וַוייל אִיר זַייט נָאךְ נִיט אִין שְׁטַאנְדֶע צוּ פַּאר שְׁטֵיין דָאשׁ אַייעֶר זִינֶען אִיז פֶעלֶער הַאפְטִיג אִיז אַצַייכִין דָאס עֶס אִיז נָאךְ גַאנְץ וַוייט צוּ אַייעֶר גִיזוּנְט וֶוערִין“ אוּנ נָאךְ דֶעם פְלֶעגְט שׁוֹין זִימִל אַיינְגִישְׁרוּיפְט וֶוערִין אִין דִיא גוּטֶע שְׁרוֹיפִין , דֶערוּם פְלֶעגְט עֶר שׁוֹין מוֹיל הַאלְטִין אוּנ הָאט שׁוֹין גִיפִירְכְטֶעט זָעלְכֶע וֶוערְטֶער ווִידֶער צוּ הָאלִין , עֶר פְלֶעגְט שׁוֹין אִימֶער זָאגִין דָאשׁ עֶר שְׁפִּירְט בַּייא זִיךְ דָאשׁ עֶר אִיז נָאךְ וַואנְזִינִיג .

אוֹיךְ הָאט עֶר פִּיל גִילִיטִין דֶער פוּן וָואס עֶר הָאט פוּן זַיינֶע עֶלְטֶערִין קַיין נַאכְרִיכְט נִיט בַּאקוּמֶען , עֶר פְלֶעגְט אָפְט דוּרךְ דִיא בֶּעדִינְטֶע בְּרִיף אַוֶועק שִׁיקִין

אויף

אויף פָּאצְט צו דיא עֶלְטֶערְן אָבֶער עֶר הָאט קֵיינֶע אַנְטְוָוארְט פון זֵיי בַּאקוּמֶן דיא גַאנְצֶע דְרֵייא יָאר, סְלוּצְקִי פְּלֶעגְט אִים דֶערְמִיט טְרֵייסְטִין דָאס גְיוִויס זֵיינֶען זֵיינֶע עֶלְטֶערְן שׁוֹין גִישְׁטָארְבִּין דֶען וֶוען נִיט וָואלְטִין זֵיי אִים גְיוִויס אַנְטְוָוארְטִין אוֹיף זֵיינֶע בְּרִיף, אָבֶער אִין דֶער טְהַאט אִיז נִיט אֵיין בְּרִיף זֵיינֶער אוֹיפִין פָּאצְט גִילֵייגְט גִיוָוארִין נוּר דִיא דִינֶער הָאבִּין זֵייא בַּייא זִיךְ גִילָאזִין וִויא סְלוּצְקִי הָאט פַּאר זָאגְט, אוּנ בַּייא זִימְלֶען אִיז וִויא גְיוִויס גְיוֶוען דָאשׁ זֵיינֶע עֶלְטֶערְן זֵיינֶען שׁוֹין גִישְׁטָארְבִּין, דֶען זָאנְסְט אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ זֵייא זָאלִין נִיט קוּמֶען אוּם גְיוָואר וֶוערִין אָדֶער אַמְוֵויינִיגְסְטִין אַבְּרִיף שְׁרֵייבִּין.

אֵיין מָאל אִין דֶער פְּרִיא אִיז סְלוּצְקִי גִיקוּמֶען אִין דוּל הוֹיז אוּנ הָאט פַּארְזָאגְט דִיא דִינֶער דָאס עֶס זָאל אַלֶעס אִין אָרְדֶענוּנְג גִיבְּרַאכְט וֶוערִין וַוייל הַיינְט וֶועט דִיא הוֹיז בֶּעזוּכְט וֶוערִין פוּן פִיל עֶרְצְטֶע, נַאכְהֶער אִיז סְלוּצְקִי צוּ גִינַאנְגֶען צוּא זִימְלֶען אוּנ הָאט צוּא אִים גִיזָאגְט: מִיר שֵׁיינְט הַיִיטֶע דָאשׁ אִיר זֵייט פִיל בֶּעסֶער אִיךְ הָאף דָאס אִיר וֶועט אִין גִיכִין פוּן דֶער הוֹיז אוֹיס גִישְׁלָאסִין וֶוערִין.

זִימְל הָאט שׁוֹין מוֹרָא גִיהַאט אִים צוּ עֶנְטְפֶערִין דָאשׁ אִים שֵׁיינְט אוֹיךְ אַזוֹ, דֶען פִילֵייכְט וֶועט דֶער פוּן סְלוּצְקִי שְׁלִיסִין דָאס עֶר אִיז נָאךְ גוּט וַואנְזִינִיג, דֶערוּם הָאט עֶר אִים נִיט וִוילִינְדִיג גִיעֶנְטְפֶערְט: אוּנ מִיר שֵׁיינְט דָאשׁ אִיךְ בִּין נָאךְ נִיט גִיזוּנְד, דִיא קָאפּ טוּמִילְט מִיר נָאךְ אוּנ מַיינֶע גִידַאנְקֶען זֵיינֶען צוּ מִיסְט.

זֵייעֶר גוּט — הָאט סְלוּצְקִי גִיעֶנְטְפֶערְט — דָאס זֶעלְבֶּע זָאלְט אִיר זָאגִין פַּאר דִיא עֶרְצְטֶע וֶועלְכֶע עֶם וֶועלִין הַיינְט הִיר קוּמֶען, אוּנ דוּרְךְ אַזַא אֵיין אַנְטְוָוארְט קָאנְט אִיר בֶּעפְרֵייט וֶוערִין פוּן דֶער הוֹיז.

וִויא זִימִיל הָאט דֶער הֶערְט דָאס הַיִיטֶע וֶועלִין הִיר גֶעסְט קוּמֶען אִיז עֶר אִין פָּאלֶער פְרֵיידֶע גִיוָוארִין, דֶען אִין דִיא גַאנְצֶע דְרֵיי יָאר הָאט עֶר אַלֶעבֶּעדִיגִין מֶענְטְשִׁין נִיט אָנְגִיזֶעהֶן אוֹיסֶער דִיא בֶּעדִינְטֶע פוּן דוּל הוֹיז, אוּנ פוּן פְרֵיידֶע הָאט עֶר צוּ סְלוּצְקִי גִיזָאגְט: וֶוען הַיִיטֶע וֶועלִין הִיר עֶרְצְטֶע אוֹיף אַוִויזִים קוּמֶען וֶועל אִיךְ זֵייא בֶּעטִין זֵייא זָאלִין מִיר בֶּעטְרַאכְטִין אוֹיבּ אִיךְ בִּין אִין דֶער טְהַאט מְשׁוּגָע וִויא אִיר זָאגְט, וַוייל אִיךְ בִּין נָאךְ אִין דֶעם אִין גַאנְצִין פֶּערְצְוֵוייפִילְט.

דוּא שְׁוַויינְסְט — הָאט סְלוּצְקִי מִיט צָארְין אוֹיף אִים אַנְגִישְׁרֵייא גִיטָאן — דִיא שְׁרַייבִּין! הָאט עֶר צוּ דִיא בֶּעדִינְטֶע גִיזָאגְט, אוּנ אִין אֵיין אוֹיגִינְבְּלִיק הָאט מֶען נֶעבַּאךְ זִימְלֶען פֶּעסְט אֵיין גִישְׁרוֹיפְט דָאס עֶר הָאט זִיךְ קֵיין רִיר נִיט גִיקָאנְט טָאן אוּנ אוֹיךְ קֵיין וָוארְט אוֹיס רֵיידִין, „אָט אַזוֹ וֶועסְטוּ בַּיי מִיר שְׁטֵיין אַגַאנְצִין טָאג פַּאר אָזֶעלְכֶע וֶוערְטֶער" הָאט סְלוּצְקִי צוּ אִים גִיזָאגְט אוּנ אִיז אַוֶועק גִינַאנְגֶען, זִימְל אִיז נֶעבַּאךְ פַּאר שְׁרוֹיפְט גִיבְּלִיבִּין אַזוֹ שְׁטַארְק דָאשׁ עֶס אִיז אִים שִׁיר דִיא נְשָׁמָה נִיט אַרוֹיס גִינַאנְגֶען פוּן דִיא יִסוּרִים „עֶס אִיז שׁוֹין אוּמְזָאנְסְט מַיין הָאפֶענוּנְג אוֹיף דִיא עֶרְצְטֶע וֶועלְכֶע עֶם וֶועלִין בַּאלְד הִיר קָאמֶען" — הָאט זִימְל מִיט זִיךְ גִיטְרַאכְט — „דֶען אִיךְ קָאן אֵיין וָוארְט נִיט אוֹיס רֵיידִין, אוּנ וֶוען אִיךְ

איך זאָל צו זיא מיט דיא אויגין וויגקין וועלין דיא דאָקטוירים דער פון גיוויש שליסין דאָס איך בין משוגע.

אין אַשטונדע אַרום האט זיך דיא טיר פון זימילס ציטער גיעפינט אונ עס זיינען אַריין אַגרופּע דאָקטוירים אונ בעאַמטע מיט דיא בעגלייטונג פון סלוצקין, אונ אַלע האָבין זיך אַרום זימלען גישטעלט, אונ סלוצקי האָט זייא אָנגיפאַנגען צוא ערקלערין אין וואָס עס בעשטייט זימילס משוגעת.

זימיל ווינשטאָק האט אָבער צו ווישין דיא דאָקטוירים זיין גוטין פריינד מנשה בלומענקראַנץ דער זעהען, ער האָט גיוואָלט שרייען אָבער ער האָט ניט בּיקאָנט דערום האט ער צו אים נור גיוואונקען מיט דיא אויגין, מנשה האָט דאָס אויך בעמערקט וויא ער ווינקט צו אים דערום האָט ער זיך אין אים גוט איין גיקוקט אונ האָט אַנישרייא גיטאָן: זימל ווינשטאָק! דוכט זיך איר זייט דאָס, וויא קומט איר אַהער? זימל האָט נאָך שטאַרקער גינומען ווינקען צו אים צום צייכין דאָס ער איז דאָס טאַקע נאָר ער קאָן ניט ריידין, מנשה האָט גלייך גיהייסין מען זאָל אים אָפּ שרויפין.

סלוצקי איז שרעקליך ערשראָקין גיוואָרין אונ איז בלייך גיוואָרין וויא קאַלך ער האָט זיך אָבער מוט גיפאַסט אונ גיזאָגט: אום גאָטעס ווילין שרויפט אים ניט אָפּ, ער וועט אַלעמען צו שלאָגין, דער בייא איז זימלס גיזיכט טרויעריג גיוואָרין אונ פון זיינע אויגין האָבין טרערין גירונען, „ניין! האָט מנשה גישריען — מען זאָל אים גלייך אָפּ שרויפין" זימיל איז גלייך אָפּ גישרויפט גיוואָרין אונ וויא ער איז לויז גיוואָרין איז ער מנשהען אויפין האַלדז גיפאַלין אונ האָט זיך בענגאָסין מיט טרערין, אונ פון פריידע האָט ער אָנפאַנגס איין וואָרט ניט גיקאָנט אויש ריידין, סלוצקין האָט פון שרעק וויא קדחת גיטרייסילט, ענדליך איז זימל צו זיך גיקומען אונ האָט מיט טרערין גיזאָגט צו אַלעמען: מיינע העררין! איך בין שוין היר פון דרייא יאָר איין גישלאָסין גיוואָרין דורך דעם דאָקטער סלוצקי מיט דעם אוים רייד דאָס איך בין וואַנזיניג, אונ איך האָב דאָס גימאַלט אָן זיך ניט גימערקט זאָ וויא איך מערק יעצט אויך ניט, אונטער דיא צייט בין איך גיקורירט גיוואָרין מיט אַלע טיראַנישע קוראַציעס דאָש איך האָב דאָס קוים איבער גיטראָגין, אונ אויך היינטע האָט מיר סלוצקי איין גישרויפט דער פאַר וואָס איך האָב גיזאָגט דאָס איך וויל אייך בעטין איר זאָלט מיר בעטראַכטין אויב איך בין טאַקע משוגע צו ניט, אונ יעצט בעט איך אייך מיינע העררין איר זאָלט מיר גוט בעקוקין צו האָט סלוצקי רעכט אָדער איך האָב רעכט.

דורך וואָס פאַר איין אורזאַך איז בייא אייך דער דאָקטאָר סלוצקי אין פערדאַכטונג ער זאָל אייך אומזאָנסט משוגע מאַכין האָבין אַלע ערצטע זימלען גיפרעגט.

דיא אורזאַכע איז אַליבּעס אינטריגע — האָט זימיל גיענטפערט — דען ער ליבּט דיא וועלכע ליבּט מיר, אונ פיליכט איז עס דעם העער בלומענקראַנץ בעקאַנט.

יַא יַא, דָאס אִיז רִיכְטִיג — הָאט בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ גִיזַאגְט — אִיךְ ווייס דָאס דִיזֶער טִירַאן הָאט אִים דוּרְךְ אַבְּלוֹיזֶע לִיבֶּעס אִינְטְרִיגֶע הִיר אַיינְגִישְׁפַּארְט.

אַלֶע דָאקְטוֹרִים הָאבְּן זִימְלֶען גוּט בֶּעטְרַאכְט. אוּנ הָאבְּן אוֹיף אִים קַיין וואָן צַייכֶין נִיט גִיפוּנֶען, אוּנ זַייא הָאבְּן פְרִיזְנַאיֶעט דָאס עֶר אִיז פָאלְקָאם גִיזוּנְד, אוּנ דֶעהֶער אִיז דֶער דֶערְשְׁרָאקֶענֶער קְלוּצְקִי גְלַייךְ אַרֶעסְטִירְט גִיוָוארְין, אוּנ זִימְל ווַיינְשְׁטָאק אִיז בֶּעפְרַייט גִיוָוארִין.

אִיר זַייט אַלֶעס רֶעטוּנְגְס אַיינְגִיל הִיר פוּן גָאט גִישִׁיקְט גִיוָוארְין — הָאט זִימְל צוּ מְנַשֶׁהֶען מִיט פְרֵיידֶע גִיזָאגְט — אִיךְ בִּין נִיט אִים שְׁטַאנְדֶע אַייךְ אָפּ צוּ דַאנְקֶען פַאר דִיא בֶּעפְרַייאוּנְג פוּן דִיא דְרַייא יָארִיגֶע שׁוּועֶרְלִיכֶע אַיין שְׁפַּארוּנְג.

אִיר בְּרוֹיכְט מִיר נִיט צוּ דַאנְקֶען — זָאגְט מְנַשֶׁה — אוּנ אוֹיךְ אִיז דָאס נִיט יֶעצְט דִיא צַייט, אִיר נֵייטִיגְט זִיךְ אוֹיס צוּ רוּעֶן פוּן אַייעֶר לַאנְגֶע גִיפַיינְקֶנִעשׁ, אוּנ דֶערוּם מוּזְט אִיר מִיט מִיר אַרִיבֶּער פָארִין אוֹיף מַיין קְוַוארְטִיר, אוּנ דָארְטִין וָועלִין מִיר זִיךְ אַיינֶער דֶעם־אַנְדֶערִין דֶער צֵיילִין אוּנְזֶערֶע גִישִׁיכְטִין, אוּנְזֶערֶע לֵיידִין אוּנ פְרֵיידִין, אוּנ זַייא זַיינֶען בֵּיידֶע טַאקֶע אַוֶועק גִיפָארִין צוּא מְנַשֶׁהֶען אוֹיפִין קְוַוארְטִיר.

52) פָארְט זֶעצוּנְג.

אַלֶעס זִימְל ווַיינְשְׁטָאק הָאט זִיךְ בַּייא מְנַשֶׁהֶען אוֹיפִין קְוַוארְטִיר אוֹיס גִישְׁלָאפִין אוּנ אוֹיס גִירוּט, הָאט אִים מְנַשֶׁה פְרִינְגְלַאסֶעט צוּ זַיין טַייא טִישׁ אוּנ הָאבְּן זִיךְ גִיזֶעצְט שְׁמוּעֶסִין אַלֶעס גוּטֶע פְרַיינְד.

הַיינְט דֶער צֵיילְט מִיר וִויא קוּמְט אִיר הִיר הֶער מְנַשֶׁה? הָאט זִימְל אִים גִיפְרֶעגְט — וִויא אַזוֹ הָאט אִיר אַלֶעס אַיין עֶנְגִיל עֶר שַׁיינְט־מִיר צוּא בֶּעפְרַייעֶן פוּן מַיין שְׁרֶעקְלִיכֶע גִיפַיינְקֶנִעשׁ?, אִיר מוּזְט נָאךְ גִיווִיס נִיט וִויסִין דָאשׁ אַייעֶר פְרוֹיא אוֹיךְ אַייעֶר שְׁווִיגֶער פָאטֶער אוּנ מוּטֶער בֶּעדַייהֶען זִיךְ שְׁטַארְק פַאר וָואס זַייא הָאבְּן אַייךְ פוּן זִיךְ פַאר יָאגְט, זַייא הָאבְּן זִיךְ דֶער וואוּסְט דָאס דִיא פְרוֹיא מִיט וֶועלְכֶע זַייא הָאבְּן אַייךְ פַאדָאזֶרֶעוַואיֶעט אִיז עֶס נָאר אַייעֶר מוּטֶער גִיוֶועזְן, אַייעֶר פְרוֹיא ווֵיינְט נָאךְ אַייךְ שְׁרֶעקְלִיךְ, אוּנ פִילַייכְט וֶועל אִיךְ דָאס הָאבְּן דֶעם גְלִיק אִיר פוּן אַייךְ אָן צוּא זָאגִין?.

נֵיין, הָאט מְנַשֶׁה גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ בִּין שׁוֹין נָאךְ דֶעם צוּ הוֹיזֶע גִיוֶוען, אוּנ אִיךְ בִּין שׁוֹין ווִידֶער מַאלְם הֶערוֹיס גִיטְרִיבִּין גִיוָוארִין, מְנַשֶׁה הָאט אִים אַלֶץ דֶער צֵיילְט וָואס מִיט אִים הָאט פַּאסִירְט אוּנְטֶער דֶער צַייט, אוּנ־אוֹיךְ וִויא עֶר אִיז מִיט אַוואוּנְדֶע בַּארִין צוּפַאל מִיט דְרֶעזֶעלִין אִין בֶּרְלִין צוּ זַאמֶען גִיקוּמֶען.

נוּא, וִויא קוּמְט אִיר אָבֶּער אַהֶער? הָאט אִים זִימְל גִיפְרֶעגְט — צוּא נוּר אַלֶעס עֶרְלַייז עֶנְגִיל הָאט אַייךְ גָאט אַהֶער גִישִׁיקְט.

הִיר קָאמֶע אִיךְ גָאר נַאטִירְלִיךְ — הָאט מְנַשֶׁה גִיעֶנְטְפֶערְט — אַלֶעס אִיךְ הָאבּ אִין בֶּרְלִין מַיין סְטוּדְיוּם גִיעֶנְדִיגְט בִּין אִיךְ אִין פֶּעטֶערְסְבּוּרְג גִיוֶוען עֶקְזַאמֶען צוּ מַאכִין, אִיךְ הָאבֶּע עֶס אִין אַייניגֶע מָאנְהַייטִין דוּרְךְ גִימַאכְט, אוּנ זִישׁ צוּא

גלִיק

גְלַייךְ אַשְׁטֶעלֶע בֶּעקוּמֶען הִיר אַיין פָּאלְקָאוָאיֶער דָאקְטֶער צוּ וָוערִין, אִיךְ הָאבּ זָאגַאר גִיוָואלְט פְרִיעֶר צוּ מַיין דְרָעזֶלֶען צוּ פָארִין, נוּר אִיךְ בִּין שְׁטְרֵיינְג פַּאר בָּאטִין גִיוָוארִין מַיין שְׁטֶעלֶע גְלַייךְ צוּ בֶּעטְרֶעטִין, נָאר אִיךְ הָאף דָאס אֵין פֶערְלוֹיף אַיין מָאנַהַייט וָועל אִיךְ אַיין אָטְפּוּסְק בֶּעקוּמֶען אוֹיף אַפָּאר חֳדָשִׁים, אוּנ אִיךְ וָועל זִיךְ גְלַייךְ אָטְפְּרַאוֶוען קַיין בֶּערְגֶעבְּכִיף צוּ מַיין פְרוֹי אוּנ קִינְד אוּנ אִיךְ וָועל מִיר דָארְטִין פֶערְבְּרֵיינְגֶען מִיט מַיינֶע אַלְטֶע גוּטֶע פְרַיינְד, אוּנ אִיךְ וָועל זָעהֶן צוּ דָער גֵיין וָוער עֶס זַיינֶען מַיינֶע פַיינְדֶע וָועלְכֶע הָאבִּין מִיט מִיר בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעס אוֹיף גִישְׁפִּילְט אוּנ אִיךְ וָועל פוּן זֵייא רַאכֶע נֶעמֶען.

וִויא אִיךְ בִּין הִיר גִיקָאמֶען הָאבִּין אַלֶע הִיזִיגֶע עֶרְצְטֶע אִין מַיין עֶהְרֶע אַיין בַּאל גִימַאכְט, אוּנ הָאבִּין מִיר בֶּעווירְדִיגְט מִיט זֵייעֶרֶע פְּרִיגְלַאסֶענֶעס צוּבֶּעזוּכִין זֵייעֶרֶע הָאסְפִּיטַאלִין, אוּנ נַייל סְלוּצְקִי אִיז אוֹיךְ גִיוֶועזִין אוּנְטֶער זֵייא הָאט עֶר מִיר פְּרִיגְלַאסֶעט אִין זַיין דוּל הוֹיז, אוּנ דוּרךְ דֶעם זַייט אִיר עֶרְלַייזְט גִיוָוארִין, דָאס אִיז נוּר אַרוֹיש צוּ זֶעהֶן גָאטְהַייט, הֵיינְט דָער צֵיילְט מִיר זִימְל וִויא אַזוֹ אִיר זַייט אִין דִיא הֶענְט פוּן דֶעם טִירַאן סְלוּצְקִין אַרַיין גִיפַאלִין.

זִימְל הָאט מְנַשֶׁהְען דֶער צֵיילְט אַלֶעס רִיכְטִיג וִויא אוּנְז אִיז שׁוֹין בֶּעקַאנְט, אוּנ אַלֶעס עֶר הָאט גִיעֶנְדִיגְט מִיט דֶעם דָאס נוּר דוּרךְ זַיין גִירְדֶע צוּ זֶעהֶען זִיךְ מִיט יוֹסֵף לֶעאָנְטַאל הָאט אִים צוּא דֶעם אוּמְגְלִיק גִיבְּרַאכְט, הָאט צוּא אִים מְנַשֶׁה גִיזָאגְט.

אִיךְ הָאבּ אַייךְ וֶועגִין יוֹסִיפִין אַטְרוֹיעֶרִיגֶע נַאכְרִיכְט מִיט צוּ טֵיילִין, מַיין פְרוֹי הָאט מִיר דֶער צֵיילְט דָאס עֶר אִיז הִיר גִישְׁטָארְבִּין, עֶר אִיז פְּלוּצְלוּנְג פֶערְפַאלִין גִיוָוארִין אוּנ נַאכְהֶער הָאט מֶען גִיזָאגְט דָאס מֶעהָאט אִים גִיפוּנֶען אַדֶער טְרוּנְקֶענֶעם אִין וַוייסִיל.

אָ גָאט! יוֹסֵף אִיז גִישְׁטָארְבִּין! הָאט זִימְל וַויינְשְׁטָאק אוֹיס גִישְׁרִיעֶן אוּנ הָאט זִיךְ פֶערְטִיפְט אִין גִידַאנְקֶען.

אִיר וַוייסְט הֶער בְּלוּמֶענְקְרַאנְץ — הָאט זִימְל גִיזָאגְט נָאךְ אַלַאנְגִין טְרַאכְטִין — אִיךְ דֵיינְק דָאס עֶר מוּז אוֹיךְ זַיין אַקְרְבָּן פוּן דִיא חַיּוֹת רָעוֹת דִי מֶענְשִׁין טְהִירִין, זָא וִויא זַיין פָאטֶער, אוּנ אוֹיךְ דוּרךְ דֶעם זָעלְבִּין סְלוּצְקִי אִיז עֶר דוּרךְ גִיקוּמֶען.

עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ — זָאגְט מְנַשֶּׁה — נָאר אִיךְ וָועל זָעהֶן צוּ פְּרִיסְלָעדֶעוֶוען הִיר וֶועגְן זַיין טוֹיט.

אִיךְ וָועל דָא אוֹיךְ פֶערְבְּרֵיינְגֶען בִּיז אִיר וֶועט וֶועגְן אִים רִיכְטִיג דֶער נֵיין, דֶען עֶר אִיז גִיוֶוען מַיין בֶּעסְטֶער פְרַיינְד, זָאגְט זִימְל.

אוּמְגָאטֶעס וִוילִין — זָאגְט מְנַשֶּׁה — אִיר דַארְפְט הִיר מֶער נִיט פֶערְבְּרֵיינְגֶען וִויא אֵיינִיגֶע טֶעג בִּיז אִיר וֶועט זִיךְ אוֹיפִין גִיזִיכְט עֶטְוָואס אוֹיס בֶּעסֶערִין אוּנ נַאכְהֶער מוּזְט אִיר גְלַייךְ צוּ אַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין רֵייזִין.

לֶעבִּין נָאךְ דֶען מַיינֶע עֶלְטֶערִין ?! הָאט זִימְל מִיט פְרֵיידֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן פַר רַאנְץ זַיינֶען זֵייא פַּאר פֶערְשְׁטָארְבֶּענֶע פֶערְעכִינְט.

זַייא לֶעבִּין וואַרְשַׁיינְלִיךְ — ענְטְפֶערְט מְנַשֶּׁה — מִיט אֵיינִיגֶע מָאנְהַייטִין צוּרִיק הָאט מִיר מַיין פְרויא דֶער צֵיילְט דָאשׁ זֵייא לֶעבִּין, נָאר זַייא זַיינֶען פַאר פִינְשְׁטֶערְט טְרוֹיעֶרִינְדִיג נָאךְ אַייךְ, אוּנ אוֹיךְ רֶעבֶּעקָע הֶערְט נִיט אוֹיף צוּא טְרוֹיעֶרִין נָאךְ אַייךְ.

לֶעבִּין נָאךְ מַיינֶע עֶלְטֶערִין! אִיז מִיר נָאךְ טְרַייא רֶעבֶּעקָע! הָאט זִימִיל גִישְׁרִיעֶן — אִיךְ מוּז גְלַייךְ צוּ הוֹיזֶע פָארִין!

מְנַשֶּׁה הָאט זִימְלֶען אָבּ גִיהַאלְטִין אֵיינִיגֶע טֶעג בִּיז דִיא הָאר הָאט בַּייא אִים אָפּ גִיוואַקְסִין, אוּנ נָאכְהֶער אִיז זִימִל קֵיין בֶּענֶעבְסִיף אָוֶעק גִיפָארִין, דִיא נאַנְצֶע רַייזֶע אִיז עֶר גִיוֶעזֶן אִין פְרֵיידֶע אוּנ קוּמֶערְפָאלֶע. עֶר הָאט גִיצְוַייפִילְט אִין זַיינֶע עֶלְטֶערִינְס לֶעבִּין, אוֹיךְ הָאט עֶר גִיקְוֶועלְט דָאס פִּילַייכְט וֶועט עֶר גִיפִינֶען רֶעבֶּעקִין אַגִיהֵייִרַאטֶע מִיט אַיין צְווייטִין, אוּנ אֵיידֶער דָאס צוּ זֶעהֶן וָואלְט עֶר זִיךְ שׁוֹין בֶּעסֶער ווינְשִׁין אִין שַׁאוֹרֶע אוּנטֶער סְלוּצְקֶעם קוּרַאצֶע צוּ זַיין.

וויא עֶר אִיז צוּ גִיפָארִין צוּ דִי הוֹיז זַיינֶע עֶלְטֶערִין הָאט אִים אָנְגִיהוֹיבִּין דִיא הַארְץ שְׁטַארְק צוּ קְלַאפִּין, עֶר הָאט מוֹרָא גִיהַאט גְלַייךְ אִין הוֹיז אַרַיין צוּא גֵיין דֶען פִילַייכְט וֶועט עֶר שׁוֹין זַיינֶע עֶלְטֶערִין נִיט גִיפִינֶען נוּר נָאר אַיין אַנְדֶער בֶּעוואָהְנֶער, עֶר הָאט זִיךְ אָפּ גִישְׁטֶעלְט בַּיין טִיר אַיין צוּא הֶערִין וֶוער אוּנ וָואס עֶס וֶוערְט דָארְטִין גִישְׁפְּרָאכִין, אוּנ וַייל דָאס וואַר בַּייא נַאכְט הָאט אִים קֵיינֶער בֶּעמֶערְקְט.

53) דִיא גְלִיקְלִיכֶע עֶרְשַׁיינוּנְג.

אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק מִיט זַיין פְרויא לִיפְסָע הָאבִּין צַייט זֵייעֶר בֵּן יָחִיד אִיז פֶערְשְׁוואוּנְדִין גִיוָוארִין קֵיין לִיכְטִיגֶע מִינוּט נִיט גִיהַאט, דִיא וֶועלְט אִיז זַייא פִינְשְׁטֶער גִיוֶעזֶן, זַייא הָאבִּין אוֹיף קֵיין זַאךְ נִיט גִיקוּקְט נוּר זַייא הָאבִּין פַאר בְּרַאכְט אִין וויינֶען אוּנ קְלָאגִין! עֶס הָאט זִיךְ בַּייא זַייא קֵיין מָאל נִיט אוֹישׁ גִישֶׁעפְּט קֵיין טְרֶערִין, עֶס הָאט זִיךְ בַּייא זַייא נִיט גִיקָאנְצֶעט דִיא בִּיטֶערֶע רִידִינְדֶע טַעֲנוֹת, דִיא זַאלִין וֶועלְכֶע זַייא הָאבִּין פֶערְוָואנְט זַיינֶען פֶער וויסְטֶעט גִיוָוארִין, זַייא זַיינֶען צוּ גִישְׁלָאסִין גִיוָוארִין אוּנ זַיי הָאבִּין אִין זַייא נִימַאלְס אַרַיין גִיטְרָאטִין צַייט זִימִל אִיז נִיט גִיוָוארִין.

אַבְרָהָם הָאט גִיפַאסְט אַלֶע מָאנְטָאג אוּנ דָאנֶערְשְׁטָאג, אוּנ בַּייא זַיין אָפּ פַאסְטִין הָאט עֶר מֶער טְרֶערִין גִיבְּרוֹיכְט אַלֶעם שְׁפַּייזֶע, מִיט אַיין וָוארְט בַּיי זַיי הָאט אָנְשְׁטָאט שְׁפַּייזֶע טְרֶערִין גִידִינְט, אַם מֶערְסְטִין זַיינֶען זַייא אִין זֵייעֶר פָאדֶער שְׁטִיבֶּעלֶע גִיזֶעסִין אִין וֶועלְכֶע עֶס אִיז טְרוֹיעֶר גִילֶעגִין אִין אַלֶע ווינְקֶעלִיךְ, גְלַייךְ וויא דִיא וֶוענְט וָואלְט אוֹיךְ טְרוֹיעֶר טְרָאגִין נָאךְ זִימְלֶען, אַבְרָהָם הָאט דֶעם תְּהִלִּים פוּן הַאנְט נִיט אַרוֹישׁ גִילָאזִין אוּנ פְלֶעגְט זָאגִין מִיט אַצוּבְּרָאכֶענֶע הַארְץ אוּנ מִיט אַזַאנְפְטִין מוּרַאלִישִׁין נִיגוּן אַז דִי הַארְץ אִיז צוּ גַאנְצֶען דָאשׁ הֶערְצְדִיג, דִיא בֶּעסְטֶע צַייט אִיז פַאר זַייא גִיוֶעזֶן, דִיא אִין וֶועלְכֶע רֶעבֶּעקָע פְלֶעגְט צוּא זַייא אַרַיין קוּמֶען, דַאן פְלֶעגִין זַייא הָאבִּין פַאר וָועמֶען זֵייעֶרֶע הֶערְצֶער אוֹישׁ צוּא

גִיסְן, אונ זַייא הָאבְּן פוּן זַייעֶר קְלָאגְן אַיין אָפְּקְלַאנְג בַּאקוּמֶען פוּן אִיר, דֶעם זַיא הָאט עֶס וִויֶדער הָאלְט מִיט פִיל מֶער רִירִינְדֶע וָוארְטִין אַלֶעס זַיי, אונ דַאן אִיז שׁוֹין גִיוֶועֶן זַייעֶר חָאר פַּארְפּוּל, יֶענֶע מִינוּטִין אִיז בַּייא זַיי דִיא גְלִיקְלִיכְסְטֶע אִין דִיא גַאנְצֶע דְרַייא יָאר גִיוֶועֶן.

אַיין מָאל בַּייא נַאכְט אַלֶעס אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק הָאט דַאן אָפּ גִיפַּאסְט, אונ זַיינֶע טְרֶערִין הָאבְּן זִיךְ גִיקַייקִילְט אִין דִיא טֶעלֶער פוּן וָועלְכֶע עֶר הָאט גִיגֶעסִין, לִיפְּסֶע אִיז לֶעבְּן אִים גִיזֶעסִין דִיא קָאפּ אַרָאפּ גִילָאזִין אונ דִיא הֶענְט פַארְבְּרָאכִין, מִיט אִיר קָאפּ הָאט זִיא אָפְּט צוּ גִישָׁאקִילְט וִויא אַיינֶער בֶּעקְלָאגְט אַמֵת וֶוען עֶר הָאט שׁוֹין קַיין קְרַאפְט צוּ וַויינֶען, נוּר רֶעבֶעקְקַע הָאט לֶעבְּן זַיי אוֹיף אִיר קְלַאוִויר גִישְׁפִּילְט, דָאס הַייסְט זִיא אִיז קַאנְטָאר (חַזָן) גִיוֶועֶן קִינוֹת צוּ זָאגִין, אונ אַלֶעס אַבְרָהָם הָאט זַיין טְרֶערֶען בְּרָאט גִיעֶנְדִיגְט הָאט עֶר זִיךְ גִינוּמֶען תְּהִלִים צוּ זָאגִין מִיט זַיין רִירִינְדֶע מֶעלָדִיא, דֶער תְּהִלִים אִיז גְלַייךְ אוּים גִיוַויינְקט גִיוָוארִין פוּן זַיינֶע טְרֶערִין, אונ וָואס הֶעכֶער עֶר הָאט דִיא תְּהִלִים גִיזָאגְט הָאט אַלְץ רֶעבֶעקְקַע אִיר טָאן נִידְרִיבִּין אוֹיף אִיר קְלַאוִויר, אונ לִיפְּסֶע הָאט אַלְץ הַאסְטִיגֶער מִיטִין קָאפּ צוּ גִישָׁאקִילְט אונ אָפְּטֶער אַפַּאץ גִיטָאן מִיט דִיא הֶענְט אונ אַשְׁוִוירְלִיכִין אָכְץ גִיטָאן, פְּלוּצְלוּנְג הָאט לִיפְּסֶע אוּיס גִיבְּרָאכִין אִין אַיאָמֶערְלִיכִין גִיוַויין אונ הָאט צוּ אַבְרָהָמֶען גִיזָאגְט: דוּא הָאסְט שׁוֹין דַיין תְּהִלִים מִיט טְרֶערִין אוּיס גִיוַויינְקט אונ גָאט שִׁיקְט אוּנְז נָאךְ אַלְץ נִיט צוּ קַיין הִילְפֶע, וָוען מִיר הָאבִּין דֶעם חֶסֶד בַּייא גָאט נִיט פַאר דִינְט, דַארְף דָאס גָאט טָאן פוּן רֶעבֶעקְקֶעס וֶועגִין זִיא אִיז דָאךְ גִיוִוים אַיין רַיינֶע אונ בֶּעפְלֶעקְטֶע זֶעלֶע.

דָא הָאט רֶעבֶעקְקַע אִין אַיאָמֶער אוּיס גִיבְּרָאכִין אוֹיף אִיר אוֹיבֶּער שְׁטִימֶע בִּיז זִיא אִיז אָן קְרֶעפְּטִין גִיבְּלִיבִּין, אונ אִיר שְׁטִימֶע אִיז פֶערְשְׁטִיקְט גִיוָוארִין, אונ דִיא טוֹיטֶע שְׁטִילְקַייט הָאט וַוייטֶער גִיהֶערְשְׁט, נוּר אַבְרָהָם הָאט דִיא שְׁטִילְקַייט צוּ שְׁלָאגִין מִיט זַיינֶע תְּהִלִים זָאגִין, אונ וִויא עֶר אִיז גִיקוּמֶען צוּ דֶעם פָּסוּק: „אֱלֹקִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת, אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה“ דָאס קָאן מֶען טַייטְשִׁין: „גָאט קֶערְט אוּם אֵיינְצִיגֶע (קִינְדֶער) צוּ הוֹיזֶע, עֶר לַייזְט אוּיס דִיא גִיפַאנְגֶענֶע פוּן זַייעֶרֶע קֵייטִין, נוּר דִיא אָפּ קֶערֶער (פוּן גָאט) בְּלַייבִּין פֶערְשְׁמַאכְטֶעט פוּן דָארְשְׁט“ הָאט עֶר דֶעם פָּסוּק מִיט אַנוּאַרִימְקַייט גִיזָאגְט אונ אִיז אַקְלֵיינֶע וַוייל אַנְטְשְׁוִויגִין גִיוָוארִין, נַאכְהֶער הָאט עֶר מִיט אַפְּרֵייליכֶע מִינֶע גִיזָאגְט: אָט אִין דֶעם פָּסוּק גִיפִין אִיךְ פַאר זִיךְ אַטְרֵייסְט, בַּייא גָאט אִיז נָאךְ מִיגְלִיךְ אוּמְצוּקֶערִין מַיין אֵיינְצִיגֶע קִינְד נָאךְ זַיין דְרַייא יָארִיגֶע פֶּערְוָואגְלוּנְג, עֶר קָאן אִים פוּן קֵייטִין אוּיס לֵייזִין אונ אִים צוּ אוּנְז בְּרֵיינְגֶען, „הַלְוַאי פוּן דַיין מוֹיל אִין גָאטְס אוֹיעֶרִין“ הָאט לִיפְשֶׁע גִיזָאגְט אַזִיפְץ טָאנְדִיג — אָבֶער עֶס הָאט זִיךְ פַאר אוּנְז גָאר נִיט גֶעוִויזִין קַיין שְׁטְרַאל הָאפֶענוּנְג, אונ פִילַייכְט וֶועט אוּנְזֶער זִימְל טַאקֶע קוּמֶען אָבֶער מִיר וֶועלִין שׁוֹין דַאן נִיט לֶעבִּין.

אִיר וֶועט לֶעבִּין! הָאט אַיין בֶּעקַאנְטֶער שְׁטִימֶע פוּן הִינְטֶערִין טִיר אוֹיש גִישְׁרִיעֶן, אַלֶע זַיינֶען וִויא עֶרְשְׁטוֹינֶערְט גִיבְּלִיבִּין אונ הָאבִּין גִיקֶערְט זַייעֶרֶע בְּלִיקִין

צוּם

צום מיר וועלכע האט זיך מיט האסט גיעפינט אונ עס איז ארין זימל ווינשטאק.

אלעס אברהם האט אויף אים אויס גישטעלט זיינע פייכטע אויגין וויל ער האט אים אנפאנגס ניט ער קאנט, איז שוין אים ליפשע אויפין האלדז גילעגין אונ גישריען: מיין איינציגע קינד! מיין לעבין אונ מיין טרייסט!... אונ אברהם האט וויא אונזער פאטער יעקב אויס גישריען: איך קאן שוין שטארבין ווען גאט האט מיר מיין זאהן צוריק בעוויזין!... אונ רעבעקע האט זיך אויף גישטעלט אונ גישריען. מיין ליכט אונ מיין הילף!... אונ אלעס ער האט איר אומגיארעמט האבין זייא ביידע זודיקע טרערין פאר גאסין........ — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

דיא גייסטליכע שפירונגען וועלכע דיא פיר גליקליכע פערזאנען האבין דאן גישפירט קאן איך מיט מיין פעדער ניט אויס שרייבין, דען שפירונגען זיינען פיל ערהאבענער אלעס ווארטין, אונ מיט מיין פעדער וועל איך זיי נור פערמאגערין, נור דער לעזער קאן זיך זעלבסט גייסטליך פאר שטעלין וואס דארטין האט זיך גיטאן.

אלעס דיא ערשטע איבער ראשינדע שטונדע איז אריבער, האט זיי זימל דער:ציילט אלעס וואס מיט עם האט פאסירט, אונ זייא האבין אים אויך דער ציילט וואס דא האט גיטראפין, אונ נאכהער איז רעבעקע צו הויזע גינאנגען מיט פאלער פריידע, נור זיא האט צו הויזע קיינעם ניט דער ציילט פון דעם גאסט, וויל אירע וויזיטין אין ווינשטאקס הויז האט פון איר פאטער איין גיהיים גימוזט זיין.

דיא וואונדין פון אונזער אלע ליידינדע פערזאנען איז שוין ביסליך וויש אויס גיהיילט גיווארין, נור איין גיזינד איז נאך גיבליבין אין אשלעכטע לאגע אונ דאס איז דיא הויז פון יצחק לעווענטאל, זיין ארמוטה האט זיך וואס וויטער אלץ מער גישטארקט, ער איז שוין ארויס פון זיין אלטע קוואטיר וועלכע איז בעשטאנען פון עטליכע צימערין, אונ האט זיך מיט זיין דלות ארין גיקליבין אין איין איינגע קליינע שטיבעלע, לאמיר ליבע לעזער אים מאכין אבעזוך אין זיין נייע דירה.

54) דיא אומגליקליכע לאגע

פאר טאג פינף אזייגער, דער שנייא האט דיא וועלט בדעקט, דער פראסט האט גיברענט, ביי אונזער יצחק לעווענטאל אין שטיבעלע האט גברענט אקליינע ליכטעלע וועלכע איר פייער האט ניט גיקאנט בעלייכטין דיא גידיכטע פינשטערנעס פון דיא ארימע שטיביל, דער וואהנונג איז קליין איינג אויך נידעריג, אויף דיא דילין איז אן גיטרייסילט שטרוי מיט מעקנע וועלכע עס האט זיך אן גיטרייסילט פון די בעטצוג, אין די שפאלטין פון די ווענט גלימצערט דיא אן גיפרארענע שנייא, די ווענט זיינען נאס אונ האפין גרינליך פון ווילגאטין, דיא שויבין פון דיא פענשטער זיינען אן גיקליידעט מיט אדיקין פאנציר פון אן ניפרארענע אייז, אויף איין אלטין שטול מיט אפ גיבראכענע פארענצין זיצט

יִצְחָק לֶעֳוָנְטַאל אוּנ שְׁרַייבְּט זַיינֶע אַרְטִיקְלֶען אִין דִיא גַאזֶעטִין פוּן וָואס עֶר הָאט פַארְדִינְט־קוֹים קוֹים דִיא נְשָׁמָה צוּ דֶער הַאלְטִין, נָאר פוּן פִיל אַרְבֶּעטִין דִיא גַאנְצֶע נַאכְט אִיז אוֹיף אִים אַשְׁלָאף גִיפַאלִין אוּנ אִיז אַנְדְרֶעמוּלְט גִיוָוארִין אָנְשְׁפַּארִינְדִיג זִיךְ אָן טִישׁ, אִין מִיטִין זַיין קָאפּ אִיז פוּן פִיל צָרוֹת דִיא הָאר אוֹיס גִיקְרָאכִין אוּנ גִיוָוארִין אַפְּלִיךְ דֶעם פְּלִיךְ הָאבִּין אַרוּם גִירִינְגִילְט הָאר וָועלְכֶע אִיז שׁוֹין גְרָאה גִיוָוארִין פוּן שְׁמֶערְצִין, עֶר הָאט גִיטְרָאגִין אַיין אַלְטִין פַאר לַאטֶעטִין מַאנְטִיל אוּנ אוֹיף דִיא פִים אַלְטֶע פַאנְטָאפִיל, פוּן דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע קֶעלְט וָועלְכֶע הָאט גִיהֶערְשְׁט אִין שְׁטִיבֶּעלֶע הָאט אִים גִיטְרַייסִילְט דִיא בֵּיינֶער, אִין דִיא גַאנְצֶע הוֹיז אִיז שְׁטִיל גִיוֶועז עֶס הָאט זִיךְ נָאר לֶעֳוָנְטַאלְס חְרָאפֶּען גִיהֶערְט, וַוייל דִיא אִיבֶּערִיגֶע זִיבִּין פֶּערְזָאנֶען וָועלְכֶע עֶס הָאבִּין זִיךְ דָארְטִין גִיפוּנֶען הָאבִּין נִיט גִישְׁלָאפִין, יַא, רִיכְטִיג נָאךְ זִיבִּין פֶּערְזָאן הָאבִּין זִיךְ אִין דֶער קְלֵיינִינְקֶע שְׁטִיבֶּעלֶע אַיין גִיהַאלְטִין; רָאזֶע מִיט גַבְרִיאֶלִין אוּנ דִיא דְרַייא קְלֶענֶערֶע קִינְדֶער, זָאפְיֶע זַייעֶר מוּטֶער, אוּנ זָאפְיֶעס מוּטֶער דִי אַלְטֶע וַואנְזִינִיגֶע, קֵיינֶער פוּן זַייא הָאט גִישְׁלָאפִין, וַוייל דֶער פְרָאסְט דֶער צוּא דֶער הוּנְגֶער אוּנ בַּייא אֵיינִיגֶע דִיא קְרַאנְקְהַייט הָאט פַאר וָואגִילְט פוּן זַייא דֶעם שְׁלָאף.

אִין אַיין ווִינְקִיל פוּן שְׁטוּב לִיגְט זָאפְיֶעס מוּטֶער אוֹיף דֶער עֶרְד אַזַאק אוּנְטֶער גִיבֶּעט, מִיט אַיין אַלְטִין צוּ רִיסֶענֶעם קוּרְצִינְקִין פוּטֶערִיל אִיז זִיא צוּא גִידֶעקְט דוּרְךְ וָועלְכִין עֶס הָאבִּין נַאקֶעטֶע פִּישׁ אַרוֹיס גִישְׁטֶעקְט, דֶער בַּייא אוֹיף אַבְּרַייטִין שֶׁענִיק זַיינֶען גִילֶעגִין דִיא פִינְף קִינְדֶער — אוּנְטֶער זַייא אִיז גִיוֶועזְן בְּלוּמִינְקֶע וָועלְכֶע אִיז גִיפֶעהְרְלִיךְ קְרַאנְק גִיוֶועזְן אוֹיף שְׁווִינְזוּכְט — אַלֶעמֶעס גִיזִיכְפִּין אִיז בַּדֶעקְט מִיט אַפִּינְשְׁטֶערְנֶעס, אוֹיף זַייעֶרֶע בְּרֶעמֶען הָאט גִישָׁאטִינְט דֶער טוֹיט, דִיא קֶערְפֶּערְס אִיז הַיילֶע הוֹיט אוּנ בֵּיינֶער וָועלְכֶע הָאבִּין גִיצִיטֶערְט פוּן הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט, אַנְטְקֶעגִין זַייא אִין אַ צוּ בְּרָאכֶענֶע בֶּעטִיל אִיז גִילֶעגִין זַייעֶר מוּטֶער וָועלְכֶע הָאט זִיךְ גִיקִיקִילְט אוֹיף דִיא זַייטִין פוּן יְסוּרִים, אִירֶע בֵּיינֶער הָאבִּין זִיךְ גִיטְרַייסִילְט פוּן אַיין שְׁרֶעקְלִיכֶע הִיץ קְרַיינְק אִין וָועלְכֶע זִיא לִיגְט שׁוֹין פוּן הִיפְּשֶׁע עֶטְלִיכֶע טֶעג, אַרוּם אִירֶע אוֹיגִין אִיז בְּלָאהְלִיךְ, אִיהְרֶע בַּאקִין זַיינֶען אַיין גִישְׁרוּמְפִּין, אוּנ אִיר גִיזִיכְט אִיז שְׁוַוארְצֶער פוּן שְׁוַוארְץ, אִירֶע לִיפִּין זַיינֶען בְּלַאס צוּא שְׁפָּאלְטִין בִּיז רוֹיטֶע פְלֵיישׁ, אַטוֹיטֶע שְׁטִילְקַייט הָאט גִיוֶועלְטִיגְט אִין דֶער גַאנְצֶער שְׁטִיבֶּעלֶע, קֵיינֶער הָאט זִיךְ נִיט גִיוַואגְט אַוָוארְט אוֹיס צוּ רֵיידִין, אוֹיךְ קֵיינֶער הָאט פוּן פִיל וַוייטָאגִין נִיט גִיסְמַייעֶט אַקְרֶעכְץ צוּא טָאן, סֶעזָאל דֶער מִיט דֶעם פַאר מַאטֶערְטִין פָאטֶער נִיט אוֹיף וָועקִין פוּן שְׁלָאף, זָאפְיֶע הָאט גִיהַאלְטִין דִיא אוֹיגִין אָפִין אוּנ הָאט גֶעבַּאךְ גִיקוּקְט אוֹיף אִיהְרֶע קִינְדֶער וָועלְכֶע גַייעֶן אוֹיס פוּן הוּנְגֶער אוּנ טְרַייסְלֶען זִיךְ פוּן קֶעלְט —, דִיא אַלְטֶע מְשׁוּגָענֶע לִיגְט שְׁטִיל אוּנ פוּן אִיהְרֶע אוֹיגִין פִינְקִילְט פַייעֶר אַזוֹ וִויא פוּן דִיא אוֹיגִין פוּן אַהוּנְגֶערִיקֶע ווִילְדֶע טְהִיר — פְּלוּצְלוּנְג הָאט זִיא אוֹיף גִיהוֹיבִּין אִיר אָבּ גִינָאלְטֶע קָאפּ אוּנ הָאט זִיךְ גִיזֶעצְט אוּנ אִיז לַאנְגְזָאם אוֹיף גִישְׁטַאנֶען, מִים אִיר קָאפּ הָאט זִיא גִישָׁאקִילְט הִין אוּנ הֶער, אִיר אוּנְטֶערְסְטֶע גְרָאבֶּע לוּפּ

וועלכע

װעלכֶע אִיז אַרָאפּ גִיהַאנגֶען הָאט זִיךְ גִיטְרַייסְלְט אָן אַיין אוֹיפְהֶער, אִיר בְּלַייכֶע שׁוּידֶערְלִיכֶע גִיזִיכְט הָאט זִיא פַאר קְרִימְט, אִיר גִישְׁטַאלְט הָאט אוֹיס גִיגֶעבִּין דַייעֶר הֶעסְלִיךְ, זִיא אִיז פַּאמֶעלִינְקֶעס צוּ גִינַאנְגֶען צוּם טִישׁ אוּנ הָאט אִיר דַארֶע הַאנְט גִישְׁטְרֶעקְט אִיבֶּערִין פַייעֶר פוּן דִיא לִיכְט אִיר אָן צוּ וַוארִימֶען פוּן קֶעלְט, זִיא הָאט אָבֶּער שְׁטַארְק פַאר בְּרֶענְט אִיהְרֶע שְׁפִּיצִין פִינְגֶער, דַאן הָאט זִיךְ בַּייא אִיר אַרוֹיס גִירִיסִין אַשְׁרֶעקְלִיכֶער בְּרוּם, פוּן דֶעם בְּרוּם הָאט זִיךְ יִצְחָק אוֹיף גִיחַאפְּט, אוּנ הָאט דָער זֶעהֶען וִויא דִיא שְׁוִוינֶער שְׁטֵייט לֶעבִּין אִים.

וָואס טוּט אִיר דָא שְׁוִוינֶער מוּטֶער? וָואס פַאר לַאנְגְט אִיר? הָאט אִיהְר יִצְחָק גִיפְרֶעגְט; אוּנ וַוייל עֶר הָאט גִימֵיינְט דָאס אַלֶע הוֹיז לַייטֶע שְׁלָאפִין הָאט עֶר מִיט אִיר גַאנְץ שְׁטִיל גִירֶעט עֶר זָאל קֵיינֶעם נִיט אוֹיף וֶועקִין — גֵייט שְׁוִוינֶער מוּטֶער לֵייגְט זִיךְ אוֹיף אֵייעֶר אָרְט, וֶועקְט נִיט אוֹיף מִיט אֵייעֶרֶע קוֹלוֹת זָאפְּיֶען מִיט דִיא קִינְדֶער...

אִיךְ בִּין אוֹיף — הָאט רָאזֶע גִיזָאגְט — אִיךְ וַוארֶעם בְּלוּמִינְקֶעס לַייבֶּעלֶע װעלְכֶע אִיז פַאר קֶעלְטֶעט וִויא אַשְׁטִיק אַייז.

אִיךְ שְׁלָאף אוֹיךְ נִיט — זָאגְט גַבְרִיאֵל — וַוייל דָער הוּנְגֶער לָאזְט מִיר נִיט אַיין שְׁלָאפִין.

אָה מַיינֶע טְהַייעֶרֶע קִינְדֶערְלִיךְ! הָאט יִצְחָק גִיזָאגְט זִיפְצֶענְד — אִיךְ הָאבּ גִימֵיינְט אַז אִיר שְׁלָאפְט...

יִצְחָק! — הָאט זָאפְיֶע אַרוּף גִיטָאן — בְּעמִיהְע זִיךְ אוּנ דָער לַאנְג מִיר אַבִּיסִיל וַואסֶער, אִיךְ בִּין שְׁרֶעקְלִיךְ דָארְשְׁטִיג דִיא הִיץ בְּרֶענְט אִין מַיינֶע בֵּיינֶער אַגַאנְצֶע נַאכְט.

אִיךְ דָער לַאנְג דִיר גְלַייךְ מַיין וַוייבּ! — הָאט יִצְחָק גִיעֶנְטְפֶערְט — נָאר פָארְהֶער מוּז אִיךְ דַיין מוּטֶער אוֹיף אִיר גִילֶעגֶער אוּמְקֶערִין — אִיר זָאלְט נִיט אָן רִירִין דִיא פַּאפִּירִין! — הָאט עֶר צוּ דִיא שְׁוִוינֶער גִישְׁרִיעֶן װעלְכֶע הָאט שׁוֹין אוֹיס גִישְׁטְרֶעקְט דִיא הֶענְט דִי פַּאפִּירִין אַהַאפּ צוּ טָאן — גֵייט לֵייגְט זִיךְ שְׁלָאפִין.

דַאס — דָאס! אִיךְ נֶעם — הָאט דִיא מְשׁוּגֶענֶע גִיזָאגְט וַוייזִינְדִיג אוֹיף דִיא אָן גִישְׁרִיבֶּענֶע פַּאפִּירִין.

טְרֶעט אָפּ! — הָאט יִצְחָק אוֹיס גִישְׁרִיעֶן אוּם אִיהְר צוּ דָער שְׁרֶעקִין — װעֶן נִיט וֶועל אִיךְ מוּזִין מִיט אַייךְ זִיךְ פְּרָאסְט בְּעהַאנְדְלֶען.

וַוייא אִיז מִיר יִצְחָק! — הָאט זָאפְיֶע גִיקְלָאגְט — דָער בְּרֶענוּנְג פוּן מַיין דָארְשְׁט וֶועט מִיךְ פַאר בְּרֶענֶען, הָאבּ אוֹיף מִיר רַחֲמָנוּת אוּנ דָער לַאנְג מִיר אַבִּיסִיל וַואסֶער.

אִיךְ קָאן פוּן אָרְט נִיט אָפּ טְרֶעטִין וַוייל אִיךְ הָאבּ מוֹרָא דָאס דַיין מוּטֶער וֶועט צוּ רֵייסִין דִיא פַּאפִּירִין אוֹיף װעלְכֶע אִיךְ הָארֶעוֶע שׁוֹין פוּן עֶטְלִיכֶע נֶעכְט, גַבְרִיאֵל! הָאט יִצְחָק גִיזָאגְט — דָער לַאנְג דִי מַאמֶע אַטְרוּנְק, דוּ בִּיזְט דָאךְ וַואךְ.

נֵיין, עֶר זָאל נִיט גֵיין — הָאט זָאפְיֶע גִיזָאגְט — אִיךְ וֶועל שׁוֹין וַוארְטִין

אויף דיר, דען איך האב מורא דאס ער וועט זיך פאר קעלטין גייענדיג באקעט אין זא איין שרעקליכע קעלט.

„עס קען מיר שוין קעלטער ניט זיין וויא דא ליגענדיג“ — האט גבריאל גיזאגט אונ איז גלייך אויף גישטאנען.

טרעט אפ! האט יצחק גישריען. צוא דיא אלטע וועלכע האט פארט גיוואלט דיא פאפירין נעמען.

„מאמינקע, די וואשר איז אין קרוג פאר פראריו“ זאגט גבריאל צו די מוטר.

צוא ברעך מיין זון דיא אייז אונ בעקום אביסיל וואסער — האט זאפיע גיענטפערט.

די אייז איז זייער גראב איך קאן עס ניט ביי קאמען — האט גבריאל גזאגט.

יצחק, אמווייניגסטין צו ברעך דיא אייז — זאגט זאפיע מיט אגיוויין — ווען איך האב שוין קיין אנדער לאבונג ניט וויא וואשער, גיב זעה מיר לכל הפחות אביסיל וואסער, מיין צונג איז פון דארסט פאר שארפעט.

„אה מיין גאט! וואס זאל איך טאן? דיין מוטער טרעט ניט אפ“ — האט יצחק גישריען מיט א צו בראכענע הארץ — אונ די משוגענע האט גצארנט אונ גיברומט — «טוא דוא איר ארויף, זאפיע! אמאל פאלגט זיא דיר».

מאמע לייג זיך שלאפין! דער פאר וועל איך דיר געבין מארגין אגוטע זאך — האט זאפיע צוא איר גיזאגט.

דאס — דאס! האט דיא משוגענע גיזאגט — אונ זיא האט מיט קראפט גיוואלט דיא פאפירין ביא יצחקין ארויס רייסין, יצחק האט גינומען די לינע אונ האט איר גיפאכט דיא משוגענע צו דער שרעקין, נאר אומזאנסט! זיא האט אים גיחאפט בייסין דיא הענט, אונ פון איהרע אויגין האבין פאר צאהרין פונקען גישפריצט.

גייט לייגט זיך שלאפין! האט יצחק מיט אדאנער שטימע גישריען אונ האט מיטין לינע איבערין טיש גיקלאפט, ביז זיא האט זיך דער שראקין אונ איז אנטלאפין, יצחק האט איר נאך גיזאגט אונ גישריען: גישווינט לייגט זיך שלאפין ווען ניט וועל איך אייך שלאגין!!.

דיא משוגענע האט זיך דער שראקין פון זיין שרייען אונ פון דיא קלעפ פון זיין לינע איז זיא גישווינד גיפאלין אויף איהר גילעגער אונ האט גיברומט אונ גיראוועט אן איין אויפהער.

דיא קינדער וועלכע האבין גימיינט אז דער פאטער שלאגט איר טאקע, האבין זיך פאר נאנדער גיוויינט אונ גיזאגט: טאטינקע! שלאג ניט אונזער באבין, שלאג ניט אונזער באבין, טאטינקע!.

דער אוים זעהן פון יצחקס שטיבעלע, זיין ביטערע ארמוטה, דער פיין פון זיין יונגע פרוי אין וועלכע עס האט גיברענט אשרעקליכער ערצינדונג, דער ברומונג פון זיין אלטע משוגענע שווינער וועלכע האט גיראוועט וויא אהונגעריגער וואלף, אונ דער גיוויין פון דיא קינדערליך וועלכע בעטין זיך

ביא

בַּייא זַייעֶר פָּאטֶער עֶר זָאל נִיט שְׁלָאגִין דִיא בָּאבִּין, אָט דִיא אַלֶע שְׁרֶעקְלִיכֶע אִין פַּאר גְלַייכוּנג צוּ זַיין פָּארִינִין גְלִיקְלִיכִין לֶעבִּין, אִיז אִים שְׁטַאנְדֶע צוּ רִירִין דֶעם לֶעזֶערְס הַארְץ, עֶס נֶעמְט אָן אַשׁוּידֶער אוּנ אַפְּארְכְט וֶועלְכִין עֶס אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ אוּיס צוּ לַיידִין אוּנ אוּיס צוּ שְׁרַייבִּין מִיט אַפֶּעדֶער.

אוּנ חָאטְשׁ יִצְחָק לֶעוֶנְטַאל אִיז שׁוֹין גִיוואוּנְט גִיוָוארִין צוּ אַזָעלְכֶע צָרוֹת בַּייא זִיךְ אִין הוֹיז, נָאר דֶעם מָאל אִיז אִים גִיוֶוען אוּנֶערְטְרֶעגְלִיךְ אוּיס צוּ לַיידִין דִיא שְׁוֶוערֶע טְרוֹיעֶרִיגֶע לַאסְטִין, עֶר הָאט גִישְׁרִיעֶן פוּן טִיפִין הַארְצִין: אָה מַיין גָאט! בִּיז וִויא לַאנְג וֶועסְטוּ אוֹיף מִיר צַארְנֶען אוּנ זָא פַּיינִיגִין? טַייט מִיר שׁוֹין מִיט אַמָאל, פַאר מִיר אִיז דֶער טוֹיט פִיל בֶּעסֶער וִויא דֶער פַאר פְלוּכְטֶער בִּיטֶערֶר לֶעבִּין! אוּנ מַיין שְׁוִויגֶער דַבַּאוֶועט מִיר נָאךְ אוֹיף מַיינֶע גְרַאמַאדְנֶע צָרוֹת!

בִּין אִיךְ דֶערְיין עֶטְוָואס שׁוּלְדִיג וָואס מַיין מוּטֶער אִיז מְשׁוּגָע? הָאט זָאפִּיֶע וֶוייגֶענְדִיג גִיפְרֶעגְט.

אָבֶּער מִיט וָואס הָאבּ אִיךְ אַזוֹ פִיל פַאר זִינְדִיגְט, אַז גָאט בֶּעלַאסְטִיגְט מִיר מִיט אַייעֶרֶע אַלֶעמֶעם צָרוֹת? הָאט יִצְחָק גִישְׁרִיעֶן — אוֹי וֶוייא! וָואס אִיז מַיין לֶעבִּין? אַלֶעבִּין פוּן מַאטֶערְנֶעס מִיט יְסוּרִים! טָאג אוּנ נַאכְט אַרְבֶּעט אִיךְ מִיט מַיינֶע לֶעצְטֶע קְרֶעפְטִין פוּן אַייעֶרְט וֶועגִין אוּנ אִיךְ בֶּעקְלָאג זִיךְ נִיט דְרוֹיף, ווַייל דָאס הָאט מִיר בֶּעלַאסְטֶעט מַיין שְׁלֶעכְטֶער שִׁיקְזַאל; נָאר יֶעצְט אִיז שׁוֹין אַרִיבֶּער דֶעם גְרֶענֶעץ פוּן מַיין גִידוּלְד, מִיט דֶעם וָואס עֶס הָאט זִיךְ מִיט אַיין מָאל אוֹיף גִיזַאמִילְט אֶפּוּלֶע אוּמְגְלִיקִין אוּנ אַלֶערְלֵיי צָרוֹת — אָה, גָאט הָאט מַיין לֶעבִּין שְׁטַארְק פַאר בִּיטֶערְט, גָאט הָאט בֶּעלַאסְטֶעט מִיט בְּרֶעמְנָעס; אָרִימְקַייט, קְרַאנְקְהַייט, וַוייטָאגִין אוֹיף אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכִין מֶענְטְשִׁין וִויא אִיךְ בִּין, אוּנ אִיבֶּער אַלִימֶען אוּיס צוּ הִיטִין מַיין טְרוּד פוּן דִיא מְשׁוּגָעֶנֶע זִיא זָאל קַיין שָׁאדִין נִיט טָאן — אָה הִימִיל!! — אַזוֹ הָאט יִצְחָק גִירֶעט מִיט אַ צוּ בְּרָאכֶענֶע גִימִיט אוּנ אִיז גִיפַאלִין אוֹיפִין שְׁטוּל וִויא אַ צוּא טוּמוּלְטָער אוּנ הָאט דִיא הֶענְט גִיבְּרָאכִין אוּנ גִיאָכְצֶעט.

נוּא וָואס קָאן אִיךְ הֶעלְפִין אַז דִיא נַבָּאִים פוּן בִּיקוּר חוֹלִים וִוילִין מַיין מוּטֶער נִיט צוּ נֶעמֶען — הָאט זָאפִּיֶע גִיזָאגְט מִיט טְרֶערִין — זַייא זָאגִין אַז זַיי הָאבִּין קַיין גֶעלְט נִיט, אִיךְ בִּין אִין אוּנְזֶערֶע צָרוֹת נִיט שׁוּלְדִיג, אִיךְ הָאבּ דִיר פַאר אוּיס גִיוָואהְרִינְט דוּא זָאלְסְט מִיט קַיינֶעם קַיין קְרִיג נִיט פִירִין, נָאר דוּא הָאסְט מִיר נִיט גִיפָאלְגְט, דִיר הָאט אִינְטֶערֶעסִירְט דִיא שְׁטָאטִישֶׁע גֶעלְט זָאל נִיט פַאר לָארִין וֶוערִין אוּנ הָאסְט זִיךְ פַאר דִיא שְׁטָאט גִיאָפְּפֶערְט, אָבֶּער יֶעצְט קְרֶיינְקְט קַיינֶעם נִיט אוּנְזֶער לַאגֶע; קַיינֶער וִויל פוּן אוּנְזֶער אַרְמוּטְה נִיט וִויסִין, נָאר וָואס עֶס אִיז שׁוֹין גִיוֶוען אִיז פַאר פַאלִין אָבֶּער יֶעצְט וָואס וֶועסְטוּ זִיךְ הֶעלְפִין פוּן דַיין בְּרָאךְ מִיט דַיין שְׁרַייעֶן אִין דֶער צַייט וָואס דוּא קָאנְסְט זִיךְ שׁוֹין גָאר נִיט הֶעלְפִין?.

אִיךְ קָאן זִיךְ שׁוֹין נִיט הֶעלְפִין — הָאט יִצְחָק גִיזָאגְט אָפּ ווִישִׁינְדִיג דִיא טְרֶערִין — דוּא בִּיזְט גִירֶעכְט מַיין פְרוֹי! נָאר אַיין אָרִימֶער אוּמְגְלִיקְלִיכֶער וִויא

 איך

איך האט קיין קראפט ניט זיך אויף צוא האלטין פון קלאגין אונ ווײנען, אין דער צייט וואס עס האבין מיר אטאקעוועט פיל צרות פון אלע זייטין, אויף מיין קאפ שטורעמט פאר שיידענע אומגליקין וועלכע עס איז אונמעגליך אריבער צו טראגין מיט איין מאהל, אוי ווייא איז מיר!

גיב מיר אביסיל וואסער — האט זאפיע גיבעטין — דער פייער פון מיין דארסט ברענט אין מיר, דער פלאם פון מיין היץ גליהט אין מיין הארץ וויא זודיגע קוילין, האב רחמנות אונ לעש איין מיין פייער...

גלייך גלייך, — האט יצחק גיענטפערט אונ איז אויף גישטאנען אונ האט גינומען דעם קרוג אונ צו בראכין דיא אייז אונ האט אוים גיזייט אביסיל וואסער אין אגלאז, אונ האט עס זאפיען דער לאנגט וועלכע האט אוים גישטרעקט איהרע דארע הענט דאס פון אים צו נעמען, נאר יצחק האט זיך בעדאכט אונ גיזאגט: דיא וואסער איז שרעקליך קאלט, אונ איך פירכטע עס זאל דיר ניט שאדין — ווייל דוא ביזט אין גרוים היטץ.

ווען דאס ·וועט מיר שאדין איז נאך בעסער! האט זאפיע גיענטפערט — בישווינד גיב מיר די וואשער, דאס וועט מיר גיבער דער לייזין פון מיין ביטערין לעבין, אונ דוא וועסט שוין בעפרייט ווערין פון מיינע לאסטין, אונ אין אונזער סימייסטטווא וועט זיין מיט איין אומגליקליכע ווייניגער —.

ווייא איז מיר! האט יצחק גישריען — איך בעט דיר דוא זאלסט ניט צו געבין טרויער אויף טרויער מיט אזעלכע רייד וועלכע בויערין מיין הארץ — ווייא, איך פירכטע מיר איך זאל פון זינען ניט אראפ פון זא פיל שמערצין — צו מיינע כוחות איז שטיינערנע, צו מיין הארץ איז פון אייזין גיגאסין? איך האב מורא איך זאל ניט ווערין וויא מיין שווינער... אונ דאמאלסט וועט שוין דיא דינע וויטקע אויף וועלכע איר האט זיך ביז יעצט אן גילעהנט אויך צו בראכין ווערין — זייא וויסין זאפיע אז נאר צוליב אייך לייד איך זא פיל מיט מיין לעבין; ווען איך וואלט זעלבסט שטענדיג גיוועהן וואלט איך זיך שוין לאנג אריין גיווארפין אין אטייך צו זאמען מיט מיין ארומקייט אונ פיין —.

איך האב טאקע געגין דיר גיזינדינט! האט זאפיע גיזאגט — מיט דעם וואס איך האב דיר גיקריינקט מיט מיינע רייד, פערצייהע מיר מיין לעבין! איך האב ניט גימיינט דיר צו ערצאהרנען, נאר ווייל איך ווייס דאס איך קאן קיין נוצין ניט ברייננגען ניט דיר ניט אונזערע קליינע קינדער מיט מיין לעבין — שוין אצייט אז איך קיקיל זיך אויף מיין בעטיל אין יסורים — אה גאט! מיין צונג איז פון דארסט צום נומען צו גיצוינין; איך בעט דיר טהייערער יצחק, דער לאנג מיר דיא וואשער!.

איך האלט די גלאז וואסר אין די הענט עטוואס אן צו ווארעמן, זאגט יצחק.

אה! דוא ביזט מיר זייער טרייא! אונ איך האב דיר נעבאך גיערגערט מיט מיינע רייד, זאגט זאפיע.

אוי ווייא, דוא ביזט נעבאך אפרוי מיט אשווערין גימיט, דער צו ביזטו

נאך

נָאךְ קְרַאנְק, דְרוּם בִּיזְטוּ קַאפְּרִיסְנָע, זָאגְט יִצְחָק — נָאר אַלְץ מָאנְכְטוּ רֵיידִין, אָבֶּער זָאלְסְט מֶער נִיט דֶער מָאגֶען אַז דוּא בִּיזְט מִיר צוּם לַאסְט.

פֶּערְצֵהַייֶע מִיר מַיין טְהַייעֶרֶער מַאן!.

נַאדִיר דִיא וַואשֶׂער, זָאגְט יִצְחָק — נָאר טְרִינְק נִיט הַאסְטִיג, ווייל דִיא וַואסֶער אִיז נָאךְ קַאלְט.

אִיךְ דַאנְק דִיר פוּן טִיפִין הַארְצִין, יִצְחָק! הָאט זָאפְּיֶע גִיזָאגְט אוּנ הָאט גִיטְרוּנְקֶען מִיט גְרוֹיס דָארְשְׂט.

אוֹי, ווייא, — הָאט זָאפְּיֶע נַאכְהֶער גִישְׂרִיעֶן — אִיךְ בִּין פַּאר קֶעלְטֶעט גִיוָוארִין — אִיךְ לִיג אַזוֹ ווִיא אִין אַייז אוּנ אִיךְ קָאן מִיט קַיין גְלִיד נִיט אַרִיר טָאן.

יִצְחָק הָאט פוּן זִיךְ דֶעם מַאנְטִיל אוֹים גִיטָאן אוּנ הָאט דֶער מִיט זָאפְּיֶען צוּ גִידֶעקְט, אוּנ עֶר אִיז גִיבְּלִיבִּין אִין אַיין הֶעמְד.

וָואס הָאסְטוּ גִיטָאן? — זָאגְט זָאפְּיֶע — דוּא וֶועסְט דָאךְ פַּאר פְרָארִין וֶוערִין פוּן קֶעלְט!.

וֶוען דוּא וֶועסְט זִיךְ עֶטְוָואס דֶער וַוארֶעמֶען, וֶועל אִיךְ צוּרִיק נֶעמֶען מַיין מַאנְטִיל אוֹיף אַווייֶלע, זָאגְט יִצְחָק.

אוֹי דוּא בֶּעדְנִינְקֶער אָרִינְטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ! הָאט זָאפְּיֶע גִיזָאגְט אוּנ אִיז שְׁטִיל גִיבְּלִיבִּין, אִין זַייעֶר שְׁטִיבֶּעלֶע הָאט זִיךְ דִיא טוֹיטֶע שְׁטִילְקַייט צוּרִיק אוּם גִיקֶערְט, אוּנ זָאפְּיֶע אִיז אַווייֶלע אַנְטְשְׁלָאפִין גִיוָוארִין, פוּן שְׁלָאף הָאט זִיא פוּן מַאנְגֶע גִירֶעט דִיא וֶוערְטֶער: אָה!... מַיין יוֹסֵף!... וָואס מַאכְסְטוּ... גָאלְד זִילְבֶּער מִיט דִימֶענְטִין... אוֹי זָאהְנְשִׁיין! מֶערְדֶער!... אַרוֹים פוּן מַיין שְׁטוּב!... אַהַא, דוּא בִּיזְט שׁוֹין זִיךְ גִיקוּמֶען בֶּעטִין... אַחַאלֶעף הַאלְטְסְטוּ אִין הַאנְד!... דוּא קוֹילֶעסְט!... אַהֶער! רֶעטֶע יוֹסֵף!... וואוּ בִּיזְטוּ יוֹסִיפִיל!... אָה גִיטָא!... דֶער טְרוּנְקֶען! אוֹי וַוייא! גְוַואלְד גְוַואלְד! רֶעטֶעט!... יִצְחָקִין אִיז זוּדְקֶע גִיוָוארִין פוּן אִיר בְּרָאדְזֶען, עֶנְדְלִיךְ ווִיא זִיא הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צוּא שְׁרַייעֶן מִיט ווִילְדֶע קוֹלוֹת הָאט אִיר אוֹיף גִיצוּחָעט „וָואס אִיז דִיר מַיין טְהַייעֶרֶע פְרוֹיי“? הָאט עֶר אִיר גִיפְרֶעגְט — אִיז דִיר עֶטְוָואס לַייכְטֶער?.

גֵיין, הָאט זָאפְּיֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — מַיינֶע פִּיס זַיינֶען גִיוָוארִין קַאלְט ווִיא שְׁטִיקֶער אַייז, נָאר דוּא טְרֵייסִילְסְט זִיךְ דָאךְ אוֹיךְ פוּן קֶעלְט, טוּא שׁוֹין אָן דַיין מַאנְטִיל אִיךְ הָאבּ זִיךְ שׁוֹין עֶטְוָואס דֶער וַוארִימְט, אוֹיךְ פַּאר לֶעשׁ דִיא לִיכְט, עֶס שַׁיינְט שׁוֹין דֶער טָאג.

55) דֶער אוּמְגְלִיק אוֹיף דֶער הֶעכְסְטֶער שְׁטוּפֶּע.

דִיא לִיכְטִיגְקַייט פוּן טָאג הָאט זִיךְ אִין יִצְחָקְס שְׁטִיבֶּעלֶע אַרַיין גִישְׁפַּארְט דוּרְךְ דִיא אָן גִיפְרָארֶענֶע פֶּענְשְׁטֶער, אוּנ עֶס הָאט בֶּעלַייכְטֶעט דִיא אָרִימְקַייט פוּן זַייעֶר שְׁטִיבֶּעלֶע אוֹיף וֶועלְכֶע עֶס הָאט בַּדֶעקְט דִיא נַאכְטִיגֶע פִינְשְׁטֶערְנֶעס, אִין דֶער ווַיילֶע הָאט זִיךְ דֶער הֶערְט קְלַאפִּינְדִיג אִין טִיר.

יִצְחָק הָאט גִיהַיילְט צוּ עֶפֶענֶען דִיא טִיר, אוּנ עֶס זַיינֶען אַרַיין צְווַייא

מָענְטְשִׁין, דָער אִיסְפְּרַאוְונִיק מִיט זַיין פַּאמָאטְשְׁנִיק.

וָואס בְּרוֹיכִין זַייא דָא? הָאט זַייא גִיפְרֶעגְט יִצְחָק וֶועלְכֶער אִיז בַּייא זַייעֶר אַבַיין קוּמֶען זַייעָר עֶרְשְׁרָאקִין גִיוָוארִין.

מִיר זַיינֶען גִיקוּמֶען אַייךְ צוּ אַרֶעסְטִירִין, אַזוֹ הָאבִּין מִיר בַּקוּמֶען אַיין פְּרִיקַאז פוּן פַּאלַאטֶע, וַוייל זַייא הָאבִּין אַייעֶר דְרָעלָא זַייעֶר שְׁלֶעכְט אָן גִינוּמֶען, נָאר אִיר קָאנְט זִיךְ בָּעפְרַייעֶן פוּן אַייעֶר אַרֶעסְט אִין פַאל וֶוען אִיר וֶועט פַאר זִיךְ נָאר פִינְף הוּנְדֶערְט רוּבִּיל זַאלָאג לֵייגִין.

דִיזֶער סְיוּרְפְּרִיז הָאט וִויא אַדוּנֶער אַיין גִישְׁלָאגִין. יִצְחָקִין מִיט זַיין הוֹיז גִיזִינְד, יִצְחָק אִיז גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין וִויא עֶרְשְׁטֵיינֶערְט דִיא שְׁטַארֶע אוֹיגִין אוֹיס גִיגְלָאצְט, זָאפִיֶע הָאט זִיךְ פַאר נַאנְדֶער גִיוַויינְט מִיט אַרִירִינְדֶע שְׁטִימֶע, דִיא קִינְדֶער הָאבִּין גִיקְלָאגְט אוּנ גִיוַויינְט אוֹיף זַייעֶרֶע שְׁטִימֶעלִיךְ, דִיא מְשׁוּגֶענֶע הָאט זִיךְ אַנִידֶער גִיזֶעצְט אוּנ גִיבְּרוּמְט, דֶער אִיסְפְּרַאוְונִיק מִיט זַיין בֶּעגְלֵייטֶער זַיינֶען פוּן דֶער שְׁצֶענֶע גִירִירְט גִיוָוארִין, זַייא זַיינֶען גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין וִויא שְׁטַאטוּעֶן, אוּנ אוֹיף וִויא וַוייט דֶער אִיסְפְּרַאוְונִיק הָאט בִּיז אַהֶער זָאהֶנְשַׁיינֶען גִיגְלוֹיבְּט אַז דֶער רַאבִּינֶער אִיז אַיין אַנְטְלָאפֶענֶער סָאלְדַאט, הָאט עֶר אִין דֶער וַוייל שְׁטַארְק חֲרָטָה גִיהַאט וָואס עֶר הָאט אִים גִיהָאלְפִין שְׁטִיקִין, אוּנ עֶס הָאט זִיךְ אִין אִים עֶרְוֶועקְט עֶרְבַּארֶעמוּנְג אוֹיף דִיא סִימֵייסְטְוָוא, נָאר עֶס אִיז שׁוֹין נָאךְ דֶער צַייט עֶר הָאט אִים שׁוֹין נִיט גִיקָאנְט הֶעלְפִין, זַייא זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען בִּיז עֶס אִיז זַייא שׁוֹין אִיבֶּער דְרִיסִיג גִיוָוארִין צוּ הֶערִין דֶעם חָאר פוּן דִיא גִיזִינְטִיל, דַאהֶער הָאבִּין זַייא זִיךְ גִיקֶערְט צוּא יִצְחָקִין אוּנ גִיזָאגְט: מִיר מוּזִין אוּנְזֶער פְּפְלִיכְט גֶענְצְלִיךְ עֶרְפִילִין דֶערוּם פַאר וַוייִלִין זַייא נִיט אוּנ קוּמְט מִיט אוּנְז.

הָאט רַחֲמָנוּת מַיינֶע גוּטֶע הֶערִין! הָאט זָאפִיֶע גִישְׁרִיעֶן פוּן אִיר בֶּעטִיל — אִיךְ גְלוֹיבּ נִיט אִיר זָאלְט אַזוֹ שְׁלֶעכְט זַיין צוּא הָאבִּין אַהַארְץ מַיין מַאן צוּא אַרֶעסְטִירִין; דֶען וָואס וֶועט זַיין דֶער עֶנְד פוּן מִיר מִיט מַיינֶע פִינְף קִינְדֶערְלִיךְ מִיט מַיין מְשׁוּגֶענֶע מוּטֶער?! הָאט מִיטְלֵייד מַיינֶע הֶערִין! עֶרְבַּארֶעמְט זִיךְ אוֹיף אַיין אוּמְגְלִיקְלִיכֶע סִימֵייסְטְוָוא! זָאפִיֶע הָאט זִיךְ גִיקֶערְט צוּ דִי קִינְדֶר אוּנ גִיזָאגְט, קְנִיהֶעט זִיךְ מַיינֶע בֶּיעדְנִינְקֶע קִינְדֶערְלִיךְ! קְנִיהֶעט זִיךְ צוּא דִיא פִּיס פוּן דִיא עֶרְבַּארִימְדִיגֶע הֶערִין, קוּשְׁט זַייעֶרֶע פִּיס אוּנ בֶּעט זַייא; זַייא זָאלִין נִיט גִיפַאנְגֶען נֶעמֶען אַייעֶר פָאטֶער, אַייעֶר פָאטֶער וֶועלְכֶער גִיט אַייךְ פָארְט אַשְׁטִיקִיל בְּרוֹיט אוֹיף צוּא הַאלְטִין דִיא נְשָׁמוֹת!.

דִיא קִינְדֶער זַיינֶען מִיט צִיטֶערְנֶעס צוּ גִיפַאלִין צוּ זַייעֶרֶע פִּיס מִיט אַהִיטֶערִין גִיוַויין: הָאט רַחֲמָנוּת! עֶרְבַּארֶעמְט זִיךְ אוֹיף אוּנְז, אוֹיף אוּנְזֶער קְרַאנְקֶע מוּטֶער! נֶעמְט נִיט צוּ פוּן אוּנְז אוּנְזֶער פָאטֶער! זַייא הָאבִּין זַייא דִיא פִּיס גִיקוּשְׁט אוּנ שְׁרֶעקְלִיךְ גִיוַויינְט, דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע מַרְאֶה הָאט עֶרְוֶועקְט דִי עֶרְבַּארֶעמוּנְג פוּן דִי נַאטְשַׁאלְסְטְוָוא, זַייעֶרֶע אוֹיגִין הָאבִּין גִיפְלִיסְט טְרֶערִין, פוּן שְׁרֶעק הָאבִּין זַיי זִיךְ אָפּ גִירוּקְט עֶטְלִיכֶע טְרִיט אַהִינְטֶער, נָאר פְּלוּצְלוּנְג אִיז נָאךְ אַגְרֶעסֶערֶע צָרָה גִיוָוארִין, אַצָּרָה דוּרְךְ וֶועלְכֶע אַשְׁטֵיינֶערְנֶע הַארְץ דַארְף זִיךְ צוּ בְּרֶעקְלֶען: רָאזֶע

וועלכע

וָועלְכֶע אִיז גִילֶעגִין אוֹיפִין שֶׁעגִיק מִיט אִיר שְׁווֶעסְטֶערִיל בְּלוּמִינְקֶע, הָאט אַגִישְׁרַייא גִיטָאן מַאמִינְקֶע מַאמִינְקֶע! — אִיךְ וַוייס נִיט וָואס מִיט בְּלוּמִינְקֶען אִיז גִיוָוארִין? — אִיר לַייבֶּעלֶע אִיז קַאלְט וִויא אַשְׁטִיק אַייז, אִירֶע אוֹיגִין הָאבִּין זִיךְ גִישְׁטֶעלְט אוֹיף אַמָאס, אוּנ זִיא הָאט קֵיין אָטֶעם נִיט. —

בְּלוּמִינְקֶע וָועלְכֶע אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ קְרַאנְק גִיוֶוען, אִיז וִויא עֶס שַׁיינְט אַיין עֲוִויגִין שְׁלָאף אַיין גִישְׁלָאפִין אִין דִיא אָרֶעמְס פוּן אִיר שְׁווֶעסְטֶער גָאר אָן אַקְרֶעכְץ, קֵיין מוּנְד אִיז נִיט אִים שְׁטַאנְדֶע פָאר צוּ שְׁטֶעלִין דִיא הֶעלִישֶׁע וַוייטִיגֶען וָועלְכֶע עֶס הָאט אָנְגִינוּמֶען זָאפִּיֶע הֶערִינְדִיג דִיא פָארְכְטִיגֶע בְּשׂוֹרָה, אִיר הַארְץ הָאט אִיר גִיזָאגְט אַז אִיר בֶּעדְנִינְקֶע קִינְד אִיז גִישְׁטָארְבִּין, מַאסִין אָכְצִין הָאבִּין זִיךְ אוֹיש גִירִיסִין בַּייא אִיר פוּן טִיפִין הַארְצִין, „בְּלוּמִינְקֶע לִיגְט וִויא אַטוֹיטֶע! אָה וַוייא עֶרְבַּארֶעמְלִיכֶער נָאט! עֶס טְרַייסִילְט מִיר הֶענְט אוּנ פִים! הָאט רָאזֶע גִישְׁרִיֶען אוֹיף שְׁטַייגִינְדִיג אוּנ אַרוֹיף פַאלִינְדִיג דִי מוּטֶער אוֹיפִין הַאלְדְז.

זָאפִּיֶע הָאט פַאר נֶעסִין אַז זִיא אִיז אָן קְרֶעפְטִין זִיךְ פוּן אָרְט צוּ רִירִין, זִיא הָאט זִיךְ מִיט אִינְפֶּעט אַוֶועק גִישְׁטֶעלְט צוּ גֵיין צוּא אִיר טָאכְטֶער, נוּר פוּן שְׁלַאפְקַייט אִיז זִיא אוֹיף דֶער עֶרְד אַנִידֶער גִיפַאלִין מִיט אַווִילְדִין קְרֶעכְץ, אִיר קְרֶעכְץ הָאט וִויא אַדוּנֶער אַרַיין גִידְרִינְגְט יִצְחָקִין אִין הַארְצִין אוּנ עֶר הָאט זִיךְ אוֹיף גִיצוּהֶעט פוּן דִיא צוּמִיסְטְקַייט אִין וָועלְכֶע עֶר אִיז בִּיז אַהֶער גִישְׁטַאנֶען, עֶר אִיז צוּ גִילָאפִין צוּ בְּלוּמִינְקֶען, אָבֶּער זִיא אִיז — וִויא אַגִישְׁטָארְבֶּענֶע, קַאלְט וִויא אַייז אוּנ אַלֶע אִירֶע גְלִידֶער זַיינֶען פַאר גְלִיווֶערְט גִיוָוארִין.

יִצְחָקִין הָאט זִיךְ דִיא הָאר וִויא נָאדְלֶען גִישְׁטֶעלְט פוּן טְרוֹיעֶר אוּנ צִיטֶערְנֶעם עֶר אִיז גִיבְּלִיבִּין שְׁטֵיין וִויא אַשְׁטִיק הָאלְץ הַאלְטִינְדִינ אוֹיף דִיא הֶענְט דֶעם טוֹיטִין קֶערְפֶּער פוּן זַיין קִינְד, אוּנ מִיט דוּנְקֶעלֶע אוֹיגִין אוֹיס גִיטְרִיקִינְטֶע פוּן טְרֶערִין קוּקְט עֶר אוֹיף אִיר.

יִצְחָק! יִצְחָק דֶער לַאנְג מִיר בְּלוּמִינְקֶען — הָאט דִיא אָרִימֶע מוּטֶער גִישְׁרִיֶען אוֹיס שְׁטְרֶעקִינְדִיג דִיא הֶענְט — אִיךְ גְלוֹיבּ נִיט, אִיךְ גְלוֹיבּ נָאךְ נִיט אַז דָאס קִינְד אִיז שׁוֹין גִישְׁטָארְבִּין, דוּ וֶועסְט אַלֵיין זֶעהֶן וִויא אִיר לַייבֶּעלֶע וֶועט זִיךְ עֶרְוַוארְמֶען וֶוען דוּא וֶועסְט אִיר אִין מַיין שׁוֹים אַרַיין לֵייגִין.

דִיא מְשׁוּגָעֶנֶע הָאט זִיךְ גִישְׁטֶעלְט אוּנ הָאט זִיךְ אַיינְגִיקוּקְט אִין טוֹיטִין קֶערְפֶּער פוּן דָאס קִינְד, זִיא הָאט גִיבְּרוּמְט אוּנ גִירָאוֶועט מִיט וִוילְדֶע קוֹלוֹת: אַהוּנְגֶערִיקֶע, דִיא מֵיידִיל אִיז אַהוּנְגֶערִיקֶע, אָה וַוייא! אַהוּנְגֶערִיקֶע!.

זֶעט מַיינֶע הֶערִין — זָאגְט יִצְחָק צוּא דִיא נַאטְשַׁאלְנִיקֶעם — זֶעט מַיין גִישְׁטָארְבֶּענֶע טָאכְטֶער — אַפִינְף יָארִיגֶע — נֶעכְטִין הָאבּ אִיךְ אִיר נָאךְ גִיקוּשְׁט, אוּנ יֶעצְט אִיז זִיא שׁוֹין אַגִישְׁטָארְבֶּענֶע — בְּלוּמִינְקֶע מַיינֶע! וֶוער דוּ לֶעבֶּעדִיג אוּנ אִיךְ וֶועל גֵיין אִין קֶבֶר אָנְשְׁטָאט דִיר — אַזוֹ הָאט דֶער אוּמְגְלִיקְלִיכֶער פָאטֶער גִירֶעט אוּנ זַיין פֶּערְשְׁטַאנְד הָאט זִיךְ אָנְגִיהוֹיבִּין צוּ פֶער רוּקִין.

יִצְחָק, גִיבּ מִיר אַהֶער דָאשׁ קִינְד, אִיךְ וֶועל אִיר הָאטְשׁ נָאךְ אֵיין מָאהְל אָנְקוּקִין אוּנ אָנְקוּשִׁין — הָאט זָאפִּיֶע גִישְׁרִיֶען מִיט דִיא לֶעצְטֶע קְרֶעפְטִין.

נאַדיר דאָשׂקִינְד — הָאט יִצְחָק גִיזָאגְט דער לַאנְגְנְדִיג דָאס קִינְד אִין דִי אָרֶעמְס פון דִיא מוּטֶער, עֶר הָאט זִיךְ מִיט דִיא הֶענְט דִיא גִיזִיכְט פַאר דֶעקְט אוּנ הָאט בִּיטֶערְלִיךְ גִיוֵויינְט מִיט אַצוּבְּרָאכֶענֶע הַארְץ.

זָאפְּיֶע הָאט לֶעבִּין זִיךְ דִיא טוֹיטֶע קִינְד אַוֶועק גִילֵייגְט, אוּנ הָאט אוֹיף דָאס נַייא עֶרְוֶועקְט אַקְלָאג מִיט אַנַייא גִישְׁרֵייא, זִיא הָאט אִיר הֶסְפֵּד גִיעֶנְדִיגְט מִיט דֶעם: מַיין קִינְד, דוּא וֶעסְט זִיךְ דָאךְ שׁוֹין זֶעהֶן מִיט דַיין בְּרוּדֶער יוֹסִיפְּן אוֹיף דֶער עֶווִיגֶער וֶועלְט, דֶער צַייל אִים חָאטְשׁ אִין וֶועלְכֶע נוֹיטִין מִיר גִיפִינֶען זִיךְ, אַז דֶער הוּנְגֶער אִיז דֶער פָּאטֶער פוּן מַיינֶע קִינְדֶער, אוּנ דִיר הָאט עֶר דִיא עֶרְשְׁטֶע פַאר אַקָרְבָּן צוּ גִינוּמֶען, אוּנ אִיר בֵּיידֶע, רַיינֶע זָעלֶעס! עֶרְוֶועקְט אוֹיף אוּנְז עֶרְבַּארֶעמוּנְג פוּן דֶעם אַלְמֶעכְטִיגִין גָאט, אוּנ זַיין צָארִין — אוֹיף דִי וָואס הָאבִּין דָאס אוֹיף אוּנְז גִיבְּרַאכְט, אָה! מַיין שֵׁיינֶער בְּלוּם! מַיין פְּרַאכְטִיגֶער בּוּקֶעט! דוּא בִּיזְט פְּלוּצְלוּנְג פוּן מִיר אָפּ גִירִיסִין גִיוָוארִין... אַלֶע קִינְדֶער הָאבִּין זִיךְ אַרוּם גִישְׁטֶעלְט אַרוּם זַייעֶר טוֹיטֶע שְׁוֶועסְטֶער אוּנ הָאבִּין גִיוֵויינְט אוּנ גִישְׁרִיעֶן בִּיטֶערְלִיךְ.

יִצְחָק הָאט זִיךְ פוּן שְׁמֶערְצִין דִיא הָאר פוּן קָאפּ גִירִיסִין אוּנ גִישְׁרִיעֶן: וֶוער הָאט דָאס מִיט אַווַיילֶע צוּרִיק גִירֶעכִינְט אַז דֶער טוֹיט וֶועט פוּן אוּנְז אָפּ פְּלִיקִין דִיא זִיסִינְקֶע בְּלוּמִינְקֶען! אוּנ אִיךְ עֶלִינְטֶער מֶענְטְשׁ פַארְמָאג אֶפִילוּ נִיט צוּ קוֹיפִין פַאר דִיר תַּכְרִיכִים! בְּלוּמִינְקֶע! אַנַאקֶעטֶע בִּיזְטוּ אוֹיף דֶער וֶועלְט גִיקוּמֶען אוּנ אַנַאקֶעטֶע גֵייסְטוּ אַוֶועק פוּן דֶער וָועלְט — וֵויא אִיז מִיר! וֶוער וָואלְט מִיר אוּמְגִיבִּיטִין אוֹיף דִיר?! אִיךְ פַאר מָאג נִיט דִיר אוֹיף אַפּוּר אַוֶועק צוּא פִירִין! אִיךְ וֶועל דִיר אוּנְטֶער מַיינֶע אָרִימְס אַלֵיין אַוֶועק טְרָאגִין אוֹיפִין בֵּית הַקְבָרוֹת... מַיין טָאכְטֶער! מַיין טָאכְטֶער! הַא! הַא! הַא! הָאט עֶר זִיךְ מִיט אַבִּיטֶערִין גִילֶעכְטֶער צוּ לַאכְט, וַוייל זַיין פַארְשְׁטַאנְד הָאט זִיךְ פַאר רוּקְט אוֹיף דֶער וַויילֶע.

דֶער אִיסְפְּרַאוּנִיק מִיט זַיין פָּאמָאטְשְׁנִיק הָאבִּין טַייכִין טְרֶערִין פַאר גָאסִין קוּקִינְדִיג אוֹיף דֶער שְׁצֶענֶע, נָאר אַם עֶנְדֶע הָאט דֶער אִיסְפְּרַאוְונִיק צוּא זַיין פָּאמָאטְשְׁנִיק גִיזָאגְט: בִּיז וִויא לַאנְג וֶועלִין מִיר דָא שְׁטַיין? מִיר מוּזִין דָאךְ פָארְט אוּנְזֶער שׁוּלְד עֶרְפִילִין, „קוּמְט מִיט אוּנְז הֶער לֶעאָנְטַאל! אִיר וֶועט זִיךְ אַבִּיסִיל פוּן אַייעֶר דוּל אַרוּיס שְׁלָאגִין — הָאבִּין זֵייא צוּ אִים גִיזָאגְט — מִיר קָאנֶען שׁוֹין דָא מֶער נִיט פַארְבְּרֵיינְגֶען, קוּמְט מִיט אוּנְז וֶוען אִיר הָאט נִיט קֵיין פִינְף הוּנְדֶערְט רוּבִּיל אוֹיף זַאלָאג.

לִיבֶע הֶערִין! — הָאט יִצְחָק צוּ זֵייא גִיזָאגְט שְׁטִילֶערְהֵייד — טוּט מִיט מִיר חָאטְשׁ דִיא גִינַאדֶע, אִיר זָאלְט זָאגִין אִין דֶער הוֹיךְ אַז אִיר בֶּעפְרַייט מִיר דֶער וַויילֶע, אוּנ אִיר גֵייט אַרוּיס אוֹיף דְרוֹיסִין אוּנ וַוארְט אוֹיף מִיר, אִין אֵיינִיגֶע מִינוּטִין אַרוּם וֶועל אִיךְ צוּ אַייךְ אַרוּיס גֵיין... אוּם דֶעם מַיין וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער זָאלִין מִיט זַייעֶרֶע אוֹיגִין נִיט זֶעהֶן וִויא מֶענֶעמְט מִיר צוּא פוּן זֵייא, דֶען זֵייא וֶועלִין דָאס נִיט אוֹיס הַאלְטִין זֶעהֶענְדִיג, אוּנ אִיךְ קָאן פוּן זִיגֶען אַרָאפּ בַּייא וָואהֶעגְנְדִיג אַזַא אַיין שְׁצֶענֶע.

זַייא הָאבְּין גִיטָאן וִויא עֶר הָאט פֶּערְלַאנְגְט אוּנ זַייגֶן אַרוּישׁ.

מַאמִינְקֶע, מַאמִינְקֶע! — הָאבְּין דִיא קִינְדֶער גִישְׁרִיעֶן מִיט אַפְרֵיידֶע — זָע מֶענָעמְט שׁוֹין נִיט צוּ פוּן אוּנְז דֶעם פָאטֶער.

יִצְחָק הָאט גִיזַאמְט אַפָּאר מִינוּט, אוּנ אַז עֶר הָאט בֶּעמֶערְקְט אַז אַלֶע הָאבְּין פוּן אִים דִיא אוֹיגִין אַרָאפּ גִינוּמֶען, הָאט עֶר זִיךְ פַּאמֶעלִיךְ אַרוּיס גִירוּקְט דוּרְכִין טִיר, אוּנ אוֹיף יֶענֶער זַייט טִיר הָאט עֶר דוּרְכִין שְׁפַּאלְט גִיקוּקְט אוֹיף זַיין וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער, אוּנ הָאט אִין זִיךְ גִיזָאגְט: פֶער בְּלַייבּ גִיזוּנְד מַיין טַייעֶרֶע פְרוֹיא! בְּלַייבְּט גִיזוּנְד מַיינֶע לִיבֶּענְקֶע קִינְדֶערְלִיךְ! אִיךְ פֶערְלָאז אַייךְ שׁוֹין, אוּנ גָאט וַוייס אוֹיבּ אִיךְ וָועל זִיךְ שׁוֹין מִיט אַייךְ אַמָאל זֶעהֶן, נָאר אִיךְ פֶער לָאז אַייךְ אִין דִיא הֶענְט פוּן אַפִּיל בֶּעסֶערִין אוּנ רַייכֶערִין פָאטֶער, אִיךְ פֶער לָאז אַייךְ אִין גָאטֶעס הֶענְט, עֶר וָועט אַייךְ שׁוֹין מוּזִין שְׁפַּייזִין.

56) דִיא הֶעסְלִיכֶע.

צַייט דְרֶעזֶעלֶע אִיז פוּן בֶּרְלִין גִיקוּמֶען אִיז זִיא שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ גִיוָוען, בַּיי אִיר פְלֶעגְט אָפְט צוּ זַיין פֶערְזַאמְלוּנְגֶען פוּן אִירֶע פְרַיינְדִינֶעס, אוּנ מִיט אַיין וָוארְט הָאט מֶען אַלְץ גִישְׁפְּרָאכִין פוּן גָאטֶעס וואוּנְדֶער וָועלְכֶע עֶר הָאט גִיטָאן מִיט אִיר דָאס זִיא הָאט מִיט אַוואוּנְדֶערְבַּארִין צוּפַאל מְנַשְׁהֶען גִיטְרָאפִין, זִיא הָאט מְנַשְׁהֶעס קוּמֶען עֶרְוַוארְטֶעט פוּן טָאג צוּא טָאג, אִיר וָואהְנוּנְג הָאט זִיא צוּא גִיפּוּצְט מִיט אַגוּטִין גִישְׁמַאק זִיא זָאל אִין אִים מְנַשְׁהֶען קָאנֶען עֶמְפְּפַאנְגֶען.

נוּר מְנַשְׁהֶעס קוּמֶען הָאט זִיךְ פֶערְזַאמְט, וַוייל זַיין עֶקְזַאמֶען אִין בֶּרְלִין הָאט מֶער גִידוֹיעֶרְט אַלֶעס עֶר הָאט גִירֶעכִינְט אוּנ דָאס גְלַייכִין אִין פֶּעטֶערְסְבּוּרְג. אוּנ אַזוֹ אִיז זִיךְ דֶער זוּמֶער אַרִיבֶּער גִילָאפִין אוּנ דֶער וִוינְטֶער הָאט זַיין שְׁטֶעלֶע בֶּעטְרָאטִין, אַיין שְׁרֶעקְלִיכֶער וִוינְטֶער וֶועלְכֶער אִיז מִיט אַיין מָאל מִיט זַיין שְׁטַארְקַייט אַרוֹיף גִיפַאלִין אוֹיף דֶער וֶועלְט, אַרוּם דְרֶעזֶעלֶעס וָואהְנוּנְג הָאט זִיךְ שׁוֹין מֶער נִיט גִיזֶעהֶן דִיא בְּלִיהֶענְדֶע בְּלוּמֶען מִיט דִי גְרִינִינְקֶע בְּלֶעטֶעלִיךְ פוּן דִיא בּוֹימֶער, נוּר דִיא עֶרְד אִיז בֶּעקְלֵיידֶעט גִיוָוארִין מִיט אַוַייסֶע קְלֵייד, דִיא בּוֹימֶער הָאבִּין זִיךְ אִין וַוייסֶע תַּכְרִיכִים אָנְגִיקְלֵיידֶעט, דִיא בְּרֶעגֶעס פוּן דֶעם רוּישִׁינְדִין טַייךְ אִין וֶועלְכִין דְרֶעזֶעלֶעס פֶענְסְטֶער אִיז אַרַיין הָאבִּין גִיחַאפְּט פְרִירִין.

דָאס אַלְץ הָאט אוֹיף דְרֶעזֶעלִין אַיין קוּמֶער אַרוֹיף גִיוָוארְפִין, אוֹיךְ אִירֶע פְרַיינְדֶען הָאבִּין אִיר שׁוֹין מֶער נִיט בֶּעזוּכְט אִיבֶּער דִיא קֶעלְטִין, זִיא הָאט שׁוֹין בַּאקוּמֶען פוּן זִימְל וַויינְשְׁטָאק אַגִירוּס פוּן מְנַשְׁהֶען דָאס עֶר הָאט שׁוֹין בֶּעטְרָאטִין אִין שַׁאוּרֶע זַיין שְׁטֶעלֶע אוּנ עֶר וָועט אוּמְגִיזַאמְט קוּמֶען, אָבֶּער עֶס אִיז אַוָועק נָאכְדֶעם אַמָאנְהַייט אוּנ מְנַשֶּׁה אִיז נָאךְ נִיטָא, זִיא אִיז דֶער פוּן קוּמֶער פָאל גִיוָוען, וַוייל זִיא אִיז שׁוֹין גִיוַויינְט גִיוָוארִין צוּ צָרוֹת הָאט זִיא שׁוֹין אִין גוּטֶעס נִיט גִיגְלוֹיבְּט, אִיר הַארְץ הָאט אִיר גִיזָאגְט דָאס אִיר עֶרְוַוארְטֶעט אַנַייעֶר אוּמְגְלִיק, זִיא הָאט נִיט גִיוואוּסְט וָואס אִיבֶּער צוּ קְלֶערִין וֶועגִין מְנַשְׁהֶעס פֶערְזַאמֶען זִיךְ, זִימְל וַויינְשְׁטָאק פְלֶעגְט אִיר שְׁטֶענְדִיג טְרֵייסְטִין, דָאס גִיוִויס הָאט מְנַשֶּׁה פִּיל

ארבעט

אַרְבָּעט אִין שַׁאוּדָע אוּנ עָר קָאן נָאךְ נִיט בֶּעקוּמֶען קַיין אָטְפּוּסְק, אָבֶּער דָאס הָאט אוֹיףְ אִיר אוֹיךְ נִים גְוִוירְקְט „וֶוען אַזוֹ — פְלֶעגְט זִיא זָאגִין — וָואלְט עָר דָאךְ מִיר אַם וַויינִיגְסְטִין אַבְּרִיף שְׁרַייבִּין".

אַזוֹ פְלֶעגְט זִיךְ דְרֶעזֶעלֶע זִיצִין אִין אִיר קְוַוארְטִיר אִין אַיינְזַאמְקַייט, זִיא הָאט אַיין מֶענְטְשִׁין אִין דִיא אוֹיגִין נִיט אָנְגִיזֶעהֶן, דֶען עָר הָאט אִיר אוֹיךְ אוֹיףְ גִיהָערְט צוּ בֶּעזוּכִין, זִיא הָאט נוּר גִיזֶעהֶן דִיא דִינְסְט מוֹיד וֶועלְכֶע פְלֶעגְט אִיר יֶעדִין טָאג בְּרֵיינְגֶען פוּן אָשֶׁר יָעקְלֶען אַיין מָאהְל צֵייט.

פְּלוּצְלוּנְג הָאט דְרֶעזֶעלֶע בֶּעמֶערְקְט דָאס אִיר גִיזִיכְט הָאט זִיךְ אִין לֵישַׁייעֶס אוֹים גִישְׁלָאגִין, זִיא הָאט אָנְפַאנְגְס גִירֶעכִינְט דָאס עֶס אִיז אִיר פוּן וַויינֶען גִיקוּמֶען וַוייל דִיא טְרֶערִין פֶערִינֶען דִיא בַּאקִין דֶערוּם הָאט זִיא זִיךְ גִיפְּרֶעסְט נִיט צוּא וַויינֶען, אָבֶּער דָאס הָאט אִיר נוּר הַארְצְדְרִיקֶענֶעס גִימַאכְט אָבֶּער אִיר גִיזִיכְט אִיז דָאס וַוייטֶער אַלְץ עֶרְגֶער גִיוָוארִין עֶס הָאט זִיךְ אוֹים גִיוִויזִין עֶרְטֶער וַוייס רֵייטֶע פְלַאמֶעס, אוּנ עֶרְטֶער וַוייס הָאט אוֹים גִישְׁפְּרָאצְט רֵייטֶע בְּלֶעזְלִיךְ וִוִיא קַארֶעלִין אוּנ אוֹיף יֶעדֶער קַארֶעל הָאט אוֹים גִישְׁפְּרָאצְט אַוַויסִינְקֶער פְּרִישְׁצִיקִיל פוּן וֶועלְכֶע עֶס הָאט זִיךְ גִיוִויזִין טְרָאפִּינְס מַאטֶערְיֶע, אוּנ וֶוען אַיינֶער הָאט זִיךְ גִיטְרִיקִינְט הָאט זִיךְ אוֹיף אַיין אַנְדֶער אָרְט דָאס זֶעלְבֶּע אוֹים גִישְׁלָאגִין, אוּנ אַזוֹ אִיז בִּיסְלִיכְוַוייס אִיר גַאנְצֶע גִיזִיכְט שְׁרֶעקְלִיךְ פַאר דָארְבִּין גִיוָוארִין, דָאס הָאט גִישְׁפְּרָאצְט זָאגַאר אוֹיף דִיא נַאזֶע אוּנ לִיפִּין, אִיר גִיזִיכְט אִיז זָא הֶעסְלִיךְ גִיוָוארִין דָאס עֶס אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ גִיוֶועֶן אוֹיף אִיר גְלַייךְ גִילְטִינ אַקוּק צוּ טָאן.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט דָאס אַלְץ גוּט בֶּעמֶערְקְט, זִיא הָאט פַארְשְׁטַאנֶען דָאס וֶוען מְנַשֶׁה וֶועט קוּמֶען וֶועט עֶר אִיר גָאר נִיט דֶער קָאנֶען אוּנ וֶועט בְּשׁוּם אוֹפֶן נִיט קָאנֶען אַקוּק טָאן אוֹיף אִיר הֶעסְלִיכֶע גִיזִיכְט, זִיא הָאט זִיךְ דָאס שְׁטַארְק צוּם הַארְצִין גִינוּמֶען אוּנ הָאט נִיט גִיוואוּסְט וָואס צוּא טָאן, אִיר אִיז אִיבֶּער הוֹיבְּט בַּאנְק גִיוֶועזִין דָאס וָואס מְנַשֶׁה וֶועט נִיט קָאנֶען אַרִיבֶּער טְרָאגִין אִיר הֶעסְלִיכְקַייט, אוּנ בִּפְרַט אַלֶעס דָאקְטֶער וָואס עֶר הַארְףְ מִיט זַיין פְּרוּי אַמוּזִירִין אִין גִיזֶעלְשַׁאפְטִין זִיא הָאט גִיהָאפְט דָאס פִילַייכְט וֶועט דָאס אִיבֶּער גֵיין, אָבֶּער צוּם אוּמְגְלִיק אִיז דָאס וַוייטֶער אַלְץ עֶרְגֶער גִיוָוארִין, זִיא הָאט שׁוֹין זִיךְ אַרוּם גִיזֶעהֶן דָאשׁ דֶער פֶּעלֶער וֶועט בַּייא אִיר אוֹיבִּיג בְּלַייבִּין, אוּנ זִיא הָאט אַלְץ גִידֵיינְקְט דָאס וֶוען זִיא וֶועט מְנַשֶׁהְן פוּן זִיךְ נִיט בֶּעפְרַייעֶן, וֶועט זִיא אִים אָבְּרֶעמֶענַאיֶען מִיט אַשְׁוֶוערֶע בִּירְדֶע פוּן אַיין עָווִיגִין אוּמְגְלִיקְלִיכִין לֶעבִּין, אוּנ זִיא הָאט אִים דָאשׁ נִיט בִּיוואוּנְשִׁין „אִיךְ מוּז שׁוֹין מַיין לֶעבִּין אִין צָרוֹת עֶנְדִיגִין" פְלֶעגְט זִיא מִיט זִיךְ רֵיידִין — אָבֶּער וָואס אִיז נֶעבַּאךְ מְנַשֶׁה שׁוּלְדִיג, אִיךְ מוּז אִים לֵייז לָאזִין פוּן דִי שְׁטְרִיק מִיט וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ אִים פֶערְבּוּנְדִין, מֶעזֶעט אַז מִיר זַיינֶען נִיט קַיין בֶּעשֶׁערְטֶע פָּאר, דְרוּם מַאכְט זִיךְ אַלְץ צוּ וִוישִׁין אוּנְז סוֹמַאטָאכֶעס" אַזוֹ הָאט זִיא זִיךְ שְׁטַארְק אוֹים גִיוַויינְט אוֹיף אִיר פֶּעקִיל צָרוֹת, אוּנ הָאט צוּ מְנַשֶׁהֶען אַבְּרִיף גִישְׁרִיבִּין אִין וֶועלְכִין זִיא הָאט אִים אַלְץ קְלָאר גִימַאכְט אוּנ הָאט אִים גִישְׁרִיבִּין: דָאס עֶס אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ עֶר זָאל אִיר לִיבִּין אוּנ עֶר וֶועט מִיט אִיר קַיין פֶערְגְנִיגִין

גִיט

נִיט הָאבִּין פוּן זַיין לֶעבִּין, אוּנ ווייל זִיא פַארְלַאנְגְט נִיט אַז דוּרְךְ אִיר זָאל זַיין גַאנְצִין לֶעבִּין פַאר בִּיטֶערְט זַיין, עֶרְלוֹיבְּט זִיא אִים עֶר זָאל אִיר בֶּעפְרַייעֶן מִיט אַגֶט, אוּנ זִיא פֶערְנִינְט עֶר זָאל גְלִיקְלִיךְ לֶעבִּין מִיט אַצְווייטֶע, דָעם בְּרִיף הָאט זִיא אָנְגִישְׁרִיבִּין מִיט פִּיל טְרֶערִין אוּנ הָאט אִים פַאר זִינִילְט, דָער בַּייא הָאט אִיר דִיא הֶענְט גִימְצִייסִילְט, אָה מַיין גָאט! אִיךְ וֶועל גִיוִויס אוֹיף דָעם בְּרִיף אַיין אַנְטְוָוארְט בַּאקוּמֶען אוֹיף אַפַּארְמֶעט... זִיא הָאט זִיךְ אָנְגִיהוֹיבִּין אִיבֶּער צוּ צַייגִין דָעם בְּרִיף פִּילַייכְט נִיט אַוֶועק צוּ שִׁיקִין, „נֵיין דָאס אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ! הָאט זִיא גִיזָאגְט — דָאס מְנַשֶּׁה זָאל מִיר קָאנֶען לִיבִּין מִיט מַיין יֶעצְטִיגִין אוֹיס זֶעהֶן, אִיךְ בִּין דָאךְ אָטְווַראטִיטֶעלְנָא, אוּנ וָוארוּם זָאל אִיךְ אִים סְטֶעסְנַאיֶען אוּנ קְוֶועלִין זַיין גַאנְצִין לֶעבִּין? עֶר הָאט זִיךְ שׁוֹין דוּרְךְ מִיר גִינוּג אָנְגִילִיטִין, אוּנ יֶעצְט זָאל אִיךְ אִים אוֹיף עֶווִיג דִיא יָארִין פֶער פִּינְסְטֶערִין, נֵיין, אִיךְ מוּז אִים דָעם בְּרִיף אַוֶועק שִׁיקִין, זָאל מְנַשֶּׁה אַמְוֵוייניגְסְטִין גְלִיקְלִיךְ לֶעבִּין, אוּנ ווִיא אִיךְ בִּין בִּיז יֶעצְט אוּמְגְלִיקְלִיךְ גִיוֶועזֶען וֶועל אִיךְ שׁוֹין אוֹיף עֶווִיג אוּמְגְלִיקְלִיךְ בְּלַייבִּין, מַיינֶע יָארִין וֶועל אִיךְ שׁוֹין אִין טְרוֹיעֶר עֶנְדִיגִין ווִיא עֶס אִיז מִיר שׁוֹין בֶּעשֶׁערְט פוּן גָאט, אִיךְ וֶועל זִיךְ בֶּענוּגֶענֶען מִיט דָעם וָואס אִיךְ הָאבּ מְנַשֶּׁהֶען אַם עֶנְדֶע אָרִינְטְלִיךְ בֶּעהַאנְדִילְט אָנְשְׁטָאט דָעם וָואס אִיךְ הָאבּ אִים בִּיז אַהֶער לֵיידִין אָנְגִיטָאן, זִיא הָאט דָעם בְּרִיף אַוֶועק גִישִׁיקְט אוּנ זִיא הָאט מְנַשֶּׁהֶעס אַנְטְוָוארְט עֶרְוַוארְטֶעט, וֶועלְכִין זִיא הָאט גִירֶעכִינְט נִיט אַנְדֶערְס ווִיא אַגֶט.

גְלַייךְ נָאךְ דָעם הָאט זִיא פוּן מְנַשֶּׁהֶען אַבְּרִיף בֶּעקָאמֶען, אִין וֶועלְכִין זִיא הָאט צוּ אִיר ווּאוּנְדֶער קֵיין גֶט נִיט גִיפוּנֶען, נוּר אַבְּרִיף אִין וֶועלְכִין מְנַשֶּׁה הָאט אוֹיס גִידְרִיקְט זַיין מִיטְלַייד מִיט אִיר פֶעלֶער, אוּנ אוֹיךְ שְׁטְרַיינְגֶע פָארְווִירְפֶע פַאר דָעם וָואס זִיא הָאט אִים פָאר גִישְׁלָאגִין דָעם פְּלַאן מִיט אִיר זִיךְ צוּ שֵׁיידִין „אִיךְ וֶועל עֶס נִימַאלְס טָאן“ — הָאט עֶר גִישְׁרִיבִּין — „דוּא מָאגְסְט זָאגַאר זַיין הֶעסְלִיךְ ווִיא דָער טַייפִיל וֶועל אִיךְ דִיר שֶׁעטְצִין אַלְס שֶׁענְהַייט אִין דָער גְרַאצְיֶע, אִיךְ וֶועל דִיר לִיבִּין ווִיא פָארְהֶער, אוּנ קֵיין זַאךְ אִיז נִיט אִין שְׁטַאנְדֶע אוּנְז צוּא שֵׁיידִין נוּר דֶער טִירַאנִישֶׁער מָאד, אוּנ אִיךְ פֶערְלַאנְג אוּנ פֶערְבָּאט דִיר דָאס דוּא זָאלְסְט מִיר זֶעלְבֶע פְּלַאנֶען נִיט ווִידֶער הָאלִין“. אוֹיךְ הָאט עֶר אִיר אָנְגִיזָאגְט דָאס עֶר וֶועט אוּמְגִיזַאמְט קוּמֶען, עֶר הָאט זִיךְ נוּר פֶערְזַאמְט דוּרְךְ אַוָואהְלְטְהַאט פוּן וֶועלְכֶע עֶס וֶועט אִיר אוֹיךְ שְׁטַארְק פְרַייעֶן, נוּר עֶר קָאן אִיר דָאס יֶעצְט נִיט שְׁרַייבִּין, וֶוען עֶר וֶועט קוּמֶען וֶועט זִיא דָאס פוּן אִים מוּנְדְלִיךְ הֶערִין. „אָה מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה! הָאט דְרֶעזֶעלֶע גִישְׁרִיעֶן — דוּא בִּיזְט נֶעבַּאךְ אִין טָעוּת, דוּא מַיינְסְט אַז עֶס אִיז מֶעגְלִיךְ מִיר יֶעצְט צוּ לִיבִּין, דוּא שְׁטֶעלְסְט זִיךְ נִיט פָאר ווִיא אִיךְ זֶע אוֹיס, דוּא בִּיזְט אִין אִיהְרְטְהוּם, אָה! וֶוען דוּא וֶועסְט מִיר דָער זֶעהֶן וֶועט דִיר אָפְּטְרַייסְלֶען, דוּא וֶועסְט אַהִינְטֶער אָפּ שְׁפְּרִינְגֶען מִיר דָער זֶעהֶענְדִיג, שְׁרַייבִּין וֶועגִין דָעם נָאךְ אַמָאל אִיז מִיר פֶערְבָּאטִין, נוּר אִיךְ וֶועל אוֹיף גִיוִויס צוּם לַאכְט אוֹיף דִיר נִיט זַיין, אִיךְ וֶועל דִיר בֶּעפְרַייעֶן, אִיךְ וֶועל דִיר לַייז לָאזִין מִיט מַיין לֶעבִּין... אִיךְ וֶועל זִיךְ זֶעלְבְּסְט עֶרְמָארְדִין נוּר דִיר פְרַייא צוּא לָאזִין אוֹיף דָער

ווּעלט

װעלט גלײַקליך צו לעבּן, אין אײניגע טעג אַרום האָט דרעװעלע פון מנשהען אַבּריף בּאַקומען! אין װעלכין ער האָט איר אָנגיזאָגט דעם טאָג אין װעלכין ער װעט קומען.

57) דער בּריף.

אויף מאָרגין נאָך זימל װײַנשטאָקס קומען, האָט זיך גלײַך דער פון דער װאוסט אונזער גוטער ר׳ שמעריל דער שוחט, עס האָט זיין קומען װיא אַדוגער דער שפּראָכין; דען ער האָט פאַר שטאָגען אַז יעצט װעט שוין קיין זאַך ניט אָפּהאַלטין פון דיא פערײניגונג פון רעבעקין מיט זימלען, אונ פילײכט װעט זיך זימל דער װיסין דאס ער האָט דאס אים אין אומגליק גשטירצט, ער האָט גלײַך גיהײלט צו זאַהנשײנען אונ האָט אים אָנגיזאָגט פון דעם גאַסט, זאַהנשײן איז אויך פון דעם גאַסט שטאַרק אונ צו פרידין גיװען, װײַל ער האָט גירעכינט דאס עס האַלט שוין דער שידוך גיענדיגט צוא װערין בּײא רעבעקין מיט דעם דאָקטער סלוצקין, דען אַזו האָט עס אים גישײנט פון דיא לעצטע בּריף װעלכע ער האָט פון סלוצקין בּאַקומען, דערום האָט ער גיפירכטעט דאס דער יעצטיגער ערשײנונג פון זימלען װעט װײַטער אויף רײצין זיין טאכטער רעבעקין זיא זאָל דעם דאָקטער ניט װעלין נור אים, װען זיא װעט זיך דער װיסין דאס ער איז גיקומען, אונ דערום האָט ער שמערלען גיפרעגט: „מײן ליבער ר׳ שמעריל גיט עפּעס אַיין עצה װאס טוט מען ערשט״? „מײן עצה איז — האָט שמעריל גיזאָגט — דאס איר זאָלט װאס צום גיכסטין אײער רעבעקין אויס ריכטין פון דאַנען, איר זאָלט איר זאָגין אַז איר האָט מקבל גיװען אײן בּריף פון אײער טאכטער פון דאַנגראַ דאס זיא איז גיפערליך קראַנק אונ דרום האָט זיא נײטיג אַהין צו פאָרין, אונ אַהין זאָלט איר אַװעק שרײַבּין דאס מען זאָל איר אָפּ האַלטין בּיז איר װעט איר שרײַבּין זיא זאָל קומען, דער װײַל װעט שוין רעבעקע ניט װיסין פון זימלס קומען, דאס איז איצטער מײן עצה, אונ מיט דר צײט װעלן מיר זיך שוין מײַשב זײַן װאס מען זאָל װײַטער טאָן אַז צו װיסין זײא זאָל װערין אַיין פערנאַנדער שײד אויף אײבּיג״, „זײער גוט — האָט זאַהנשײן גיזאָגט — דיא עצה גיפעלט מיר אונ דאס װעט גלײַך גישעהן אונ הײַטע װעט שוין רעבעקע קיין דאַנגרע אָפּ רײַזין צו מיט גוטין אָדער מיט בּײַזין.

דיא פרײדע װעלכע איז בּײא װײַנשטאָקין אין הויז גיװען צײט זימל איז גיקומען איז אונ בּעשרײַבּליך, מעדאַרף דער צו קיין בּײשפּילין ניט געבּין, נור דאס אַלײן קלעקט דאס זײא האָבּין זיך גיפרײט װיא צאַרטע עלטערין בּײא װעלכע זײער אײנציגע קינד איז דרײא יאָר אונ בּעװאוסט גיװען, אונ מעהאָט זיך פון אים מיאש גיװען אונ נאָכהער איז ער פּלוצלונג גיקומען, אונ איבּער הויבּט האָט זיך זימל גיפרײט מיט דעם װאס ער איז פון אַזא אַסטראָג ערלײזט גיװאָרין אונ האָט גיפונען זײנע עלטערין גיזונד, אונ זיין גיליבּטע מיט די זעלבּע האַרץ אונ טרײַהײט מיט װעלכע ער האָט איר פערלאָזין.

זִמְלֶען אִיז אֲוואוּנְדֶער גִוֶועֶן וָואס רֶעבֶּעקֶע הָאט אִים נִיט אֵיינְמָאל בֶּעזוּכְט פוּן זַיין קוּמֶען אָן, נָאר דָאס אִיז אִים רֶעכְט גִיוָוארִין וֶוען עֶר הָאט זִיךְ דֶער וואוּסְט פוּן אִיר אָפְּרֵייזִין, עֶר הָאט. אוֹיךְ נִיט פַארְשְׁטַאנֶען דִיא אוּרְזַאכֶע פוּן אִיר אָפְּרֵייזִין.

מִיט אֵיין מָאל אִיז פְּלוּצְלוּנְג צוּא עֶרְשְׁטֶערְט גִיוָוארִין דִיא פְרֵיידֶע פוּן וַויינְשְׁטָאקְס הוֹיז, דוּרְךְ דָעם וָואס דוּרְךְ אַסְטְרָאגֶע אָבִּיסֶקֶע וֶועלְכֶע עֶס אִיז בַּייא זַייא גִיוֶוען הָאט מֶען אַרֶעסְטִירְט אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאקִין מִיט זַיין פְרוֹי לִיפְשֶׁען נִיט ווִיסִינְדִיג וָואס פַאר אַפַאר בְּרֶעךְ מֶעהָאט בַּיי זַייא גִיפוּנֶען, אוֹיס צוּ שְׁרַייבִּין זִימְלְס לַיידִין וֶועלְכֶע עֶר הָאט דֶער פוּן גִיהַאט אִיז אוּנְמִיגְלִיךְ, דֶען עֶר הָאט זִיךְ נָאךְ נִיט אוּסְפֵּייעֶט אָנְצוּפְרֵייעֶן מִיט זַיינֶע לִיבֶּע עֶלְטֶערִין זַיינֶען זַייא אִין מִיטִין פוּן אִים אָפּ גִירִיסִין גִיוָוארִין אוּנ עֶר אִיז גִיבְּלִיבִּין ווִיא אַרוּדֶער אָן אַשִׁיךְ, עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען אִין דֶער פָּאלִיצֵייא נָאךְ צוּ פָארְשְׁטִין פַאר וָואס פַאר אַיין פַארְבְּרֶעךְ מֶעהָאט זַייא גִיזֶעצְט, אָבֶּער עֶר הָאט קֵיין אַנְטְוָוארְט נִיט בַּאקוּמֶען, דֶען דֶער בֶּענֶעכְסִיפֶּער אִיסְפְּרַאוְונִיק אַנְטְווָארְטֶעט קֵינֶעם נִיט אוֹיסֶער זָאהְנְשַׁיינֶען, דָא אִיז זִימְלֶען בִּיטֶער גִיוָוארִין ווִיא דֶער טוֹיט, דֶען עֶר הָאט שׁוֹין פַארְשְׁטַאנֶען דָאס עֶר מוּז צוּא זָאהְנְשַׁיינֶען אָנְקוּמֶען, אוּנ עֶר הָאט נָאךְ נִיט פַאר גֶעסִין ווִיא עֶר אִיז פוּן אִים בֶּעהַאנְדִילְט גִיוָוארִין מִיט דְרַייא יָאר צוּרִיק, אָבֶּער נוֹיט בְּרֶעכְט אַייזִין, אוּנ בִּפְרַט צוּ רֶעטִירִין לִיבְּלִיכֶע עֶלְטֶערִין, הָאט זִימִיל שׁוֹין בַּייא זִיךְ רֶעכְט גִימַאכְט אָנְצוּא קוּמֶען צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען, עֶר הָאט זִיךְ אָבֶּר נִיט גִיוַואגְט אַלֵיין צוּ גֵיין צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען דֶען פִּילֵייכְט וֶועט עֶר אִים וַוייטֶער דוּרְךְ טְרַייבִּין, אִיז עֶר צוּ גִיפַאלִין צוּ שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט עֶר זָאל פוּן זַיינְטְוֶועגִין אוֹיס הַאדֶעטַייסְטֶעוֶועגֶען פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען עֶרְלוֹיבְּנֶעס אִים צוּ בֶּעזוּכִין וֶועגִין זַיינֶע עֶלְטֶערִין צוּ רֵיידִין, שְׁמֶערִיל הָאט דָאשׁ אִים פַארְשְׁפְּרָאכִין צוּ טָאן אוּנ הָאט אִים צוּ גִיזָאגְט צוּ בְּרֵיינְגֶען אַתְּשׁוּבָה צוּא אִים אִין הוֹיז.

זִימִיל אִיז בַּייא זִיךְ אִין הוֹיז גִיזֶעסִין מִיט אוּנְגִידוּלְד עֶרְוַוארְטִינְדִיג דֶעם אַנְטְוָוארְט פוּן שְׁמֶערְלִין, אוֹיב עֶר הָאט צוּ הָאפִין אוֹיף דִיא בֶּעפְרַייאוּנְג פוּן זַיינֶע עֶלְטֶערִין, אוּנְטֶער דֶעסִין אִיז אִים פוּן זַיין פָאטֶער אַצֶעטֶעלֶע אָנְגִיקוּמֶען, אִין וֶועלְכִין עֶר הָאט אִים גִיבֶּעטִין רַחֲמִים עֶר זָאל אִים רֶעטִירִין פוּן אַסְטְרָאג אוּנ אִיבֶּער הוֹיפְּט זַיין שְׁוַואכֶע מוּטֶער, דֶער פָאטֶער הָאט אִים אוֹיךְ גִירָאטִין צוּא זָאהְנְשַׁיינֶען צוּ צוּ פַאלִין אוּנ אִים וֶועגִין זַיי צוּ בֶּעטִין, זִימִל הָאט שְׁטַארְק גִיוֵויינְט פוּן דֶעם צֶעטֶעלֶע, אוּנ זַיין אוּנְגִידוּלְד אִיז פֶערְמֶעהְרְט גִיוָוארִין וַוארְטִינְדִיג אוֹיף שְׁמֶערְלִין.

עֶס אִיז אַרִיבֶּער אַפָּאר שְׁטוּנְדִין אוּנ שְׁמֶערִיל הָאט נָאךְ אַלְץ קֵיין אַנְטְוָוארְט נִיט גִיבְּרַאכְט, בַּייא זִימְלֶען הָאט שׁוֹין גִיפְּלַאצְט דִיא גִידוּלְד עֶר הָאט שׁוֹין אָנְגִיצֵייגִין זַיין מַאנְטִיל אוּנ הָאט גִיוָואלְט אַלֵיין לוֹיפִין צוּא זָאהְנְשַׁיינֶען, אַרוֹישׁ גַייעֶנְדִיג פוּן טִיר הָאט עֶר דֶער זֶעהֶן שְׁמֶערְלֶען פוּן וַוייטִין גַייעֶנְדִיג צוּא אִים מִיט אַשִׂמְחָה

נו וואס, ברײנגט איר מיר עפּעס אַגוטע בשורה? האט זימיל שמערלען געפרעגט ווען ער איז שוין לעבין אים נאהינט צו גיגאַנגען.

יע, — האט שמעריל שאפּינדיג גיענטפעט — נור קום אַריין אין שטוב. ווען שמעריל האט זיך אויף אַשטול גיזעצט און האט זיך שוין אפּ גידיכעט, האט ער קוים אַרויס גירעט: איך וואלט דאס פאר קיינעם ניט גטאן, איך האב דעריין גיהארעוועט אן אַשיעור, נור דיא מצוה פון פּדיון שבוים איז ביי מיר חביב אונ טייער, איך לויף אין פייער אונ אין וואסער נאר צו ליב פדיון שבוים, אונ דעריבער האב איך זיך אזוי לאנג גיזאמט, עס האט גידויערט ביז איך האב עפּעס גיפועלט.

נו, וואס האט אייך זאהנשיין גיזאגט? פרעגט זימיל — איך קאן צוא אים אַריין קומען?.

ניין, דאס האב איך ביי אים בשום אופן ניט גיפויעלט — זאגט שמעריל — נאר איך האב ביי אים גיפויעלט דאס ער ווענט אן אייך שוין טאן ווענין דיא בעפרייאונג פון אייערע עלטערין, נאר איר זאלט פון זיינט ווענין אַקליינינקייט טאן, אונ איך רעכין דאס איר וועט זיך גאר ניט אַנפערין אונ וועט דאס גלייך טאן.

אך, מיט מיין גאנצין לעבין וועל איך אים דינען נאר מיינע עלטערין צו בעפרייען — זאגט זימל — זאגט מיר שוין וואס פארלאנגט ער פון מיר איך טוא דאס שוין גלייך פאר אים.

אט דיא אַצארגע זאלט איר איבער שרייבין — האט שמעריל גיזאגט אים דערלאנגענדיג איין אָנגישריבענעם פּאפּיר — אט דאס האט זאהנשיין איינגיהענטיג אָנגישריבין, אונ ער פערלאנגט דאס איר זאלט דאס איבער שרייבין, אונ מער גאר ניסט.

אך, איך שרייב דאס שוין איבער — האט זימיל גיזאגט, ער האט דיא אַצארגע אין האנט גינומען אונ האט אין איר גילעזין דאס פאלגינדע:

טהייערע רעבעקע זאהנשיין.

אזוי וויא דיין פאטער הינדערט אין אונזער בעשלוס, אונ איך זעה פאר אויס דאס מיר וועלין נימאלס ערייכין צו אונזער ציל, דען איך האבע ווייניג שטאפ גענין אַלע הינדערנישע צוא שטרייטין, אונ איך האב שוין דריבער זייער פיל גיליטין, אַלזא ענדזאג איך זיך פון אונזער ליבע, דיא ליבע זאל ביי דיר אויס גיווארצילט ווערין פון האַרצין זא וויא ביי מיר, אונ פון יעצט אן וועלין מיר שוין מער ניט ליידין, מיר שלאגט מען יעצט פאר איין גוטע פּארטיי, איך ווינשע דיר אויך דאס זעלבע, גאט וועט אונז ביידין עפּעס בעסערס צוא שיקין, אַדיע אויף עביג, זימל וויינשטאק

אה מיין גאט! האט זימיל אויס גישריען — צו פיל פאר לאנגט פון מיר זאהנשיין, דאס איז ניט מעגליך, איך וועל דאס ניט איבער שרייבין.

אונ איך האב גירעכינט — האט שמעריל גיזאגט — דאס איר וועט זיך דרויף גאר לייכט איין שטימען, איצטער זעה איך וואס פאר אַוועלט היינט איז

אז

אז צוליב אַזאַ איין נאַרישקייט איז רעכט צו פּאַר קויפין פּאַטער און מוטער? פּע שעמט זיך זימל, איך וואָלט זיך אויף אייך דאס קיין מאָל ניט גיגלויבט, איהר זייט דוכט זיך גאר קיין חידוש ניט פון אבחור, זאָלט איר אזו מיאוס בעהאנדלען אייערע עלטערין...

איר רעט אומזאנסט — האט זימל גיענטפּערט — איך וועל דאס ניט טאָן, איך וועל ניט שרייבין דאס וואס איך מיין ניט, איך ליב רעבעקין שטערבליך, און איך וועל בשום אופן ניט שרייבין דאס איך ליב איר ניט, ווען זאהנשיין וואלט מיין לעבין פערלאנגט וואלט ער עס לייכטער בקומען וויא דאס.

שמעריל האט אים קיין מוסר ניט גיזאלעוועט, נאר זימל איז גיבליבין ביי דאס זיינינגע דאס ער וועט דאס ניט איבער שרייבין, אין דעם האט זיך די טיר גיעפינט און עס איז אריין אבדינטער פון אסטראג מיט אפעקיל אין האנט.

וואס איז דאס פאר איין פעקיל? האט אים זימל גיפרעגט.

דאס איז דיא קליידער פון אייערע עלטערין — האט אים דער דינער גיענטפערט — זייא האבין דאס אפ גישיקט ווייל מעהאט זייא אין רעסטאנסקע קליידער אן גיטאן, מעשיקט זייא אפּ אין גובערנע.

וויא איז מיר! מיינע טהייערע עלטערין! — האט זימל גישריען — וואס זאל איך יעצט טאן?! ווען זייא וועלין שוין אין גובערנע אפּ גישיקט ווערין וועל איך דאך זייא גיוויס ניט קאנען רעטין!.

און דאס וועט טאקע באלד אין אשטונדע ארום גישעהען — האט דער דינער גיזאגט.

צייט אשטונדע! האט זימל גישריען — זעהט ליבער ר׳ שמעריל, איך וועל שוין דיא צאהרנע איבער שרייבין אבער מיט קליינע פאר ענדערונג, איך קאן איר פינקטליך ניט איבער שרייבין.

אן קיינע פאר ענדערונג — זאגט שמעריל — דען אזו האט מיר זאהנשיין פאר זאגט, אויב איר ווילט טוא שרייבט שוין, וואָרום איך האב קיין צייט ניט דא אפולע צו זאמען, נאר וואס אמפערט איר זיך וועגין אזא קליינינגקייט.

זימל האט ניט ווילינדיג גינומען דיא שרייב גיצייג און האט זיך גיזעצט שרייבין, און דיא העגט האט אים גיטרייסילט.

עס איז מיר אבער פינשטער אין דיא אויגין, איך זעה אין אייער אצאהרנע קיין וואָרט ניט, האט זימל מיט אביטערע שטימע גיזאגט.

אויב אזו וועל איך אייך פאר לעזין — זאגט שמעריל — און איר שרייבט נאך וואָרט ביי וואָרט.

זימל האט גינומען שרייבין נאך שמערילס פאר לעזין, אבער דיא פען איז אים פון האנט ארויס גיפאלין, נאר שמעריל האט זיך אויף אים אבייזער גיטאן: איך האב קיין צייט ניט מיט אייך אפולע צו פאר ברענגען, אויב איר שרייבט איז רעכט, און ווען ניט גייא איך גלייך אוועק, האט שמעריל גיזאגט אויף שטעלינדיג זיך פון טיש, זימל האט זיך ביי אים קוים איין גיבעטין ער זאל

זָאל גִידוּלְדִין בִּיז עֶר וֶועט קְרַאפְט הָאבִּין צוּ שְׁרַייבִּין , אוּנ אִין אַ מֶשֶׁךְ פוּן אַשְׁטוּנְדֶע אִיז שׁוֹין דֶער בְּרִיף אִיבֶּער גִישְׁרִיבִּין גִיוָוארִין , אוּנ שְׁמֶערִיל הָאט אִים צוּ זִיךְ צוּ גִינוּמֶען אוּנ אִיז מִיט אִים אַוֶועק צוּ זָהְנְשַׁיינֶען .

זִימִיל אִיז נָאךְ דֶעם נִיבְּלִיבִּין אַ צוּמִיסְטֶער , עֶר הָאט זִיךְ בַּרֶעכִינְט : וָואס הָאבּ אִיךְ דָא גִיטָאן , דֶער בְּרִיף וֶועט דָאךְ גִיוִויס צוּא רֶעבֶעקִין אִין הַאנְד אָן קוּמֶען , אוּנ וָואס וֶועט זִיא דְרוֹיף זָאגִין ? עֶס קָאן דָאךְ דֶער פוּן דִיא גְרֶעסְטֶע אִינְטְרִינֶע וֶוערִין , אָה ! אִיךְ בִּין יֶעצְט דוּרְךְ גִיפַאלִין ! דִיא הִילְף פַאר מַיינֶע עֶלְטֶערִין וָואלְט גָאט צוּ שִׁיקִין פוּן אַיין אַנְדֶער אָרְט , נָאר פוּן וַואנֶען ? — הָאט עֶר זִיךְ וַוייטֶער אִיבֶּער גִיצַייגְט — קָאן אַיין אִיד צוּ קוּמֶען צוּם הִיגִין אִיסְפְּרַאוְונִיק אוֹיסֶער זָאהְנְשַׁיין ? זָאהְנְשַׁיין לָאזְט דָאךְ קֵיינֶעם צוּ אִים נִיט צוּ , עֶר הִיט דָאךְ זַיין טִיר וִויא אַהוּנְט אַיַאטְקֶע , הַיינְט וָואס אִיז דָאס פַאר אַבֵּייז ? צוּא דֶען אַז אִיךְ הָאבּ שׁוֹין אָן גִישְׁרִיבִּין דֶעם בְּרִיף טָאר אִיךְ אִיר שׁוֹין מֶער נִיט לִיבִּין ? דָאס אִיז אַהֵיילֶע דוּמְהַייט , אַזוֹ וִויא אַקְרַאנְקֶער מָאנ עֶסִין הָאבֶּערְנֶע גְרִייץ נָאךְ ווידוי , אַזוֹ מָאג אִיךְ רֶעבֶעקִין לִיבִּין נָאךְ אַזַא בְּרִיף , אִיךְ הָאבּ דָאךְ דָאס נִיט מִיט מַיין וִוילִין גִישְׁרִיבִּין , אוּנ אִיךְ וֶועל אִיר אוֹיךְ בֶּעוֵויזִין וִויא וַוייט אִיךְ בִּין גִיצְוואוּנְגֶען גִיוֶועזִין דָאס צוּא שְׁרַייבִּין וַוייל אִיךְ הָאבּ מִיט דֶעם מַיינֶע עֶלְטֶערִין גִיוָואלְט רֶעטִין , אוּנ צוּם גְלִיק אִיז בַּייא מִיר גִיבְּלִיבִּין דִיא אַצַארְנֶע וֶועלְכֶע זָאהְנְשַׁיין הָאט אֵיינֶעגְהֶעגְטִיג אָן גִישְׁרִיבִּין , מִיט דֶער מִיט וֶועל אִיךְ אִיר צַייגִין דָאס אִיךְ הָאבּ דָאס נִיט פוּן מַיין קָאפּ גִישְׁרִיבִּין נָאר אִיר פָאטֶער הָאט דָאס מִיר גִיצְוואוּנְגֶען דֶער צוּ , אָבֶּער אִיךְ הָאבּ דָאס נִיט גִימֵיינְט וָואס אִיךְ הָאבּ גִישְׁרִיבִּין , יַא , אִיךְ וֶועל זִיךְ קָאנֶען פַאר אִיר פַאר עֶנְטְפָערִין , אוּנ זִיא וֶועט נִיוִויס קֵיין פַאר דְרוּס אוֹיף מִיר נִיט הָאבִּין .

זָאהְנְשַׁיין הָאט פוּן שְׁמֶערְלֶען דֶעם בְּרִיף צוּ גִיחַאפְּט וִויא אַיין אֶבֶן טוֹב , עֶר הָאט שְׁמֶערְלֶען גִילוֹיבְּט פַאר זַיין תְּרַאבְּרָאקְסט , אוּנ דֶער בְּרִיף אִיז גְלַייךְ עֶקְסְפֶּעדִירְט גִיוָוארִין צוּ רֶעבֶעקֶען קֵיין דַאנְגְרֶא .

58) דִיא מָארְדְמְדַאם.

וִויא רֶעבֶעקַא הָאט דֶעם בְּרִיף בֶּעקוּמֶען , הָאט אִיר שִׁיר פָאפְלֶעקְצֶע עֶרְשְׁלָאגִין , וַוייל זִיא הָאט גִירֶעכִינְט דָאס זִימִיל הָאט אִים עֶרִינְסְט גִישְׁרִיבִּין אוּנ עֶר מַיינְט דָאס טַאקֶע וָואס עֶר שְׁרַייבְּט , דֶער צָאהְרִין הָאט זִיךְ אִין אִיר אָן גִיצוּנְדִין אוֹיף זִימְלֶען , זִיא הָאט אִים פַאר אַיין אִיזְמֶענִיק גִירֶעכִינְט , זִיא הָאט אִיבֶּער גִירֶעכִינְט וִויפִיל זִיא הָאט אוֹיס גִילִיטִין פוּן זַיינְט וֶועגִין אוּנ הָאט אִיהְר פְרַייהַייט אַלְץ גִיהִים , אוּנ יֶעצְט וֶוען עֶס אִיז שׁוֹין גִיקוּמֶען צוּם לֶעבִּין , הָאט עֶר מִיט אַיין מָאל צֶערְשְׁטֶערְט אִיהְרֶע גוּטֶע הָאפְנוּנְג , נָאר וַוייל מֶעהָאט אִים אַיין אַנְדֶער פַארְטַיי פָאר גִישְׁטֶעלְט , אִיר הָאט זִיךְ נָאר נִיט גִיקָאנְט פָאר שְׁטֶעלִין וִויא גִיבְּט עֶס זָא אַיין כַּארַאקְטֶער לָאזֶער מֶענְטְשׁ , זִיא הָאט זִיךְ אָבֶּער נִיט גִיקָאנְט רֶעשֶׁען אָן אִים צוּא פַאר גֶעסִין , דֶען וִויא וָוארְצִילְט מֶען אוֹיס אַיין

ליבע וועלכע איז פון קינדהייט אן איין גיפלאנצט גיווארין, דער גידאנקען צוא היירא‌טין מיט איין צווייטין איז איר אין קאפ ניט גיקראכין, זיא האט דאס גאר אויף אירע גידאנקען ניט גיקאנט ברייננגען, אויך צו זעהן איר זימלען אין דיא ארעמס פון איין צווייטע האט זיך איר שרעקליך פאר גישטעלט, זיא האט פון איר לעבין שוין מעהר ניט גיהאלטין אונ האט זיך גירעשעט פון איר לעבין איין ענד צו מאכין, נאר פון זימלען אויך ראבע צו נעמען פאר איר בלוט אונ עהרע, זיא האט זיך פון איר שוועסטערס הויז מיט גוואלד ארויס גיריסין אונ איז גיקומען קיין בענעבסיף.

זאהנשיין האט אויף איר דער קאנט דיא ווירקונג וועלכע זימלס בריף האט אויף איהר גימאכט, אונ דאס האט אים גיפרייט וואס ער האט גיטראפין אין ציל, ער האט מיט איר זייער וועזעליוווא גירעט אונ האט צו איר גיזאגט: הער צוא מיין טאכטער, דוא זעהסט דאך שוין אז דיין האפענונג אויף זימלען איז פאר לארין; ערשטין ווייל איך שטער זייער שטריינג דערויין אונ איך וועל דאס ניט דער לאזין, אונ אויך רעט מען שוין זימלען אנדערע שידוכים אונ ער האט זיך שוין גיזעהן מיט אכלה אונ גיזאמט וועט ביי אים זיין תנאים, אלזא זעהסטו דאך שוין אז ער יאגט זיך נאך דיר ניט, אונ דרום איז שוין צייט דוא זאלכט אן אים אויך פאר געסין, אונ דוא זאלסט זיך שוין צו ברייטין צום פערלאבונג מיט דעם דאקטער סלוצקי וועלכער ווארט אויף דיר שוין פון יאהרין לאנג דוא וועסט פאר אים פיל גליקליכער לעבין אלעס פאר זימלען, אונ איך פערלאנג דו זאלסט מיר שוין געבין דיין יא ווארט, דאס דו שטימסט איין דרויף.

רעבעקע איז פאר איר פאטער גישטאנען וויא א פאר משפטע, זיא האט ניט גיקאנט אים איין ווארט ענטפערין, נאר קוים האט זיא וויא דורך דיא ציינער דורך גיזייט די ווערטער: טוא מיט מיר פאטעריל וויא דוא פאר שטייסט.

אין אמתין האט שוין רעבעקע פון איהר לעבין ניט גיהאלטין, גאר זיא האט גידיינקט וועגין אמיטיל וויא זיך צו ערמארדין אונ מיט דעם זעלבין טויט פון זימלען ראבע צו נעמען, דעם גאנצין טאג האט זיא מיט שטומע בליקין זיך גיזעגינט מיט אלעס, אויף מארגין איז זיא גאנץ פריא אויף גישטאנגען, זיא האט זיך גוט ארום גיוואשין אונ האט זיך פראכטיג אן גיקליידעט, דער אן קליידונג איהרע האט לאנג גידויערט ווייל זיא האט זיך גיסטארעט וואס מיט אבעסערין גישמאק זיך אן צו קליידין, ווען זיא האט זיך שוין אן גיצויגין האט זיא זיך ארום גיקוקט אין אלע זייטין אונ אז זיא האט קיינעם ניט במערקט, האט זיא ארויס גינומען פון אפאטיעקנעם ארט איין פראסיק אין וועלכין עס איז גיוועזן גיפט (סם) ווייל זיא האט גירעשעט דאס פאר אמיטיל צו ברויכין דעם לעבין צו ענדין, זיא האט דעם פראסיק אין האנט גינומען אונ האט אויף אים אהיפשע צייט גיקוקט מיט פולע אויגין מיט טרערין, נאכהער האט זיא צום פראסיק גיזאגט: פאר דיר פירכטעט זיך דיא גאנצע וועלט, דוא דראהעסט אלעמען פון דעם נידעריגסטין קלאס מענטשין ביז דעם וואס זיצט אויפין קראהן

שטול

שְׁטוּל, מְעקוּקְט אוֹיף דִיר נִיט נָאר וִויא אוֹיף אַנַאנְץ אִיבֶּעריגֶע זַאךְ נָאר וִויא אוֹיף אַשֶׁעדְלִיכֶע זַאךְ וֶועלְכֶע דֶער שֶׁעפֶּפֶער הָאט אוֹיף שְׁלֶעכְטֶעס בַּאשַׁאפִין, אָבֶּער נֵיין! זַייא זַיינֶען אִין טָעוֹת, זַייא וֵוייסִין דִיר נִיט וִויא צוּ שֶׁעטְצִין, דוּא בִּיזְט נָאר נִיט אִיבֶּעריג וֶוען מֶען וַייס וִויפִיל אוּנ וֶוען דִיר צוּ פַאר בְּרוּיכִין, דִיר מִישְׁט מֶען אַרַיין אִין מֶעדִיצִינֶען אוּנ מִיט דַיין הִילְף וֶוערְט מֶען פוּן שְׁרֶעקְלִיכֶע קְרַאנְקְהַייטִין גִיהַיילְט, דוּרְךְ דִיר וֶוערְט אַמֶענְטְשׁ בֶּעפְרַייעֶט פוּן זַיינֶע גְרֶעסְטֶע אוּמְגְלִיקִין, דֶער אָרִימַאן - פוּן זַיין אַרְמוּטְה, דֶער בַּאנְקְרָאטִירֶער - פוּן זַיין שַׁאנְדֶע, דִיא גִילִיבְּטֶע - פוּן אִיר לִיעֶבֶּעס אִינְטְרִיגֶע וֶועלְכֶע עֶס טְרַייבְּט זַייא אַרַיין אִין דֶער הֶעלֶע, אוּנ אוֹיךְ אִיךְ אוּמְגְלִיקְלִיכֶע מֵיידִיל! אִיךְ וֶועל פוּן דִיר צְווייא נוּצִין הָאבִּין: דוּ וֶועסְט מִיר אוֹיס הֵיילִין מַיינֶע וואוּנְדִין וֶועלְכֶע עֶס קְוֶועלִין מִיר פוּן אַסַךְ יָאהְרִין, דוּא וֶועסְט מִיר אִיבֶּער טְרָאגִין פוּן אַפִּינְסְטֶערֶע וֶועלְט אוֹיף אַלִיכְטִיגֶע, אוֹיךְ וֶועל אִיךְ מִיט דִיר רַאכֶע נֶעמֶען פוּן מַיין בֶּעטְרִיגֶער, אִין אֵיינִיגֶע וַוייִלִין אַרוּם וֶועט זִיךְ שׁוֹין מַיין גַייסְט אִין דֶער עֲוִויגֶער וֶועלְט גִיפִינֶען, עֶר וֶועט זִיךְ אָפּ טְרֵייסְלֶען פוּן דִי שְׁמֶערְצִין פוּן דִיא פַאלְשֶׁע וֶועלְט, דֶעם גַייסְט פוּן מַיין בֶּעטְרִיגֶער וֶועל אִיךְ פָאר שְׁטֶעלִין צוּא דִיא גֶעטְלִיכֶע גִירִיכְט עֶר זָאל עֶנְטְפֶערִין אוֹיף אוּנְזֶער אוּמְזִיסְטֶע בְּלוּט וֶועלְכֶע אִיז פַאר גָאסִין גִיוָוארִין דוּרְךְ זַיין פַאלְשְׁקַייט! אִין אַשְׁטוּנְדֶע אַרוּם וֶועלִין מִיר אַלֶע לַיידִינְדֶע זֶעלִין בֶּעגַיידִין, אִיךְ וֶועל שׁוֹין קוּקִין אוֹיף דִיא פִינְסְטֶערֶע וֶועלְט מִיט אִירֶע פִיל צָרוֹת אוּנ אִיךְ וֶועל לַאכִין...

רֶעבֶּעקֶע הָאט דָאס מִיט אַסִירְיָאזְנֶעם טָאן גִירֶעט, פוּן אִיהְרֶע אוֹיגִין הָאבִּין גִיפְלִיסְט טַייכִין טְרֶערִין, פְּלוּצְלוּנְג הָאט זִיא דֶער הֶערְט אַשַׁאסְק אוּנְטֶערִין טִיר פוּן אִיר צִימֶער, זִיא הָאט זִיךְ דֶער שְׁרָאקִין אוּנ הָאט אִיר פְּרָאסִיק מִיט הַאסְט אוּנְטֶער אַטִישְׁטַאךְ אַרוּנְטֶער גִישְׁטֶעקְט, זִיא אִיז גִיגַאנְגֶען דֶעם לֶעצְטִין מָאהְל אָפּ שַׁייד צוּא נֶעמֶען פוּן אַלֶע צִימֶערִין אִין וֶועלְכֶע זִיא הָאט זִיךְ אוֹיס גִיהָאדֶעוֶועט, אוֹיךְ מִיט שְׁטוּמֶע בְּלִיקִין זִיךְ צוּא זֶעגֶענֶען מִיט אִיר פָאטֶער אוּנ מִיט אִיר גַאנְצֶע הוֹיז גִיזִינְד, דֶער פָאטֶער הָאט בַּמֶערְקְט דָאס זִיא הָאט זִיךְ שֵׁיין אָן גִיקְלֵיידֶעט הָאט עֶר דָאס גִירֶעכְבִּינְט פַאר אַבֶּעוַוייז דָאס זִיא אִיז פַארְטִיג אִים צוּ פָאלְגִין, דְרוּם הָאט עֶר אִיר מִיט לִיבְּלִיכֶע בְּלִיקִין אָן גִיקוּקְט אוּנ צוּא אִיהְר גִיזָאגְט: עֶס פְרֵייט מִיר מַיין קִינְד וָואס דוּא בִּיזְט מִיר גִיהָארְכְזַאם גִיוָוארִין, אוּנ עֶר הָאט אִיר פָאר גִישְׁטֶעלְט וִויא גְלִיקְלִיךְ זִיא וֶועט דָאס זַיין מִיט דֶעם דָאקְטָער סְלוּצְקִין, עֶר הָאט אִיר דֶער צֵיילְט דָאס עֶר הָאט שׁוֹין צוּ אִים אַבְּרִיף אַוֶועק גִישְׁרִיבִּין דָאס עֶר קָאן שׁוֹין קוּמֶען הִיר אוֹיף אַיין פֶערְלָאבּוּנְג, רֶעבֶּעקֶע הָאט דָאס אוֹיס גִיהֶערְט מִיט אוּנְגִידוּלְד, אִיר גִיזִיכְט הָאט זִיא אַלְץ אָפּ גִיקֶערְט פוּן פָאטֶער עֶר זָאל נִיט בַּמֶערְקִין אִיר טְרִיוְורִיגֶע, עֶנְדְלִיךְ הָאט זִיא אוֹיף אִים גִיוָוארְפִין אִיר לֶעצְטִין בְּלִיק, אוּנ הָאט זִיךְ צוּרִיק אִין אִיר צִימֶער גִיקֶערְט, זִיא אִיז אָנְפַאנְגְס דֶער שְׁרָאקִין גִיוָוארִין אַלֶעס זִיא הָאט בֶּעגֶעגְנְט פוּן אִיר צִימֶער דִיא דִינְסְט מוֹיד אֵרוֹיס גֵייעֶנְדִיג, אָבֶּער זִיא אִיז רוּהִיגֶער גִיוָוארִין וֶוען דִיא מַאד

הָאט

הָאט אִיר גִיזָאגְט דָאס זִיא אִיז הִיר אַרַיין דִיא דִילִין אוֹיס צוּ בַּארְשְׁטִין.

רֶעבֶּעקַע הָאט אִיר גוּטִין פְּרָאסִיק פוּן אוּנְטֶערִין טִישְׁטוּךְ אַרוֹיס גִינוּמֶען אוּנ הָאט אִים פֶערְשְׁטֶעקְט אִין אִיהְר קֶעשֶׁענֶע, נַאכְהֶער הָאט זִיא אָנְגִיצַייטִין אִיר אוֹיבֶּער מַאנְטִיל אוּנ הָאט אַוֶועק גִימַארְשִׁירְט מִיט אַרוֹישִׁינְדִין גִימִיט גְלַייךְ צוּא וַויינְשְׁטָאקִין.

זִיא הָאט צוּ אִיר פְרַיידֶע נָאר זִימְלֶען אַלַיין צוּא הוֹיזֶע גִיפוּנֶען, וֶועלְכֶער אִיז עֶנְטְצִינְט גִיוָוארִין בַּייא אִיר פְּלוּצְלוּנְגֶען עֶרְשַׁיינֶען, עֶר הָאט אִין אִיהְרֶע גִיזִיכְטְסְצִיגֶע פֶערְדְרוּס בַּמֶערְקְט, אִיר פִירְכְטְלִיכֶר אוֹיס זֶעהֶן הָאט אִים עֶרְשְׁרָאקִין דָאס דִיא שְׁפְּרַאכֶע הָאט אִים גִיפֶעלְט, אוּנ אַלֶעס רֶעבֶּעקַע אִיז שׁוֹין בַּיין טִישׁ גִיזֶעסִין הָאט עֶר נָאךְ נִיט אִיסְפַּייעֶט אַיין וָוארְט אוֹיס צוּא רֵיידִין.

וִויא מִיר שַׁיינְט, הָאסְטוּ זִיךְ יָעצְט אוֹיף מִיר נִיט גִירִיכְט, הָאט רֶעבֶּעקַע גִיזָאגְט עֶרְקָאנֶענְדִיג אוֹיף אִים זַיין רַאסְטְרוֹיסְטְוָוא וֶועלְכֶע זִיא הָאט גִירֶעכִינְט פַאר אַצַייכִין אוֹיף זַיין פַאלְשְׁקַייט אוּנ קַאוַוארְנָאסְט — אִיךְ מוּז דִיר מִיט מַיין יֶעצְטִיגִין בֶּעזוּךְ בֶּעלַאסְטֶען, הָאט זִיא דַאבַּאוֶועט.

זִימְל הָאט אוֹיף אִיר גִיזִיכְט בֶּעמֶערְקְט גְרִימִיגֶע מִינֶען, אוּנ עֶר הָאט פַאר שְׁטַאנֶען פוּן וַואנֶען דָאס שְׁטַאמְט, אַלְזָא אִיז עֶר דֶער פוּן גַאנְץ פֶערְנִיכְט גִיוָוארִין, אוּנ הָאט פַאר קַיין פַאל נִיט גִיקָאנְט מוּט פַאסִין אִיר אַקְלָארִין אַנְטְוָוארְט צוּא עֶבִּין, עֶר הָאט אָן גִיוֶוענְדֶעט אַלֶע קְרֶעפְּטִין אוּנ הָאט קוֹים אוֹיס גִירֶעט דִיא וֶוערְטֶער: וַוייל דַיין יֶעצְטִיגֶער בֶּעזוּךְ אִיז אַיין אוּנֶערְוַוארְטֶעטֶער אִיז בַּייא מִיר דִיא פְרַיידֶע דִיר צוּ זֶעהֶען בַּייא מִיר אִין הוֹיז נָאךְ גְרֶעסֶער אוּנ בֶּעקְוֶועמֶער.

רֶעבֶּעקַע אִיז פוּן דִיזִין אַנְטְוָוארְט מֶעהֶר צָאהְרִינְד גִיוָוארִין, וַוייל זִיא הָאט אִים צוּא גִיטְרִיבִּין צוּ אַפַאלְשֶׁע (חֲנִיפָה) דְרוּם הָאט זִיא אִים גִיעֶנְטְפֶערְט: דוּא מֵיינְסְט דָאס גִיוִויס נִיט עֶרִינְסְט, אוּנ דְרוֹיף צַייגְט דָאס וָואס אִיךְ הָאבּ דִיר אִין דָאס גְרֶעסְטֶע פֶער אִירוּנְג גִיפוּנֶען, נִיכְט וַואהְר?, רֶעבֶּעקַע הָאט אוֹיף אִים בְּרוּוואוּנְדֶע בְּלִיקִין גִיוָוארְפִין, נָאר זִימְל אִיז גִיזֶעסִין הַאלְבּ וִויא צוּ מִיסְט אוּנ הָאט זַיין שְׁפְּרַאכֶע גַאנְץ אוּנ גָאר נִיט בֶּעהֶערְשְׁט.

שַׁיינְט עֶס מִיר דָאס זַייא בַּשְׁטֶעטִיגִין מַיינֶע רֵייד מִיט זַייעֶר שְׁוַוייגִין? הָאט רֶעבֶּעקַע סַאטִירִישׁ גִיפְרֶעגְט — הַיינְט וָואס וֶועלִין זַייא זָאגִין אוֹיף דִיזִין בְּרִיף וֶועלְכִין אִיר הָאט צוּ מִיר גִישְׁרִיבִּין — הָאט רֶעבֶּעקַע גִזָאגְט אַרוֹיס נֶעמֶענְדִיג דֶעם בְּרִיף פוּן אִיר קֶעשֶׁענֶע — אִיז עֶס אַייעֶר הַאנְד שְׁרִיפְט? הָאט זִיא אִים וַוייטֶער גִיפְרֶעגְט — זָאגְט, פִילַייכְט נִיט.

זִימִיל אִיז פוּן דֶעם פְּלוּצְלוּנְגֶען אִיבֶּער פַאל גִילֶעמְט גִיוָוארִין, עֶר אִיז גִיבְּלִיבִּן וִויא אַיין גִירִיכְטֶעטֶער אוֹיף דֶעם עֶשַׁאפָאט, אוּנ הָאט נִיט גִיקָאנְט אִיר בַּאלְד אַנְטְוָוארְטִין דֶערוֹיף, אוֹיךְ וַואהְר אִים אוּנְמֶעגְלִיךְ אִיהְרֶע פְּרַאגִינְדֶע בְּלִיקִין אוֹיס צוּא הַאלְטִין.

רֶעבֶּעקַע הָאט דָאס אַלִין בֶּעמֶערְקְט, אוּנ וַוייל זִיא הָאט פוּן אִים קַיין אַנְטְוָוארְט נִיט בֶּעקוּמֶען הָאט זִיא דָאס גִירֶעכִינְט פַאר אַבֶּעוַוייז דָאס זַיין

פַאלְשְׁקַייט אִיז בֶּעשְׁטֶעטִיגְט אוּנ דָאס עֶר הָאט קֵיינֶע פֶּערְעֶנְטְפֶערוּנְג נִיט, זִיא הָאט זִיךְ אָנְגִילֶעגְט אוֹיף דֶער סָאפֶע אוּנ הָאט גִיזָאגְט: עֶס אִיז מִיר אִיבִּיל, פִילַייכְט אִיז בַּייא אַייךְ פַאר הַאנְדִין אַיין בּוּטֶעלְקֶע זֶעלְטֶער?

יַא, עֶס אִיז פַארַאן — הָאט זִימְל גִיעֶנְטְפֶערְט — אוּנ הָאט עֶס גְלַייךְ דֶר לַאנְגְט, „אַפָּאר גְלֶעזֶער" הָאט רֶעבֶּעקֶע גִיבֶּעטִין, אוּנ עֶס אִיז גְלַייךְ דֶר לַאנְגְט גִיוָוארִין, „וַוארְטִין זַייא אוֹיף — הָאט זִימְל גִיזָאגְט — גְלַייךְ בְּרֵיינְג אִיךְ אַרַיין זַאפְּט דֶער צוּ, „זֵייעֶר גוּט„ זָאגְט רֶעבֶּעקֶע, אַלֶעס זִימִיל אִיז אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען הָאט רֶעבֶּעקֶע אַרוֹיס גִינוּמֶען אִיר פְּרָאסִיק פוּן טַאשׁ אוּנ הָאט אִים פַאר נַאנְדֶער נִיטֵיילְט אוֹיף צְוֵייא גְלַייכֶע טֵיילִין אוּנ הָאט עֶס אִין בֵּיידֶע גְלֶעזֶער אַרַיין גִישָׁאטִין, אוּנ הָאט צוּ בִּיסְלִיךְ זֶעלְטֶער אִין דִיא גְלֶעזֶער אָן גִיגָאסִין דָאס דִיא גִיפְּט זָאל נִיט עֶרְקָאנְט וֶוערִין, גְלַייךְ אִיז זִימְל אַרַיין מִיט דִיא זַאפְּט, רֶעבֶּעקֶע הָאט דָאס בַּייא אִים צוּ גִינוּמֶען אוּנ הָאט גִישִׁיקְט אָן גִיסִין דִיא גְלֶעזֶער, אוּנ בֵּיידֶע גְלַייךְ הָאבִּין דִיא זֶעלְטֶער מִיט דָארְסְט אוֹיס גִיטְרוּנְקֶען.

אִיךְ בִּין שׁוֹין פַארְטִיג מִיט מַיין פְּלַאן — הָאט רֶעבֶּעקֶע אִין זִיךְ גִיטְרַאכְט — אִיךְ וֶועל שׁוֹין בַּאלְד לֵייז וֶוערִין פוּן מַיינֶע לַיידִין, אוּנ מַיין רַאכֶע וֶועט שׁוֹין בַּאלְד עֶרְפִילְט וֶוערִין, זִיא הָאט עֶרְוַוארְטֶעט צוּא מֶערְקִין דִיא וִוירְקוּנְג וֶועלְכֶע דִיא גִיפְּט וֶועט אוֹיף אִיר מַאכִין, אוֹיךְ הָאט זִיא גִיוָוארְפִין פְּרוּבִּירִינְדֶע בְּלִיקִין אוֹיף זִימְלֶען אוֹיב עֶר מֶערְקְט עֶפֶּעס, „יֶעצְט בִּין אִיךְ עֶטְוָואס צוּם מוּט גִיקוּמֶען — זָאגְט רֶעבֶּעקֶע — זִיא הָאט זִימֶלְס בְּרִיף אִין הַאנְד גִינוּמֶען, אוּנ הָאט אָן גִיהוֹיבִּין מִיט רִירִינְדֶע וָוארְטִין צוּ סְטְרַאמִירִין זִימְלֶען, זִיא הָאט אִים פָאר גִישְׁטֶעלְט וִויא לִיבּ אוּנ טְרַייא זִיא אִיז אִים גִיוֶועזְן אוּנ וִויפִיל זִיא הָאט צוּ לִיבּ אִים אוֹיס גִילִיטִין, אוּנ יֶעצְט וִויא זַייא זַיינֶען שׁוֹין אִין דֶער נָאהֶענְט צוּם גְלִיק גִיוֶועזְן, הָאט עֶר אִיר זָא קַאוַוארְנֶע בֶּעהַאנְדִילְט, זִיא הָאט מִיט אִירֶע רֵייד בַּייא זִימְלֶען טְרֶערִין אַרוֹיס גִיצַאפְּט, אוּנְטֶער דֶעסִין הָאט שׁוֹין זִימְל אִיסְפֵּייעֶט מוּט צוּ פַאסִין, אוּנ הָאט אִיר אָן גִיפַאנְגֶען צוּ עֶרְקְלֶערִין אִיר אִירְטְהוּם (טָעוּת) אוּנ זַיין אוּנְשׁוּלְד, עֶר הָאט אִיר דֶער צֵיילְט דִי גַאנְצֶע צֶעפּוּחָא וֶועלְכֶע אִיז פַאר לָאפִין צַייט זִיא אִיז אָפּ גִיפָארִין, פוּן וֶועלְכֶע זִיא הָאט גָאר נִיט גִיוואוּסְט, וִויא זַיינֶע עֶלְטֶערִינְס אַרֶעסְטִירוּנְג, זִיא הָאט מִיט בֶּעסֶענְסְטְוָוא אוֹיס גִיהֶערְט זַיין פַאר עֶנְטְפֶערוּנְג, אוּנ אַלֶעס עֶר הָאט זַיינֶע אַלֶע רֵייד בַּשְׁטֶעטִיגְט מִיט אִיר פָאטֶערְס אַיְגִינְהֶענְטִיגֶע אַצַארֶגֶע, אִיז זִיא אוֹיסֶער זִיךְ גִיוָוארִין, אוּנ הָאט גִישְׁרִיעֶן: אָה רֶעטֶע גָאט! מִיר זַיינֶען פַאר לָארִין!... זִימִיל מִיר זַיינֶען פַאר סַאמְטֶע!...

זִימִיל הָאט אִיר גִישְׁרֵייא נִיט פַאר שְׁטַאנֶען, עֶר הָאט גִירֶעכִינְט דָאס זִיא אִיז נָאךְ נִיט אוּבֶּעזְוַאיֶעט אִין זַיין אוּנְשׁוּלְד, זִיא גֶעמְט נִיט אָן זַיין אָבְּיַאסְנֶענֶע אוּנ הַאלְט אִים פַאר אַיין אִיזְמֶענִיק, הָאט עֶר צוּ אִיר גִיזָאגְט: זַייא רוּהִיג מַיין לֶעבִּין, זַייא זִיכֶער דָאס אִיךְ בִּין דִיר טְרַייא, אוּנ וֶוען מִיט דַיין פָאטֶערְס אַצַארְנֶע בִּיזְטוּ נָאךְ נִיט אוּבֶּעזְוַאיֶעט אַז אִיךְ רֵייד רִיכְטִיג קָאן אִיךְ דִיר בַּייא גָאט שְׁוֶוערִין אַז מַיינֶע רֵייד אִיז רִיכְטִיג, אוּנ אִיךְ בִּין דִיר מִיט מַיין גַאנְצִין לֶעבִּן אִיבֶּר גֶעבִּין...

אין

אין דעם זיינען אין שטוב איינגע מענטשין אריין גילאפין אונ האבין אן גיזאגט אז אברהם ווינשטאק מיט ליפשען זיינען שוין בעפרייט גיווארין אונ זייא גייען שוין צו הויזע, זימל האט זיך מיט דער בשורה דער פרייט, אבער רעבעקע האט אויס גיזעצט אין אגוואלד „ראטעוועט! האט זיא גישריען — איך אונ זימיל זיינען פאר סאמטע! מיר האבין ביידע סם גיטרונקען וועלכע איך האב אין דיא זעלטער אריין גישאטין, אמגיכסטין היילט נאך דאקטורים!...

עס איז דיר מיין טהייערער זימל בעשערט צו זעגענען זיך מיט דיינע עלטערין פאר דיין טויט! האט רעבעקע גיזאגט פאלינדיג אים אויפין האלדז — איך האב דיר אונוויסינד פאר סאמט, איך האב פון דיר ראכע גיוואלט נעמען פאר דיין בריף, אבער יעצט האט מיר ערשיינט דיין אונשולד, אבער נאך דער צייט דען מיר האבין שוין דיא סם אויס גיטרונקען!...

דוא רעדסט דאס ערינסט? האט זימיל גישריען — אה גאט! רעטעט רעטעט!... עס איז גיווארין לארים אונ גיפילדער אונ אגרויסער אויף לויף פון מענטשין, אויף דעם לארעם זיינען זימילס עלטערין אן גיגאנגען, אונ אנשטאט דעם וואס זייא האבין גירעכינט זיך צו דער פרייען מיט זייער בן יחיד, האבין זייא דיא גרויסע קלאג גיפונען אין זייער הויז, זייא האבין גיפונען זייער בן יחיד א פאר סאמטין, אונ ער מיט זיין גיליבטע ראנגלען זיך מיטין טויט, פאר צוא שטעלין דיא שטראכנע זרעלישצע וועלכע דארטין איז גיווען איז אונמעגליך, דיא עלטערין האבין גיחאלעסט אונ גישריען גיוואלדין, דיא קינדר זיינען זייא אויף דיא העלדזער גיפאלין אונ האבין זיך גיבעטין מען זאל זייא ראטעווען, מעהאט דארטין נאר גיהערט יאמער אונ גישרייא, אונ איינער האט ניט גיוואוסט פון דעם אנדערין, זאהנשיינען האט מען שוין אויך פון זיין שמחה אן גיזאגט, אונ ער איז אויך גלייך גיקומען צו לויפין דיא הענט ברעכינדיג אונ שרייענדיג אונ ער האט ערפילט דעם ארקעסטער פון דיא דארטינע מוזיק.

59) תחית המתים.

דיא דרייא הייזער וועלכע עס שפילין אין אונזער גישיכטע דיא גרעסטע ראליע, האבין מיר אין דיא גרעסטע קריטישע אונ אומגליקליכע לאגע גילאזין, איך האב נייטיג דעם לעזער בעקאנט צו מאכין פון וואנען עס האט גישטאמט דיא סיבה פון זייער אומגליק; דעם ראבינערס אומגליק ווייסין מיר גאנץ גוט אז דאס האט גישטאמט פון זיין ארינטליכקייט אונ פרעדאנאסט צו דער שטאט, פאר וואס ער האט ניט גילאזין פאר קויפין דיא שטאט וויא שקלאפין פאר טויזינד רוביל, אונ דער מיט האט ער זיך גיקויפט מעכטינע פיינדע וועלכע האבין אויף אים בעזאימענע דאנאסין גינעבין אונ האבין אים ארים אונ אומגליקליך גימאכט וויא מיר האבין שוין גישריבין אין קאפיטיל 55, דער אומגליק פון אונזער שיינע ירעזעלען, דאס וואס איר שיינע אדעלע גיזיכט איז פערוואנדילט גיווארין אין

איין

אַיין הֶעסְלִיכֶע, אִיז אוֹיךְ נִיט נאַטִירְלַאךְ גִיוֶועןָ, דָאס הָאט גִישְׁטַאמְט פוּן אִיר שְׁוֶועסְטָער חְיֶענָעלִין מִיט דִיא עֲצָה פוּן שְׁמָערְלֶען, חְיֶענֶעלֶע הָאט דְרָעזֶלֶען נִיט פַארְנוּנֶען אִיר גְלִיק, אוּנ שְׁמָערִיל הָאט זִיךְ גִיפִירְכְטֶעט פַאר מְנַשְׁהֶען עֶר זָאל נִיט דֶער גַיין דָאס עֶר הָאט אַלֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטוּקֶעס אוֹיף גִישְׁפִּילְט אוּנ זָאל זִיךְ אָן אִים נִיט נוֹקֵם זַיין, דָערוּם הָאט עֶר גִירָאטִין חְיֶענֶעלִין דָאס זִיא זָאל אִין דִיא שְׁפַּייז וֶועלְכֶע וֶוערְט גִישִׁיקְט צוּ דְרָעזֶעלֶען אַרַיין שִׁיטִין אַזַא אַיין פְּרָאסִיק פוּן וֶועלְכִין עֶס וֶוערְט דִיא גִיזִיכְט נִיפְלֶעקְט מִיט פוּזִירִין אוּנ גִישְׁוִוירִין אוּנ דִיא שֶׁענְסְטֶע גִישְׁטַאלְט אָבְּרָאשְׁצַאיֶעט זִיךְ אִין אַיין הֶעסְלִיכֶע, דֶער אָפּ פָארִין פוּן רֶעבֶּעקִין קַיין דַאנְגְרָא, דֶער אַרֶעסְט פוּן אַבְרָהָם ווַיינְשְׁטָאק מִיט זַיין פְּרוֹזִי, דֶער בְּרִיף פוּן זִימְלֶען צוּ רֶעבֶּעקִין, וָואס פוּן דָאס אַלְץ אִיז אַרוֹיס גִיקוּמֶען דָאס זַייא הָאבִּין זִיךְ בַּיידֶע פֶערְסַאמְט, אִיז אַלְץ גִישֶׁעהֶן דוּרְךְ דִיא עֲצָה פוּן שְׁמֶערִיל דָעם שׁוֹחֵט, עֶר הָאט גִקוּקְט וָואס פַאר אַיין צֶעפּוּחַא דֶער פוּן וֶועט וֶוערִין, אוּנ עֶר הָאט גִיהָאפְט דָאשׁ פוּן אַלֶעם וֶועט זִיךְ עֶנְדִיגִין וִויא עֶר הָאט גִיוואוּנְשִׁין; דָאס זִימִל וַויינְשְׁטָאק זָאל נִיט אָנְקוּמֶען צוּ זָאהְנְשַׁיינֶען אִין הוֹיז, אוּנ מְנַשֶּׁה זָאל נִיט קוּמֶען קַיין בֶּענֶעכְסִיף צוּ דְרָעזֶעלִין, אָדֶער אַם וֶוינִיגְסְטִין עֶר זָאל גְלַייךְ אָפּ פָארִין, אוּנ דֶער רַאבִּינֶער זָאל וֶוערִין אַשׁוֹכֵן עָפָר, אוּנ וֶוען דָאס אַלְץ וֶועט אוֹיס גִיפִירְט וֶוערִין וֶועט זַיינֶע פָּאדְלָאסְט בְּלַייבִּין אִין גִיהֵיים, אוּנ דִיא קַארָאבֶּקֶע וֶועט בְּלַייבִּין אַקַארָאבְּקֶע בַּייא אָשֵׁר יֶעקְלֶען אִין דִיא הֶענְט אוּנְטֶער דִיא פְּרַאטָאקְטוּרַאצְיֶע פוּן זָאהְנְשַׁיינֶען, אוּנ מְמֵילָא בְּלַייבְּט עֶר שׁוֹין זִיכֶער מִיט זַיין שְׁחִיטָה, אוּנ נֶאֱמָנוֹת אִין קַארָאבְּקֶע, אוּנ דִיא אַלֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטְרַייכִין הָאט דִיזֶער שׁוֹיֶערְלִיכֶער מַאן גִימַאכְט אִין גִיהֵיים, אוּנ אַלֶע הָאבִּין אִים גִישֶׁעצְט פַאר אַיין אָרִינְטְלִיכִין יוּד, מִיר מוּזִין זִיךְ יֶעצְט צוּרִיק אוּמְקֶערִין צוּא דִיא דְרַייא אוּמְגְלִיקְלִיכֶע הַייזֶער, אוּנ צוּם עֶרְשְׁטִין צוּם אוּמְגְלִיקְלִיכִין רַאבִּינֶער.

מִיר דַארְפִין נִיט פַאר גֶעסִין וִויא מִיר הָאבִּין אִים גִילָאזִין אִין קַאפִּיטִיל 55, עֶר אִיז גִישְׁטַאנֶען הִינְטָערִין טִיר אוּנ דוּרְכִין שְׁפַּאלְט פוּן טִיר הָט עֶר זַיינֶע לֶעצְטֶע בְּלִיקִין גִיוָוארְפִין אוֹיף זַיין אָרִימֶע סִימַייסְטְוָוא.

דֶער אִיסְפְּרַאוְונִיק וֶועלְכֶער הָאט אִין פָארְהוֹיז גִיוַוארְט אוֹיף אִים, הָאט אִים אַרוּף גִיטָאן וַוייל עֶר הָאט נִיט גִיקָאנְט גִידוּלְדִין אַזוֹ פִיל צוּא וַוארְטִין, דֶער רַאבִּינֶער הָאט זִיךְ נֶעבַּאךְ פוּן טִיר מִיט גְוַואלְד אָפּ גִירִיסִין אוּנ הָאט זַיינֶע טְרֶערִין אַרוּם גִיווִישְׁט, אוּנ אִיז אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען צוּם אִיסְפְּרַאוְונִיק וֶועלְכֶער הָאט שׁוֹין גִיהַאט בְּדֵעָה מִיט אִים צוּ גַיין, נוּר וִויא זַייא זַיינֶען אוֹיף דְרוֹיסִין אַרוֹיס הָאט דֶער רַאבִּינֶער דֶער הֶערְט שְׁרַייעֶנְדִיג אַבֶּעקַאנְטֶע שְׁטִימֶע: פָּאטֶערִיל, פָּאטֶערִיל!.

יוֹסֵף! — הָאט דֶער רַאבִּינֶער אַגִישְׁרַייא גִיטָאן מִיט שְׁרֶעק — מַיין זָאהְן יוֹסֵף!... דוּא בִּיזְט דָאךְ גִישְׁטָארְבִּין!... צוּא בִּין אִיךְ שׁוֹין דֶען אַזוֹ אוּנ נַאטִירְלִיךְ אוּמְגְלִיקְלִיךְ אַז מַיינֶע פֶערְשְׁטָארְבֶּענֶע שְׁטֵייעֶן אוֹיף פוּן זַייעֶרֶע קְבָרִים מַיינֶע וואוּנְדִין צוּ עָרְוֶועקִין!... גַייא מַיין זוּן אוֹיף דַיין רוּהְ, הָאט דֶער רַאבִּינֶער

האלב

האלב צו מישט גיזאגט ווייל ער האט זיינע אויגן ניט גיגלויבט דאס ער זעהט יוסיפין אלעבעדיקין.

פאטעריל! טייערער פאטעריל! האט יוסף גישריען פאלינדיג אים אויפין האלדז — דוא זעסט דאך מיט דיינע אויגין אז איך לעב, אונ איך בין אין פאלין גיזונד! איך בין שוין ערלייזט גיווארין פון דיא גיפיינגניש אין וועלכע דיינע פיינדע האבין מיר פערפאקט, דוא הערשט דאך דיא שטימע וועלכע רעט צו.דיר, דוא זעהסט דאך דאס איך בין דיין זון יוסף! ווארום שווייגסטו פאטעריל אונ אמפפאנגסט מיר ניט מיט דיינע צארטע ארעמס,?! אונ יוסף האט זיך פאר נאנדער גיוויינט אויף זיין פאטערס האלדז.

דער ראבינער איז פון פריידע אזו וויט גילעמט גיווארין, דאס ער האט איין ווארט ניט גיקאנט אויס ריידין, אונ אזו איז אריבער איין קליינע פויזע, ענדליך האט ער אגישריא גיטאן אומארמענדיג זיין זאהן: עוד יוסף בני חי! מיין זאהן יוסף לעבט נאך!.

מיין זאהן! מיין יוסיפיל! דוא לעבסט?! אונ האט זיך פערחליפעט פון גיוויין דאס מעהאט שוין קיין ווארט פון אים ניט גיהערט, אזו איז אריבער זייערע גליקליכע ערשטע מינוטין מיט איין אונ בעשרייבליכע פריידע, דער איספראווניק איז אויך ניט גיבליבין גלייכגילטיק ביא דעם סיורפריז ביא אים איז אויך פאר פריידע גירונען טרערין פון דיא אויגין, אונ ער האט גיזאגט צו יוסיפין: פילייכט קאנסטו פאר דיין פאטער לייגין פינף הונדערט רוביל זאלאג אונ דאן וועט דיין פאטער בלייבין פריי, ווען ניט מוז איך אים גלייך פון דיר צוא נעמען אונ ארעסטירין.

וואס?! האט יוסף אגישריי גיטאן — מיין פאטער ארעסטירין! אוי וויא איז מיר! צום אומגליק האב איך ניט מיט וואס אים אויס צו לייזין! ערבארעמט זיך מיין הער, אונ לאזט אים חאטש איין טאג פריא ער זאל זיך מיט מיר אנפרייען.

מיר קאנען דאס ניט טאן — האט דער איספראווניק גיענטפערט — מיר זיינען פארבאטין אים גלייך צו ארעסטירין.

וואס זאל איך טאן! האט יוסף גישריען — צו וועמען זאל איך רופין אונ בעטין הילפע?!.

דיא הילף קומט אונערווארטעט! האט פון אפארשטעקטין ארט איין שטימע גישריען, אונ גלייך דערויף האט זיך מנשה בלומענקראנץ באוויזין, וועלכער איז פאר שטעקט גישטאנען אונ האט צו גיזעהן די גאנצע פראאיסשעסטוויע, זיין גיזיכט האט פרייליך אונ מונטער אויס גיזעהן, אונ דער ראבינער האט אויף אים מיט פערוואונדערונג אונ דעהמוטיג גיקוקט, מנשה האט גאר ניט גירעט נור ער האט דעם איספראווניק דער לאנגט פינף הונדערט רוביל „דא האבין זייא זיין אויס לייזע" האט מנשה צו אים גיזאגט, איך דאנק דעם שעפער וואס ער האט מיר צו גישיקט אגילעגינהייט איך זאל קאנען גוטעס טאן מיט מיין בעסטין גוטין פריינד", דער איספראווניק האט מיט דיא פלייצעס גיקוועצט אונ האט

גזאגט

גיזאגט אוועק גייענדיג צו זיין פאמאטשניק: היינטיגין פריא מארגין האבין מיר פערשיידענע זאכין אנגיזעהן; טרויער אן גרענצין, אויך זעלטענע פריידין, שויערליכע אומגליקין, אויך אונערווארטעטע גליקין, אונ דער צווא אזעלטענעם וואהלטהאט, אונ דאס אלץ איז מיט דעם איין לעאנטאלין גישעהן.

וויא יצחק מיט יוסיפין מיט מנשהען זיינען שוין פריא גיבליבין, האבין זייא זיך ערשט גינומען צו זייער פריידע, לעאנטאל איז מנשהען אויפין האלדז גיפאלין אונ האט אים מיט זודיקע טרערין גידאנקט פיר זיין וואהלטהאט, זייא האבין זיך אלע אומגיארעמט גיוויינט אונ גיפרייט, דיא שצענע איז גיוועזן שרעקליך טראגאטעלנע, אבער נאך רירינדער איז דיא שצענע גיוועזן, ווען זייא אלע דרייא זיינען צום ראבינער אין שטיבעלע אריין אונ זאפיע מיט ראזען אונ גבריאלין האבין זייא דער זעהן, ווער האט דאס קראפט פאר צו שטעלין, אמונד אוים צו דער ציילין, אפען אויש צו שרייבין וואס דארטין האט זיך גיטאן, דיא שוואכע זאפיע וועלכע איז מיט אוויילע צו ריק ניט אים שטאנדע גיוועזן אויף צו שטיין, איז זיא פון פריידע אויף גישטאנען אונ איז ארויף גיפאלין אויף איר זאהן יוסיפלען אונ האט אים מיט אלאנגין זיסין קוש פעסט צו גידריקט צום הארצין, ראזע גבריאל מיט דיא קינדער האבין פאר פרייד גיוויינט אונ גישריען: אונזער ברודער יוסף! אונזער טרייסט אונזער נחמה!... דארטין איז גיווארין יאמערליך גיוויינט אונ אונבעשרייבליך גיפרייט... דער גימיינטער טויטער קערפעריל פון בלומינקען איז אויפין טיש גילעגין, דיא אויגין אפין אזו וויא זיא וואלט אויך צו גיזעהן דיא רירינדע שצענע פון איר פאטערס הויז.

אונ ווען עס איז אין הויז דער אונ נאטירליכער פריילעכער גיפילדער גיוועזן, האט מנשה בלומינקען בעטראכט, ער האט ראזען אויש גיפרעגט וואס מיט איר איז גישעהן, זיא האט אים דער ציילט דאש זיא איז מיט אוויילע צוריק גישטארבין, מנשה האט איר אלעם מעדיקער גוט בעטראכט אונ איז פון שטוב האסטיג ארויס גילאפין.

אונ ווען דער ערשטער פריילעכער וואסער איז שוין איבער גילאפין, אונ אלע זיינען שוין עטוואס רוהיגער גיווארין, האט יצחק זאפיען דער ציילט אלעם וואס מיט אים איז גשעהן אין די קליינע ווייל וועלכע ער איז אויף דרויסן גיוועזן, וויא מנשה האט אים אויש גילייזט „נאר וואו איז מנשה? האט ער גיפרעגט — וואו איז ער פאר שוואונדין גיווארין.

ער האט בעטראכט אונזער פערשטארבענע בלומינקין אונ איז גלייך ארויס — האט ראזע גיענטפערט — ער מוז גיוויס זיין אכהן.

וואס בלומינקע איז גישטארבין?! האט יוסף גיפרעגט ערשראקין — ווען? וויא אזו?.

דא האבין אלע אויס גיבראכין אין אגיוויין אונ האבין זיך ארום בלומינקעס קערפער ארום גישטעלט, אונ האבין איר בעקלאגט, דען ביז אהער האבין זייא פון פיל שמארצין דיא וואונד אזו שטארק ניט גישפירט, אבער יעצט אז זייא

איז

איז עטוואס לייבטער געווארין, האבין זייא ערשט דער פילט דיא צרה אז זייער טייערע קלוגינקע בלומינקע איז אפ געשטארבין פון הונגער, אַלע האבין אַרום איר יאמערליך געוויינט אונ האבין איר קערפער בעשאטין מיט טויזינדע קושינגע

אין דעם איז מנשה מיט האסט אַריין, אונ אין האנט האט ער געהאלטין פאר שיידענע פלעשעליך, ער האט אַלעמען אָפגעשטייסין פון בלומינקעס קערפער, ער האט עטליכע טראָפּינס געטריפט אונטער איר נאזע, נאכהער האט ער איר מיט אַזאלב געריבין דיא קאפ מיט דיא שלייפין אונ דעם גאַנצין קערפער, ער האט איר אויף געריסין דיא ציינדליך אונ האט איר אין מויל פון אַפלעשעלע אַריין געטריפט, אזו האט ער מיט איר געארבעט אַפערטיל שטונדע, ביז עס האט זיך פון איר הערצעלע אַרויס געריסין אַזיפץ „זייא וועט שוין לעבין! האט מנשה מיט אַפריידע אויס געשריען — אונ גלייך דערויף האט בלומינקע געמאכט בעוועגונגען מיט איר קערפעריל, ענדליך האט זיא זיך אין גאַנצין ערמינטערט אונ האט אַגעשרייא געטאן: „מאמינקע“! זאפיע האט איר גלייך אַרויף געהאפט אויף דיא הענט אונ האט איר געקושט אונ געהאלדזט, דיא קינדער האבין פאר פריידע געטאנצט, אונ אַלע זיינען צו געפאלין צוא מנשהען אונ האבין אים געקושט אונ געהאלדזט, „וואס פאר אַגאט מיר האבין! האט יצחק לעאָנטאל אויס געשריען — ווען ער האט געצארינט אויף אונז איז דער אומגליק געקראכין פון אַלע זייטין, אונ אַז מיר האבין געהאלטין אויף דער לעצטער שטופע פון אומגליק האט זיך נאט אויף אונז ערבארימט, בליקט עס אונז פון אַלע זייטין, אונ מיינע געשטארבענע קינדער ווערין לעבעדיג!...

אונ איר מנשה זייט דערויף דער געזאנדטער פון גאט — האט לעאָנטאל געזאגט מנשהען ווידער מאלם אויפין האלדז אַרויף פאלינדיג.... דער לעזער עלבבסט קאן זיך פארשטעלין וואס דארטין האט זיך געטאן.

איך קאן זיך שוין דא מער ניט אויף האלטין — האט מנשה געזאגט — ווייל איך האב זיך נאך ניט געזעהן מיט מיין דרעזעלען, יוסף וועט שוין איך אַלעם ערציילין ווי אַגעטליך עס איז צוא געגאנגען מיט זיין בעפרייאונג, אונ ווער עס האט אים גי וואלט אומגליקליך מאכין.

60) וויא אַזו יוסף איז געראטעט געווארין.

דרעזעלעס געזיכט איז אין דר נאַכט זייער שטראַשנע געווארין, איהרע אויגין זיינען ווייס געווארין, אונ אַהם זייא איז געוגען בלאה, איהרע באַקין איז פאַרדערקט געווארין מיט בלעזלען וויא קארעלין רויט וויא בלוט, אונ אויף זייא זיינען געוועסין קליינע אונ ווייסע אונ פון זיי האט באַטעריע געריגען, אונ אַזו איז איהרע ליפין אונ נאזע בעדעקט געוועגן מיט רויטע בלעזלען, אונ אויף זייא האט אויש געשפראָצט געלבע האר, מיט איין וואָרט יעדעריין האט אָפגעטרייסלט אויף איר אַקוק צו טאן, זיא האט דאס אַלץ גאַנץ גוט פארשטאנען, זיא האט בשום אופן ניט געגלויבט אַז מנשה וועט דאס קאנען אַריבער טראגין, דערום איז זיא טרויעריג

געווארין

בינאָרין ווען עס איז גיקומען דער בעשטימטער פריא מאָרגן אין וועלכין ער דאַרף קומען, בייא איהר איז גיבליבין דאַס זיא זאָל זיך אַזו בעגיין: אויב ווען מנשה וועט אַריין קומען אות וועט איר דער זעהען אונ עס וועט אים ניט אפטרייסלען, נור ער וועט מיט דיא זעלבע סימפּאַטיע צו איר צו גיין וויא אַלע מאָל, איז עס אַ צייכין דאָס אויף עם ווירקט ניט איר העסליכע גיזיכט אונ ער קוועלט זיך ניט דער פון, דאַן וועט זיא מיט אים רוהיג בלייבין אונ וועט פון איר גליקליכין לעבין גינוסין, אָבער ווען ער וועט זיך פון איר אפּטרייסלען בייא זיין ערשטין העריין גיין, איז עס אַ בעווייז דאַס זיא וועט אים זיין צום לאַסט, אונ אַלזאָ מוז זיא אים בעפרייען אונ זיא וועט גלייך דורכין פענסטער אין טייך אַריין שפּרינגען צו מאַכין אַיין ענדע פון איר אומגליקליכין לעבין, אונ מנשהען צו לאָזין פון דער זיסער וועלט פערגניגין צו האָבין, אַזו איז בייא איר גיבליבין, זיא האָט אַלץ פאַרבערייטערט צוא דיזין פּריאם: אויך האָט זיא אַבריף אָנגישריבין אין וועלכין זיא האָט ענדעקט דיזין פּלאַן אום מעזאָל וויסין די פּריצינע פון איר דער טרינקען זיך, דעם פענסטער פון איר צימער האָט זיא גילאָזין לייז אָפּגישפּילעט אום זיא זאָל קאָנען גישווינד אים עפענען מנשה זאָל ניט אויספּייען איר צוא דער חאַפּין, דען זיא האָט מער אויפין שלעכטין זייט גיהאָפּט וויא אויפין גוטין.

וויא עס האָט גיגרייכט דיא שטונדע אין וועלכע מנשה דאַרף קומען, האָט איר אָנגיפאַנגען דיא האַרץ צו שטורעמען אונ צו קלאַפּין, וויל אין דער ווילע דאַרף זיא גימשפּעט ווערין צו לעבין אָדער צום טויט, זיא האָט זיך גישטעלט לעבין איר פענסטער אונ בייא יעדער קלאַפּ מיטין טיר האָט איר אין האַרצין אָפּ גירעסין.

וויא מיר ווייסין האָט זיך מנשה פערזאַמט בייא דעם ראַבינער, אונ דערום האָט דיא לאַנג ווילע איר שרעקליך גיקוועלט, איר האַרץ האָט זיך גישלײדערט פון טויט צום לעבין, יעדער קליינע ווילע האָט איר אונגידולדעט, זיא האָט מיט פערדריסליכע בליקין דעם טייך בעטראַכט אין וועלכין זיא האָט גידיינקט אומגזאַמט זיך אַריין צו קלייבין, טרערין האָבין פון איר גירונען וויא קוועליקע וואַסער „דוא שרעקליכער טייך! האָט זיא צו אים גיזאָגט — עס איז מעגליך דאָס אין איינינע ווײלין אַרום זאָל איך זיך צו דיר אויף קוואַטיר איבער קלייבין, איך בעט דיר דוא זאָלסט זיך אַם ווייניגסטין מיט מיר ניט שפּילין לאַנג, דוא זאָלסט מיר באַלד אין גרונדע צו נעמען, אונ מיין קערפּער זאָלסטו האָטש וויט ניט פאָרט יאָגין!.

אין מיטין דיא גידאַנקען האָט זיך דיא טיר מיט האַסט גיעפינט, אונ מנשה איז אַריין גיקומען אַלעם מנשה איז ביין טיר פון דרעזעלעס צימער גישטאַנען האָט ער דרעזעלין ניט דער קאָנט אונ איז אין פערצווייפלונג גיבליבין, אונ איז מיט לאַנגזאַמע טריט צו איר גיגאַנגען אונ האָט אויף איר בליקין גיוואָרפין.

איך בין דאָש! איך בין דיין דרעזעל! — האָט דרעזעלע אויס גישריען אַלעם זיא האָט בעמערקט זיין פערצווייפלונג — צו אונזער ליידין בין איך דאָס דיא העסליכע וועלכע שטייט פאַר דיר.

דְרֶעזֶעלֶם שְׁטִימֶע הָאט מְנַשֶׁהֶען עֶר מִינְטֶערְט, עֶר הָאט שׁוֹין מִיט גִישְׁוִוינְדֶע טְרִיט צוּ אִיר גִינֶעהְנְט, אוּנ אַלֶעם עֶר אִיז לֶעבִּין אִיר אִין דֶער נַאהֶע גִיוֶועֶן, הָאט עֶר זִיךְ אִין דֶער טְהַאט אַשׁוִידֶער גִיטָאן אוֹיף אִיר קוּקִינְדִיג, דְרֶעזֶעלֶע הָאט פוּן זַיינֶע מִינֶען אוֹיף שְׁלֶעכְטֶעם אוֹישׁ גִירֶעכִינְט, זִיא הָאט זִיךְ שׁוֹין גִיוֶועֶנְדֶעט צוּם פֶּענְסְטֶער אוּנ הָאט אִים גִיעֶפִינְט אוּנ הָאט זִיךְ שׁוֹין גִיוָואלְט דוּרְךְ וַוארְפִין, אָבֶער מְנַשֶׁה הָאט אִיר גִישְׁוִוינְד פֶעסְט אָנְגִינְרִיפִין אוּנ הָאט אִיר נִיט גִילָאזִין זִיךְ דוּרְךְ וַוארְפִין, עֶר הָאט זִיךְ אִין אִיר גִיזִיכְט פְּרִינְצַאטֶעלְנֶע אַיין גִיקוּקְט אוּנ הָאט אוֹיס גִישְׁרִיעֶן: זַיי רוּהִיג מַיין טַייעֶרֶע דְרֶעזֶעלֶע! דַארְפְסְט זִיךְ דֶער פוּן גָאר נִיט קְלֶעמֶען דַיין גִיזִיכְט דַארְף דִיר נָאר נִיט קְרֵיינְקֶען! אִיךְ הָאבּ שׁוֹין עֶרְקוּנְדִיגְט פוּן וַואנֶען דָאס אִיז דִיר גִיקוּמֶען אוּנ אִיךְ הָאבּ אַמִיטִיל וִויא דָאס אוֹיס צוּא הַיילִין, צַייט אַיינִיגֶע טֶעג וֶועט שׁוֹין דַיין גִיזִיכְט נִיט מֶער הֶעסְלִיךְ זַיין, נוּר זִיא וֶועט לַייכְטִין וִויא פָּארְהֶער, דָאס אִיז דִיר גִיקוּמֶען פוּן דַייגֶע פַיינְדֶע וֶועלְכֶע הָאבִּין דִיר מִיט זָא אַיין פְּרָאשִׁיק גִיקָארְמֶעט דוּרְךְ וֶועלְכִין דִיא גִיזִיכְט וֶוערְט אִין בְּלָאטֶערִין אוּנ גִישְׁווִירִין, אָבֶער אִיךְ וֶועל דִיר דָאס אוֹיס הַיילִין מִיט אַמֶעדִיצִינְסְקִין פְּרָאשִׁיק, אַז קַיין שְׁפּוּרִין פוּן דִיא בְּלָאטֶערִין וֶועט נִיט בְּלַייבִּין, בֶּעזָארְג זִיךְ דֶער פוּן גָאר נִיט, דֶען אִין אַיינִיגֶע טֶעג אַרוּם וֶועסְטוּ שׁוֹין צוּרִיק שֶׁעהֶן אוּנ פְרֶעכְטִיג אוֹישׁ זֶעהֶן, אוּנ מְנַשֶׁה הָאט אִיר אוּמְגִיאַרֶעמְט אוּנ גִיקוּשְׁט.

מְנַשֶׁה! — הָאט דְרֶעזֶעלֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — דוּא בִּיזְט וִויא אַהִילְף עֶנְגִיל צוּ מִיר אִין דֶער גֶייטִינְסְטֶער מִינוּט עֶרְשַׁיינְט גִיוָוארִין! דוּא הָאסְט דָאךְ מִיר יֶעצְט מַיין לֶעבִּין אִין גַאנְצִין גִירֶעטֶעט, זִיא הָאט אִים דֶער לַאנְגְט דֶעם בְּרִיף וֶועלְכִין זִיא הָאט אָנְגִישְׁרִיבִּין אַלֶעם דַאסְטַאמֶענְט, אָה מַיין טַייעֶרֶע! הָאט מְנַשֶׁה אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — אוּנְזֶערֶע פַיינְדֶע רוּהֶען נָאךְ נִיט! זַיי רוּדֶערִין נָאךְ אִין דֶעם זַייט פוּן דֶער הֶעלֶע אוּנְז אוּמְצוּבְּרֵיינְגֶען, גִילוֹיבְּט אִיז דֶער שֶׁעפְּפֶער וֶועלְכֶער הָאט אוּנְז בִּיז אַהֶער פוּן זַייעֶרֶע הֶענְט אוֹיס גִירֶעטֶעט, אוּנ יֶעצְט וֶועל אִיךְ זִיךְ וֶועגִין זַיי אַרוּם זֶעהֶן, אִיךְ מוּז זַייא דֶער גַיין אוּנ פוּן דֶער וֶועלְט אוֹיס רַאמֶען, דֶען כָּל זְמַן עֶס וֶועט נָאךְ אִין זַייא קְלַאפִּין אַיין אָדֶער קָאנֶען מִיר נָאךְ אַלִץ נִיט רוּהִיג זַיין.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט פַאר פְרֵיידֶע אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ וַויינֶען, אוּנ עֶס אִיז בַּייא זַייא גִיוָוארִין פְרֵיידִין אִיבֶּער פְרֵיידִין, אוּנ אַלֶעם זַייא הָאבִּין שׁוֹין דִיא עֶרְשְׁטֶע פְרַאגִין גִיעֶנְדִיגְט הָאט דְרֶעזֶעלֶע מְנַשֶׁהֶען גִיפְרֶעגְט. וָוארוּם הָאסְטוּ זִיךְ זָא פַאר זַאמְט? פוּן בַּאן אִיז מֶען דָאךְ שׁוֹין מִיט צְווֵיי שְׁטוּנְדִין צוּרִיק גִיקוּמֶען?.

דִיא אוּר זַאכֶע פוּן דִיא צְווֵייא שְׁטוּנְדִין פֶערְוַויילוּנְג אִיז דִיא זֶעלְבֶּע דוּרְךְ וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ אִין שַׁאוּרֶע זִיךְ פֶערְזַאמְט, — הָאט מְנַשֶׁה גִיזָאגְט — דִיר אִיז דָאךְ גִיוִויס שׁוֹין בֶּעקַאנְט וִויא אִיךְ הָאבּ זִימִיל וַויינְשְׁטָאק מִיט אַגֶעטְלִיכִין צוּ פַאל אוֹיס גִילֵייזְט פוּן דִיא הֶענְט פוּן סְלוּצְקִי דֶעם דָאקְטֶער, גִיוִויס הָאט עֶס דִיר זִימִיל דֶער צֵיילְט, הַיינְט הֶער זִיךְ אַיין וֶועסְטוּ זֶעהֶן גָאטֶעס וואוּנְדֶער וִויא עֶר מַאכְט דָאס דֶער עֶרְלִיכֶער אוּנְשׁוּלְדִיגֶער זָאל נִיט פֶערְלָארִין וֶוערִין, אוּנ דֶער אוּנְאֶרְנְטְלִיכֶער זָאל נִיט אוֹיף עֶוִויג פַאר שְׁוִויגִין וֶוערִין, אַלֶעם זִימִיל אִיז שׁוֹין צוּ הוֹיזֶע אַוֶועק

גִיפָארִין

גִיפָארִין, הָאט מֶען גִימַאכְט אַיין אָבִּיסְקֶע בַּייא סְלוּצְקִין׳ אִין הױז אוּנ מֶעהָאט גִיפוּנֶען צְוַייא בְּרִיף, דִיא בְּרִיף אִיז פוּן שְׁמֶערִיל דֶעם הִיגִין שׁוֹחֵט גִיוֶועֶן, אִין דֶעם עֶרְסְטִין בְּרִיף שְׁרַייבְּט עֶר אִים דָאס זִימִיל פָּארְט יֶעצְט צוּ אִים קֵיין שַׁאוְורֶע, אוּנ דֶערוּם זָאל עֶר זֶעהֶן צוּ מַאכִין עֶר זָאל שׁוֹין צוּרִיק נִיט קוּמֶען, אוּנ דַאמִיט זָאל עֶר רַאכֶע נֶעמֶען פוּן אַבְרָהָם וַויינְשְׁטָאק פַאר זַיין שְׁוֶועסְטֶער, אִין דֶעם צְוַייטִין בְּרִיף שְׁרַייבְּט עֶר אִים אַזוֹ. אִיר זָאלְט זֶעהֶן יוֹסֵף לֶעוֶוענְטַאלִין וֶועלְכֶער שְׁטוּדִירְט אִין שַׁאוְורֶע אִין גוּמְנַאזְיֶע אוּנְזֶער רַאבִּינֶערְס זָאהְן אוּמְבְּרֵיינְגֶען, אִיר זָאלְט זִיךְ נִיט שְׁרֶעקִין דָאס פִּילַייכְט וֶועלִין זַיינֶע עֶלְטֶערִין פְלִיהֶען קֵיין שַׁאוְורֶע זַיינֶע בְּלוּט צוּ דֶער גֵיין, נֵיין, זֵייא קָאנֶען נִיט אָפּ פָּארִין פוּן בֶּענֶכְסִיף ווַייל זֵייא זַיינֶען פְּאַ דְוֶעלָא, אוֹיךְ וֶועל אִיךְ צוּ זֵייא אַרַיין שִׁיקִין אַיין אָרִימַאן אַיין שְׁנָארֶער וֶועלְכֶער וֶועט זֵייא אָנְזָאגִין אַז זֵייעֶר זוּן יוֹסֵף הָאט זִיךְ אִין שַׁאוְורֶע דֶער טְרוּנְקֶען אִיךְ וֶועל דָאס שׁוֹין אָפּ אַרְבֶּעטִין דָאס זֵייא וֶועלִין שׁוֹין גְלֹייבִּין אִין זַיין טוֹיט אוּנ וֶועלִין זִיךְ פוּן אִים מְיַאֵשׁ זַיין, אוּנ אִיר זָאלְט זֶעהֶן אוֹיס פוּיקִין אַז עֶר הָאט זִיךְ דֶער טְרוּנְקֶען, בְּכֵן קָאנְט אִיר בְּלַייבִּין רוּהִיג אַז פוּן זַיינֶע עֶלְטֶערִין וֶועט אִיר נִיט הָאבִּין קֵיין גוֹאֵל הַדָם.

אַלֶעס פָּאלִיצֵייא הָאט דֶעם צְוַייטִין בְּרִיף שְׁטַארְק וָואוְונִימַאנִיֶע גִינוּמֶען, הָאט מֶען גְלַייךְ גִימַאכְט אַיין אִיסְפְּרַאוְוקֶע וואוּ יוֹסֵף לֶעוֶוענְטַאל גִיפִינְט זִיךְ יֶעצְט, מֶעהָאט דֶער גַאנְגֶען אַז עֶר אִיז גִיזֶעצְט אִין אַרְשִׁינַאל דֶער פַאר וָואס מֶעהָאט אִים גִימַאסֶערְט אַז עֶר אִיז אַיין פָּאלִיטִישֶׁער פֶערְבְּרֶעכֶער אוּנ מֶעהָאט אִים אִין מִיטִין נַאס גֵייעֶנְדִיג אִין גוּמִינַאזְיֶע גִיאָבְּאִיסְקֶעווֶעט אוּנ מֶעהָאט אִין זַיין טֶעקֶע גִיפוּנֶען אַיין פֶערְבָּאטֶענֶעם פַּאפִּיר, אוּנ עֶר אִיז דַאדוּרְךְ גְלַייךְ גִיזֶעצְט גִיוָוארִין, מֶעהָאט גְלַייךְ גִימַאכְט אַסְלִיטְשֶׁענִיֶע פָאטְשִׁירְק אוֹיף דֶעם פַאר בָּאטֶענֶעם פַּאפִּיר וֶועלְכִין מֶעהָאט בַּייא יוֹסִיפוּן גִיפוּנֶען, אוּנ מֶעהָאט עֶרְקָאנְט אַז דָאס אִיז מִיט סְלוּצְקִיס הַאנְדְשְׁרִיפְט גִישְׁרִיבִּין, אַלְזָא הָאט מֶען סְלוּצְקִין שְׁטְרֵיינְגֶע דַאפְּרָאסִין גִימַאכְט אוּנ עֶר הָאט זִיךְ פְּרִיזְנַאיֶעט אַז עֶר הָאט דָאס יוֹסִיפוּן דֶעם פַּאפִּיר אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין, אוּנ דַאדוּרְךְ אִיז יוֹסֵף לֶעוֶוענְטַאל בֶּעפְרַייט גִיוָוארִין אוּנ מֶעהָאט סְלוּצְקִין אוֹיף זַיין שְׁטֶעלֶע פֶערְזֶעצְט.

אָ הִימְמֶעל! וָואס הֶער אִיךְ דָא! הָאט דְרֶעזֶעלֶע אוֹיס גִישְׁרִיעֶן — אוּנ דָאס אִיז אַלְץ פוּן שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט!... אָבֶּער זָאג מִיר גִיכֶער מְנַשִּׁינְקֶע יוֹסֵף לֶעבְּט נָאךְ? וואוּ אִיז עֶר? גִיכֶער זָאג מִיר אִיךְ הָאבּ קֵיין גִידוּלְד נִיט.

יוֹסֵף לֶעבְּט, — הָאט מְנַשֶּׁה גִיעֶנְטְפֶערְט — אוּנ עֶר אִיז שׁוֹין הִיר בַּייא זַיינֶע עֶלְטֶערִין, אוּנ דַאדוּרְךְ הָאבּ אִיךְ זִיךְ פַארְזַאמְט הַיינְטֶע צְוַייא שְׁטוּנְדִין, אִיךְ הָאבּ אִים אָפְּגִיבְּרַאכְט זַיינֶע עֶלְטֶערִין, אוּנ מְנַשֶּׁה הָאט אִיר דֶערְצֵיילְט אַלְץ וָואס עֶס הָאט זִיךְ הַיינְט פַּאסִירְט דֶעם רַאבִּינֶער אִין הױז.

דְרֶעזֶעלֶע הָאט זִיךְ שְׁרֶעקְלִיךְ גִיפְרֵייט אִיבֶּער דִיא בְּשׂוֹרָה, זִיא הָאט פַאר שִׂמְחָה גָאר גִיוַויינְט „אוּנ וָואס וֶועט זַיין מִיט שְׁמֶערְלִין? הָאט זִיא מְנַשְּׁהֶען נִיפְרֶעגְט — צוּ עֶס וֶועט אִים זָא גְרִינְג אָפּ לוֹיפִין זֶעלְכֶע בְּלוּטִיגֶע שְׁטְרַייכִין?

נייז

ניין, האט מנשה גיענטפערט — מעהאט שוין ארויש גישיקט פון שאורע אפאפיר צו דעם היגין איספראווניק, ער זאל שמערלען גלייך ארעסטירין און מעזאל אים קיין שאורע אפ שיקין, נאר זאג מיר דרעזעלע, וואס הערט זיך מיט מיין עגונה אדער גרושה, ער זיצט נאך? פיליכט האט ער זיך מודה גיוועזן ווער עס האט אים אויף מיר אנגירייצט?.

ער זיצט נאך, אבער ער האט זיך נאך ניט מודה גיוועזן — האט דרעזעלע גיענטפערט. איך וועל שוין דער גיין פון וואנען עס שטאמט אלע אונזערע ביז אהעריגע אומשטאנדע — האט מנשה גיזאגט, אין דעם איז אמענטש מיט האסט אריין גילאפין אונ האט גיזאגט: גישווינד הער בלומענקראנץ צוא וויינשטאקין, מעקריגט קיין אנדער דאקטער ניט וויא איך.

וואס איז עס דארטין גישעהן?! האט מנשה מיט דרעזעלין ערשראקענע גיפרעגט.

דער מענטש האט דער ציילט אלעס וואס איז דארטין גישעהן דאש רעבעקע האט זיך מיט זימלען פאר סאמט.

א מיין גאט! האט דרעזעלע אויש גישריען, ניט וייט פאלט דער עפיל פון בוים, ווען רעבעקע איז זאהנשיינס אטאכטער מוז זיא דאך פארט אין וואס ענליך זיין צו איר פאטער, אונ דאס איז אין עהרע נייצע, אונ דורך דעם קומט זיא מיט איר גיליבטין אוועק פון דער וועלט!.

מנשה האט גלייך גיהיילט צו וויינשטאקין.

64) אלץ אויפין טעלער.

וויא זאהנשיין איז צו וויינשטאקין אין הויז אריין אונ האט דער זעהן וויא זיין ליבע טאכטער שטייט אונ ברעכט דיא הענט אונ שרייט: רעטעט פון טויט! האט אים די הארץ פערקוועצט איין שטראם טרערין האט פון אים ארויס גיפליכט, וויא רעבעקע האט איר פאטער דער זעהן איז זיא אים אויפין האלדז ארויף גיפאלין אונ האט זיך מיט עם גזעגינט אונ הט אים געבעטן ער זאל איר רעטין ווייל דיא סם האט איר נאך ניט אנגיהויבין צו ווירקין ענדליך האט זיא צו אים גיזאגט „פאטעריל! איך שטארב דאך שוין אוועק! מוז איך דאך דיר זאגין דיא ווארהייט, דורך דיר בין איך דער צו גיקומען, יעצט איז דאך שוין מיינע מינוטין גיצייל טע, איך זעגין זיך דאך שוין מיט דיר מאג איך פאר דיר אויס גיסין מיין הארץ, איך ליב זימלען שטערבליך מיין הארץ איז נאר אן עם אנגיקניפט, מיין גאנצע האפנונג איז נאר ער, אונ דוא האסט דאס אלץ פון מיין הארץ גיוואלט אויס רייסין, ניט אויס רעכענענדיג צוא וואס דאס קאן מיך ברייננגען, אויב איך וועל דאס אויס טראגין, דו האסט מיט חיטראסט ביא זימלען ארויס גיקראגין אבריף דאס ער ליבט מיר ניט, אונ האסט עס צו מיר אב גישיקט, ניט פארזעהענדיג וואס פאר ארעזולטאט דאס קאן האבין, ווען איך האב גימיינט דאס זימיל ליבט מיר שוין ניט, האב איך פאר זיך גיזעהן אפינשטערע וועלט אויף וועלכע עס איז

שוין

שוין פַאר מִיר קֵיין אָרְט נִיטָא, אונ הָאבּ גִירָעשָׁעט פון מַיין לֶעבִּין צוא מַאכִין אַיין עֶנְדֶע, אונ אַלְס רַאבֶּע וָועלְכֶע אִיךְ הָאבּ פון זִימְלֶען אויךְ נִיוָואלְט נֶעמֶן הָאבּ אִיךְ זִיךְ פֶערְנִיפְטָעט אונ אויךְ דָעם אוּנְשׁוּלְדִיגִין זִימְלֶען, מִיר זַיינֶען שׁוין בֵּיידֶע אִין דָער נָעהֶע פון דָער עָווינֶער וָועלְט, מַיין פָאטֶער! אִיךְ פֶערְצַייעֶ דִיר, מַיין בְּלוּט זָאל דִיר גִישַׁיינְקְט וָוערִין, דָאס זָאל דִיר אָפְּגִירֶעכִינְט וָוערִין פַאר דִיא בְּלוּט וָועלְכֶע דוּא הָאסְט אויף דַיין לֶעבִּין פִיל פֶערְגָאסִין, דוּרְךְ דֶעם זָאל דִיר פַאר גֶעבִּין וָוערִין דָעם רַאבִּינֶערְס בְּלוּט וָועלְכֶע דוּא הָאסְט וִויא וַואשֶׁער גִינָאשִׁין, אָבֶּער דִיא בְּלוּט פון דָעם אוּמְשׁוּלְדִיגִין זִימְלֶען וָוער וָועט דִיר פֶערְגֶעבִּין? זַיין בְּלוּט וֶוערְט נָאר דוּרְךְ דַיין פְּרִיצִינֶע פֶערְגָאסִין!... רֶעבֶּעקָע הָאט זִיךְ שְׁטַארְק פַאר חָלִיפֶעט אונ הָאט שׁוין מֶער נִיט גִיקָאנְט רֵיידִין.

מַיין טַייעֶרֶע קִינְד! מַיין טָאכְטֶער! הָאט זָאהְנְשַׁיין גִיזָאגְט אִיר אויפִין הָאלְדְז פַאלִינְדִיג — פֶערְצַייהֶע מִיר, וָוארוּם אִיךְ בִּין דֶערַיין גַאנְץ אונ גָאר נִיט שׁוּלְדִיג, יֶעצְט זֶע אִיךְ אַז דֶער עֶווִיגֶער רֶעכִינְט זִיךְ מִיט מִיר אָפּ פַאר דִיא אוּמְזִיסְטֶע בְּלוּט וָועלְכֶע אִיךְ הָאבּ פַר גָאסִין פון דָעם רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל, גָאט מָאנְט זַיין בְּלוּט בַּיי מִיר אויף, אָבֶּער זָאל עֶר פון מִיר זָעלְבְּסְט זַיין בְּלוּט פָאדֶערִין, וַוייל אִיךְ הָאבּ דֶערַיין אַשׁוּלְד, אָבֶּער דוּא אוּנְשׁוּלְדִיגֶע רֵיינֶעס זָעלֶע בִּיזְט דָאךְ דֶערַיין נִיט שׁוּלְדִיג, דוּא הָאסְט דָאךְ מִיר אַלֶע מָאל אָפּ נִיוָוענְדֶעט דֶער פון, פֶער בַּייט לִיבֶּער גָאט! מַיין טוֹיט אָנְשְׁטָאט אִיר, קֵיין גוּטֶעס זָאל שְׁמֶעקֶע דֶער שׁוֹחֵט אויף זַיין לֶעבִּין נִיט הָאבִּין וִויא עֶר הָאט מִיר אִין אַלֶע צָרוֹת פַאר פִירְט, עֶר הָאט מִיר מַיין עֶהְרֶע בֶּעפְלֶעקְט, צוּ אִיךְ פַאר שְׁטֵיי נִיט אַז דִיא עֶהְרֶע וָועלְכֶע אִיךְ עֶרְבּ פון אַלֶעמֶען אִיז דָאס נִיט אוֹיס רִיכְטִיגֶע בֶּעווִירְדִיגוּנְג, נוּר אוֹיס פוּרְכְט, עֶר הָאט מַיין סָאוֶועסְט פֶערְשְׁמוּצְט, אִיךְ הָאבּ אַלֶע שׁוֹיעֶרְלִיכֶע וֶוערְק אָפּ גִיטָאן נוּר וַוייל עֶר הָאט עֶס בֶּעקְלֵיידֶעט מִיט אַפְרוּמֶע קְלֵייד, אִיךְ הָאבּ דִיא שְׁטָאט פִיר גֶעלְט פַאר קוֹיפְט נוּר דוּרְךְ עֶם, אויךְ וִויפִיל אִידִין שְׁלֶעכְטֶעס גִיטָאן נוּר וַוייל עֶר הָאט מִיר אַיין גִירֶעט: אַמִצְוָה אַיוּנְגַאץ צוּ מַאסֶערִין אַמִצְוָה אַפָּשַׁע יִשְׂרָאֵל מְקַבֵּר צוּ זַיין, אונ אַזוֹ בִּין אִיךְ נָאר דוּרְךְ אִים פַאר קְרָאכִין אונ פַאר זוּנְקֶען בִּיז אִיךְ שֶׁעם זִיךְ פון מוֹיל אוֹיס צוּ רֵיידִין וָואס אִיךְ בִּין נִיוָוארִין, אִיךְ בִּין נִיוָוארִין דִיא שַׁאנְד פון מֶענְשִׁין, מִיט זַיינֶע פָאקָאס הָאט עֶר מִיר בֶּעווִיזִין נִילְדֶערְנֶע בֶּערְנ וָוען אִיךְ וֶועל רֶעבֶּעקִין אָפּ רַייכִין פון זִימְלֶען, אָפְּגִירִיסִין זָאל עֶר וֶוערִין פון זַיינֶע קִינְדֶער וִויא דוּרְךְ דֶעם הָאט עֶר פון מַיין גָארְטִין דִיא שֶׁענְסְטֶע בְּלוּם אָפְּגִיפְלִיקְט! אִיךְ בִּין דָאס אָבֶּער אַלְץ וָוערְט, אִיךְ הָאבּ דֶעם פָּשַׁע יִשְׂרָאֵל מְגַדֵּל גִיוָוען, אַלֶע שְׁטָאט לַייט הָאבִּין שׁוין לַאנְג גִיוָואלְט אִים פון שְׁטָאט דוּרְךְ יָאגִין וִויא עֶר אִיז וָוערְט, נָאר אִיךְ הָאבּ דָאס נִיט דֶער לָאזִין, וַוייל עֶר פְלֶעגְט זִיךְ מִיר אוּנְטֶער חַאנְפֶענֶען מִיט דִיא הֶעצֶעס וָועלְכֶע עֶר פְלֶעגְט מִיר בְּרֵיינְגֶען, אונ אִיךְ הָאבּ אִין עֶם זִיךְ אַיינְגִיגְלוֹיבְּט אונ פון זַיין יֶעדֶער הֶעצֶע פְלֶעגְט שׁוין פון מִיר אַמֶענְטְשׁ אַוֶועק אָן אַקָאפּ, אָבֶּער יֶעצְט מָאנְט גָאט בַּיי מִיר אַיין יֶעדֶערִינְס אוּמְזִיסְטֶע בְּלוּט וָועלְכֶע אִיךְ הָאבּ פַאר גָאשִׁין, אָה גָאט! רֶעטֶע מַיין אוּנְשׁוּלְדִיגֶע קִינְד! רֶעטֶע רֶעבֶּעקִין מִיט אִיר גִילִיבְּטִין זִימְלֶען! אִיךְ נֶעם

אויף

אויף זיך צו פאר ריכטין מיינע אלע פראמאכין וועלכע איך האב ביז יעצט גיטאן, איך וועל אומקערין די שטאטינע געלט וועלכע איך האב גירויבט מיט אלער האנד פאלשע אוים ריידין, דעם ראבינער לעאנטאל וועלכר לידעט דורך מיר נאר פאר זיין ארענטליכקייט וועל איך זעהן מיט אלע מעגליכקייט פון זיין אומגליק אים ארויס צו נעמען, נאר רעטע גאט מיינע קינדער! אונשולדיגע זאלין ניט אומקומען פון מיינע זינד,

אלע האבין גיוויינט קוקינדיג וויא זאהנשיין איזוינאיעט זיך פאר זיין טאכטער, דאס האט אוים גיזעהן גלייך וויא אלייב ניט זיך אונטער פאר אשעפסעלע.

וואָרום ברייננט מען קיין דאקטער ניט?! האט זימל גישריען פילייכט איז נאך מעגליך אונז רעטירין, דיא סם האט נאך אויף אונז קיין ווירקונג ניט גימאכט, עס איז נאך פילייכט פאראן האפענונג.

עס איז דאך נאך פאר צוועלף אזייגער – האט איינער גיענטפערט – דיא דקטורים שלאפין נאך, אונ ביי די טירין שטעלין זיי אוועק דיא בייזע הינד וויא דיא לייבין אונ זיי קאנען אמענטשין צוא רייסין ווען מעוויל זייא אנקלאפין אין טיר, נאר מען איז אוועק נאך מנשה בלומענקראנץ אונ ער וועט גלייך גיוויס קומען, אין דעם איז טאקע אריין מיט האסט מנשה בלומענקראנץ.

וויא מנשה איז אריין זיינען אלע שטיל גיבליבין אונ האבין אן גישארפט דיא אויערין צו הערין פון אים אויב עס איז נאך פאראן צו האפין אויף זייער לעבין, מנשה האט זייא אן גיפאנגען אוים צוא פרעגין וויפיל סם זייא האבין ניטרונקען אונ וויא לאנג.

אין דעם איז אריין גילאפין זאהנשיינס דינסט מאד מיט קולות אונ מיט אגילעכטער „וואס איז דאס דא“? האט זיא גיפרעגט מיט אשאלינדין גילעכטר, אלע האבין אויף איהר מיט פאר דרוס גיקוקט אונ האבין איהר גיפרעגט וואס זיא וויל.

וואס איז דאס דא פאר א קולות? האט די מויד ווידר גיפרעגט אונ גילאכט. ארוים חצופיתקע! האבין אלע אויף איר גישריען – דא גיסט זיך בלוט פון דיא אויגין אונ זיא לאכט נאר.

אבער זאגט מיר וואס איז דא גיוען? האט דיא מויד ווייטער גיפרעגט מיט אגרעסערין גילעכטער.

אונ ווייל מעהאט גיוואלט זיא זאל שטיל בלייבין האט מען איר גיזאגט, דאס רעבעקע מיט זימלען האבין זיך פאר סאמט.

זייא האבין זיך ניט פאר סאמט! האט דיא מויד ווייטער גישריען אונ שטארק גילאכט, אלע האבין זיך צו איהר גיקערט, אונ האבין זיך אויף איר שטארק גיבייזערט זיא זאל שוין שווייגין, נאר זיא האלט זיך ביי דאס אירינע אונ שרייט: זייא האבין זיך ניט פאר סאמט.

פון וואנען ווייסטו דאס? האבין איר איינינע גיפרעגט.

אז

אַז דִיא סַם אִיז גָאר בַּייא מִיר — הָאט זִיא גִיזָאגְט בַּוַויינֶענְדִיג אַפְּרָאסִיק. מְנַשֶׁה הָאט דֶעם פְּרָאסִיק בֶּעטְרַאכְט אוּנ גִיזָאגְט: רִיכְטִיג דָאס אִיז סַם, נָאר וִויא קוּמְט דָאס צוּ דִיר?.

אַלֶע הָאבִּין זִיךְ גִיקֶערְט צוּ דִיא מוֹיד מִיט נַייגִירְדֶע צוּ הֶערִין וָואס זִיא וֶועט דָא זָאגִין, אוּנ דִיא מוֹיד הָאט אָן גִיהוֹיבִּין צוּ דֶער צֵיילִין: אִיךְ בִּין גִיוֶוען אִין דֶעם צִימֶער וֶועלְכֶער אִיז לֶעבִּין רֶעבֶּעקֶעס, אוּנ אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַלֶע מָאל אַנַאטוּר צוּ קוּקִין אִין דֶעם שְׁפַּאלְט פוּן טִיר אִין דֶעם צְוֵוייטִין צִימֶער צוּ זֶעהֶן וָואסבַּיעֶנֶער טוּט, הָאבּ אִיךְ דֶער זֶעהֶען וִויא רֶעבֶּעקֶע הָאט דֶעם פְּרָאסִיק גִיהַאלְטִין אוּנ הָאט מִיט זִיךְ אַלֵיין גִירֶעט: אַז מִיט דֶעם פְּרָאסִיק וֶועט זִיא זִיךְ אַלֵיין דֶעם לֶעבִּין אַוֶועק נֶעמֶען, אִיךְ הָאבּ גְלַייךְ פַאר שְׁטַאנֶען אַז דָאס אִיז סַם, הָאבּ אִיךְ גְלַייךְ אָן גִיגְרֵייט אַפְּרָאסִיק פוּן מֶעל צוּקֶער אוּם דֶעם אִיךְ זָאל דֶעם פְּרָאסִיק קָאנֶען אוּם בַּייטִין, דִיא סַם אוֹיף דִיא מֶעלֶעם צוּקֶער וֶוען רֶעבֶּעקֶע וֶועט יֶענֶעם פְּרָאסִיק אַוֶועק לֵייגִין, דָאס הָאט מִיר גִיגָאלְטִין דֶען אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶן וִויא זִיא הָאט דֶעם סַם פַאר שְׁטֶעקְט אוּנְטֶערִין טִישְׁטוּךְ אוּנ אִיז אַרוֹיס, אִיךְ בִּין גְלַייךְ אַרַיין אוּנ הָאבּ דִיא סַם אַרוֹיס גִינוּמֶען אוּנ אָנְשְׁטָאט דֶעם הָאבּ אִיךְ אַרַיין גִילַייגְט דֶעם צוּקֶער פְּרָאסִיק, נַאכְהֶער הָאבּ אִיךְ גִיזֶעהֶען וִויא זִיא הָאט דֶעם צוּקֶער פְּרָאסִיק אַרַיין גִילַייגְט אִין קֶעשֶׁענֶע אוּנ זִיא אִיז אַוֶועק אַהֶער צוּ וַויינְשְׁטָאקִין, אִיךְ בִּין שׁוֹין גַאנְץ רוּהִיג גִיוֶוען וַוייל אִיךְ הָאבּ גִיוואוּסְט אַז עֶס וֶועט קַיין בַּייז נִיט גִישֶׁעהֶען וַוייל זִיא וֶועט טְרִינְקֶען דֶעם צוּקֶער פְּרָאסִיק אָנְשְׁטָאט סַם אוּנ עֶס וֶועט אִיר נִיט שָׁאדִין, אוּנ יֶעצְט הָאבּ אִיךְ דֶער הֶערְט אַז דִיא שְׁטָאט קָאכְט מִיט דֶעם אַז זַייא הָאבִּין זִיךְ פַאר סַאמְט בִּין אִיךְ דָאס אַהֶער גִיקוּמֶען דִיא מַעֲשֶׂה צוּ דֶער צֵיילִין.

בְּרַאוָוא בְּרַאוָוא! הָאט זִיךְ גִיהֶערְט פַאצִינְדִיג פוּן אַלֶע וִוינְקֶעלִיךְ — בְּרַאוָוא! רֶעבֶּעקֶע אוּנ זִימִיל זַיינֶען שׁוֹין הִיגֶע.

דִיא פְרֵיידֶע וֶועלְכֶע אִיז דָארְטִין אוֹיף אַלִימֶען גִיוָוארִין אִיז אוּנְבֶּעשְׁרַייבְּלִיךְ, נָאר אִיבֶּער הוֹיבְּט אוֹיף דִיא אַיינִינְטִימֶער רֶעבֶּעקֶען מִיט זִימְלֶען, דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ אִיז רֶעבֶּעקֶע זִימְלֶען אוֹיפִין הַאלְדְז גִיפַאלִין אוּנ הָאט אִים גִיבֶּעטִין אוּם פַאר צְהַייאוּנְג, אוּנ זִימִל הָאט אִיר פֶערְצְהַייעֶט, דֶער נָאךְ הָאבִּין זַייא זִיךְ גִיקוּשְׁט אוּנ גִיהַאלְדְזְט מִיט זַייעֶרֶע עֶלְטֶעְרִין; דִיא פְרֵיידֶע הָאבִּין זַייא גִיגָאסִין טְרֶערִין וִויא פוּן אַקְוָועלֶע, אוּנ בַּייא אַלֶע דֶער בַּייא שְׁטֵייעֶר הָאט דִיא אוֹיגִין נִיט גִיטְרִיקִינְט פוּן גִיוַויין, עֶס אִיז דָארְטִין גִיוָוארִין מַאסִין גִיוֵויינְט אוּנ גִילַאכְט, אוּנ זָאהְנְשַׁיין הָאט גִיזָאגְט: עֶס פְרֵייעֶט מִיר הַיינְטִיגֶער טָאג זָא וִויא אִיךְ וָואלְט עֶרְסְט גִיבָּארִין וֶוערִין, אִין דִיזֶען טָאג הָאבּ אִיךְ אֲפִילוּ גִיהַאט שְׁרֶעקְלִיכֶע טוֹיט שְׁרֶעקֶענֶעס דָאךְ הָאט עֶס מִיר אוֹיפִין גוּטִין וֶועג אַרוֹיף גִיפִירְט פוּן וֶועלְכֶע אִיךְ וֶועל שׁוֹין נִיט אָפּ טְרֶעטִין, הַייטֶע הָאבּ אִיךְ זִיךְ גִיבַּייכְטֶעט (מִתְוַדֶּה גִיוֶוען) אוּנ זִיךְ בֶּערֵייהֶעט אוֹיף מַיינֶע שׁוֹידֶערְלִיכֶע וֶוערְק, אוּנ דִיא גוּטֶע וֶועג וֶועלְכֶע אִיךְ הָאבּ זִיךְ פָאר גִינוּמֶען וֶועל אִיךְ שׁוֹין נִיט עֶנְטְלַאסִין, אִיךְ מוּז שׁוֹין לוֹיפִין

יעצט

יָעצְט צוּ רֶעטִין דֶעם רַאבִּינֶער״, ווייל הַיינְט דַארְף מֶען אִים אַרֶעסְטִירִין.

נֶע בֶּעזְפָּאקָאייטֶעם — הָאט מְנַשֶׁה צוּא אִים גִיזָאגְט — דֶער רַאבִּינֶער אִיז שׁוין גִירֶעטֶעט, עֶר אִיז שׁוין נִיט אַרֶעסְטִירְט, אוּנ מְנַשֶׁה הָאט זַייא דֶער צֵיילְט אַלְץ וָואס עֶס הָאט הַייטֶע בַּיין רַאבִּינֶער פַּאסִירְט.

אַלֶע הָאבִּין זִיךְ מִיט דֶעם רַאבִּינֶערְס רֶעטוּנְג גִיפְרֵייט אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט מִיט דִיא עֶרְשַׁיינוּנְג פוּן זַיין גִימֵיינְטִין גִישְׁטָארְבֶּענֶם זוּן יוֹסֵף, אוּנ זָאהְנְשַׁיינֶען הָאט עֶס שׁוין אויךְ ווירְקְלִיךְ שְׁטַארְק גִיפְרַייט.

זָאהְנְשַׁיין הָאט אַרוֹיס גִינוּמֶען הוּנְדֶערְט רוּבִּיל אוּנ הָאט עֶס זַיין דִינְסְט מַאד דֶער לַאנְגְט פַאר אַגִישַׁאנְק פַאר אִיר רֶעטִין זַיין קִינְד, אוּנ זִימִיל הָאט עֶס אויךְ גְלַייךְ נָאךְ גִיפָאלְגְט, נָאר דִיא מַאד הָאט נִיט גִינוּמֶען אוּנ זִיא הָאט גִיזָאגְט: פַאר אַמִצְוָה נֶעם אִיךְ קַיין גֶעלְט נִיט, אִיךְ בִּין נִיט גְלַייךְ צוּ דִיא עֲגוּנָה, אָדֶער גְרוּשָׁה וועלְכֶער זִיצְט אִין טוּרְמֶע וָואס עֶר הָאט גִינוּמֶען גֶעלְט עֶר זָאל זִיךְ צוּם הֶערִין מְנַשְׁהֶען צוּ צֶעפִּין.

פוּן ווַאנֶען ווייסְטוּ דָאס אַז עֶר הָאט גֶעלְט גִינוּמֶען? הָאט אִיהְר מְנַשֶׁה גִיפְרֶעגְט.

גָאט אִיז מִיט אִיךְ, — הָאט דִיא מַאד גִיעֶנְטְפֶערְט — ווִיא הֵייסְט פוּן ווַאנֶען אִיךְ ווייס דָאס? דִיא שְׁטָאט אִיז דָאךְ שׁוין דֶער מִיט פוּל.

אַדְרַבָּה דֶער צֵייל אוּנְז אויךְ הָאבִּין אַלֶע צוּ אִיר גִיזָאגְט.

דָא נִיט לַאנְג פַאר אַשָׁעָה צוּרִיק — דֶער צֵיילְט דִיא מַאד — הָאט מֶען שְׁמֶערִיל דֶעם שׁוֹחֵט גִישְׁמִיט אִין קֵייטִין אוּנ אַוֶעק גִיפִירְט אִין טוּרְמֶע, אִיךְ גֵייס אֲפִילוּ נִיט פַאר וָואס, נָאר ווִיא עֶר אִיז אִין טוּרְמֶע אַרַיין הָאט אִים מְנַשְׁהֶעס עֲגוּנָה מְקַבֵּל פָּנִים גִיוֶועזֶען, עֶר הָאט אִים אַקְלַאפּ גִיטָאן אִין פְלֵייצֶע אוּנ גִיזָאגְט: אָחִינוּ אָתָּה, אִיצְטֶער וֶועסְטוּ שׁוין שְׁמֶערִיל אויךְ פְרָאפָּאדַאיֶען ווִיא אִיךְ לַייד נָאר ווייל דוּא הָאסְט מִיר אִין אַלֶם דָאס בַּייז אַרַיין גִיפִירְט, אִיךְ וַואלְגֶער זִיךְ שׁוין מֶער ווִיא דְרַייא יָאר אִין טוּרְמֶע אִיבֶּער דִיר, פַאר דִיא הוּנְדֶערְט רוּבִּילְס וֶועלְכֶע דוּא הָאסְט מִיר גִיגֶעבִּין דֶער פַאר וָואס אִיךְ הָאבּ זִיךְ צוּ מְנַשְׁהֶען צוּ גִיצֶעפֶּעט, גִישְׁקָשָׁה אִיצְטֶער וֶועסְטוּ שׁוין אויךְ פִילִין אַטַעַם וָואס טוּרְמֶע בֶּעטַייט, אִיךְ וֶועל זִיךְ שׁוין מֶעהְר נִיט לַייקֶענֶען נָאר אִיךְ וֶועל שׁוין אוֹיף דִיר אַרוֹיף קַייקְלֶען מַיין גַאנְצִין שׁוּלְד, אוּנ אִיךְ וֶועל שׁוין הָיְנֶעלִין אֲשֶׁר יַעֲקִילְס טָאכְטֶער אויךְ נִיט אוּקְרַאוַואיֶען, אִיךְ וֶועל שׁוין אוּיס זָאגִין אַז זִיא הָאט אויךְ אַטַייל גִינוּמֶען אִין דֶער שְׁצֶענֶע, זִיא הָאט מִיר דִיא גֶעלְט גִיגֶעבִּין, אוּנ זִיא הָאט בַּייא מִיר גִינוּמֶען דֶעם בְּרִיף אוּנ הָאט אִים אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין אִין מְנַשְׁהֶעס אַקֶעשֶׁענֶע, אַזוֹ הָאט דֶער בָּחוּר גִיזָאגְט, דֶער בַּייא זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען אַפוּלֶע מֶענְטְשִׁין אוּנ דִיא שְׁטָאט קְלִינְגְט שׁוין מִיט דֶער מַעֲשֶׂה.

אַלֶע זַיינֶען עֶנְטְצִיגְט גִיוָוארִין פוּן דֶער מַעֲשֶׂה, אוּנ הָאבִּין זִיךְ אָן גִיקוּקְט פַאר וואוּנְדֶערְטֶע, עֶנְדְלִיךְ הָאט מְנַשֶׁה גִיזָאגְט: אִיךְ דַאנְק גָאט וָואס עֶר הָאט אוּיס גִיהִיט אַז קַיין מֶענְטְשׁ זָאל דוּרְךְ מִיר נִיט לַיידִין, דֶער שְׁמֶערִיל וֶועלְכֶער

האט

הָאט מִיר זָא פִיל לַיידִין אָנְגִיטָאן וָאלְט דָאךְ גִיוִויס דוּרךְ מִיר אוּנְטֶער גִיוָוארְפִין גִיוָוארִין אוּנְטֶער אַדְיֶעלֶע וֶוען אִיךְ וָואלְט זִיךְ דֶער וִויסְן אַז עֶר אִיז דִיא שׁוּלְד אִין מַיין לַיידִין, נָאר יֶעצְט וֶועט עֶר נִיט לַיידִין פַאר מִיר נָאר פַאר גְרֶעסֶערֶע זִינְד וָועלְכֶע עֶר הָאט גִיטָאן מִיט זִימְלֶען אוּנ יוֹסִיפוֹן, אוּנ דוּרךְ דֶעם אִיז עֶר דָאס הַייטֶע גִישְׁמִיט גִיוָוארִין אוּנ מֶען וֶועט אִים קֵיין שַׁאוְורֶע אָפּ שִׁיקִין אוּנ עֶר וֶועט שׁוֹין עֶרְדַהאלְטִין זַיין רִיכְט וִויא עֶר אִיז וֶוערְט, אוּנ פוּן דִיא אוּם פַאר שֶׁעמְטֶע חִיַענְעלִין וֶועל אִיךְ קֵיין רַאכֶע נִיט נֶעמֶען, אִיךְ וֶועל נָאר אַיין אַיידֶעלֶע רַאכֶע אוֹיף אִיר זֶעהֶן, מִיט דֶעם וָואס זִיא וֶועט זֶעהֶען אוּנ הֶערִין וִויא גְלִיקְלִיךְ אִיהְר שְׁוֶועסְטֶער אִיז, זִיא וֶועט דֶער פוּן זֶעלְבְּסְט גִילֶעמְט וֶוערִין אוּנ דָאס אִיז דִיא רַייכְסְטֶע נְקָמָה.

דֶער גַאנְצֶער גִיזֶעמִיל הָאט זִיךְ נִיט גִיקָאנְט אָפּ וואוּנְדֶערִין פוּן מְנַשְׁהֶעס אָרִינְדְלִיכְן כַּארַאקְטֶער, עֶס אִיז דָארְטִין גִיוָוארִין פְרֵיידֶע אִיבֶּער פְרֵיידֶע וֶועלְכֶע דֶער לֶעזֶער זֶעלְבְּסְט קָאן פַאר שְׁטֵיין.

62) מִיר זַיינֶען גְלִיקְלִיךְ.

צַייט אִין צְווֵייא וָואכִין אַרוּם אִיז גִיפַייעֶרְט גִיוָוארִין אַ הָאכְצַייט מִיט גְרוֹיס פְרַאכְט דָאס אִיז גִיוֶוען דִיא הָאכְצַייט פוּן זִימִיל וַויינְשְׁטָאק מִיט רֶעבֶּעקִין, אוֹיף דֶער הָאכְצַייט הָאט עֶרְשַׁיינְט מְנַשֶּׁה מִיט דִיא שֵׁיינֶע דְרֶעזֶעלִין אִיר גִיזִיכְט הָאט שׁוֹין בַּקוּמֶען אַיין שַׁארְמַאנְטֶעס אוֹיס זֶעהֶן וִויא פָארְהֶער דֶען מְנַשֶּׁה הָאט אִיהְר אוֹיס גִיהַיילְט, אוֹיךְ דֶער רַאבִּינֶער יִצְחָק לֶעוָונְטַאל מִיט זַיין פְרוֹי זָאפִּיֶען מִיט זַיין פַאמִילְיֶע וַוייל עֶס אִיז שׁוֹין פְרִידִין גְוָוארִין בַּיי דֶעם רַאבִּינֶער מִיט זָאהְנְשַׁיינֶן, זָאהְנְשַׁיין הָאט דֶעם רַאבִּינֶער אוּם פֶערְצַייאוּנְג גִיבֶּעטִין פַר דִי גַאנְצֶע פּוּבְּלִיקָע עֶר הָאט אִים גִיקוּשְׁט אוּנ גִיהַאלְדְזְט, דִיא הָאכְצַייט אִיז אָפּ גִיגַאנְגֶען מִיט פִיל פֶערְגְנִינִין, דַאן הָאט זָאפִּיֶע רֶעבֶּעקֶען דֶער מָאנְט אִירֶע וָוארְטִין וֶועלְכֶע זִיא הָאט אִיר אִין אָנְפַאנְג אִיר לִיבֶּע גִיזָאגְט: „דָאס דִיא שְׁמֶערְצִין וֶועלְכֶע דִיא לִיבֶּע בְּרֵיינְגְט מִיט מוּז מֶען דַאנְקְבַּאר זַיין וַוייל דָאס פַאר זִיסְט נַאכְהֶער דֶעם גְלִיק".

זִימְלֶען מִיט רֶעבֶּעקִין אִיז אוֹיךְ נָאךְ זֵייעֶר הָאכְצַייט גְלִיקְלִיךְ אַוֶועק אִין גִישֶׁעפְט, אוּנ יֶעצְט זַיינֶען זֵייא דִיא רַייכְסְטֶע אוּנ דִיא גְלִיקְלִיכְסְטֶע אִין אוּנְזֶער שְׁטֶעדְכֶען, מְנַשֶּׁה מִיט דְרֶעזֶעלִין הָאבִּין אִין בֶּענֶעכָסִיף נָאר אַיין מָאנָהַייט פַאר זָאמְט אוּנ נַאכְהֶער זַיינֶען זֵייא קֵיין שַׁאוְורֶע אַרוֹיס גִיפָארִין אוּנ לֶעבִּין עַד הַיּוֹם גְלִיקְלִיךְ וִויא עֶס קָאן נָאר גֶעבִּין.

שְׁמֶערִיל דֶער שׁוֹחֵט מִיט סְלוּצְקִי דֶעם דָאקְטֶער זַיינֶען פַאר אוּרְטְהַיילְט גִיוָוארִין אַוֶועק גִישִׁיקְט צוּא וֶוערִין אוֹיף זֶעקְס יָאהְר קַאטֶערְגֶע אוּנ נַאכְהֶער פָאסֶעלֶענֶע, מֶען הָאט זֵייא אִין זֵייעֶר גִיבּוּרְט שְׁטָאט אִין בֶּענֶעכָסִיף אָפּ גִישִׁיקְט אוּנ פוּן דָארְטִין הָאט מֶען זֵייא בֵּיידִין גֶעשְׁמִידְט אִין רֶעקְרוּטַאנְסְקֶע קְלֵיידֶער אוּנ אָפּ גִישִׁיקְט אוֹיף קַאטַארְזְנֶע, אוֹיף חִיַענְעלִין הָאבִּין אַלֶע גִיזֶעהֶען אַיין אַיידֶעלֶע רַאכֶע, זִיא אִיז גִיוָוארִין צוּ שַׁאנְד אוּנ צוּ שְׁפָּאט פַאר שַׁאנְדֶע פְלֶעגְט זִיא פוּן

שטוב

שְׁטוּב שׁוֹין נִיט אַרוֹיס גַיין אוֹיךְ דִיא עֶלְטֶערִין הָאבִּין אוּנ זִיא זִיצְט נָאךְ עַד הַיּוֹם אַ מַאד וַוייל עֶס גִיפִינְט זִיךְ אוּנ אַלֶע הָאפִין דָאס זִיא וֶועט שׁוֹין אַזוֹ אָפּ זִיצִין בּ...

זָאהֶנְשַׁיין אִיז אַ בַּעַל תְּשׁוּבָה גִיוָוארִין, עֶר הָאט אַלֶע גֶעלְטִין וֶועלְכֶע עֶר הָאט אַרַיין גִיחַאפְּט אוּנ הָאט שׁוֹ...ן זִיךְ אַרוֹ... גִיטְרִיבִּין זַיינֶע אַלֶע אַדְיוּטַאנְטִין וֶועלְכֶע פְלֶעגִין אִים אַלֶע רְכִילוּת בְּרֵיינְגֶען, וָועמֶען עֶר הָאט נָאר אַמָאהְל אַ רָעָה גִיטָאן הָאט עֶר אִיבֶּער גִיבֶּעטִין אוּנ הָאט אִים גִיזָועהֶען צוּ פַאר רִיכְטִין, עֶר הָאט זִיךְ מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין גִימִיהֶעט דֶעם רַאבִּינֶער רַייךְ צוּא מַאכִין פוּן זַיין דֵיעָלָא, אוּנ עֶס הָאט אִים טַאקֶע גִיגָאלְטִין דֶען עֶס אִיז פוּן פַאלַאטֶע אַרָאפּ גִיקוּמֶען דָאס דֶער רַאבִּינֶער אִיז אִין גַאנְצִין רַיין פוּן דֶעם שׁוּלְד וֶועלְכִין מֶען הָאט אוֹיף אִים אַרוֹיף גִיוָוארְפִין, מִיט אַיין וָוארְט זָאהֶנְשַׁיין אִיז גִיוָוארִין אַיין בְּרַאוֶוער אָרִינְטְלִיכֶער מַאן.

דִיא גִישִׁיכְטֶע מִיט דֶעם רַאבִּינֶער הָאט פַאר קְלוּנְגֶען גַאנְץ וַוייט, זַיין וואוּנְדֶערְלִיכֶער סָאוֶועסְט אוּנ אָרִינְטְלִיכְקַייט הָאט קֵיינֶער נִיט גִיקָאנְט אָפּ לֵייבִּין, אוּנ אוֹיךְ אִיז אַלֶעמֶען בֶּעקַאנְט גִיוָוארִין וִויפִיל עֶר הָאט גִילִיטִין פַאר זַיין אָרִינְטְלִיכְקַייט, זַיין גוּטֶער נָאמֶען הָאט גִיגְרֵייכְט אַז אִין דֶער גְרוֹיסֶער שְׁטָאט ט...ס, אוּנ זֵייא הָאבִּין טַאקִי גִיזוּכְט צוּ בֶּעקוּמֶען אַבֶּערִימְטִין רַאבִּינֶער הָאבִּין זֵייא אִים פָאר גִישְׁלָאגִין דָאס עֶר זָאל בַּייא זֵייא דִיא רַאבִּינֶער שְׁטֶעלֶע בֶּעטְרֶעטִין אוּנ הָאבִּין אִים פַאר שְׁפְּרָאכִין אַמַאסֶע גֶעלְט גִיהַאלְט, אוּנ דֶער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל הָאט דִיא נַייעֶ שְׁטֶעלֶע אָן גִינוּמֶען.

פַאר זַיין אָפּ פָארִין פוּן בֶּענֶעכְסִיף הָאט עֶר גִיפְּרֶעדִיגְט אִין דֶער שׁוּל, אַלֶע שְׁטָאט לַייטֶע הָאבִּין זִיךְ פַאר זַאמִילְט צוּ הֶערִין זַיין רֶעדֶע, אוּנ עֶר הָאט גִיזָאגְט מִיט גְרוֹיס עֶנֶערְגִיעֶ, אָנְפַאנְגְס הָאט עֶר פָאר גִישְׁטֶעלְט דִיא גַאנְצֶע גִישִׁיכְטֶע וֶועלְכֶע עֶס הָאט דוּרְךְ דִיא קַארָאבְּקֶע פַּאסִירְט אוּנ וִויפִיל עֶר הָאט דֶער פוּן אוֹיס גִילִיטִין, עֶר הָאט בַּיין אָרוֹן קֹדֶשׁ גִישְׁוָוארִין דָאס עֶס הָאט זִיךְ גִיטְרָאפִין דָאס עֶר הָאט דְרַייא טֶעג נָאךְ אַנַאנְד נִיט פַאר זוּכְט קַיין בְּרוֹיט עֶר הָאט זִיךְ נָאר גִיקְוִויקְט מִיט קַאלְטֶע וַואסֶער, דֶער בַּייא הָאבִּין אַלֶע פִיל גִיוֵויינְט (וַוייל קַיין טְרֶערִין זַאלֶעוֶועט קֵיינֶער נִיט...) נָאךְ הָאט עֶר גִיזָאגְט וֶוען דִיא קַארָאבְּקֶע בְּרֵיינְגְט יַא זָא פִיל אוּמְגְלִיקִין אוּנ אִינְטְרִיגֶעס, דָאס עֶרְשְׁטֶע זַאךְ אִיז פְלֵייש זֵייעֶר טֵייעֶר אַז דֶער אִיד קָאן כִּמְעַט גָאר קַיין פְלֵייש נִיט עֶסִין, דֶער נִימֵיינֶער אִיד קוֹיפְט גֶענֶעבַאךְ אַבֵּיין פוּן אַבַּאק אוּנ דָאס פוּן שַׁבָּת צוּ שַׁבָּת הַיתְּט פוּן וַואנֶען קָאנֶען אִידִין הָאבִּין קְרַאפְט, אוּנ דְרוּם לַיידִין אִידִין אָפְטֶער קְרַאנְקְהַייטִין, וִויא דִיא דָאקְטוֹרִים הָאבִּין שׁוֹין דֶער גַאנְגֶען, אוּנ אוֹיסֶער דֶעם הָאט אוּנְזֶער שְׁטָאט גִילִיטִין דוּרְךְ דִיא מַחֲלוֹקֶת וֶועלְכֶע אִיז גִיוֶוען אִיבֶּער דִיא קַארָאבְּקֶע, עֶס אִיז נִיט אַיין מֶענְטְשׁ פַאראַן וֶועלְכֶער הָאט דוּרְךְ דֶעם נִיט גִילִיטִין, הַיינְט וִויפִיל בְּנֵי יְחִידִים זַיינֶען פַאר זֶעלְנֶער אַוֶועק דוּרְךְ דִיא מַחֲלוֹקֶת אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט הָאבִּין גִילִיטִין מְנַשֶּׁה מִיט דְרֶעזֶעלִין אוּנ זִימְל מִיט רֶעבֶּע

שְׁטוּב שׁוֹין נִיט אַרוֹיס נַיין אוֹיךְ דִיא עֶלְטֶערִין הָאבִּין אִיר שְׁטֶעקְלִיךְ גִיהַאקְט , אוּנ זִיא זִיצְט נָאךְ עַד הַיּוֹם אַ מָאד וַוייל עֶס גִיפִינְט זִיךְ אוֹיף אִיר קַיין בַּאלִין נִיט . אוּנ אַלֶע הָאפִין דַאס זִיא וֶועט שׁוֹין אַזוֹ אָפּ זִיצִין בִּיז גְרָאעָ צֶעפּ .

זָאהְנְשַׁיין אִיז אַ בַּעַל תְּשׁוּבָה גִיוָוארִין , עֶר הָאט אָפּ גִיגֶעבִּין אִין שְׁטָאט אַלֶע גֶעלְטִין וָועלְכֶע עֶר הָאט אַריין גִיחַאפְּט אוּנ הָאט שׁוֹין פוּן זִיךְ אַרוֹיס גִיטְרִיבִּין זַיינֶע אַלֶע אַדְיוּטַאנְטִין וָועלְכֶע פְלֶעגִין אִים אַלֶע רְכִילוּת בְּרַיינְגֶען , וָועמֶען עֶר הָאט נָאר אַמָאהְל אַ רָעָה גִיטָאן הָאט עֶר אִיבֶּער גִיבֶּעטִין אוּנ הָאט אִים גִיזֶעהֶען צוּ פַאר רִיכְטִין , עֶר הָאט זִיךְ מִיט אַלֶע קְרֶעפְטִין גִימִיהֶעט דֶעם רַאבִּינֶער רַיין צוּא מַאכִין פוּן זַיין דֶיעָלָא , אוּנ עֶס הָאט אִים טַאקֶע גִיגָאלְטִין דֶען עֶס אִיז פוּן פַאלַאטֶע אַרָאפּ גִיקוּמֶען דַאס דֶער רַאבִּינֶער אִיז אִין גַאנְצִין רַיין פוּן דֶעם שׁוּלְד וָועלְכִין מֶען הָאט אוֹיף אִים אַרוֹיף גִיוָוארְפִין , מִיט אַיין וָוארְט זָאהְנְשַׁיין אִיז גִיוָוארִין אַיין בְּרַאוֶוער אֶרִינְטְלִיכֶער מַאן .

דִיא גִישִׁיכְטֶע מִיט דֶעם רַאבִּינֶער הָאט פַאר קְלוּנְגֶען גַאנְץ וַוייט , זַיין וואוּנְדֶערְלִיכֶער סָאוֶועסְט אוּנ אֶרִינְטְלִיכְקַייט הָאט קֵיינֶער נִיט גִיקָאנְט אָפּ לֵייבִּין , אוּנ אוֹיךְ אִיז אַלֶעמֶען בֶּעקַאנְט גִיוָוארִין וִויפִיל עֶר הָאט גִילִיטִין פַאר זַיין אֶרִינְטְלִיכְקַייט , זַיין גוּטֶער נָאמֶען הָאט גִיגְרַייכְט אַז אִין דֶער גְרוֹיסֶער שְׁטָאט ט . . . ס , אוּנ זֵייא הָאבִּין טַאקִי גִיזוּכְט צוּ בֶּעקוּמֶען אַבֶּערִימְטִין רַאבִּינֶער הָאבִּין זֵייא אִים פָאר גִישְׁלָאגִין דַאס עֶר זָאל בַּייא זַייא דִיא רַאבִּינֶער שְׁטֶעלֶע בֶּעטְרֶעטִין אוּנ הָאבִּין אִים פַאר שְׁפְּרָאכִין אַמַאסֶע גֶעלְט גִיהַאלְט , אוּנ דֶער רַאבִּינֶער לֶעאָנְטַאל הָאט דִיא נַייעֶ שְׁטֶעלֶע אָן גִינוּמֶען .

פַאר זַיין אָפּ פָארִין פוּן בֶּענֶעבְסִיף הָאט עֶר גִיפְרֶעדִיגְט אִין דֶער שׁוּל , אַלֶע שְׁטָאט לַייטֶע הָאבִּין זִיךְ פַאר זַאמִילְט צוּ הֶערִין זַיין רֶעדֶע , אוּנ עֶר הָאט גִיזָאגְט מִיט גְרוֹיס עֶנֶערְגִיעֶ , אָנְפַאנְגְס הָאט עֶר פָאר גִישְׁטֶעלְט דִיא גַאנְצֶע גִישִׁיכְטֶע וָועלְכֶע עֶס הָאט דוּרךְ דִיא קַארָאבְקֶע פַאסִירְט אוּנ וִויפִיל עֶר הָאט דֶער פוּן אוֹיס גִילִיטִין , עֶר הָאט בַּיין אָרוֹן קֹדֶשׁ גִישְׁוָוארִין דַאס עֶס הָאט זִיךְ גִיטְרָאפִין דַאס עֶר הָאט דְרַייא טֶעג נָאךְ אַנַאנְד נִיט פַאר זוּכְט קַיין בְּרוֹיט , עֶר הָאט זִיךְ נָאר גִיקְוִויקְט מִיט קַאלְטֶע וַואסֶער , דֶער בַּייא הָאבִּין אַלֶע פִיל גִיוֵויינְט (וַוייל קַיין טְרֶערִין זַאלֶעוֶועט קֵיינֶער נִיט . . .) נָאךְ הָאט עֶר גִיזָאגְט וֶוען דִיא קַארָאבְקֶע בְּרֵיינְגְט יַא זָא פִיל אוּמְגְלִיקִין אוּנ אִינְטְרִיגֶעס , דַאס עֶרְשְׁטֶע זַאךְ אִיז פְלֵייש זֵייעֶר טֵייעֶר אַז דֶער אִיד קָאן כִּמְעַט גָאר קַיין פְלַייש נִיט עֶסִין , דֶער נִימֵיינֶער אִיד קֵייפְט גֶעבַּאךְ אַבֵּיין פוּן אַבַּאק אוּנ דַאס פוּן שַׁבָּת צוּ שַׁבָּת הַיתְּר פוּן וַואגֶען קָאנֶען אִידִין הָאבִּין קְרַאפְט , אוּנ דְרוּם לַיידִין אִידִין אָפְטֶער קְרַאנְקְהַייטִין , וִויא דִיא דָאקְטוֹרִים הָאבִּין שׁוֹין דֶער גַאנְגֶען , אוּנ אוֹיסֶער דֶעם הָאט אוּנְזֶער שְׁטָאט גִילִיטִין דוּרךְ דִיא מַחֲלוֹקֶת וָועלְכֶע אִיז גִיוֶוען אִיבֶּער דִיא קַארָאבְקֶע , עֶס אִיז נִיט אֵיין מֶענְטְשׁ פַאראַן וָועלְכֶער הָאט דוּרךְ דֶעם נִיט גִילִיטִין , הַיינְט וִויפִיל בְּנֵי יְחִידִים זַיינֶען פַאר זֶעלְנֶער אַוֶועק דוּרךְ דִיא מַחֲלוֹקֶת , אוּנ אִיבֶּער הוֹיבְּט הָאבִּין גִילִיטִין מְנַשֶּׁה מִיט דְרֶעזֶעלִין אוּנ זִימְל מִיט רֶעבֶּעקִין

אונ איך מיט מיין פרוי מיט מיינע קינדערליך, וויפיל בלוט האט זיך דאס פון
אונז גיגאסין, אונ מיר אלע זיינען ניט ווייט גיוועזן פון טויט, אונ אלץ דורך די
פאר פלוכטע קאראבקע, היינט ווען דיא קאראבקע איז יוא אזו שעדליך אין
אשטאט היינט צו וואס דארף מען איר? צוא נאר צו ליב דעם אז עטליכע
אידישע בלוט צאפער זאלין פון דעם ארוביל חאפין אונ דער בעל קאראבקע
זאל דער פון רייך ווערין? איך בעט אייך מיינע ברידער דאס איר זאלט אנגעבין
אפאפיר אז איר פאר לאנגט שוין מעהר קיין קאראבקע ניט, דיא חובות וועלכע
פון אייך קומט וועט איר אויס צאלין דורך איין באסקלאד, איר וועט זעהן וויא
גליקליך די שטאט וועט דער פון ווערין אונ איר וועט מיר עוויג דער פאר דאנקן.

אויך האט דער ראבינער אין זיין רעדע אן גירירט וועגין דיא ערציהונג
פון דיא אידעשע קינדער וויא שלעכט זיא גייט צו, ער האט גיגעבין אריכטיגע
נאסטאוולעניע וויא מעזאל דיא ערציהונג אויס בעסערין, מעזאל אקינד ניט
ערציהען גאר אלט מאדעש נאר אויפין תלמוד אבער ניט צוא לערנען קיין
ווישינשאפט, ניין, אזו טויג ניט, אונ דרויף האט ער גיצייגט מיט שמעריל דעם
שוהעט, אויך צו ערציהען אקינד נאר אויף בילדונג אונ פון די אידישע לעהרנונג
גאר ניט צו לערנען וויא מאנכע גיבין אפ זייערע קינדער אין גומנאזיע צו זייער
זיבין יאהריגין עלטער בעפאר זייא ווייסין נאך עטוואס פון אידישקייט דאס טייג
גיווים ניט, אזו ערציהעט מען ניט קיין אידישע קינד וועלכער זאל אלעם דיינק מאל
זיין נאך זיינע עלטערין, דיזער קינד וועט פון דער יודענטהום זיין ווייט זיינע
עלטערין וועט ער פאר געסין אונ וועט בלייבין אונגלייבינג אין אלע היילינטום,
דאס קינד מוז רעליגיעזים ערצויגין ווערין ער מוז גיניסין פיל פון דער תורה אונ
פון תלמוד אונ אויך פון בילדונג צו גיניסין ביז ער ווערט שוין רייף אונ דאן
מאג ער זיך ווענדין וואו אים גילוסט זיך, צו בלייבין ארעליגיעזישער מענטש
אדער קויפמאן, אדער גאר זיך צו בילדין אונ דורך צו מאכין אשטודיום, דיזער
וועט שוין אין אלע פעלע בלייבין איין ארענדליכער מאן אונ טריי דעם אידונטהום,
ער וועט שוין זיינע ברידער ניט האסין וויא מאנכע גישטודירטע וועלכע שעמען
זיך מיט זייער יעדינאוויערצעם, איין ביישפיל דרויף קאנט איר האבין פון
דעם דאקטער סלוצקין מיט מנשהען, זייא זיינען ביידע אויס גישטודירטע
דאקטורים אבער מיט גאר פאר שיידענע כאראקטערין, סלוצקי איז פון שטאם
פון אונגיבילדעטע פראסטע עלטערין, זייא האבין אים גאר ניט רעליגיעזים
ערצויגין ער האט אין זיין יונגלינגם עלטער גלייך אן גיהויבין צוא שטודירין,
זיינע ברידער קאן ער גאר ניט דרום האסט ער איין אידין אונ איז גיבליבין
אונגלויבינג, אונ דאהורך איז זיין כאראקטער שרעקליך פאר דארבין, אבער
ניט אזו איז דיא ערציהונג פון מנשהען גיוועזן, ער האט זיך ערצויגין ביא
קלוגע רעליגיעזישע עלטערין וועלכע האבין אים אויך רעליגיעזיש ערצויגין אונ
אויך פון דיא בילדונג גיגעבין צו גיניסין, אונ אלעם ער איז שוין גיוועזן פון
אין

אִין דֶער וִוישִׁינְשַׁאפְט דֶעם יודוּנְטְהוּם אוּנ הָאט זִיךְ אָן גִיזוֹיגִין מִיט דֶעם תַּלְמוּד אוּנ אַלֶעס עֶר אִיז שׁוֹין זְרֶעלֶע גִיוֶועֶן הָאט עֶר זִיךְ גִינוּמֶען צוּ שְׁטוּדִירִין אוּנ דְרוּם הָאט עֶס אִים פוּן זַיין רֶעלִיגֶע נִיט אַרָאפּ גִיפִירְט אוּנ אִיז גִיבְּלִיבִּין טְרַייא זַיין רֶעלִיגְיָאן מִיט זַיינֶע בְּרִידֶער מִיט אַיין אַדֶעלִין כַּארַאקְטֶער אוּנ מִיט גוּטֶע זִיטִין , אוּנ עֶר דִינְט פַאר אַצִירוּנְג אִין אוּנְזֶער אִידִישִׁין נַארָאד .

דֶער רַאבִּינֶער אִיז פוּן אוּנְז אָפּ גִיפָאהְרִין קַיין ט...ס אָבֶער זַיינֶע נַאסְטַאוּלֶענְיֶעס הָאט אוֹיף אוּנְז אַיין אַיינְדְרוּק גִימַאכְט מִיר הָאבִּין אִין פְּרַאוִויטִילְסְטְוָוא גִיבֶּעטִין מֶעזָאל אוּנְז בֶּפְרַייעֶן פוּן דִי קָארָאבְּקֶע , פְּרַאוִויטִילְסְטְוָוא הָאט עֶס גְלַייךְ אַיין גִישְׁטִימְט אוּנ דִי קָארָאבְּקֶע אִיז בַּיי אוּנְז בָּטֵל וּמְבוּטָל גִיוָוארִין .

טְהַייעֶרֶער לֶעזֶער ! אִיךְ זָאל דִיר פָאר שְׁטֶעלִין וִויא גְלִיקְלִיךְ אוּנְזֶער שְׁטָאט אִיז גִיוָוארִין צַייט דִיא קָארָאבְּקֶע אִיז עֶרְנִיכְטֶעט גִיוָוארִין אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ , אוֹיסֶער דֶעם וָואס מִיר עֶסִין יֶעצְט פְלֵיישׁ וִויא דִיא וֶועלְף אוּנ עֶס קָאסְט אוּנְז בִּילִיג , וֶוען אִין אַיין אַנְדֶער שְׁטָאט אִין וֶועלְכֶע דִי קָארָאבְּקֶע גִילְט נָאךְ קָאסְט אַפוּנְט פְלֵיישׁ צְוַואנְצִיג קָאפּ׳ קָאסְט בַּייא אוּנְז צֶעהֶען קָאפּ׳ , מִיט אֵיין וָוארְט כָּשֵׁר פְלֵיישׁ קָאסְט נָאר מִיט אֵיין קָאפִּיקֶע טְהַייעֶרֶער וִויא טְרֵפָה פְלֵיישׁ , הַיינְט לֶעבִּין דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט אִין פְרִידִין אָן מַחֲלוֹקֶת וַוייל עֶס אִיז נִיטָא פַאר וָואס זִיךְ צוּ קְרִיגִין , אוּנ דַאדוּרְךְ לִיגְט מֶען נָאר אִין תִּיקוּן הָעִיר , מֶעהָאט בַּייא אוּנְז גִימַאכְט פִיל גוּטֶע תַּקָנוֹת פוּן וֶועלְכֶע דִיא שְׁטָאט הָאט פִיל נוּצִין , וִויא לְמָשָׁל מֶעהָאט אוֹיס גִימוֹיעֶרְט קַאזַארְמֶעס אוּנ עֶס שְׁטֵייעֶן בַּייא אוּנְז פִיל מִילִיטֶער אוּנ דֶער פוּן הָאט דִיא שְׁטָאט פִיל פַּרְנָסָה , מִיט אֵיין וָוארְט מִיר זַיינֶען גְלִיקְלִיךְ , אוּנ אַלֶע טָאג דֶער מָאנֶען מִיר צוּא גוּטִין אוּנְזֶער פָארִיגִין רַאבִּינֶער יִצְחָק לֶעוָאנְטַאל , גִיבּ גָאט דָאס אִין אַלֶע אִידִישֶׁע שְׁטֶעט זָאל מֶען אוּנְז נָאךְ פָאלְגִין , אוּנ דַאדוּרְךְ וֶועלִין זַייא זַיין גְלִיקְלִיךְ , וְשָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל .

אין רשות להדפיסו שנית או להעתיק לשפה אחרת בלי רשות המחבר או ב"כ .